T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ BİLİM DALI

DOĞU TÜRKÇESİ KUR'AN TEFSİRİ
ḲAṢAṢ, ᶜANKEBŪT VE RŪM SURELERİ
(İNCELEME-TENKİTLİ METİN-DİZİN-TIPKIBASIM)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HÜLYA ŞEN UZUNOĞLU

İSTANBUL 2015

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ BİLİM DALI

DOĞU TÜRKÇESİ KUR'AN TEFSİRİ
ḲAṢAṢ, ᶜANKEBŪT VE RŪM SURELERİ
(İNCELEME-TENKİTLİ METİN-DİZİN-TIPKIBASIM)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HÜLYA ŞEN UZUNOĞLU

TEZ DANIŞMANI: PROF. DR. GÜLŞEN SEYHAN ALIŞIK

İSTANBUL 2015

MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

Yüksek lisans öğrencisi Hülya ŞEN'in "Doğu Türkçesi Kur'an Tefsiri: Kasas, 'Ankebut ve Rum Sureleri (İnceleme-Tenkitli Metin-Dizin-Tıpkıbasım)" konulu tez çalışması jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Türk Dili Edebiyatı Bilim Dalı yüksek lisans tezi olarak oy birliği / ~~oy çokluğu~~ ile başarılı bulunmuştur.

İmza

Tez Danışmanı Üniversitesi	: Prof. Dr. Gülşen SEYHAN ALIŞIK Marmara Üniversitesi	.....
Üye Üniversitesi	: Yrd. Doç. Dr. Arzu ERDOĞAN ÖZTÜRK Marmara Üniversitesi	.....
Üye Üniversitesi	: Yrd. Doç. Dr. Özcan TABAKLAR İstanbul Üniversitesi	.....

ONAY

Yukarıdaki jüri kararı Enstitü Yönetim Kurulu'nun ..01../..09../ 2015 tarih ve ..2015/11-5..... sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof. Dr. Gülşen SEYHAN ALIŞIK
Müdür

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ VIII
ÖZET X
ABSTRACT XII
KISALTMALAR XIV
SEMBOLLER VE İŞARETLER XVI
ÇEVİRİ YAZI ALFABESİ XVII
1. İNCELEME 1
1.1. TÜRKÇE İLK KUR'AN TERCÜMELERİ 1
1.1.1. Doğu Türkçesine Yapılan Kur'an Tercümeleri 2
1.2. KUR'AN TERCÜMELERİNİN BAŞLICA TERCÜME TÜRLERİ 6
1.2.1. Satır-altı, Kelime Kelime Tercümeler 6
1.2.2. Tefsirli Tercümeler 6
1.3. ESER HAKKINDA GENEL BİLGİ 6
1.3.1. Eserin Türü 6
1.3.2. Eserin Tavsifi 7
1.3.2.1. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Nüshası 7
1.3.2.2. Yusuf Ağa Kütüphanesi Nüshası 7
1.3.3. Eserin Müstensihi, Yazılış Tarihi ve Yeri 8
1.3.4. Eser Üzerinde Yapılan Tenkitli Metin Çalışması 10
1.3.5. Eser Üzerinde Yapılan Çalışmalar 11
1.4. ESERİN DİL ÖZELLİKLERİ 12
1.5. ESERİN FONETİK ÖZELLİKLERİ 14
1.5.1. Eserin Yazım Özellikleri 14
1.5.1.1. Harekelendirme 14
1.5.1.2. Noktalama 15

1.5.1.3. Şedde 15
1.5.1.4. Hemzenin (ء) "Ye" (ي ,ى) Olarak Yazılışı 16
1.5.1.5. Bitişik Yazılmış Kelimeler 16
1.5.1.6. Eklerin Yazımı 16
1.5.1.7. Ünlülerin Yazılışı 16
1.5.1.7.1. /A/ Ünlüsü 16
1.5.1.7.2. /E/ Ünlüsü 17
1.5.1.7.3. /É/ Kapalı É Ünlüsü 17
1.5.1.7.4. /I-İ/ Ünlüleri 17
1.5.1.7.5. /U-Ü-O-Ö/ Ünlüleri 18
1.5.1.8. Ünsüzlerin Yazılışı 18
1.5.1.8.1. /B/, /P/ Ünsüzleri 18
1.5.1.8.2. /Ç/ Ünsüzü 18
1.5.1.8.3. /K/, /G/ Ünsüzleri 19
1.5.1.8.4. /n̂g/ Ünsüzü 19
1.5.1.8.5. /S/ Ünsüzü 19
1.5.1.8.6. /T/ Ünsüzü 19
1.5.2. Eserin Ses Özellikleri 19
1.5.2.1. Ünlüler 19
1.5.2.1.1. Ünlü Değişmeleri 19
1.5.2.1.2. Ünlü Uyumu 20
1.5.2.1.2.1. Kalınlık-İncelik Uyumu 20
1.5.2.1.2.2. Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu 21
1.5.2.1.2.3. Düzlük-Yuvarlaklık Uyumuna Aykırılık 21
1.5.2.2. Ünsüzler 22
1.5.2.2.1. Ses Olayları 22
1.5.2.2.1.1. /b/, /p/, /v/, /f/, /m/ Ünsüzlerinde Görülen Ses Olayları 22

1.5.2.2.1.2. /ç/ Ünsüzü Ses Olayı 23
1.5.2.2.1.3. /t/, /d/ Ünsüzlerinde Görülen Ses Olayları 23
1.5.2.2.1.4. /g/, /k/, /ġ/, /ķ/ Ünsüzlerinde Görülen Ses Olayları 23
1.5.2.2.1.5. /h/, /ḥ/, /ḫ/ Ünsüzlerinde Görülen Ses Olayları 25
1.5.2.2.1.6. /n̂g/ Ünsüzü Ses Olayları 25
1.5.2.2.1.7. /r/ Ünsüzü Ses Olayları 25
1.5.2.2.1.8. Ünsüz Uyumu 25
1.5.2.2.1.9. Vurgusuz Orta Hece Ünlüsünün Düşmesi 26
1.5.2.2.1.10. Hece Yutumu 26
1.5.2.2.1.11. Göçüşme 27
1.5.2.2.1.12. İkizleşme 27
1.5.2.2.1.13. Sedasızlaşma 27
1.5.3. Eserin Morfolojik Özellikleri 28
1.5.3.1. İsim Yapımı 28
1.5.3.1.1. İsimden İsim Yapım Ekleri 28
1.5.3.1.2. Fiilden İsim Yapım Ekleri 29
1.5.3.2. Fiil Yapımı 30
1.5.3.2.1. İsimden Fiil Yapım Ekleri 30
1.5.3.2.2. Fiilden Fiil Yapım Ekleri 31
1.5.3.3. İsim Çekimi 32
1.5.3.3.1. Çokluk Ekleri 32
1.5.3.3.2. İyelik Ekleri 32
1.5.3.3.3. Hal Ekleri 33
1.5.3.3.3.1. Yalın Hali: 33
1.5.3.3.3.2. İlgi Hali Eki: +in̂g / +ın̂g / +nın̂g / + nin̂g / +nun̂g 34
1.5.3.3.3.3. Yönelme Hali Eki: +ġa / +ge / -ķa / -ke 34

1.5.3.3.3.4. Belirtme Hali Eki: +nı / +ni / +n 34
1.5.3.3.3.5. Bulunma Hali Eki: +da / +de 34
1.5.3.3.3.6. Ayrılma Hali Eki: +dın / +din 34
1.5.3.3.3.7. Eşitlik Hali Eki: +ça / +çe 35
1.5.3.3.3.8. Vasıta Hali Eki: 35
1.5.3.3.3.9. Yön Gösterme Eki: +geri / +re 36
1.5.3.3.4. Farsça Çekim Unsurları 36
1.5.3.3.5. Aitlik Eki 36
1.5.3.3.6. Karşılaştırma Eki: +raḳ / +rek / +raġ / + reg 36
1.5.3.3.7. Soru Eki: mü 36
1.5.3.3.8. Zamir n'si 37
1.5.3.4. Sıfatlar 37
1.5.3.4.1. Niteleme Sıfatları 37
1.5.3.4.2. İşaret Sıfatları 38
1.5.3.4.3. Sayı Sıfatları 38
1.5.3.4.3.1. Asıl Sayı Sıfatları 38
1.5.3.4.3.2. Sıra Sayı Sıfatları 38
1.5.3.4.3.3. Kesir Sayı Sıfatları 38
1.5.3.4.3.4. Diğer Sayı Sıfatları 38
1.5.3.4.4. Soru Sıfatları 39
1.5.3.4.5. Belirsizlik Sıfatları 39
1.5.3.5. Zamirler 39
1.5.3.5.1. Şahıs Zamirleri 40
1.5.3.5.2. İşaret Zamirleri 40
1.5.3.5.3. Dönüşlülük Zamirleri 41
1.5.3.5.4. Soru Zamirleri 42
1.5.3.5.5. Belirsizlik Zamirleri 43
1.5.3.6. Zarflar 44

1.5.3.6.1. Hal Zarfları 44
1.5.3.6.2. Zaman Zarfları 45
1.5.3.6.3. Yer Zarfları 45
1.5.3.6.4. Miktar Zarfları 45
1.5.3.6.5. Soru Zarfları 45
1.5.3.7. Edatlar 45
1.5.3.7.1. Çekim Edatları 46
1.5.3.7.1.1. Ayrılık ve Başkalık İfade Eden Çekim Edatları 46
1.5.3.7.1.2. Benzerlik ve Miktar Bildiren Çekim Edatları 46
1.5.3.7.1.3. Yer ve Zaman Bildiren Çekim Edatları 46
1.5.3.7.1.4. Cihet Bildiren Çekim Edatları 46
1.5.3.7.1.5. Birliktelik ve Vasıta Bildiren Çekim Edatları 47
1.5.3.7.1.6. Sebep ve Gaye Bildiren Çekim Edatları 47
1.5.3.7.2. Bağlama Edatları 47
1.5.3.7.2.1. Sıralama edatları 47
1.5.3.7.2.2. Karşılaştırma Edatları 47
1.5.3.7.2.3. Cümle Başı Edatları 47
1.5.3.7.3. Soru Edatları 48
1.5.3.7.4. Kuvvetlendirme Edatları 48
1.5.3.7.5. Gösterme Edatları 48
1.5.3.7.6. Çağırma-Hitap Edatları 48
1.5.3.7.7. Cevap Edatları 49
1.5.3.7.8. Tekerrür Edatları 49
1.5.3.8. Ünlemler 49
1.5.3.9. Fiil Çekimi 49
1.5.3.9.1. Bildirme Kipleri 50
1.5.3.9.1.1. Görülen Geçmiş Zaman 50
1.5.3.9.1.2. Öğrenilen Geçmiş Zaman 50

1.5.3.9.1.3. Geniş Zaman 51
1.5.3.9.1.4. Şimdiki Zaman 52
1.5.3.9.1.5. Gelecek Zaman 52
1.5.3.9.1.5.1. Mutlak Gelecek Zaman 52
1.5.3.9.1.5.2. Gelecek-İstek 52
1.5.3.9.2. Dilek Kipleri 53
1.5.3.9.2.1. Emir Kipi 53
1.5.3.9.2.2. Şart Kipi 54
1.5.3.9.2.3. İstek Kipi 54
1.5.3.9.2.4. Gereklilik Kipi 54
1.5.3.9.3. Birleşik Zamanlı Çekimler 55
1.5.3.9.3.1. Hikâye Birleşik Çekimi 55
1.5.3.9.3.1.1. Geniş Zamanın Hikâye Birleşik Çekimi 55
1.5.3.9.3.1.2. Gelecek Zamanın Hikâye Birleşik Çekimi 55
1.5.3.9.3.1.3. Öğrenilen Geçmiş Zamanın Hikâye Birleşik Çekimi 55
1.5.3.9.3.1.4. Şart Kipinin Hikâye Birleşik Çekimi 55
1.5.3.9.3.2. Rivayet Birleşik Zaman Çekimi 55
1.5.3.9.3.3. Şart Birleşik Zaman Çekimi 56
1.5.3.10. Birleşik Fiiller 56
1.5.3.10.1. Yardımcı Fiille Yapılan Birleşik Fiiller 56
1.5.3.10.2. Tasvirî Fiiller 57
1.5.3.10.2.1. İktidarî Fiil 57
1.5.3.10.2.2. Süreklilik Fiili 58
1.5.3.10.3. Anlamca Kaynaşmış Birleşik Fiiller 58
1.5.3.11. Bildirme Biçimleri 59

1.5.3.11.1. Geniş Zaman 59
1.5.3.11.2. Görülen Geçmiş Zaman 60
1.5.3.11.3. Bildirme Ekinin Olumsuzu 60
1.5.3.12. Fiilimsiler 60
1.5.3.12.1. İsim-Fiiller 60
1.5.3.12.2. Sıfat-Fiiller 60
1.5.3.12.3. Zarf-Fiiller 61
2. TENKİTLİ METİN 63
3. DİZİN 160
3.1. ARAPÇA DUALAR VE İBARELER DİZİNİ 413
3.2. ÖZEL ADLAR DİZİNİ 418
3.2.1. Eser Adları Dizini 418
3.2.2. Kişi Adları Dizini 421
3.2.3. Peygamber Adları Dizini 431
3.2.4. Kavim Adları Dizini 434
SONUÇ 435
KAYNAKÇA 436
ÖZGEÇMİŞ 443
TIPKIBASIM I TOPKAPI SARAYI MÜZESİ KÜTÜPHANESİ NÜSHASI 444
TIPKIBASIM II YUSUF AĞA KÜTÜPHANESİ NÜSHASI 496

ÖN SÖZ

Hazırlamış olduğumuz yüksek lisans tez çalışmamıza konu olan Doğu Türkçesi Kur'an Tefsiri'nin iki nüshası bulunmaktadır. Bunlardan ilki İstanbul Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi III. Ahmet Bölümü numara 16'da kayıtlı olan nüshadır. İkinci nüsha ise Yusuf Ağa Kütüphanesi'nin 42 YU 6624 arşiv numarasında kayıtlıdır. Müstensihi ve nerede yazıldığı ile ilgili herhangi bir bilginin bulunmadığı eserin istinsah tarihi olarak Topkapı Sarayı nüshasında H 950/M 1543, Yusuf Ağa nüshasında H 951/M 1544 verilmiştir.

Doğu Türkçesi Kur'an Tefsiri'nin Ḳaṣaṣ [TS 88b-100a / YA 414a-427], [c]Ankebūt [TS 100a-107a / YA 427a-433b] ve Rūm [TS 107b-113b / 433b-439a] sureleri üzerinde yapılan çalışmamız; İnceleme, Tenkitli Metin, Dizin ve Tıpkıbasım olmak üzere dört bölümden oluşmaktadır.

Çalışmamızın "İnceleme"kısmında; "Türkçe İlk Kur'an Tercümeleri", "Doğu Türkçesine Yapılan Kur'an Tercümeleri" üzerinde durulmuştur. Kur'an tercümelerinin başlıca tercüme türlerinin kısaca izahı sonrasında Doğu Türkçesi Kur'an Tefsiri'nin türü, tavsifi, müstensihi, yazılış tarihi, yeri ve eser üzerinde yapılan çalışmalarla ilgili bilgilere yer verilmiştir. Eserin Ḳaṣaṣ, [c]Ankebūt ve Rūm sureleri üzerinde yapılan tenkitli metin çalışmasının ardından bu surelerin dil özellikleri, fonetik ve morfoloji olmak üzere iki kısımda incelenmiştir.

"Tenkitli Metin" kısmında; Topkapı Sarayı nüshası ile Yusuf Ağa nüshasının Ḳaṣaṣ, [c]Ankebūt ve Rūm sureleri karşılaştırılarak tenkitli metin çalışması yapılmıştır. İki nüsha arasındaki farklılıklar, eksik ya da fazla kısımlar Topkapı Sarayı nüshası esas alınmak suretiyle dipnotta belirtilmiştir. Ayetler Arap harfli olarak Topkapı Sarayı nüshasında okunamayan kelimeler ise nüshadan kopyalanarak metne dâhil edilmiştir. Hazırladığımız çalışmada varak numaraları [ ], satır numaraları ise ( ) şeklinde gösterilmiştir. Metin tamiri yapılan kısımlar < > iki ayraç içerisinde gösterilmiştir.

"Dizin"; bölümünde ise metinde geçen kelimelerin hangi dile ait olduğu ve metindeki anlamları alfabetik sıra ile verilmiş, yazmadaki ikili kullanımlar madde başı olarak alınmış ve → işaretiyle birbirine gönderilerek karşılaştırılmıştır. Dizinin son kısmına ise her iki nüshada da bulunan Arapça ibare, kelâm-ı kibar, dua sözleri ile

peygamber adları, kişi adları, eser adları ve kavim adlarından müteşekkil bir dizin dâhil edilmiştir.

"Tıpkıbasım" bölümünde; Doğu Türkçesi Kur'an Tefsiri'nin Topkapı Sarayı nüshası [88b-113b] ile Yusuf Ağa nüshasının [414a-439a] tıpkıbasımı verilmiştir.

Çalışmamızın konu seçiminden tamamlanmasına kadar olan süreçte bütün yoğunluğuna rağmen, sabrı ve yol göstericiliği ile her zaman yanımda olan kıymetli ve saygı değer hocam Prof. Dr. Gülşen SEYHAN ALIŞIK'a çok teşekkür ediyorum.

Hülya ŞEN UZUNOĞLU

İstanbul-2015

ÖZET

İstinsah tarihi Topkapı Sarayı nüshasında H 950/M 1543, Yusuf Ağa nüshasında H 951/M 1544 olarak tespit edilen, Şeybânîlerin dördüncü hanı Ubeydullâh Han zamanında meydana getirildiği düşünülen ve tefsirli tercüme niteliği taşıyan "Doğu Türkçesi Kur'an Tefsiri"nin Ḳaṣaṣ, [TS 88b-100a / YA 414a-427a], [c]Ankebūt [TS 100a-107a / YA 427a-433b] ve Rūm [TS 107b-113b / 433b-439a] sureleri üzerinde yapılan çalışmamız dört bölümden oluşmaktadır: İnceleme, Tenkitli Metin, Dizin ve Tıpkıbasım.

"İnceleme" bölümünde Doğu Türkçesi Kur'an Tefsiri'nin tavsifi, müstensihi, yazılış tarihi ve yeri, yazmanın fiziki özellikleri ile eser üzerinde yapılan çalışmalara yer verilmiştir. Doğu Türkçesi Kur'an Tefsiri'nin Ḳaṣaṣ, [c]Ankebūt ve Rūm surelerinin fonetik ve morfolojik özellikleri üzerinde durulmuştur.

"Tenkitli Metin" bölümünde Topkapı Sarayı nüshası [88b-113b], Yusuf Ağa nüshası [414a-439a] ile karşılaştırılarak tenkitli metin şeklinde çeviri yazıya aktarılmıştır.

"Dizin" bölümünde ise yazmada geçen kelimeler, hangi dilden geldiği belirtilmek suretiyle alfabetik olarak sıralanmıştır. Bununla beraber metinde deyim ve kalıp ifade olarak geçen kelime grupları da dizinde iç madde işaretleriyle belirtilmiştir. Hazırlanan dizinin son kısmına ise Arapça ibare, kelâm-ı kibar, dua sözleriyle peygamber adları, kişi adları, eser adları ve kavim adlarından müteşekkil bir dizin dâhil edilmiştir.

"Tıpkıbasım" bölümünde; üzerinde çalıştığımız Topkapı Sarayı nüshası [88b-113b] ve Yusuf Ağa nüshasının [414a-439a] tıpkıbasımı verilmiştir.

Kur'an tercümeleri, Türklerin İslamiyeti kabulünden sonra Türk dilinde meydana gelen değişikliklerin aldığı yeni istikameti belirtmeleri ve İslamiyet ile gelen yeni dil malzemelerine nasıl anlamlar verdiklerini göstermesi bakımından önemlidir.

“Doğu Türkçesi Kur’an Tefsiri”, gerek sözlük bilimi gerekse söz dizimi göz önünde bulundurulduğunda Türk dilinin XVI. asırda ihtiva ettiği dil özellikleri ve kelime muhtevası açısından değerli bir kaynaktır.

Anahtar Kelimeler: Kur’an, Tefsir, Doğu Türkçesi, Ḳaṣaṣ suresi, ᶜAnkebut suresi, Rūm suresi.

ABSTRACT

The determined publishing date of the Topkapı Palace manuscript is D. 950/ AD. 1543 and the Yusuf Aga manuscript is D. 951/ AD. 1544. And it is thought that the work has the qualification of a interpretation; is formed in the Shaybani period during the reign of Ubeydullah Khan, includes; Ḳaṣaṣ, (TS 88b-100a / YA 414a-427a) ᶜAnkebūt (TS 100a-107a / YA 427a-433b) ve Rūm (TS 107b-113b / 433b-439a), the sections of Koran; is named as The Interpretation of Eastern Turkish Koran. The study consists of four main parts; Research, Criticizing Text, Index and Facsimili.

The "Research" section includes the Koran translations to Eastern Turkish, the major translation types of Koran translations, the types, the description, of the author, , the writing date and the place, the studies of critical manuscript on the work, and other studies about the work. By focusing on the sections Ḳaṣaṣ, ᶜAnkebūt and Rūm of The Interpretation of Eastern Turkish Koran's phonetic and morphologic features are overemphasized.

Topkapı Palace manuscript and the Yusuf Aga manuscript of the work translated and written exactly the same to be compared and in the "Criticizing Text".

The vocabulary that are used in text ordered alphabetically to specify the origins of the vocabulary. In addition to this, the word groups; the idioms and the literal statements are indicated with bullets on the index. The last part of the prepared index composed as an index that includes; the Arabic phrases, aphorisms, prayers, the names of the prophets, other figures, work and the tribes.

The "Facsimile" section of the work includes the facsimili of Topkapı Palace (88b-113b) and the Yusuf Aga manuscripts (414a-439a).

After the acceptance of Islam the translations of Koran play an essential role for showing the alternation and the new shape of Turkish Language, and the new language materials that the accpetance of Islam brought to people's life and how they assigned a meaning to these materials. "The Eastern Turkish Koran Interpretation" has a very substantial place for centuries when its lexicology and syntax taken into consideration.

In the XVI. Century- it also has a very substantial place for its characterized language precision and the content of the words in Turkish Language.

Key Words: Quran, Tafsir, Eastern Turkish, Surat al-Kasas, Surat al- Ankebut, Surat ar- Rum.

KISALTMALAR

a	Yazmada yaprağın ön yüzü
a.g.e.	Adı geçen eser
a.g.m.	Adı geçen makale
Ar.	Arapça
b	Yazmada yaprağın arka yüzü
bk.	Bakınız
C.	Cilt
çev.	Çeviren
Çin.	Çince
dk	Derkenar
e.	Edat
ET	Eski Türkçe
Far.	Farsça
H	Hicri
Hz.	Hazret
hzl.	Hazırlayan
JASSS	The Journal of Academic Social Science Studies
M	Miladi
mec.	Mecaz
Moğ.	Moğolca
ö.a.	Özel ad
s.	Sayfa
S.	Sayı
sf.	Sıfat

Soğ.	Soğdça
SSSR	Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
T.	Türkçe
TDAY	Türk Dili Araştırmaları Yıllığı
TDED	Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi
TDK	Türk Dil Kurumu
TİEM	Türk İslâm Eserleri Müzesi
TS	Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi
ünl.	Ünlem
V	Ünlüleri gösterir
vb.	Ve benzeri, ve benzerleri
y.a.	Yer adı
YA	Yusuf Ağa Kütüphanesi Nüshası
Yay.	Yayını, yayınları
zf.	Zarf
zm.	Zamir

SEMBOLLER VE İŞARETLER

-	Dizin kısmında fiil kök ve gövdelerini gösterir. Tenkitli metinde ise ayrı yazılan ekleri, Arapça ve Farsça kelimelere gelen ön ekleri, Arapça ve Farsça terkipleri gösterir.
+	İsim kök ve gövdelerini gösterir.
Ø	Düşen veya eriyen ses ya da ses birliğini gösterir.
( )	Tenkitli metin bölümünde yazmadaki satır numaralarını gösterir.
	Dizin bölümünde kelimelerin orijinal dilindeki biçimlerini gösterir.
*	Tespit edilememiş, nazarî biçimi gösterir.
[ ]	Yazmadaki varak numaralarını gösterir.
<	Bu biçimden gelir.
< >	Yazmada tamir edilen ya da eklenilen kısmı gösterir.
>	Bu biçime gider.
→	Bakınız.
•	Deyim ve kalıplaşmış ifadeleri gösterir.
~	Değişken biçimi gösterir.

ÇEVİRİ YAZI ALFABESİ

ا	a, e, ā	ص	ṣ
آ	ā	ض	ż, ḍ
ا و	o, ö, u, ü	ط	ṭ
ایـ	é, ı, i	ظ	ẓ
ب	b, p	ع	ᶜ
پ	p	غ	ġ
ت	t	ف	f
ث	s̱	ق	ḳ
ج	c, ç	ك, ک	k, g
چ	ç	ل	l
ح	ḥ	م	m
خ	ḫ	ن	n
د	d	نك	n̂g
ذ	ẕ	و	v
ر	r	ه	a, e, h
ز	z	ى	y
س	s	ء	’
ش	ş	خو ا-	ḫ^{v}ā-

1. İNCELEME

1.1. TÜRKÇE İLK KUR'AN TERCÜMELERİ

İslam dinini VIII. yüzyıldan itibaren kitleler halinde kabul etmeye başlayan ve X. yüzyılda Türk devletinin resmi dini olarak kabul eden Türkler; kabul ettikleri İslam dininin kutsal kitabı olan Kur'anı anlamak ve kavramak için Türkçeye tercüme ihtiyacı duymuştur. Kur'an'ın ilk Türkçe tercümesinin kim tarafından, ne zaman ve nerede yapıldığı hakkında kesin bir bilgiye ulaşılamamakla birlikte bazı araştırmacıların bu konuda çeşitli görüşleri bulunmaktadır.

János Eckmann, Türkler arasında Kur'an'ın ilk tercümesinin Sâmânoğlu hükümdarı Mansur bin Nuh (961-976) döneminde Buhara'da Taberi'nin Kur'an tefsirinden örnek alınmak suretiyle satır-altı (kelime kelime) hazırlanan Farsça Kur'an tercümesi olduğunu ve bu tercümenin Kur'an'ın ilk Türkçe tercümesi için bir örnek teşkil ettiğini belirtir.[1] Zeki Velidi Togan da Türkçe ilk Kur'an tercümesinin Kur'an'ın ilk Farsça tercümesi ile aynı zamanda yapıldığını buna kanıt olarak da tercüme heyeti içerisinde İsficâblı bir Argu Türkünün bulunduğunu ifade etmiştir.[2] Fuat Köprülü ise Türkçeye yapılan ilk Kur'an tercümesinin, ilk Farsça tercümeden, yaklaşık bir asır sonraya yani XI. yüzyılın ilk yarısına tekabül ettiğini belirtmiştir.[3] Abdülkadir İnan da Kur'an'ın Türkçeye tercümesiyle ilgili olarak aynı görüşü destekleyen bilgiler vermektedir.[4] Dolayısıyla Türk dil tarihi için değerli bir kaynak durumunda olan Kur'an tercümelerinin ilkinin nerede, ne zaman, kim ya da kimler tarafından meydana getirildiği ile ilgili kesin bir bilgi elimizde mevcut değildir. Kur'an'ın Türkçeye tercüme

---

1 János Eckmann, "Kur'an' ın Doğu Türkçesine Tercümeleri", çev. Ekrem Ural, *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi,* C. XXI (1975), s. 15-16.

2 Zeki Velidi Togan, "Londra ve Tahrandaki İslamî Yazmalardan Bazılarına Dair", *İslam Tetkikleri Enstitüsü Dergisi,* C. III (1959-1960), s. 135.

3 Fuat Köprülü, *Türk Edebiyatı Tarihi*, Akçağ Yayınları, Ankara 2004, s. 188.

4 Abdülkadir İnan, *Kur'ân-ı Kerîm' in Türkçe Tercemeleri Üzerine Bir İnceleme,* Diyanet İşleri Başkanlığı, Ankara 1961, s. 8.

ve tefsirleriyle ilgili yapılan çalışmaları Gülden Sağol'un hazırladığı bibliyografya çalışmasında görmek mümkündür.[5]

1.1.1. Doğu Türkçesine Yapılan Kur'an Tercümeleri[6]

Yapılan araştırmalara göre Kur'an'ın Doğu Türkçesi ile yapılmış sekiz adet tercümesi bilinmektedir.[7] Bu tercümeler ya kelime kelime yapılan satır-altı tercüme ya da metnin tercüme edilen kısmıyla ilgili geniş açıklamalar, kıssa ve hikayeler içeren tefsirli tercümelerdir. Doğu Türkçesine yapılan mevcut Kur'an tercümelerinin beşi satır-altı, üçü de tefsirli tercümedir.[8]

1. Doğu Türkçesi satır-altı Kur'an tercümelerinin muhtemelen en eskisi olarak kabul edilen yazma, İstanbul Türk İslâm Eserleri Müzesinde (TİEM) 73 numarada kayıtlı bulunmaktadır.[9] Bu yazmayı diğerlerinden ayıran fark, yazmanın istinsah tarihinin ve müstensihinin biliniyor olmasıdır. Yazma, Şirazlı Muhammed bin Hacı Devletşah tarafından 734'te (1333-1334) istinsah edilmiştir. Her sayfasında 9 satır bulunan yazma, 902 sayfadan oluşmaktadır. Yazmada Türkçe kelimeler, Arapça kelimelerin altına gelecek şekilde kırmızı mürekkep ve ince bir yazıyla yazılmıştır. Satır-altı tercüme olan bu eserde çok az Arapça ve Farsça kelime kullanılmıştır.[10] Eser üzerinde Abdullah Kök[11] ve Suat Ünlü[12], doktora çalışması yapmışlardır.

---

5 Gülden Sağol, "Kur'ân'ın Türkçe Tercüme ve Tefsirleri Üzerinde Yapılan Çalışmalar", *Türklük Araştırmaları Dergisi (Mehmet Akalın Armağanı)*, S. 8 (1997), s. 379-396.

6 Bu bölüm şu makalelerin esas alınması suretiyle oluşturulmuştur: János Eckmann, "Kur'an' ın Doğu Türkçesine Tercümeleri", çev. Ekrem Ural, *TDED*, C. XXI (1975), s. 15-22; Mustafa Özkan "Eski Anadolu Türkçesi Döneminde Yapılmış Kur' an Tercümeleri", *Tarihten Günümüze Kur'an' a Yaklaşımlar*, İstanbul 2010, s. 517-558.

7 Konuyla ilgili olarak ayrıca bk. Janos Éckmann, " Kur'an'ın Doğu Türkçesine Tercümeleri", *TDED*, C. XXI (1975), s. 15-24; Muhammed Hamidullah, "Kur'ân-ı Kerîm'in Türkçe Yazma Tercümeleri", *Türkiyat Mecmuası*, C. XIV (1965), s. 65-80; Emek Üşenmez, "Doğu Türkçesi İle Yapılmış Kur'an Tercümeleri Üzerine", I. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu, Başkent Üniversitesi, Ankara 2008.

8 Mustafa Özkan, *a.g.m.*, s. 519-520.

9 János Eckmann, *a.g.m.*, s.17.

10 János Eckmann, *a.g.m.*, s.17.

11 Abdullah Kök, *Karahanlı Türkçesi Satır Arası Kur'an Tercümesi Giriş-Metin-İnceleme-Dizin,* Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara 2004.

12 Suat Ünlü, *Karahanlı Türkçesi Satır Arası Kur'an Tercümesi, Giriş-Metin-İnceleme-Dizin*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara, 2004.

2. Satır-altı tercümelerden bir diğeri de İngiltere Manchester John Rylands Kitaplığında Arapça Yazmalar 25-38 numaralı bölümde muhafaza edilen yazmadır. Yazmanın kim tarafından, ne zaman ve nerede yazıldığı belli değildir. Yazma, dil özellikleri açısından XII. yüzyıl sonları ile XIII. yüzyıl başları Karahanlı edebî dilinin özelliklerini göstermektedir. Yarısından fazlası eksik olan bu eser, 14 cilt olup 1145 varaktan oluşmaktadır. Her sayfada 3 satır yer almaktadır. Arapça metin sülüs, tercüme nesih ile yazılmıştır. Aysu Ata yazma üzerinde doktora çalışması yapmış ve bu çalışmayı yayımlamıştır.[13]

3. Taşkent'teki Özbekistan İlimler Akademisi El Biruni Şarksinaslık Enstitüsü' nde 2008 numara ile kayıtlı bulunan satır-altı Kur'an tercümesi olan yazma, 270 varaktan oluşmaktadır. Eksik bir tercüme olan bu eserde Arapça kelimelere hem Türkçe hem de Farsça karşılıklar verilmiştir. El Biruni Şarksinaslık Enstitüsü'nün yazma eserlerinin kataloğunu hazırlamış olan A. A. Semenov, yazmanın XIII. yüzyıla ait olduğunu bununla birlikte dilinin Karahanlı-Kıpçak Türkçesi özelliği gösterdiğini belirtmiştir.[14] Söz konusu eser üzerinde Emek Üşenmez doktora çalışması yapmıştır.[15]

4. Satır-altı Kur'an tercümesi olan bir başka eser de Süleymaniye Kütüphanesi Hekimoğlu Ali Paşa Camii, numara 2'de kayıtlı bulunan eserdir. Daha önce Millet Kütüphanesi Hekimoğlu Ali Paşa numara 951'de muhafaza edilirken sonradan Süleymaniye Kütüphanesi Hekimoğlu Ali Paşa Camii, numara 2'ye nakledilmiştir. Her sayfasında 9 satır bulunan yazma, eksiksiz bir metin olup toplam 588 varaktır. Eserin müstensihi ve istinsah yeri ile ilgili herhangi bir bilgi elimizde mevcut değildir. Harezm Türkçesi ile yazılmış bu eser üzerinde Gülden Sağol, doktora çalışması yapmıştır.[16]

---

[13] Aysu Ata, *Türkçe İlk Kur' an Tercümesi, Karahanlı Türkçesi, Giriş-Metin-Notlar-Dizin*, Türk Dil Kurumu Yayınları: 854, Ankara 2004.

[14] A.A. Semenov, *Sobranie vostoçnıh rukopisey,* Akademi Nauuk Uzbekskoy*, SSSR, IV*, Taşkent 1957, s. 45-46.

[15] Emek Üşenmez, *Türkçe İlk Kur'ân Tercümelerinden Özbekistan Nüshası Satırarası Türkçe-Farsça Tercümeli Giriş-İnceleme-Metin-Sözlük-Ekler Dizini- Tıpkıbasım,* Akademik Kitaplar, İstanbul 2013.

[16] Gülden Sağol, *An Inter-Linear Translation of The Qur'an into Khwarazm Turkish, Introduction, Text, Glossary and Facsimile, I. Introduction and Text*, Harvard University 1993; II. Glossary, Harvard University 1995; III. Facsimile of the MS Süleymaniye Library, Hekimoğlu Ali Paşa No 2, Section One: 1b-300b, Harvard University

5. Leningrad Asya Halkları Müzesi'nde muhafaza edilen yazma, şu anda Institut Narodov Azii Kitaplığı Cod. 332'de kayıtlı bulunmaktadır.[17] "Orta Asya Tefsiri" veya "Anonim Tefsir" olarak da bilinen bu yazmanın müstensihi, nerede ve ne zaman yazıldığı belli değildir. W. Barthold yazmanın Mâverâünnehir' de, Abdülkadir İnan ise Harezm'de yazıldığını ifade etmiştir. Yazmanın diğer tercümelerden farkı, kelime kelime tercümeyle beraber surelerin içindekilere atıfta bulunan tefsir ve hikayeleri içermesidir. Kelime kelime tercümenin dili Karahanlı Türkçesidir; ancak eserdeki tefsirler, hikayeler; içinde Kıpçak, Oğuz ve Doğu Türkçesi unsurları bulunan Harezm Türkçesi ile yazılmıştır. 147 varaktan oluşan yazma, eksik bir yazmadır.[18] Yazmayı inceleyerek tıpkıbasımını yayımlayan Kazakbay Mahmudov, yazmanın dilinin Eski Özbek dili olduğunu ifade etmiştir.[19] Eser üzerinde Halil İbrahim Usta yüksek lisans tezi hazırlamıştır.[20] Borovkov tercümenin sözlüğünü yayımlamıştır.[21] Tercümenin sözlüğü Türkçeye Halil İbrahim Usta ve Ebulfez Amanoğlu tarafından çevrilmiştir.[22]

6. Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma Bağışlar Bölümü numara 3966'da kayıtlı bulunan yazmayı bilim dünyasına ilk kez Nuri Yüce tanıtmıştır.[23] Eser üzerinde Osman Toker[24], Ayşe Uyansoy Hillhouse[25], Cengiz Müfettişoğlu[26] ve Recep Yılmaz[27] yüksek

---

1996; III. Facsimile of the MS Süleymaniye Library, Hekimoğlu Ali Paşa No 2, Section Two: 301a-587b, Harvard University 1999.

17 Mustafa Özkan, *a.g.m.*, s. 524.

18 János Eckmann, *a.g.m.*, s. 21

19 Kazakbay Mahmudov, *Turkiy Tefsir (XII-XIII asr),* Taşkent Devlet Şarksinaslik İnstituti, Taşkent 2000, s. 12-28.

20 Halil İbrahim Usta, *XIII. Yüzyıl Doğu Türkçesi İle Yazılmış Anonim Kur'an Tefsirinin Söz ve Şekil Varlığı*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1989.

21 A. K. Borovkov, *Leksika Sredneaziatskogo Tefsira XII-XIII vv.*, Moskva 1963.

22 Halil İbrahim Usta-Ebulfez Amanoğlu, *Orta Asyada Bulunmuş Kur'an Tefsirinin Söz Varlığı (XII-XIII. Yüzyıllar)*, TDK Yay., Ankara 2002.

23 Nuri Yüce, "Eine neu endeckte Handschrift des Mitteltürkischen",- *Sprach - und Kulturkontakte der türkischen Völker*. (Materialien der zweiten Deutschen Turkologen- Konferenz Rauischholzhausen, 13.-16. Juli 1990, herausgegeben von Jens Peter Laut und Klaus Röhrborn. Harrassowitz Verlag, Wiesbaden 1993. Veröffentlichungen der Societas Uralo-Altaica Band 37) s. 221-227.

24 Osman Toker, *Karışık Dilli Kur'an Tercümesi (Varak no: 109b-144a),* İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2000.

25 Ayşe Uyansoy Hillhouse, *Karışık Dilli Kur'an Çevirisi (Varak no: 1a-37a),* İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2006.

26 Cengiz Müfettişoğlu, *Karışık Dilli Bir Kur'an Çevirisi (Varak no: 37b-72a),* İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2006.

27 Recep Yılmaz, *Karışık Dilli Kur'an Çevirisi (Varak no: 183b-222a),* İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2007.

lisans çalışması yapmışlardır. Yazmanın başında ortasında ve sonunda eksikler bulunduğu için müstensihi, nerede ve ne zaman yazıldığı bilgisi elimizde mevcut değildir.

7. Diğer bir tefsirli tercüme de Mâverâünnehir'de XVI. yüzyılın ilk yarısında meydana getirilen eserdir. Bu tefsirin bilinen 2 yazma nüshası bulunmaktadır.[28] Biri Topkapı Sarayı Müzesi III. Ahmet Bölümü numara 16'da kayıtlı olan yazma; diğeri Konya Yusuf Ağa Kütüphanesi 42 YU 6624 arşiv numarasında kayıtlı olan yazmadır.

Çalışmamız, Topkapı Sarayı nüshasının II. cildinde yer alan Ḳaṣaṣ (88b-100a) - [c]Ankebūt (100a-107a) - Rūm (107b-113b) sureleri ile Yusuf Ağa nüshasının Ḳaṣaṣ (414a-427a) - [c]Ankebūt (427a-433b) -Rūm (433b-439a) surelerini içermektedir.[29]

8. Özbekistan İlimler Akademisi Şarkşinaslık Enstitüsü'nde nadir eserler arasında muhafaza edilen ve Yakup Çerhî Tefsiri olarak bilinen yazma, 183 varaktan oluşan eksik bir tefsir özelliği taşımaktadır. Eseri inceleyen Emek Üşenmez, makalesinde Yakup Çerhî Tefsiri ile ilgili olarak şunları belirtmektedir: "Mevlana Yakub-i Çerhî / Ya'kūb b. Osmân b. Mahmûd el-Gaznevî el-Çerhî'nin Tefsir-i Yakub-i Çerhî adlı Farsça eseri, XVI. yüzyılda (H 993/ M 1581) Hemadanî Hacı adlı bir zat tarafından dönemin Türkçesine çevrilmiştir. Bu Türkçe tercümenin nerede, ne zaman, niçin ve ne şekilde yapıldığı Tercüme-i Tefsir-i Yakub-i Çerhî'nin mukaddime kısmında etraflıca anlatılmıştır. Tefsir-i Yakub-i Çerhî işarî bir tefsir olup Türkistan (Orta Asya), İran, Türkiye, Hindistan, Malezya, Pakistan gibi yerlerde tanınmış ve neşredilmiştir. Tercümede dikkat çeken bir husus, onun dilinin (Farsça) Türkler tarafından anlaşılmadığı ve bu sebeple eserin Türkçeye tercüme edilmesidir."[30]

---

[28] János Eckmann, "Doğu Türkçesinde Bir Kur'an Çevirisi (Rylands Nüshası)", *TDAY- Belleten* 1967 (1968), s. 53.

[29] Eserle ilgili detaylı bilgi için bk. "Eser Hakkında Genel Bilgi"

[30] Emek Üşenmez "XVI. Yüzyıl Doğu Türkçesi İle Yazılmış Bir Kur'an Tefsiri: Tercüme-i Tefsir-i Yakub-i Çerhî (H. 993/M. 1585)", *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, S. 3/1 (2014) s. 167.

1.2. KUR'AN TERCÜMELERİNİN BAŞLICA TERCÜME TÜRLERİ

1.2.1. Satır-altı, Kelime Kelime Tercümeler

Satır altı tercümeler, Arapça kelimelere tek tek karşılık verme esasına göre yazılmış eserlerdir. Bu tercümelerde ayetler; cümleler hâlinde değil, kelime kelime Türkçeye tercüme edilmektedir. Bu bakımdan tercümelerin cümle yapıları Arapçanın veya Farsçanın etkisi altında kalmaktadır. Kur'an metninde cümleler Arapça sentaksına göre düzenlendiği için cümle kuruluşlarının Türkçe sentaksa uymaması satır-altı tercümelerin olumsuz yanıdır.

Satır-altı tercümelerde her Arapça kelimeye bir Türkçe karşılık bulma gayreti güdüldüğünden dilin türetme ve birleştirme imkanlarından geniş ölçüde yararlanıldığı görülmektedir. Bu yolla dilin söz dağarcığına pek çok yeni söz katılmakta dolayısıyla dilin kelime hazinesi zenginleşmektedir.

1.2.2. Tefsirli Tercümeler

Tefsirli tercümeler, Kur'an'daki kelimeleri tek tek anlamlandırmaktan ziyade bir bütün halinde açıklama yoluna başvuran tercümelerdir. Çeşitli kıssa ve hikayelerden de yararlanılarak hazırlanan bu tercümeler, Türkçenin cümle yapısının gelişimini görmemiz açısından önemlidir.

1.3. ESER HAKKINDA GENEL BİLGİ

1.3.1. Eserin Türü

Tezimize konu olan "Doğu Türkçesi Kur'an Tefsiri" nde ayetlerin hem kelime kelime tercümesinin yapılması hem de çeşitli kıssa, hikaye ve rivayetleri içermesi açısından "Doğu Türkçesi Kur'an Tefsiri", "Tefsirli Tercüme" niteliğindedir.

1.3.2. Eserin Tavsifi

Şeybânî Hanlığı döneminde XVI. yüzyılın ilk yarısında kaleme alınan Kur'an tefsirinin iki yazma nüshası bilinmektedir.[31]

1.3.2.1. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Nüshası

Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi III. Ahmet Bölümü numara 16'da kayıtlı olan eser, tefsirli tercüme özelliği taşımaktadır. Her biri 308 varaktan oluşan ve iki cilt halinde olan eserin her sayfasında 27 satır yer almaktadır. Cildi miklep, şemse ve köşelikli kahverengi deridir. I. cilt, 400 mm boyunda 425 mm eninde olup aharlı krem rengi kağıt üzerine ta'lik yazılmıştır. I. cilt, Fatiha suresi (1) ile başlayıp Kehf suresi (18) ile bitmektedir. II. cilt, 460 mm boyunda 425 mm eninde ve ilk ciltte olduğu gibi krem rengi aharlı kağıt üzerine ta'lik yazılmıştır. II. cilt, Meryem suresi (19) ile başlayıp Nas suresi (114) ile bitmektedir.[32]

Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi nüshasında ayetlerin çoğunun üzeri kırmızı mürekkeple çizilirken bir kısmı siyah mürekkeple çizilmiştir. Bununla birlikte kırmızı ya da siyah mürekkeple çizilmeyen ayetler de mevcuttur. Sure adları, kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Doğu Türkçesi Kur'an Tefsiri'nin Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi nüshasında bulunan Ḳaṣaṣ, ᶜAnkebūt ve Rūm surelerinde toplam 21 derkenar tespit edilmiştir. 90. varağın b yüzünde 28 satır mevcuttur. Yazmanın tezimize konu olan surelerinin her "b" varağının sol alt kısmında "a" varağının ilk kelimesi bulunmaktadır. Yusuf Ağa Kütüphanesi nüshasının tezimize konu olan kısmında ise bu özellik bulunmamaktadır.

1.3.2.2. Yusuf Ağa Kütüphanesi Nüshası

Konya Yusuf Ağa Müzesi Kitaplığı'nda numara 42 YU 6624'te "Türkçe, Uygurca ve Çağatayca Tefsir" adıyla kayıtlı bulunan nüshanın istinsah tarihi H 951/ M

---

[31] János Eckmann, "Doğu Türkçesinde Bir Kur'an Çevirisi (Rylands Nüshası)", *TDAY- Belleten* 1967 (1968), s. 53.

[32] Fehmi Edhem Karatay, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Kataloğu, Din, Tarih, Bilimler, C. I, Topkapı Sarayı Müzesi Yay., No. 11, İstanbul 1961, s.6-7.

1544'tür. Her sayfasında 29 satır bulunan nüsha 653 varak, 1304 sayfadan müteşekkildir. Hamza Zülfikar, makalesinde Yusuf Ağa Kütüphanesi yazma nüshasının fiziki özellikleriyle ilgili olarak şunları belirtmektedir: "Tefsirin başlığı altın yaldızlı ve tezhipli, sayfa çerçeveleri de altın yaldızlıdır. Tek cilt halinde siyah ciltli, sırtı meşindir. 36 cm boyunda 25 cm enindedir. Sayfa başları yağmur yemiş; fakat yazıya zarar gelmemiştir. Son iki sayfası da biraz harap olmuştur."[33]

Yusuf Ağa Kütüphanesi nüshası, nesih yazı türünde kaleme alınmıştır. Bu nüshanın Ḳaṣaṣ, ᶜAnkebūt ve Rūm surelerinde ayetlerin çoğunun üzeri Topkapı Sarayı nüshasında olduğu gibi kırmızı mürekkeple çizilmiş olup siyah mürekkeple çizilen ayetler de mevcuttur. Ayrıca üzeri kırmızı ya da siyah mürekkeple çizilmeyen ayetler de bulunmaktadır. Yazmayı ilk kez bilim dünyasına Abdülkadir İnan tanıtmıştır.[34] Bu yazma nüshası, daha önce Sadreddin Konevî Kütüphanesi'nde kayıtlı bulunurken 1962'de Konya Yusuf Ağa Müzesi Kütüphanesi'ne nakledilmiştir.[35]

1.3.3. Eserin Müstensihi, Yazılış Tarihi ve Yeri

Doğu Türkçesi Kur'an Tefsiri'nin yazma nüshalarının tamamlandığı tarih olan XVI. yüzyılın ilk yarısı Mâverâünnehir ve Harezm bölgeleri için türlü hanların amansız mücadelelerinin sürdüğü bir çağdır. Mâverâünnehir Özbeklerinin bağımsız, güçlü siyasi bir birlik hâline gelmelerini sağlayan Ebulhayr Han'ın ölümünden sonra ülke ikiye bölünmüştür. Ebulhayr'ın torunu Şeybânî Han, babasının öcünü almak amacıyla dağınık hanları tekrar bir bayrak altında toplamıştır.[36] "Şeybânî Han'ın (M 1510) öldürülmesinden sonra, kısa bir süre için Hanlığın başına Süyünç Han getirilmiş ve Buhara'nın yönetimi Ubeydullâh Han'a bırakılmıştır. Yine aynı yıl Süyünç Han yerine tahta Köçkünçi Han getirilmiştir. Şeybânî devletinin idaresi M 1510- 1532 yılları

[33] Hamza Zülfikar, "Çağatayca Bir Kuran Tefsiri", *Türkoloji Dergisi*, C. IV, S. 1 (1974), s. 175.
[34] Abdülkadir İnan, "Şeybanlı Özbekler Çağına Ait Bir Kur'ân Tefsiri", *TDAY-Belleten* 1962 (1963), s. 61-66.
[35] Hamza Zülfikar, *a.g.m.*, s. 175.
[36] Hamza Zülfikar, *a.g.m.*, s. 176.

arasında Köçkünçi Han'a, bundan sonra da Ebu Said Han'a geçmiştir. Bu dönemde Ubeydullâh Han, Buhara Han'ı olarak devletin askerî işlerini yürütmüştür."[37]

Doğu Türkçesi Kur'an Tefsiri'nin her iki nüshasının da müstensihi ile ilgili herhangi bir bilgi elimizde mevcut olmamakla birlikte bazı araştırmacıların bu konuyla ilgili çeşitli görüşleri mevcuttur.

Eseri ilk kez bilim dünyasına tanıtan Abdülkadir İnan, Yusuf Ağa Kütüphanesi nüshasının üç yerinde geçen "Şeyh Ubeydullâh kaddese'l-lahu sırrahu" sözü ile Özbek Hanı Ubeydullâh Han'ın intisab ettiği Şeyh Ubeydullâh Ahrar'ın kastedildiğini ve bu nüshanın Ubeydullâh Han döneminde telif edildiğini belirtmektedir.[38] Yusuf Ağa Kütüphanesi nüshası üzerinde çalışma yapan Hamza Zülfikar, tefsirin çevirisini yapan kişinin 1533 yılında vefat eden ve Kur'an tefsiri yazabilecek yetkinlikte bir din eğitimi görmüş olan Ubeydullâh Han ya da onun teşviki ile eski dile bağlı biri tarafından bir orijinal nüshaya dayandırılmak suretiyle yazıldığını ifade etmektedir.[39]

Ahmet Ateş; makalesinde kıraat, tefsir, hadis ve fıkıh gibi İslâmî ilimlere esas surette vâkıf olan, Arapça ve Farsçayı eser verebilecek derecede iyi bilen Ubeydullâh Han'ın Kasım Bin Muhammed tarafından H 930/ M 1524 yılında yazılan ve Kur'an okuma bilimine ait Farsça eserini "Terceme-i Ḳavā'idü'l Kur'ān ve Fevā'idü'l Furḳan" adı ile Türkçeye tercüme ettiğini kesin olarak ortaya koymuştur.[40] Gülşen Seyhan Alışık ise makalesinde Ubeydullâh Han'ın yetiştiği muhit ve sanatçı kişiliğiyle ilgili olarak Ubeydullâh Han'ın kendi döneminin en iyi hocalarından dersler aldığını, Ubeydullâh'ın hadis bilimindeki hocasının, döneminin bu alanda en önde gelen isimlerinden H^{v}âce Mevlanâ Isfahânî olduğunu, fıkıh bilimini Mevlânâ Mahmud Azizan'dan öğrenmiş olduğunu, döneminde otorite olan Mevlânâ Yâr Muhammed'den de kelâm dersleri aldığını ve Ubeydullâh Han'ın bizzat Mevlânâ Yâr Muhammed'in gözetiminde Kur'an'ı hıfzettiğini belirterek bu birikiminin Ubeydullâh Han'ı daha sonra Kur'an üzerinde eser

---

37 Gülşen Seyhan Alışık, "Yesevî Takipçisi Olarak Ubeydullâh Han", Türkbilig, S. 18 (2009), s. 17.

38 Abdülkadir İnan, *a.g.m.*, s. 61.

39 Hamza Zülfikar, *a.g.m.,* s. 179.

40 Ahmet Ateş, "Ubeydullâh Han'ın Bilinmeyen Mensur Bir Eseri", *TDAY- Belleten,* 1964, s. 131.

yazmaya yönelteceğini ifade etmiştir.[41] Yapılan çalışmalar doğrultusunda biz de Doğu Türkçesi Kur'an Tefsiri'nin Şeybânî Hanı Ubeydullâh Han tarafından ya da onun teşviki ile orijinal bir nüshaya dayandırılarak telif edildiğini düşünmekteyiz.

Doğu Türkçesi Kur'an Tefsiri'nin Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi nüshasının istinsah tarihi H 950/M 1543 olarak belirtilmiştir. Yusuf Ağa Kütüphanesi nüshası 20 rebiülevvel 951/ M 1544 tarihinde tamamlanmıştır.

Her iki nüshanın da yazıldığı yer ile ilgili herhangi bir bilgi mevcut olmamakla birlikte Hamza Zülfikar, Yusuf Ağa Kütüphanesi nüshasının dönemin önemli kültür merkezlerinden biri olan Herat'ta yazılmış olabileceği kanaatindedir.[42]

1.3.4. Eser Üzerinde Yapılan Tenkitli Metin Çalışması

Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi nüshası ile Yusuf Ağa Kütüphanesi nüshasının Ḳaṣaṣ, ᶜAnkebūt ve Rūm surelerinin karşılaştırıldığı tenkitli metin çalışmasında, her iki nüsha arasında 491 yerde farklı yazım tespit edilmiştir. Nüshalar arasındaki ses ve yazım farklılıkları dipnotlar ile gösterilmek suretiyle tenkitli metin bölümünde belirtilmiştir.

Doğu Türkçesi Kur'an Tefsiri'nin tezimize konu olan sureleri üzerinde yapılan tenkitli metin çalışması sonucunda;

Yusuf Ağa Kütüphanesi nüshasında, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi nüshasına göre hareke ve nokta yazımında daha fazla tasarrufta bulunulmuştur. Muhtelif kelimelerin okunup çeviri yazıya geçirilmesinde noktaların yaygın olarak kullanıldığı Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi nüshası esas alınmıştır.

Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi nüshası müstensihinin, Yusuf Ağa Kütüphanesi nüshası müstensihine göre yazmaya daha fazla müdahale ettiği tespit edilmiştir. Bu yazmada Ḳaṣaṣ, ᶜAnkebūt ve Rūm surelerinde 21 yerde derkenar

---

41 Gülşen Seyhan Alışık, "Yesevî Takipçisi Olarak Ubeydullâh Han", Türkbilig, S. 18 (2009), s. 18.

42 Hamza Zülfikar, *a.g.m.*, s. 177.

kullanılması, eklerin veya kelimelerin üstünün çizilerek metinden çıkarılması ya da farklı eklerle değiştirilmesi müstensihin yazma üzerindeki etkisini ortaya koymaktadır.

Yusuf Ağa Kütüphanesi nüshası, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi nüshasına göre daha eksik bir nüshadır. Bunun sebebi Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi nüshasında bulunan bazı satırların Yusuf Ağa Kütüphanesi nüshasında bulunmamasıdır.

Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi nüshasında hatalı yazım sebebiyle birçok kelime ve ek üzeri silinerek düzeltilmiştir. Bu da yazmanın birkaç kez kontrol edildiğini göstermektedir. Yusuf Ağa Kütüphanesi nüshasında ise bu durum oldukça enderdir.

Her iki nüshada da kelimelerin yazımı açısından farklılıklar bulunmaktadır: TS (97a/24) دني dünye: YA (423a/15) دنيا dünyā, TS (103a/01) پيغمبرلغ/ peyġamberlıġ: YA (429a/1) پيغامبرلق/peyġāmberlıḳ

Eklerin yazımındaki ḳ / ġ kullanımı her iki nüshada da farklıdır: TS(92b/16) yumşaḳlıġ: YA (418a/21) yumşaġlıḳ, TS (89b/21) ḳayḳurma: YA (415a/15) ḳayġurma, TS (92a/16) ḳuyuġınıng̃: YA [417b/21 ḳuyuḳınıng̃

1.3.5. Eser Üzerinde Yapılan Çalışmalar

Doğu Türkçesi Kur'an metnimizin Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi nüshasını bilim dünyasına ilk kez Janos Éckmann[43], Yusuf Ağa Kütüphanesi nüshasını ise Abdülkadir İnan[44] tanıtmıştır.

Hamza Zülfikar, Doğu Türkçesi Kur'an Tefsiri'nin Yusuf Ağa Kütüphanesi nüshasının ilk yüz sayfası üzerinde transkripsiyon, ilk iki yüz sayfası üzerinde imla, ses ve yapı yönünden inceleme ile bu iki yüz sayfanın dizinini ihtiva eden bir doktora tezi hazırlamıştır.[45] Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi nüshası "Hac ve Enbiya Sureleri"

---

[43] Eckmann, János, "Doğu Türkçesinde Bir Kur'ân Çevirisi (Rylands Nüshası)", *TDAY- Belleten* 1967 (1968), s. 51-69.

[44] Abdülkadir İnan, "Şeybanlı Özbekler Çağına Ait Bir Kur'ân Tefsiri", *TDAY-Belleten* 1962 (1963), s. 61-66.

[45] Hamza Zülfikar, *Çağatayca Kur'an Tefsiri,* Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Doktora Tezi, Ankara 1970.

üzerinde İbrahim Taş[46], "Nur ve Furkan Sureleri" üzerinde Emine Temel[47], "Şu'ara ve Neml Sureleri" üzerinde Dursaliye Çağlar[48] yüksek lisans tezi hazırlamıştır.

1.4. ESERİN DİL ÖZELLİKLERİ

Doğu Türkçesi Kur'an Tefsiri'nin Yusuf Ağa Kütüphanesi nüshasını bilim dünyasına tanıtan Abdülkadir İnan, çalışmasında nüshanın dilinin klasik ve ağır Çağatayca olduğunu belirtmiştir.[49] Eckmann da Doğu Türkçesi Kur'an Tefsiri'nin dilinin Çağatayca olduğunu; fakat özellikle tefsirde ayetlerin kelime kelime tercümesinde daha eski Doğu Türkçesi Kur'an tercümelerinin dilinin etkisinin olduğunu ifade etmiştir.[50]

Doğu Türkçesi dönemi özelliklerini taşıyan metnimizin Ḳaṣaṣ, ᶜAnkebūt ve Rūm surelerinde tespit ettiğimiz belli başlı fonetik ve morfolojik özellikler şunlardır:

1. İlk hecede kapalı é'nin muhafaza edilmesi: béş (89b/25), ékki-si (90a/10), émçegini (90b/18), ér (91b/02), sékkiz (91b/24).

2. III. teklik kişi iyelik ekini hal eklerine bağlayan zamir n' sinin (pronominal n) kullanılmaması: arasıda (101b/03), arasıdın (103b/02), ḫayālide (94a/15), künide (97a/25), yolıda (101a/05).

İncelediğimiz metinde zamir n'si bulunan üç örnek tespit edilmiştir: yérinde (89a/12), yüzinde (90a/06), köyinde (107b/19).

3. Eski Türkçedeki -d-/-d, Karahanlı ve Harezm Türkçesinde -ḍ-/-ḍ, Doğu Türkçesinde -y-/ y' ye dönüşmektedir. adaḳ > ayaḳ+larını (99a/03), bedük > béyik (106a/23), ḳadġu > ḳayġuluḳ (90a/09), ḳod- > ḳoy-ġanlar (95b/16), ḳuduḳ > ḳuyuḳ+nıṉg (92a/17), tod-> toymaḳ (99a/15).

---

[46] İbrahim Taş, *Çağatayca Kur'ân Tefsiri 21a-41b (Giriş-Metin-Dizin),* Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2001.

[47] Emine Temel, *Doğu Türkçesi Kur'an Tefsiri (Nur ve Furkan Sureleri) (İnceleme-Tenkitli Metin-Dizin Tıpkıbasım)*, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2013.

[48] Dursaliye Çağlar, *Doğu Türkçesi Kur'an Tefsiri (Şu'ara ve Neml Sureleri) (İnceleme-Tenkitli Metin-Dizin Tıpkıbasım)*, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2013.

[49] Abdülkadir İnan, *a.g.m.*, s.62.

[50] János, Eckmann, "Doğu Türkçesinde Bir Kur'an Çevirisi (Rylands Nüshası)", s. 53.

4. p > f değişimi: toprak̟ > tofrak̟dın (109a/21)

5. Eski Türkçedeki -b-/-b, Karahanlı ve Harezm Türkçesinde -w-/-w, Doğu Türkçesinde -v-/ v'ye dönüşmektedir, b >> v değişimi: tavışk̟an (106b/04), évige (90a/01), tévege (107b/16).

6. Vġ̇V > VvV: İki ünlü arasındaki ġ̇'lar bazen v' ye dönüşmüştür: saġ̇uk̟ > savuk̟ (93a/11, 102b/06), yaġ̇uk̟ > yavuk̟ (90a/27, 93a/22).

7. -k̟- > -h̟- değişimi: ok̟şa > oh̟şa-r (106b/24), tok̟ta- > toh̟tadı (101b/02).

uçmak̟ > uçmah̟+da (106a/24), yak̟şı > yah̟şı (90a/16).

8. Gerileyici benzeşme: tövbe > tevbe (97a/10).

9. Kelime başı t' ler çoğunlukla korunmuştur: tamı (104a/16), tikmek (108a/25), tiz (99a/04), toġ̇urmak̟ (109a/27), tüşti (94a/17).

10. Kelime başı k' ler korunmuştur: kéçeni (97a/26), kéldiler (100a/18), köksün̂ge (93b/04).

11. Doğu Türkçesinin karakteristik özelliklerinden biri de geniş zamanın olumsuzluk eki -maz / -mez' in -mas / -mes' e dönüşerek sedalılaşmasıdır: üstün bolmas (96a/19), yol körsetmes (95b/04), hicret k̟ılmas érdiler (106a/12).

Eser, bazı kısımlarda Oğuz Türkçesi özelliklerini de ihtiva etmektedir.[51]

1. t- > d-: Eski Türkçedeki kelime başı t' ler genellikle korunmakla birlikte bazı kelimelerde d' ye dönüşmesi:

tak̟ı > dağı (89b/03, 91a/03, 99a/10, 101a/23, 102a/02, 103a/04, 104a/18, 104a/20, 105a/25, 106b/07, 110a/03, 110a/16, 112b/21).

té- > dé- r érdiler (90b/04), dé- geç (106b/20).

[51] Eserdeki Oğuz Türkçesi özellikleri hazırlanırken, Mehmet Hazar ve Can Özgür' ün şu makalelerinden yararlanılmıştır: Mehmet Hazar, "Çağatay Türkçesinde Oğuzca Özellikler ve Benzerlikler", *JASSS*, C. IV (Yaz 2011), Sayı 1, s. 31-63; Can Özgür, "Kıpçak Yazılmış Eserlerde Türkmence (Oğuzca) Unsurlar", *TDED*, C. XXX (2003), s. 349-357.

2. Kelime tabanında yer alan "-v" ünsüzünün düşmesi:

suv > su (90a/06, 106b/06, 106b/18, 108a/25, 109b/23, 109b/27, 111b/13).

3. İkinci hecenin başındaki -g /-ġ ünsüzünün düşmesi: topurġaḳ > tofraḳ (tofraḳdın 109a/21, tofraḳḳa 98b/26), ḳulġaḳ > (ḳulaḳ, ḳulaġı 97b/02, 109b/20).

4. Oğuzca özellik olarak uzak metatez, şu kelimede görülmektedir:

ḳırsurt- up "kısturup" (90a/02).

5. b- ünsüzünün devam etmemesi:

bol- > ol- (münkir olġay 102b/13, emīn olġaylar érdi 97a/04, āgāh olup 100a/18).

6. İsim hal eklerinden belirtme hali ekinin Oğuz Türkçesindeki kullanımı:

yaruḳluġı (97b/01), oḳı (94a/16), taᶜāmı (92b/07).

7. Yuvarlaklaşma: Eski Türkçeden sonra izlerine rastlanan Harezm, Altın Ordu ve bilhassa Eski Anadolu Türkçesinde bir sistem halini alan yuvarlaklaşma temayülü "v" sesini taşıyan isim ve fiil kök veya gövdeleri dışında, Doğu Türkçesinde ortadan kalkmıştır. Harezm, Altın Ordu ve Eski Anadolu Türkçesinde -p zarf-fiili ile I. ve II. teklik şahıs iyelik eklerinin yardımcı vokallerinde gördüğümüz bu yuvarlaklaştırma temayülüne tezimize konu olan kısımda sadece bir örnekte rastlanmıştır.

ḳavlun͡g (96a/12).

1.5. ESERİN FONETİK ÖZELLİKLERİ

1.5.1. Eserin Yazım Özellikleri

1.5.1.1. Harekelendirme

Arap alfabesi ile yazılan ve tefsirli tercüme niteliği taşıyan Doğu Türkçesi Kur'an Tefsiri'nin Topkapı Sarayı nüshasının yazı türü ta'liktir. "Sözlükte 'asılmak, askıya alınmak' anlamındaki ta'lik, İran'da tevkî ve rikâ yazılarından geliştirilmiş bir

yazı çeşididir."[52] Ali Alparslan, makalesinde ta'lik yazının İranlıların icadı olduğunu, tevkî rikâ ve nesh yazıları ile İran'ın İslamiyetten önceki yazılarından olan Avestâî ve Pehlevî'nin karışmasından meydana geldiğini, İranlı olmayan müelliflerin ta'lik sözü ile nesta'lik yazısını aynı kullandıklarını ve Türkiye'de de nesta'lik yerine yanlışlıkla ta'lik sözünün kullanıldığını belirtmektedir.[53] Oysa ta'lik, nesta'lik yazı türünün ilk şekli olup iç içe ve birleşmeyen harfleri de birbirine bağlanarak yazılan bir yazı şeklidir.

Doğu Türkçesi Kur'an Tefsiri'nin Yusuf Ağa Kütüphanesi nüshasının yazı türü ise nesihdir. "Aşağı yukarı sülüsün küçük yazılan şeklini andıran nesih, 'ortadan kaldırmak, iptal etmek' demektir. Kitapların yazımında diğer yazılardan daha fazla kullanıldığı yani onların hükmünü ortadan kaldırdığı için bu adla anıldığı kabul edilmektedir."[54]

Doğu Türkçesi Kur'an Tefsiri'nin tezimize konu olan surelerinde genel olarak ayetler ve hadisler dışında hareke kullanımı çok kısıtlıdır. Karıştırılacağı düşünülen Arapça ve Farsça kelime ve ibarelerde hareke, şedde (ّ), sükûn (ْ) kullanılmıştır. Bazı özel adların yazımında da harekelendirme yapılmıştır: Senberā سَنْبَرا (98b/22), Yaṣhir bin Ḳāheṣ قاهَثْ بن يصهر (97b/19), Māmāt ماماثْ (105a/26)

1.5.1.2. Noktalama

Yazmada noktalama açısından istikrarlı bir yapı takip edilememiştir. Önce kullanılan kelimenin tekrarı durumunda noktalama yapılmadığı görülmektedir. Okunmasında problem yaşadığımız kelimeler için yazmanın Yusuf Ağa Kütüphanesi nüshasındaki yazımı ile karşılaştırma yapılmıştır.

1.5.1.3. Şedde

Metnin çalışılan kısmında şeddenin kullanımı oldukça dardır. Arapça ve Farsça kökenli kelimelerde dahi az rastladığımız bu harekenin Türkçe kelimelerdeki

---

[52] M. Uğur Derman, "Ta'lik", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 39, İstanbul 2010, s. 507.

[53] Ali Alparslan, "İslam Yazı Sanatı", *Doğuştan Günümüze Büyük İslam Tarihi*, C. 14, İstanbul 1989, s. 500.

[54] Ali Alparslan, *a.g.m.,* s. 474.

kullanımına ise hiç rastlanmamıştır. Şeddenin kullanıldığı yabancı kökenli kelimelere bazı örnekler şunlardır: müteneffirdür متنفّر (103a/10), tasalluṭ-da تسلّط دا (110a/19) Übeyy İbn Ḫalef اُبيّ ابن خلف (107b/15).

1.5.1.4. Hemzenin (ء) "Ye" (ي ,ى) Olarak Yazılışı

Orijinal imlasında hemze bulunan ve uzun ā ünlüsünden sonra gelen Arapça kelimeler metnimizde uzun ā' dan sonra ye "ى" imlası ile karşımıza çıkmaktadır:

ᶜavā'yıḳ عوايق (100a/06), ᶜalāyıḳ علايق (104b/14), māyil مايل (110b/02), dāyim دايم (89b/12), ḳāyim قايم (113a/03), ġāyir غاير (423a/18).

1.5.1.5. Bitişik Yazılmış Kelimeler

Yazmada bitişik yazılan kelimelere örnek kelimeler şunlardır: olkim اولكيم (89a/19), oldur اولدور (96a/25), olkitāb اولكتاب (95a/26), olkişi-ni اولكيشي ني (90b/15), hemol همول (91b/16), uşbu اوشبو (102b/23), munıñgdék مونينكديك (93b/24).

1.5.1.6. Eklerin Yazımı

Üzerinde çalışma hazırladığımız metinde kelime kök ve gövdelerine getirilen ekler, herhangi bir kurala bağlı olmadan kimi yerde bitişik kimi yerde ayrı yazılmıştır. beyābānda (111b/09) ~ beyābān-da (111b/12), ol ḥāldin (91b/11) ~ ol ḥāl-din (98a/09), munıñg dék (93b/23) ~ munıñg-dék (93b/24).

1.5.1.7. Ünlülerin Yazılışı

1.5.1.7.1. /A/ Ünlüsü

/a/ ünlüsü söz başında genellikle medsiz elif (ا) ile gösterilmiştir: açlıġ-dın اجليغ د ن(111a/07), aġa اغا (108a/3), añgla-dı انكلادى (90b/14).

Ortada /a/ ünlüsü elif (ا) ile yazılmıştır: yasap ياساب (99a/25), çıḳardı چيقاردى (108b/01), sınamaḳ سيناماق (101a/13).

/a/ ünlüsü sonseste elif (ا) ile gösterilirken bazı kelime ve eklerde güzel he (ه) ile gösterilmiştir: altıda التيدا (93a/23), ana انا (100a/22), arḳa ارقا (99b/21); artuḳluḳ-ḳa قا ارتوقلوق (94a/20), tapsa تابسه (103b/16), barça بارچه (107b/23).

1.5.1.7.2. /E/ Ünlüsü

Söz başında /e/ ünlüsüne dair az sayıda örnek bulunmaktadır. Söz başında elif (ا) ile yazılan kelimeler şunlardır: eñg-leriñgizniñg انك لار يكيز نينك (109b/08), evi-ġa غه اوى (93a/27).

Söz ortasında /e/ ünlüsü elif (ا) ile gösterilmiştir: égreşeyin ايكراشاين (95a/2), émçegini ايمچاكينى (90b/18), éser ا يسار (112b/12).

/e/ ünlüsü sonseste genellikle elif (ا) ile gösterilmesiyle birlikte çeşitli ek ve kelimelerin sonseslerinde güzel he (ه) kullanılmıştır: éşigi-ge ايشكى كا (90b/5), kölege-ge كولاكا كا (100b/18), özge اوزكا (89b/3); inçke اينجه (104a/02), içre ايچره (106b/11), kéçe كيچه (90a/14).

1.5.1.7.3. /É/ Kapalı É Ünlüsü

Söz başında /é/ ünlüsü elif (ا) ve y (ى) ile gösterilen kapalı é /é/; kelimelerin ilk hecesinde (ى) ile gösterilmiştir: émgek-ke ايمكاك كا (93a/01), évürmek ايورمك (95b/25), éger ايكار (98b/02); sékkiz سيكيز (90b/18), bél بيل (99a/04), yél ييل (92b/02).

Kapalı é’ nin yazımında görülen ikilikler: ne نه (90a/27) ~ né (97a/06), evige اويكا TS [90a/1dk] ~ evige ايويكا (90b/22).

1.5.1.7.4. /I-İ/ Ünlüleri

/I-İ/ ünlüleri söz başında elif (ا) ve (ى) ile gösterilmiştir: ısıtḳay ايسيتقاى (93a/17), içer ايچار (90b/10), ilgeri ايلكارى (92a/14).

/I-İ/ ünlüleri söz ortasında y (ى) ile gösterilmiştir: yolıda يوليدا (101a/05), yaşıda ياشيدا (103a/01), sözige سوزيكا (103a/17).

/I-İ/ ünlüleri söz sonunda y (ى) ile gösterilmiştir: yétkürdi ییتکوردی (93a/09), yibergeni ییبارکانی (95a/10), ayaḳlarını ایاقلاريني (99a/03).

1.5.1.7.5. /U-Ü-O-Ö/ Ünlüleri

/U-Ü-O-Ö/ ünlüleri söz başında elif (ا) ve vav (و) ile gösterilmiştir: oġul اوغول (89b/04), ölüm اولوم (96a/04), ötük-ler اوتوك لار (98b/02), uruşıda اوروشيدا (107b/21), üstün اوستون (108a/01).

/U-Ü-O-Ö/ ünlüleri kelime ve çeşitli eklerde söz ortasında vav (و) ile gösterilmiştir: köm-dük كومدوك (89b/07), barurlar بارورلار (93b/08), kön̂gül-ler كونكول لار (103b/22).

/U-Ü-O-Ö/ ünlüleri sonseste vav (و) ile gösterilmiştir: ḳayġu قايغو (90a/09), su سو (109b/23), uşbu اوشبو (102b/23).

1.5.1.8. Ünsüzlerin Yazılışı

1.5.1.8.1. /B/, /P/ Ünsüzleri

/B/, /P/ ünsüzleri metnimizde söz başında, söz ortasında ve sonseste yazımı itibariyle düzensizlik göstermektedir. Genel itibariyle be (ب) kullanımının yanında seyrek de olsa pe (پ) kullanımı karşımıza çıkmaktadır. Metnimizde bulunan ve be (ب) ile yazılmış olan Türkçe kelime ve ekleri çeviri yazıya aktarırken pe (پ) ünsüzünü kullandık: bulġanıp بولغانيب (94a/17), ḳoyup قويوب (108b/12), pādāş پاداش (100b/15), boyun-ġaça بويون غاجه (99a/04), bilmes بيلماس (113a/15).

1.5.1.8.2. /Ç/ Ünsüzü

Metnimizde söz başında, söz ortasında ve sonseste bulunan /Ç/ ünsüzü çoğunlukla cim (ج) ile karşılanmıştır: çaġır جاغير (103a/15), çaḳmaḳ-dın جاقماق دين (93a/12), çıḳar جيقار (110a/02).

1.5.1.8.3. /K/, /G/ Ünsüzleri

/K/, /G/ ünsüzleri söz başında, söz ortasında ve sonseste ve eklerde kef (ک) ile yazılmıştır: kézin̂gizler کیزینکیزلار (102a/07), kirgeyler کیرکایلار (101b/09)

1.5.1.8.4. /n̂g/ Ünsüzü

/n̂g/ ünsüzü metnimizde /n̂g/ (نك) şeklinde gösterilmiştir: ékeçisi-nin̂g جی سی نینك ایکا(90b/08), kén̂geşti کینکاشتی (91b/10), on̂g اونك (93a/18).

1.5.1.8.5. /S/ Ünsüzü

/S/ ünsüzü Türkçe kelimelerde söz başında, söz ortasında ve sonseste ince ya da kalın sıra ayırt etmeden sin (س); Arapça ve Farsça kelimelerde ise se (ث), sin (س) ve sad (ص) ünsüzleri ile gösterilmiştir: sınap-durlar سیناب دورلار (100a/25), soḳur سوقور (112b/25), süçük سوجوك (90b/20), ṣabā صبا (112a/09), ṣābit ثابت (95b/18).

1.5.1.8.6. /T/ Ünsüzü

/T/ ünsüzü Türkçe kelimelerde kalın ya da ince sıra ayırt etmeden sadece te (ت) ile gösterilmiştir: süt سوت (90b/09), tamı تامی (104a/16), tan̂g تانك (109a/11), tanuḳluḳ-ḳa تانوقلوققا (97b/13), tatın̂gızlar تاتینکیزلار (106a/09).

1.5.2. Eserin Ses Özellikleri

1.5.2.1. Ünlüler

Doğu Türkçesinde dokuz kısa ünlü vardır: a, e, é, ı, i, o, ö, u, ü. Uzun ünlülerlerden ā, ī, ū, Arapça ve Farsçanın her ikisinden, ō ise yalnızca Farsçadan alınmış kelimelerde bulunur.[55] ḫuṣūmet خصومت (<Ar 91a/08) ḫōş خوش (<Far. 105a/04), berḫūrdār برخوردار (107a/16).

1.5.2.1.1. Ünlü Değişmeleri

e > é: bérk (94a/13), béze-di (103b/25), évürmek (95b/25), dév (103b/26), égrimi-ge (106b/27)

[55] János Eckmann, *Çağatayca El Kitabı*, çev. Günay Karaağaç, Akçağ Yay. Ankara 2003, s. 26.

e > ö: etük > ötük > ötük-ler (98b/02)

i > ü: süçük (90b/20)

ı > u: boyın > boyun (95b/16), ḳurıḳ > ḳuruḳ (111b/09)

i > ü: yöri- > yürü- > yürü-güçi-ler (105a/21)

ü > e: bölük > bölek (94a/18), kötür- > köter- > köterip (89b/10)

ü > i: kümüş > kümiş (101a/13)

u > a: ortu > orta > ortasıda (97b/04), tolu > tola (98a/03), ortuḳ > ortaḳ > ortaḳ-larıng̑ızdın (111b/05)

av (au) diftongunu içeren Arapça isimlerden sonra yuvarlaklaşma: ḳavl-ung̑ (96a/12)

1.5.2.1.2. Ünlü Uyumu

1.5.2.1.2.1. Kalınlık-İncelik Uyumu

Kalınlık-İncelik uyumu bir kelimede ünlülerin kalın veya ince olmaları bakımından uyumlu bir şekilde sıralanmasıdır. Türkçede bir kelimenin ilk hecesi kalın ünlü ile başlıyorsa kendisinden sonra gelen hecelerde bulunan ünlüler de kalın; ince ünlü ile başlıyorsa kendisinden sonra gelen hecelerde bulunan ünlüler ince olmalıdır.

Doğu Türkçesinde kalınlık-incelik uyumu Türkçe kelimelerde muhafaza edilmiştir. İncelediğimiz metnimizde Türkçe kelimelerde kalınlık-incelik uyumuna aykırı kullanım oldukça azdır: biri-ġa (108b/18), süruḳ (92a/06), tile-maḳdın (107a/09)

Arapça ve Farsça kelimelerde ise kalınlık-incelik uyumu bulunmadığından kelimenin kalın veya ince sıradan gittiğini ġ / ḳ ya da g / k seslerini ihtiva etmesi cihetiyle tespit edebiliriz. İçerisinde i ya da ī ihtiva eden Arapça ve Farsça kelimelerin tamamının kalın ünlülü ekler alması Doğu Türkçesi döneminin umumi kanunlarından biridir.

fānī-ġa 96b/12, ḫacīrġa 98a/26, yārīlıġ (91a/12), yemen-ġa 103b/25, āferīdelıġı-dın (106b/19).

1.5.2.1.2.2. Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu

Düzlük-yuvarlaklık uyumu bir kelimedeki ünlülerin düzlük-yuvarlaklık bakımından uyum içinde olmasıdır. Buna göre Türkçe kelimelerde düz ünlülerden sonra düz; yuvarlak ünlülerden sonra ya düz-geniş ya da dar-yuvarlak ünlüler gelir. İncelediğimiz metin Doğu Türkçesi özelliklerini taşıdığından metindeki kelimelerde düzlük-yuvarlaklık uyumu açısından tam bir tutarlılık takip edilememiştir.

1.5.2.1.2.3. Düzlük-Yuvarlaklık Uyumuna Aykırılık

Düzlük-yuvarlaklık uyumunun tam olarak uygulanmadığı metinde eklerde, kelime kök ve gövdelerinde uyuma aykırı örnekler bulunmaktadır.

1. **-çı / -çi:** ḳoyçılarnıñg (92a/11), ḳutḳarġuçı (103b/08), oḳuġuçı (105a/20, 105a/23), tilegüçi-ler (90b/12).

2. **-dı / -di:** tirgüzdi (106b/18), yétkürdi (91b/10), yaşurdı (89b/08).

3. **-dın / -din:** çapḳundın (93a/12), yamġurdın (112a/27), ölümdin (96a/07).

4. **-duḳ / -dük:** salduḳ (100a/23), baġladuḳ (90b/01), ündedük (96b/23).

5. **-dur- / -dür- veya -tur- / -tür-:** ḳandurdı (92a/16), yandurġıl (94a/05), ulaşturduḳ (95b/05).

6. **-ġı:** soñggı (103b/18, 110a/01), burungı (105a/12, 105b/04).

7. **-ġıl / -gil:** kéltürgil (100a/12), ḳorḳutġıl (94a/26), indürgil (93b/02).

8. **-ġur- / -kür-:** azġurġay (91a/16), yétkürdi (93a/09)

9. **-ġuz- / -güz-:** tirgüzür (112b/01), kirgüzdük (94b/02)

10. **-mu / -mü:** éşitmes mü (112b/19)

11. **-nı / -ni:** oğulnı (89b/10, 90b/12), bulutnı (112a/20), kök-ni (94a/15).

12. (ı / u)ngı / (i / ü)ngi: toḳḳuzungı (107b/09), ékkingi (107b/20)

13. -(s)ı / -(s)i: uyḳusı (109b/19), yüzi (91b/25), sözi (96b/21).

14. -sız /-siz: yazuḳsız (104a/11), tütün-siz (93a/01).

15. -uḳ : artuḳ (89a/01), bişuḳ (94a/07).

16. -ur- / -ür-: arturur (93b/16), ḳaytur (99b/15).

1.5.2.2. Ünsüzler

İncelediğimiz metinde şu ünsüzler kullanılmıştır: /b/, /c/, /ç/, /d/, /f/, /g/, /ġ/, /h/, /ḥ/, /ḫ/, /k/, /l/, /m/, /n/, /n̂g/, /p/, /r/, /s/, /ṣ/, /s̱/, /ş/, /t/, /ṭ/, /v/, /w/, /y/, /z/, /ż/, /ẓ/.

Ayrıca Farsça kelimelerde yer alıp kendinden önceki (خ) harfinin niteliğini belirten ve hiçbir yerde telaffuz edilmeyen و "vāv-ı mādule" de metinde bulunmaktadır: ḫ^{v}āher-zāde-si (97b/18), ḫ^{v}āheriġa (98a/17), ḫ^{v}āce-ler (110a/18), Ḥ^{v}āb (89a/08).

1.5.2.2.1. Ses Olayları

1.5.2.2.1.1. /b/, /p/, /v/, /f/, /m/ Ünsüzlerinde Görülen Ses Olayları

b- : b- korunması: Eski Türkçede bulunan kelime başındaki "b" Doğu Türkçesinde umumiyetle korunmuştur: bardı 91b/16, bar (102a/05), barmaḳ (103a/15), bişkey (94a/06), bolmaġıl (99b/21)

b- > m- değişimi: /n/ ve /n̂g/ bulunan kelimelerde b- > m- ses değişimi görülür: man̂ga (90a/19), méni (91a/21), min̂g (98b/01), minip (98a/26), munın̂g (111a/15).

VbV > VwV > VvV / -b >-w >-v değişimi: Karahanlı ve Harezm Türkçelerinde - yine b gibi- bir dudak konsonantı olan w (ڤ) sesine dönüşen Eski Türkçenin iki vokal arasındaki veya kök sonundaki b sesi, Doğu Türkçesinde v' ye dönüşür: tavışḳan (106b/04), évige (90a/01), évürürler (106b/12), tavarlarġa (92b/08), tévege (107b/16), suvġa (104a/10).

-b > Ø ünsüz düşmesi: Eski Türkçedeki kelime sonundaki bazı b'ler düşmektedir: su (< sub 90a/06, 106b/06, 106b/18)

p > f değişimi: tofraḳdın (< topraḳ 109a/21)

1.5.2.2.1.2. /ç/ Ünsüzü Ses Olayı

s- > ç- değişimi: Bazı kelimelerde kelime başında kullanılan s' nin ç' ye dönüşmesi kuralına uygun olan kelime ya da kelimeleri metnimizde tespit edemedik.

1.5.2.2.1.3. /t/, /d/ Ünsüzlerinde Görülen Ses Olayları

t- : t- korunması:

Kelime başında bulunan "t" ler korunmuştur: taġlarda (111b/12), tamı (104a/16), tar (103b/05), tédi (99a/15), térisidin (98a/01).

t- > d- sedalılaşması:

Eski Türkçede umumiyetle korunan kelime başındaki t' ler, bazı kelimelerde d' ye dönüşmüştür: dağı (<taḳı89b/03, 91a/03, 99a/10, 101a/23, 102a/02, 103a/04, 104a/18, 104a/20, 105a/25, 106b/07, 110a/03, 110a/16, 112b/21), dér (90b/04), déklerniñg (91a/16).

-d- > -ḍ- > -y- ; -d > -ḍ > -y değişimi:

Eski Türkçedeki kelime içi ve kelime sonunda bulunan d sesi Karahanlı ve Harezm Türkçesindeki ḍ' ye, Doğu Türkçesinde y' ye dönüşür: ayaḳ (< adaḳ, aḍaḳ 91b/20), ayırġusıdur (< adır-, aḍır- 101a/12), ḳaygu (< ḳadġu, ḳaḍġu 90a/09), kéyip (< ked-, keḍ- 98a/26), ḳoy (< ḳod-, ḳoḍ- 93b/04).

1.5.2.2.1.4. /g/, /k/, /ġ/, /ḳ/ Ünsüzlerinde Görülen Ses Olayları

k- : k- / ḳ- : ḳ- korunması:

Metnimizde kelime başı /k/ ve /ḳ/ sesleri korunmuştur: ḳaldılar (99a/02), ḳan (91b/08), ḳar (93a/12), kéldiler (100a/18), kéñg (99a/18).

VḳV > Vġ̇V sedalılaşması:

İki ünlü arasındaki /ḳ/ genelde korunmuştur. Bazı kelimelerde /ġ̇/'ya dönüşmüştür: saġ̇ış (saḳış 98a/09), saġ̇ınurlar (saġ̇ın- 100a/14), dağ̇ı (taḳı 89b/03, 91a/03, 99a/10)

-ḳ > -ġ̇ Sedalılaşması:

Sıfat yapan -lıġ̇ eki Doğu Türkçesinde -lıḳ olur. Metnimizde -lıḳ ekiyle oluşturulan şeklini tespit edemedik. kiçik başlıġ̇ insānı (90a/04), zindegānlıġ̇ kéṉgligi (92a/22), mihmānlıġ̇ yolı (92b/10), yumşaḳlıġ̇ ṣūretin (92b/16), cāvīdānlıġ̇ sarāyġ̇a (106b/27), bāzergānlıġ̇ vaḳtıda (108a/22), tüvānālıġ̇ ᶜalāmetleridin (109a/23).

VġV > VvV değişimi:

İki ünlü arasındaki ġ̇' lar bazen v' ye dönüşmüştür: savıḳ (< soġıḳ 93a/11, 102b/06), yavuḳ (< yaġuḳ 90a/27, 93a/22).

-ḳ- > -ḫ- Sızıcılaşması:

Doğu Türkçesinde ḳ sesi, ḫ sesine dönüşür: oḫşar (< oḳşa- 106b/24), toḫtadı (< toḳta- 101b/02), yaḫşı (< yaḳşı 90a/16).

-aġ̇u / -egü > -av / -ev değişimi:

Metnimizde -aġ̇u / -egü > -av / -ev değişimine örnek olarak yalnızca bir kelime tespit edebildik: birev (< biregü 108b/18)

ġ̇- ~ ḳ- : Metnimizde son seste bir kurala bağlı olmaksızın hem /ġ̇/ hem de /ḳ/ sesleri kullanılmıştır: uluġ̇ (98b/05) ~ uluḳ (92a/08), yaḫşılıġ̇ (99b/07) ~ yaḫşılıḳ (90b/12), aġ̇rıġ̇ (110b/21) ~ aġ̇rıḳ (111a/07), ḳılıġlıġ̇ (102a/17) ~ ḳılıġlıḳ (94a/01).

Hece başı /g/ ve /ġ̇/'lar bazı kelimelerde korunmuş, bazı kelimelerde ise /k/ ve /ḳ/'ya dönüşmüştür: bulġ̇anıp (< bulġ̇a- 94a/17), yumurtḳadın (< yumurtġ̇a 109a/17), ḳısḳaraġ̇ın (< ḳısġ̇a 105b/16), ḳarınçġ̇a (< ḳarınçġ̇a 106b/03), tavışḳan (< tavışġ̇an

106b/04), yalġan (< yalġan 113a/23), émgekke (< emgek 93a/01), sıçġan (< sıçḳan 106b/03).

-ḳ- / -ġ- / -g- > Ø ünsüz düşmesi:

Şu kelimelerde /ḳ/, /ġ/, /g/ erimesi söz konusudur: kérek (< kergek 98b/14), ḳulaġ (< ḳulġaḳ 97b/02), tofraḳdın (< topurġaḳ 109a/21).

1.5.2.2.1.5. /h/, /ḥ/, /ḫ/ Ünsüzlerinde Görülen Ses Olayları

ḳ > ḫ sızıcılaşması: yaḫşı (< yaḳşı, 95b/22, 96b/14, 98b/08), ḫatun (< ḳatun89b/06, 89b/07, 90a/05), oḫşamastur (< oḳşa- 109b/09)

h ön ses türemesi:

Ön seste "h" sesi türemesi örneğine metnimizde rastlayamadık.

1.5.2.2.1.6. /n̂g/ Ünsüzü Ses Olayları

Art damak geniz n' si olan /n̂g/ metnimizde hem kelime tabanlarında hem de eklerde kullanılmıştır: son̂g (89b/09), tén̂g (110a/19), min̂g (98b/01), sizlerin̂g (92a/04), sözün̂gizni (106b/08).

1.5.2.2.1.7. /r/ Ünsüzü Ses Olayları

r > Ø Ünsüz Düşmesi: Şu kelimelerdeki /r/ sesi ünsüzlerden önce sık sık düşürülmesiyle beraber ikili kullanım da söz konusudur: bile (89a/06), émes (103a/27) ~ érmes (98a/01), édi (93a/12) ~ érdi (101b/14).

1.5.2.2.1.8. Ünsüz Uyumu

Metnimizde tonlu ve tonsuz ünsüzler ile kullanılan -ḳuçı / -ġuçı, -küçi / -güçi; -ḳan / ġan, ken /-gen; -ḳa /-ġa, -ke /-ge; -ḳarı / -ġarı, -keri / -geri; -tur-/ -dur-, -dür-, -tür-; -ḳur- / -ġur-, -kür- / -gür-; -ġay / -ḳay,- key / -gey; -tı / -dı, -ti / -di ; -tuk / -duk, -tük / -dük; -ḳu / -ġu, -kü / -gü ; -ḳıl / -ġıl, -kil / -gil eklerine bakıp bir ünsüz uyumundan söz açabiliriz. Bu eklerin ilk ünsüzleri eklendikleri kelimenin son ünsüzüne uymaktadır.

Birçok müstesnaları olmakla birlikte genel olarak Türkçe ve yabancı kelimelerde sonsesi tonlu olan bir kelimeye tonlu ünsüzle başlayan ekler, sonsesi tonsuz olan bir kelimeye ise tonsuz ünsüzle başlayan ekler getirilebilmektedir.[56]

ḳılġuçı (89a/09), körgüçi (104a/02), tartḳuçı (91b/07), aytḳan (97a/07), toḳuġan (93b/23), yibergen (89b/15), éşitken (108b/25), bozuḳluḳḳa (94b/14), barçaġa (98b/26), émgekke (93a/01), kimge (99a/19), azġurduḳ (96b/23), yétkürmekke (99b/14), tuttı (110b/07), aşuḳḳay (113b/02), ḳoparġay (96b/03), ḳılġusıdur (106a/06), ingüsidür (103a/19), ögrettük (95a/04),

ḳoyġıl (90a/15), baḳḳıl (94a/24), iletkil (90b/21).

Ayrıca metnimizde ünsüz uyumuna aykırı örnekler de mevcuttur:

ḳayḳurma (89b/21), arturḳay (111a/22), ulaşġay (102b/11), ḳorḳutġıl (94a/26), yatġuçılar (104b/13), buyurḳıl (98b/27), otdın (102b/16).

1.5.2.2.1.9. Vurgusuz Orta Hece Ünlüsünün Düşmesi

Vurgusuz orta hecenin kelimeye eklenen ekler neticesinde düşmesidir:

köŋ̂glide (< köŋ̂gül 89b/06), köŋ̂gllüklerniŋ̂g (< köŋ̂güllük 112b/21), köksüŋ̂ge (< köküs 93b/04), oynar (< oyuna- 89b/12), oġlı (< oġul 97b/18).

1.5.2.2.1.10. Hece Yutumu

Bir gramer birliğinde arka arkaya gelen ve ses bakımından iki heceden birinin bazen eridiği, düştüğü görülür. Böylece o iki hece bir haline gelir.[57] Metnimizde bulunan tur- ~ dur- (< tur-ur) yardımcı fiili, geniş zaman III. teklik şahıs bildirme eki çekiminde hece düşmesi söz konusudur: yoḳtururlar (104a/22) ~ yoḳturlar (107b/27), béyikrekdür (97a/20), işlikdür (104a/26).

---

[56] Hamza Zülfikar, *a.g.m.*, s. 194.

[57] Muharrem Ergin, *Türk Dil Bilgisi,* Bayrak Yay. İstanbul 2007, s. 52.

1.5.2.2.1.11. Göçüşme

Metnimizde bazı kelimelerde sesler arasında yer değiştirme görülür: yamġur (< yaġmur 109b/22, 111b/11, 111b/12), örgetip (< ögret- 98a/17).

Ayrıca şu kelimede uzak göçüşme tespit edilmiştir: ḳırsurt- up “kısturup” (90a/02).

1.5.2.2.1.12. İkizleşme

Şu sayı isimlerinde ikizleşme görülür: yétti (90b/08), sékkiz (93a/04), toḳḳuz (95a/21).

1.5.2.2.1.13. Sedasızlaşma

-maz / -mez > -mas / -mes

Geniş zamanın olumsuzluk eki -maz / -mez’ in -mas / -mes’ e dönüşerek sedalılaşması söz konusudur: almas (92a/08), tapmaslar (93b/17), açılmas (104a/19), çıḳmas (93a/12), ḳoymaslar (106b/06).

Ön Seste / y- / Düşmesi

Ön seste /y-/ düşmesi örneğine metnimizde sadece şu kelimede rastladık: inç<g>e (104a/02).

Ön Seste / y- / Türemesi

/ ı / ve / i / sesleri ile başlayan şu kelimelerde ön seste / y /türemesi olmuştur: yıraḳdın (< ıraḳ 90b/06), yıraḳraḳ (91b/12), yıraḳlıġ (104b/12). yaġaçı (< ıġaç 92a/19, 109a/03).

1.5.3. Eserin Morfolojik Özellikleri

1.5.3.1. İsim Yapımı

İsim yapımı isimden isim yapım ekleri ve fiilden isim yapım ekleriyle sağlanır.

1.5.3.1.1. İsimden İsim Yapım Ekleri

+an: Eski Türkçede çokluk ekini karşılayan bu ek Doğu Türkçesinde kalıplaşarak yapım eki olarak kullanılmıştır: oġlanı (104a/22).

+çek: Asıl görevi küçültme eki olan +çek nesne adları ve sıfatlar da türetmektedir: émçegiṅgge (<ET ém-ig+çek) (90b/19).

+çı: Meslek ya da mesleği yapan kişi adı oluşturur: cādūçılıġı (93b/23), ḳoyçılarnıṅg (92a/11).

+daş: Birliktelik ve ortaklık bildirir: ḳarındaşı (103b/17), ḳarındaşlıġ (111a/13), yoldaşlıġı (91b/26).

+düz: kündüz (91b/24).

+ġu: ḳaraṅggu (93a/11).

+ġı / +ḳı: Aitlik içeren sıfatlar yaparlar: soṅggı (103b/18, 110a/01), burunġı (92b/20, 93b/25), burunġılarnıṅg (105a/21), evvelġı (91a/05, 95a/12). Metnimizde +ḳı şekli tespit edilememiştir.

+ġır: çaġır (103a/15).

+la: Zarf türeten bir ektir. ḳatla (95b/18), taṅgla (98b/18).

+lıġ / +lig / +luḳ /+lük: açlıġdın (111a/07), aġırlıḳ (97b/25), atlıġ (92a/10), mihmāndārlıġınıṅg (103a/03), égriligidin (110b/09), kéṅgligi (92a/22), uluġluḳ (98a/13), meşġūlluḳ (97b/01), bozuḳluḳ (98a/13), oġurluḳ (98b/20), üstünlük (108a/06), köṅgüllük (103b/05), közlük (94a/09).

+sız / +siz: Yokluk ifade eden isimler yapar: ulaġsız (91b/16), azuḳsız (91b/16), tütünsiz (93a/21), ḥesābsız (98a/25), sezāvārsız (94a/22), īmānsızlar (108a/21), sütūnsız

(109b/26), i[c]tibārsız (104a/18), imtiḥānsız (100a/23), şeksiz (106a/03), ḥüccetsiz (95b/02), işsizlik (106b/23), ümīdsiz (102b/01), ḫabersizdürler (110a/25), çāresiz (90b/09), dānişsiz (110a/260), yārsız (91b/17), yazuḳsız (104a/11), [c]āḳıbetsiz (91b/08), [c]aybsız (93b/03), gümānsız (113b/01).

1.5.3.1.2. Fiilden İsim Yapım Ekleri

-a: Zarffiil eki olan -a kalıplaşarak yapım eki görevinde kullanılmıştır. tola (98a/03), yana (91b/01).

-ç: Soyut isimler türeten bir ektir: ḳorḳunç (93b/05).

-ġ / -g ~ -ḳ/ -k, -ıġ / -ig / -uġ / -üg: asıġ (102b/09, 112b/13, 113a/16), aġrıġ "ağrı, acı" (110b/21), aġrıḳ (111a/07), ḳatıḳ (103b/21, 104a/07), tirig (94a/20, 111b/03), tiriglik (112b/03), yaruḳ (97b/01, 103b/14), ölüg (89b/07), ölüglerge (112b/16), süçük (90b/20).

-ge / -ḳa: bilge (92a/21), yumurtḳa (109a/17), ḳısḳaraġın (105b/16).

-ı / -i / -u: égri (<égir-i) (94b/14), yaḫşı (<yaḳış-ı) (91a/02), ḳon͡gşılardın (<ḳonuş-u) (89b/08).

-l: tükel (93a/22, 99a/05, 111b/26).

-m / -im: égrimige (106b/27), ölüm (91a/15, 96a/04, 106a/03).

-mur: yamġur (109b/22, 111b/11, 111b/12), yamġurda (109b/24), yamġurdın (112a/27)

yamġurdur (112b/08), yamġurnı (112a/22, 112a/24), yamġurnın͡g (112a/27). Metinde "yaġmur" biçimi tespit edilememiştir.

-n: Somut ve soyut isimler türetir: tütünsiz (93a/21)

-nç / -ınç / -unç: Soyut isimler türetir: ḳorḳunçluḳ (89b/12, 91a/26), ḳorḳunç (93b/05, 101b/17, 106a/12).

-k / -ḳ / -uḳ: bölek (94a/18), émgekke (93a/01), artuḳ (89a/01, 89b/13, 100b/16), bozuḳluḳ (99b/03), yaruḳ (97b/01, 103b/14).

-ş / -ış / -uş: oḫşaş (91a/01, 98b/04, 105a/17), saġış (98a/09) uruş (100b/21), tutuş (103b/11, 105b/14).

-z: söz (91a/05), közi (90b/24)

1.5.3.2. Fiil Yapımı

1.5.3.2.1. İsimden Fiil Yapım Ekleri

+a- / +e-: oynar (89b/12), oynarlar (105b/16), atadı (89a/13) bézedi (103b/25).

+de-: istemegil (<ET iz+de-) (98a/12), ündedük (96b/23), ünder (102a/17), ünderler (94a/27).

+la-: başlap (99a/03,113a/15), taşla (89b/20), taşladılar (102b/06), bağışladı (90a/22, 95a/03, 102b/24), bağladuḳ (90b/01), bağladılar (107b/16, 107b/18), ḫoşlaġay (98b/25).

+lan / +len: Çoğunlukla dönüşlü fiiller türetmeye yarar. atlandılar (98b/01), yüzlendi (91b/11, 91b/20)

+laş: yaḳınlaştı (90a/25).

+r: Geçişsiz fiiller yapar: ḳayḳurma (89b/21).

+re-: Tek heceli köklerden fiiller türetir: ögrettük (95a/04)

+şa- (fosilleşmiş, oḳ "Tam aynısı, eş")[58]: ohşar (106b/24), oḫşamastur (109b/09).

[58] János Éckmann, *Çağatayca El Kitabı,* s. 58.

1.5.3.2.2. Fiilden Fiil Yapım Ekleri

-ar- / -ur- / -ür-: çıḳardı (108b/01), ḳaytarġaylar (92a/06, 100a/15), tapşurur (93a/07), ḳoparur (96b/04, 108b/09), içürüp (92a/12), bişürmekke (94a/07), arturġusıdurlar (101a/26), yaşurdı (89b/08).

-dur- / -dür- / -tur- / -tür-: Etken ve ettirgen fiiller türetir: sındurdılar (105a/05), boldura aldı (99a/15), ḳandurdı (92a/16), bildürgüçi (112b/11), indürgil (93b/02), köydürüñizler (102b/05), öldürürür (103a/12), tatturġay (112a/10), ulaşturduḳ (95b/05), oltursalar (106b/27), éşittürdi (94b/26), kéltürgey (97a/10, 98b/08), öltürdüñ (91b/06).

-ḳar- /-ker- ; -ġur- / -gür- / -kür-: ḳutḳarġıl (91b/18), ötkerür (104b/16), körgergey (90a/01), azġurduḳ-biz (96b/23), yétkürdi (102a/03).

-güz-: tirgüzdi (106b/18), kirgüzür (101a/02), körgüzgil (93b/06).

-l- / -ıl- / -il- / -ul- / -ül-: Edilgen fiiller türetir: açılmas (104a/19), çıḳarılġunıñızdurlar (109a/20), ḳılılur (104b/03), ḳaytarılurlar (106b/12), ḳılınılġay (101a/05), yaratıldı (109a/18), salılıp (103a/04), tanılur (101a/13), alılġan (110a/12), tartılur (96a/19), ayrılurlar (108b/17), yıġılurlar (106b/24), berilmegeyler (99b/08), késilse (111b/13), köterilür (92b/02), étilgen (111a/26), ḳoşuluptur (104b/22), sorulmaġusıdurlar (98a/22), ḳoyulġaylar 100a/14), ḳutulġaylar (110b/25), tutuldı (90a/01), ḳaytarulġunıñızdurlar (97a/25, 101b/24), oḳulur (105b/14), öltürüldi (94a/19), kéltürülgenler (YA 430b/09).

-ma / -me: Bütün fiillerin olumsuz biçimini türetir: ḳorḳmaġıl (103b/07), körmegeyler (89b/08), tüşmegey (93a/01).

-n- / -ın- / -in- / -ün-: atlandılar (98b/01), yüzlengil (91b/20), bulġanıp (94a/17), bağlandı (103a/13), sağındılar (100a/13), tapınur (101b/19), köründi 90a/06), ögünürler (98a/13).

-se-: İstek ifade eder: körsetti (92b/07).

-ş-: İşlek bir işteşlik ve dönüşlülük ekidir: égreşeyin (95a/27), kéṉgeşti 91b/10), ündeşmesler (95b/25), yaḳınlaştı (90a/25).

-t-: İşlek bir ettirgenlik ekidir: ısıtḳay (93a/17), éyletkeyler (112b/15), tüketseṉg (92b/24), ḳorḳutġıl (94a/26), oḫşatıpdurlar (104a/23), oḳlatttı (90a/03), sürtttiler (90a/16).

-z: Geçişli fiiller türeten bir ektir: aḳızmaḳdur (108a/11).

1.5.3.3. İsim Çekimi

İsim çekimi, isimlerin birbirleri veya fiillerle olan ilişkisini belirleyen durum gösterme kavramını karşılamak üzere, belirli eklerle birleşerek aldıkları şekillerdir.[59]

İsim çekimi Türkçede kelime kök ve gövdelerine çokluk, iyelik, aitlik ve durum eklerinin getirilmesiyle sağlanır.

1.5.3.3.1. Çokluk Ekleri

+lar / +ler: Hem Türkçe hem de alıntı kelimelere *+lar / +ler* eklerinin getirilmesiyle sağlanır: arıġlar (106a/23, 108a/11), butlar (107a/06, 108b/12), bāṭıllar (101b/01), deryālar (112a/12), kānlar (108a/25), otlardın (94a/02), bīşrevler (102b/14), cānverler (106b/05), ḫacīrler (98b/02), işlikler (90a/11).

Ayrıca Arapça çokluk anlam ihtiva eden şu kelimeler metnimizde bulunmaktadır: seyyi'ātları (109b/08), ṣıfāt (99b/16), selāsili (104a/21).

1.5.3.3.2. İyelik Ekleri

İsmin karşıladığı nesnenin kime ya da neye ait olduğunu gösteren iyelik ekleri, adlar ile adlar arasında ilişki kurar. İyelik ekleri ünlüyle biten kelimelerin kök ve gövdelerine doğrudan doğruya eklenirken, ünsüzlere bitenlere ise yardımcı bir ses eklenir. Ayrıca 3. teklik şahıslarda ise iyelik eki daima düz ünlülü olup ünsüzle biten kelime tabanlarına +ı / +i, ünlüyle biten kelime tabanlarına ise +sı / +si şeklinde gelir.

---

[59] Zeynep Korkmaz, *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*, TDK Yay., Ankara 2009, s. 266.

1.teklik şahıs iyelik ekleri: +m / +ım / +im / +um / +üm

atam (92a/26, 92b/12), ḳarındaşım (93b/11), tilim (93b/14), oġlumdur (90a/25, 90a/27), sözümge (105b/24).

2. teklik şahıs iyelik ekleri: +ın̂g / +in̂g / +un̂g / +ün̂g

ḳarındaşın̂g (93b/16), émçegin̂gge (90b/19), ḳavlun̂g (96a/12), tonun̂g (93b/02), köksün̂ge (93b/04).

3. teklik şahıs iyelik ekleri: +ı / +i /+sı / +si

azlığı (96a/15), ḳavmı (90a/22), évi (104a/18), anasıġa (91a/03), bişürgüçisi (91a/10).

1. çokluk şahıs iyelik ekleri: +mız / +ımız / +imiz / +umız /+ümiz

atamız (92a/08), uluġumız (98b/16), kitābımızның̂g (105a/16), özümiz (96b/24, 107a/24), devletimizniń̂g (96a/13).

2. çokluk şahıs iyelik ekleri: +ŋ̂ız / +ın̂gız / +in̂giz / +ün̂giz

mālın̂gız (111a/23), işin̂giz (92a/04), yérin̂giz (102b/15), uḳlaman̂gız (109b/16), közün̂giz (107b/14).

3. çokluk şahıs iyelik ekleri: +ları / +leri

pişvāları (94a/26), ḳızları (92a/09), yazuḳlarıdın (98a/23), delīlleri (93b/19), düşmenleri 107a/21).

1.5.3.3.3. Hal Ekleri

Bir ismin cümle içinde diğer kelimelerle münasebetini ifade eden eklere hal ekleri denir. Hal ekleri, çokluk ve iyelik eklerinden sonra gelir.

1.5.3.3.3.1. Yalın Hali:

[c]āciz (110a/11), aġır (101a/25), bél (99a/04), tola (98a/03), surnāy (103a/16).

1.5.3.3.3.2. İlgi Hali Eki: +inŋ / +ıŋ / +nıŋ / + niŋ / +nuŋ

bizinŋ (90a/19), ḳuyuġınınŋ (92a/16), alarnınŋ (97a/21), ḫᵛāherzādınŋgınınŋ 103a/24, Ḳārūn+nunŋ (98b/11).

1.5.3.3.3.3. Yönelme Hali Eki: +ġa / +ge / -ḳa / -ke

alarġa (89a/20), itmāmġa (93a/09), Mekkege (107b/09), köşkke (94a/18), şirkke (96b/23), tofraḳḳa (98b/26), yaġaçḳa (93a/20).

1.5.3.3.3.4. Belirtme Hali Eki: +nı / +ni / +n

+nı / +ni: aynı (106b/10), tayaḳnı (93a/24), bülbülni (106b/04), kemini (101b/14), ölügni (109a/18).

+n: sütin (90b/08), tilegin (113a/16), sözin (98b/17), birin (98b/13, 98b/14), yaḫşılıġın (90b/15).

+ı / +i: ṭaᶜāmı (92b/07), oḳı (94a/16), yaruḳluġı (97b/01), zindānı (104a/19), yalġanı (107a/15).

1.5.3.3.3.5. Bulunma Hali Eki: +da / +de

Bulunma hali ekleri metnimizde yalnızca +da / +de şekliyle bulunmaktadır. Her iki ek de (د) ve elif (ا) ile gösterilmiştir:

ḳoynıda (90b/06, 90b/16), otıda (108b/19), uruşıda (107b/21), éligidedür (90a/23), terbiyetide (90b/13).

1.5.3.3.3.6. Ayrılma Hali Eki: +dın / +din

Metnimizde ayrılma hali eki sedalı veya sedasız ünsüzlerden sonra sadece +dın / +din şekliyle kullanılmıştır:

yumurtḳadın (109a/17), tofraḳdın (109a/21), vefātdın (96a/14), sudın (92a/06), ḫatundın (92b/12, 103a/01).

1.5.3.3.3.7. Eşitlik Hali Eki: +ça / +çe

Hem nitelik hem nicelik bakımından, hal, zaman vs. eşitliklerini ifade eden eşitlik hali eki (ekvatif), Jánoss Eckmann' a göre Doğu Türkçesinde umumiyetle sık kullanılan bir ek değildir. Sayı isimlerine getirilmiş olan eşitlik eki yaklaşık bir sayıyı ifade eder: ḳırḳġaça (97b/26)

Üçüncü şahıs iyelik ekinden sonra +nça / +nçe şeklinde kullanılan eşitlik hali ekine metnimizde bir örnek tespit edilmemiştir.

A. von Gabain, eşitlik hali ifade eden +ça / +çe' nin eski bir son çekim edatı olduğunu ve artık tek başına bir anlam ifade etmediği için hal ekleri içine alındığını ifade eder.[60]

olça (95a/19), barçaġa (98b/26), boyunġaça (99a/04), yaşġaçadur (90b/27), yılġaça (107b/16), āḫırıġaça (103a/03, 105b/01), küngeçe (113a/13), Medyengeçe (91b/24), néçe (89b/22).

1.5.3.3.3.8. Vasıta Hali Eki:

Vasıta hali, Gramer Terimleri Sözlüğü' nde "İsmin belirttiği nesnenin vasıta olarak kullanıldığını, fiile vasıta olduğunu belirtmek için kullanılan hal" şeklinde tanımlanmaktadır.[61]

Metinde vasıta hali "bile, ile" edatları ile sağlanmıştır. Bununla birlikte Nogay Türkçesinde kullanılan vasıta hali eki olan +minen (ile) < bilen, birlen ile oluşturulmuş tek bir örnek metnimizde tespit edilmiştir.

bile (92b/27, 93a/06, 93a/07), biledür (98b/26, 99a/01), ile (109b/13, 110b/03), zevālminen (91b/25).

Vasıta hali eklerinden /-la/ eki metnimizde "defa, kez, kere" anlamına gelen "ḳatla" (95b/18, 99a/06, 99a/07, 110a/06) kelimesinde kalıplaşmış şekliyle sıklıkla geçmektedir.

---

[60] A. von Gabain, *Eski Türkçenin Grameri*, TDK Yay., Ankara 2007, s. 65.

[61] Zeynep Korkmaz, *Gramer Terimleri Sözlüğü*, TDK Yay., Ankara 2010, s. 233.

1.5.3.3.3.9. Yön Gösterme Eki: +geri / +re

Metinde şu kelimelerde yön gösterme ekleri kullanılmıştır:

içre (106b/11), ilgeri (92a/14, 93b/01), ilgerilik (100b/01, 103a/09).

1.5.3.3.4. Farsça Çekim Unsurları

yā-i vahdet ve yā-i işaret gibi Farsça isim çekimi unsurları metnimizde şu kelimelerde kullanılmıştır: vaḳtī (89a/26, 92a/06, 98b/13), ḫatunī (90b/19)

1.5.3.3.5. Aitlik Eki

Aitlik eki yalın hal ve bulunma halinde isimlere gelerek sıfat; ilgi ekinden sonra gelerek de aitlik yapmaktadır. Aitlik eki metnimizde düzlük yuvarlaklık uyumuna aykırı olarak daima düz-dar ünlü ile kullanılmıştır.

Sıfat yapımı: burunġı şerī[c]atlarda (92b/20, burunġı atalarımıznıñg (93b/25), burunġı kitāblarġa (105a/12), evvelġı söz (107b/20), soñggı nefḥa (110a/01).

Aitlik yapımı: burunġıdın (89b/13), burunġılarnıñg (105a/22).

1.5.3.3.6. Karşılaştırma Eki: +raḳ / +rek / +raġ / + reg

Metinde karşılaştırma (daha) ve üstünlük (en) bildirme görevlerinde kullanılan karşılaştırma eki +raḳ / +raġ /+rek / +reg biçimlerinde karşımıza çıkan ekleri A. von Gabain kuvvetlendirme bildiren edat ve edat benzeri ekler kategorisinde değerlendirmektedir.[62] fehmlikrek (96b/04), ḳısḳarağın (105b/16), pāyenderaḳ (96b/11), ġanīraḳnı (98a/22), köpregi (90b/26).

1.5.3.3.7. Soru Eki: mü

Metinde soru eki, düzlük yuvarlaklık uyumuna aykırı olarak kullanılmıştır.

éşitmes mü? (112b/19), yétmes müdür? (105b/13).

---

[62] A. von Gabain, *a.g.e.*, s. 105.

1.5.3.3.8. Zamir n'si

Türkçede iyelik eklerini hal eklerine bağlayan zamir n'sini Muharrem Ergin bir yardımcı ses[63] olarak tanımlarken Talat Tekin ise 3. şahıs iyelik ekleriyle hal ekleri arasında ortaya çıkan bu sesin 3. şahıs iyelik ekinin kökeniyle ilgili olduğunu ifade etmektedir.[64] Doğu Türkçesinin en belirgin özelliklerinden biri de 3. şahıs iyelik ekinden sonra hal ekleri geldiğinde araya zamir n' sinin girmemesidir. Zamir n'sine örnek teşkil edebilecek kelimeler şunlardır:

arasıdın (103b/02, 112a/23), arasıda (92b/11, 94b/16, 98b/17), bāṭınıda (99b/13), ḳatıḳlıġıdın (103b/19), terbiyetige (90a/22).

Zamir Kalıplaşması: anda (90a/03, 91a/11, 92a/01), andaḳ (94a/10, 94a/16, 105a/20), andın (91a/13, 91b/01, 92b/15), munda (90b/28, 97b/26, 99b/16), mundın (595a/21, 95b/01, 98a/14), munĝa (91a/01, 108b/18), mundaḳ (96b/15, 97a/13, 110b/26).

1.5.3.4. Sıfatlar

İsimlerin önüne gelerek onları vasıflandıran ve belirtmeye yarayan kelimelere denir.

1.5.3.4.1. Niteleme Sıfatları

Metinde tespit edilen niteleme sıfatlarından bazıları şunlardır:

aġır yüklerini (101a/24), **aḳ** otı (93a/21), **altun** égeri (98a/26), **arıġ** süt (90b/09), **aşaḳ ve béyik** āvāz (109b/05), **az** yıl-da (107b/13), **bérk béyik** bināy (94a/13), **bişuḳ** kireç (94a/07), **boş** néme-din (112b/26), **yaḫşı** işliklerġa (91a/02), **uluġ** ni^{c}meti (105b/22), **béyik** menziller (106a/23), **aşaḳraḳ** yéride (92a/02), **yalġan** aytḳuçılardın (94a/11), **erġuvānī** ton (98a/26).

---

63 Muharrem Ergin, *a.g.e.*, s. 225.

64 Talat Tekin, "Üçüncü Kişi İyelik Eki Üzerine", *Makaleler, I, Altayistik*, s. 117-122.

1.5.3.4.2. İşaret Sıfatları

Varlıkları gösterme yoluyla belirten işaret sıfatları metinde "bu", "ol" ve "uşbu" ile yapılmıştır:

bu nükteni (96a/23), bu cihānnıṅg (96b/08), bu ᶜamel-din (103a/10), **ol** yérge (102b/19), ol kéntniṅg (103a/24), ol ġurfeler (106a/23), **uşbu** yérde (93a/13), uşbu yılda (102b/23).

1.5.3.4.3. Sayı Sıfatları

Metinde geçen sayı sıfatlarını asıl sayı, sıra sayı, kesir sayı ve diğer sayı sıfatları olmak üzere dört grupta inceledik.

1.5.3.4.3.1. Asıl Sayı Sıfatları

Metinde geçen asıl sayı sıfatları şunlardır:

sékkiz kéçe ve kündüz (91b/24), **ékki** ḫatunı (92a/02), **éllig** yıl (101b/03), **yüz éllig** yıl (101b/04), **altmış** ḫacīr (97b/27), **béş** ḳarış (89b/25), **bir** dīnār (98b/14), **ḳırḳ** kişi (92a/17), **ḳırḳ miṅg** insān (98a/03), **on** yigit tévege (107b/16), **otuz** yıl (110b/16), **sékkiz** yıl (92b/19), **tört miṅg** kişi (98a/26), **tört yüz** yıl (101b/05), **tört yüz miṅg ve ḳırḳ miṅg** insan (98a/02), **üç yüz yétmiş** yaşda (101b/06), **üç yüz éllig** yıl (101b/07), **üç** kün (111a/01), **yétmiş** kişidin (97b/21), yétti yüz kéçe (100b/16).

1.5.3.4.3.2. Sıra Sayı Sıfatları

ékkinçi ḳavl (107b/20), **toḳḳuzunçı** yılda (107b/09).

1.5.3.4.3.3. Kesir Sayı Sıfatları

māl-nıṅg **tört-din birin** (98b/13).

1.5.3.4.3.4. Diğer Sayı Sıfatları

Sayı anlamı bulunan "evvelġı" ve "burunġı" kelimeleri sayı sıfatlarına dâhil edilebilir:

evvelġı söz (107b/20), **burunġı** ḳarnlarnı (94b/05), **burunġı** atalarımızның (93b/25).

Sadece iki sayıyı yan yana koyarak yaklaşıklık ifade eden sayı sıfatı metinde sadece bir örnekte bulunmaktadır: **yétti sékkiz** kéçe kündüz (90b/08).

1.5.3.4.4. Soru Sıfatları

Metinde geçen soru sıfatları şunlardır: **ḳaysı** ḫānedāndındur (90b/14), **né** kişi (99a/14), **né** yaḫşılıḳlardın (92a/21).

1.5.3.4.5. Belirsizlik Sıfatları

az zamānıda (104b/10), **barça** kişidin (106a/18), **barı** ᶜaẕāblardın (94b/02), **baᶜżı** nefs-niṅ (104a/23), **her** ḫazīneġa (98a/01), **hīç** kişige (99b/03), **özge** kişi (93b/23), **bir** kün (90b/21, 98b/11, 96a/27), **köp** miṣli (98b/15).

1.5.3.5. Zamirler

Zamirler, nesnelerin dildeki gerçek karşılıkları olmayan, fakat gerektiğinde onları temsil ve işaret yoluyla karşılayan, onların yerini tutan kelimelerdir. Metnimizde zamirler; şahıs zamirleri, işaret zamirleri, dönüşlülük zamirleri, soru zamirleri, belirsizlik zamirleri olmak üzere beş grupta incelenmiştir.

1.5.3.5.1. Şahıs Zamirleri

Şahıs zamirlerinin ismin hâl eklerine göre çekimlenmiş tablosu aşağıda verilmiştir:

Teklik	I. kişi	II. kişi	III. kişi
Yalın Hal	mén (89b/06)	sén (90b/19)	ol (90a/17)
İlgi Hali	ménin̂g (90a/25)	sénin̂g (89a/15)	anın̂g (89a/24)
Yönelme Hali	man̂ga (90a/19)	san̂ga (91b/15)	an̂ga (89b/13)
Belirtme Hali	méni (91a/21)	séni (94b/14)	anı (91a/03)
Bulunma Hali	-	-	anda (95a/17)
Ayrılma Hali	méndin (93b/11)	séndin (95a/05)	andın (90b/17)

Çokluk	I. kişi	II. kişi	III. kişi
Yalın Hal	biz (89b/21)	siz (95b/03)	alar (90a/22)
İlgi Hali	bizin̂g (90b/21)	sizin̂g (95b/27)	alarnın̂g (96a/02)
Yönelme Hali	bizge (90a/20)	sizlerge (90b/11)	alarġa (91a/23)
Belirtme Hali	bizni (90a/22)	sizlerni (97a/06)	alarnı (89a/21)
Bulunma Hali	-	-	-
Ayrılma Hali	bizlerdin (96a/01)	sizlerdin (97a/01	alardın (89a/14)

1.5.3.5.2. İşaret Zamirleri

İşaret zamirleri, varlıkların, dolayısıyla onları karşılayan isimlerin yerlerini işaret etmek suretiyle karşılayan kelime türleridir. Metinde işaret zamiri olarak “bu, ol, bular, alar” tespit edilmiş olup hal eklerine göre çekimlenmiş şekli aşağıdaki çizelgede yer almıştır.

Teklik		
Yalın Hal	bu (90a/25)	ol (93a/26)
İlgi Hali	munıŋ̂g (111a/15)	anıŋ̂g (94a/15)
Yönelme Hali	muŋ̂ga(91a/01,108b/18)	aŋ̂ga (94a/08)
Belirtme Hali	-	anı (112a/20)
Bulunma Hali	munda (90b/28)	anda (92a/01)
Ayrılma Hali	mundın (95b/01)	andın (89b/19)

Çokluk		
Yalın Hal	-	alar (111a/07)
İlgi Hali	bularnıŋ̂g (104a/06)	-
Yönelme Hali	-	alarġa (92a/13)
Belirtme Hali	-	-
Bulunma Hali	-	-
Ayrılma Hali	-	alardın (110b/07)

"bu" ve "ol" işaret zamirleri ayrıca son çekim edatı olan "teg" edatı ile çekime girerek işaret zamiri fonksiyonunda farklı örnekler de oluşturmuşlardır:

Son çekim edatı (teg) ile: **andaḳ**[65] (105a/20), **mundaḳ**[66] (110b/26).

Eşitlik eki (Ekvatif / -ça, -çe) ile: **olça** (92a/21), **olçaḳlıġ** (112b/20)

1.5.3.5.3. Dönüşlülük Zamirleri

Dönüşlülük zamirleri asıl şahıs zamirlerinden daha kuvvetli bir ifadeye sahip bulunan, onların mana bakımından daha kuvvetlileri olan şahıs zamirleridir. Bunlar

[65] Necmettin Hacıeminoğlu, *Türk Dilinde Edatlar*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1984, s. 101.
[66] Necmettin Hacıeminoğlu, *a.g.e.*, s. 97.

“asıl, öz” manalarına gelen isimlerin iyelik eki almış şekillerinden ibarettir. İyelik eki alarak teklik ve çokluk birinci, ikinci ve üçüncü şahısların özlerini, asıllarını, kendilerini ifade eder; böylece zamir olarak şahısları temsil ederler.[67] İncelediğimiz metinde dönüşlülük zamirleri iyelik ekleri ile öz “öz, kendi” kelimesinden oluşmuştur.

	Teklik	**Çokluk**
Yalın Hal	öz (90a/01)	-
İlgi Hali	özüñgnüñg (105a/19) özüniñg (90b/05)	özleriniñg (92a/12)
Yönelme Hali	özige (102a/20)	özlerige (110a/25)
Belirtme Hali	özini (104a/13) özüñgni (111b/26)	-
Bulunma Hali	-	-
Ayrılma Hali	özidin (97a/04)	-
İyelik Eki	özüñg (93b/04)	özümiz (96b/24) özüñgiz (102a/21)

1.5.3.5.4. Soru Zamirleri

İsimlerin yerini soru yoluyla tutan, isimleri soru halinde ifade eden kelime türüdür. Metnimizde bulunan soru zamirlerini üç başlık altında gruplandırdık:

a) “**kim**” ile oluşturulan soru zamirleri: sén **kim** sén kim bu raẕīc séniñg émçegiñg-ge meyl ḳıldı? (90b/19), **kim-dür** sitem ḳılġuçıraḳ? (107a/14).

b) “**ne / né**” ile oluşturulan soru zamirleri: **né** cevāb bérdiñgizler yiberilgenlerge? (97a/06), **ne oldur** “nedir?” (95a/13), **nédür** sizleriniñg ḥāliñgiz? (92a/04).

[67] Muharrem Ergin, *Türk Dil Bilgisi*, s. 272

c) ***-ḳa** kökünden müteşekkil soru zamirleri: **ḳaydadurlar** ménin̂g şerīḳlerim? (96b/19), ol-dur éşitküçi sizlerin̂g sözün̂gizni kim rūzī **ḳaydın** bérür biz? (106b/08), ḫatun-nı tutun̂gızlar kim ol bilür kim bu **ḳaysı** ḫānedān-dındur? (90b/14)

1.5.3.5.5. Belirsizlik Zamirleri

Nesneleri ve kişileri belirsiz bir şekilde karşılayan belirsizlik zamirleri metinde şu şekilde gruplandırılmıştır:

başḳa: "başka, diğer" başḳa (94a/13)

néme: "şey, bir şey" néme (99b/09), némede (109b/09, 110a/15), némedin (96b/07, 104a/25, 112b/26), némege (99b/03, 104a/18, 105a/07), némelerni (108a/10), némelerin̂g (96a/19, 100a/07, 104b/01), némeni (100b/22, 100b/24, 104a/17).

barça: barçaġa (98b/26), barçalarını (104a/06), barçanın̂g (96b/01, 102a/10, 112b/08), barçan̂gıznın̂g (102b/15), barçası (99a/23), barçasın (98b/21), barçasının̂g (98a/27).

baᶜżı: baᶜżıda (109b/10, 110a/20), baᶜżıdın (106b/04), baᶜżıġa (102b/05, 102b/13, 108a/01), baᶜżının̂g (99b/15, 102a/18, 107a/26), baᶜżısıġa (108a/02).

biri: biriġa (108b/18), birige (104b/13), her biri (95a/24), birini (92b/18), biri birige (95a/22, 99a/08, 103a/15), biri birinin̂g (95a/23), biri birin̂giz (102b/11), biri biri-sidin (97a/08).

cemᶜī "bir grup" cemᶜīdin (108a/06), cemᶜīġa (108a/07), cemᶜīni (89b/03, 98b/15, 108a/01), cemᶜīnin̂g (95b/10).

cümle: cümlesidindür (103a/06, 107b/22).

filān: filān (90a/04, 90a/14, 98b/22).

her: her biri (99a/17), her birinin̂g (100a/24), her kim (100b/05), her āyine (91b/02), her né (98b/15).

hīç: hīç biri (103a/09), hīç kişi (105b/03), hīç kişige (99b/03), hīç néme (101a/21).

özge: özgedin (99b/03, 110b/10, 112b/06), özgege (99a/17, 100b/25, 101b/19), özgelerning̑ (92a/03, 100a/13), özgeni (104a/20, 104b/18), özgening̑ (89a/04, 89a/05, 96a/21).

1.5.3.6. Zarflar

Başlıca fonksiyonu fiilleri, sıfatları, ve diğer zarfları nitelendirmek olan zarflar; yer, zaman veya hareket ifade ederler. Doğu Türkçesinde kalıplaşmış isim hal ekleri ile zamirlerden ya da zarffiillerden müteşekkil zarflarla Arapça ve Farsça birçok kelime de zarf fonksiyonunda kullanılmıştır. İncelediğimiz metinde zarfları hal zarfları, zaman zarfları, yer zarfları, miktar zarfları ve soru zarfları olmak üzere beş grupta sınıflandırdık:

1.5.3.6.1. Hal Zarfları

andaḳ "onun gibi, öyle" (111a/25), **bat** "acele" (93a/01, 93b/15, 104b/09), **çın** (çın aytḳuçı yiberilgeni 95a/17), **égri** (égri boldı 94b/14), **ḳatıġ** (pes tuttı alarnı ḳatıḳ zelzele 103b/21), **kéng̑** "geniş, fazla" (kéng̑ ḳılur 99a/18, 106b/13, 111a/10), **késin** "mutlaka" (ḥikmet bile müşrik-lerning̑ ᶜuḳūbetini késin salur 104a/26), **olça** "öyle, o şekilde" (olça bérildin̑gizler 96b/07), **her taḳdīr bile** "herhalde" (her taḳdīr bile ayttı 90a/18) **yaḫşı** (yaḫşı boldı 90a/16), **yalġuz** (yalġuz köterdi 92a/17), **yamān** (yamān bolġay 104b/05) **yaşurun** "gizli" (yaşurun émestür 105b/15).

Ayrıca metinde Arapça ve Farsçadan alınma hal zarfları da bulunmaktadır: **bāḳī** (yaᶜni biz bizge bāḳī ḳalur barça-nıng̑ fenāsıdın song̑ 96b/01), **elbette** "elbette" (ve elbette bolġay 112a/01), **her-āyine** "mutlaka" (her-āyine aġırlıḳ ḳılur édi 97b/25), **her-giz** "asla" (ḥāşā kim her-giz bu bola alġay 110a/21), **şübhesiz** "kuşkusuz" (pes ol kişi kim ol mevᶜūd tapḳuçısıdur şübhesiz 96b/15).

1.5.3.6.2. Zaman Zarfları

āḫırıġaça “sonuna kadar” (105b/01), **bir kün** (98b/11), **bu kün** (100a/07).**burun** “önce” (112a/14), **burunġıdın** (89b/13), **imdi** “şimdi” (94b/24), **kéçe** (109b/16), **kündüzde** (109b/18), **tañgda** “sabah” (103b/22), **tañgla** (98b/18), **tutuş** (95b/07), **tünegün** “dün” (91b/01, 91b/07), **tünügün** “dün” (91b/03, 99a/16), **ol künde** (97a/07), **yatḳaşuḳ** “yatsı” (91a/06), **yıl** (93a/09).

Metinde geçen yabancı kökenli zarflar şunlardır:

dāyim “ daima” (89b/12), **dembedem** “sürekli” (91a/27), **evvel** “önce, evvel”(110a/06), **henüz** “henüz, şimdiye kadar” (103b/16), **nāgāh** “ansızın” (90a/06, 91a/27), **pes** “sonra” (109b/23).

1.5.3.6.3. Yer Zarfları

anda “orada” (106b/24), **andın** “oradan” (109b/23), **ara** “ara” (91a/06), **astıda** “alt, alt taraf”(93b/05), **munda** “burada” (97b/26), **tuban** “aşağı, aşağıya” (99a/04), **üstige** “üst” (94a/08), **yaḳın** “yakın” (112b/12), **yıraḳdın** “uzak” (90b/06).

1.5.3.6.4. Miktar Zarfları

asru (<Moğ. asuru) “çok” (90b/20), **artuḳ** (104b/12), **az** (101a/27)

1.5.3.6.5. Soru Zarfları

her ḳaçan “her ne zaman” (her ḳaçan tilese ve her kimge tilese tuban yiberür? 105b/11), **her néçe** “her nasıl” (örmekçi her néçe özige toḳur zindānı öz nefsi üçün yasar 104a/19), **néçe** ṣabr ḳılayın? (98b/12), **néteg** “nasıl” (Ey peyġamberlerniñ uzunraġı ᶜömr ciheti-din dünye-ni néteg taptıñ? 101b/08).

1.5.3.7. Edatlar

Edatlar, tek başına kullanıldığında bir anlam ifade etmeyen, cümle içerisinde kullanılarak eklendikleri kelimeler ve cümlenin diğer kelimeleri ile benzerlik,

beraberlik, başkalık, miktar sebep, vasıta, zaman vb. ilişkiler kurarak anlamlı hale gelen görevli kelimelerdir.

1.5.3.7.1. Çekim Edatları

1.5.3.7.1.1. Ayrılık ve Başkalık İfade Eden Çekim Edatları

artuḳ "-den fazla" (89b/13), başḳa "başka" (94a/13) özge "-den başka" (92a/05).

1.5.3.7.1.2. Benzerlik ve Miktar Bildiren Çekim Edatları

dék "gibi" (anıñg dék 111a/06, munıñg-dék 94a/25, olça dék 95a/19), **kemā** "gibi, olduğu üzere" (kemā-ḳāle 101a/23), **miṣl** "benzer, eş" (alarnıñg miṣli 104a/13), **oḫşaş** "benzer, gibi" (bu çıḳarmaḳnıñg oḫşaşı 109a/20).

1.5.3.7.1.3. Yer ve Zaman Bildiren Çekim Edatları

burun "-den önce" (108a/23), **soñg** "sonra" (109a/19), **ara** "arasında içinde" (arasıġa 98b/02), **içre** "içinde"(106b/11), **ḳaş** "huzur, yan, kat" (ḳaşıda 92a/22, ḳaşıġa 92a/11, ḳaşımdadur 98a/15), **utru** "+e karşı" (utrusıda 105b/16).

1.5.3.7.1.4. Cihet Bildiren Çekim Edatları

ḳırаḳ "yanında, yanı başında" **ḳıraġıġa** (90a/05), **ḳıraġıda** (91b/27) **oñg** "sağ" (93a/18, 93b/05, 105a/19), **sarı** "doğru, yönünde, karşı" (103b/16) **sarıġa** (89b/15, 89b/22, 90b/23, 91b/20, 91b/21, 92a/19, 92a/20, 93a/27, 93b/04, 93b/08, 94a/09, 94a/12, 94a/16, 94a/19, 94a/22, 94a/27, 94b/10, 94b/11, 95a/10, 96a/19, 96b/25, 98a/12, 99b/24, 100a/02, 101b/02, 101b/24, 103a/22, 103b/04, 105a/08, 105a/11, 106a/19, 107a/04, 107a/24, 108b/09, 110b/10, 110b/23, 112a/15), **sol** (93b/05), **ṭarafıdın** (93a/13), **ṭarafıġa** (94b/09), **ṭarafıda** (112a/22), **tégreleride** (89a/20, 91a/05, 97a/27, 107a/11), **tégreleridin** (107a/10), **tuban** "aşağı, aşağıya" (yérge bardılar 99a/04), **cihet** "yön" (köñgül cihetidin 1035b/05), til-lik ciheti (93b/12), **vech** "yön, yüz" (bu vech ile iḳāmet ḳılġaylar 110b/03).

1.5.3.7.1.5. Birliktelik ve Vasıta Bildiren Çekim Edatları

bile (89a/06, 89b/12, 90b/14, 91a/18, 93a/20), biledür (98b/26, 99a/01), **birev** "birlikte" (108b/18), **ile** "ile" (109b/13, 110b/03), zevālminen (91b/25).

1.5.3.7.1.6. Sebep ve Gaye Bildiren Çekim Edatları

üçün "dolayısıyla, sebebiyle" (92a/07, 94a/08, 95b/06), **üçün** "amacıyla, diye" (89a/17, 89b/10, 92b/13), **yüzidin** "yüzünden, sebebinden" (92a/13, 98a/20, 102a/16).

1.5.3.7.2. Bağlama Edatları

1.5.3.7.2.1. Sıralama Edatları

u "ve" (u 89a/22, 90a/24, 90a/26, 90b/01, 90b/22), **ü** "ve" (ü 89b/01, 89b/11, 90a/16, 91a/24, 94a/11), **ya ... ya** (ve şeksiz kélgüsidür ol ᶜaẕāb alarġa nāgehān dünyede yā ölüm vaḳtı-da yā āḫiret-de 106a/03).

1.5.3.7.2.2. Karşılaştırma Edatları

né ... né (éşitmes sizler né muᶜaẓẓam né tedebbür ve iᶜtibār ḳulaġı bile 97b/02), (né kişidin sanĝa ve né séndin kişige barça séndin sanĝa 100a/05), (her-āyine örmekçi-ninĝ évidür kim né saḳfı bar ve né tamı ve né ısıġnı tıyar ve né savıḳnı 104a/16).

1.5.3.7.2.3. Cümle Başı Edatları

ammā "ama, fakat, lakin" (89b/07, 90b/09, 92a/22, 96a/14, 104a/01, 108b/19,), **andaḳ kim** "öyle, öyle ki" (89b/14, 90b/23, 91a/03, 91b/06, 92a/26), **bā-vücūd** "Bununla birlikte, her ne kadar" (92a/15, 94a/20, 94b/27, 96a/21, 98a/21), **bélkim**"hayır hayır! Doğrusu" (96b/26, 106b/21), **bélkim** "evet doğrusu" (92b/09, 97a/11, 99a/20, 102a/01, 104a/05), **bélkim** "hatta" (93a/27, 112a/08), **çün** "çünkü" (104b/08, 105a/21, 105b/26, 111b/13, 112a/24), **eger** "eğer, şayet" (90a/27, 92a/13, 92b/24, 93a/01, 94b/24), **egerçi** "her ne kadar, gerçi" (112b/19), **ger** "eğer" (89b/25)**, güyā kim** "sanki, adeta, her ne kadar" (93a/26), **her-giz** "asla, katiyen" (105a/19, 110a/21), **hīç** "hiç" (99b/26), **ki** "ki" (94b/26, 100b/17), **kim** "ki" (89a/01, 89a/03, 89a/06, 89a/08, 89a/11), **mā-dām kim**

“müddetçe, -dıkça” (100a/18, 111b/03), meger “meğer, ancak” (90b/20, 91a/18, 91b/07, 93b/23, 95b/12), **pes** “sonra, artık” (91a/24, 94a/23, 97a/11, 99b/21, 101b/12), **şāyed** “ola ki, şayet” (89b/15, 90a/20, 91b/23, 93a/14, 93a/16), **şeksiz** “şüphesiz, kesinlikle” (106a/03), **tā** “-a/e kadar, zamana kadar” (90a/15, 90b/08, 90b/21, 90b/24, 90b/25), **velīkin** “lâkin, ama, fakat” (95a/03, 96a/09, 96a/22, 108a/09, 110b/08), **yā** “yoksa” (90a/08), **yaᶜni** “yani” (89a/09, 90a/09, 91a/06, 92a/02, 93b/27).

1.5.3.7.3. Soru Edatları

éşitmes mü? (112b/19), yétmes müdür? (105b/13)

1.5.3.7.4. Kuvvetlendirme Edatları

dağı “dahi, -da/-de” (89b/03, 91a/03, 99a/10, 101a/23, 102a/02, 103a/04, 104a/18, 104a/20, 105a/25, 106b/07, 110a/03, 110a/16, 112b/21) ~ **tağı** “dahi, -da/-de” (96a/24), **hem ... hem** (bulut arasıdın hem vaḳtī kim murtakim ve muttaṣıl-dur ve hem vaḳtī kim münḳaṭıᶜ ve müteferriḳ-dur 112a/23), **olça** “öyle, öylece” (107a/05, 110b/20, 11a/07), **yana** “yine, tekrar” (91b/01).

1.5.3.7.5. Gösterme Edatları

Gösterme edatları sıfat ve zamirlerden farklı olarak isimleri, şahısları veya eşyayı değil, hareketleri işaret suretiyle gösteren sözlerdir.[68] İncelediğimiz metinde gösterme edatlarından yalnızca bir örnek tespit edilmiştir.

hemīn “ işte bu, tıpkı bu” (97b/22).

1.5.3.7.6. Çağırma-Hitap Edatları

Çağırma hitap edatları tek başına hiçbir anlam ifade etmeyen yalnızca isimlerden ve unvanlardan önce gelerek hitabı belirtme fonksiyonu olan edatlardır.

---

[68] Necmettin Hacıeminoğlu, *Türk Dilinde Edatlar*, s. 306.

-ā (Ḫudāy-ā 103a/21), āyā (90b/10, 91b/06, 95a/20, 96b/13, 100a/13), **ey!** (89b/06, 91a/20, 91b/05, 91b/13, 91b/18), **eyā!** (96a/18, 96b/11, 97b/06, 98a/18), **İlāhī** (94b/22), **yā** "ey!" (93a/22).

1.5.3.7.7. Cevap Edatları

Cümle içerisinde başka kelimelere de bağlı olmadan tek başına anlam ifade eden cevap edatlarına örnek metinde tespit edilememiştir.

1.5.3.7.8. Tekerrür Edatları

Genellikle fiillerden önce gelerek hareketin miktar ve tekerrür sayısını tayin eden edatlardır.

ḳatla "defa, sefer" (<ḳat+la95b/18, 99a/06, 99a/07, 110a/06), tekrār "tekrar, yeniden" (tekrārı 97b/10, 99b/11), **yana** "yine, tekrar" (91b/01).

1.5.3.8. Ünlemler

Her türlü duygu ve heyecanı ifade etmeye yarayan ünlemler menşe ve yapı bakımından ya tabiat seslerini taklit etmek suretiyle ya da duyguların yorumlanarak "ses" şeklinde terennümü neticesinde meydana gelmişlerdir.

kāşki "keşke" (97a/03, 98b/04), **vāy** "yazık, yazıklar olsun" (98b/07), **zihi** "beğeni, takdir" (94b/27).

1.5.3.9. Fiil Çekimi

Doğu Türkçesindeki fiil çekimi olumlu veya olumsuz fiil tabanlarının teklik ya da çokluk şahıs , şekil, zaman, sıfat-fiil ve zarf-fiil gibi değişik çekimlerden oluşur. [69]

[69] János Eckmann, *a.g.e.,* s.107.

1.5.3.9.1. Bildirme Kipleri

1.5.3.9.1.1. Görülen Geçmiş Zaman

Görülen geçmiş zaman -dı / -di / - du / -dü / -tı / -ti ekleriyle yapılmaktadır. Olumsuzu ise ma- / -me- ekiyle yapılmaktadır.

Şahıslar	-dı / -di / - du / -dü / -tı / -ti
1. teklik şahıs	yarlıḳadım (94b/27), oḳudum (95a/02), bérdim (94b/26).
2. teklik şahıs	boldun͡g (91b/03), öltürdün͡g (91b/06).
3. teklik şahıs	ḳorḳtı (96a/07), oḳlattı (90a/03), körsetti (92b/07).
1. çokluk şahıs	ulaşturduḳ (95b/05), ündedük (96b/23), bérkittük (95b/05).
2. çokluk şahıs	tapın͡gızlar (101b/16, 101b/23, 103b/17), tatın͡gızlar (106a/09), kézin͡gizler (102a/07).
3. çokluk şahıs	azdılar (101a/23), boldılar (89b/01), tuttılar (99a/02, 104a/14).

1.5.3.9.1.2. Öğrenilen Geçmiş Zaman

Metinde öğrenilen geçmiş zaman, -p zarf-fiil ekine tur-/dur- yardımcı fiili getirilerek yapılmıştır.

“-(u)ptur/-(u)pdur, -(u)pturlar /-(u)pdurlar; -(ü)ptür/-(ü)pdür/-(ü)ptürler /-(ü)pdürler” ekleri şahıs zamiri ile beraber öğrenilen geçmiş zaman yapısını oluşturmuştur. Kimi zaman **“tur-”** yardımcı fiili düşer ve sadece **“-(ı)p,-(i)p,-(u)p,-(ü)p**” ekleri ile öğrenilen geçmiş zaman anlamı sağlanır.

Şahıslar	-(u)ptur/-(u)pdur, (u)pturlar/-(u)pdurlar; -(ü)ptür/- (ü)pdür/ (ü)ptürler/-(ü)pdürler	-(ı)p,-(i)p,-(u)p,-(ü)p
1. teklik şahıs	-	éşitip mén (90a/14)
2. teklik şahıs	-	-
3. teklik şahıs	aytıpdur (110b/11) ḳılıpdur (107b/02)	-
1. çokluk şahıs	-	bérip biz (110a/14)
2. çokluk şahıs	-	kéltürüp-sizler (106a/13)
3. çokluk şahıs	aytıpdurlar(111a/14) ḳılıpdurlar (111a/08)	-

1.5.3.9.1.3. Geniş Zaman

Geniş zaman çekimi -r / -ar / -er / -ur / -ür ekleriyle yapılmaktadır. Geniş zamanın olumsuzu ise Doğu Türkçesinde, -mAz ekinin sonunda bulunan z sesinin sedasızlaşması sonucu geniş zaman eki -mAs şeklinde karşımıza çıkar.

Şahıslar	-r	-ar / -er	-ur / -ür	olumsuz
1. teklik şahıs	oḳur-mén (94b/22)	tiler-mén (92b/17)	ḳılur-mén (91a/24)	tilemes mén (92b/25)
2. teklik şahıs	tiler-sén (98b/27)	körer-sén (112a/22)	buyurur-sén (98b/16)	bilmes-sén (99a/23)
3. teklik şahıs	oḫşar (106b/24)	yayar (112a/20)	ḳılur (90b/20)	barmas (100a/23)
1.çokluk şahıs	oḳur-biz (89a/09)	urar-biz (98b/20)	arturur-biz (93b/16)	satmas-biz (92b/08)
2. çokluk şahıs	toḳur-sizler (101b/20)	tapar-sizler (92a/05)	tapınur-sizler (101b/19)	tapmas-sizler (96b/11)
3. çokluk şahıs	yasarlar (112a/05)	tutarlar (97a/20)	ḳılurlar (109a/01)	ḳoymaslar (106b/06)

1.5.3.9.1.4. Şimdiki Zaman

Doğu Türkçesinde şimdiki zamanı menşei -a zarf-fiili ile tur- yardımcı fiilinden müteşekkil "-a tur /-a dur" ekleri oluşturur. İncelediğimiz metinde şimdiki zamanın olumlu çekimine örnek tespit edilmemiştir. Şimdiki zamanın olumsuzu "may/-mey" ve "maydur /-meydür" ekleriyle yapılmıştır: toḫtamaydurlar (113a/04), körmey-biz (93b/24), éşitmeydür-biz (93b/24).

1.5.3.9.1.5. Gelecek Zaman

Doğu Türkçesinde iki türlü gelecek zaman eki kullanılmıştır.

1.5.3.9.1.5.1. Mutlak Gelecek Zaman

Mutlak gelecek zaman çekimi incelediğimiz metinde sadece 1. çokluk, 2. teklik ve çokluk ve 3. teklik ve çokluk şahıslarda tespit edilmiştir:

ayırġusıdur (101a/12), arturġusıdurlar (101a/26), ḳaytarılġunġızdurlar (102a/15), bolġumızdur (107b/11), tutḳumızdur (89b/23) ḳaytḳunġızdurlar (100a/02, 106a/19), kélgüsidür (106a/03), kélgüsidürler (106a/18).

Mutlak gelecek zamanın olumsuzu -ma + ġu/-gü + iyelik ekleri + şahıs zamirleri ile yapılır:

bérilmegüsidürler (94b/01), kitermegüsidür (94b/02), almaġusıdur (94b/16), bolmaġusıdurlar (101a/22).

1.5.3.9.1.5.2. Gelecek-İstek

Metnimizde gelecek-istek zaman "-ġay /-gey / -ḳay /- key" ekleri ve şahıs zamirleriyle oluşturulmuştur.

-ḳay: unutḳaylar (97a/07), çıḳḳay biz (93a/08), ısıtḳay sizler (93a/17).

-key: bişkey (94a/06), ötkey mén (93a/04), iletkey (99a/10).

-ġay: bolġay (113a/03), ḳılġay biz (93b/15), ḳoyġay-mén (92b/26).

-gey: bérgey (112a/05), kirgey sizler (109a/11), körgey sén (112b/01).

Gelecek-istek zamanın olumsuzu "-ma/ -me + -ġay/ -gey" şeklinde yapılır. Metinde gelecek-istek zamanın olumsuzuna örnek teşkil edebilecek kelimelerden bazıları şunlardır:

almaġay (105b/03, 112a/01), yatmaġay (104b/11), ḳoşulmaġay (92a/03), bilmegeyler (97a/07), körmegeyler (89b/08).

1.5.3.9.2. Dilek Kipleri

Dilek kipleri; emir kipi, şart kipi, istek kipi ve gereklilik kipi olmak üzere dört grupta incelenmiştir.

1.5.3.9.2.1. Emir Kipi

Herhangi bir zaman ifadesi içermeyen emir kipinin şahıslara göre çekimi -ma eki ile yapılan olumsuz şekli de dahil olmak üzere aşağıdaki tabloda verilmiştir:

Şahıslar	
1. teklik şahıs	-
2. teklik şahıs	ḳaytarġıl (91a/13), ḳorḳutġıl (94a/26), salġıl (89b/19, 93a/24) kélgil (92b/03), indürgil (93b/02), bolmaġıl (99b/21, 99b/25), ḳorḳmaġıl (93b/01, 103b/07), unutmaġıl (98a/08, 98a/10), ḳoy (93b/04), bér (89b/18), asra (89b/18), ḳayḳurma (89b/21)
3. teklik şahıs	bolsun (100b/06), bolmasun (107b/14)
1. çokluk şahıs	-
2. çokluk şahıs	aytıñgızlar (103b/18, 105a/07), baḳıñgızlar (102a/08, 111b/24) kézinĝizler (102a/07), körsetinĝizler (106a/16), tatıñgızlar (106a/09), istemenĝizler (103b/19), öltürmenĝizler (90a/19, 90a/26)
3. çokluk şahıs	-

1.5.3.9.2.2. Şart Kipi

Metnimizde şart kipi -sa/-se ekiyle çekimlenmektedir. Şart kipinin olumsuzu -ma /-me ekiyle yapılmaktadır.

Şahıslar	
1. teklik şahıs	bolsam (98b/21)
2. teklik şahıs	bolsaŋ (98b/21), ḳorḳsaŋ (89b/18), sorsaŋ (106b/09, 106b/17)
3. teklik şahıs	ḳılsa (97a/25, 97b/03, 100b/08), ḳorḳsa (100b/06), tattursa (110b/23)
1. çokluk şahıs	ḳılsaḳ (96a/14), tattursaḳ (111a/05), yibersek (112b/11)
2. çokluk şahıs	ḳılsaŋız (101b/26), tilesenġizler (102a/22)
3. çokluk şahıs	tüşseler (106b/27), bilseler (104a/17), ḳılsalar (100b/24, 104a/21, 110b/14), oltursalar (106b/27), tutsalar (104a/21)

1.5.3.9.2.3. İstek Kipi

Sadece birinci şahısta bulunan istek kipi çekimi, bir hareketi yapma isteğini veya teklifini ifade etmek amacıyla kullanılır İncelediğimiz metinde şu örnekler istek çekimine örnek teşkil etmektedir:

aytayın (89b/07), ḳılalıŋ (90a/15), ḳılayım (100b/27), ḳılayın (90b/11, 98b/12), ḳılġayın (110b/16) ḳoymalıŋ (101a/16), tutalıŋ (90a/21).

1.5.3.9.2.4. Gereklilik Kipi

Doğu Türkçesinde müstakil bir gereklilik kipi bulunmamakla birlikte gereklilik anlamı "kérek" kelimesiyle sağlanmaktadır. İncelediğimiz metinde gereklilik kipine örnek teşkil edebilecek kelimeler -maḳ / -mek + kérek yapısında karşımıza çıkmaktadır.

taṣavvur ḳılma**maḳ kérek** (100a/19), küfrni ḳoy**maḳ kérek** Ḫudāy ᶜaẕābı-nıŋ ḫavfıdın (101a/07), şirk sarāyıda turma**maḳ kérek** (106a/20), alarnı şerīk tut**maḳ**

kérekmes (111b/07), māldın birin yā māl-nın̂g tört-din birin bér**mek kérek** édi (98b/13-14).

1.5.3.9.3. Birleşik Zamanlı Çekimler

1.5.3.9.3.1. Hikâye Birleşik Çekimi

Metinde dört farklı zaman ekinin hikâye birleşik çekimi tespit edilmiştir:

1.5.3.9.3.1.1. Geniş Zamanın Hikâye Birleşik Çekimi

Fiil Tabanı + "-(ı) r, (i) r, (u) r, (ü) r" /-mas ér- / é- (-dı,-di,-du,-dü) + Şahıs Eki

körsetür érdük (95a/12), tartar érdiler (97b/27), oḳurlar édi (103b/27), hicret ḳılmas érdiler (106a/12), almas érdi (90b/17).

1.5.3.9.3.1.2. Gelecek Zamanın Hikâye Birleşik Çekimi

Fiil Tabanı + -ġay/-ḳay/-gey/-key ér- / é- (-dı,-di,-du,-dü) + Şahıs Eki

bol-ġay édi (95a/07), bol-ġay érdi (98b/04), nevmīd bol-maġay érdiler (112b/15), def^{c} ḳıl-ġaylar érdi (97a/04), kéltürgey érdi (95a/11).

1.5.3.9.3.1.3. Öğrenilen Geçmiş Zamanın Hikâye Birleşik Çekimi

Fiil Tabanı + -(ı) p, -(i) p ér- / é- (-dı,-di,-du,-dü) + Şahıs Eki

īmān kéltür-üp érdiler (105a/14), ot yaḳ-ıp érdiler (89b/10), taṣavvur ḳıl-ıp érdi (94a/11), yiber-ip érdiler (95a/06), zebūn tutul-up érdiler (89a/20).

1.5.3.9.3.1.4. Şart Kipinin Hikâye Birleşik Çekimi

Fiil Tabanı + -sa,-se ér- / é- (-dı,-di,-du,-dü) + Şahıs Eki

bolmasa érdi (109b/13), kéltür-seler érdi (95a/13), oḳusa érdiler (99a/07).

1.5.3.9.3.2. Rivayet Birleşik Zaman Çekimi

Doğu Türkçesi Kur'an Tefsiri'nin Ḳaṣaṣ, ^{c}Ankebūt ve Rūm surelerinde hiçbir zaman veya kipin rivayet birleşik zamanlı çekimi tespit edilememiştir.

1.5.3.9.3.3. Şart Birleşik Zaman Çekimi

Doğu Türkçesi Kur'an Tefsiri'nin tezimize konu olan surelerinde hiçbir zaman veya kipin şart birleşik zamanlı çekimi tespit edilememiştir.

1.5.3.10. Birleşik Fiiller

Metinde tespit edilen birleşik fiiller üç şekilde oluşturulmuştur.

1.5.3.10.1. Yardımcı Fiille Yapılan Birleşik Fiiller

Metinde oldukça fazla kullanılan "ḳıl-, bol-, bér-, ét-" yardımcı fiillerinin bir isim ile birleşmesi ile kurulmuştur.

I. "ḳıl-" Yardımcı Fiili

ārzū ḳıldı (94b/23), cevr ḳıldılar (105a/05), sitem ḳıldım (91a/20), te'emmül ḳıldım (110b/16), nidā ḳılduḳ (94b/20).

ḳıl- yardımcı fiili metnimizde yapım eki almak suretiyle edilgen ve dönüşlü biçimlerde de yardımcı fiil olarak tespit edilmiştir.

ḳılıl- vaḥy ḳılılur (104b/03)

ḳılınıl- nidā ḳılınıldı (93a/17), īzā' ḳılınılġay (101a/05)

II. "bol-" Yardımcı Fiili

bol- yardımcı fiilinin isim ve sıfat-fiille kurduğu birleşik fiiller:

İsim ile kurulan: berḫūrdār bolġaylar (107a/06), yeksān bolġay (110a/15), żāyi[c] bolmaġusıdur (89b/20), āgāh bolup (91b/11), üstün bolmas (96a/19)

Sıfat-fiil ile kurulan: īmān kéltürgen bolġaylar (108b/20), şād-mān étilgen bolġaylar (108b/21), yol tapḳan bolġaylar (97a/04).

"bol-" fiilinin isim şekli "bolmaḳ" ve "bolmaġlıḳ" ile kurulan birleşik fiiller:

bolmaḳ: helāk bolmaġı (111b/15), ġālib bolmaġıġa (113a/26), ġarḳa bolmaḳnıñ (89a/27)

bolmaġlıḳ üstün bolmaġlıġınıñ (93b/18)

III. "bér-" Yardımcı Fiili

icāzet bérgey (92b/19), cezā' bérgey (112a/05), rūzī bérdük (96a/20), taᶜlīm bérdi (98a/18), ṣadaḳa bér (107b/21).

bér- yardımcı fiilinin fiil çekimine girmeden "-güçi" yapım ekini alarak isim şekliyle kurulduğu birleşik fiiller: ḫaber bérgüçi (94b/19), müjde bérgüçiler (112a/10), yārī bérgüçisidürler (95a/23).

IV. "ét-" Yardımcı Fiili

maḳhūr étti (89a/13), yoḳ éttiler (108a/02), raḥm étmediñ (99a/07), taᶜẓīm étkey (94a/04), iḫtiyār étipdürler (96b/25).

ét- yardımcı fiilinin isim şekli "étmek, étmeklik" ile kurulan birleşik fiiller:

étmek ġarḳ étmegi (111b/16)

étmeklik cevr étmeklik (98a/12)

ét- yardımcı fiilinin "-küçi" ve étil- yardımcı fiilinin "-gen" sıfat-fiil eklerini alarak oluşturdukları birleşik fiiller:

cevr étküçiler (110a/24), nāz étküçi (108b/19), ḫarāb étküçisi (96b/06), iḫtiyār étilgen (97b/21), farż étilgen (111a/26).

1.5.3.10.2. Tasvirî Fiiller

Asıl fiiller ile yardımcı fiillerin birbirlerine bir zarf-fiil ile bağlanması suretiyle oluşturulan ve fiillere yeterlilik, süreklilik, tezlik ve yaklaşma anlamı veren fiillerdir.

1.5.3.10.2.1. İktidarî Fiil

Doğu Türkçesinde yeterlilik fiili (iktidarî fiil) al- fiili ile kurulmaktadır.

bara alġay (106b/01), boldura alġaylar (110a/16), toymaḳ boldura aldı (99a/15), ᶜibādet ḳıla almasañgızlar (106a/14), taḥrīf ḳıla almaġay (105b/03)

1.5.3.10.2.2. Süreklilik Fiili

Metinde süreklilik fiiline örnek teşkil edebilecek sadece bir kelime tespit edilmiştir:

ḳayta turmaḳ-nıñg (104b/05)

1.5.3.10.3. Anlamca Kaynaşmış Birleşik Fiiller

Metinde aslen yardımcı fiil olmayan "al-, kéltür-, ḳoy-, körset-, tap-, tart-, tut-, tüş-, ur-, yé-" ve benzeri fiillerin isimlerle bir arada kullanılmasıyla oluşan anlamca kaynaşmış birleşik fiil yapıları bulunmaktadır.

al-: ᶜibret almadılar (108b/07), ḫaber al (90b/05), iᶜtibār alġay (103b/15), taᶜlīm alġay (94b/18), tartıp aldı (111b/14).

kéltür-: īmān kéltürdük (100a/14, 101a/04)

kéltür- yardımcı fiilinin isim şekli "kéltürmek" ile kurulan birleşik fiiller:

şirk kéltürmegige (111a/05), ᶜöẕr kéltürmek (113a/15), īmān kéltürmek (113a/09).

ḳoy-: at ḳoyar 101b/20), tirig ḳoyar érdi (89a/16), minnet ḳoydı (99a/20), yüz bozuḳluḳḳa ḳoydı (94b/14), bend ḳoduḳ (90a/27).

körset-: cür'et körsetür érdi (89a/18), imtināᶜ körsetti (92b/07), saᶜy körsetkeyler (100b/21), sabr körsetürler (111a/12), yol körsetkey (95b/21, 96a/08, 110a/26).

körset- yardımcı fiilinin "-küçi" yapım ekini alarak isim şekliyle oluşturduğu birleşik fiiller:

yol körsetküçi (94b/07, 95b/03)

körset- yardımcı fiilinin isim şekli "körsetmek, körsetmeklik" ile kurulan birleşik fiiller:

körsetmek: yol körsetmekke (93b/26)

körsetmeklik: uluġluḳ körsetmeklik ḳılurlar (98a/14)

tap-: icāzet tapmaslar (113a/16), yol tapmas (104b/24), teskīn tapḳay (93b/05), meded tapḳay (100b/18), ḫalāṣlıġ taptı (103b/12).

tart-: intiḳām tartar (108a/06), ḳavġa tartar érdiler (92a/15, 92a/18), cefāsın tarttı (101b/11), baş tarttılar (104a/04).

tart- yardımcı fiilinin "ḳuçı" yapım ekini alarak isim şekliyle oluşturduğu birleşik fiiller:

baş tartḳuçı (103b/26), boyun tartḳuçı (91b/07)

tut-: ḳāyim tut (104b/04), şerīk tutarlar (97a/20), durust tutar (96a/09), dostraḳ tutar (108b/27), yād tutarlar (105b/03).

tüş-: şekde tüş er érdiler (105a/20, 105a/22), émgekke tüşmegey (93a/01), éligige tüşti (90a/24)

ur-: mühr urar (113a/24), ḳamçı urar (98b/20), meṣeller urmaḳda (104b/03), ṭaᶜne ararlar érdi (97a/13) yudruġ urdı (91a/14).

yé-: ġam yéme (89b/06), aş yémeydür édi (92a/16), behre yégeyler (107a/06).

1.5.3.11. Bildirme Biçimleri

Türkçenin esas yardımcı fiilleri olan ér- ~ é- ve tur- fiilleri Doğu Türkçesinde de bu özelliğini devam ettirmiştir.

1.5.3.11.1. Geniş Zaman

Metinde geniş zaman çekiminde değerlendirebileceğimiz bildirme şekilleri şunlardır:

Şahıs zamirleri ile kurulanlar: hicret ḳılġuçı mén (102b/19), yol azġan ér sén (91b/02), mihmān sén (92b/10)

Teklik/çokluk III. şahıs bildirme eki ile yapılanlar (+dur/ +dür/ +tur): ḫāliṣ-dür (96b/11), ġālib-dür (102b/20), yamān-dur (103a/08), yoḳtur (104a/26), yoḳtururlar (104a/22).

1.5.3.11.2. Görülen Geçmiş Zaman

Metinde görülen geçmiş zaman bildirme çekimi "ér-" ve "é-" yardımcı fiilleri ile oluşturulmuştur.

ér-: bar érdiler (108a/23), gūr-da érdiñgiz (113a/13), yoḳ érdiñgizler (111b/02).

é-: āşinā-sı édi (89b/25), tirig édi (101b/05), yoḳ ediñg (94b/08).

1.5.3.11.3. Bildirme Ekinin Olumsuzu

Metinde bildirme çekiminin olumsuzu için "değil" anlamına gelen "émes" kullanılmıştır.

āgāh émes (100a/11), ġāfil émes biz (103a/27), ḥāżır émes ediñg (95a/02), ḳādir émes sén (112b/22), yaḫşı émestür (103a/14).

1.5.3.12. Fiilimsiler

1.5.3.12.1. İsim-Fiiller

I. *-maḳ / -mek:* içmek (92a/05), köydürmekke (102b/05), ḳaynamaḳ (111b/09), tapınmaġıdın (102b/04), yarlıḳamaḳ (94b/27).

-maḳ / -mek mastar ekleri +lıḳ / +lik isimden isim yapma eklerini almak suretiyle genişleyerek isimler oluşturabilir: azmaġlıġıñg (91b/02), tapınmaḳlıġı (96a/21), tirgüzmeklikniñg (112b/05), körsetmeklik (98a/14), kélmekliginiñg (92a/23).

1.5.3.12.2. Sıfat-Fiiller

I.*-ar/-er -r, -ır /-ir, -ur /-ür:* köz tutar bolur édi (91a/26), yürürige (106b/13), cezā' bérür vaḳtı-da (100b/27).

II. ***-ġan / -gen/ -ḳan / -ken:*** Geniş zaman sıfat-fiilidir. Öğrenilen geçmiş zaman fonsiyonu da üstlenmiştir. Fiilden sıfat türettiği gibi üzerine isim çekim ekleri almak suretiyle adlaşır.

Sıfat yapma işlevi: yıġılġan māl (97b/24), yol azġan müşriklerge (110a/27), ḳorḳḳan kişi (93b/06), şād-mān étilgen bolġaylar (108b/21), ölgen yér-ge (112b/03).

İsim yapma işlevi: ölgenidin (112b/04), köygeni (93a/23), tutḳan-larıdur (98a/05).

III. ***-ġuçı / -güçi /-ḳuçı / -küçi:*** -GU sıfat-fiili ile +çI isimden isim yapma ekinden meydana gelmiştir. Bu ek bir yandan kalıcı fail isimleri yaparken diğer yandan sıfat-fiil fonksiyonunu üstlenir.

Sıfat yapma işlevi: baş tartḳuçı dév (103b/260), yol azġurġuçı (91a/17), yol körsetküçi (94b/07).

İsim yapma işlevi: yasaġuçı-sıdur (93a/07), inanġuçı-lardın (90b/02), tilegüçilerdürler (90b/15).

IV. ***-mas/ -mes:*** Geniş zaman sıfat-fiilinin olumsuzudur. Üzerine isim yapım ekleriyle hal ekleri alabilmektedir. Metinde bu şekildeki kullanımına rastlanmamıştır. Ayrıca -mAs eki üzerine hal ekli almak suretiyle zarf-fiil de türetir. Metinde bu duruma örnek olabilecek yalnızca bir kelime tespit edilmiştir: kélmesdin burun (90b/08).

V. ***-mış/ -miş:*** Doğu Türkçesinde nadiren kullanılan geçmiş zaman sıfat-fiilidir. Metinde bu duruma örnek olabilecek yalnızca bir kelime tespit edilmiştir: yavuḳ yétmiş bolġay (94a/15).

1.5.3.12.3. Zarf-Fiiller

I. ***-a / -e/ -i:*** Birleşik fiil yapımında bağlayıcı olarak kullanılır: zārī-lıġ ḳıla başlap (99a/03), ḳayta kéldi (90a/01), ḳayta tirgüzmekde 102a/10).

Doğu Türkçesinde asıl fiilleri yeterlilik fiili (iktidari fiil) olan al- ve bil- fiillerine bağlarlar: toymaḳ boldura aldı (99a/15), ᶜibādet ḳıla almasaŋ̂ızlar (106a/14), taḥrīf ḳıla almaġay (105b/03).

II. *-ġaç / -geç:* Bu ek, eklendiği fiil tabanına "-ınca/ -ince" anlamı vermektedir. Metinde bu anlama örnek teşkil edebilecek yalnızca iki kelime tespit edilmiştir: alġaç (107a/09), dégeç (106b/20).

III. *-ġandın / -ḳandın / -gendin / -kendin:* -ġan / -gen sıfat-fiili ile ayrılma hali ekinin birleşmesinden oluşur. Bu ek, cümle içinde fiillere "-den /-dan sonra" anlamını verir: maġlūb bolġandın soŋ̂g (107b/12), toġġandın soŋ̂g (89b/09), ölgendin soŋ̂g (102a/06) opḳandın soŋ̂g (99a/16), yütkendin soŋ̂g (99a/08).

IV. *-mestin burun:* Geniş zamanın olumsuzu -mes ile ayrılma hali ekinin birleşmesiyle oluşur. Bu ek, cümle içinde fiillere "-den /-dan önce" anlamını verir: kélmesdin burun (90b/08).

V. *-p:* Doğu Türkçesinde ünlüyle biten eklere yardımcı almayarak gelen zarf-fiil ekidir.Birleşik fiillerde bağlayıcı olarak da kullanılır: yasap érdiler (98a/01), tilep (111a/10), başlap (113a/15).

2. TENKİTLİ METİN

"Doğu Türkçesi Kur'an Tefsiri"nin Ḳaṣaṣ, ᶜAnkebūt ve Rūm sureleri tenkitli metne hazırlanırken şu aşamalar izlenmiştir:

1. "Doğu Türkçesi Kur'an Tefsiri"nin Topkapı Sarayı nüshası ile Yusuf Ağa nüshasının tezimize konu olan Ḳaṣaṣ, ᶜAnkebūt ve Rūm surelerinin bulunduğu kısım temin edilmiştir.

2. "Doğu Türkçesi Kur'an Tefsiri"nin Topkapı Sarayı nüshası esas alınarak sureler çeviri yazıya aktarılmıştır.

3. Sureler çeviri yazıya aktarılırken surelerin ayet numaraları sırasıyla takip edilmiş ve paragraflar oluşturulmuştur. İki nüsha arasındaki farklılıklar, eksik ya da fazla kısımlar dipnotta belirtilmiştir.

4. Varak numaraları [ ], satır numaraları ise ( ) şeklinde gösterilmiştir. Metin tamiri yapılan kısımlar < > iki ayraç içerisinde gösterilmiştir.

5. Ayetler orijinal biçimleriyle Arap harfli olarak okunamayan kelimeler ise yazmadan kopyalanarak metne eklenmiştir.

6. Tenkitli metin bölümünde kelimelerden ayrı yazılan ekler “-” işareti ile gösterilmiştir.

(28)

SŪRETÜ'L-ḲAṢAṢ

[88ᵇ/27] Sūretü'l-Ḳaṣaṣ ve hiye ş̱emāniyetü ve ş̱emānūn āyet[70]

Bismillāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm[71]

1. **[89ᵃ/01]**[72] طسم İmām Yāfiᶜī ḳaddese sırrahu aytıp-dur kim: Ḥaḳ Subḥāne bu ḥurūf-nı Ḳurān'nıŋ̂ asramaġı sebebin ḳılıp artuḳ (02) ve éksük simāṭı-nıŋ̂ taṭarruḳı-dın[73] ve müşārün-ileyh sırrı ve innā lehu leḥāfiẓūn[74] āyeti-de bu ḥurūf-dur. İmām-ı Ḳuşeyrī raḥmetullah kéltürüptür (03) kim: "Ṭā işāret ᶜābidler nefs-leri-niŋ̂ ṭahāreti-ġa aġyār ᶜibādeti-din ve ᶜārif köŋ̂gül-leri-niŋ̂ ṭahāretiġa (04) cebbārdın özgeniŋ̂ taᶜaẓẓumı-dın ve muḥib-ler rūḥ-ları-nıŋ̂ ṭahāreti-ġa māsivā muḥabbeti-din ve muvaḥḥidler sırları-nıŋ̂ (05) ṭahāreti Ḫudā'dın özgeniŋ̂ şehvedi-din.[75]" Sülemī 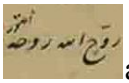 aytur:[76] "Sīn[77] remzī-dür ilāhī sırrı-dın ᶜāṣī-lerġa necāt (06) bile **[414ᵇ/01]** ve muṭīᶜ-lerġa deracāt bile ve muḥib-lerġa münācāt devāmı-ġa." Ve *Baḫrü'l-Ḥaḳāyıḳ'*da[78] aytıp-dur kim: "Mīm[79] İmām-ı Ḫālıḳ minneti (07) barça ḫalāyıḳ-ḳa ḳıyām-da mühim-ler kifāyet-leriġa ḥācat-lar ve murādlar ḳadrıġa ve aytıp-durlar ḥurūf-ı ş̱elāş̱e ḳısm- (08) dur ve Ṭūr-ı Sīnā ve Sikenderiyye ve Mekke, Ḥᵛāb[80] anıŋ̂ bu kim."

2. تِلْكَ Bu sūre yā bu āyet-ler آيَاتُ الْكِتَابِ الْمُبِينِ (09) rūşen kitāb-larnıŋ̂ āyet-leridür yā rūşen ḳılġuçı yaḫşıraḳ yolnı.

---

70 "Kasas suresi 88 ayettir."

71 "Rahman ve rahim olan Allah'ın adı ile."

72 YA [414a/23]

73 TS taṭarruḳıdın: YA [414a/25] taṣarrufıdın

74 ve innā lehu leḥāfiẓūn: "Onun -Kurân'ın- koruyucusu da elbette biziz." Kurân-ı Kerîm (15/9) Ayet her iki nüshada da siyah veya kırmızı mürekkeple çizilmemiştir.

75 YA [414a/29] şehvedidin: TS şehvediġıdın

76 TS aytur: YA [414a/29] yok

77 TS ve YA [414a/29] nüshalarında ayete dahil olan sīn harfinin üzeri siyah veya kırmızı mürekkeple çizilmemiştir.

78 YA [414b/1] nüshasında "Baḫru'l-Ḫaḳāyıḳ" kelimesinin üzeri kırmızı mürekkeple çizilmiştir.

79 TS ve YA [414b/1] nüshalarında ayete dahil olan mīm harfinin üzeri siyah veya kırmızı mürekkeple çizilmemiştir.

80 ḫᵛāb: ḥᵛāb Mekke Ḥᵛāb anıŋ̂ bu kim: YA [414b/3] Mekke anıŋ̂ Ḥᵛābı bu kim

3. نَتْلُوا[81] Oḳur-biz ya^{c}ni oḳur bizniñg (10) fermānımız bile Cebre'īl عَلَيْكَ[82] sañga مِن نَّبَإِ مُوسَى وَفِرْعَوْنَ ba^{c}żı Mūsā ve Fir^{c}avn ḫaberi-din بِالْحَقِّ rāst-lıġ bile (11) لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ gürūhı üçün kim taṣdīḳ ḳılurlar[83].

4. إِنَّ فِرْعَوْنَ Durust-luḳ bile kim Fir^{c}avn عَلَا béyiklik (12) isnādı ve tekebbür ve tecebbür ḳıldı. فِي الْأَرْضِ Mıṣr yérinde وَجَعَلَ ve ḳıldı أَهْلَهَا Mıṣr ehlini Ḳıbṭī ve Sıbṭī-lardın[84] (13) شِيَعًا gürūh gürūh[85] ve her gürūhı-nı éşide atadı يَسْتَضْعِفُ ve bar érdi kim zebūn tuttı ve maḫhūr étti. طَائِفَةً (14) مِّنْهُمْ Gürūhı-nı alardın ya^{c}ni[86] Benī İsrā'il-ni يُذَبِّحُ öltürür érdi. Alarnıñg oġlanların (15) kim ḳuşnāş-lar aytıp édi-ler[87] kim oġlı[88] Benī İsrā'il-de toġar kim sénıñg memleketiñg-ge anıñg sebebi bile zevāl yéter. (16) *Keşşāf*'da kéltürüptür kim toḳsan miñg Benī İsrā'il-niñg oġlanları-dın öltürdiler وَيَسْتَحْيِي ve tirig ḳoyar (17) érdi نِسَاءهُمْ[89] alarnıñg ḫatun-larını Ḳıbṭ ḫatun-ları-nıñg ḫıdmeti[90] üçün. إِنَّهُ كَانَ Durust-luḳ bile kim Fir^{c}avn bar édi (18) مِنَ الْمُفْسِدِينَ tebāhkārlıġlardın[91] cür'et körsetür érdi[92] peyġamberlerniñg[93] evlādın öltürmegide[94] ve āzādlarnı (19) bendelik-ke[95] tutar érdi.

5. وَنُرِيدُ Ve tiler érdük-biz أَن نَّمُنَّ olkim minnet ḳoyġay-biz عَلَى الَّذِينَ اسْتُضْعِفُوا (20) alarġa kim zebūn tutulup érdiler ve çāresiz bolup édiler فِي الْأَرْضِ Mıṣr yéride ve anıñg tégreleride, ya^{c}ni (21) Benī İsrā'il anıñg bile ḳutḳarġay-biz alarnı Fir^{c}avn'nıñg belā ve şiddeti-din وَنَجْعَلَهُمْ ve ḳılġay-biz alarnı (22) أَئِمَّةً pişvālardın emri-de ve oḳuġuçı-

---

81 YA [414b/4] Her iki nüshada da ayetin üzeri siyah veyakırmızı mürekkeple çizilmemiştir.

82 Ayetin üzeri YA [414b/4] nüshasında siyah veya kırmızı mürekkeple çizilmemiştir.

83 TS taṣdīḳ ḳılurlar: YA [414b/5] taṣdīḳ ḳılur

84 YA [414b/7] nüshasında "Sıbṭīlerni" olarak yazılan kelimede "ni" eki çizilerek kelime "Sıbṭīlerdin" şeklinde düzeltilmiştir.

85 TS gürūh gürūh: YA [414b/7] gürūhı gürūhı

86 TS gürūhını alardın ya^{c}ni: YA [414b/8] gürūhı alardın ya^{c}ni

87 TS édiler: YA [414b/9] érdiler

88 TS oġlı: YA [414b/9] oġulı

89 TS [89a/17 dk] نِسَاءهُمْ: YA [414b/11] yok.

90 TS ḫıdmeti: YA [414b/11] ḫızmeti

91 YA [414b/12] tebāhkārlıġlardın: TS tebāgāhlardın

92 TS érdi: YA [414b/12] édi

93 TS peyġamberlerniñg: YA [414b/12] peyġāmberlerniñg

94 TS öltürmegide: YA [414b/12] öltürmekde

95 TS bendelikke: YA [414b/13] bendelik

lar[96] ḫayr u ṣalāḥ-ġa وَنَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ ve ḳılġay-biz alarnı Fir^{c}avnī- (23) lerniñg māl-ları ve metā^{c}-ları ve mülk-leriniñg vāriṣī-leri[97].

6. وَنُمَكِّنَ [98] Ve yér bérgey-biz لَهُمْ alarġa فِي الْأَرْضِ Mıṣr (24) ve Şām yéride وَنُرِيَ ve körsetkey-biz, فِرْعَوْنَ وَهَامَانَ Fir^{c}avn ve anıñg vezīri Hāmān'ġa وَجُنُودَهُمَا ve alar- (25) nıñg leşkerlerini[99] مِنْهُم Benī İsrā'il-din مَّا كَانُوا يَحْذَرُونَ olça bar érdiler kim ḥaẕer ḳılur érdiler (26) andın mülk zevāli ve alarnıñg helāki dék düşmen-ler éligi-de ve kördiler. Bu ṣüret-ni vaḳtī kim deryāda ġarḳa (27) bolmaḳ-nıñg ^{c}alāmet-lerini kördiler. Ve Benī İsrā'il-ni teferruḥ ḳıla deryā ḳıraġı-ġa naẕarġa kéltürdiler ve bildiler kim **[89^{b}/01]** ẓulm ü ta^{c}addī sebebi bile maġlūb ve maḳhūr boldılar ve maẓlūm-lar ve çāresizler murādḳa yétip ġālib ve ser-efrāz boldılar. (02) Ve yevme'l-maẓlūm ^{c}ale'ẓ-ẓālim eşed men yevme'ẓ-ẓālim ^{c}ale'l-maẓlūm[100] sırrı añga[101] āşikāra boldı kéltürüptürler kim Fir^{c}avn, Mıṣr'nıñg (03) ḳabīlelerin[102] müvekkel ayttı Benī İsrā'il-niñg yüklük ḫatun-larıġa ve özge cem^{c}ī-ni dağı alarġa müvekkel ayttı kim: "Her yüklük (04) ḫatunı kim oġul toġurġay fi'l-ḥāl öltürgey-ler[103]." Yene kim Mūsā -^{c}aleyhi's-selām- mülk imāmı-nıñg[104] başıġa müvekkil érdi, toġurur vaḳt- (05) da ḥāżır boldı ve Mūsā -^{c}aleyhi's-selām-nı tuttı ve anıñg yüzide baḳıp anıñg cemāliġa vālih boldı ve uluġ muḥabbeti ol toġul- (06) ġandın anıñg köñgli-de peydā boldı ayttı: " Ey ḫatun! Ġam yéme kim mén séniñg sırrıñg-nı āşikāra ḳılmas-mén ve müvekkel- (07) lerġa aytayın kim ol ḫatun ölüg ḳızı toġdı, anı kömdük ammā şarṭ ol-dur kim séniñg ferzendniñg-ni (08) hīç kişi **[415^{a}/01]** ḳarındaşlar ve ḳoñgşı-lardın körmegeyler Mūsā'nıñg anası üç ay yā köprek[105] anı yaşurdı. (09) Ve ḳavli oldur

---

[96] TS oḳuġuçılar: YA [414b/16] oḳuġuçı

[97] TS vārişīleri: YA [414b/17] vārişī

[98] YA [414b/17] numaralı nüshada bulunan ayetin üzeri kırmızı mürekkeple çizilmemiş ve ayette harekelendirme yapılmamıştır.

[99] TS leşkerlerini: [YA 414b/19] "leşkerlerini" kelimesindeki kelime başındaki "l" sesi yazılmamıştır.

[100] YA [414b/23] ve yevme'l-maẓlūm ^{c}aleẓ-ẓālim eşed men yevme'l-^{c}ālim ^{c}ale'l-maẓlūm

[101] YA [414b/23] sırrı añga: "añga" kelimesinin üzeri çizilmiştir. TS nüshasında "añga" kelimesi yazılmamıştır.

[102] TS ḳabīlelerin: YA [414b/24] ḳabīlelerini

[103] TS öltürgey-ler: YA [414b/25] öltürgey

[104] TS Mūsā ^{c}aleyhi's-selām mülk imāmı-nıñg başıġā: YA 414b/26 Mūsā ^{c}aleyhi's-selām başıġā

[105] TS köprek: YA [415a/1] köpregi

kim toġġandın soñg cemᶜī müvekkil-lerdin özini ol évge saldı-lar. Ve Mūsā'nıñg ékeçi-si anı (10) köterip tennūrıda kim nan bişürmek üçün ot yaḳıp érdiler. Saldı ol gürūh oġul-nı körmey ol (11) évdin çıḳıp bardılar ve Mūsā anası tennūrnıñg başıġa kélip kördi. Ot gül ü reyḥān bolup ve Mūsā -ᶜaleyhi's-(12) selām- anıñg bile oynar érdi el-ḳıṣṣa anı yaşurun ışrār[106] érdi ve dāyim ḳorḳunçluḳ ve dağdağalıḳ[107] érdi. (13) Ol cihet bile kim Firᶜavnī-ler burunġı-dın artuḳ tefaḥḥuṣ ve tecessüs-ġa meşġūl boldılar bu vaḳt-da ilāhī ilhāmı anña yétti (14) andaḳ kim aytur.

7. وَأَوْحَيْنَا Ve vaḥy ḳılduḳ-biz yaᶜni ilhām bérdük-biz. Ve ᶜilm'ül-hudā -ḳaddese sırrahu- aytıp-dur (15) kim şāyed resūlı yibergen bolġay ferişte-lerdin ve andın özge إِلَى أُمِّ مُوسَى Mūsā'nıñg anası sarıġa kim (16) Lāvi bin Yaᶜḳūb evlādı-dın érdi. ᶜAlā nebiyyinā ve ᶜaleyhi's-selām anıñg atı Nevḫābiz[108] at-nıñg evvelide nūn bile (17) ve *Teysīr* ve *ᶜAynü'l-Meᶜānī*'de[109] Yuḫābiz aytıp-durlar şāh-ı taḥt[110] evvelide her taḳdīr bile ilhām bérdük-biz anña أَنْ أَرْضِعِيهِ (18) olkim: "Süt bér ve asra anı. فَإِذَا خِفْتِ Pes çün ḳorḳsanıñg عَلَيْهِ[111] anña ve fehm ḳılsanıñg kim kişiler bildiler (19) ve anıñg ḳaṣdın ḳılġusıdurlar. فَأَلْقِيهِ Pes salġıl anı فِي الْيَمِّ murād Nil suyı-dur. Yaᶜni andın soñg (20) kim anı ṣanduḳ-da ḳoyġan bolġay-sén Nil suy-ġa[112] taşla. وَلَا تَخَافِي Ve ḳorḳma kim ol żāyiᶜ bolmaġusıdur, (21) وَلَا تَحْزَنِي ve ḳayḳurma[113] anıñg firāḳıda. إِنَّا Durust-luḳ bile kim biz رَادُّوهُ anıñg ḳaytarġuçı-sı-biz إِلَيْكِ (22) séniñg sarıġa az zamānı-da[114] néçe vechi bile kim séniñg köñglüñg tilegen dék bolġay وَجَاعِلُوهُ ve ḳılġuçı-biz (23) anı مِنَ الْمُرْسَلِينَ yibergenlerdin yaᶜni anña nübüvvet şerefin erzānī tutḳumızdur." Ve çün Mūsā -ᶜaleyhi's-selām-nıñg (24) anası añgladı kim Firᶜavnī-ler Benī İsrā'il

---

106 ışrār: ısrār

107 YA [415a/6] dağdağalıḳ: TS dağdağalik

108 TS Nevḫābiz: "Nevḫābizdin" şeklinde yazılan kelime "-din" eki çizilerek "Nevḫābiz" olarak düzeltilmiştir: YA [415a/10] Nevḫābiz

109 TS Teysīr ve ᶜAynü'l-Meᶜānī'de: YA [415a/10]Teysīr'de ᶜAynü'l-Meᶜānī'din

110 YA [415a/11] şāh-ı taḥt: TS müşennāh-ı taḥt

111 Ayetin üzeri TS nüshasında siyah mürekkeple çizilmiştir.

112 TS suyġa: [YA 415a/14] suyıġa

113 TS ḳayḳurma: YA [415a/15] ḳayġurma

114 TS az zamānıda néçe vechi bile: YA [415a/16] az zamānıda vechi bile

oġlanları-nıñg[115] tecessüs ve tefaḥḥuṣ-da mübalaġası bardurlardur ve ẕikrige buyurdı (25) kim ᶜİmran'nıñg āşināsı édi ṣanduḳı béş ḳarış béş ḳarış-da yunġay oldurur ger Ḫırbil bin Ṣabūra érdi[116] (26) Firᶜavn'nıñg ᶜammı-nıñg oġlı[117] çün ṣanduḳnı tüketti ve Mūsā' nıñg anasıġa tapşurdı anıñg ḫaṭrıġa ötti kim anıñg (27) yaş oġlı bardur ve tiler kim ṣanduḳ-da ḳılıp müvekkil-lerdin ḳaçurġay Firᶜavn'nıñg ḳoyġan kişi-si-niñg **[90ᵃ/01]** ḳaşıġa[118] barıp[119] tiledi kim ḥāl ṣūreti-ni körgergey tili tutuldı öz évige ḳayta kéldi. Ve tiledi kim Firᶜavn ḳaşıġa[120] barġay ve nemmām-lıġ ḳılġay, közi soḳur boldı. Bildi kim ol oġul kāhin-ler nişān bérip-dürler budur (02) fi'l-ḥāl körmey añga īmān kéltürdi. Ve Firᶜavn-ı āli-niñg mü'mini[121] ol-dur ve Mūsā'nıñg anası ṣanduḳ-nı ḳırsurtup[122] (03) Mūsā'nı anda oḳlattı. Ṣanduḳ-nıñg başını hem ḳır bile bérkitip Nil rūdı-ġa saldı ve Firᶜavn'ġa ḳızı bar érdi[123]. Baraṣ belāsıġa (04) mübtelā bolup kehānet ehli aytıp érdiler kim: "Filān kün Nil rūdı-da kiçik başlıġ insānı **[415ᵇ/01]** tapılġay, bu ᶜillet anıñg (05) aġzı-nıñg[124] suyı bile kitkey." Ol muᶜayyen künde Firᶜavn ve ḫatun ve ḳız ve anıñg maḥrem-leri Nil rūdı-nıñg ḳıraġıġa (06) kélip, vaᶜde étken[125] insān-nıñg éyletür érdiler kim nā-gāh ol ṣanduḳ su yüzinde[126] köründi. Firᶜavn (07) levāzım-larıġa[127] buyurdı kim: "Anı tutuñgızlar ve kéltürüñgizler."

8. فَالْتَقَطَهُ Pes tuttı-lar Mūsā'nı آلُ فِرْعَوْنَ Firᶜavn- (08) nıñg kişileri لِيَكُونَ tā bolġay yā olġay لَهُمْ Firᶜavnī-lerġa عَدُوًّا düşmen érlerge kim anıñg sebebi bile ġarḳ (09) bolġaylar وَحَزَنًا ve uluġ ḳaygu ḫatun-larġa kim alarnı yérde tutḳay yaᶜni ᶜāḳıbet düşmen ve

---

[115] YA [415a/19] oġlanlarınıñg: TS oġ<lan>larınıñg

[116] TS "érdi" kelimesinden sonra yazılan "Firᶜavn" kelimesinin üzeri çizilmiştir: YA [415a/21] yok.

[117] TS oġlı: YA [415a/21] oġulı

[118] YA [415a/23] kélip tiledi kim ḥāl ṣūretin aytḳay tilin bağladı özinińg ḳaytıp kéldi kim Firᶜavn ḳaşıġa barıp

[119] TS [90a/1dk] " tiledi kim ḥāl ṣūreti-ni körgergey tili tutuldı öz évige ḳayta kéldi ve tiledi kim Firᶜavn ḳaşıġa barġay ve": YA yok.

[120] TS "ḳamışnu" şeklinde yazılan kelime anlama uygun olarak "ḳaşıġa" şeklinde değiştirilmiştir.

[121] mü'mini: mümini

[122] "ḳırsurtup" kelimesinden sonra gelen " Mūsā" kelimesinin üstü çizilmiştir. YA [415a/27] yok.

[123] bar érdi: YA [415a/28] yok.

[124] TS aġzınıñg: YA [415b/1] aġrıġınıñg

[125] vaᶜde étken: YA [415b/2] vaᶜde étilgen

[126] TS yüzinde: YA [415b/3] yüzide

[127] levāzımlarıġa: TS lemāzımlarıġa: YA [415b/3] lemāzımlarıġa

ḳaygu bolur alarġa. (10) إِنَّ فِرْعَوْنَ Durust-luḳ bile kim Fir^{c}avn وَهَامَانَ وَجُنُودَهُمَا ve Hāmān ve alarnıŋ leşkerleri her ékki-si (11) كَانُوا خَاطِئِينَ bar érdiler. Ḫaṭā işlik-ler barça işlerde kéltürüptürler kim ṣanduḳ-nıŋ başını açıp Mūsā'nı kördiler. (12) Anıŋ muḥabbeti ḥāżırlar ve nāẓırlarnıŋ köŋlide peydā boldı. Ve Fir^{c}avn dağdağa ḳıldı kim bu toḳḳan[128] néteg öltürmek- (13) din ḳutulup bolmaġay kim ol toġulġan kim aytur érdiler bu bolġay Fir^{c}avn'nıŋ ḫatunı ayttı kim: "Mén müneccim (14) -lerdin éşitip-mén kim filān kéçe olçadın Fir^{c}avn'ġa ḳorḳar[129] érdük. Ḫāṭır-ı cem^{c} boluptur élig bu yaş oġul- (15) dın kötergil ve ḳoyġıl tā öz ḳızımızını anıŋ bile ^{c}ilāc ḳılalıŋ." Béş pāre anıŋ aġzı-nıŋ suyı-dın baraṣ-nıŋ (16) yérige sürtti-ler fi'l-ḥāl yaḫşı boldı. Kéldi ṭabīb ü derd ^{c}ilācı-nı éyledi.

9. وَقَالَتِ امْرَأَتُ فِرْعَوْنَ ve ayttı Fir^{c}avn- (17) nıŋ ḫatunı Muzāḥim'niŋ ḳızı Āsiye: "Ve ol Benī İsrā'il ḳavmı-dın érdi nübüvvet Sıbṭı-dın". Ve *^{c}Aynü'l-Me^{c}ānī*de kéltürüptür (18) kim: Ol Mūsā'nıŋ ^{c}ammisi érdi ve her taḳdīr bile ayttı Fir^{c}avn'ġa kim: قُرَّتُ عَيْنٍ لِّي (19) manŋa وَلَكَ ve saŋa kim anıŋ sebebi bile biziŋ ferzendimiz şifā taptı. لَا تَقْتُلُوهُ Öltürmeŋizler anı, cem^{c} laġṭı ta^{c}ẓīm (20) üçün-dür. عَسَى أَن يَنفَعَنَا Şāyed kim asıġ yétkürgey bizge Yemen'niŋ nişāneleri ve bereket-niŋ ^{c}alāmet-leri (21) anıŋ rūşen manŋlayı-da lāyıḥ-dur. أَوْ نَتَّخِذَهُ Yā tutalıŋ-biz anı وَلَدًا oġlı kim ol anıŋ ehliyeti bardur." Fir^{c}avn (22) anı Āsiye'ġa bağışladı ve Āsiye anıŋ terbiyeti-ge meşġūl boldı. وَهُمْ [130] Ve ḥāl olkim alar ya^{c}ni Fir^{c}avn ve anıŋ ḳavmı لَا يَشْعُرُونَ (23) bilmes érdiler kim alarnıŋ helāki anıŋ éligidedür.

10. وَأَصْبَحَ Ve boldı فُؤَادُ أُمِّ مُوسَى Mūsā'nıŋ anası-nı köŋli (24) فَارِغًا ḫālī ṣabr u ^{c}aḳl-dın, ya^{c}ni çün éşitti kim ol ṣanduḳ Fir^{c}avn'nıŋ éligi-ge tüşti, ṣabr u ḳarārsız boldı. إِن كَادَتْ (25) Durust-luḳ bile kim yaḳınlaştı kim ıżṭırāb-dın لَتُبْدِي بِهِ āşikāra ḳılġay Mūsā ḳıṣṣasın ve aytḳay: "Bu méniŋ oġlum-dur, (26) öltürmeŋizler. Ve ḳavlı oldur kim

[128] toḳḳan: YA [415b/10] toġulġan
[129] ḳorḳar érdük: YA [415b/12] toġar érdük
[130] TS [90a/21dk] وَهُمْ YA [415b/21] numaralı nüshada ayet kırmızı mürekkeple çizilmiştir.

çün éşitti kim anı oġulluḳ-ḳa[131] köterip-dür anıñ köñgli fāriġ boldġı ġam u endūh-
(27) dın ve yavuḳ boldı şādlıġ-dın ẓāhir ḳılġay kim bu méniñ oġlum-dur.” لَوْلَا أَن
رَّبَطْنَا Eger né ol érdi kim biz bend ḳoyduḳ **[90^{b}/01]** عَلَى قَلْبِهَا anıñ köñglige ya^{c}ni
baġladuḳ ve bérkittik[132]-biz anıñ köñglini, ṣabr u şebāt bile ve bu luṭf-nı ḳılduḳ-biz
[416^{a}/01] لِتَكُونَ (02) tā bolġay ol ḥatun مِنَ الْمُؤْمِنِينَ inanġuçı-lardın bizniñ va^{c}demizġa
her-āyine ẓāhir ḳılur érdi öz oġlun-[133] (03) nıñ sırrını.

11. وَقَالَتْ [134] Ve ayttı Mūsā -^{c}aleyhi’s-selām-nıñ anası لِأُخْتِهِ [135] anıñ ékeçi-si
Meryem’ġa. Durust-raḳ oldur kim (04) anıñ atı Külşüm édi ve anıñ érini Ġālib bin
Yūşaḫ[136] dér érdiler. Mūsā’nıñ anası anña ayttı: قُصِّيهِ “Öz (05) ini-niñ[137] soñgıġa
barıp andın ḫaber al!” Külşüm Fir^{c}avn bargāhnıñ[138] éşigi-ge kéldi. فَبَصُرَتْ بِهِ Pes
kördi özi- (06) niñ ini-sini عَن جُنُبٍ yıraḳ-dın Āsiye’niñ ḳoynıda وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ve
alar bilmediler kim ol anıñ (07) ékeçi-sidür.

12. وَحَرَّمْنَا Ve ḥarām ḳılduḳ-biz عَلَيْهِ الْمَرَاضِعَ Mūsā’ġa dāyelerniñ süti-ni مِن قَبْلُ anıñ
(08) ékeçi-si-niñ kélmesdin burun kéltürüptür[139] kim yétti sékkiz kéçe kündüz
Mūsā kişi-niñ sütin[140] almadı. Tā Āsiye ve (09) anıñ ḳavmı çāresiz boldılar.
Ammā Mūsā -^{c}aleyhi’s-selām- özi-niñ müsebbiḥa barmaġın[141] émer érdi ve arıġ süt
çıḳar érdi. (10) Ve içer érdi çün Külşüm bildi kim Āsiye dāye üçün mużṭarib-dür.
فَقَالَتْ Pes ayttı: هَلْ أَدُلُّكُمْ “Eyā (11) delālet[142] ḳılayın sizlerge عَلَى أَهْلِ بَيْتٍ évi-niñ ehliġa
şefḳat yüzi-din يَكْفُلُونَهُ kim ḳabūl ḳılġaylar[143] bu yaş (12) oġul-nı لَكُمْ sizler üçün. وَهُمْ
Ve ol ehlibeyt نَاصِحُونَ لَهُ anña yaḫşılıḳ tilegüçi-ler bolġay-lar (13) ve anıñ süt

---

[131] YA [415/26] oġulluḳḳa: TS oġluḳḳa
[132] TS bérkittik biz: YA [415b/29] bérkittük biz
[133] TS oġlunnıñ: YA [416a/2] oġulnıñ
[134] Ayet YA [416a/2] numaralı nüshada kırmızı veya siyah mürekkeple çizilmemiştir.
[135] Ayet YA [416a/2] numaralı nüshada kırmızı veya siyah mürekkeple çizilmemiştir.
[136] TS Ġālib bin Yūşāḫ: YA [416a/3] Ġālib bin Yūşā
[137] TS “ininiñ” kelimesindeki ilgi hali eki iki kere yazılmıştır.
[138] TS bargāhnıñ: YA [416a/4] barġahınıñ
[139] TS kéltürüptür: YA [416a/7] kéltürüptürler
[140] TS sütin: YA [416a/7] sütini
[141] TS barmaġın: YA [416a/8] barmaġını
[142] TS delālet: iki kere tekrarlanan kelimenin birincisi çizilmiştir.
[143] TS ḳabūl ḳılġaylar: YA [416a/11] ḳabūl ḳılmaġaylar

bérmegi ve terbiyeti-de taḳṣīr körsetmegeyler[144].” Kéltürüptürler kim çün Hāmān bu kelimeni éşitti. Ayttı: “Bu (14) ḫatun-nı tutuñgızlar kim ol bilür kim bu ḳaysı ḫānedān-dındur?” Ve Külşüm añgladı, ayttı: “Mén bu ma[c]nā bile ayttım vehum li’l-mülk nāṣiḥūn[145]” (15) Ya[c]ni Fir[c]avn’nıñg yaḫşılıġın tilegüçi-lerdürler né ol yaş oġul-nıñg pes añga köñgül bérip ayttı-lar: “Barġıl, olkişi[146]- (16) ni kim anıñg kéltürgil! Külşüm barıp anası-nı kéltürdi ve ol ḥāl-da Mūsā Fir[c]avn’nıñg ḳoynıda érdi ve her néçe (17) dāye kéltürür érdiler ve Mūsā’nı köterür érdi. Mūsā yüz andın évrüp[147] anıñg süti-ni almas érdi; çün (18) anı anası[148] ḳoynıda ḳoydılar ve anası-nıñg isi anıñg burnıġa yétti, añga müteveccih bolup émçegini aldı. Fir[c]avn ayttı: (19) “Sén kim sén kim bu[149] raẓī[c] séniñg émçegiñ-ge[150] meyl ḳıldı?” Ayttı: “Mén ḫatunī mén ḫōş-būy ve arıġ ten-lig. Ve méniñg sütüm (20) asru arıġ ve süçük ve hīç yaş oġul[151] méniñg ḳaşıma[152] kéltürmes-ler kim meger kim méniñg sütüm-ni[153] emgenimni ḳabūl ḳılur.” Fir[c]avn (21) buyurdı tā anıñg ecresin[154] muḳarrer ḳıldılar. Mūsā’nı añga tapşurdı ve ayttı: “Öz évinge iletkil ve heftede bir kün bizinğ (22) ḳaşımızġa kéltür.” Mūsā’nıñg anası anı alıp şād-mān u ḫōş-ḥāl bolup yüz özi-niñg évige ḳoydı. Ve ilāhī (23) va[c]desi rāst boldı andaḳ kim ayttı:

13. فَرَدَدْنَاهُ “Pes ḳaytarduḳ-biz Mūsā’nı إِلَى أُمِّهِ [155] anıñg anası sarıġa (24) كَيْ تَقَرَّ tā rūşen bolġay عَيْنُهَا anıñg közi ferzend bile. وَلَا تَحْزَنَ Ve ḳayġuluḳ bolmaġay[156] anıñg firāḳı

---

144 TS “körsetmeñgiz” şeklinde yazılan kelimede emir eki silinerek kelime, “körsetmegeyler” şeklinde yazılmıştır: YA [416a/12] körsetmegeyler

145 Ayet her iki nüshada da tekrarlanmış ve kırmızı veya siyah mürekkeple çizilmemiştir.

146 YA [416a/15] numaralı nüshada “kişiniñg” şeklinde yazılan kelime “-niñg” eki çizilerek “kişini” şeklinde düzeltilmiştir.

147 TS évrülüp: YA [416a/17] évrüp

148 TS anı anası ḳoynıda: YA [416a/18] anı ana ḳoynıda

149 TS sén kim sén bu raẓī[c]: YA [416a/19] sén kim sén raẓī[c]

150 TS émçegiñgge: YA [416a/19] émçegiñgni

151 TS oġul: YA [416a/20] oġlı

152 TS ḳaşıma: YA [416a/20] ḳaşımġa

153 TS “sütümni” kelimesinden sonra gelen “émgenimni” kelimesi YA [416a/21] numaralı nüshada bulunmamaktadır.

154 ecr: ecre

155 Ayet YA [416/24] numaralı nüshada kırmızı veya siyah mürekkeple çizilmemiştir.

156 TS bolmaġay: YA [416a/26] bolmadı

bile[157]. وَلِتَعْلَمَ (25) Ve tā biligey müşāhede ᶜilmi[158] bile أَنَّ وَعْدَ اللَّهِ olkim Ḫudāy'nıñg vaᶜdesi حَقٌّ [159] rāst-dur. وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ Velīkin Ḳıbṭī- (26) lerniñg köpregi لَا يَعْلَمُونَ bar érdiler kim bilmes érdiler."

14. وَلَمَّا بَلَغَ Ol vaḳt kim yétti Mūsā أَشُدَّهُ özi-niñg[160] (27) ġāyeti ve yigit-ligi-niñg[161] kemālıġa kim otuz yaş-dın tā ḳırḳ yaş-ġaçadur. وَاسْتَوَى **[416b/01]** Ve rāst boldı ve kemāl-ġa (28) yétti anıñg ᶜaḳlı ol yaş-da murād munda ḳırḳ yaşlıġ-dur, yaᶜni bu yaş-ġa kim yétti آتَيْنَاهُ bérdük-biz añga **[91a/01]** حُكْمًا nübüvvet وَعِلْمًا ve bilmeklik-din-de. وَكَذَلِكَ[162] Ve muñga oḫşaş kim Mūsā ve anıñg anası-ġa ḳılduḳ-biz luṭf (02) u kerem-din[163] نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ pādāş bérür-biz yaḫşı işlik-lerġa nübüvvet-niñg[164] ẕikri bu ḳıṣṣanıñg[165] eṣnāsı-da (03) her ékki vaᶜde ṣıdḳı-nıñg beyānı-dur kim andaḳ kim anı anası-ġa bérdük-biz, nübüvvet dağı bérdük-biz.

15. وَدَخَلَ الْمَدِينَةَ (04) Ve kirdi Mūsā -ᶜaleyhi's-selām- Mıṣr şehriġa yā Menef şehriġa kim Mıṣr vilāyeti-din érdi ya Ḥābīn[166] beldesiġa Mıṣr'nıñg[167] ékki yaġaçı-da (05) yā ᶜAynü'ş-Şems Mıṣr tégreleride. Ve Naḳḳāş tefsīride aytıp-dur kim İskenderiyye'ġa ve evvelġı söz meşhūrraḳ-dur kim Mıṣr'ġa kirdi. (06) عَلَى حِينِ غَفْلَةٍ Ġafleti hengāmıda kim vāḳiᶜ érdi مِّنْ أَهْلِهَا Mıṣr ehli-din yaᶜni aḳşām ve yatḳaşuḳ ara kim (07) ol vaḳt-da her kişi öz işige meşġūl-durlar. Ve aytıp-durlar ḳaylūle vaḳtı kirdi. فَوَجَدَ Pes taptı فِيهَا ol şehrde (08) رَجُلَيْنِ ékki ér kişi kim alar يَقْتَتِلَانِ ḫuṣūmet ḳılur érdiler. هَذَا Ol biri مِن شِيعَتِهِ Mūsā égreşküçi-ler-[168] (09) din[169] anıñg atı Sāmirī ve aytıp-durlar melīḥa[170] وَهَذَا ve ol yene biri مِنْ عَدُوِّهِ anıñg düşmen-leridin yaᶜni (10) Ḳıbṭ-dın anıñg atı Fātun

---

157 TS anıñg firaḳı bile: YA [416a/26] anıñg firāḳı üçün
158 YA [416a/26] müşāhede ᶜilmi: TS müşāhede ᶜilm<i>
159 Ayet YA [416a/27] numaralı nüshada kırmızı veya siyah mürekkeple çizilmemiştir.
160 TS özinıñg ġāyeti: YA [416a/29] özinıñg ḳuvvetinıñg ġāyeti
161 TS yigitliginıñg: YA [416a/29] yigitligniñg
162 Ayet YA [416b/2] numaralı nüshada kırmızı veya siyah mürekkeple çizilmemiştir.
163 TS luṭf u keremdin: YA [416b/3] luṭf u kerem bile
164 TS nübüvvetniñg: YA nübüvvet bérmeginiñg
165 TS bu ḳıṣṣānıñg: YA [416b/4] bu ḳıṣṣanı
166 TS Ḥābīn: YA [416b/6] Cābīn
167 TS Mıṣrnıñg ékki yaġaçıda: YA [416b/6] Mıṣrnıñg yaġaçıda
168 TS égreşküçilerdin: YA [416b/11] égreşküçileridin
169 TS égreşküçilerdin anıñg atı: YA [416b/11] égreşküçileridin yaᶜni Benī İsrā'ildin anıñg atı
170 TS melīḥa: YA [416b/11] melīḫa

yā Felīḳūn. Ve ol Fir^{c}avn'nıŋ nan bişürgüçi-si érdi. Benī İsrā'il-ni otun tartmaḳ-ḳa (11) teklīf ḳılur érdi. Mūsā -^{c}aleyhi's-selām- kim anda yétti. فَاسْتَغَاثَهُ Pes feryād ḳıldı Mūsā'ġa. الَّذِي مِن شِيعَتِهِ Ol kişi (12) kim anıŋ gürūhı-dın érdi. عَلَى الَّذِي Ol kişi-ge kim ol مِنْ عَدُوِّهِ anıŋ düşmen-leridin érdi, ya^{c}ni yārī- (13) lıġ tiledi Sıbṭī Mūsā'dın Ḳıbṭī def^{c}i-ġa. Mūsā -^{c}aleyhi's-selām- Ḳıbṭī-ġa ayttı: "Élig andın ḳaytarġıl!" Ḳıbṭī, Mūsā'nıŋ (14) sözini ḳaytardı. فَوَكَزَهُ مُوسَى Pes yudruġ urdı aŋga Mūsā, فَقَضَى عَلَيْهِ pes öltürdi anı. Ve aytıp- (15) durlar ḥükm ḳıldı Ḫudāy aŋga, ölüm bile pes öldi. Ve Mūsā -^{c}aleyhi's-selām- anıŋ öltürgenidin soŋ قَالَ هَذَا (16) ayttı: "Bu iş مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ kişi-niŋ ^{c}ameli-din-dür kim şeyṭān anı azġurġay, né méniŋ dék-leriŋ (17) ^{c}ameli إِنَّهُ durust-luḳ bile kim şeyṭān عَدُوٌّ düşmeni-dür. مُضِلٌّ Yol azġurġuçı مُبِينٌ hüveydā anıŋ düşmenlıġı (18) ve çün peyġamberler[171] Ḫudāy Te^{c}ālā'nıŋ fermānsızlıġı-dın[172] ḳaṣd bile ma^{c}ṣūm-durlar. Ve alarnıŋ ẕilleti bolmaġay meger sehv yolı bile (19) ol alarnıŋ rütbesiniŋ nisbeti-ġa yazuḳı bolġay. Pes Ḥażret-i Mūsā -^{c}aleyhi's-selām- münācāt ṭarīḳı bile

16. قَالَ رَبِّ (20) ayttı: "Ey méniŋ Perverd-gār'ım, إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي durust-luḳ bile kim mén sitem ḳıldım öz nefsim-ge Ḳıbṭī-niŋ (21) öltürmek bile emrdin burun aŋga فَاغْفِرْ لِي pes yarlıḳaġıl[173] méni." فَغَفَرَ لَهُ Pes yarlıḳadı[174] Ḫudāy anı anıŋ (22) istiġfārı[175] bile. إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ Durust-luḳ bile kim Ḫudāy yarlıḳaġuçı-dur[176] bendelerni الرَّحِيمُ Mihrbān (23) alarġa.

17. قَالَ رَبِّ Ayttı: "Méniŋ Perverd-gārım and[177] içer-mén. بِمَا أَنْعَمْتَ عَلَيَّ Olça bile in^{c}ām ḳılıp-sén maŋga maġfiret. (24) Ve andın özge bile kim tevbe ḳılur-mén. فَلَنْ أَكُونَ Pes bolmaġay-mén ظَهِيرًا hem püşt ü yār لِّلْمُجْرِمِينَ yamān iş (25) ḳılġuçı-larġa ya^{c}ni kişi-niŋ müẓāhereti-ni ḳılmas-mén Ḳıbṭī-niŋ ḳatli-ġa."

---

[171] TS peyġamberler: YA [416b/21] peyġāmberler
[172] TS fermānsızlıġıdın ḳaṣd bile ma^{c}ṣūmdurlar: YA [416b/21] fermānsızlıġıdın ma^{c}ṣūmdurlar
[173] YA [416b/25] yarlıḳaġıl: TS yarılḳaġıl
[174] YA [416b/25] yarlıḳadı: TS yarılḳadı
[175] YA [416b/25] istiġfārı: TS isti^{c}fārı
[176] YA [416b/26] yarlıḳaġuçıdurlar: TS yarılḳaġuçıdır
[177] TS and: YA [416b/27] ant

18. فَأَصْبَحَ Pes tanġ öltürdi[178] **[417ª/01]** Mūsā. فِي [179](26) الْمَدِينَةِ [180] Ol şehrde خَائِفًا ḳorḳunçluḳ ve dağdağalıġ يَتَرَقَّبُ 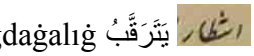 éyletür érdi[181] ve köz tutar bolur édi (27) kim dembedem kişi anı tiler ve ḳışāṣ ister. فَإِذَا Pes nā-gāh الَّذِي اسْتَنصَرَهُ ol kişi kim yārī tiler érdi **[91ᵇ/01]** andın بِالْأَمْسِ tünegün[182] يَسْتَصْرِخُهُ yana feryād ḳılur ve yārī tiler özge Ḳıbṭī-ġa قَالَ لَهُ مُوسَى ayttı Mūsā (02) ol[183] İsrā'ilī-ġa: إِنَّكَ "Durust-luḳ bile kim sén لَغَوِيٌّ her-āyine yol azġan ér sén مُّبِينٌ āşikāradur[184] séninġ az- (03) maġlıġınġ yaᶜni tünügün kişi-ninġ öltürmegi-ge sebeb boldunġ."

19. فَلَمَّا أَنْ أَرَادَ Pes ol vaḳt kim tiledi Mūsā (04) أَن يَبْطِشَ بِالَّذِي هُوَ olkim tutḳay ol kişi-ni kim ol عَدُوٌّ لَّهُمَا düşmen-dür Mūsā ve İsrā'ilī-ġa ve anınġ (05) başıdın defᶜ ḳılġay. Sıbṭī gümān iltti kim anınġ başıġa barur tā anı urġay. قَالَ يَا مُوسَى [185] Ayttı: "Ey Mūsā! أَتُرِيدُ (06) Āyā tiler-sén أَن تَقْتُلَنِي olkim öltürgey-sén méni كَمَا قَتَلْتَ andaḳ kim öltürdüngġ نَفْسًا بِالْأَمْسِ (07) kişini tünegün.[186] إِن تُرِيدُ Tilemes-sén إِلَّا أَن تَكُونَ meger olkim bolġay-sén جَبَّارًا boyun tartḳuçı (08) mihrsiz, ᶜāḳıbet-siz ḳan töküçi[187] فِي الْأَرْضِ Mışr yéride. وَمَا تُرِيدُ أَن تَكُونَ Ve tilemes-sén olkim bolġay-sén (09) مِنَ الْمُصْلِحِينَ ıṣlāḥ ḳılġuçı-lardın kişiler ara." Ḳıbṭī kim bu sözni éşitti, bildi kim Ḫabāz Fātun'nı Mūsā öltürüptür. (10) Ḫaber Firᶜavn'ġa yétkürdi ve ol devlet erkānı bile kéngeşti. Mūsā'nınġ öltürmegi-ge ḳarār taptı ve Ḫırbil kim Firᶜavn-ı (11) ālī-ninġ mü'mini[188] érdi. Ol ḥāldin āgāh bolup Mūsā -ᶜaleyhi's-selām-ġa yüzlendi.

20. وَجَاء رَجُلٌ Ve kéldi ér kişi (12) yaᶜni Ḫırbil, مِّنْ أَقْصَى الْمَدِينَةِ yıraḳ-raḳ yéri-din şehrdin yaᶜni Firᶜavn éşigi-din kim şehrninġ bir ḳıraġıda (13) érdi. يَسْعَى Yildam yügürür érdi tā Mūsā'ġa yétti. قَالَ يَا مُوسَى Ayttı: "Ey Mūsā! إِنَّ الْمَلَأَ Durust-luḳ bile kim ḳavm- (14)

---

[178] YA [416b/29] öltürdi: TS alturdı
[179] TS [91a/25] numaralı nüshasında bulunan ayet kırmızı veya siyah mürekkeple çizilmemiştir.
[180] TS [91a/26] numaralı nüshasında bulunan ayet kırmızı veya siyah mürekkeple çizilmemiştir.
[181] éyletür érdi: YA [417a/1] éyletürdi érdi
[182] TS tünegün: YA [417a/3] tünügün
[183] TS ol: iki kere tekrarlanan "ol" sıfatının birincisi çizilmiştir.
[184] YA [417a/4] āşikāradur: TS āşikā<ra>dur
[185] YA [417a/7] numaralı nüshada bulunan ayet kırmızı veya siyah mürekkeple çizilmemiştir.
[186] TS tünegün: YA [417a/9] tünügün
[187] TS ḳan töküçi: YA [417a/10] ḳan tökküçi
[188] mü'mini: mümini

nıñg eşrāfı يَأْتَمِرُونَ kéñgeş ḳılurlar ve tedbīr éterler بِكَ séniñg sebebiñg-ge لِيَقْتُلُوكَ tā öltürgeyler (15) séni[189] öltürülgen Ḳıbṭī-niñg ornıġa. فَاخْرُجْ Pes çıḳıp bar bu şehrdin. إِنِّي Durust-luḳ bile kim mén لَكَ sanga (16) مِنَ النَّاصِحِينَ yaḫşı-lıḳ tilegenler ve mihrbānlardın mén."

21. فَخَرَجَ Pes çıḳıp bardı hemol dem azuḳ-sız ve ulaġ-sız[190] (17) ve yārsız مِنْهَا ol şehrdin خَائِفًا ḫāleti-de kim ḳorḳuçı érdi.[191] [192] يَتَرَقَّبُ Köz tutar érdi kim kişi soñgı-dın (18) kélgey. قَالَ رَبِّ Ayttı: "Ey méniñg Perverd-gār'ım! نَجِّنِي Necāt bérgil manga ve ḳutḳarġıl méni مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ (19) gürūh-ı sitemkārlardın,[193] ya'ni Fir'avn ve anıñg kişileri." *Muvażżaḥ*'da kéltürüptür kim Cebre'īl kéldi ve ayttı: "Ey Mūsā! Medyen şehrige (20) yüzlen-gil." Ve anı yol başıġa kéltürdi, Mūsā ayaḳ ol sarıġa ḳoydı.

22. وَلَمَّا تَوَجَّهَ[194] Ve ol vaḳt kim yüzlendi (21) تِلْقَاءَ مَدْيَنَ Medyen sarıġa ol Medyen'e érdi atalġan anıñg ḳılguçı-sı-nıñg atı bile aydı. Medyen bin (22) İbrāhīm Ḫalīl[195] érdi. Ṣalavātullāhu ve selāmuhu 'alā nebiyyinā ve 'aleyhi's-selām[196] Mıṣr'dın tā añgaça sékkiz künlük yol-dur Mūsā -'aleyhi's-selām- (23) yol bilmes édi. قَالَ Ayttı: عَسَى رَبِّي "Şāyed méniñg Ḫudāy'ım أَن يَهْدِيَنِي olkim körsetkey manga سَوَاءَ السَّبِيلِ (24) rāst yol." Medyen-geçe pes Mūsā -'aleyhi's-selām- sékkiz kéçe ve kündüz barur érdi **[417b/01]** ve ot-dın özge yükülük[197] yoḳ érdi. (25) Sülemī raḥmetullah aytıp-dur kim: "Yüzi[198] Medyen nāḥiyesi-ġa érdi ammā köñgli zevālminen ḥażretiġa

---

189 YA [417a/18] numaralı nüshada "öltürgeyler séni" iki kere yazılmıştır.

190 TS ulaġsız: YA [417a/20] uluġsız

191 TS ol şehrdin ḥāletide kim ḳorḳuçı érdi: YA [417a/21] ol şehrdin ḥāletide érdi kim ḳorḳuçı érdi

192 TS [illegible]: YA [417a/21] yok.

193 YA [417a/23] sitemkārlardın: TS sitemkerlerdin

194 YA [417a/ 25] numaralı nüshada ayet kırmızı veya isyah mürekkeple çizilmemiştir.

195 TS Medyen bin İbrāhīm Ḫalīl: YA [417a/26] Medyen İbrāhīm Ḫalīl

196 TS ṣalavātullāhu ve selāmühü 'alā nebiyyinā ve 'aleyhi's selām: YA [417a/27] ṣalavātullāhu ve selāmühü 'alā nebiyyinā ve 'aleyhi

197 TS yükülük: YA [417b/1] yükülügi

198 TS "yüzini Medyen" olarak yazılan kelime "yüzi Medyen" olarak düzeltilmiştir. YA [417b/1] "yüzi Medyen"

müteveccih érdi ve Medyen (26) vādisi-niŋ mesāliki-ni liḳā'[199] şevḳı-nıŋ yoldaşlığı bile barur érdi."

23. وَلَمَّا وَرَدَ Ol vaḳt kim yétti مَاء مَدْيَنَ (27) Medyen suyı-ġa. Ve ol ḳuyuġı érdi şehriniŋ ḳıraġıda وَجَدَ عَلَيْهِ taptı ol sunıŋ başıda أُمَّةً مِّنَ النَّاسِ **[92ª/01]** gürūhı-nı kişilerdin kim anda yığılıp-dur, يَسْقُونَ [200] su bérürler özi-niŋ ḳoy-larıġa.[201] وَوَجَدَ Ve taptı مِن دُونِهِمُ (02) alardın tuban ya^{c}ni aşaḳraḳ yéride امْرَأَتَيْنِ ékki ḫatunı تَذُودَانِ kim sorarlar özi-niŋ ḳoy-larını (03) tā özgelerniŋ sürük ḳoy-ġa ḳoşulmaġay andın peyġamberleriniŋ[202] z̲ātı şefḳat-leri bolur, ilgeri bardı ve (04) telaṭṭuf yolı bile قَالَ ayttı: مَا خَطْبُكُمَا "Nédür sizleriniŋ ḥāliŋiz ve sizleriniŋ işiŋiz kim ḳoy-larnı su (05) içmek ve ḳoşulmaḳdın özge ḳoy-larġa tapar-sizler?"[203] قَالَتَا Ayttı-lar: لَا نَسْقِي "Biz su bérmes[204]-biz öz ḳoy-larımızını (06) حَتَّى يُصْدِرَ الرِّعَاء tā vaḳtī kim ḳaytarġay-lar[205] çūbān-lar özi-niŋ süruḳ ḳoy-larını sudın ve artuḳluġı (07) alarnıŋ tavarıdın ḳalġay, biz öz ḳoy-larımızġa bérür-biz, anıŋ üçün kim biziniŋ mededkārımız yoḳtur. وَأَبُونَا (08) Ve biziniŋ atamız شَيْخٌ كَبِيرٌ uluḳ başlıġ ḳarı ve uluġ ḥāl-lıġ-dur. Boldura almas kim kélgey ve bizlerge (09) meded bérgey."[206] Ve aytıp-durlar kim alar Şu^{c}ayb -^{c}aleyhi's-selām-nıŋ[207] ḳarındaş-nıŋ[208] ḳızları érdi kim anı (10) şīrīn aytur érdiler. Ve meşhūrraḳ oldur kim Şu^{c}ayb'nıŋ ḳızları érdiler. Uluġı Ṣefrā atlıġ érdi ve kiçigi (11) Ṣufeyrā yā Ṣafūrā. Mūsā -^{c}aleyhi's-selām- kim alarnıŋ ḥālini bildi, ḳoy-çılarnıŋ ḳaşıġa kéldi, ayttı: "Bu ^{c}acūzelerġa (12) yaŋġa bérür-sizler. Ol alarnıŋ ḳoy-larını içürüp ḳanduruŋġızlar[209] tā bat özleri-niŋ évige (13) barġaylar." Alar taḥakküm[210]

---

[199] liḳā': liḳā

[200] YA [417b/5] numaralı nüshada ayet kırmızı veya siyah mürekkeple çizilmemiştir.

[201] TS ḳoylarıġa: YA [417b/5] tavarlarıġa

[202] TS peyġamberleriniŋ: YA [417b/7] peyġāmberleriniŋ

[203] TS tapar sizler: YA [417b/9] tapar siz

[204] TS biz su bérmes biz: YA [417a/9] biz su <bérmes> biz

[205] YA [417b/10-11] ḳaytarġay biz öz ḳoylarımızġa bérür biz anıŋ üçün kim biziŋ meded-kārımız yoḳtur

[206] TS nüshasında "meded bérgey" iki kere yazılmış olup ikincisi çizilmiştir.

[207] TS Şu^{c}ayb ^{c}aleyhi's-selāmnıŋ: YA [417b/13] Şu^{c}aybnıŋ

[208] TS ḳarındaşnıŋ: YA [417b/13] ḳarındaşınıŋ

[209] YA [417b/16] ḳanduruŋguzlar: TS ḳaydurıŋgızlar

[210] taḥakküm: tahakküm

yüzidin ayttı-lar: “Biz alarġa su bérmes-biz eger sén boldura alur-sén, kél[211] ve bérgil.” Mūsā (14) -ᶜaleyhi’s-selām- ilgeri kéldi ve alar[212] [213]anıŋ̂ közi ékki ḳaşı-nıŋ̂ arasıġa tüşti, ḳorḳtı-lar ve ḳıraḳ-ḳa barıp neẕẕāreġa (15) turdılar. Mūsā -ᶜaleyhi’s-selām- kéldi ve ḳavġa kim on kişi tartar érdiler. Ol yalġuz tarttı bā-vücūd olkim sékkiz kéçe (16) kündüz aş yémeydür édi.[214] Tarttı ve alarnıŋ̂ ḳoy-larını ḳandurdı. Ve aytıp-turlar özge ḳuyuġı-nıŋ̂[215] (17) başıġa bardı. Ve taşı kim ḳırḳ kişi bile alur érdi-ler, ḳuyuḳ-nıŋ̂[216] başıdın yalġuz köterdi ve ḳavġa kim (18) ḳırḳ kişi tartar érdiler, yalġuz tarttı.

24. فَسَقَى لَهُمَا Pes su bérdi alar üçün alarnıŋ̂ tavarlarıġa ve alar (19) bardılar. ثُمَّ تَوَلَّى Pes ḳayttı Mūsā إِلَى الظِّلِّ tāmı-nıŋ̂ kölegesi[217] sarıġa yā yaġaçı فَقَالَ رَبِّ ayttı: “Ey méniŋ̂ Ḫudāvend’im (20) إِنِّي durust-luḳ bile kim mén لِمَا أَنزَلْتَ [218] ol néme üçün kim yibergey-sén إِلَيَّ مِنْ خَيْرٍ فَقِيرٌ méniŋ̂ sarıġa[219] yaḫşılıḳ-dın yükülük (21) az u köp[220] her né bolsa faḳīr muḥtāc mén. Yā mén olça sén üçün kim bilge yiberdiŋ̂[221] maŋ̂a né[222] yaḫşı-lıḳ-lardın[223] kim dīn kemāli-niŋ̂ (22) mededi bolġay, faḳīr[224] boldım-mén dünyede[225] ve zindegānlıġ kéŋ̂ligi ve ḫᵛācelıġım kim Firᶜavn ḳaşıda bar érdi, ḳoydum ammā (23) Şuᶜayb -ᶜaleyhi’s-selām-nıŋ̂ ḳızları alar[226] kim bu kün batraḳ évge ḳaytıp kélmek-lik-niŋ̂ sebebi-ni **[418ᵃ/01]** sordı.” Ve ḳıṣṣa- (24) nıŋ̂ tamāmını ayttı-lar kiçik ḳızıġa ayttı kim:[227] “Anı barıp kéltürgil.”[228]

---

[211] TS kél: YA [417b/18] kélgil
[212] TS “alarġa közi” üzeri çizilmiştir.
[213] YA [417b/18] alarġa köz anıŋ̂ ékki ḳaşınıŋ̂
[214] TS yémeydür édi: YA [417b/20] yémeydür érdi
[215] TS ḳuyuġınıŋ̂: YA [417b/21 ḳuyuḳınıŋ̂
[216] TS ḳuyuḳnıŋ̂: YA [417b/22] ḳuyuḳ
[217] YA [417b/24] kölegesi: TS kölegisi
[218] TS nüshasında kayıtlı bulunan ayetin üzeri siyah veya kırmızı mürekkeple çizilmemiştir.
[219] YA [417b/26] méniŋ̂ sarıġa
[220] TS az u köp: YA [417b/26] yok
[221] YA [417b/27] yiberdiŋ̂: TS yiberdik
[222] TS né: üzeri çizilmiş: YA [417b/27] yok
[223] TS yaḫşılıḳlardın: YA [417b/27] yaḫşılıġlardın
[224] TS faḳīr: YA [417b/27] faḳīr mén
[225] TS dünyede: YA [417b/27] dünyāda
[226] TS alar: YA [417b/27] yok
[227] TS “kim” kelimesinden sonra yazılan “barıp” kelimesinin üzeri çizilmiştir.
[228] TS anı barıp kéltürgil: YA [418a/1] barıp anı kéltürgey

25. فَجَاءتْهُ Pes kéldi Mūsā -ᶜaleyhi's-selām- (25) ḳaşıġa إِحْدَاهُمَا ol ékki ḫatun-nıñ biri ve ol Ṣafūrā érdi, تَمْشِي barur érdi عَلَى اسْتِحْيَاء (26) uyalmaḳ yolı bile andaḳ kim ḳızlar barurlar. قَالَتْ إِنَّ أَبِي Ayttı durust-luḳ bile kim: "Méniñ atam يَدْعُوكَ (27) tiler séni لِيَجْزِيَكَ tā müzd bérgey أَجْرَ مَا سَقَيْتَ anıñ müzdin kim su bérdiñ biziñ ḳoy-larımızġa لَنَا **[92ᵇ/01]** biziñ üçün." Mūsā -ᶜalā nebiyyinā ve ᶜaleyhi's-selām- Şuᶜayb -ᶜaleyhi's-selām-[229] ziyāreti[230] ciheti ve anıñ āşinālıġınıñ taḳrībi-ġa ḳabūl ḳıldı (02) né müzd ve ṭamaᶜı üçün. Ve yolda kim barur érdiler, yél kélür érdi ve Ṣafūrā'nıñ tonı anıñ baᶜżı ᶜażūlarıdın köterilür (03) érdi. Mūsā -ᶜaleyhi's-selām- ayttı: "Sén méniñ soñgdem-din kélgil ve méni söz bile yolġa delālet ḳılġıl." فَلَمَّا جَاءهُ (04) Pes ol vaḳt kim kéldi Mūsā, Şuᶜayb -ᶜaleyhime's-selām- ḳaşıda وَقَصَّ عَلَيْهِ الْقَصَصَ ve oḳudı anña ve ayttı özi- (05) niñ ḳıṣṣasını. Ve Şuᶜayb -ᶜaleyhi's-selām- bildi kim ol, nübüvvet ehlübeyti-din-dür. قَالَ لَا تَخَفْ Ayttı: "Ḳorḳma, نَجَوْتَ (06) ḫalāṣlıġ taptıñ مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ gürūh-ı sitemkārlardın; yaᶜni Firᶜavn ve anıñ ḳavmıdın kim alarġa bu (07) vilāyet-de éylik yoḳtur. Pes buyurdı tā ṭaᶜāmı ḥāżır ḳıldılar ve Mūsā -ᶜaleyhi's-selām- anıñ yémegi-din imtināᶜ körsetti. (08) Ve ayttı kim biz āḫiret işini dünyāge satmas-biz. Yaᶜni tavarlarġa su bérmek-ni Ḫudāy üçün ḳılduḳ-biz né cezā'[231] üçün. (09) Şuᶜayb -ᶜaleyhi's-selām- ayttı: "Bu ṭaᶜām né séniñ işiñ-niñ müzdi-dür belkim biziñ ᶜādetimiz oldur kim her kim biziñ (10) menzil-lerimizġa yéter, mihmānlıġ yolı bile añña ḫıdmet ḳılur-biz, ḥālā sén mihmān-sén ve mā ḥażri[232] yétip-dür mürüvvet anıñ (11) iḳtiżāsın ḳılur kim ḳaytarmaġay-sén ve ḳabūl ḳılġay[233]-sén." Ve Mūsā -ᶜaleyhi's-selām- ol ṭaᶜām-dın yédi ve bu ḥāl-niñ arasıda.

26. (12) قَالَتْ إِحْدَاهُمَا Ayttı biri ol ékki ḫatun-dın[234] ol Ṣafūrā érdi: "Ey يَا أَبَتِ اسْتَأْجِرْهُ méniñ atam, (13) müzdge al Mūsā'nı çūbān-lıġ üçün. إِنَّ خَيْرَ مَنِ اسْتَأْجَرْتَ Durust-luḳ bile kim kişi-niñ yaḫşıraġı kim müzdge (14) tutḳay-sén. الْقَوِيُّ الْأَمِينُ Tüvānā ve emīn

---

[229] TS Şuᶜayb ᶜaleyhi's-selām: YA [418a/5] Şuᶜayb ᶜaleyhi's-selāmnıñ

[230] TS ziyāreti: YA [418a/5] ziyāretiniñ

[231] cezā': cezā

[232] ve mā ḥażri: Arapça bir dua.

[233] TS ḳabūl ḳılġay: YA [418a/16] ḳabūl ḳılmaġay

[234] TS ayttı biri ol ékki ḫatundın ol Ṣafūra érdi: YA[418a/17] ayttı biri ol ékki ḫatundın biri ol Ṣafūra édi

müzd-i dürri-dür, taᶜrīż-dür aṅga kim ᶜarż ḳılmaġı-dur anıṅg bile Mūsā'ġa (15) ḳut u emānet bardur." Kéltürüptürler kim atası andın sordı: "Sén anıṅg emānetin ve ḳutlıġın ḳaydın maᶜlūm (16) ḳılıp sén?" Ṣafūrā ḳavġa tartḳanı-nıṅg ḳıṣṣasın ve yumşaḳlıġ[235] ṣūretin ve emr ḳılmaḳ aṅga kim anıṅg soṅgı-dın (17) barġaynı[236] ayttı. Şuᶜayb ol ḥāl-ġa ıṭṭılāᶜ tapıp

27. قَالَ Ayttı: إِنِّي أُرِيدُ "Mén tiler-mén kim أَنْ أُنكِحَكَ ol ḫatun- (18) luḳ-ḳa saṅga bérgey-mén إِحْدَى ابْنَتَيَّ هَاتَيْنِ birini bu ékki ḳızdın her kaysı-nı tilesenḡ. عَلَى أَن تَأْجُرَنِي (19) Aṅga kim icāzet bérgey-sén öz nefsiṅg-ni maṅga tamızdurluḳ ḳılġay-sén maṅga ثَمَانِيَ حِجَجٍ sékkiz yıl." ᶜ*Aynü'l-Meᶜānī*'de (20) kéltürüptür kim: burunġı şerīᶜat-larda ḳızlarnıṅg kābīni atalarġa érdi, alar alur érdiler ve bizinḡ şerīᶜat-da (21) mensūḫ bolup-tur bu ḥükm bile kim: Ve ātü'n nisā'e ṣaduḳātihinne nıḥleten[237] Olkim kābīn menfaᶜat-lerin tartmaḳ bola alur, memnūᶜ-dur. (22) İmām-ı Aᶜẓam -raḥmetullah- ḳaşıda ol İmām-ı Şāfiᶜī -raḥmetullah- ḫılāfı bile ve aytıp-durlar āyeti-niṅg maᶜnāsı budur kim: "Anıṅg müzdi kim tezevvüc (23) ḳılġay-mén öz ḳızımnı saṅga bérür-mén. Méniṅg ḳızım kābīni oldur kim sékkiz yıl méniṅg çūbānlıġımnı[238] ḳılġay-sén. (24) **[418ᵇ/01]** فَإِنْ أَتْمَمْتَ Pes eger tüketsenḡ[239] ol sékkiz yıl-nı عَشْرًا on yıl فَمِنْ عِندِكَ pes ol séniṅg ḳaşıṅg-(25) dın-dur yaᶜni tefażżul yolı bile iş ḳılġan ve kerem şarṭı[240] bile yérige kéltürgen bolġay-sén. وَمَا أُرِيدُ Ve tilemes-mén (26) أَنْ أَشُقَّ عَلَيْكَ olkim renc ḳoyġay-mén séniṅg téṅg-ge on yıl-nıṅg tükel ḳılmaġı-nıṅg sebebi bile yā vaḳt- (27) larnıṅg mürāᶜāt-ları ve ᶜamel-leriniṅg istiḳāsıda münāḳaşa bile, yaᶜni saṅga iş buyurur-mén vechi bile kim āsān bolġay **[93ᵃ/01]** ve émgek-ke tüşmegey-sén. سَتَجِدُنِي Bat bolġay kim tapḳay-sén méni إِن شَاء اللَّهُ ve eger tilese Ḫudāy مِنَ الصَّالِحِينَ (02) yaḫşı-lar ve

---

235 TS yumşaḳlıġ: YA [418a/21] yumşaġlıḳ

236 TS barġaynı: YA [418a/22] barġay

237 ve ātü'n nisā'e ṣaduḳātihinne nıḥleten: " Kadınlara mehirlerini bir görev olarak gönül hoşluğuyla verin." Kurân-ı Kerîm (4/4)

238 YA [418a/29] çūbānlıġımnı: TS çūban<l>ıġımnı

239 TS "tüketsenḡ" kelimesi tükelsenḡ şeklinde yazılmış olup "tüketsenḡ" şeklinde düzeltilmiştir: YA [418b/1] tükelsenḡ

240 TS şarṭı: YA [418b/2] şarṭı-nı

şāyesteler mu^{c}āmele-i ḥasenī-de ve vefā-ı ^{c}ahdḳa ve ṣoḥbet edib-leri-niñg iltizāmı-ġa.”

28. قَالَ ذَلِكَ Ayttı Mūsā -^{c}aleyhi’s-selām- (03) kim: “Bu ^{c}ahd, بَيْنِي وَبَيْنَكَ méniñg ara ve séniñg ara ḳāyim-dür kim hīç[241] ḳaysımız ḫılāf ḳılmaġay-biz. أَيَّمَا الْأَجَلَيْنِ Her ḳaysı (04) bu müddet-din kim sékkiz yıl ve on yıl-dur قَضَيْتُ ötkey-mén, ve aḫrı-ġa[242] yétkey[243]-mén فَلَا عُدْوَانَ pes ta^{c}addī (05) ve artuḳluḳ istemek yoḳtur sañga عَلَيَّ mañga ya^{c}ni méniñg ehlim-ni méndin kérek kim ḳaytarmaġay-sén. وَاللَّهُ عَلَى (06) مَا نَقُولُ Ve Ḫudāy olça bile aytur-biz ve şarṭ ḳılur-biz وَكِيلٌ tanuḳ-dur yā olçaġa aytmaḳ ve éşitmek barur ve bizniñg (07) işimizniñg yasaġuçı-sıdur ya^{c}ni öz işimizni añga tapşurur-biz tā anıñg tevfīḳı bile ^{c}ahdniñg ^{c}uhdesidin (08) çıḳḳay-biz.”

29. فَلَمَّا قَضَى Pes ol vaḳt kim ötedi, مُوسَىالْأَجَلَ Mūsā özi-niñg müddeti-ni ḫaberdedür kim ḳaża’l-eceleyn-[244] (09) ni itmām-ġa yétkürdi, ya^{c}ni on yıl çūbānlıġ ḳıldı ve yene on yıl Şu^{c}ayb -^{c}aleyhi’s-selām-nıñg muṣāḥibi érdi ve ḳırḳ yaşlıġ-da (10) Şu^{c}ayb -^{c}aleyhi’s-selām-nıñg icāzeti bile Mıṣr’ġa müteveccih boldı. Pes yüz kim yolda ḳoydı وَسَارَ بِأَهْلِهِ ve iltti[245] özi-niñg (11) kişilerini savıḳ ve ḳarañgġu kéçede kim yol yétkürüp érdi ve anıñg ḫatunıġa toġarmaḳ yavuḳ tép érdi. Ve ḳoy-lar (12) ḳar, yél ve çapḳun-dın tüzüp édi ve çaḳmaḳ-dın ot çıḳmas édi. آنَسَ Kördi, مِن جَانِبِ الطُّورِ (13) Ṭūr taġı ṭarafıdın نَارًا ötti, قَالَ ayttı Mūsā لِأَهْلِهِ امْكُثُوا özi-niñg kişilerige kim: “Toḫtañgızlar uşbu (14) yérde kim إِنِّي durust-luḳ bile kim mén آنَسْتُ نَارًا kördüm otı-nı. لَعَلِّي آتِيكُم Şāyed kim kéltürgey-mén sizler (15) üçün مِّنْهَا بِخَبَرٍ ol ot-dın, ya^{c}ni kişileri ḳaşıdın kim ol[246] ot-nıñg başıdadurlar ḫaberi kim yol ḳaysı sarıdın- (16) dur أَوْ جَذْوَةٍ مِنَ النَّار yā pāre kéltürgey-mén ot-dın لَعَلَّكُمْ تَصْطَلُونَ şāyed kim sizler özüñgizlerni (17) ısıtḳay-sizler anıñg bile.”

---

241 TS hīç: YA [418b/8] numaralı nüshada bulunmamaktadır.

242 TS aḫrıġa: YA [418b/9] aḫrıġaça

243 TS yétkey mén: YA [418b/9] yétkürgey mén

244 ḳaża’l-eceleyn :Verilen sürenin tamamlanması anlamına gelen Arapça bir ibare.

245 YA [418b/15] iltti: TS ayttı

246 YA [418b/20] ol otnıñg: TS nüshasında “ol” yazılmamıştır.

30. فَلَمَّا أَتَاهَا Pes çün kéldi ol ot-ḳa نُودِيَ nidā ḳılınıldı, ya^{c}ni Mūsā'ġa nidā ḳıldılar (18) مِن شَاطِئِ الْوَادِي الْأَيْمَنِ rūd ḳıraġı-dın ol ḳıraġı kim Mūsā'nıñ oñ yanı érdi. Ol nidā yétti فِي الْبُقْعَةِ الْمُبَارَكَةِ (19) bereket bérilgen yérde مِنَ الشَّجَرَةِ semurre yaġaçı-dın yā ^{c}unnāb أَن يَا مُوسَى olkim: "Ey Mūsā, (20) إِنِّي أَنَا اللَّهُ durust-luḳ bile kim mén mén Ḫudāy رَبُّ الْعَالَمِينَ ^{c}ālemī-lerniñ Perverdgārı." Mūsā yaġaç-ḳa baḳtı, (21) aḳ otı tütün-siz kördi ve köñgül bile baḳtı, ma^{c}būd liḳā'sı[247] şevḳı otı-nıñ şu^{c}lesin müşāhede ḳıldı şehveddin (22) bu ékki ot yavuḳ érdi kim anıñ vücūdı-nıñ şem^{c}i tükel köygey. Mūsā -^{c}aleyhi's-selām- "Yā Mūsā!" nidāsıdın ^{c}ışḳ-nıñ (23) köygeni[248] ve şevḳ-nıñ güdāḫtesi bolup yaġaç-nıñ altıda turdı. Ol nidānıñ ékki mażmūnı bar érdi. Biri (24) olkim "Ey Mūsā, innī ene Allāhu rabbi'l-ālemīn!"[249]

31. Ve yene biri وَأَنْ أَلْقِ عَصَاكَ olkim: "Salġıl **[419^{a}/01]** öz tayaḳıñ-nı."[250] Mūsā tayaḳnı (25) saldı, yılanī boldı. فَلَمَّا رَآهَا Pes ol vaḳt bile kim kördi ^{c}aṣānı kim aşuḳmaġlıġ bile تَهْتَزّ ḥareket ḳılur. كَأَنَّهَا جَانٌّ (26) Güyā kim ol yılanī-dür saçraġuçı kim ^{c}irf-da anı oḳ yılanı ayturlar وَلَّى ve[251] ḳayttı مُدْبِرًا ḳaçḳuçı ḫavf-dın (27) وَلَمْ يُعَقِّبْ ve ḳaytmadı ve évi-ġa belkim yüz öz ehli-niñ sarıġa ḳoyup revān boldı. Nidā yétti kim: يَا مُوسَى أَقْبِلْ **[93^{b}/01]** "Ey Mūsā ilgeri kél وَلَا تَخَفْ ve ḳorḳmaġıl bu yılan-dın, إِنَّكَ durust-luḳ bile kim sén مِنَ الْآمِنِينَ īmān (02) tapḳan-lardın sén."

32. اسْلُكْ يَدَكَ "İndürgil öz éliginiñ-ni فِي جَيْبِكَ öz tonunıñ yaḳasıda تَخْرُجْ (03) بَيْضَاء tā çıḳḳay aḳ u yalaz aġġuçı, مِنْ غَيْرِ سُوءٍ ^{c}ayb-sız, ya^{c}ni anıñ aḳ-lıġı mekrūh ve müteneffir bolmaġay baraş (04) aḳı dék وَاضْمُمْ إِلَيْكَ ve cem^{c} ḳıl özüñ sarıġa جَنَاحَكَ öz ḳanatıñ-nı ya^{c}ni köksüñge ḳoy öz (05) éliginiñ-ni. مِنَ الرَّهْبِ Ḳorḳunç üçün tā teskīn tapḳay-sén ya oñ élig, sol ḳoltuġunıñ astıda (06) körgüzgil andaḳ kim ḳorḳ-ḳan kişi ḳılur. فَذَانِكَ Pes bu ékki ya^{c}ni ^{c}aṣā ve yed-i beyżā بُرْهَانَانِ ékki ḥüccet ve ^{c}alāmet- (07) dürler مِن

---

[247] liḳa': liḳā

[248] TS "köygenisi" kelimesindeki "-si" iyelik eki, kırmızı mürekkeple çizilerek kelime "köygeni" şeklinde düzeltilmiştir.

[249] innī ene Allāhu rabbi'l ālemīn: " Ey Mūsā muhakkak ki ben alemlerin rabbi olan Allah' ım." Kurân-ı Kerîm (28/30)

[250] TS tayaḳıñgnı: YA [419a/1] tayaġınġnı

[251] YA [419a/3] ve: TS nüshasında yazılmamıştır.

رَبِّكَ séninğ Perverdgārınğ-dın séninğ risāletinğ-ġa. Ve bu ékki mu^{c}cize bile barġıl إِلَى فِرْعَوْنَ (08) Fir^{c}avn sarıġa وَمَلَئِهِ ve anınğ gürūhı-ġa. إِنَّهُمْ Durust-luḳ bile kim alar كَانُوا قَوْمًا barurlar gürūhı فَاسِقِينَ (09) çıḳıp barġanlar fermān dāyiresidin.”

33. قَالَ رَبِّ Ayttı Mūsā kim: “Ey méninğ Āferīdgār’ım إِنِّي قَتَلْتُ durust-luḳ bile (10) kim öltürüp-mén مِنْهُمْ نَفْسًا Ḳıbṭī-lerdin kişi-ni. فَأَخَافُ Pes ḳorḳar-mén أَن يَقْتُلُونِ andın kim öltür- (11) geyler méni anınğ ḳısāṣı-ġa.”

34. وَأَخِي هَارُونُ “Ve méninğ ḳarındaşım Harūn[252] هُوَ أَفْصَحُ ve ol faṣīḥ-raḳ-dur مِنِّي [253] méndin لِسَانًا (12) til-lik ciheti ve söz ötkermek-ke. فَأَرْسِلْهُ [254] Pes yibergil anı مَعِيَ méninğ bile رِدْءًا [255] yār u meded-kār يُصَدِّقُنِي (13) tā méni taṣdīḳ ḳılġay ḥüccet-ler taḳrīri ve şübhet-ler tezyīfi yā ta^{c}bīr ḳılġay méndin méninğ sözümni. إِنِّي أَخَافُ (14) Durust-luḳ bile kim mén ḳorḳar-mén أَن يُكَذِّبُونِ olkim méni tekẕīb ḳılġaylar Fir^{c}avnī-ler ve méninğ tilim münāẓara vaḳtı-da (15) manğa yārī ḳılmaġay.”

35. قَالَ Ayttı Ḫudāy: سَنَشُدُّ عَضُدَكَ “Bat bolġay kim ḳatıḳ ḳılġay-biz séninğ bileginğ-ni, (16) ya^{c}ni arturur-biz séninğ ḳuvvetinğ-ni[256] بِأَخِيكَ séninğ ḳarındaşınğ bile. وَنَجْعَلُ لَكُمَا Ve bérür-biz sizlerge سُلْطَانًا (17) üstünlügi ve tasalluṭı düşmen-lerġa. فَلَا يَصِلُونَ Pes yétmes-ler alar إِلَيْكُمَا [257] sizlerge ya^{c}ni üstünlük tapmas-lar ve (18) ve alarnınğ üstün bolmaġlığı-nınğ éligi sizlerge yétmes. Barınğızlar her ékkinğiz بِآيَاتِنَا bizinğ ḳudretimizninğ (19) delīl-leri bile yā olkim bizinğ āyet-lerimizninğ sebebi bile أَنتُمَا sizler her ékki وَمَنِ اتَّبَعَكُمَا الْغَالِبُونَ[258] ve her kim (20) égreş-se sizlerge ġalebe ḳılġuçı-lardurlar né astın bolġuçı-lar.[259] Anınğ üçün kim bizinğ āyetlerimiz- (21) ninğ rāyāt-ı ^{c}āli ve bizinğ imdād u i^{c}nātımız enbiyāġa mütevātir ve mütevālī-dür.” vallāhü’l ġālib ve’l müte^{c}ālī

---

[252] YA [419a/15] Hārūn: TS Harūn-nı

[253] YA [419a/15] numaralı nüshada bulunan ayetin üzeri siyah veya kırmızı mürekkeple çizilmemiştir.

[254] YA [419a/16] numaralı nüshada bulunan ayetin üzeri siyah veya kırmızı mürekkeple çizilmemiştir.

[255] TS nüshasında bulunan ayetin üzeri siyah veya kırmızı mürekkeple çizilmemiştir.

[256] YA [419a/20] ḳuvvetinğni: TS ḳavlınğnı

[257] YA [419a/22] numaralı nüshada bulunan ayetin üzeri siyah veya kırmızı mürekkeple çizilmemiştir.

[258] YA [419a/24] numaralı nüshada bulunan ayetin üzeri siyah veya kırmızı mürekkeple çizilmemiştir.

[259] TS nüshasında “ne astın bolġuçılar” iki kere yazılmış olup ikincisinin üzeri siyah mürekkeple çizilmiştir.

36. فَلَمَّا جَاءهُم مُّوسَى بِآيَاتِنَا (22) Pes ol vaḳt kim kéltürdi alarġa Mūsā[260] biziñg āyet-lerimizni, ya^{c}ni mu^{c}cizeler بَيِّنَاتٍ rūşen ve hüveydā قَالُوا ayttı-lar (23) Fir^{c}avnī-ler: مَا هَذَا "Yoḳtur bu إِلَّا سِحْرٌ meger cādūçı-lıġı مُّفْتَرًى anı toḳuġan[261] ve yasaġanı kim özge kişi munıñg dék (24) ḳılmaydur ve[262] biz körmey-biz وَمَا سَمِعْنَا ve éşitmeydür-biz بِهَذَا **[419^{b}/01]** munıñgdék siḥr bolġan bolġay[263] فِي آبَائِنَا الْأَوَّلِينَ biziñg (25) burunġı atalarımızınıñg rūzgārıda." Bu sözni ol cihet bile ayttı-lar kim alarnıñg ataları-nıñg[264] rüzgārıda sāḥir köp érdi.

37. وَقَالَ (26) Ve ayttı: مُوسَى رَبِّي أَعْلَمُ "Méniñg Perverdgār'ım dānāraḳ-dur بِمَن جَاء بِالْهُدَى kişi-ge kim kéldi yol körset- (27) mek-ke nebī-lerdin مِنْ عِندِهِ anıñg ḳaşıdın ya^{c}ni ol méni yiberip-dür ve bilür kim mén muḥiḳ mén ve sizler bāṭıl sizler. **[94^{a}/01]** وَمَن تَكُونُ لَهُ Ve dānādur kişi-ge kim bolġay anña عَاقِبَةُ الدَّار ḫōş ḳılıġ-lıḳ[265] serencām-ı dünye[266] sarāyda ya^{c}ni ḫatm-ı īmānġa bi'l-āḫiret- (02) de ya^{c}ni necāt otlardın ve uçmaḥ-larda kirmek-de إِنَّهُ taḥḳīḳ bile iş oldur kim hīç vech bile لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ (03) firūz bolmas-lar küç iletküçi-ler ^{c}āḳıbet yaḫşı-lıġı bile."

38. وَقَالَ فِرْعَوْنُ Ve ayttı Fir^{c}avn: يَا أَيُّهَا الْمَلَأُ "Ey gürūh-ı uluġ- (04) lar! مَا عَلِمْتُ Bilmeydür-mén لَكُم sizlerge مِّنْ إِلَهٍ hīç Ḫudāy kim anña tapınḳay[267]-sizler ve ta^{c}ẓīm étkey-sizler غَيْرِي [268] (05) méndin özge. Ve Mūsā aytur özge Ḫudāy bardur kim kök-lerniñg yaratḳuçısıdur.[269] فَأَوْقِدْ لِي Pes yandurġıl otı (06) méniñg üçün يَا هَامَانُ عَلَى الطِّينِ ey Hāmān, bi'l-ḥaḳ-ḳa tā bişkey bināda anña istiḥkāmı bolġay." Kéltürüptürler kim ol (07) kişi kim kireç bişürmek-ke buyurdı Fir^{c}avn érdi kim özi-niñg vezīriġa bişuḳ kireç yasamaḳ buyurdı. فَاجْعَل [270](08) لِّي "Pes binā ḳıl méniñg üçün صَرْحًا béyik köşki

---

[260] TS Mūsā: YA [419a/27] Mūsāġa

[261] TS toḳuġan: YA [419a/28] toḳuġanı

[262] YA [419a/29] ve: TS yok.

[263] TS munıñg-dék siḥr bolġan bolġay: YA [419b/01] munıñg-dék siḥr munıñg-dék bolġan bolġay

[264] YA [419b/2] atalarınıñg: TS ata<la>rı-nıñg

[265] TS ḫōş ḳılıġlıḳ: "ḫōş ḳılmaġlıġ" olarak yazılan kelime, sayfanın üst hizasında "ḫōş ḳılıġlıḳ" şeklinde düzeltilmiştir. YA [419b/5] ḫōşlaġlıḳ

[266] TS serencām-ı dünye: YA [419b/5] serencām-ı dünyā

[267] TS tapınḳay: YA [419b/8] tapınġay

[268] YA [419b/9] numaralı nüshada bulunan ayetin üzeri siyah veya kırmızı mürekkeple çizilmemiştir.

[269] YA [419b/9] yaratḳuçısıdur: TS yaratḳuçı<sı>dur

[270] YA [419b/12] numaralı nüshada bulunan ayetin üzeri siyah veya kırmızı mürekkeple çizilmemiştir.

kim anṅga pāyeler bolġay şātū dék tā anınṅg üstige barġay- (09) mén. لَعَلِّي أَطَّلِعُ Şāyed közlük bolġay-mén إِلَى إِلَٰهِ مُوسَى Mūsā'nınṅg Ḫudāy sarıġa, ya^{c}ni anṅga muṭṭali^{c} bolġay- (10) mén ve körgey-mén kim andaḳ bardur kim Mūsā aytur. وَإِنِّي Durust-luḳ bile kim mén لَأَظُنُّهُ gümān iltür-mén Mūsā'nı (11) مِنَ الْكَاذِبِينَ yalġan aytḳuçı-lardın." Fir^{c}avn taṣavvur ḳılıp érdi kim Ḥaḳ Subḥāne cism ü cismāni-dür ve kök-de (12) yéri bardur ve teraḳḳī anınṅg sarıġa mümkin-dür. Ṣāḥib-i *Keşşāf* kéltürüptür kim Hāmān éllig minṅg üste yıġdı-mızdur- (13) lardın başḳa kireç ve keç ve āhek bişürmek-ke ve yaġaç yünmek ve binā kötermek-ke buyurdı ve bérk béyik bināy ḳopardı (14) kim hīç kişi andın burun ol yosun bile köşki yasamaydur érdi. *Zādü'l-Mesīr*' de aytıp-dur kim çün binā tükendi. (15) Fir^{c}avn anınṅg üstige çıḳtı ve anınṅg ḫayālide ol édi kim felek-ke yavuḳ yétmiş bolġay, ḳaradı kim kök-ni (16) köşk üstidin. Andaḳ kördi kim bir yüzidin körer érdi, uyalıp buyurdı tā oḳı kök sarıġa attı. (17) Ol oḳ, ḳanṅga bulġanıp tüşti. Fir^{c}avn ayttı: "Öltürdüm Mūsā'nınṅg Ḫudāy'nı!" Ḥaḳ Te^{c}ālā, Cibrīl -^{c}aleyhi's-selām-nı yiberdi (18) tā özi-ninṅg ḳanatı-nı ol köşk-ke urdı. Üç bölek bolup bir pāresi Fir^{c}avn'nınṅg leşkergāhı-ġa tüşti, (19) ve minṅg minṅg Ḳıbṭī öltürüldi. Ve yene pāresi deryāġa tüşti ve yene biri maġrib sarıġa. Ve hīç kişi üstādlarumızdurlar, (20) tirig ḳalmadılar. Fir^{c}avn bā-vücūd bu ḥāl mütenebbih bolmadı ve anınṅg ġurūrı yüz artuḳluḳ-ḳa ḳoydu.

39. وَاسْتَكْبَرَ (21) Ve boyun tartmaḳlıġ ḳıldılar هُوَ وَجُنُودُهُ Fir^{c}avn ve anınṅg leşkerleri فِي الْأَرْضِ Mıṣr yéride بِغَيْرِ الْحَقِّ (22) istiḥḳāḳ ve sezāvārsız. وَظَنُّوا Ve gümān iltti-ler أَنَّهُمْ olkim alar إِلَيْنَا bizinṅg mükāfatmız sarıġa لَا يُرْجَعُونَ (23) ḳayılmaġusıdurlar[271] ba^{c}ṣ ve nüşūrġa.

40. فَأَخَذْنَاهُ Pes tuttuḳ-biz anı وَجُنُودَهُ ve anınṅg çerigi-ni. فَنَبَذْنَاهُمْ (24) Pes salduḳ-biz alarnı فِي الْيَمِّ Taberiye deryāsıda **[420^{a}/01]** tā ġarḳ boldılar. فَانظُرْ كَيْفَ كَانَ Pes baḳ-ḳıl ey

[271] TS ḳayılmaġusıdurlar: YA [419b/28] ḳarılmaġusıdurlar

Muḥammed néteg (25) érdi عَاقِبَةُ الظَّالِمِينَ sitemkārlarnıñg serencāmı, ya^{c}ni müşrik-ler ve özi-niñg ḳavmıñg-nı[272] munıñg dék (26) vāḳı^{c}alardın ḳorḳutġıl.

41. وَجَعَلْنَاهُمْ Ve ḳılduḳ-biz alarnı bu cihānda أَئِمَّةً ḍalālet-niñg pişvāları.[273] (27) Özi-niñg azġurmaġı bile kişilerni يَدْعُونَ ünderler إِلَى النَّارِ ot sarıġa, ya^{c}ni ^{c}amelleriġa kim ot-ḳa **[94^{b}/01]** kirmek mücibi bolġay küfr ü ma^{c}ṣiyyet-de. وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ Ve ḳıyāmet küni لَا يُنصَرُونَ yārī bérilmegüsidürler, ya^{c}ni hīç (02) barı ^{c}aẕāblardın kitermegüsidür.

42. وَأَتْبَعْنَاهُمْ Ve soñgdın kirgüzdük-biz alarnı,[274] ya^{c}ni alarġa peyvend bérdük-biz فِي (03) هَذِهِ الدُّنْيَا bu sarāy-da لَعْنَةً la^{c}net-ni tā ferişteler ve mü'min-ler alarġa ḳılurlar. وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ Ve ḳıyāmet küni هُم alar (04) مِّنَ الْمَقْبُوحِينَ yamān yüzlük-lerdin yā sürülgenlerdürler.

43. وَلَقَدْ آتَيْنَا Durust-luḳ bile kim bérdük-biz مُوسَى الْكِتَابَ (05) Mūsā'ġa Tevrat. مِن بَعْدِ مَا Andın soñg kim أَهْلَكْنَا الْقُرُونَ الْأُولَى helāk ḳılduḳ burunġı ḳarnlarnı Nūḥ ve Hūd (06) ve Ṣāliḥ ve Lūṭ -^{c}aleyhi's-selām- ḳavmı dék. بَصَائِرَ [275] Ḥāleti-de kim ol kitāb rūşen ḥükmü peyġām-lar érdi yā nūrlar kim baṣīret közini (07) açḳay, لِلنَّاسِ Benī İsrā'il-ġa وَهُدًى ve yol körsetküçi şer^{c} ḥükm-lerige وَرَحْمَةً ve baḫşāyişi mütābi^{c}-ler ve ^{c}amel ḳılġuçı-lar (08) üçün anıñg bile لَّعَلَّهُمْ şāyed alar يَتَذَكَّرُونَ pend alġaylar.

44. وَمَا كُنتَ Yoḳ édiñg sén ey Muḥammed بِجَانِبِ الْغَرْبِيِّ (09) Ġarbī vādi-si-niñg ṭarafıġa Ṭūr nāḥiyesidin ve Ṭūr ġarb sarıda érdi Mūsā -^{c}aleyhi's-selām- maḳāmıdın, ya^{c}ni sén Ṭūr (10) tağı-da ḥāżır émes érdiñg. إِذْ قَضَيْنَا Çün ḥükm ḳılduḳ-biz إِلَى مُوسَى الْأَمْرَ [276] Mūsā sarıġa vaḥyini وَمَا كُنتَ [277] ve yoḳ édiñg (11) sén مِنَ الشَّاهِدِينَ tanuḳ-lardın emrġa anıñg yibermegi bile Fir^{c}avnīler sarıġa.

45. وَلَكِنَّا Velīkin biz vaḥy ḳılduḳ (12) ol ḳıṣṣanı sanña. Anıñg üçün kim biz أَنشَأْنَا yarattuḳ Mūsā'dın soñg قُرُونًا muḫtelif ḳarn-lar gürūhı- (13) dın soñg فَتَطَاوَلَ pes uzun boldı عَلَيْهِمُ الْعُمُرُ alarġa zindegānlıġ-lar, ya^{c}ni uzun müddet-ler bu ḳarn- (14) larnıñg

---

[272] TS ḳavmıñgnı: YA [420a/2] ḳavmını

[273] "pişvāların" olarak yazılan kelime "pişvāları" şeklinde düzeltilmiştir.

[274] TS alarnı: "alarġa" şeklinde yazılan kelime "-ġa" ekinin üzeri çizilerek "alarnı" olarak düzeltilmiştir. YA [420a/6] alarġa

[275] TS nüshasında bulunan ayetin üzeri siyah mürekkeple çizilmiştir.

[276] YA [420a/15] numaralı nüshada bulunan ayetin üzeri siyah veya kırmızı mürekkeple çizilmemiştir.

[277] YA [420a/15] numaralı nüshada bulunan ayetin üzeri siyah veya kırmızı mürekkeple çizilmemiştir.

ehli-ġa ötti ve ḫaberler ṣavāb sarıdın égri boldı ve ᶜilmler[278] yüz bozuḳluḳ-ḳa ḳoydı. Pes biz séni bu ḫaber- (15) lerni tāze ḳılmaḳ üçün yiberdük tā barça ᶜāḳil-ler bilgeyler kim ḫaber ḳılmaḳ munıñgdék ḫaberlerdin Āferīdgār vaḥy-din (16) özge bile bola almaġusıdur.[279] وَمَا كُنتَ ثَاوِيًا Ve yoḳ édiñg muḳīm فِي أَهْلِ مَدْيَنَ Medyen ehli-niñg arasıda dāyim (17) taᶜallüm[280] ciheti bile تَتْلُو oḳur-sén عَلَيْهِمْ alarġa آيَاتِنَا bizinñg āyet-lerimizni Mūsā Şuᶜayb ḳıṣṣasıda andaḳ kim şākirdler (18) üstādlarġa oḳuġaylar yaᶜni Medyen'de yoḳ édiñg tā bu ḳıṣṣalarnı taᶜlīm alġay-sén. وَلَكِنَّا Velīkin biz كُنَّا مُرْسِلِينَ (19) bar biz séniñg yibergüçiñg ve ḫaber bérgüçi sañga bu ḳıṣṣalardın.

46. وَمَا كُنتَ بِجَانِبِ الطُّورِ Ve yoḳ édiñg ḥāżır (20) Ṭūr-ı Sīnā sarıda. إِذْ نَادَيْنَا Çün nidā ḳılduḳ-biz Mūsā'nı, Tevrat ve[281] añga bérdük-biz ve *Zādü'l-Mesīr,*[282] Ebū Harīre - raḍıyallāhu ᶜanh-dın (21) naḳl ḳılur: Nidā ḳıldı Ḥażret-i Muḥammed -ṣallallāhu ᶜaleyhi ve's-sellem- ümmeti-ġa[283] ve söyledi *Keşfü'l-Esrār'*da aytıp-dur kim Mūsā - ᶜaleyhi's-selām- ayttı: (22) "İlāhī! Tevrat'da oḳur-mén ümmeti-niñg ṣaffet ü sīretin kim ḫamīde ḫıṣāl **[420ᵇ/01]** u sütūde ḫalāl bile mevṣūf ve müzeyyen-dürler. (23) Alar ḳaysı peyġamberniñg[284] ümmeti bolġusıdurlar?" Ḫiṭāb yétti kim: "Alar méniñg ḥabībim Aḥmed ümmeti-dürler." Mūsā ārzū ḳıldı kim alar- (24) nı körgey Ḥaḳ Subḥāne ayttı: "İmdi alarnıñg ẓuhūrı-nıñg zamānı émestür, eger tilesenñg sañga alarnıñg āvāzın éşittüreyin." (25) Pes ḫiṭāb ḳıldı ey Muḥammed ümmeti barça ataları-nıñg arḳalarıdın lebbeyk allāhümme lebbeyk[285] cevāb bérdiler. Ve çün Mūsā -ᶜaleyhi's-selām- (26) ġa alarnıñg āvāzın éşittürdi, tilemedi ki tuḥfesiz ḳaytḳay, ayttı kim: "ᶜAṭā'[286] bérdim sizlerge andın burun kim méndin tilegey-(27) sizler. Ve yarlıḳadım andın burun kim yarlıḳamaḳ tilegey-sizler zihi bu ᶜāli himmet ümmet-niñg rütbesi kim bā-vücūd alarnıñg **[95ª/01]** iḫtiṣāṣı Ḥażret-i Risālet ve Ḳurān'ġa bu

---

278 YA [420a/20] "ᶜilmler" iki kere tekrarlanmıştır.
279 TS bola almaġusıdur: YA [420a/22] almaġusıdur
280 TS taᶜallüm: YA [420a/25] taᶜlīm
281 YA [420a/27] ve: TS nüshasında bulunmamaktadır.
282 TS Zādü'l Mesīr: YA [420a/27] Zādü'l Mesīrde
283 TS ümmetiġa: YA [420a/28] ümmetini
284 TS peyġamberniñg: YA [420b/1] peyġāmberniñg
285 lebbeyk allāhümme lebbeyk : "Ey Allah'ım hizmetine geldim" anlamına gelen Arapça bir ibare.
286 ᶜaṭā': ᶜaṭā

vech bile müjde tapıp-durlar. Ve munıñgdék teşrīfi kim ümmet-ḳa Ḥażret-i Risālet -ṣallallāhu (02) ᶜaleyhi ve's-sellem- vāsıṭası bile lā-cerem añga aytur kim sén Ṭūrda ḥāżır émes édiñg. Vaḳtī kim séniñg ümmetiñg-ni oḳudum. (03) وَلَٰكِن Velīkin sañga ḫaber bérdük-biz رَّحْمَةً bağışladı ciheti-din kim vāḳiᶜ-dür sañga mén مِّن رَّبِّكَ séniñg Āferīd-gār'ıñg-dın. (04) Ve sañga bu ḳıṣṣalarnı ögrettük-biz لِتُنذِرَ tā ḳorḳutḳay-sén قَوْمًا مَّا أَتَاهُم gürūhını kim[287] kélmeydürler alarġa مِّن نَّذِيرٍ (05) hīç ḳorḳutḳuçı مِّن قَبْلِكَ séndin burun, yaᶜni fetret eyyāmıda kim ᶜĪsā ve ol Ḥażret-i -ṣallallāhu ᶜaleyhi ve's-sellem- mābeyni-de érdi (06) ve eger né İsmaᶜīl[288]-ᶜaleyhi's-selām-nı ᶜArab'ḳa yiberip érdiler ve andın uzun müddeti ötüp édi bu zamānda ḥażret-ni yiberdi (07) لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ şāyed kim alar pend ḳabūl ḳılġaylar."

47. وَلَوْلَا أَن تُصِيبَهُم Ve eger né ol bolġay édi kim alarġa yéter érdi (08) مُّصِيبَةٌ ᶜuḳūbeti yétküçi بِمَا قَدَّمَتْ olçanıñg sebebi bile kim ilgeri yiberip érdiler أَيْدِيهِمْ alarnıñg élig-leri, (09) yaᶜni alarnıñg ᶜamelleri bile şirk ü ẓulm ve maᶜṣiyyet-din فَيَقُولُوا pes aytur érdiler ᶜaẕāb ḥulūlı-nıñg vaḳtı-da: رَبَّنَا "Ey (10) biziñg Perverd-gār'ımız لَوْلَا أَرْسَلْتَ إِلَيْنَا yañga yibermediñg bizinñg sarıġa رَسُولًا yibergeni kim séniñg peyġāmıñg-nı bizge (11) kéltürgey érdi. فَنَتَّبِعَ آيَاتِكَ Pes biz mütābaᶜat ḳılur érdük séniñg āyetleriñg-ġa[289] ve séniñg resūluñg-nı[290] taṣdīḳın (12) körsetür érdük. وَنَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ Ve bolur érdük biz īmān kéltürgenlerdin sañga ve séniñg resūluñg-ġa evvelġı (13) 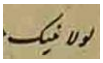 cevābı maḥẕūf-dur, yaᶜni eger né oldur kim ᶜaẕāb nüzūlı-nıñg vaḳtı ḥüccet kéltürseler érdi kim peyġamberi[291] bizge (14) kélmedi ve bizni Ḥaḳ-ḳa daᶜvet ḳılmadı. Her-āyine ᶜaẕāb alarġa yiberür érdük." Kéltürüptürler kim Ḳureyş rehṭi peyġamber[292] -ṣallal- (15) lāhu ᶜaleyhi ve's-sellem- bābıda yehūddın su'āl[293] ḳıldılar ve alar anıñg nübüvveti-ġa iḳrār aytıp ol Ḥażret-niñg naᶜt vaṣfın Tevrat- (16) dın oḳudılar.

---

[287] YA [420b/11] kim: TS nüshasında bulunmamaktadır.
[288] YA [420b/13] İsmāᶜīl: TS İsmaᶜīl
[289] YA [420b/19] "séniñg āyetleriñgġa" iki kere tekrarlanmıştır.
[290] TS resūluñgnı: YA [420b/20] resūluñgġa
[291] TS peyġamberi: YA [420b/21] peyġāmberi
[292] TS peyġamber: YA [420b/22] peyġāmber
[293] su'āl: sūal

Müşrik-ler Tevrat'nıŋ inkārı körsetip ayttı-lar: "Eger ol peyġamberdür yaŋa ol muᶜcizeler kim Mūsā'da bar érdi (17) anda yoḳtur āyet kéldi kim."

48. فَلَمَّا Pes ol vaḳt kim جَاءهُمُ الْحَقُّ kéldi alarġa yaᶜni ᶜArab kāfirleriġa çın aytḳuçı yiberilgeni, (18) yaᶜni Muḥammed -ṣallallāhu ᶜaleyhi ve's-sellem- yā durust peyġāmı yaᶜni Ḳurān مِنْ عِندِنَا biziŋ ḳaşımızdın قَالُوا [294] ayttılar: لَوْلَا أُوتِيَ "Yaŋa bérilmedi (19) Muḥammed -ṣallallāhu ᶜaleyhi ve's-sellem-ġa مُوسَى مِثْلَ مَا أُوتِيَ olça dék kim bériliptür Mūsā ᶜaleyhi's-selām-ġa muᶜcizelerdin, yaᶜni yaŋa Muḥammed'ġa yed-i beyżā (20) ve ᶜaṣā bérmediler." أَوَلَمْ يَكْفُرُوا Āyā kāfirler bolmadılar, yaᶜni boldılar alarnıŋ cenbīniŋ ebnā'sı[295] **[421ª/01]** Ḳıbṭ müşrik-leridin. بِمَا أُوتِيَ مُوسَى (21) Olça yıl bérdiler Mūsā'ġa مِن قَبْلُ mundın burun toḳḳuz āyet-lerdin قَالُوا ayttı-lar Ḳıbṭī-ler: سِحْرَانِ "Siḥrniŋ ékki égesi (22) yaᶜni Mūsā ve Hārūn تَظَاهَرَا biri birige arḳa boldılar ᶜādet-ler ḫāriḳi-niŋ iẓhārıda." Yā ayttı-lar ᶜArab'nıŋ müşrik-leri (23) kim: "Bu ékki siḥr, biri biriniŋ yārī bérgüçisidürler; yaᶜni Tevrat ve Ḳurān وَقَالُوا ve aytur érdiler Ḳıbṭīler yā Mekke'niŋ müşrik- (24) leri إِنَّا بِكُلٍّ durust-luḳ bile kim biz her biri bile bu ékki siḥrdin yā barça peyġamberler[296] ve alarnıŋ kitāb-larıġa كَافِرُونَ (25) īmān kéltürmegenlerdür-biz."

49. قُلْ فَأْتُوا Aytḳıl: "Pes kéltürüŋgizler بِكِتَابٍ مِّنْ عِندِ اللَّهِ kitābı Ḫudāy ḳaşıdın kim bolġay (26) هُوَ olkitāb أَهْدَى [297] yol körsetküçi-rek مِنْهُمَا bu ékki kitāb-dın kim maŋa ve Mūsā'ġa inip-dür tā mén أَتَّبِعْهُ [298] (27) égreşeyin anı. إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ Eger bar sizler rāst aytḳuçı-lar kim Tevrat ve Ḳurān siḥrdür."

50. فَإِن لَّمْ يَسْتَجِيبُوا **[95ᵇ/01]** Pes eger ḳabūl ḳılmasalar لَكَ [299] saŋa kitāb kéltürmes-ler. فَاعْلَمْ أَنَّمَا Pes bilgil kim mundın özge yoḳtur kim alar يَتَّبِعُونَ mütābaᶜat (02) ḳılurlar أَهْوَاءهُمْ özi-niŋ ārzūlarını dāniş-siz ve ḥüccet-siz. وَمَنْ أَضَلُّ Ve kim-dür yol azġanraḳ مِمَّنِ (03) اتَّبَعَ ol kişi-din kim égreşkey هَوَاهُ özi-niŋ hevāsıġa بِغَيْرِ هُدًى yol körsetküçi-siz

---

[294] TS nüshasında bulunan ayetin üzeri siyah veya kırmızı mürekkeple çizilmemiştir.

[295] ebnā': ebnā

[296] TS peyġamberler: YA [421a/05] peyġāmberler

[297] YA [421a/07] nüshada bulunan ayetin üzeri siyah veya kırmızı mürekkeple çizilmemiştir.

[298] TS nüshasında bulunan ayetin üzeri siyah veya kırmızı mürekkeple çizilmemiştir.

[299] Her iki nüshada da ayetin üzeri siyah veya kırmızı mürekkeple çizilmemiştir.

beyān ve baṣīreti-siz (04) مِّنَ اللَّهِ Ḥudāy ḳaşıdın. إِنَّ اللَّهَ Durust-luḳ bile kim Ḥudāy, لَا يَهْدِي yol körsetmes ve menzilge yétkürmes الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ (05) gürūh-ı sitemkārlarnı kim öz nefsi hevāsı-nıñg mütābi^{c}idürler.

51. وَلَقَدْ وَصَّلْنَا Taḥḳīḳ bile ulaşturduḳ ve bérkittük[300]-biz (06) لَهُمُ الْقَوْلَ alar üçün sözni, ya^{c}ni soñg-dın indürdük-biz da^{c}vet-ni ḥüccet bile ve muvā^{c}aẓanı mevā^{c}īd bile, ḳaṣaṣ (07) nı meşel-ler bile ve naṣīḥat-lerni ^{c}ibret-ler bile yā Ḳurān tutuş yiberdük-biz āyeti-ni, āyeti-din soñg, sūreni, sūre (08) din soñg لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ tā şāyed alar pend ḳabūl ḳılġaylar ve anda ta'mīl ḳılıp añga īmān kéltürgeyler.

52. الَّذِينَ (09) آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ Alarġa kim bérip biz kitāb, ya^{c}ni Tevrat[301] مِن قَبْلِهِ Ḳurān'dın burun هُم بِهِ alar Ḳurān'ġa يُؤْمِنُونَ (10) īmān kéltürürler cem^{c}ī-niñg ḳavlı bile murād mü'min-lerdürler[302] yehūddın, ya^{c}ni İbn-i Selām ve anıñg aṣḥābı -raḍıyallāhu ^{c}anhüm- (11) ve meşhūrraḳ oldur kim Kitāb-ı İncīl bolġay. Ve murād ḳırḳ tersā ve Şām ehli-din bolġaylar kim Mekke'de Ḥażret-i Resūl[303] (12) mülāzemeti-ġa kélip īmān kéltürdiler kim bu sūre Mekkī-dür ve İbn-i Selām ve anıñg aṣḥābı-nıñg īmānı Medīne'de érdi. Meger aytḳaylar (13) bu āyet Medenī-dür.

53. وَإِذَا يُتْلَى[304] Ve çün oḳulsa[305] Ḳurān عَلَيْهِمْ alarġa قَالُوا ayturlar: آمَنَّا بِهِ "Īmān kéltürüp biz (14) añga bilip biz kim bu Ḥudāy'nıñg kelāmı-dur. إِنَّهُ الْحَقُّ Durust-luḳ bile kim ol rāst durust inip kélip-tür مِن رَّبِّنَا (15) bizinñg Āferīd-gār'ımız ḳaşıdın. إِنَّا كُنَّا Durust-luḳ bile kim biz bar érdük مِن قَبْلِهِ anıñg inmegidin (16) burun مُسْلِمِينَ boyun ḳoyġanlar maḫlaṣ-lar ol cihet bile kim burungı kitāb-larda anıñg ẕikrin tapıp (17) érdük-biz ve anıñg ḥaḳīḳın tanıp."

54. أُولَٰئِكَ Ol gürūh kitābın ehli-din يُؤْتَوْنَ أَجْرَهُم[306] müzd bérilür **[421^{b}/01]** ler مَّرَّتَيْنِ (18) ékki ḳatla. بِمَا صَبَرُوا Anıñg sebebi bile kim ṣabr ḳıldılar ve ṩābit érdiler īmānġa,

---

[300] TS bérkittük: YA [421a/15] bérdük

[301] TS [95b/9 dk] Ayete dahil olan مِن قَبْلِهِ derkenar ile verilmiştir: YA [421a/20] yok.

[302] mü'minlerdürler: müminlerdürler

[303] YA [421a23] ṣallallāhu ^{c}aleyhi ve's-sellem: TS nüshasında yok.

[304] YA [421a/24] numaralı nüshada bulunan ayetin üzeri siyah veya kırmızı mürekkeple çizilmemiştir.

[305] TS oḳulsa: YA [421a/24] oḳusa

[306] TS nüshasında bulunan ayetin يُؤْتَوْنَ kısmının üzeri siyah veya kırmızı mürekkeple çizilmemiştir.

Tevrat'ġa yā İncīl-ġa[307] yā īmān Ḳurān'ġa. (19) وَيَدْرَؤُونَ Ve kiterürler بِالْحَسَنَةِ yaḫşı söz bile السَّيِّئَةَ ḳabīḥ sözni *Muvażżaḥ*'da kéltürüptür kim tersālarnıñg (20) īmānı-dın soñg Ebū Cehl ve anıñg ażrābı alarnı söger érdiler. Ve alar cevāb-da aytur érdiler kim: "Ḫudāy sizlerge (21) tevfīḳ bérgey ve yol körsetkey." Yā Medīne'niñg münāfıḳları ve yehūdı ᶜayb ḳılur érdiler. İbn-i Selām ve anıñg aṣḥābıġa (22) ve alar yumşaḳlıġ[308] bile cevāb bérür érdiler. Pes Ḥaḳ Subḥāne alarnıñg ṣaffeyn ḳılur kim defᶜ ḳılurlar yaḫşı söz bile (23) safahā ḳavlı-nı وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ ve olçadın bérdük-biz alarġa يُنفِقُونَ nafaḳa ḳılurlar bizinğ yolumızda.

55. (24) وَإِذَا سَمِعُوا اللَّغْوَ Ve çün éşitürler maᶜnāsız sözni, yaᶜni münāfıḳ ve kāfirlerniñg sitemin ve taᶜarrużın أَعْرَضُوا عَنْهُ (25) yüz évürmek körsetürler andın. Ve ündeşmesler taᶜarruż-dın. وَقَالُوا Ve ayturlar lāġv aytḳuçı-larġa: لَنَا أَعْمَالُنَا (26) "Bizgedür bizinğ girdārlarımız[309] ḥilm ü ṣafḥ-dın وَلَكُمْ أَعْمَالُكُمْ ve sizlergedür sizlerniñg ᶜamel-leriñgiz (27) sefāhat ve lāġvdın yā bizge bizinğ dīnimiz ve sizlerge sizinğ dīniñgiz سَلَامٌ عَلَيْكُمْ selāmetlıġ-dur **[96ª/01]** sizlerge bizlerdin, yaᶜni sizlerniñg lāġvınğızını lāġvġa muḳābele ḳılmas-biz. Ve aytıp-durlar selām tevdīᶜ ve mütārekedür né (02) taḥiyyet, yaᶜni sizlerni ḳoyduḳ-biz, لَا نَبْتَغِي الْجَاهِلِينَ tilemes-biz cāhil-lerniñg ṣoḥbetin[310] ve alarnıñg aḫlāḳı-ġa (03) taḫalluḳ-nı kim muṣāḥabet yamānlar bile dünyeniñg[311] yamān atlıġ ve ᶜuḳbānıñg yamān fercāmı-nıñg mūcibi-dür." Kéltürüp-türler (04) kim ol Ḥażret özi-niñg ᶜammı Ebī Ṭālib'niñg īmānıġa asru ḥarīṣ édi ölüm vaḳtı-da anıñg başı üstide kélip (05) ayttı: "Ey ᶜamm méni lā ilāhe illallāh kelimesi bile yārī bérgil tā ḥüccet kéltüreyin anıñg bile Ḫudāy ḳaşıda séniñg üçün." Ebū Ṭālib (06) ayttı: "Ey méniñg ḳarındaşım-nıñg oġlı mén bilür-mén kim sén rāst aytḳuçı sén. Eger Ḳureyşniñg ḳarı ḫatun- (07) larnıñg ᶜayblamaġı bolmasa érdi kim Ebū Ṭālib ölüm-din

---

[307] TS İncīlġa: YA [421b/02] İncīl

[308] TS yumşaḳlıġ: YA [421b/05] yumşaḳ

[309] TS girdārlarımız: YA [421b/10] kird-gārımız

[310] TS ṣoḥbetin: "ṣoḥbetini" şeklinde yazılan kelime "ṣoḥbetin" olarak değiştirilmiştir: YA [421b/14] ṣoḥbetini

[311] TS dünyeniñg: YA [421b/14] dünyānıñg

ḳorḳtı ve kelime ayttı mén bu kelimeniŋ aytmaġı bile[312] séniŋ köŋliŋ-ni (08) şād ḳılur érdim.”

56. إِنَّكَ Durust-luḳ bile kim sén ey Muḥammed, لَا تَهْدِي ḳādir émes sén kim yol körsetkey-sén īmānġa مَنْ (09) أَحْبَبْتَ anı kim durust tutar-sén anıŋ tüz yol tapmaġın. وَلَكِنَّ اللَّهَ Velīkin Ḫudāy يَهْدِي مَن يَشَاء yol körsetür (10) īmānġa her kimni tilese وَهُوَ أَعْلَمُ ve ol dānāraḳ-dur بِالْمُهْتَدِينَ yol tapḳan-larġa, ya[c]ni alar kim hidāyet müte[c]addī-dürler (11) yā alar kim ezel ḥükmi alarnıŋ hidāyeti-ġa ṣādır boluptur kim aṣıl hidāyet-de ezelī ḥükmi ve lem yezeli hidāyeti-dür. Kéltürüptürler kim (12) Ḥāriṣ bin [c]Oṣmān bin Nevfel nübüvvet cenābıġa kélip ayttı: “Ey Muḥammed, -ṣallallāhu [c]aleyhi ve’s-sellem- biz bilür-biz kim séniŋ ḳavluŋ ḥaḳ ve séniŋ (13) sözüŋ rāst-dur. Olça aytur-sén biziŋ devletimiziŋ sebebidür ḥayāt-da ve biziŋ sa[c]ādetimiziŋ vesīlesi-dür (14) vefāt-dın soŋ ammā séniŋ mütāba[c]atıŋ barça [c]Arab-lar muḫālefeti-niŋ mūcibi-dür. Ḳorḳar-biz kim eger séniŋ mütāba[c]at kim ḳılsaḳ (15)-biz [c]Arab bizlerni ḥarem yéridin çıḳarurlar ve biz **[422[a]/01]** lerni enṣārnıŋ azlıġı[313] dék[314] alarnıŋ muḳāvemeti-niŋ ṭāḳatı bolmaġay.” Bu āyet (16) nāzil boldı kim.

57. وَقَالُوا [315] Ve ayttılar ba[c]żı kāfirlerdin kim: إِن نَّتَّبِعِ الْهُدَى “Eger mütāba[c]at ḳılġay-biz reşād yolıġa مَعَكَ séniŋ (17) bile, ya[c]ni īmān kéltüreliŋ saŋa نُتَخَطَّفْ rübūde bolġay-biz مِنْ أَرْضِنَا biziŋ yérimizdin, ya[c]ni [c]Arab bizni bu diyārdın (18) alurlar[316] ve çıḳarurlar. أَوَلَمْ نُمَكِّن Eyā biz yér bérmeydür [317]-biz لَّهُمْ alarġa حَرَمًا آمِنًا ḥaremni emīn-lik bile kim kişi alarġa üstün (19) bolmas. يُجْبَى Tartılur إِلَيْهِ bu ḥarem sarıġa ثَمَرَاتُ كُلِّ شَيْءٍ her némelerniŋ mīveleri, ya[c]ni nev[c]i-din menāfi[c]i ve her nāḥiyeti-din

---

[312] TS bile: YA [421b/20] yok

[313] TS enṣārnıŋ azlıġı: YA [422a/1] enṣārnıŋ azlıġı tamlamasındaki “-nıŋ azlıġı” sayfanın dışında üst hizada verilmiştir.

[314] YA [422a/1] dék: TS nüshasında yok.

[315] YA [422a/1] numaralı nüshada bulunan ayetin üzeri siyah veya kırmızı mürekkeple çizilmemiştir.

[316] TS “alġaç” olarak yazılan kelime “-ġaç” ekinin üzeri çizilerek “alurlar” şeklinde düzeltilmiştir. YA [422a/4]

[317] YA [422a/4] yér bérmeydür: TS

(20) ġarāyib anda kéltürüptürler[318] rūzī bérdük alarġa bu Ġayrı Ẕī Zer^{c} vādiside رِزْقًا [319] rūzī bérmegi مِن لَّدُنَّا [320] bizinĝ (21) ḳaşımızdın özgeninĝ minnetsizlığı-dın. Pes çün bā-vücūd but tapınmaḳlığı bile alarnı emīn ve mu'temin tutar-biz (22) eger īmān kéltürseler néteg alarnı taḥavvüf ve 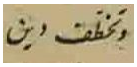 emānda kéltürmegey-biz. وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ Velīkin köpregi (23) لَا يَعْلَمُونَ bilmes-ler bu nükteni ve tapmas-lar."

58. وَكَمْ أَهْلَكْنَا Ve pes kim helāk ḳılduḳ-biz مِن قَرْيَةٍ [321] kénti ehli-din kim (24) fermānsızlıġ bile بَطِرَتْ kāfir boldılar مَعِيشَتَهَا özi-niñ zindegānlığı-da, ya^{c}ni ni^{c}met vaḳtı-da tağı ve yağı boldılar. (25) Andaḳ kim Mekke'niñ ehli boldılar ve biz ol tağı-larnı helāk ḳılduḳ-biz. فَتِلْكَ Pes oldur مَسَاكِنُهُمْ alarnıñ meskenleri (26) ḫālī ve ḫarāb لَمْ تُسْكَن olturmadılar anda مِّن بَعْدِهِمْ alarnıñ helāki-din soñ. إِلَّا قَلِيلًا Meger azı yol (27) ötküçi-lerdin kim bir küni ya ba^{c}żı kündin anda bolġaylar ve barġaylar ve yene ḫālī ḳoyġaylar. وَكُنَّا نَحْنُ الْوَارِثِينَ **[96^{b}/01]** Ve barur-biz ol mesken-lerniñ vārişi anıñ ehlī-leridin soñ, ya^{c}ni biz bizge bāḳī ḳalur barçanıñ fenāsıdın (02) soñ.

59. وَمَا كَانَ رَبُّكَ Ve yoḳtur séniñ Perverd-gār'ıñ مُهْلِكَ الْقُرَى ként-ler ehl-leri-niñ helāk ḳılġuçı-sı (03) حَتَّى يَبْعَثَ tā vaḳtī kim ḳoparġay فِي أُمِّهَا [322] ol diyārdın mu^{c}aẓẓamı-da ve ol bilāddın aşlı-da, ya^{c}ni Sevād-ı A^{c}ẓam ehli kim zīrek- (04) rek ve fehmlik-rek bolġay-lar. Lā-cerem ḳoparur رَسُولًا yiberülgüçi kim ilāhī ḥükmi bile يَتْلُو عَلَيْهِم oḳuġay alarġa (05) آيَاتِنَا bizinĝ āyetlerimizni ḥüccet ilzāmı ma^{c}ẕeret ḳaṭ^{c}ī üçün. وَمَا كُنَّا مُهْلِكِي الْقُرَى Ve yoḳtur biz helāk ḳılġuçı, (06) ya^{c}ni ként-leriniñ ḫarāb étküçisi ^{c}uḳūbet bile. إِلَّا وَأَهْلُهَا Meger kim anıñ ehl-leri ظَالِمُونَ cevr étküçi-ler (07) bolġaylar peyġamberler[323] tekẕībi ve Ḥaḳ inkārı bile.

---

[318] TS kéltürüptürler: YA [422a/6 kéltürürler ve]
[319] TS nüshasında bulunan ayetin üzeri siyah mürekkeple çizilmiştir.
[320] TS nüshasında bulunan ayetin üzeri siyah mürekkeple çizilmiştir.
[321] TS nüshasında bulunan ayetin üzeri siyah mürekeple çizilmiştir.
[322] YA [422a/19] nüshada bulunan ayet siyah veya kırmızı mürekkeple çizilmemiştir.
[323] TS peyġamberler: YA [422a/23] peyġāmberler

60. وَمَا أُوتِيتُم Ve olça bérildiñgizler-sizler مِّن شَيْءٍ[324] némedin kim dünyevī (08) esbābı bolġay. فَمَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا Pes ol berḫūrdārlıġı-dur[325] bu cihān-nıñg zindegānlıġı-da وَزِينَتُهَا ve bu sarāy- (09) nıñg ārāyişi kim iᶜtibārsız ḥayāt müddeti-de mübāhāt ve iftiḫār anıñg bile ḳılġay-sizler. وَمَا عِندَ اللَّهِ Ve olça Ḫudāy-(10) nıñg ḳaşıdadur ol cihān-nıñg şevāb-ġa ve cāvidān-lıġ niᶜmet-lerdin خَيْرٌ yaḫşıraḳ-dur. *Fī nefsü'l emr* kim anıñg leẕẕeti (11) ḫāliṣ-dür miḥnet ve meşaḳḳat ve küdüret-leridin. وَأَبْقَى[326] Ve Pāyenderaḳ. أَفَلَا تَعْقِلُونَ Eyā tapmas-sizler ve fehm ḳılmas-sizler[327] kim bedel ḳılur-sizler (12) bāḳī-ni fānī-ġa, merġūb-nı maᶜyūb-ġa ḫaberdedür kim ᶜAlī ve Ḥamza **[422b/01]** -raḍıyallāhu ᶜanhümā- Ebū Cehl köp bile muᶜāraża ḳıldılar dīn bābıda (13) ve aytıp-durlar ᶜAmmār Yāsir Velīd Muġīre bile mücādele ḳıldı. Bu āyet nāzil boldı kim.

61. أَفَمَن وَعَدْنَاهُ Āyā kişi kim vaᶜde ḳılduḳ- (14) biz añga cennet-ke, āḫiret-de nuṣret-ḳa dünyede وَعْدًا حَسَنًا yaḫşı vaᶜde kim anda ḫilāf mutaṣavver émestür. فَهُوَ لَاقِيهِ (15) Pes ol kişi kim ol mevᶜūd tapḳuçı-sı-dur. Şübhesiz yaᶜni ᶜAlī ve Ḥamza yā ᶜAmmār Yāsir -raḍıyallāhu ᶜanhüm- mundaḳ kişi bolġay كَمَن (16) مَّتَّعْنَاهُ kişi dék kim berḫūrdārlıġ bérdük-biz añga. Dünyā[328] مَتَاعَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا zindegānlıġı-nıñg metāᶜı-nıñg niᶜmeti[329] miḥnet-ḳa (17) ḳoşulġan-dur ve devleti ként-ke mü'eddī ve mālī zevāl ṣadedi ve cāhī eşḳāl şerefi-ġa. ثُمَّ هُوَ Pes ol kişi kim يَوْمَ الْقِيَامَةِ (18) ḳıyāmet küni مِنَ الْمُحْضَرِينَ ḥāżır bolġanlardın bolġay ᶜaẕāb üçün yā ḥesāb murād bu kişi-din Ebū Cehl yādıdın muġayyiredür.

---

[324] YA [422a/24] numaralı nüshada bulunan ayet siyah veya kırmızı mürekkeple çizilmemiştir.

[325] TS berḫūrdārlıġıdur: YA [422a/25] berḫūrdārlıḳdur

[326] TS nüshasında bulunan ayetin üzeri siyah veya kırmızı mürekkeple çizilmemiştir.

[327] YA [422a/28] ve fehm ḳılmas sizler: TS nüshasında bulunmamaktadır.

[328] YA [422b/5] dünyā: TS dīn

[329] TS "niᶜmeti"kelimesinin üzeri çizilerek üst hizasına yazılmıştır: YA [422b/5] niᶜmeti

62. (19) وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ Ve yād ḳıl kündüzini kim oḳuġay Ḫudāy[330] kāfirlerni. فَيَقُولُ Pes aytḳay: أَيْنَ شُرَكَائِيَ Ḳaydadurlar (20) ménin̂g şerīklerim? الَّذِينَ Alar kim كُنتُمْ تَزْعُمُونَ bar édin̂gizler kim gümān iltür érdin̂gizler kim ménin̂g şerīkim-dürler .”

63. (21) قَالَ الَّذِينَ حَقَّ Aytḳaylar alar kim vācib boldı عَلَيْهِمُ الْقَوْلُ alarġa Ḫudāy’nın̂g sözi ya^{c}ni va^{c}īd āyet-leri. Yā laḫlün (22) cehennem kelimesi ve alar ḍalālet-nin̂g başlıġ-ları bolġaylar yā dévler kim aytḳaylar: رَبَّنَا “Ey bizin̂g Āferīd-gār’ımız, هَؤُلَاء الَّذِينَ (23) bu gürūh ya^{c}ni ża^{c}īf-ler ve tābi^{c}-ler alardurlar kim bizge أَغْوَيْنَا azġurduḳ-biz alarnı ve şirk-ke ündedük biz. İcābet ḳıldılar. أَغْوَيْنَاهُمْ (24) Yol azġurduḳ[331]-biz alarnı كَمَا غَوَيْنَا andaḳ kim özümiz yol azıp érdük. تَبَرَّأْنَا İmdi bīzārlıġ ḳılduḳ- (25) biz إِلَيْكَ sénin̂g sarıġa alardın ve olçadın. Alar iḫtiyār étip-dürler küfrdin مَا كَانُوا ayuḳ érdiler alar kim fi’l- (26) vāḳi^{c} إِيَّانَا يَعْبُدُونَ bizge tapġaylar. Bilkim alar öz nefsi hevāsı-nın̂g tapınmaġı ḳılur érdiler.”

64. وَقِيلَ ادْعُوا Ve aytur- (27) lar kāfirlerġa: “Oḳun̂gızlar شُرَكَاءكُمْ öz şerīk-leriin̂gizni, ya^{c}ni alarnı kim bizin̂g bile şerīkimiz aytar érdin̂gizler but-lardın **[97^{a}/01]** tā ^{c}aẕāb sizlerdin def^{c} ḳılġaylar. فَدَعَوْهُمْ Pes oḳun̂gızlar[332] alarnı nuṣret ümīdi-ge. فَلَمْ يَسْتَجِيبُوا Pes icābet ḳılmaġaylar (02) لَهُمْ alarġa ^{c}acz ciheti bile icābet ve nuṣret-din. وَرَأَوُا الْعَذَابَ Ve körgeyler ^{c}aẕāb-nı tābi^{c}-ler ve metbū^{c}-lar (03) لَوْ أَنَّهُمْ ve ārzū éyletkeyler kim kāşki alar كَانُوا يَهْتَدُونَ bolġaylar érdi kim yol tapḳaylar[333] ḥīle bile kim ^{c}aẕāb (04) özidin def^{c} ḳılġaylar érdi yā yol tapḳan bolġaylar érdi Ḥaḳḳa tā ^{c}aẕāb-dın emīn olġaylar érdi.”

65. وَيَوْمَ (05) يُنَادِيهِمْ Ve yād ḳıl kündüzi kim nidā ḳılġay Ḥaḳ Subḥāne tekẕīb ehli-ni. فَيَقُولُ [334] Pes aytḳay: مَاذَا أَجَبْتُمُ الْمُرْسَلِينَ (06) “Né cevāb bérdin̂gizler yiberilgenlerge sizlerni kim da^{c}vet ḳıldılar Ḥaḳ-ḳa?”

---

[330] TS Ḫudāy: YA [422b/9] Ḫudā

[331] YA [422b/14] azġurduḳ: TS azġurdük

[332] YA [422b/19] oḳun̂gızlar: TS oġun̂gızlar

[333] TS tapḳaylar: YA [422b/21] tapḳaylar érdiler

[334] TS nüshasında bulunan ayetin üzeri siyah veya kırmızı mürekkeple çizilmemiştir.

66. فَعَمِيَتْ Pes yā bilür عَلَيْهِمُ الْأَنبَاء (07) alarġa ḫaberler, ya^{c}ni olça peyġamberlerġa[335] aytḳan bolġaylar yā unutḳaylar ḫüccet-lerni يَوْمَئِذٍ ol künde bilmegey-ler (08) kim né aytḳaylar. فَهُمْ لَا يَتَسَاءلُونَ Pes alar sormaġaylar biri biri-sidin kim né cevāb aytur-biz ol cihet (09) bile sā'il ve mes'ūl ^{c}āciz ḳalġan bolġay yā dehşet ve ḫayret ġāyeti-din sormaḳ pervāyın ḳılmaġaylar.

67. فَأَمَّا مَن تَابَ (10) Ammā[336] ol kişi kim tevbe ḳılġay şirk-din وَآمَنَ ve īmān kéltürgey Ḫudāy ve resūl-ġa وَعَمِلَ صَالِحًا ve ḳılġay şāyeste (11) ^{c}ameli فَعَسَى أَن يَكُونَ pes bolġay bélkim kérek kim bolġay مِنَ الْمُفْلِحِينَ ḳutulġanlardın **[423a/01]** ve su'āl[337] vaḳtı-da cevāb-dın ^{c}āciz (12) ḳalmay[338] ve ḳutulmaġlıġ Ḫażret-i Resūl -ṣallallāhu ^{c}aleyhi ve's-sellem- icabeti-ġa baġlıġ-dur. Kéltürüptürler kim ^{c}Arab'nıñ uluġ-ları (13) ṭa^{c}ne urarlar érdi kim Ḫudāy yañga Muḥammed'ni nübüvvet üçün iḫtiyār ḳılġay kérek érdi[339] kim mundaḳ ^{c}āli manṣıb (14) uluġı-ġa Mekke ve Ṭā'if[340] ehlidin yétkey érdi. Levlā nüzzilü hāzel Ḳurānü ^{c}alā racülin minel ḳaryateyni ^{c}aẓīm[341] Ḫaḳ Subḥāne (15) alarnıñ cevābıda ayttı kim:

68. وَرَبُّكَ Ve séniñ Perverd-gār'ıñ يَخْلُقُ yaratur. مَا يَشَاء Olça tiler mūcibi siz ve māni^{c}i siz (16) وَيَخْتَارُ ve tañglar her kimni tilese risālet üçün. Andaḳ kim Ḫażret-i Muṣṭafa -ṣallallāhu ^{c}aleyhi ve's-sellem-ni tanladı. مَا كَانَ [342] Yoḳtur (17) ve bolmaġay لَهُمُ الْخِيَرَةُ kāfirlerġa Velīd Muġīre ve özge ṭā^{c}in-ler dék iḫtiyārī. Anda ya^{c}ni alarġa yétmes ve tégmes kim nübüvvet (18) üçün kişini tanlaġaylar kim iḫtiyār zimāmı muḫtār ḳādirniñ iḫtiyārnıñ[343] ḳabżasıdadur. Her kimni tilese tañglar ve her kim-ni tilese (19) ḳaytarur. سُبْحَانَ اللَّهِ Yārlıġ Ḫudāy'ġadur andın kişige anıñ iḫtiyārı-nıñ üstige

---

[335] TS peyġamberlerġa: YA [422b/25] peyġāmberlerġa

[336] TS ammā: YA [422b/28] yok.

[337] su'āl: suāl

[338] TS ḳalmay: YA [423a/1] ḳalmaġay

[339] TS ḳılġay kérek érdi: YA [423a/3] ḳılġa kérek édi

[340] Ṭā'if: Ṭāyif

[341] levlā nüzzilü hāzel Ḳurānü ^{c}alā racülin minel ḳaryateyni ^{c}aẓīm: " Bu Kurân iki şehrin birinden bir büyük adama indirilseydi ya! dediler." (Kur'ân-ı Kerîm, 43/31)

[342] YA [423a/6] numaralı nüshada bulunan ayetin üzeri siyah veya kırmızı mürekkeple çizilmemiştir.

[343] TS iḫtiyārnıñ: YA [423a/8] iḫtiyārınıñ

iḫtiyārī bolġay. وَتَعَالَى [344] (20) Ve Béyikrek-dür Ḫudāy عَمَّا يُشْرِكُونَ olçadın şirk kéltürürler[345] but tapınġuçı-lar ve şerīk tutarlar.

69. وَرَبُّكَ Ve séninĝ (21) Āferīd-gār'ınĝ يَعْلَمُ bilür. مَا تُكِنُّ Olça yapar صُدُورُهُمْ alarnınĝ kökrek-leri, ya[c]ni olça yaşururlar peyġamber düşmen-lıġı (22) ve mü'min-ler kīnesidin. وَمَا يُعْلِنُونَ Ve bilür olça āşikāra ḳılurlar ṭa[c]n-dın nübüvvet ve Ḳurān tekẕībi-de.

70. وَهُوَ اللَّهُ Ve ol-dur (23) tapınmaḳ müstaḥaḳḳı-nınĝ Ḫudāy'ı لَا إِلَهَ hīç ma[c]būdı sezā bile yoḳtur. إِلَّا هُوَ Meger ol لَهُ الْحَمْدُ anĝadur ḥamd فِي الْأُولَى وَالْآخِرَةِ (24) bu sarāy ve ol sarāy-da kim dünye[346] ve [c]uḳbā ni[c]met-lerinĝ[347] mevlāsı oldur. وَلَهُ الْحُكْمُ Ve anĝadur iş yasamaḳlıġ[348] وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ (25) ve anĝa ḳaytarulġunĝızdurlar[349] nüşūr küni-de.

71. قُلْ Aytḳıl: "Ey Muḥammed, أَرَأَيْتُمْ çün körer-sizler إِن جَعَلَ اللَّهُ eger ḳılsa Ḫudāy عَلَيْكُمُ (26) اللَّيْلَ sizlerge kéçeni [350] سَرْمَدًا [351] إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ pāyende[352] tā ḳıyāmet küni-geçe[353] anınĝ bile kim ḳuyaş-nı yér astıda tutḳay yā ġāyir[354] ufuḳ- (27) nınĝ tégreleride[355] ḥareket bérgey مَنْ إِلَهٌ kim-dür Ḫudāy غَيْرُ اللَّهِ Ḥaḳ Ḫudāy-dın özge kim ḳudret yüzidin يَأْتِيكُم بِضِيَاء **[97[b]/01]** kéltürgey sizler üçün yaruḳlıġı? Ya[c]ni yaruḳ kündüz kim anda ma[c]īşet-ler tilegige meşġūlluḳ ḳılġay-sizler, أَفَلَا (02) تَسْمَعُونَ éşitmes-sizler né mu[c]aẓẓam né tedebbür ve i[c]tibār ḳulaġı bile."

72. قُلْ أَرَأَيْتُمْ Aytḳıl: "Né körer-sizler? إِن جَعَلَ اللَّهُ (03) Eger ḳılsa Ḫudāy عَلَيْكُمُ النَّهَارَ sizlerge kündüzni سَرْمَدًا bāḳī ve pāyende إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ tā ḳıyāmet küni anınĝ bile (04) kim ḳuyaş-nı kök-ninĝ ortasıda tutḳay yā fevḳa'l-arż medārıda ḥareket bérgey مَنْ إِلَهٌ غَيْرُ

---

[344] YA [423a/10] numaralı nüshada bulunan ayetin üzeri siyah veya kırmızı mürekkeple çizilmemiştir.
[345] TS şirk kéltürürler: YA [423a/11] şirk kéltürüptürler
[346] TS dünye: YA [423a/15] dünyā
[347] TS ni[c]metlerinĝ: YA [423a/15] ni[c]metlerininĝ
[348] TS yasamaḳlıġ: YA [423a/16] yasamaġlıġ
[349] YA [423a/16] ḳaytarulġunĝızdurlar: TS ḳayturluġunĝızdur
[350] TS YA [423a17] yok.
[351] TS nüshasında bulunan ayetin سَرْمَدًا kelimesi kırmızı mürekkeple çizilmemiştir.
[352] YA [423a/18] pāyende: TS yok.
[353] TS künigeçe: YA [423a/18] küngeçe
[354] YA [423a/18] ġāyir: TS yok.
[355] YA [423a/19] tégreleride: TS tégr<e>leride

اللَّهِ kim-dür Ḫudāy Allāh'dın (05) özge kim raḥmet yolı-dın يَأْتِيكُم بِلَيْلٍ تَسْكُنُونَ kéltürgey sizler üçün kéçe ārām tutḳay-sizler? فِيهِ [356] Anda renc- (06) lerniñg أَفَلَا تُبْصِرُونَ [357]şuġl-ları ve ᶜamel-leridin istirāḥat ḳılġay-sizler. Eyā körmes-sizler[358] ḳudret-lerniñg[359] eşerlerini tefekkür ve istibṣār közi bile."

73. (07) وَمِن رَّحْمَتِهِ Ve öz bağışlamağıdın جَعَلَ لَكُمُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ yarattı[360] sizler üçün kéçe kündüzni لِتَسْكُنُوا فِيهِ tā ārām (08) tutḳay-sizler kéçede[361] anda. وَلِتَبْتَغُوا Ve tā iletkey-sizler kündüzde مِن فَضْلِهِ Ḫudāy rūzī-din kim özi-niñg faẓlı bile (09) muḳarrer ḳılıp-**[423b/01]** dur. وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ Ve şāyed kim sizler şükr ḳılġay-sizler Ḫudāy'ġa tün ve kün niᶜmeti-ġa.

74. وَيَوْمَ (10) يُنَادِيهِمْ Ve yād ḳıl kündüzini kim nidā ḳılġay[362] Ḫudāy but tapınġuçı-larnı bu nidānıñg tekrārı taḳarruᶜ-dın soñg taḳarruᶜ- (11) dür. فَيَقُولُ [363] Pes aytḳay: أَيْنَ "Ḳaydadurlar شُرَكَائِيَ méniñg şerīk-lerim? الَّذِينَ Alar kim كُنتُمْ تَزْعُمُونَ bar érdiñgiz- (12) ler kim gümān iltür érdiñgizler kim méniñg şerīkim-dürler ve yalġan aytur érdiñgizler."

75. وَنَزَعْنَا Ve çıḳarur-biz مِن كُلِّ أُمَّةٍ (13) her gürūhı-dın شَهِيدًا tanuġı alarnıñg sözi ve girdārı-ġa, yaᶜni peyġamberlerni tanuḳluḳ-ḳa kéltürür-biz. فَقُلْنَا هَاتُوا (14) Pes aytur-biz ümmet-lerġa kim: "Kéltürüñgüzler بُرْهَانَكُمْ ve ḥüccet-leriñgizni kim bardur şirk ü tekẕīb-de." فَعَلِمُوا Pes bilgeyler (15) ol vaḳt أَنَّ الْحَقَّ لِلَّهِ olkim rāstlıġ yā ᶜibādet yā tevḥīd yā ḥüccet Ḫudāy'ġadur. وَضَلَّ عَنْهُم Ve yétkey alardın (16) مَّا كَانُوا يَفْتَرُونَ olça bar érdiler kim toḳur érdiler bāṭıl sözleridin yā şefāᶜat ümīdi kim but-larġa tutar (17) érdiler.

---

[356] TS nüshasında bulunan ayetin üzeri siyah mürekkeple çizilmiş olup YA [423a/26] numaralı nüshada siyah veya kırmızı mürekkeple çizilmemiştir.

[357] Ayetin devamı olan أَفَلَا تُبْصِرُونَ 6. satırın başında yazılmıştır: YA [423a/26]

[358] TS [97a/6 dk] eyā körme<s> sizler

[359] TS ḳudretleriniñg: YA [423a/27] ḳudretniñg

[360] YA [423a/27] yarattı: TS yok

[361] TS kéçede: YA [423a/28] yok.

[362] TS nidā ḳılġay: YA [423b/2] nidā ḳıldı

[363] TS nüshasında bulunan ayetin üzeri siyah veya kırmızı mürekkeple çizilmemiştir.

76. إِنَّ قَارُونَ Durust-luḳ bile kim Ḳārūn كَانَ مِن قَوْمِ مُوسَى bar édi Mūsā ḳavmı-dın -ᶜaleyhi's-selām- Şuᶜayb'ı aytur (18) Mūsā'nıñg ᶜammı érdi. Ve aytıp-dur[364] ol Mūsā'nıñg ḫᵛāherzādesi érdi. Vāżıḥ oldur kim Mūsā ᶜammı-nıñg oġlı érdi (19) kim Ḳārūn'nıñg atası Yaṣhir bin Ḳāheş'dür. Mūsā'nıñg atası ᶜİmran bin Ḳāheş ve Ḳāheş Lāvi binYaᶜḳūb -ᶜaleyhi'sselām- (20) evlādı-dın ve Ḳārūn'nı ṣūret-nıñg ḫūbluġı ve ṭalᶜat-nıñg zībālıġı-nıñg ġāyeti-din münevvir oḳur érdiler. Ve (21) Tevrat ḳırā'atı-da Benī İsrā'il-nıñg iḳrā'[365] érdi ve sebᶜīn رجلا دين biri ol-dur ve iḫtiyār étilgen yétmiş kişi-din (22) biri oldur faḳr u iḥtiyāc zamānıda kiçik köñgül-lük ve ḫalīḳ kişi édi. Hemīn kim māl yüz añga ḳoydı. Anıñg ḥāli özge (23) boldı. فَبَغَى Pes sitem ḳıldı ve artuḳluḳ isnādı عَلَيْهِمْ Mūsā -ᶜaleyhi's-selām- ḳavmıdın ve tiledi kim barça anıñg ḥükmi āyetide (24) bolġaylar. وَآتَيْنَاهُ Ve ᶜaṭā'[366] ḳılduḳ-biz añga مِنَ الْكُنُوزِ genc-lerdin yaᶜni yıġılġan māl. مَا إِنَّ مَفَاتِحَهُ Olça anıñg (25) kilīdleri[367] yaᶜni anıñg[368] kötermekligi[369] لَتَنُوءُ her-āyine aġırlıḳ ḳılur édi بِالْعُصْبَةِ gürūh-ı kişilerge أُولِي الْقُوَّةِ tüvānālıġ (26) égeleri ᶜuṣbeti cemāᶜati bolġaylar on-dın ḳırḳ-ġaça.[370] İmām-ı Ferrā[371] aytıp-dur kim: "Munda murād ḳırḳ ون دورلار kim anıñg genc-leri- (27) niñg kilīdlerini tartar érdiler *Keşşāf*'da meẕkūrdur kim altmış ḫacīr anıñg ḫazīneleri-niñg[372] kilīdlerini tartar érdiler. **[98ª/01]** Her ḫazīneġa kilīdi érdi ve hīç kilīdi barmaġı-dın[373] artuḳ érmes érdi ve ḥayvanāt-nıñg téri-sidin yasap (02) érdiler tā yañgıl bolġay. Ve İmām-ı Şaᶜlebī aytıp-dur kim: "Murād kilīdlerdin māl-larnıñg duᶜāları-dur ve ol tört yüz (03) miñg ve ḳırḳ miñg insān érdi tola altun kümiş-din إِذْ قَالَ لَهُ yād ḳıl." kim ayttı-lar Ḳārūn'ġa قَوْمُهُ anıñg (04) ḳavmı, yaᶜni mü'min-lerġa[374] alardın

---

364 TS aytıpdur: YA [423b/10] aytıpdurlar
365 iḳrā': iḳrā
366 ᶜaṭā': ᶜaṭā
367 TS kilīdleri: YA [423b/18] kilīdi
368 TS anıñg: YA [423b/18] anı
369 TS kötermekligi: YA [426b/18] kötermeklik
370 TS ḳırḳġaça: YA [423b/20] ḳırḳḳaça
371 TS İmām-ı Ferrā: YA [423b/20] İmām-ı Ferrā Muḥammed
372 YA [423b/21] ḫazīnelerinīñg: TS ḫazīneleri
373 TS barmaġıdın: YA [423b/22] barmaḳdın
374 TS mü'minlerġa: YA [423b/25] müminler

naṣīḥat yolı bile ayttı-lar: “Ey Ḳārūn! لَا تَفْرَحْ Şādlıġ ḳılmaġıl dünye[375] mālıġa. إِنَّ اللَّهَ Durust-luḳ (05) bile kim Ḫudāy لَا يُحِبُّ الْفَرِحِينَ durust tutmas[376] ferih̠ ḳılġuçı-larnı dünye[377] bile kim Ḥaḳ’nıñ düşmen tutḳan-larıdur.”[378]

77. وَابْتَغِ Ve ṭaleb ḳılġıl (06) ya[c]ni nāṣıḥ-lar sözinińg[379] soñgı-dur kim Ḳārūn’ġa ayttılar: “İstegil ve élig-ge kéltürgil فِيمَا آتَاكَ اللَّهُ olçada [c]aṭā’[380] (07) ḳılıp-dur sanga Ḫudāy الدَّارَ الْآخِرَةَ özge sarāy-da, ya[c]ni ṣarf ḳılġıl öz māl-larnıńg-nı Ḫudāy yolıda. Ve vesīle (08) ḳılġıl anı ol cihān ṣevābı-nıńg ḥuṣūlı-ġa. **[424[a]/01]** وَلَا تَنسَ Ve unutmaġıl نَصِيبَكَ مِنَ الدُّنْيَا öz behriń-ni dünye[381] mālı-dın, ya[c]ni séniń (09) naṣībiń rıḥlet vaḳtı-da bu cihān-dın kefenī bolġusıdur. Pes ol ḥāl-din saġış ḳıl ve māl ü menālıġa maġrūr bolmaġıl.” (10) Ve aytıp-durlar: “Unutmaġıl öz behriń-ni, ya[c]ni ol miḳdār bile māldın kim sanga kifāyet bolġay, pesende ḳıl وَأَحْسِن (11) ve yaḫşılıġ[382] körset Ḫudāy’nıńg bendelerige. كَمَا Andaḳ kim أَحْسَنَ اللَّهُ yaḫşılıġ kılıp-dur Ḫudāy ve ni[c]met yiberipdür (12) إِلَيْكَ séniń sarıġa. وَلَا تَبْغِ الْفَسَادَ Ve istemegil tebāhkārlıġ cevr étmeklik bile ve tekebbür[383] فِي الْأَرْضِ yérde. إِنَّ اللَّهَ (13) Durust-luḳ bile kim Ḫudāy لَا يُحِبُّ الْمُفْسِدِينَ durust tutmas bozuḳluḳ ḳılġuçı-larnı kim dünyā bile ögünürler ve uluġ- (14) luḳ körsetmeklik ḳılurlar.”

78. قَالَ Ayttı Ḳārūn alarnıńg cevābı-da: إِنَّمَا أُوتِيتُهُ “Mundın özge yoḳtur kim bérip[384] méni (15) bu māl-ġa ya[c]ni manga bérip-dürler عَلَى عِلْمٍ عِندِي dānişi bile kim méniń ḳaşımdadur, ya[c]ni Tevrat [c]ilmi kim mén Benī İsrā’il-niń a[c]lemi (16) mén. Anıńg bile yā ticāret ve dihḳān-lıġ ve özge kesb-ler [c]ilmi yā dānā érdi Yūsuf -[c]alā nebiyyinā ve [c]aleyhi’s-selām- genc-leri-ge ve anı köterip (17) édi. Ve aytıp-durlar:

---

375 TS dünye: YA [423b/26] dünyā
376 YA [423b/27] durust tutmas: TS nüshasında bulunmamaktadır.
377 TS dünye: YA [423b/27] dünyā
378 TS tutḳanlarıdur: YA [423b/27] tutḳanıdur
379 YA [423b/27] sözinińg: TS sözini
380 [c]aṭā’: [c]aṭā
381 TS dünye: YA [424a/1] dünyā
382 TS yaḫşılıġ: YA [424a/3] yaḫşılıḳ
383 TS ve tekebbür: YA [424a/5] yok.
384 TS bérip: YA [424a/7] bérilip

murād kimyā ᶜilmi-dür kim Mūsā -ᶜaleyhi's-selām- özi-niñg ḫᵛāheriġa örgetip[385] érdi ve ol Ḳārūn'ġa taᶜlīm (18) bérdi. أَوَلَمْ يَعْلَمْ Eyā bilmedi Ḳārūn yaᶜni bilip érdi ve Tevrat'da oḳup ve müverriḫ-lerdin éşitip érdi. أَنَّ اللَّهَ (19) Olkim Ḫudāy قَدْ أَهْلَكَ durust-luḳ bile kim helāk ḳılıp-dur مِن قَبْلِهِ Ḳārūn'dın burun مِنَ الْقُرُونِ rüzgārlar (20) ehli-din مَنْ هُوَ أَشَدُّ مِنْهُ kişi-ni kim ol ḳatıḳ-raḳ érdi Ḳārūn'dın قُوَّةً tüvānālıġ yüzidin. وَأَكْثَرُ جَمْعًا (21) Ve köprek māl yıġmaḳ yüzidin ve sözniñg mülaḥḥaṣı olkim yañga Ḳārūn şiddet baṭşet ve māl köpregi-ge yañga maġrūr bolġay. Bā-vücūd (22) olkim bilür kim andın ḳavī-raḳ ve ġanī-raḳnı helāk ḳılıp-biz pes ḳorḳutmaḳ yüzidin aytur وَلَا يُسْأَلُ ve sorulmaġusıdur (23) lar عَن ذُنُوبِهِمُ الْمُجْرِمُونَ özi-niñg yazuḳ-larıdın yazuḳluḳ-lar yaᶜni müşrik-ler kim alarnıñg sīmāsı bile tanu- (24) ġusıdurlar. Yuᶜrafü'l-mücrimüne bi-sīmāhüm[386] yā alarġa istiᶜlām su'āli[387] bolmaġusıdur kim Ḥaḳ Teᶜālā muṭṭaliᶜ-dür añga yā muᶜātebe su'āli[388] bolmaġay (25) anıñg üçün kim ḥesāb-sız tamuġ-ḳa barġusıdurlar.

79. فَخَرَجَ Pes çıḳıp kéldi Ḳārūn şenbih küni عَلَى قَوْمِهِ özi-niñg ḳavmıġa (26) فِي زِينَتِهِ özi-niñg ārāyişi bile. Aḳ ḫacīrġa altun égeri bar édi. Minip ve erġuvānī ton kéyip ve tört miñg kişi (27) bir ṣıfat bile anıñg bile atlanıp. Ve *Keşşāf*'dadur[389] kim toḳsan miñg kişi kim barçası-nıñg muᶜaṣfer tonı bar érdiler anıñg bile **[98ᵇ/01]** atlandılar. Ve kişiler andın burun muᶜaṣfer rengin körmeydür érdiler. Ve *Muvażżaḥ*'da kéltürüptür kim: Miñg kenīzek anıñg bile (02) érdiler aḳ ḫacīrler bile altun éger ve erġuvānī ton ve aḳ ötük-ler bile. Çün Ḳārūn bu debdebe bile ḳavm arasıġa (03) kirdi. قَالَ الَّذِينَ Ayttı-lar alar kim يُرِيدُونَ الْحَيَاةَ الدُّنيَا [390]tiler érdiler dünyeniñg[391] zindegānlıġını ve inkār aġıp érdiler: (04) يَا لَيْتَ لَنَا "Ey kāşki bolġay érdi[392] bizlerge māl[393] dünyede[394] مِثْلَ مَا

---

385 YA [424a/10] örgetip érdi: TS örgenip érdi

386 TS yuᶜrafü'l mücrimüne bi-sīmāhüm: "Suçlular sîmâlarından tanınır." (Kurân-ı Kerîm 55/41)

387 su'āli: suāli

388 su'āli: suāli

389 TS Keşşāfdadur: YA [424a/21] Keşşāf-da kéltürüptür

390 Ayete dahil olan يُرِيدُونَ kelimesinin üstü siyah ya da kırmızı mürekkeple çizilmemiştir.

391 TS dünyeniñg: YA [424a/25] dünyānıñg

392 TS bolġay érdi: YA [424a/25] bolġay édi

393 TS māl: YA [424a/25] māldın

394 TS dünyede: YA [424a/26] yok.

أُوتِيَ olçaġa oḫşaş kim bérilip-dürler Ḳārūnġa. قَارُونُ[395] (05) إِنَّهُ Durust-luḳ bile kim ol لَذُو حَظٍّ عَظِيمٍ uluġ behreniñg égesidür dünyedin[396] .”[397]

80. وَقَالَ الَّذِينَ Ve ayttı-lar alar kim (06) أُوتُوا الْعِلْمَ bérip érdiler alarġa ᶜilm, āḫiret ḥāl-leriġa yā dānā érdiler alarġa ḳanāᶜat bérkitti ve tevekkül ᶜizzetiġa Yūşaᶜ ve anıñg (07) aṣḥābı dék: وَيْلَكُمْ “Vāy sizlerge ey dünye[398] tilegüçiler! ثَوَابُ اللَّهِ Ḫudāy’nıñg pādāşı āḫiret-de خَيْر yaḫşı-raḳ-dur (08) dünye[399] māl-larıdın لِّمَنْ آمَنَ her kişi-ge **[424ᵇ/01]**[400] kim īmān kéltürgey Ḫudāy’ġa ve peyġamberġa وَعَمِلَ صَالِحًا ve ḳılġay yaḫşı ᶜamel وَلَا يُلَقَّاهَا (09) ve telḳīn ḳılmaġusıdurlar.” Bu kelime kim ᶜālim-ler ayttı-lar, yaᶜni köñgül ve til-ge bérmegüsidürler. إِلَّا الصَّابِرُونَ Meger ṣabr ḳılġuçı- (10) larġa ṭāᶜat-ġa yā maᶜṣiyyet-din ṣabrlıġ bolġaylar ve aytıp-durlar tevfīḳ bérmegeyler ṣāliḥā ᶜamel-lerniñg mübāşeretin (11) meger ṣābirlerġa kéltürüptürler kim: Ḳārūn’nuñg[401] Mūsā ve Harūn[402] -ᶜaleyhime’s-selām-ġa ḥıḳd ü ḥasedi tamām érdi. Andaḳ kim bir kün (12) Mūsā’ġa ayttı kim: “Sén risālet iletiñg müdebbeḫ Harūn’ġa[403] yétti mén manṣıb-sızlıḳ-ḳa[404] néçe ṣabr ḳılayın? El-ḳıṣṣa dāyim Mūsā -ᶜaleyhi’s-selām- (13) īzā’sınıñg[405] soñgı-da érdi. Tā vaḳtī kim zekāt ḥükmi indi. Anıñg bile kim māl-dın birin yā māl-nıñg tört-din (14) birin bérmek kérek édi. Mūsā ilāhī fermānı bile anıñg bile ṣulḥ ḳıldı kim: “Méniñg dīnārdın bir dīnār zekāt bérgey.” Ḳārūn (15) ḥesāb ḳıldı, köp miṣli çıḳtı. Ḳazġançlıġ ve ḫasīs-lıġ anıñg yolını tutup cemᶜīni Benī İsrā’il-din tiledi ve ayttı, her né Mūsā (16) ayttı: “Fermān éyletiñgizler bu zamān tiler kim māl-larnı sizlerdin alġay.” Ayttı-lar: “Sén biziñg[406] uluġumız sén. Né buyurur-sén?” (17) Ayttı: “Tiler-mén kim anı ḳavm-nıñg arasıda rüsvā ḳılġay-mén tā özge kişi

---

[395] TS nüshasında bulunan ayetin üzeri siyah mürekkeple çizilmiştir.
[396] TS dünyedin: YA [424a/27] dünyādın
[397] YA [424a/27] yok.
[398] TS dünye: YA [424a/29] dünyā
[399] TS dünye: YA [424a/29] dünyā
[400] YA [424b/01]’ in kayıtlı bulunduğu varak YA [425b/01] de tekrarlanmıştır.
[401] TS Ḳārūnnuñg: “Ḳārūnġa” olarak yazılan kelime “-ġa” eki çizilerek Ḳārūnnuñg şeklinde düzeltilmiştir. YA [424b/4] Ḳārūnġa
[402] TS Harūn: YA [424b/4] Hārūn
[403] TS Harūn: YA [424b/5] Hārūn
[404] TS manṣıbsızlıḳḳa: YA manṣıbsızlıġḳa
[405] īzā’sınıñg: īzāsınıñg
[406] YA [424b/10] biziñg: TS yok.

anıñg sözin éşitmegey pes fācire ḫatunı (18) kim *Teysīr*'de kéltürüptür kim anıñg atı Senberā érdi, tilep ékki hemyān barmaḳ bérdi, muḳarrer ḳıldı kim tañgla ḫāṣ u ᶜām ḥāżır (19) bolġan yérde iḳrār ḳılġay kim Mūsā anıñg bile zinā'[407] ḳılıp-dur." Özge kün kim Mūsā -ᶜaleyhi's-selām- emrler ve nehy-ler eṣnāsıda aytur érdi (20) kim: "Her kim oġurluḳ ḳılsa éligini késer-biz ve her kim zinā'[408] ḳılsa eger muḥaṣṣın-dın özge bolġay ḳamçı urar-biz ve muḥaṣṣın-nı seng-sār (21) ḳılur-biz." Ḳārūn ḳuvveti kim eger barçasın bolsañg ayttı: "Eger barça[409] mén bolsam"[410] Ḳārūn ayttı: "Benī İsrā'il gümān iltürler kim sén (22) filān ḫatun bile zinā'[411] ḳılıp sén." Mūsā ayttı: "Maᶜāẕ-Allāh, anı ḥāżır ḳılınġızlar." Senberā meclis-ġa kéldi. Mūsā ayttı: "Ey ḫatun, (23) sañga ant bérür-mén Ḫudāy bile kim deryānı yardı ve Tevrat'nı tuban yiberip-tür[412] kim rāst aytḳıl!" Ḫatun-nı ilāhī heybeti (24) tapıp ayttı: "Yā kelīmullah, Ḳārūn ékki hemyān barmaḳ rüşvet mañga bérdi tā séniñg ḥaḳḳınġda iftirā ḳılġay ve mén öz yazuḳluḳ- (25) lar ve yamān ḳılıġ-larım bile néteg ḫoşlaġay-mén kim sañga töhmet ḳılġay-mén. Ve muna ol ékki hemyān Ḳārūn'nıñg mühri bile méniñg (26) biledür." Benī İsrā'il Ḳārūn'nıñg mührini[413] kördiler ve anıñg mekri barçaġa rüşen boldı. Mūsā -ᶜaleyhi's-selām- yüz tofraḳ-ḳa ḳoyup (27) Ḳārūn'dın şikāyet ḳıldı ve ḫiṭāb yétti kim: "Yérni séniñg fermānınġda ḳılduḳ, buyurḳıl[414] her né tiler-sén?" Mūsā ayttı: "Ey ḳavm mén Ḳārūn'ġa **[99ª/01]** mebᶜūṣ mén. Andaḳ kim Firᶜavn'ġa her kim Ḳārūn biledür kérek kim yérige ḳarār tapḳay ve her kim méniñg biledür kérek ḳıraḳ-ḳa (02) barġay." Barça Benī İsrā'il ol meclis-din kenāre tuttı-lar meger ékki kişi kim Ḳārūn bile ḳaldılar ve Mūsā -ᶜaleyhi's-selām- yérge (03) ḫiṭāb ḳıldı kim: "Tutḳıl alarnı!" Yér alarnıñg ayaḳ-larını tā aşuḳ-ḳa tuttı. Ve alar zārī-lıġ ḳıla başlap emān (04) tilediler, yérge yétmedi ve Mūsā -ᶜaleyhi's-selām- ayttı: "Ḫezīmetim yaᶜni tut

---

407 zinā': zinā

408 zinā': zinā

409 TS barça: "barçasın" olarak yazılan kelime "-sın" eki çizilerek "barça" şeklinde düzeltilmiştir.

410 YA [424b/15] mén bolsam: TS maᶜnā bolsam

411 zinā': zinā

412 TS yiberiptür: YA [424b/18] yiberipdür

413 TS mührini: YA [424b/21] mührin

414 TS buyurḳıl: YA [424b/23] buyurġıl

alarnı!” El-ḳıṣṣa tiz ve bél ve boyun-ġaça yérge tuban bardılar. (05) Ve alarnıñ zārī ve istiġāṣesi Mūsā’nıñ köñgli-de eṣer ḳılmadı tā yér alarnı tükel yuttı. Ve taġayyürleriñ köpregi- (06) de bardur kim Ḥażret-i Mūsā -ᶜaleyhi’s-selām-ġa ḫiṭāb yétti kim: “Yétmiş ḳatla Ḳārūn ve anıñ yārları feryād ḳıldılar alar- (07) nıñ feryādıġa yétmediñ ve raḥm étmediñ. **[425ª/01]**[415] ᶜİzzet[416] ve celālim bile kim eger yér ḳatla méni oḳusa érdiler ḳabūl ḳılur (08) érdim el-ḳıṣṣa Ḳārūn’nı yér yütkendin soñg.” Benī İsrā’il-niñ nādān-ları biri biri-ge ayttı-lar kim: “Mūsā duᶜā (09) ḳıldı tā Ḳārūn yérge tuban barġay ve anıñ genc-lerin ve metāᶜ-larını taṣarruf ḳılġay.” Mūsā -ᶜaleyhi’s-selām- duᶜā ḳıldı.[417] (10) tā Ḥaḳ Subḥāne murād anıñ genc-lik év-lerini dağı yérge tuban iletkey andaḳ kim aytur.

81. فَخَسَفْنَا Pes tuban ilettük (11) بِهِ وَبِدَارِهِ الْأَرْضَ Ḳārūn ve anıñ sarāyın yérge bardı.[418] ṣāḥib-i *Lübāb* aytıp-dur: “Her kün maṭᶜūn[419] Ḳārūn öz boyı-nıñ (12) téñgi-çe māl ve évi bile yérge tuban barurlar ve ṣūr nefḫı-ġa[420] anıñ tubanğı[421] yérge yétküsidür.[422] فَمَا كَانَ Pes yoḳ édi (13) لَهُ[423] Ḳārūn’ġa مِن فِئَةٍ hīç gürūh-ı barlardın[424] kim ol vaḳt-da يَنصُرُونَهُ yārī bérgeyler érdi añga. مِن دُونِ اللَّهِ (14) Ḫudāy’dın özge وَمَا كَانَ ve yoḳ érdi مِنَ الْمُنتَصِرِينَ yétġuçı-lardın ᶜaẕāb-nı özi-din yaᶜni né kişi ᶜaẕāb andın (15) tédi ve né özin toymaḳ boldura aldı.”

82. وَأَصْبَحَ الَّذِينَ تَمَنَّوْا Ve tañg ayturdılar alar kim ārzū éyletür érdiler (16) مَكَانَهُ anıñ menzileti ve cāhınğa[425] بِالْأَمْسِ tünügün, yaᶜni ārzū éyletküçi-ler ḳayttı-lar anı yér opḳandın soñg kélgüçi-ler (17) ṣalāḥ-ġa يَقُولُونَ[426] aytur érdiler: “Her biri özgege وَيْكَأَنَّ

---

[415] YA [425a/01]’in kayıtlı bulunduğu nüsha YA [426a/01]’de tekrarlanmıştır.
[416] TS ᶜizzet ve celālim: YA [425a/1] méniñ ᶜizzet ve celālim
[417] TS duᶜā ḳıldı: YA [425a/3] yok.
[418] TS bardı: YA [425a/5] yok.
[419] YA [425a/5] maṭᶜūn: TS yok.
[420] YA [425a/6] nefḫıġa: TS nefḥıda: “nefḫıġa” olarak yazılan kelime “-ġa” eki çizilerek “nefḥıda” şeklinde düzeltilmiştir.
[421] TS tubanğı: YA [425a/6] tubanġı
[422] TS yétküsidür: YA [425a/6] yétküsidürler
[423] TS nüshasında bulunan ayetin üzeri siyah veya kırmızı mürekkeple çizilmemiştir.
[424] YA [425a/7] gürūh-ı barlardın: TS gürūh-ı mārlardın
[425] TS cāhınğa: YA [425a/10] cāhını
[426] TS nüshasında bulunan ayetin üzeri siyah veya kırmızı mürekkeple çizilmemiştir.

اللَّهَ deyk ve lebbeyk maᶜnāsı bile bolġay ve ᶜilm-i mużmerdür yaᶜni (18) ve ey sanŋa bilgil olkim يَبْسُطُ الرِّزْقَ kéŋŋ ḳılur özi-ni لِمَن يَشَاء her kim üçün tilese مِنْ عِبَادِهِ [427] özi-niŋŋ (19) bendelerige né kerāmeti bile kim basṭ muḳteżāsı bolġay bil-ṣarf-ı irādet bile. وَيَقْدِر Ve tar ḳılur her kimge tilese né meẕelleti bile kim ḳabż (20) teḳażāsın ḳılur belkim müşeyyed[428] muḳteżāsı bile. لَوْلَا أَن مَّنَّ اللَّهُ Eger né ol bolur érdi kim Ḫudāy minnet ḳoydı عَلَيْنَا bizge. Ve bizge (21) bérmedi anıŋŋ dünyāsıdın biziŋŋ ārzū ḳılġanımız érdi. لَخَسَفَ بِنَا Her-āyine yérge tuban iletür érdi bizni Ḫudāy ve ḥafṣ (22) maᶜlūm bile oḳur, yaᶜni bizni yérge tuban iletür érdi. وَيْكَأَنَّهُ Vey teneddüm kelimesi-dür ve keenne[429] teşebbüh üçün ve *Lübāb*'da (23) Taberī'din naḳl ḳılur kim: "Vey keenne[430]-niŋŋ barçası elem taᶜlem ve elem tera[431] maᶜnāsı biledür yaᶜni bilmes-sén ve körmes-sén olkim (24) لَا يُفْلِحُ الْكَافِرُونَ ḳutulmaḳlıġ tapmaslar ᶜaẕāb-dın īmān kéltürmegenler yā kāfir niᶜmet-ler yā tekẕīb ḳılġanlar."[432]

83. (25) تِلْكَ الدَّارُ الْآخِرَةُ Ol özge sarāy-ġa kim éşitip ve bilip sén murād cennet-dür. نَجْعَلُهَا Yasap-biz anı (26) لِلَّذِينَ alar üçün kim لَا يُرِيدُونَ tilemes-ler عُلُوًّا béyik-lik ve tekebbür فِي الْأَرْضِ yérde anıŋŋ ehli-ge. وَلَا (27) فَسَادًا Ve né tebāhkārlıġ ve sitem kişilerge andaḳ kim Ḳārūn tiledi. وَالْعَاقِبَةُ Ve yaḫşı ᶜāḳıbet لِلْمُتَّقِينَ **[99b/01]** perhīzkārlarġadur ṣāḥib-i *Baḥr* aytıp-dur kim: "Rıżānıŋŋ sarāy cemāᶜatı-ġadur muḳaddes rūḥlar[433] yaᶜni arılġan (02) nefsāniyyet ṣıfātı-nıŋŋ çerik-lerdin kim beşeriyyet yéri-lerde béyik-lik tilegüçi bolmaġaylar Firᶜavnī ve cebābire (03) nefs-ler dék bozuḳluḳ istemegeyler, yaᶜni naẓarnı ḥażret-din[434] özgedin[435] köterip iltifāt hīç kişige ve hīç némege (04) ḳılmaġaylar. Ve mülk ve melekūt ᶜālemini Mālikü'l-Mülk taṣarrufı-ġa ḳoyġaylar tā

---

[427] TS nüshasında bulunan ayetin üzeri siyah veya kırmızı mürekkeple çizilmemiştir.

[428] müşeyyed: müşeyyet

[429] Ve keenne: "Demek ki, öyle ki" anlamına gelen Arapça bir ibare.

[430] Vey keenne: "Demek ki, öyle ki" anlamına gelen Arapça bir ibare.

[431] elem taᶜlem ve elem tera: "Bilmedin mi, görmedin mi? " anlamına gelen Arapça bir cümle.

[432] TS ḳılġanlar: YA [425a/20] ḳılġaylar

[433] TS ruḥlar: "ruḥlaru" olarak yazılan kelime "ruḥlar" şeklinde düzeltilmiştir.YA [425a/24] ruḥlardın

[434] YA [425a/26] ḥażretdin: TS ḥażretniŋŋ: "ḥażretdin" olarak yazılan kelime "-din" ekinin üzeri çizilerek "ḥażretniŋŋ" şeklinde düzeltilmiştir.

[435] YA [425a/26] özgedin: TS özge<s>idin

mülkiyyet ve mālikiyyet-ge[436] her taṣarrufı kim kevn ü mekānda (05) tilese ḳılur ve alarġa anŋa iᶜtirāż tili bolmaġay.”

84. مَن جَاء بِالْحَسَنَةِ Her kim kéltürse yaḫşı ḫaṣleti yā maᶜrifeti rabbānī (06) tevḥīdi-ġa yā ṭāᶜat iḫlāṣ bile فَلَهُ pes anŋadur خَيْرٌ yaḫşılıġı مِّنْهَا [437] [438] **[426b/01]** ol ḫaṣlet-din yā ṭāᶜat yā maᶜrifet yā her kim (07) kéltürse yaḫşı-lıġ[439] dünyāda anŋa bolġay yaḫşı-raḳ andın āḫiret-de. وَمَن جَاء بِالسَّيِّئَةِ Ve her kim kéltürse yamānlıġ (08) şirk ü tekẕīb dék فَلَا pes cezā’[440] bérilmegeyler alar kim يُجْزَى الَّذِينَ عَمِلُوا السَّيِّئَاتِ ḳıldılar yamānlıġ-larnı. إِلَّا (09) مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ Meger ol néme kim bar érdiler dünyede[441] kim ᶜamel aytar érdiler.[442] Āyet-niŋ ẓāhiri delīl-dür anŋa kim yaḫşılıġ[443] ṣevābı (10) andın yaḫşı-raḳ bolġusıdur. Ve seyyi’eniŋ[444] anıŋ dék[445] maẓhar vażᶜı mużmer muvażżaᶜı-da yamān işlik-ler ḥāli-niŋ (11) taḳbīḥi üçün-dür. Seyyi’e isnādı[446] tekrārı bile alarġa bu ṣūret-niŋ fāyidesi ᶜāḳil-ler inzicārı seyyi’āt[447] irtikābı-dur. (12) Kéltürüptürler kim: Çün Ḥażret-i Resūl -ṣallallāhu ᶜaleyhi ve’s-sellem- hicret zamānıda Cuḥfe’ġa yétti. Kaᶜbe-i Ḥaremeyn’niŋ şevḳı ve toḳḳan[448] yéri-niŋ (13) ārzūsı anıŋ mübārek bāṭını-da ẓāhir boldı. Cibrīl -ᶜaleyhi’s-selām- bu āyet bile inip kéldi kim.

85. إِنَّ الَّذِي فَرَضَ Durust-luḳ bile ol (14) kim farż ḳılıp-dur عَلَيْكَ الْقُرْآنَ saŋa Ḳurān yétkürmek-ke yā ᶜamel anıŋ bile لَرَادُّكَ her-āyine séniŋ ḳaytarġuçuŋ-dur (15) إِلَى مَعَادٍ ḳaytur yérge, yaᶜni Mekke. Ve ayturlar: “Bu, Mekke feṭḥi-niŋ vaᶜdesi érdi ve baᶜżı-nıŋ ḳaşıda meᶜād cennet-dür. Ve Te’vīlāt- (16) ge şeydā kéltürüptür kim meᶜād fenāfillah eḥadiyyet-i ẕāt-da ve beḳā-billah-da taḫḳīḳ maḳāmıda barça ṣıfāt

---

[436] TS mālikiyetge: YA [425a/27] mālikiyyet bile

[437] YA [426b/1] numaralı nüshada bulunan ayetin üzeri siyah veya kırmızı mürekkeple çizilmemiştir.

[438] Ayete dahil olan مِّنْهَا وَمَن جَاء بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَى الَّذِينَ عَمِلُوا السَّيِّئَاتِ إِلَّا مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ YA [426b/01-08] arasındadır.

[439] TS yaḫşılıġ: YA [426b/1] yaḫşılıḳ

[440] cezā’: cezā

[441] TS dünyede: YA [426b/3] dünyāda

[442] YA [426b/3] ᶜamel aytar érdiler: TS aytar érdiler

[443] TS yaḫşılıġ: YA [426b/4] yaḫşılıḳ

[444] seyyi’eniŋ: seyyieniŋ

[445] TS anıŋ dék: “anıŋ dék” üzeri çizilmiştir: YA [426b/4] anıŋ dék

[446] YA [426b/5] numaralı nüshada da “işnādı” şeklinde yazılan kelime “isnādı” olarak değiştirilmiştir.

[447] seyyi’āt: seyyiāt

[448] TS toḳḳan: YA [426b/7] tutḳan

bile ve mutabaṣṣır sālik-ke munda[449] (17) minhü bedeü ve ileyhi ye^{c}ūd[450]ve sırrı rūşen bolur.” قُل Aytḳıl ey Muḥammed: رَبِّي “Méninĝ Perverdgār’ım أَعْلَمُ dānāraḳ-dur مَن جَاء (18) بِالْهُدَى kişige kim kéltürgey tüz yol yā tevḥīd yā Ḳurān. Ve ol mén mén وَمَنْ هُو ve ol kişi-ge ol فِي ضَلَالٍ (19) مُّبِينٍ hüveydā yol azmaḳdadur méninĝ münkirlerim dék.”

86. وَمَا كُنتَ تَرْجُو Ve yoḳ érdinĝ sén kim ümīd tutḳan bolġay. (20) أَن يُلْقَى إِلَيْكَ الْكِتَابُ Olkim yiberilgey sanĝa Ḳurān, pes biz yibermedük sanĝa kitāb-nı إِلَّا رَحْمَةً meger bağışlamaḳ[451] (21) ciheti-ge مِّن رَّبِّكَ séninĝ Āferīdgār’ınĝ-dın sanĝa. فَلَا تَكُونَنَّ Pes bolmaġıl ظَهِيرًا hem arḳa ve yār لِّلْكَافِرِينَ (22) īmān kéltürmegenlerge, ya^{c}ni medār ḳılmaġıl alar bile ve alarnınĝ tilegenini icābet ḳılmaġıl.

87. وَلَا يَصُدُّنَّكَ Ve kérek (23) kim ḳaytarmaġaylar séni عَنْ آيَاتِ اللَّهِ Ḥudāy āyet-leri-ninĝ oḳumaġı-dın ve ^{c}amel ḳılmaḳ anınĝ bile بَعْدَ إِذْ أُنزِلَتْ (24) إِلَيْكَ andın sonĝ kim inip kélip-dür sanĝa.[452] وَادْعُ[453] Ve oḳuġıl ḫalḳ-nı إِلَى رَبِّكَ öz Perverdgār’ınĝ-nınĝ ^{c}ibādeti sarıġa. (25) وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُشْرِكِينَ Ve bolmaġıl şirk kéltürgüçi-lerdin.

88. وَلَا تَدْعُ ve oḳumaġıl مَعَ اللَّهِ Ḥaḳ Ḥudāy bile (26) إِلَهًا آخَرَ özge Ḥudāyı-nı. Anınĝ üçün kim لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ yoḳtur hīç Ḥudāy oḳumaḳ-ka[454] sezā-vār.[455] Meger ol ve muḫāṭab (27) bu āyet-lerde Ḥażret-i Peyġamberdür[456] -ṣallallāhu ^{c}aleyhi ve’s-sellem- ve murād ümmet-dürler.[457] Ve ḫiṭāb fāyidesi ol ḥażret-ḳa müşrik-ler ṭama^{c}ı-nınĝ **[100^{a}/01]** üzmegidür anınĝ muvāfaḳatı-dın alar bile كُلُّ شَيْءٍ barça néme هَالِكٌ fānī-dür. إِلَّا وَجْهَهُ Meger Ḥaḳ Subḥāne’ninĝ ẕātı yā barça (02) ^{c}amel-ler bāṭıl-dur. Meger anınĝ bile vechullah tilegeyler. لَهُ الْحُكْمُ Anĝadur fermān وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ve anınĝ sarıġa

---

449 YA [426b/12] munda: TS mundar

450 minhü bedeü ve ileyhi ye^{c}ūd: “Ondan başlar ve Ona döner.”

451 TS bağışlamaḳ: “bağışladı” olarak yazılan kelime “-dı” eki çizilerek “bağışlamaḳ” şeklinde düzeltilmiştir: YA [426b/16] bağışladı

452 TS andın sonĝ kim inip kélipdür sanĝa: YA [426b/20] andın sonĝ kim anınĝ kélipdür sanĝa

453 TS [99b/24 dk]: وَادْعُ

454 TS oḳumaḳḳa: YA [426b/22] oḳumaḳ

455 TS sezāvār: “sezāvārın” şeklinde yazılan kelime “-ın” eki çizilerek “sezāvār” olarak düzeltilmiştir: YA [426b/23] sezāvārı

456 TS peyġamberdür: YA [426b/23] peyġāmberdür

457 TS ümmetdürler: YA [426b/23] ümmetler

ḳaytḳunŋız- (03) durlar mükāfāt üçün. Ba^{c}ż[458] muḥaḳḳıḳ-lar ḳaşıda ol-dur kim çün ḥaḳīḳi mevcūd ve yoḳtur ilā Ḥaḳ Subḥāne pes ḥaḳīḳat yüzidin (04) anıŋ māsivāsı fānī bolġay-lar. Ṣāḥib-i *Keşfü'l Esrār* bu āyet-niŋ tefsīridin Ḥażret-i Şeyḫü'l-İslām -ḳaddese sırrahu-dın naḳl ḳılur (05) kim: "Né kişidin saŋa ve né séndin kişige barça séndin saŋa pes barça sén sén ve pes elā küllü şeyin mā hālallāha **[427^{a}/01]** batılu[459] (06) ^{c}alāyıḳ[460] münḳatı^{c}-dur. Ve ^{c}avā'yıḳ[461] mürtefi^{c} rüsūmı bāṭıl-dur. Ve esbāb mużmaḥil ḥudūd-ı mütelāşı ve ḫalāyıḳ-ı fānī ve ḥaḳ yektā ve özi bile (07) bāḳī." ^{c}*Avārif* şerḥide meẕkūrdur kim aytmadı behlik tā ma^{c}lūm bolġay kim barça némelerniŋ vücūdı anıŋ vücūdı-da, bu kün (08) memālik-dür bu ḥāl müşāhedesi-niŋ ḥavālesi taŋlaġa maḥcūb-lar ḥaḳḳı-dadur. Yevme yerevnehu ba^{c}īdā ve nerāhu ḳarībā[462]

(29)

SŪRETÜ'L-^{c}ANKEBŪT

(09) Sūretü'l-^{c}Ankebūt ve hiye tis^{c}a ve sittūn āyet[463]

Bismillāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm[464]

1. (10) الم Ḥurūf-ı muḳaṭṭa^{c}a ḫalḳ-nıŋ ^{c}āciz ḳılmaḳ üçün-dür tā biligeyler kim kişige bu kitāb-nıŋ ḥaḳīḳat-leriġa yol yoḳtur. (11) Ve hīç kāmil-niŋ ^{c}aḳlı bu kelām-nıŋ ma^{c}rifeti künhi-din āgāh émes. Ve bu sūre evveli-niŋ ḥurūfı-da aytıp-durlar: elif işāret (12) Allāh ismi-ġadur. Ve lām ve mīm luṭf-ġa mecīdḳa aytur kim: "Allāh mén mén méniŋ ṭā^{c}atım-ġa yüz kéltürgil, laṭīf mén mén iḫlāṣ ü ^{c}ibādet (13) de ḳoyma, mecīd mén mén özgelerniŋ büzürgi-ni müsellem tutma!"

---

458 TS ba^{c}ż: YA [426b/26] ba^{c}żı

459 "Allah'tan başka her şey batıldır ." anlamına gelen Arapça bir şiir.

460 ^{c}alā'iḳ: ^{c}alāyıḳ

461 ^{c}avā'iḳ: ^{c}avāyıḳ

462 "Onlar o günü uzak görüyorlar, biz ise onu yakın görüyoruz." anlamına gelen Arapça bir cümle.

463 " Ankebût suresi 69 ayettir."

464 "Rahman ve rahim olan Allah'ın adı ile."

2. أَحَسِبَ النَّاسُ Āyā sağındılar kişiler أَن يُتْرَكُوا kim (14) ḳoyulġay-lar أَن يَقُولُوا anıñg bile kim aytḳaylar: آمَنَّا “Īmān kéltürdük-biz.” Yaᶜni sağınurlar kim yalġuz āmennā[465] ḳavlı bile (15) élig alardın ḳaytarġaylar. وَهُمْ لَا يُفْتَنُونَ Ve ḥāl olkim sınan-ġuçı bolmaġaylar emrler ve nehy-ler yā mübtelā bolmaġaylar (16) nefs ve māl-da yā imtiḥān ḳılmaġaylar alarnı bu hicret ve bu cihād bile. Ve anıñg emṣāli bu āyet cemᶜī müselmān-nıñg şanıdadur kim Mekke’de érdiler. (17) Ve alarġa hicret diyārdın ve évleridin düşvār kélür édi. Ve muhācirler Medīne’din alarġa peyġām bérür érdiler kim: “Sizleriñg (18) islāmıñgız mā-dām kim kāfirler yanıda bolġay sizler tamām yoḳtur.” Baᶜżı hicret niyeti-ge çıḳıp kéldiler ve müşrik-ler āgāh olup (19) alarnı yolıdın ḳaytardılar. Ḥaḳ Subḥāne alarnıñg tesellī-si üçün yiberdi kim taṣavvur ḳılmamaḳ kérek belā tarınmağı bile durustluḳ (20) daᶜvāsı durust bolġay. Vāżıḥ oldur kim Mühecceᶜ kim ᶜAmr bin Ḫaṭṭāb -raḍıyallāhu ᶜanhā- mevlāsı érdi. Bedr küni ᶜAmmār Ḥażreti oḳı-nıñg yāresi (21) bile şehīd boldı ve Ḥażret-i Resūl -ṣallallāhu ᶜaleyhi ve’s-sellem- mübārek lafżı-ġa ötti kim şehīdleriñg ilgeri yürgüçi-si tevḥīd ehli- (22) niñg ol bolġusıdur. Ve ana ve ata Mühecceᶜ fevḳi-din köp cezaᶜ ve fezaᶜ ḳıldılar. Ḥaḳ Subḥāne āyet yiberdi kim īmān aytmaḳ ibtilā’[466] ve (23) imtiḥān-sız iş ilgeri barmas.

3. وَلَقَدْ فَتَنَّا Durust-luḳ bile kim biz imtiḥān ḳılduḳ ve fitne[467] salduḳ[468]-biz الَّذِينَ (24) مِن قَبْلِهِمْ alarnı kim bu mü’min-leriñg[469] burun[470] érdiler, yaᶜni bu ṣūret barça ümmet-lerġa vāḳiᶜ-dür ve her biri-niñg (25) daᶜvāsı-nıñg naḳdini bilā-maḥkī-de sınap-durlar. فَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ Pes ẓāhir ḳılur Ḫudāy الَّذِينَ صَدَقُوا alarġa kim rāst ayttı-lar (26) īmān daᶜvāsıda. وَلَيَعْلَمَنَّ الْكَاذِبِينَ Ve ayırur-biz yalġan aytḳuçı-larnı dīn-de. Yā körsetür-biz

[465] āmennā: “İnandık, iman ettik” anlamına gelen Arapça bir cümle.
[466] ibtilā’: ibtilā
[467] YA [427a/20] fitne: TS yok.
[468] “saldu ḳ” kelimesinin üst hizasına yazılan kelime okunamamıştır.
[469] mü’minleriñg: müminleriñg
[470] TS burun érdiler: YA [427a/21] burunı érdiler

bu ékki gürūhnı ḫalḳ-ḳa (27) yā cezā'[471] bérür alarġa olça bile bilür alarnıñ ṣıdḳ u kiẕbi-din.

4. أَمْ حَسِبَ الَّذِينَ Belkim saġınurlar alar kim يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ [100b/01] ḳılurlar yamānlıġ-lar küfr ü me^{c}āṣī dék. أَن يَسْبِقُونَا Olkim ilgerilik tutḳay bizge ve bizni ^{c}āciz ḳılġaylar cezā'[472] bérmekdin[473] (02) alarnıñ yamānlıġı-ġa. سَاء مَا يَحْكُمُونَ Yamān ḥükmi-dür ol kim ḳılurlar *Fütūḥat*'da meẕkūrdur kim āyā saġınurlar (03) yazuḳluḳ-lar kim özi-niñ seyyi'eleri bile ma^{c}rifet ve ménińg raḥmetim şümūlıġa ilgerilik tutḳaylar. Bu ḥükm nā-pesendīde- (04) dür anıñg üçün kim ménińg raḥmetim ilgeri-lik tutuptur alarnıñg yazuḳlarıġa kim ġażab mūcibi bolġay.[474]

5. (05) مَن كَانَ يَرْجُو Her kim bolġay kim ümīd tutḳay لِقَاء اللَّهِ Ḫudāy'nıñg liḳā'[475]sını cennet-de yā yétmek-ni ilāhī ṣevābıġa. (06) Ve aytıp-durlar kim ḳorḳsa ḳıyāmet-din anıñg ^{c}arzı Ḫudāy'ġa kérek ṭayyār bolsun. فَإِنَّ أَجَلَ اللَّهِ Pes durust-luḳ (07) bile kim Ḫudāy muḳarrer ḳılıp-dur liḳā'[476] yā cezā' üçün. لَآتٍ Her-āyine kélgüçi-dür وَهُوَ السَّمِيعُ ve oldur éşitküçi bende- (08) lerniñg sözini الْعَلِيمُ ve dānā alarnıñg żamīrleri ve sırlarıġa.

6. وَمَن جَاهَدَ Ve her kim cihād ḳılsa kāfirler bile yā ġaddār (09) nefs-niñg hevāsı bile فَإِنَّمَا يُجَاهِدُ pes mundın özge yoḳtur kim cihād ḳılur لِنَفْسِهِ özi üçün kim anıñg ṣevābı (10) añga ḳaytḳuçı-dur. إِنَّ اللَّهَ Durust-luḳ bile kim Ḫudāy لَغَنِيٌّ her-āyine bī-niyāzdur عَنِ الْعَالَمِينَ ^{c}ālemī-lerniñg ṭā^{c}at- (11) leri ve mücāhedeleridin ve ^{c}ibād teklīfi ^{c}ibādet-leriġa alarnıñg ḥāl-leri-niñg ṣalāḥı üçün.

7. وَالَّذِينَ آمَنُوا (12) Ve alar kim īmān kéltürdiler وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ ve ḳıldılar yaḫşı ^{c}amel-ler لَنُكَفِّرَنَّ her-āyine maḥv ḳılur-biz عَنْهُمْ alardın (13) سَيِّئَاتِهِمْ alarnıñg yamānlıġ-larını.

---

[471] cezā': cezā

[472] cezā': cezā

[473] TS cezā' bérmekdin: YA [427a/26] ḫaber bérmekdin

[474] YA nüshasında ^{c}Ankebūt suresine dahil olan 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13. ayetler ve bu ayetlerin tefsiri bulunmamaktadır.

[475] liḳā'sını: liḳāsını

[476] liḳā': liḳā

وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ Ve her-āyine cezā’[477] bérür-biz alarġa أَحْسَنَ الَّذِي yaḫşıraḳ (14) ᶜameli-ġa olkim كَانُوا يَعْمَلُونَ bar érdiler kim ḳılur érdiler, yaᶜni tevḥīdni kim alarnıñ ᶜameli-niñ yaḫşı-raġı (15) dur. Cezā’[478] bérür-biz ve ḳalġan ᶜamel-leriġa anıñ bile kim faẓīlet-de anıñ téñgi émestür. Hemol ḳıyās bile pādāş (16) bérür-biz alarġa yaḫşı-raḳ köprek alarnıñ ᶜamel-leridin birige on ve artuḳ tā yétti yüz kéçe. Anıñ üçün kim (17) muḥtāc-durlar. ve mén bī-niyāz kéltürüptürler ki çün Saᶜd Ebī Vaḳḳās -raḍıyallāhu ᶜanhā- İslām devleti-ġa ser-efrāz boldı. Anıñ (18) anası Ḥamene binti Ebī Sufyān ant içti kim: “Ḳuyaş-dın kölegege barmas-mén her né-din anıñ bile ẕindegān-lıġ meded tapḳay (19) yémegey-mén tā sén Muḥammed dīni-din kim iḫtiyār ḳılıp sén bīzār bolmaġay-sén.” Saᶜd ṣüret-i ḥāl-ni Ḥażret-i Resūl -ṣallallāhu ᶜaleyhi (20) ve’s-sellem- ᶜarżıġa yétkürdi ve bu āyet nāzil boldı:

8. وَوَصَّيْنَا الْإِنسَانَ “Ve emr ḳılıp biz ādemī-ġa بِوَالِدَيْهِ anıñ ata ve anası-ġa (21) حُسْنًا yaḫşıl-ıġı, yaᶜni fiᶜli kim ṣarf yaḫşı-lıġ bolġay. وَإِن جَاهَدَاكَ Eger saᶜy körsetkeyler ana ve ata ve uruş (22) ḳılġaylar ve séniñ bile لِتُشْرِكَ بِي tā şirk kéltürgey-sén mañga ve şerīk tutḳay-sén مَا لَيْسَ ol némeni kim yoḳtur (23) لَكَ sañga بِهِ[479] anıñ ulūhiyyeti-ġa عِلْمٌ bilmegi taᶜbīr ḳıldı ulūhiyyet nefy-din ᶜilm nefy-ġa anıñ bile. Yaᶜni eger ana ve atasınña (24) teklīf ḳılsalar anıñ bile kim şerīk tutḳay-sén, méniñ üçün némeni ve anıñ ulūhiyyetin bilmegey-sén. Ve fi’l-vāḳiᶜ (25) ulūhiyyet ṣābit yoḳtur méndin özgege. فَلَا تُطِعْهُمَا Pes alarnıñ fermānın iletmegim maḫlūḳ iṭāᶜati, ḫālıḳ maᶜṣiyyeti-de (26) revā yoḳtur. إِلَيَّ Méniñ mücāzātım sarıġadur مَرْجِعُكُمْ sizleriñ ḳaytmaġıñgız. Mü’min ve müşrik debār ve ᶜāḳ- (27) dın فَأُنَبِّئُكُم ve pes āgāh ḳılayım sizlerni cezā’[480] bérür vaḳtı-da بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ olça bile bar sizler kim ḳılur **[101ª/01]** bizler.”

9. وَالَّذِينَ آمَنُوا “Ve alar kim īmān kéltürdiler küfrdin soñg وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ ve ḳıldılar şāyeste işler (02) fesāddın soñg. لَنُدْخِلَنَّهُمْ Her-āyine dāḫil ḳılur-biz alarnı فِي الصَّالِحِينَ yaḫşı-larnıñ zümreside yā kirgüzür- (03) biz alarnıñ kirer yéride kim uçmaḫ-dur.”

---

477 cezā’: cezā

478 cezā’: cezā

479 TS nüshasında kayıtlı bulunan ayetin üzeri siyah veya kırmızı mürekkeple çizilmemiştir.

480 cezā’: cezā

10. وَمِنَ النَّاسِ Ve kişilerdin مَن يَقُولُ kişi bardur kim aytur: آمَنَّا بِاللَّهِ (04) "Īmān kéltürdük Ḫudāy'ġa" münāfıḳ-lardurlar yā ḳavmı żaᶜīfü'l-īmān kim aytur érdiler kim: "Īmānımız bardur." (05) فَإِذَا أُوذِيَ Pes çün īzā'[481] ḳılınılġay فِي اللَّهِ Ḫudāy yolıda anıñg dīni-niñg sebebi bile yaᶜni çün kāfirler anı herāy ḳılurlar. (06) جَعَلَ Évürür yaᶜni tutar ve sanar فِتْنَةَ النَّاسِ kişilerniñg renc ve ᶜaẕābı-nı كَعَذَابِ اللَّهِ Ḫudāy'nıñg ᶜaẕābı (07) dék, yaᶜni īmān-nı terkin ḳılur ḫalḳ ᶜaẕābı-nıñg ḫavfıdın. Andaḳ kim küfrni ḳoymaḳ kérek Ḫudāy ᶜaẕābı-nıñg ḫavfı- (08) dın. وَلَئِن جَاء Ve eger kélse نَصْرٌ مِّن رَّبِّكَ yārī séniñg Perverd-gār'ıñg ḳaşıdın yaᶜni fetḥi ve ġanīmeti لَيَقُولُنَّ (09) her-āyine ayturlar: إِنَّا "Ve durustluḳ bile biz كُنَّا مَعَكُمْ bar biz sizler bile." Dīn vaḳt-da pes biz alarnı ġanīmet-de şerīk (10) ḳılıñgızlar. أَوَلَيْسَ اللَّهُ Pes yoḳtur بِأَعْلَمَ dānāraḳ barça ve dānālardın بِمَا فِي صُدُورِ الْعَالَمِينَ olça bile ᶜālemī-lerniñg (11) köñgli-leride bardur iḫlāṣ ṣıfātı ve nifāk küdüreti-din.

11. وَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ Ve her-āyine bilür Ḫudāy الَّذِينَ آمَنُوا alarnı kim īmān (12) kéltürüptürler köñgül bile. وَلَيَعْلَمَنَّ الْمُنَافِقِينَ Ve bilür münāfıḳlarnı ve alarnı dünyāda ayırġusıdur mübtelā ḳılmaḳ (13) ve sınamaḳ bile, belāda kim miḥnet ve meşaḳḳat bile érlerniñg cevheri tanılur. Andaḳ kim ot bile altun kümiş ᶜayārı (14) maᶜlūm bolur. *Lübāb*'da kéltürüptür kim: "Ebū Sufyān ve Ümeyye bin Ḫalef ᶜAmr Ḫaṭṭāb ve Murtażā-yı ᶜAlī-raḍıyallāhu ᶜanhümā-ġa ayttı-lar kim: "Yañgı (15) dīn-din yüz évürüñgiz ve atalarnıñg ékki yolın ḳoymañgızlar! Ve eger atalar dünyeniñg iḳāmeti-de yazuḳı bolsa biz (16) anı kötereliñg ve sizlerni yazuḳ yolı-nıñg üstide ḳoymalıñg." Ḥaḳ Subḥāne ayttı kim.

12. وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا (17) Ve ayttı-lar alar kim īmān kéltürmediler لِلَّذِينَ آمَنُوا alarġa kim taṣdīḳ ḳıldılar: اتَّبِعُوا سَبِيلَنَا "Égreşiñgizler (18) biziñg yolumızını, yaᶜni atalarıñgızınıñg kişi-niñg égreşküçi boluñgız. وَلْنَحْمِلْ Ve kérek kim kötergey-biz خَطَايَاكُمْ (19) sizleriñg yazuḳ-larıñgızını emrdür cezā'[482] te'vīlide,[483] yaᶜni eger biziñg mütābaᶜatımızını

[481] īzā': īzā

[482] cezā': cezā

[483] te'vīlide: tevīlide

ḳılsaŋ̂ızlar biz sizleriŋ̂ ḫaṭā- (20) larıŋ̂ızını kötereliŋ̂.” وَمَا هُم Ve ḥāl olkim yoḳtur kāfirler بِحَامِلِينَ kötergüçi-ler مِنْ خَطَايَاهُم mü’min-ler yazuḳların (21) مِّن شَيْءٍ hīç néme. إِنَّهُمْ Durustluḳ bile kim alar لَكَاذِبُونَ yalġan aytḳuçı-lardurlar özi-niŋ̂ sözide kim ayturlar (22) mü’min-ler:[484] “Ḫaṭṭābın yükini köterür-biz.” Ve alar anıŋ̂ kötermegi-ge az u köpdin ḳādir bolmaġusıdurlar yük-niŋ̂ aġırlıġı (23) ciheti bile özi-niŋ̂ yazuḳıda <a>larnıŋ̂ yazuḳı-nıŋ̂ yüki-ni dağı kim alarnıŋ̂ sebebi bile yol azdılar kemā ḳāl (24) subḥāne.

13. وَلَيَحْمِلُنَّ أَثْقَالَهُمْ Ve her-āyine kötergüsidürler ḳıyāmet-de öz yazuḳ-ları-nıŋ̂ aġır yük-lerini وَ (25) أَثْقَالًا ve özgeniŋ̂ aġır yük-lerini مَّعَ أَثْقَالِهِمْ özi-niŋ̂ aġır yük-leri bile, ya[c]ni alarnıŋ̂ vizr ü vebālin (26) kim azġurup-dur alarnıŋ̂ yazuḳ-lar ve ḥarīmelerġa arturġusıdurlar. Ānsız kim néme azġanlarnıŋ̂ yazuḳı- (27) dın az bolġay. وَلَيُسْأَلُنَّ Ve her-āyine su’āl[485] ḳılġusıdurlar tābi[c]-ler ve metbū[c]-lar يَوْمَ الْقِيَامَةِ ḳıyāmet küni عَمَّا كَانُوا **[101b/01]** يَفْتَرُونَ olçadın bardurlar kim toḳurlar bāṭıl-lar ve ḥīlelerdin kim ḫalḳ-nıŋ̂ azġurmaḳlıġ-nıŋ̂ sebebi bolur.

14. (02) وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا Durust-luḳ bile kim biz yiberdük نُوحًا إِلَى قَوْمِهِ Nūḥ’nı anıŋ̂ ḳavmı sarıġa. فَلَبِثَ Pes toḫtadı فِيهِمْ (03) alarnıŋ̂ arasıda alarnıŋ̂ da[c]veti ciheti-de Ḥaḳ ṭarīḳı bile أَلْفَ سَنَةٍ miŋ̂ yıl إِلَّا خَمْسِينَ عَامًا meger éllig yıl. Meşhūr- (04) raḳ oldur kim Nūḥ -[c]aleyhi’s-selām- ḳırḳ yaşda meb[c]ūṯ boldı. Ve toḳḳuz yüz éllig yıl ḫalḳ-ḳa da[c]vet ḳıldı. Ve ṭūfān-dın soŋ̂ (05) altmış yıl tirig édi. Ve *Aḥḳāf*’da Veheb -raḥmallahdın- naḳl ḳılur kim: Nūḥ -[c]aleyhi’s-selām-nıŋ̂ [c]ömri miŋ̂ tört yüz yıl (06) édi. Ve ṣāḥib-i *[c]Aynü’l-Me[c]ānī* **[427b/01]** aytıp-dur kim: Üç yüz yétmiş yaşda meb[c]ūṯ boldı ve toḳḳuz yüz éllig yıl da[c]vet ḳıldı. (07) Ve ṭūfān-dın soŋ̂ üç yüz éllig yıl da[c]vet ḳıldı ve ṭūfān-dın soŋ̂ üç yüz éllig yıl tirig édi.[486] Melekü’l-Mevt (08) -[c]aleyhi’s-selām- rūḥ ḳabżı-nıŋ̂ vaḳtı-da andın sordı: “Ey peyġamberleriŋ̂ uzun-raġı, [c]ömr ciheti-din dünyeni néteg taptıŋ̂?” (09) Ayttı kim: “Taptım el-yevmi dék kim ékki éşigi

[484] mü’minler: müminler

[485] su’āl: suāl

[486] TS “ve ṭūfāndın soŋ̂ üç yüz éllig yıl tirig edi” cümlesi siyah mürekkeple çizilmiştir.

bolġay yéridin kirgeyler ve yéridin çıḳıp barġaylar.” Nūḥ -ᶜaleyhi’s-selām- ḳıṣṣası-nıñ (10) īrādı peyġamber -ṣallallāhu ᶜaleyhi ve’s-sellem- tesellī-si üçün ve tebennī ḳavm-nıñ īzā’[487] ve āzārın[488] tartmaḳ-ḳa ve mükeẕẕib-leriñ tehdīdi[489] ṭūfānı (11) ẕikri bile yaᶜni Nūḥ -ᶜaleyhi’s-selām- toḳḳuz yüz ve éllig yıl ḳavm-nıñ cefāsın tarttı. Ve hemol türlük daᶜvet ḳılur érdi kişi īmān (12) kéltürmes érdi. فَأَخَذَهُمُ الطُّوفَانُ Pes tuttı anıñ ḳavmı-nı ṭūfān-nıñ ᶜaẕābı وَهُمْ ظَالِمُونَ ve alar sitemkār- (13) lar érdiler küfr bile.

15. فَأَنجَيْنَاهُ Pes necāt bérdük-biz Nūḥ’ġa وَأَصْحَابَ السَّفِينَةِ ve kemi yārlarıġa, yaᶜni her kim anıñ bile (14) érdi mü’min-lerdin[490] ve her kim kemi-de érdi türlük türlük cānverlerdin. وَجَعَلْنَاهَا Ve évürdük-biz kemi-ni yā Nūḥ ḳavmı- (15) nıñ vaḳᶜāsını آيَةً delāleti yā ᶜibreti لِّلْعَالَمِينَ ᶜālemī-ler üçün tā anıñ bile istidlāl ḳılġaylar yā pend alġaylar.

16. وَإِبْرَاهِيمَ (16) Ve yād ḳıl İbrāhīm’ni. إِذْ قَالَ Çün ayttı لِقَوْمِهِ özi-niñ gürūhı-ġa Bābil ehlidin: اعْبُدُوا اللَّهَ “Tapıñgızlar Ḫudāy’nı (17) وَاتَّقُوهُ ve ḳorḳuñgızlar anıñ ᶜiḳābı-dın. ذَٰلِكُمْ Bu ᶜibādet ve ḳorḳunç خَيْرٌ لَّكُمْ yaḫşı-raḳdur sizlerge dünye[491] ve (18) āyetidin kim sizlerge bardur. إِن كُنتُمْ تَعْلَمُونَ Eger bar sizler kim biligey-sizler ḫayrnı şerdin ve nefᶜ-ni żarardın.”

17. إِنَّمَا (19) تَعْبُدُونَ Mundın özge yoḳtur kim tapınur-sizler مِن دُونِ اللَّهِ Ḫudāy’dın özgege أَوْثَانًا but-larnı. وَتَخْلُقُونَ[492] (20) Ve toḳur-sizler إِفْكًا yalġanı kim alarġa Ḫudāy at ḳoyar-sizler. إِنَّ الَّذِينَ تَعْبُدُونَ Durust-luḳ bile alarġa kim tapınur- (21) sizler مِن دُونِ اللَّهِ Ḫudāy’dın özgege. لَا يَمْلِكُونَ Boldura almaslar[493] ve ḳudret-leri yoḳtur kim rūzī bérgeyler (22) لَكُمْ sizlerge. رِزْقًا Rūzī bérmegi فَابْتَغُوا pes istenġizler عِندَ اللَّهِ الرِّزْقَ Ḫudāy ḳaşıda özini kim ol tüvānā- (23) dur anıñ yétkürmegi-ge rızḳ bérilgenlerige. وَاعْبُدُوهُ

[487] īzā’: īzā
[488] TS āzārın: YA [427b/5] āzārıdın
[489] YA [427b/5] tehdīdi: TS yok.
[490] mü’minlerdin: müminlerdin
[491] TS dünye: YA [427b/14] dünyā
[492] YA [427b/16] numaralı nüshada bulunan ayetin üzeri siyah veya kırmızı mürekkeple çizilmemiştir.
[493] YA [427b/18] boldura almaslar: TS boldura <a>lmaslar

Ve tapınġızlar anı birlik bile وَاشْكُرُوا şükr aytınġızlar (24) لَهُ anġa kim şükr, ᶜācil niᶜmet-niṅg ḳaydı ācile niᶜmeti-niṅg ṣaydı-dur; إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ anınġ sarıġa ḳaytarulġunġızdurlar[494] (25) tā munda hem yérge İbrāhīm -ᶜaleyhi's-selām-nınġ sözi érdi olkim Ḥaḳ Subḥāne ḳorḳutur Ḳureyş-ni ve aytur.

18. وَإِن تُكَذِّبُوا Ve eger (26) tekẕīb ḳılsanġız ey Mekke'niṅg ehli, ménińg peyġamberim-ni فَقَدْ كَذَّبَ pes durustluḳ bile kim tekẕīb ḳılıp-dur öz peyġamberlerini (27) أُمَمٌ[495] cemāᶜat-ler مِّن قَبْلِكُمْ sizlerdin burun Nūḥ ve Hūd ve Ṣāliḥ -ᶜaleyhime's-selām- ḳavmı dék ve alarnınġ tekẕībi-din peyġamberlerġa **[102ª/01]** żararı yétmeydür. Belkim anınġ mażarratı alarġa lāḥiḳ bolup-dur kim dünye[496] ve āḫiret ᶜuḳūbeti-niṅg müstaḥaḳı bolupturdurlar.[497] Pes sizlerniṅg (02) tekẕībiṅizdin daġı ménińg cismim-ġa né ziyān وَمَا عَلَى الرَّسُولِ ve yoḳtur yiberilgenlerge إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ (03) meger āşikāra peyġām yétkürmek. Ve ol peyġām[498] yétkürdi ve ḳorḳutmaḳ ve ümīd bile sizlerni daᶜvet ḳıldı. Ve āḫiret ᶜuḳūbet-leridin (04) ḳorḳtı ve sizler baᶜş ve neşrġa münkir boldınġızlar.

19. أَوَلَمْ يَرَوْا كَيْفَ Āyā körmes-sizler ḥıfṣ u ġıybet bile oḳur, yaᶜni (05) āyā körmes **[428ª/01]** ler baᶜş-nınġ münkirleri kim néteg يُبْدِئُ اللَّهُ الْخَلْقَ āşikāra ḳılur Ḫudāy yaratḳanlarnı ve yoḳdın bar (06) ḳılur. ثُمَّ يُعِيدُهُ Pes yene alarnı ölgendin soṅg ḳaytarur ḥayāt bile. إِنَّ ذَلِكَ Durustluḳ bile kim ibdā'[499] ve eᶜādī عَلَى اللَّهِ (07) يَسِيرٌ Ḫudāy'ġa āsān-dur.

20. قُلْ Aytḳıl ey Muḥammed, bu münkirlerġa kim tefekkür ve istidlāl yolıdın: سِيرُوا[500] "Kézińgizler فِي الْأَرْضِ (08) yérde, فَانظُرُوا كَيْفَ pes baḳınġızlar kim néteg بَدَأَ الْخَلْقَ yaratıp-dur Ḫudāy ḫalḳ-nı şekl-ler ve fiᶜl-ler ve ḥāl-ler (09) iḫtilāfı bile. ثُمَّ اللَّهُ Pes Ḫudāy يُنشِئُ ẓāhir ḳıldı النَّشْأَةَ الْآخِرَةَ özge yaratmaḳ-nı sözińg mülaḥḥaṣı olkim çün

---

494 YA [427b/21] ḳaytarulġunġızdurlar: TS ḳaytaralġunġızdurlar

495 YA [427b/24] numaralı nüshada bulunan ayetin üzeri siyah veya kırmızı mürekkeple çizilmemiştir.

496 TS dünye: YA [427b/25] dünyā

497 TS bolupturdurlar: YA [427b/26] bolupturlar

498 TS peyġām yétkürdi: YA [427b/27] peyġāmber yétkürdi

499 ibdā': ibdā

500 YA [428a/03] numaralı nüshada bulunan ayetin üzeri siyah veya kırmızı mürekkeple çizilmemiştir.

körüñgiz-[501](10) ler ve bildiñgizler[502] barçanıñg ḫālıḳı ibtidāda Allāh'dur. Ḥüccet lāzım bolur sizlerge ḳayta tirgüzmekde[503] żarūret bile bilür-siz- (11) ler kim olkim ḫalāyıḳ-nıñg mebde'sidür. Bola alur kim alarnıñg mu^{c}īdi bolġay. إِنَّ اللَّهَ Durustluḳ bile kim Ḫudāy عَلَى كُلِّ (12) شَيْءٍ her néme bedū ve i^{c}ādet-din قَدِيرٌ tüvānādur. Ol cihet bile ḳudret anıñg ẕātı ṣıfatı-dur ve anıñg ẕātı barça mümkināt (13) nisbeti-ġa yeksān-dur. Pes çün neşā evveli-ġa ḳādirdür, her-āyine neşā āḫrı-dın ^{c}āciz bolmaġusıdur."

21. يُعَذِّبُ ^{c}Aẕāb ḳılur مَن (14) يَشَاء her kimge tilese anıñg ^{c}aẕābın. وَيَرْحَمُ مَن يَشَاء Baġışlar her kimge tilese anıñg baġışlamaġı. وَإِلَيْهِ تُقْلَبُونَ (15) Ve anıñg ḥükmi bile ḳaytarılġuñgızdurlar cezā'[504] künide. Aytıp-durlar: "^{c}Aẕāb ḳılur ḫiẕlān bile ve baġışlar īmān tevfīḳı bile." *Keşfü'l-*(16) *Esrār'*da kéltürüptür kim: "Anıñg ^{c}aẕābı ^{c}adl yüzidin ve anıñg raḥmeti faẕl yolıdın-dur. Her kimge tilese añga ^{c}adl ḳılur, (17) ve ilidin sürer ve anı kim tiler faẕl körsetür ve öz luṭfı bile ünder." *Zādü'l-Mesīr'*de kéltürüptür kim: "^{c}Aẕāb yamān ḳılıġ-lıġ bile- (18) dür ve raḥmet yaḫşı ḳılıġ-lıġ bile. Ve ba^{c}żı-nıñg ḳaşıda ^{c}aẕāb ve raḥmet dünyā meyli biledür ve anıñg ḳoymaḳ[505] bile ya ḥırṣ u ḳanā^{c}at (19) bile yā bid^{c}at mütāba^{c}atı ve sünnet mülāzemeti bile yā ḫāṭır tefriḳası ve köñgül cem^{c}iyyeti bile." İmām Ḳuşeyrī -raḥmetullah- aytıp-dur kim: "^{c}Aẕāb (20) anıñg biledür kim bendeni özige ḳoyġay ve raḥmet anıñg bile kim özi anıñg işi-niñg mütevellī-si bolġay."

22. وَمَا أَنتُم (21) Ve yoḳ siz, sizler ey kişiler بِمُعْجِزِينَ ^{c}āciz ḳılġuçı-lar özüñgiz Perverdgār'ıñgızı öz ^{c}aẕābıñgızdın فِي الْأَرْضِ (22) yérde, ya^{c}ni eger tilesenñgizler kim anıñg ḥükmi-din ḳaçḳay-sizler ve yér astıda yaşurġay-sizler. Boldura almas-sizler (23) وَلَا فِي السَّمَاء ve né kök-de, ya^{c}ni eger kök bolsañgızlar hem ^{c}āciz ḳılġuçı émes sizler. Ve aytıp-durlar murād oldur (24) kim ve né her kim kök-dedür ḳādir bolġay

[501] TS körüñgizler: YA [428a/06] kördüñgizler
[502] TS bildiñgizler barçanıñg: YA [428a/06] bildiñgizler kim barçanıñg
[503] TS ḳayta tirgüzmekde: YA [428a/07] ḳayta tirgüzmes
[504] cezā': cezā
[505] TS ḳoymaḳ: YA [428a/16] ḳoymaġı

Ḫudāy'nıñg ᶜāciz ḳılmaġı-ġa. وَمَا لَكُم مِّن دُونِ اللَّهِ[506] Ve yoḳtur sizlerge[507] Ḫudāy'dın özge مِن وَلِيٍّ (25) hīç dostı kim saḳlaġay وَلَا نَصِير ve né yārī kim anıñg defᶜi-niñg ṣadediġa kirgey.

23. وَالَّذِينَ كَفَرُوا Ve alar kim (26) īmān kéltürmediler بِآيَاتِ اللَّهِ Ḫudāy'nıñg āyetleri-ġa, yaᶜni anıñg kitāb-larıġa ve anıñg ḥiddeti-niñg delīl-leriġa (27) وَلِقَائِهِ ve anıñg liḳā'sıġa.[508] Yaᶜni āḫiret sarāy ve baᶜṣ-ḳa أُوْلَئِكَ ol gürūh يَئِسُوا nevmīd boldılar مِن رَّحْمَتِي **[102ᵇ/01]** méniñg bağışlarım-dın dünyede,[509] yā ümīdsiz bolġusıdurlar ḳıyāmet künide ve taᶜbīr māżī vuḳūᶜ taḥḳīḳı-nıñg ciheti-dür. وَأُوْلَئِكَ (02) Ve ol gürūh لَهُمْ alarġadur عَذَابٌ أَلِيمٌ derdlik ᶜaẕābı yaᶜni dāyim alarnıñg küfri-niñg sebebi bile pes bu muᶜarrıżalardın (03) soñg yene İbrāhīm -ᶜaleyhi's-selām- ḳıṣṣası-nı yād ḳılur ve aytur.

24. فَمَا كَانَ **[428ᵇ/01]** Pes yoḳ édi جَوَابَ قَوْمِهِ[510] İbrāhīm -ᶜaleyhi's-selām- ḳavmı-nıñg (04) cevābı alarnı tıyġandın soñg but tapınmaġı-dın ve but-larnı sındurġandın soñg. إِلَّا أَن قَالُوا Meger olkim ayttı-lar (05) baᶜżı alardın baᶜżı-ġa kim: اقْتُلُوهُ "Öltürüñgüzler anı أَوْ حَرِّقُوهُ yā köydürüñgizler İbrāhīm'ni." Ve atḳan ḳıldılar köydür- (06) mekke ve anı ot-ḳa taşladılar. فَأَنجَاهُ اللَّهُ Pes ḳutḳardı anı Ḫudāy مِنَ النَّار ot żararı-dın ve anı añga savıḳ (07) ve selāmet bile ḳıldı. إِنَّ فِي ذَٰلِكَ Durustluḳ bile bu ḳutḳarmaḳda لَآيَاتٍ her-āyine ḳudret nişāneleri-dür ot cümūdı (08) ve köydürmek terki-din ve gül ü reyḥān andın yétmek لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ gürūhı üçün kim īmān kéltürürler kim alar tefaḥḥuṣ ve te'emmül bile (09) andın asıġ alurlar.

25. وَقَالَ Ve ayttı İbrāhīm -ᶜaleyhi's-selām- إِنَّمَا اتَّخَذْتُم "Mundın özge yoḳtur kim tutuñgızlar مِّن دُونِ (10) اللَّهِ Ḫudāy-dın özge أَوْثَانًا but-lardın Ḫudāy-lıḳ-ḳa. مَّوَدَّةَ بَيْنِكُمْ Durustluḳ üçün sizler ara yaᶜni tā sizler but (11) tapınġuçı-lar biri biriñgiz bile

---

[506] TS [102a/24 dk] Ayete dahil olan مِّن دُونِ اللَّهِ derkenar ile belirtilmiştir.

[507] sizlerge kelimesinden sonra derkenar işareti verilmesine rağmen sayfa içerisinde derkenarı karşılayan açıklama tespit edilememiştir.

[508] liḳā'sıġa: liḳāsıġa

[509] TS dünyede: YA [428a/27] dünyāda

[510] YA [428b/1] numaralı nüshada bulunan ayetin üzeri siyah veya kırmızı mürekkeple çizilmemiştir.

ulaşġay[511]-sizler ve alarnıŋ ᶜibādeti-ġa yıġıl-ġay-sizler فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا dünye[512] zindegānlıġı- (12) da, yaᶜni tā dünyede[513] bolġay-sizler ol durustluḳ bāḳī-dür. ثُمَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ Pes ḳıyāmet küni يَكْفُرُ[514] kāfir bolġay ve bīzārlıġ (13) ḳılġay ve münkir olġay بَعْضُكُم baᶜżı sizlerdin kim muṭīᶜ-lerdürler[515] بِبَعْضٍ baᶜżı-ġa kim tābiᶜ-lerdürler. وَيَلْعَنُ بَعْضُكُم (14) Ve laᶜnet ḳılġay berḫi sizlerdin yaᶜni égreşküçi-ler ve erāẕil بَعْضًا berḫi-ġa kim bīş-revler ve eşrāf-durlar. وَمَأْوَاكُمُ (15) النَّار Ve sizleriŋ barçanġızınıŋ ḳaytur yériŋgiz tamuġ-dur. وَمَا لَكُم Ve yoḳtur sizler[516] ol künde مِّن نَّاصِرِينَ (16) yārlar ve mededkārlar kim ḫalāṣ-lıġ tapḳay-sizler alarnıŋ mededi bile ot-dın.” Ve Ḥażret-i İbrāhīm -ᶜaleyhi’s-selām- kim[517] selāmet bile[518] (17) ot-dın çıḳıp kéldi.

26. فَآمَنَ Pes īmān kéltürdi ve taṣdīḳ ḳıldı لَهُ لُوطٌ aŋa Lūṭ -ᶜaleyhi’s-selām- kim ḫᵛāherzādesi érdi ve (18) ḳavlı bile anıŋ birāderzādesi érdi. وَقَالَ Ve ayttı İbrāhīm aŋa ve Sāre’ġa kim anıŋ ᶜammı-nıŋ ḳızı érdi, aŋa īmān kéltürüp (19) érdi: إِنِّي مُهَاجِرٌ “Durustluḳ bile kim mén hicret ḳılġuçı mén bu ḳavm-dın إِلَى رَبِّي ol yérge kim méniŋ Perverdgār’ım-nıŋ emri- (20) dür. إِنَّهُ هُوَ الْعَزِيزُ Durustluḳ bile kim ol ġālib-dür méni düşmen-ler maġlūbı ḳılmas. الْحَكِيمُ Dānādur ve ḥikmet bile méniŋ işim- (21) ni yasar.” Pes Lūṭ ve Sāre anıŋ bile ittifāḳ körsetip kūhi kim Kūfe’niŋ sevādı-dur Necrān’ġa bardılar. Ve andın Şām vilāyeti-ġa (22) kirip İbrāhīm Filisṭīn’ġa tüşti. Ve Lūṭ Mü’tefike’ge bardı. Ṣāḥib-i *Keşşāf* kéltürüptür kim: “İbrāhīm -ᶜaleyhi’s-selām- hicret vaḳtı yétmiş béş (23) yaşlıġ édi. Ve uşbu yıl-da Ḫudāy Teᶜālā İsmaᶜīl[519] -ᶜaleyhi’s-selām-nı aŋa bérdi. Hācirdin kim Sāre ḫatun-nıŋ kenīzeki érdi ve çün ol (24) ḥażret-niŋ mübārek yaşı kim yüz on ékki-ge yā yüz yigirmi-ge yétti, Ḥaḳ Subḥāne Sāre’din aŋa oġulı baġışladı.” Andaḳ kim aytur.

---

511 TS ulaşġay: YA [428b/9] uraşġay

512 TS dünye: YA [428b/10] dünyā

513 TS dünyede: YA [428b/10] dünyāda

514 YA [428b/11] numaralı nüshada bulunan ayetin üzeri siyah veya kırmızı mürekkeple çizilmemiştir.

515 TS muṭīᶜlerdürler: YA [428b/11] maṭbūᶜlardurlar

516 TS sizler: YA [428b/14] sizlerge

517 TS kim: YA [428b/15] yok.

518 YA [428b/15] bile: TS yok.

519 TS İsmaᶜīl ᶜaleyhi’s-selāmnı: YA [428b/23] İsmāᶜīl ᶜaleyhi’s-selāmnı

27. (25) وَوَهَبْنَا لَهُ Ve biz bağışladuḳ aṅga ḳarı-lıġ-da إِسْحَقَ oġulı İsḥaḳ[520] وَيَعْقُوبَ ve Yaᶜḳūb. وَجَعَلْنَا Ve ḳoyduḳ-biz (26) فِي ذُرِّيَّتِهِ النُّبُوَّةَ anıṅg oġlanlarıda nübüvvet-ni, yaᶜni Benī İsrā'il ve Benī İsmaᶜīl[521] وَالْكِتَابَ ve kitāb-larnı yaᶜni Tevrat ve (27) İncīl ve Zebūr ve Furḳān. وَآتَيْنَاهُ أَجْرَهُ Ve bérdük-biz aṅga anıṅg hicreti-niṅg müzdin فِي الدُّنْيَا bu sarāy-da anıṅg bile kim oġul **[103ª/01]** bérdük-biz aṅga uluġ yaşıda oġul toḫurmas[522] ḫatun-dın ṭayyibe-i ẕürriye. **[429ª/01]** Erzānī tuttuḳ ve peyġamberlıġ[523] ve kitāb-lar alarġa ᶜaṭā'[524] (02) ḳılduḳ yā anı ḫalḳ-nıṅg maḳbūlı ve köṅgül-lerniṅg maḥbūbı ḳılduḳ-biz tā barça melīl ehli özi-niṅg nisbetin aṅga durust ḳılurlar. (03) Yā ḥükm ḳılduḳ-biz ṣalāt bile aṅga tā dehrniṅg āḫırı-ġaça Māverdī aytur: "Anıṅg müzdi dünyede[525] anıṅg mihmāndārlıġı-nıṅg[526] beḳāsı- (04) dur, yaᶜni andaḳ kim ḥayāt ḥālī-de anıṅg mihmān ḫāneside daᶜvet bisāṭı salılıp érdi.[527] Ḥālā dağı bardur ve ḫāṣ u ᶜām (05) ol köp fāyidelıġ mā'idedin behrelıġ-durlar. وَإِنَّهُ Ve durustluḳ bile kim ol فِي الْآخِرَةِ sarāy-da لَمِنَ الصَّالِحِينَ (06) her-āyine şāyesteler ve pesendīdeler cümlesidin-dür."

28. وَلُوطًا Ve yād ḳıl Lūṭ'nı -ᶜaleyhi's-selām- إِذْ قَالَ çün ayttı لِقَوْمِهِ özi- (07) niṅg gürūhı-ġa mütefekkirler ehli-din: إِنَّكُمْ "Āyā sizler لَتَأْتُونَ الْفَاحِشَةَ kélür-sizler ol yamān işke ḫıfṣ enneküm[528] (08) oḳur, yaᶜni durust-luḳ bile kim sizler fāḥişeġa kélür-sizler. Yaᶜni ḳılur-sizler işi kim asru yamān-dur. Ve anıṅg ḳabāḥati- (09) niṅg sebebi bile مَا سَبَقَكُم ilgeri-lik tutmadı sizlerge ol fāḥişe bile بِهَا مِنْ أَحَدٍ[529] hīç biri مِّنَ الْعَالَمِينَ (10) ᶜālemī-lerdin ol cihet bile kim selīm ṭabᶜ-lar bu ᶜamel-din müteneffirdür ve pākize nefs-ler bu iş-ke." kāre[530]

---

[520] TS İsḥāḳ: YA [428b/26] İsḥāḳ

[521] TS yaᶜni Benī İsrā'il ve Benī İsmaᶜīl: YA [428b/27] yaᶜni İsmāᶜīldin İsrā'ilde

[522] TS toḫurmas: YA [428b/29] toġurmas

[523] TS peyġamberlıġ: YA [429a/1] peyġāmberlıḳ

[524] ᶜaṭā': ᶜaṭā

[525] TS dünyede: YA [429a/03] dünyāda

[526] YA [429a/03] mihmāndārlıġınıṅg: TS mihbāndārlıġınıṅg

[527] YA [429a/04] salılıp érdi: TS salıp érdi

[528] Arapça bir dua sözü.

[529] TS [103a/09] numaralı sayfada ayete dahil olan بِهَا her iki metinde de yazılmamıştır: YA [429a/10]

[530] kāre : Arapça bir söz.

29. أَئِنَّكُمْ لَتَأْتُونَ الرِّجَالَ Āyā (11) sizler kélür-sizler érlerge mübāşeret ṭarīḳı bile. وَتَقْطَعُونَ السَّبِيلَ Ve késer-sizler yol-nı rehgüẕeri-lerġa yaᶜni alarnıñg (12) mālını alur-siz. Ve alarnı öldürür-sizler yā ġarīb-lerni bir ᶜamel-ġa ikrāh ḳılur-sizler ve bu sebeb bile kişiler kélmek ve barmaḳ- (13) nı ḳoyup-durlar. Ve yol baġlandı وَتَأْتُونَ ve kélür-sizler فِي نَادِيكُمُ الْمُنكَرَ öz meclis-leriñgizde yaᶜni işler (14) ḳılur-sizler kim ᶜāḳil ve ᶜārif-ler ḳaşıda yaḫşı émestür. Sögmek ve müzāḥ fuḥş bile ṣaġīr urmaḳ ve uvşaḳ taş (15) barmaḳ bile biri birige taşlamaḳ dék ve mühreler gümān gürūhdın ötküçi-ler yolı-ġa atmaḳ ve çaġır içmek ve tenbüreler çalmaḳ (16) ve surnāy maṣḫaralıḳ misāfirler bile ḳılmaḳ dék ve anıñg emṣāl.[531] فَمَا كَانَ Pes yoḳ édi جَوَابَ قَوْمِهِ anıñg (17) ḳavmı-nıñg cevābı anıñg sözige. إِلَّا أَن قَالُوا Meger olkim ayttı-lar: ائْتِنَا بِعَذَابِ اللَّهِ "Kéltür Ḫudāy'nıñg ᶜaẕābını bizge! (18) إِن كُنتَ Eger bar sén مِنَ الصَّادِقِينَ rāst aytḳuçı-lardın anda kim bu iş-ler ḳabīḥ-dür ve anıñg sebebi bile ᶜaẕāb (19) sizlerge ingüsidür, yaᶜni biz bu ᶜamel-lerni[532] ḳoymaġumızdur. Eger sén rāst aytur-sén kim Ḫudāy bardur ve sén anıñg (20) peyġamberi[533] sén. Pes aytḳıl tā ᶜaẕāb yibergey bizge." Lūṭ -ᶜaleyhi's-selām- alardın nevmīd boldı.

30. قَالَ Ayttı münācāt yüzidin: (21) رَبِّ انصُرْنِي "Ḫudāyā yārī bérgil manña ᶜaẕāb indürmek bile عَلَى الْقَوْمِ الْمُفْسِدِينَ gürūh-ı tebāhkārlarġa!"[534]

31. وَلَمَّا جَاءتْ (22) Ol vaḳt kim kéldiler رُسُلُنَا bizinğ yibergenlerimiz yaᶜni ferişteler إِبْرَاهِيمَ بِالْبُشْرَى İbrāhīm sarıġa oġul (23) beşāreti-nıñg ciheti bile. قَالُوا Ayttı-lar إِنَّا مُهْلِكُو durustluḳ bile kim:[535] "Biz helāk ḳılġuçı-lar-biz أَهْلِ هَذِهِ الْقَرْيَةِ bu Sedūm (24) kénti-nıñg[536] ehli-ni kim séninğ ḫᵛāherzādınğ-nıñg tekẕībin ḳıldılar.[537] إِنَّ أَهْلَهَا Durustluḳ

[531] TS emṣāl: YA [429a/18] emṣāli
[532] TS ᶜamellerni: YA [429a/21] ᶜamellerniñg
[533] TS peyġamberi: YA [429a/22] peyġāmberi
[534] YA [429a/24] gürūh-ı tebāhkārlarġa: TS gürūh-ı tebāhlarge
[535] YA [429a/27] kim: TS yok.
[536] YA [429a/27] kéntiniñg: TS keyfiyetiniñg
[537] TS ḳıldılar: YA [429a/28] ḳılurlar

bile kim ol ként-niñg (25) ehli كَانُوا ظَالِمِينَ bardurlar sitemkārlar küfr ve[538] türlük türlük leşkerler[539] bile.”

32. قَالَ Ayttı İbrāhīm -ᶜaleyhi’s-selām-: إِنَّ فِيهَا لُوطًا (26) “Durustluḳ bile **[429ᵇ/01]** ol ként-de Lūṭ’dur ve ol ẓālim-lerdin émestür.” قَالُوا[540] Ayttı-lar ferişteler: نَحْنُ أَعْلَمُ “Biz dānāraḳ biz (27) بِمَن فِيهَا her kişige kim andadur ve mü’min[541] ve kāfirdin ve biz Lūṭ -ᶜaleyhi’s-selām- ḥālidin ġāfil émes biz. لَنُنَجِّيَنَّهُ Her-āyine añga **[103ᵇ/01]** ḳutulmaḳlıġ[542] bérür-biz. وَأَهْلَهُ Ve anıñg kişilerige إِلَّا امْرَأَتَهُ meger anıñg ḫatunıġa kim ol كَانَتْ bolġay مِنَ الْغَابِرِينَ (02) bāḳī ḳalġanlardın ᶜaẕāb-da yā ként-de, yaᶜni aytḳumızdur tā Lūṭ alarnıñg arasıdın çıḳıp barġay özi-niñg (03) ehli ve anıñg barça kişi-si çıḳıp barġay, meger anıñg ḫatunı kim ḳavm-nıñg arasıġa ḳalġay ve alar bile helāk bolġay.”

33. وَلَمَّا أَن جَاءتْ (04) Ol vaḳt kim kéldiler رُسُلُنَا لُوطًا bizim̃g yibergenlerimiz Lūṭ sarıġa. سِيءَ بِهِمْ Ḳayḳuluḳ[543] (05) boldı alar bile وَضَاقَ ve tar boldı بِهِمْ alarnıñg sebebi bile ذَرْعًا köñgül ciheti-din. Yaᶜni tar köñgül-lük boldı kim bolmaġay (06) kim anıñg ḳavmı-dın alarġa rencī yétilgey.[544] Ol cihet bile kim alar ġarīb-lerġa taᶜarruż ḳılur érdiler. Ferişteler melāl eşerin (07) Lūṭ -ᶜaleyhi’s-selām-nıñg mübārek manglayıda müşāhede ḳılıp anga tesellī bérdiler. وَقَالُوا لَا تَخَفْ Ve ayttı-lar: “Ḳorḳmaġıl (08) وَلَا تَحْزَنْ ve ḳayġuluḳ bolmaġıl. إِنَّا مُنَجُّوكَ Durustluḳ bile kim biz ḳutḳarġuçı-biz séni وَأَهْلَكَ ve séniñg (09) kişilerin̄g-ni إِلَّا امْرَأَتَكَ meger séniñg ḫatunuñg-nı kim ol كَانَتْ مِنَ الْغَابِرِينَ bolġay ḳalġuçı-lar ve helāk (10) bolġanlardın.”

34. إِنَّا مُنزِلُونَ Durustluḳ bile kim biz inip kéltürgüçi-ler biz عَلَى أَهْلِ هَذِهِ الْقَرْيَةِ bu ként-niñg (11) ehlige رِجْزًا مِّنَ السَّمَاء ᶜaẕābı kök-din. Yaᶜni taş yaġdurur[545] بِمَا كَانُوا ol sebeb bile

---

[538] YA [429a/29] ve: TS yok.
[539] TS leşkerler: YA [429a/29] münkirler
[540] YA [429b/1] numaralı nüshada bulunan ayetin üzeri kırmızı veya siyah mürekkeple çizilmemiştir.
[541] mü’min: mümin
[542] TS ḳutulmaḳlıġ: YA [429b/3] ḳutulmaġlıġ
[543] TS ḳayḳuluḳ : YA [429b/7] ḳayġuluḳ
[544] TS yétilgey: YA [429b/9] yétmegey
[545] YA [429b/14] taş yaġdurur biz: TS taş yaġduru<r> biz

kim bar érdiler kim tutuş (12) يَفْسُقُونَ fısḳ ḳılur érdiler. Pes Ḫudāy ḥükmi bile[546] Lūṭ özi-niñg ehli-leri[547] bile ḫalāṣ-lıġ taptı. Ve Mü'tefike'niñg kāfir- (13) leri helāk boldılar ve alarnıñg ḫarāb bolġan şehri ᶜālemī-lerniñg ᶜibreti boldı andaḳ kim buyurur.

35. وَلَقَد تَّرَكْنَا[548] (14) Durustluḳ bile kim biz ḳoyduḳ-biz مِنْهَا ol ḳaryedin آيَةً بَيِّنَةً yaruḳ nişāne, لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ gürūhı üçün taᶜaḳḳul (15) ḳılġaylar ve iᶜtibār alġay ve ol alarnıñg ḫarāb diyārı-nıñg eşerleri-niñg nişānesi-dür yā siccīl taşın kim ol yérde (16) tapsa bolur yā ḳara sular kim henüz bardur.

36. وَإِلَى مَدْيَنَ Ve yiberdük-biz Medyen ehli sarı أَخَاهُمْ شُعَيْبًا alarnıñg (17) ḳarındaşı neseb-de Şuᶜayb'nı. فَقَالَ Pes aytı: يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ "Ey méniñg gürūhım, tapınġızlar Ḫudāy'ġa. وَارْجُوا الْيَوْمَ الْآخِرَ (18) Ve ümīd tutunġızlar soñġı kün-niñg şevābı-nı, yaᶜni[549] ᶜameli aytınġızlar kim anıñg bile şevāb ümīdin tutsa bolġay. (19) Yā ḳorḳunġızlar ḳıyāmet küniniñg ḳatıḳ-lıġı-dın. وَلَا تَعْثَوْا Ve tebāhlıġ-nıñg ġāyetin istemeñgizler. فِي الْأَرْضِ (20) Medyen yéride peymāne[550] kéldüzin az naḳṣı bile مُفْسِدِينَ ḥāleti-de kim fesād ḳaṣd ḳılġuçı-sı bolġay-sizler."

37. فَكَذَّبُوهُ Pes yalġan-çı[551] (21) tuttı-lar Şuᶜayb'nı -ᶜaleyhi's-selām- ve fesāddın salmadı-lar. فَأَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ Pes tuttı alarnı ḳatıḳ zelzele. Ya Cebre'īl (22) -ᶜaleyhi's-selām- ṣayḥası kim köñgül-ler anıñg bile tezelzülde tüşti. فَأَصْبَحُوا[552] Pes tañgda kirdiler فِي دَارِهِمْ özi-niñg sarāylarıda جَاثِمِينَ (23) tizi bile çöpkenler ve ölgenler.

38. وَعَادًا وَثَمُودَ Ve yād ḳıl ᶜĀd ve Şemūd ḳavmın ve alarnıñg helāk-lıġını. وَقَد تَّبَيَّنَ لَكُم (24) Durustluḳ bile kim rūşen bolup-dur alarnıñg **[430ª/01]** helāket-lıġı sizlerge مِّن مَّسَاكِنِهِمْ alarnıñg menzil-leridin Ḥicāz ve (25) Yemen'ġa kim anda öter-sizler ve ᶜaẕāb-nıñg eşerlerin muᶜāyene körer-sizler. وَزَيَّنَ Ve bézedi لَهُمُ الشَّيْطَانُ alar üçün (26) baş tartḳuçı

---

[546] YA [429b/15] bile: TS yok.
[547] TS ehlileri: YA [429b/16] ehlleri
[548] YA [429b/17] numaralı nüshada bulunan ayetin üzeri siyah veya kırmızı mürekkeple çizilmemiştir.
[549] TS yaᶜni: YA [429b/23] ya
[550] peymāne: YA [429b/24] yok.
[551] TS yalġançı: YA [429b/25] yalġannı
[552] TS [103b/22 dk] ayet derkenarda belirtilmiş olup YA [429b/27] numaralı nüshada ayet belirtilmemiştir.

dév, yaᶜni İblīs أَعْمَالَهُمْ alarnıñg girdārlarıdın[553] küfr ü tekẕīb-din-dür. فَصَدَّهُمْ Pes ḳaytardı (27) alarnı عَنِ السَّبِيلِ rāst yolıdın kim enbiyā alarnı añga oḳurlar édi. وَكَانُوا مُسْتَبْصِرِينَ Ve yād érdiler[554] **[104ª/01]** körgüçi-ler, yaᶜni mütemekkin érdiler naẓar u fikr ve mülāḥaẓadın baṣīret közi bile. Ammā anıñg bile meşġūl-luḳ ḳılmadılar yā zīrek (02) ve inç<g>e[555] körgüçi érdiler özi-niñg gümānı bile ve peyġamberlerniñg[556] sözini nā-maᶜḳūl saġındı-lar.

39. وَقَارُونَ Ve yād ḳıl Ḳārūn- (03) nı وَفِرْعَوْنَ وَهَامَانَ ve Firᶜavn ve Hāmān'nı. وَلَقَدْ جَاءهُم مُّوسَى Durustluḳ bile kim kéldi alarġa Mūsā -ᶜaleyhi's-selām- (04) بِالْبَيِّنَاتِ rūşen cihet ve hüveydā muᶜcizeler bile. فَاسْتَكْبَرُوا Pes baş tarttı-lar فِي الْأَرْضِ Mışr yéride, uluġluḳ[557] (05) körsetti-ler. وَمَا كَانُوا Ve yoḳ érdiler سَابِقِينَ ilgeri tutḳuçı-lar Ḫudāy ḥükmi-ġa belkim Ḫudāy ḥükmi alarġa yétti.

40. فَكُلًّا (06) Pes bularnıñg barçalarını kim[558] yād ḳıldı. أَخَذْنَا Tuttuḳ-biz ve ᶜuḳūbet ḳılduḳ-biz بِذَنبِهِ alarnıñg yazuḳı (07) bile. فَمِنْهُم Pes baᶜżı alardın مَّنْ أَرْسَلْنَا kişi bar érdi kim yiberdük-biz عَلَيْهِ حَاصِبًا añga ḳatıḳ meyli kim anda (08) uvşaḳ taş édi. Yaᶜni Lūṭ ḳavmı وَمِنْهُم ve baᶜżı alardın مَّنْ أَخَذَتْهُ الصَّيْحَةُ kişi bar édi kim tuttı anı (09) şayḥa ᶜaẕābı Şemūd ḳavmı ve Medyen ehli dék. وَمِنْهُم Ve alardın مَّنْ خَسَفْنَا kişi bar édi kim tuban ilettük-biz (10) بِهِ الْأَرْضَ anı yérge Ḳārūn dék. وَمِنْهُم Ve alardın مَّنْ أَغْرَقْنَا kişi bar édi kim ġarḳa ḳılduḳ-biz alarnı suvġa[559] (11) ve Nūḥ ve Firᶜavnī-ler ḳavmı[560] dék. وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيَظْلِمَهُمْ Ve yoḳ édi Ḫudāy kim cevr ḳılġay alarġa yaᶜni yazuḳ-sız alarnı (12) ḳılġay. وَلَكِن كَانُوا Velīkin bar érdiler alar kim cehl yā ᶜinād bile أَنفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ öz nefs-lerige cevr ḳılur érdiler. (13) Ve özini küfr ü maᶜṣiyyet bile ᶜaẕāb oḳunıñg[561] nişānesi ḳılur érdiler.

---

[553] YA [430a/03] girdārlarıdın: TS girdārılardın
[554] TS yād érdiler: YA [430a/04] yār érdiler
[555] Metinde "inçe" şeklinde geçen kelime "inç<g>e" olarak düzeltilmiştir.
[556] TS peyġamberlerniñg: YA [430a/6] peyġāmberlerniñg
[557] YA [430a/9] uluġluḳ: TS artuġluḳ
[558] YA [430a/10] kim: TS yok.
[559] TS suvġa: YA [430a/16] suda
[560] YA [430a/16] ḳavmı: TS yok.
[561] TS oḳunıñg: YA [430a/19] oḳınıñg

41. مَثَلُ الَّذِينَ اتَّخَذُوا Alarnıñg miṣli kim (14) tuttı-lar مِن دُونِ اللَّهِ Ḫudāy'dın özge أَوْلِيَاء dostlar, ya^{c}ni Ḫudālar كَمَثَلِ الْعَنكَبُوتِ örmek-çi dék- (15) dür kim özi üçün اتَّخَذَتْ بَيْتًا tuttu évi. وَإِنَّ أَوْهَنَ الْبُيُوتِ Durustluḳ bile kim évlerniñg boş- (16) raġı لَبَيْتُ الْعَنكَبُوتِ her-āyine örmek-çi-niñg évi-dür kim né saḳfı bar ve né tamı ve né ısıġnı tıyar ve né savıḳnı. (17) لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ Eger bolsalar kāfirler kim bilseler némeni her-āyine bilgeyler kim bu milṣi-dür alarnıñg dünye üçün, ya^{c}ni andaḳ (18) kim örmekçi-niñg évi boş ve i^{c}tibārsız[562] ve hīç némege yaramas alarnıñg dünye dağı ḫ^{v}ār u ḳadrsızdur. Ve andın (19) açılmas ve ṣāḥibi-i *Baḥrü'l-Ḥaḳāyıḳ* aytıp-dur kim: "Örmekçi her néçe özige toḳur zindānı öz nefsi üçün yasar ve ḳaydı (20) özi-niñg éligi ve ayaḳı-ġa ḳoyar, pes anıñg évi anıñg ḳapalur évi-dür.[563] Alar dağı kim Ḫudāy'dın özgeni (21) dostlar tutsalar ya^{c}ni hevā tayanmaḳ ve dünye[564] muḥabbeti ve şeyṭān mütāba^{c}atı-ġa meyl ḳılsalar[565] vizr ü vebāl-niñg selāsili (22) ve oġlanı bile muḳayyed bolup ḫalāṣ-lıġ yüzi yoḳtururlar.[566] Ve ^{c}āḳıbet nīrān mehleke **[430^{b}/01]** si yaraḳlıġ ve ḥırmān derekeside (23) tüşüp mu^{c}āḳıb u mu^{c}a<u>zz</u>eb bolurlar. Ve ba^{c}żı nefs-niñg hevālarını i^{c}tibārsızlıġ-da ^{c}ankebūt tarığı oḫşatıp- (24) durlar.

42. إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ Durustluḳ bile kim Ḫudāy bilür, مَا يَدْعُونَ olça oḳur-sizler ya^{c}ni tapınur-sizler مِن دُونِهِ (25) andın özgege مِن شَيْءٍ her némedin but ve mülk ve ādemī ve yulduz dék. وَهُوَ الْعَزِيزُ Ve ol ġālib-dür ve anıñg mülki-de (26) şerīki yoḳtur. الْحَكِيمُ Muḥkem işlik-dür ḥikmet bile müşrik-lerniñg ^{c}uḳūbeti-ni késin salur.

43. وَتِلْكَ الْأَمْثَالُ (27) Ve bu meṣel-ler نَضْرِبُهَا لِلنَّاسِ kéltürür-biz ve beyān ḳılur-biz kişiler üçün. وَمَا يَعْقِلُهَا Ve tapmas-lar anıñg ṣemere ve fāyidesini **[104^{b}/01]** إِلَّا الْعَالِمُونَ meger dānālar kim tedebbür ḳılurlar némelerniñg ḥaḳāyıḳı-da.

---

[562] TS i^{c}tibārsız: YA [430a/25] i^{c}tibārsızdur
[563] TS évidür: YA [430a/27] yéridür
[564] dünye: YA [430a/28] dünyā
[565] TS ḳılsalar: YA [430a/28] ḳılsa
[566] TS yoḳtururlar: YA [430a/29] yoḳturlar

44. خَلَقَ اللَّهُ Yarattı Ḫudāy Teᶜālā السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ (02) kök-ler ve yérni[567] بِالْحَقِّ[568] Ḥaḳ iẓhārı üçün né bāṭıl ve né oyun üçün. إِنَّ فِي ذَٰلِكَ Durustluḳ bile kim bu yaratmaḳda لَآيَةً nişānedür (03) rūşen yā meşel-ler urmaḳda ᶜibretī-dür لِّلْمُؤْمِنِينَ īmān kéltürlergenler.[569]

45. اتْلُ[570] Oḳuġıl مَا أُوحِيَ إِلَيْكَ[571] olça vaḥy ḳılılur[572] sanĝa (04) مِنَ الْكِتَابِ Ḳurān'dın. وَأَقِمِ الصَّلَاةَ Ve ḳāyim tut namāznı. إِنَّ الصَّلَاةَ Durust-luḳ bile kim namāz تَنْهَىٰ tıyar عَنِ (05) الْفَحْشَاءِ işi-din kim ᶜaḳl ḳaşıda yamān bolġay. وَالْمُنكَرِ Ve ᶜameli-din kim şerᶜ ḥükmi bile tayalġan bolġay, yaᶜni ḳayta turmaḳ-(06) nıĝ sebebi bolur yazuḳ-lardın kim müdāvemet anĝa ve ẕikr devāmı-nıĝ mūcibi ve ḫaşyet kemālı-nıĝ mūrişi-dür ve ḫāṣiyyet bile (07) bendeni yazuḳdın tıyar. Kéltürüptürler[573] kim enṣārī yigiti cemāᶜatin mülāzemetin[574] körsetip Ḥażret-i Peyġamber[575] -ṣallallāhu ᶜaleyhi ve's-sellem- (08) bile namāz oḳur érdi. Ve hīç türlük fāḥişelerdin yoḳ érdi kim anı ḳılmas édi. Çün ḥāl-i ḥikāyetin ᶜarż-ı muvaḳḳıfı- (09) ġa yétkürdiler. Ol ḥażret -ṣallallāhu ᶜaleyhi ve's-sellem- ayttı kim: "İnne ṣalāte setenhāhu"[576] Bat bolġay kim anıĝ namāzı anı andın (10) aytḳay. Az zamānı-da tevbe tevfīḳın taptı ve ṣaḥābeniĝ zāhidleridin boldı. Vasīṭ-de özi-niĝ isnādı bile Enes (11) İbn-i Mālik -raḍıyallāhu ᶜanh-dın naḳl ḳılur kim Ḥażret-i Resūl -ṣallallāhu ᶜaleyhi ve's-sellem- ayttı kim: "Her kim yatmaġay anıĝ namāzı anı faḥşā (12) ve münkirdin artuḳ bolmaġay anĝa ol namāz bile Ḥażret-i Ḥaḳ Subḥāne ve Teᶜālā'dın[577] néme yoḳtur." Meger yıraḳlıġ ṣāḥib-i *Te'vilāt* (13) kéltürüptür kim: "Her birige ten ve nefs ve köñgül ve baş ve rūḥ-dın namāzıdur, yatġuçı-lar ten-niĝ namāzı yatġuçı-dur (14)

---

567 TS yérni: YA [430b/08] yérlerni

568 TS nüshasında bulunan ayet sayfanın ikinci satır hizasında verilmiş olup derkenar işaretiyle belirtilmemiştir: YA [430b/08] numaralı nüshada bulunan ayetin üzeri çizilmemiştir.

569 TS īmān kéltürlergenler: YA [430b/09] īmān kéltürülgenler

570 YA [430b/10] numaralı nüshada bulunan ayetin üzeri siyah veya kırmızı mürekkeple çizilmemiştir.

571 YA [430b/10] numaralı nüshada bulunan ayetin üzeri siyah veya kırmızı mürekkeple çizilmemiştir.

572 YA [430b/10] vaḥy ḳılılur: TS vaḥy ḳılur

573 TS kéltürüptürler: YA [430b/14] kéltürler

574 TS mülāzemetin: YA [430b/14] mülāzemet

575 TS peyġamber: YA [430b/14] peyġāmber

576 "Muhakkak ki namaz kötülüklerden alıkoyar." (Kur'ân-ı Kerîm, 29/45)

577 TS Ḥażret-i Ḥaḳ Subḥāne ve Teᶜālādın: YA [430b/19] Ḥażret-i Ḥaḳ Subḥanedin

meᶜāṣī ve melāmī-din. Ve nefs-niñg namāzı māniᶜ-dür zevā'il ve ᶜalāyıḳ[578] ve reviyyet aḫlāḳ ve muẓlime hey'āt-dın. Ve köñgül namāzı tıyar (15) fużūl ẓuhūrı ve ġaflet ve ḫūrīni. Ve ser-namāzī menᶜ körsetür iltifāt-nı ḥażret māsivāsıġa. Ve rūḥ namāzı nehy ḳılur istiḳrār- (16) dın aġyār mülāḥaẓası-da. Ve ḫafī namāzı ötkerür sālik-ni eṣniyet şehvedi ve enāniyyet ẓuhūrı-dın. Yaᶜni añga ẓāhir bolur (17) kim ḥaḳīḳat yüzidin bir Ḫudāy'dın özge yoḳtur ᶜālim-de وَلَذِكْرُ اللَّهِ Ve her-āyine Ḫudāy ẕikri أَكْبَرُ uluġraḳ-dur.[579] (18) Barça némeni yād ḳılmaḳ-dın anıñg üçün kim anıñg yād ḳılmaġı ṭāᶜat-dur ve andın özgeni yād ḳılmaḳ ṭāᶜat (19) émes-tür. Yā uluḳ-raḳ-dur andın kişi anıñg ḳadrini tanıġay[580] yā uluġ-raḳ andın-dur kim özge ẕikrini anıñg bile (20) muᶜārāża ḳılġay. Ve baᶜżı anıñg[581] ḳavlı bile kim ayturlar murād-ı ẕikrdin namāzdur. Maᶜnā bu bolġay kim namāz uluḳ-raḳ-dur özge ṭāᶜat- (21) lardın yā andın uluḳ-raḳ-dur[582] kim özi-niñg ṣāḥibi-ġa faḥşā ve münkir ᶜuḳūbeti-niñg mūcibi-ni bāḳī ḳoyġay. Muḥaḳḳıḳ-lar (22) añgadurlar kim Ḫudāy'nıñg ẕikri bendeġa uluḳ-raḳ-dur. Bende ẕikrin Ḫudāy'ġa kim bendeniñg ẕikri ḳoşuluptur ġaraż- (23) larġa. Ve Ḫudāy'nıñg ẕikri ṣāfī-dür ᶜillet-ler ve ᶜivaż-lar küdüret-leridin yā bende ẕikrin ḥālī-dür. Fenā añga aşuḳur ve (24) Ḫudāy ẕikri bāḳī-dür. Zevāl añga yol tapmas Zünnūn -ḳaddese sırrahu- aytıp-dur kim: "Anıñg ẕikri uluḳ-raḳ-dur andın (25) kim sén anı yād ḳılmaġay-sén. Meger andın soñg ol séni yād ḳılġay." Sülemī -raḥmetullah- aytıp- **[431ᵃ/01]** dur kim: "Anıñg ẕikri ezel-de (26) sizlerge yaḫşı-raḳ-dur sizleriñg ẕikriñgizdin." Bu vaḳt-da anı nefeḥāt-da Ḥażret-i Şeyḫ Ebī Saᶜīd Ebu'l Ḫayr[583] (27) dın naḳl ḳılur kim: "Ḫudāvend ẕikri uluḳ-raḳ-dur[584] né andaḳ kim sén anı yād ḳılġay sén. Ol séni yād ḳılġay. Ẕikri uluḳ-raḳ-dur **[105ᵃ/01]** séniñg ẕikriñg-din. Séniñg ẕikriñg maᶜlūm-dur kim né bolġay. وَاللَّهُ يَعْلَمُ Ve Ḫudāy bilür. مَا تَصْنَعُونَ

[578] ᶜalā'iḳ: ᶜalāyıḳ
[579] TS uluġraḳdur: YA [430b/20] uluḳraḳdur
[580] TS ya uluḳraḳdur andın kişi anıñg ḳadrini tanıġay: YA [430b/22] ya uluḳraḳdur andın kişi anıñg bile muᶜārıża ḳılġay
[581] TS ve baᶜżı anıñg: YA [430b/22] ve baᶜżınıñg
[582] TS uluḳraḳdur: YA [430b/23] uluġraḳdur
[583] TS Ḥażret-i Şeyḫ Ebī Saᶜīd Ebu'l Ḫayr: YA [431a/02] Şeyḫ Ebī Saᶜīd
[584] TS uluḳraḳdur: YA [431a/2] uluġraḳdur

Olça ḳılur siz- (02) ler namāzdın ve andın özge sizlerniñg cezāñgız ᶜameliñgiziñg münāsibi bolġusıdur.”

46. وَلَا تُجَادِلُوا Ve cidāl ḳılmañgızlar (03) ve peygār körsetmeñgiz أَهْلَ الْكِتَابِ kitāb ehli bile, yaᶜni kişileri bile kim sizlerniñg ᶜahdiñgizdedür yā cizye (04) ḳabūl ḳılıp-dur. إِلَّا بِالَّتِي هِيَ Meger ḥaṣleti bile kim ol أَحْسَنُ yaḫşı-raḳ-dur, yaᶜni alarnıñg durustluġı-nı ḫōş ḫūyluḳ- (05) ḳa muḳābele ḳılıñgızlar ve alarnıñg ġażabını ḥilm-ge. إِلَّا الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ Meger alar kim cevr ḳıldılar alardın, yaᶜni ᶜahd sındur- (06) dılar yā cizyeni bérmediler. Ve aytıp-durlar ẓālim-ler kitāb ehli-din alardurlar kim oġul işbātın ḳılurlar Ḫudāy’ġa. (07) وَقُولُوا Ve aytıñgızlar alarġa tamām ṣıdḳ bile: آمَنَّا “Īmān kéltürüp biz بِالَّذِي némege kim tuban yiberilip-dür (08) إِلَيْنَا [585] biziñg sarıġa, yaᶜni Ḳurān وَأُنزِلَ إِلَيْكُمْ ve olça bile yiberilip-dür sizlerge yaᶜni Tevrat ve Zebūr ve İncīl (09) وَإِلَهُنَا ve biziñg Ḫudāy’mız وَإِلَهُكُمْ ve sizlerniñg Ḫudāy’ıñgız وَاحِدٌ birdür. وَنَحْنُ لَهُ Ve biz öz Ḫudāy’mızġa مُسْلِمُونَ [586] (10) ve[587] boyun ḳoyġuçı-lar biz ve muḫliṣ-ler ve muvaḥḥidler ve sizler erbāb ittiḫāẕın ḳılur-sizler aḥbār ve ruhbān-dın.”

47. وَكَذَلِكَ (11) Ve andaḳ kim tuban yiberdük-biz peyġamberlerġa[588] öz kitāb-larımızını. أَنزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ Yiberdük-biz séniñg sarıġa Ḳurān’nı muvāfıḳ (12) kitābı burunġı kitāblarġa dīn uṣūlı-da. فَالَّذِينَ Pes alar kim آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ bérdük-biz alarġa muḳaddes kitāb-nıñg (13) ᶜamelin. İbn-i Selām ve anıñg emṣāli -raḍıyallāhu ᶜanh- dék يُؤْمِنُونَ Īmān kéltürürler Ḫudāy’ġa yā murād alardurlar kim biᶜṣet-din (14) burun peyġamber[589] -ṣallallāhu ᶜaleyhi ve’s sellem- ve Ḳurān’ġa Īmān kéltürüp érdiler. Ḳays bin Sāᶜd ve Baḥīrā ve Nesṭūr dék ve Varaḳa dék (15) ve alarnıñg emṣāli وَمِنْ هَؤُلَاءِ ve bu ᶜArab gürūhı-dın مَن يُؤْمِنُ بِهِ kişi bardur kim Īmān kéltürür Ḳurān’ġa ve Muḥammed -ṣallal- (16) lāhu ᶜaleyhi ve’s-sellem-ġa. وَمَا يَجْحَدُ بِآيَاتِنَا Ve münkir bolmaġaylar biziñg kitābımızınıñg āyet-leriġa. إِلَّا الْكَافِرُونَ Meger Īmān kéltür- (17)

---

585 TS nüshasında kayıtlı bulunan ayetin üzeri siyah veya kırmızı mürekkeple çizilmemiştir.
586 TS nüshasında kayıtlı bulunan ayetin üzeri siyah veya kırmızı mürekkeple çizilmemiştir.
587 TS ve: YA [431a/14] yok.
588 TS peyġamberlerġa: YA [431a/15] payġāmberlerġa
589 TS peyġamber: YA [431a/18] peyġāmber

megenler Yehūd'dın Ka^{c}b bin El Eşref dék ve ^{c}Arab'nıñg mu^{c}ānidleri Ebū Cehl dék ve añga oḫşaş.

48. وَمَا كُنتَ تَتْلُو Ve yoḳ (18) édiñg sén kim oḳuġay-sén مِن قَبْلِهِ Ḳurān'dın burun مِن كِتَابٍ hīç kitābı menzile kitāb-lardın. وَلَا تَخُطُّهُ (19) Ve biti-mes-sén kitābı-nı بِيَمِينِكَ [590] özüñg-nüñg[591] oñg éligi bile te'kīddür[592] kitāb nefy-de. Ya^{c}ni her-giz oḳumay[593]-sén (20) ve muṭlaḳā kim eger andaḳ oḳuġuçı ve bitküçi bolsañg érdi إِذًا [594] ol vaḳt لَّارْتَابَ الْمُبْطِلُونَ şek-de tüşer érdiler (21) tebāhkārlar ve égri yürügüçi-le<r>, ya^{c}ni ^{c}Arab'nıñg müşrik-leri aytur érdiler kim çün oḳur ve bitür pes Ḳurān'nı burunġı- (22) larnıñg kitāb-lardın iltiḳāṭ[595] ḳılıp-dur. Ve bizge oḳur yā cuhūdlar şek-de tüşer érdiler kim biz öz kitāb-larımızda (23) oḳup biz kim āḫirü'l-zamān peyġamberi[596] ḳavmı[597] ümmī bolġay. Ve bu kişi oḳuġuçı ve bitküçi-dür. Ve *Teysīr*'de kéltürüptür kim: "Ḫuṭbe ve ḳırā'at[598] fażīlet (24) égendür peyġamberdin[599] özgege ve ol fażl-nıñg ^{c}ademī ol ḥażret-niñg mu^{c}cizesi érdi. Mu^{c}cize kim ẓāhir boldı ve anıñg ümmiyyetide[600] (25) şek ü şübhe **[431^{b}/01]** ḳalmadı. Ḥaḳ Subḥāne ^{c}ömrniñg āḫırıda bu fażīlet-ni dağı añga erzānī tuttı tā özge mu^{c}cize bolġay." (26) Ve İbn-i Ebī Şeybe öz muṣannefi-de ^{c}Avn bin ^{c}Abdullah'dın naḳl ḳılıp-dur kim: "Māmāt resūlullah -ṣallallāhu ^{c}aleyhi ve's sellem- ḥattā ketb ve ḳıra'a (27) bu ṣūret Ḳurān'nıñg münāfī-si yoḳtur. Anıñg üçün kim āyet-de kitābet nefyin muḳarrer ḳılıp-dur zamānı-ġa Ḳurān inmegidin **[105^{b}/01]** burun. Ve alarnıñg müẕehhibi kim anı ümmī bilürler ^{c}ömrniñg evveli-din tā āḫırı-ġaça ṣavāb-ḳa aḳreb-dür."

---

590 TS nüshasında kayıtlı bulunan ayetin üzeri siyah veya kırmızı mürekkeple çizilmemiştir.
591 TS özüñgnüñg: YA [431a/24] özüñgniñg
592 te'kīddür: tekīddür
593 YA [431a/25] oḳumay: TS oḳuyamay
594 TS nüshasında kayıtlı bulunan ayetin üzeri siyah veya kırmızı mürekkeple çizilmemiştir.
595 TS iltiḳāṭ ḳılıpdur: YA [431a/27] iltifāt ḳılıpdur
596 TS peyġamberi: YA [431a/28] peyġāmberi
597 TS "ḳavmı" kelimesi satırın üst hizasında verilmiştir: YA [431a/28] yok.
598 ḳırā'at: ḳırāat
599 TS peyġamberdin: YA [431a/29] peyġāmberdin
600 YA [431a/30] ümmiyyetide: TS ümmī ehlide

49. بَلْ هُوَ Bél-kim Ḳurān (02) آيَاتٌ بَيِّنَاتٌ rūşen āyet-lerdür فِي صُدُورِ الَّذِينَ alarnıŋ köŋgli-de kim أُوتُوا الْعِلْمَ bérilip-dürler ᶜilm-ni. (03) Yaᶜni kitāb ehli-niŋ mü'min-leri yā ṣaḥābe-i kirām anı yād tutarlar tā hīç kişi taḥrīf ḳıla almaġay. Ve Ḳurān'nı oḳumaḳ (04) ẓahrü'l-ḳalb-din merḥūme ümmet-niŋ ḫaṣṣası-dur kim burunġı kitāb-larnı varaḳ-lardın oḳur érdiler. Ḳavlı ol-dur (05) kim 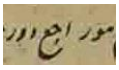 Ḥażret-i Peyġamber'ġa yaᶜni Muḥammed -ṣallallāhu ᶜaleyhi ve's-sellem- anıŋ işleri ve ᶜilm aŋa kim ol ümmī-dür, rūşen āyet-ler- (06) dür alarġa kim dānādurlar ilāhī kitāb-larıġa ve vāḳıf Ḥażret-i Resūl -ṣallallāhu ᶜaleyhi ve's-sellem-niŋ simāt ve ṣıfātı-ġa. (07) وَمَا يَجْحَدُ بِآيَاتِنَا Münkir bolmaġaylar biziŋ āyet-lerimizġa kim Muḥammed ve Ḳurān. إِلَّا الظَّالِمُونَ Meger kāmil-ler ẓulm-de kim mükābere- (08) ler ḳılurlar ve bā-vücūd iᶜcāz delīl-leri-niŋ vużūḥı bile.

50. وَقَالُوا Ve ayttı-lar kāfirler: لَوْلَا أُنزِلَ "Yaŋa tuban yiberilmes (09) عَلَيْهِ Muḥammed'ġa آيَاتٌ مِّن رَّبِّهِ nişāne anıŋ Perverd-gār'ı ḳaşıdın, yaᶜni muᶜcize-i Ṣāliḥ nāḳası ve Mūsā ᶜaṣāsı ve ᶜĪsā māyide- (10) si dék." -ᶜAlā nebiyyinā ve ᶜaleyhime's-selām- قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ Aytḳıl: "Mundın özge yoḳtur kim āyet-ler ve muᶜcizeler عِندَ اللَّهِ Ḫudāy (11) ḳaşıdadur. Her ḳaçan tilese ve her kimge tilese tuban yiberür ve anıŋ iẓhārı méniŋ iḳtidārım ve iḫtiyārım ḳabżasıda (12) émestür. وَإِنَّمَا أَنَا [601] Ve mundın özge yoḳtur kim mén نَذِيرٌ مُّبِينٌ ḳorḳutḳuçı mén āşikāra, yaᶜni ḳorḳutur-mén (13) laᶜneti bile kim sizler tapḳay-sizler."

51. أَوَلَمْ يَكْفِهِمْ [602] Āyā yétmes müdür alarġa hüveydā ḥücceti ve vāżıḥ muᶜcizi? أَنَّا أَنزَلْنَا[603] Olkim biz (14) yiberdük-biz عَلَيْكَ الْكِتَابَ saŋa Ḳurān'nı. Ve tutuş يُتْلَى عَلَيْهِمْ oḳulur alarġa alarnıŋ tili bile ve alar (15) kişi-leriŋ efṣaḥı-durlar ve belāġat sırlar ve feṣāḥat ṭavrları alarġa yaşurun émestür. Ve sén taḥaddī ḳılıp- (16) sén ve sözniŋ ḳısḳarāġın Ḳurān utrusıda alardın tilep sén. Ve alar leşker tartarlar ve māl u cān oynar- (17) lar. Ve anıŋ muᶜārażasıġa bola almaslar. Muᶜcize mundın yaruḳ-raḳ

---

[601] TS nüshasında kayıtlı bulunan ayetin üzeri siyah veya kırmızı mürekkeple çizilmemiştir.

[602] TS [105b/13 dk] ayete dahil olan لَمْ derkenarda belirtilmiştir: YA [431b/18] yok.

[603] TS nüshasında kayıtlı bulunan ayetin üzeri siyah mürekkeple çizilmiştir.

ḳayda bolġay? Ve aytıp-durlar cemᶜī Ḥażret-i (18) Resūl -ṣallallāhu ᶜaleyhi ve's-sellem-ġa kéldiler ve baᶜżı Yehūd sözleridin tép özi bile kéltürdiler. Ve müddeᶜā olkim tiler-biz (19) kim öz ᶜilmimizni anᵹga artuḳ ḳılġay-biz. Ḥażret ayttı kim bu yol azmaḳlıġ yéter ḳavmıġa olçadın alarnınᵹg peyġamberi[604] alarġa (20) kéltürüptür raġbet ḳılġay-lar némege kim alarnınᵹg peyġamberi-din[605] özge kéltürüptür. Ve anᵹga raġbet ḳılurlar. Ve bu āyet (21) nāzil boldı kim ayā yétmes[606] alarġa oḳurlar. إِنَّ فِي ذَٰلِكَ Durustluḳ bile kim bu kitāb-da لَرَحْمَةً her-āyine baġışları- (22) dur yā uluġ niᶜmeti kişi-ge kim anınᵹg mütābaᶜatın ḳılġay. وَذِكْرَىٰ Ve pendi ve naṣīḥati-dür لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ gürūhı-ġa kim (23) taṣdīḳ ḳılġay-lar.

52. قُلْ كَفَىٰ بِاللَّهِ Aytḳıl: "Pesendedür Ḫudāy بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ mén ve sizler ara شَهِيدًا tanuḳ méninᵹg (24) sözümge kim méni taṣdīḳ ḳılurlar **[432ª/01]** muᶜcizāt[607] bile يَعْلَمُ bilür, مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ olça kök-ler yérlerdedür. Pes méninᵹg ḥālim (25) ve sizlerninᵹg ḥāliniᵹgiz[608] anᵹga maḫfī bolmaġusıdur. وَالَّذِينَ آمَنُوا Ve alar kim īmān kéltürdiler بِالْبَاطِلِ Ḥaḳ siz (26) çün Yehūdiyye ve Naṣrāniyye dék[609] kim[610] ya[611] īmān kéltürdiler bāṭıl maᶜbūdlarġa. وَكَفَرُوا بِاللَّهِ Ve kāfir boldılar Ḥaḳ Ḫudāy'ġa. أُولَٰئِكَ (27) Ol[612] gürūh هُمُ الْخَاسِرُونَ alardurlar ziyān işlik-ler kim éşitürdiler küfrni īmānġa.

53. وَيَسْتَعْجِلُونَكَ Ve aşuġur- **[106ª/01]** lar[613] kāfirler sanᵹga بِالْعَذَابِ[614] ᶜaẕāb inmegi-ge Naṣr bin Ḥāriṣ[615] dék ve anınᵹg emṣāli. وَلَوْلَا أَجَلٌ مُسَمًّى Ve eger né müddeti érdi (02) atalġan ve muᶜayyen her ḳavm-nınᵹg ᶜaẕābı üçün. لَجَاءَهُمُ الْعَذَابُ Her-āyine kélür érdi aşuḳ-ḳuçı-larġa vaᶜde ḳılġan ᶜaẕāb. (03) وَلَيَأْتِيَنَّهُمْ Ve şek-siz kélgüsi-dür ol ᶜaẕāb alarġa بَغْتَةً

---

[604] TS peyġamberi: YA [431b/25] peyġāmberi
[605] TS peyġamberidin: YA [431b/26] peyġāmberidin
[606] TS yétmes: YA [431b/27] yétmesdür
[607] TS muᶜcizāt: YA [432a/1] muᶜcizeler
[608] TS méninᵹg ḥālim ve sizlerninᵹg ḥāliniᵹgiz: YA [432a/1] méninᵹg ve sizlerninᵹg ḥāliniᵹgiz
[609] TS yehūdiyye ve naṣrāniyye dék: YA [432a/2] yehūd ve enṣārī dék
[610] YA [432a/3] kim: TS kelīm
[611] TS ya: YA [432a/3] yok.
[612] TS "ol" iki kere tekrarlanmıştır.
[613] TS aşuġurlar: YA [432a/4] aşuḳurlar
[614] TS nüshasında kayıtlı bulunan ayetin üzeri siyah veya kırmızı mürekkeple çizilmemiştir.
[615] TS Naṣr bin Ḥāriṣ: YA [432a/5] Nuṣret bin Ḥāriṣ

nāgehān[616] dünyede[617] yā ölüm vaḳtı-da yā āḫiret-de. وَهُمْ لَا (04) يَشْعُرُونَ Ve alar bilmes-ler anıñg kélmegi-ni.

54. يَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ Aşuḳ-maḳ tilegin ḳılurlar sanñga ᶜaẕāb ḥalveti-ġa. (05) وَإِنَّ جَهَنَّمَ Ve ḥāl olkim tamuġ لَمُحِيطَةٌ بِالْكَافِرِينَ tükel tutup-dur iḥāṭa ḳılıp-dur īmān kéltürmegenlerge. (06) Yaᶜni cehennem-niñg mūcib-leri küfr ü meᶜāṣī dék muḥīṭ-dür alarġa yā fāᶜil müstaḳbel maᶜnāsı bile bolġay yaᶜni iḥāṭa ḳılġusıdur (07) alarġa.

55. يَوْمَ يَغْشَاهُمُ الْعَذَابُ Küni kim kirgey ᶜaẕāb alarġa مِن فَوْقِهِمْ alarnıñg baş-ları üstidin (08) وَمِن تَحْتِ أَرْجُلِهِمْ ve alarnıñg ayaḳ-ları astıdın. وَيَقُولُ Ve aytḳay Ḫudāy yā ferişte anıñg fermānıġa tamuġluḳ- (09) larġa: ذُوقُوا [618] "Tatıñgızlar مَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ olçanıñg cezā'sın[619] bar érdiñgiz kim ḳılur érdiñgizler dünye[620] ᶜamel- (10) niñg sarāyı ve ᶜuḳbā sarāyı cezā'sı-dur.[621] Her né anda ékip bizler munda urar-sizler." Kéltürüptürler kim cemᶜī mü'min-ler[622] Mekke'de (11) iḳāmet ḳılıp azuḳ azlıġı ciheti-din istiᶜdādnıñg azlıġı yā vaṭan-larnıñg muḥabbeti-niñg sebebi bile ḳarındaş- (12) larnıñg ṣoḥbeti sebebi bile hicret ḳılmas érdiler, ḳorḳunç ve hem bile Ḫudā'ġa[623] tapınmaḳ körsetür érdiler. Ḥaḳ Subḥāne (13) bu āyet yiberdi kim.

56. يَا عِبَادِيَ Ey méniñg bendelerim, الَّذِينَ آمَنُوا alar kim īmān kéltürüp sizler şirk (14) ehli-din yér sarıġa barıñgızlar. Ve mü'min-lerniñg ṣoḥbetin tileñgizler. Ve eger şehride āşikāra ᶜibādet[624] ḳıla almasañgız- (15) lar. إِنَّ أَرْضِي Durustluḳ bile kim méniñg yérim وَاسِعَةٌ kéñg-dür. Hicret ḳılıñgızlar ḳorḳunç yéridin emīn menzilige. (16) فَإِيَّايَ Pes manñga فَاعْبُدُونِ tapınmaḳ körsetiñgizler ḫālişān ḫāliṣ-ler. Ve eger ehl ü ᶜiyāl durustluġı-dın (17) şehr-i köñgül-de köñgül baġlanıp, muḳayyed bolup sizler żarūret ayrılmaḳ küni bolġusıdur anıñg üçün kim.

---

616 TS nāgehān: YA [432a/8] nāgāh
617 TS dünyede: YA [432a/8] dünyāda
618 TS nüshasında kayıtlı bulunan ayetin üzeri siyah veya kırmızı mürekkeple çizilmemiştir.
619 cezā'sın: cezāsın
620 TS dünye: YA [432a/15] dünyā
621 TS ve ᶜuḳbā sarāyı cezā'sıdur: YA [432a/15] ve ᶜuḳbā cezā' sarāyıdur
622 mü'minler: müminler
623 TS Ḫudāġa: YA [432a18] Ḫudāyġa
624 TS ᶜibādet: YA [432a/21] yok.

57. (18) كُلُّ نَفْسٍ Her nefsi ذَائِقَةُ الْمَوْتِ ölüm-niñg tatḳuçı-sıdur ölüm bile, barça kişidin kélgüsi-dürler ثُمَّ (19) إِلَيْنَا pes bizniñg sarıġa تُرْجَعُونَ ḳaytḳusıdurlar. Ve ḥıfṣ-ı ḫiṭāb bile oḳur, yaᶜni sizler ḳaytḳuñgızdurlar (20) bizinñg cezā'mızġa.[625] Pes şirk sarāyı-da turmamaḳ kérek, yüz emān Kaᶜbe'si-ġa Ḥażret-i Peyġamber[626] āsitānesiġa kéltürmek (21) kérek.

58. وَالَّذِينَ آمَنُوا Ve alar kim īmān kéltürdiler Ḥudā ve resūl-ġa. وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ Ve ḳıldılar yaḫşı ᶜamel-ler (22) yaᶜni farīżalar edāsın körsetti-ler. لَنُبَوِّئَنَّهُم Her-āyine indürüp kéltürür-biz alarnı مِّنَ الْجَنَّةِ cennet-din (23) غُرَفًا béyik menzil-ler **[432ᵇ/01]** ve ercümend ġurfelerġa تَجْرِي barur. مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ Ol ġurfeler[627] astı-dın arıġ-lar (24) خَالِدِينَ ḫāleti-de kim cāvidān bolġaylar فِيهَا ol ġurfelerde yā uçmaḫ-da. نِعْمَ أَجْرُ الْعَامِلِينَ Yaḫşı müzdi-dür (25) yaḫşı ᶜamel ḳılġuçı-larġa uçmaḫ-da.

59. الَّذِينَ صَبَرُوا Ve alar kim ṣabr ḳıldılar müşrik-lerniñg āzārıġa ve hicret ḳıldılar (26) vaṭan-lardın وَعَلَى رَبِّهِمْ ve özi-niñg Perverd-gār'ıġa né anıñg ġayrıġa. يَتَوَكَّلُونَ Ve tükel ḳılurlar ve öz (27) işini añga tapşururlar Mekke'niñg mü'min-leri[628] bu āyet-ni éşitip hicret ḳaṣdın[629] Medīne'ge körsetti-ler. Yene özge **[106ᵇ/01]** daġdaġa élig bérdi kim şehride kim bizge anda maᶜīşet esbābı müheyyā bolmaġay néteg bara alġay-biz āyet kéldi kim.

60. (02) وَكَأَيِّن مِن دَابَّةٍ Ve besā tébrengüçi-lerdin kim hīç vech bile لَا تَحْمِلُ ve kötermes رِزْقَهَا öz rūzī-ni kötermek- (03) niñg ṭāḳati. Ve ḳuvveti yoḳtur, yaᶜni ẕaḫīre ḳılmas ve ẕaḫīre ḳılġuçı cānverlerdin ādemī-dür ve sıçḳan ve ḳarınç-ġa.[630] Ve (04) aytıp-durlar: "Tavışḳan ẕaḫīre ḳoyar ve unutur." *Keşşāf*'da baᶜżı-dın naḳl ḳılur kim: "Bülbül-ni[631] kördüm kim yükülük-ni (05) özi-niñg ḳanat-larınıñg astı-da yaşurur érdi. El-ḳıṣṣa cānverler köp-dürler ve devāb ve ṭuyūr ve (06) vaḥş ve sibāᶜ ve hevām

---

625 cezā'mızġa: cezāmızġa
626 TS peyġamber: YA [432a/27] peyġāmber
627 TS ġurfeler: YA [432b/1] ġurfelerniñg
628 mü'minleri: müminleri
629 TS ḳaṣdın: YA [432b/5] yok.
630 TS ḳarınçġa: YA [432b/9] ḳarınçḳa
631 TS bülbülni: YA [432b/9] bülbül

ve su ḥayvan-ları kim ẕaḫīre ḳoymas-lar. Ve öz rızḳı-nıñ kötergüçi-si bolmas-lar اللَّهُ يَرْزُقُهَا (07) Ḫudāy rūzī bérür alarġa وَإِيَّاكُمْ ve sizlerge dağı pes zindegān-lıġ esbābı-nıñ yoḳı-dın ġurbet şehrleride endīşe (08) ḳılmañızlar. وَهُوَ السَّمِيعُ Oldur éşitküçi sizleriñ sözüñizni kim rūzī ḳaydın bérür-biz الْعَلِيمُ [632] dānā añga (09) kim sizlerge ḳaydın bérür?"

61. وَلَئِن سَأَلْتَهُم Ve eger sorsañ Mekke ehli-din مَّنْ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ kim yarattı (10) kök-ler ve yérlerni وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ musaḫḫar ḳıldı ḳuyaş ve ay-nı, لَيَقُولُنَّ اللَّهُ her-āyine ayturlar Ḫudāy kim bu mes'ele (11) ᶜāḳil-ler[633] içre[634] ḳarār tutup-tur kim vācib-dür mümkin-leriñ intihāsı yérige kim bir vācibü'l-vücūd bolġay. Ve çün alar bilürler (12) kim yér ve kök-niñ ḫālıḳı ol-dur. فَأَنَّى يُؤْفَكُونَ Pes ḳayda ḳaytarılurlar[635] tevḥīddin, yaᶜni yañga Ḥaḳ yolı-dın yüz évürür- (13) ler ve bāṭıl yol-nıñ yürürige aşuḳurlar.

62. اللَّهُ يَبْسُطُ الرِّزْقَ Ḫudāy yā yār u kéñ ḳılur rūzī-ni لِمَن يَشَاء (14) her kim üçün tiler مِنْ عِبَادِهِ öz bendeleridin. وَيَقْدِرُ Ve tar ḳılur añga kim tiler żamīr ᶜā'iddür[636] ġayr-ı meẕkūrġa kim taḳsīm (15) dāl-dur añga. Ve aytıp-durlar müvetteᶜu lehu mużayyeḳu ᶜaleyhi birdür. YaᶜNi her bendeġa tilese gāhī kéñ ve gāhī tar ḳılur. (16) لَهُ إِنَّ اللَّهَ [637]Durustluḳ bile kim Ḫudāy بِكُلِّ شَيْءٍ her némege ḳabż ve basṭ-dın عَلِيمٌ dānādur. Ve bendeleriñ maṣlaḥatı añga yaşurun (17) émestür.

63. وَلَئِن سَأَلْتَهُم Ve eger sorsañ ᶜArab müşrik-leridin kim: مَّن نَّزَّلَ "Kim tuban yiberdi مِنَ السَّمَاء [638] bulut[639] (18) yā kök-din مَاء [640] suy[641] فَأَحْيَا pes tirgüzdi ve tāze ḳıldı بِهِ الْأَرْضَ ol su bile yérni مِن بَعْدِ مَوْتِهَا ölgendin (19) soñ ve anıñ āferīdelığı-dın?" لَيَقُولُنَّ اللَّهُ Her-āyine ayturlar: "Ḫudāy!" YaᶜNi muᶜarrif-dürler añga kim mümkin-leriñ mūcidi

---

[632] TS nüshasında kayıtlı bulunan ayetin üzeri siyah mürekkeple çizilmiştir.
[633] TS ᶜāḳiller: YA [432b/16] ᶜaḳllarda
[634] TS içre: YA [432b/17] yok.
[635] YA [432b/18] ḳaytarılurlar: TS ḳaytaryorlar
[636] ᶜā'iddür: ᶜāiddür
[637] Ayete dahil olan لَهُ TS nüshasında gösterilmemiştir.
[638] TS nüshasında kayıtlı bulunan ayetin üzeri siyah mürekkeple çizilmiştir.
[639] TS bulut: YA [432b/24] bulutdın
[640] TS nüshasında kayıtlı bulunan ayetin üzeri siyah veya kırmızı mürekkeple çizilmemiştir.
[641] TS suy: YA [432b/25] suyı

(20) oldur munıñg dék dégeç anıñg ba^{c}żı maḫlūḳ-larını anıñg ^{c}ibādetide şerīk ḳılurlar. قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ Aytḳıl: "Şükr ü sipās (21) Ḫudāy'ġa kim bu ḍalālet-din méni ve méniñg mütābi^{c}-lerim-ni saḳlap-dur." بَلْ أَكْثَرُهُمْ Bel-kim kāfirleriñg köpregi لَا يَعْقِلُونَ (22) tapmas-lar. Ve mütenāḳıż söz ayturlar iḳrārları bardur anıñg ḫālḳıyyeti-ġa **[433^{a}/01]** ve anıñg maḫlūḳı-nı anıñg şerīki bilürler.

64. وَمَا (23) Ve yoḳtur هَذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا bu dünyeniñg[642] zindegānlıġı إِلَّا لَهْوٌ meşġūl-luḳ ve işsizlik وَلَعِبٌ ve oyun ya^{c}ni (24) inḳıżā ve zevāl sür^{c}ati ve oġlanlarnıñg oyunıġa oḫşar kim bir yérde yıġılurlar ve sā^{c}ati anda şād-mān bolurlar. Ve az zamānı-ġa (25) melūl ve hārib tüzerler. وَإِنَّ الدَّارَ الْآخِرَةَ Durustluḳ bile kim özge sarāy لَهِيَ الْحَيَوَانُ ol-dur ebedī ḥayāt-nıñg (26) sarāy[643] cāvīd zindegānlıġı anda bolġusı-dur. لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ Eger bolġaylar kişiler kim bilgeyler iḫtiyār ḳılmaġaylar fānī dünyānı (27) cāvīdān-lıġ[644] sarāy-ġa.[645]

65. فَإِذَا رَكِبُوا Pes çün oltursalar kāfirler فِي الْفُلْكِ kemide ve mevc sebebi bile ıżṭırāb égrimi-ge[646] tüş-seler **[107^{a}/01]** دَعَوُا اللَّهَ oḳurlar Ḫudāy'nı مُخْلِصِينَ ḥāleti-de kim ḫāliṣ ḳılġuçı-lar bolġaylar لَهُ الدِّينَ Ḫudāy üçün öz (02) dīni-ni. Ya^{c}ni ẓāhir bolġaylar alarnıñg ṣūreti-de kim muḫliṣ-lerdürler kim yād ḳılmas-lar meger Ḫudāy'nı ve ol ḳatıḳ-lıġ-[647] (03) nıñg kitmegi-de penāh añga iltürler. Ve pes فَلَمَّا نَجَّاهُمْ ol vaḳt kim Ḫudāy necāt bérgey Ḫudāy[648] alarġa[649] deryā- (04) dın çıḳarıp kéltürgey selāmet-lıġ bile إِلَى الْبَرِّ tüz sarıġa. إِذَا هُمْ Ol vaḳt alar يُشْرِكُونَ şirk kéltürür- (05) ler, ya^{c}ni ḳayturlar özi-niñg ^{c}ādeti-ġa.

66. لِيَكْفُرُوا Tā kāfir bolġaylar. بِمَا آتَيْنَاهُمْ Olça bile kim bérdük-biz alarġa (06) necāt ni^{c}meti-din. وَلِيَتَمَتَّعُوا Ve tā berḫūrdār bolġaylar ictimā^{c} bile but-lar ^{c}ibādeti-ġa yā

---

642 TS dünyeniñg: YA [433a/1] dünyānıñg
643 TS sarāy: YA [433a/5] sarāyı
644 TS cāvīdānlıġ: YA [433a/6] cavidānlıġ
645 TS sarāyġa: YA [433a/6] sarāyıġa
646 TS égrimige: YA [433a/7] égremige
647 TS ḳatıḳlıġ: YA [433a/9] ḳatıḳlıḳ
648 TS nüshasında kayıtlı bulunan "Ḫudāy" kelimesi siyah mürekkeple oval bir şekil içerisine alınmıştır.
649 TS ol vaḳt kim Ḫudāy necāt bérgey Ḫudāy alarġa: YA [433a/10] ol vaḳt kim necāt bérgey Ḫudāy alarġa

behre yégeyler bu cihān-nıñg tiriglik- (07) din. فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ Pes bat bolġay kim biligeyler öz işi-niñg ᶜāḳıbeti-ni ᶜuḳūbet vaḳtıda.

67. أَوَلَمْ يَرَوْا (08) Āyā körmediler Mekke ehli ve bilmediler أَنَّا جَعَلْنَا olkim biz ḳılduḳ alarnıñg şehrini حَرَمًا آمِنًا ḥaremi emīnlik (09) bile, yaᶜni anıñg ehli emīn-dürler öltürmek ve tilemaḳdın. وَيُتَخَطَّفُ النَّاسُ Ve ḥāl olkim alġaç kéltürgeyler[650] (10) kişiler مِنْ حَوْلِهِمْ alarnıñg şehri-niñg tégreleridin, yaᶜni kişilerni öltürürler[651] ve esīr ḳılurlar Mekke'niñg (11) tégreleride.[652] Ve kişi alarnıñg müteᶜarrıżı bolmas-lar. أَفَبِالْبَاطِلِ Āyā bāṭıl bile kim but-lardurlar yā şeyṭān- (12) lar يُؤْمِنُونَ īmān kéltürürler وَبِنِعْمَةِ اللَّهِ ve Ḫudāy'nıñg niᶜmeti-ġa, yaᶜni munıñgdék ẓāhir niᶜmeti-ġa kim temekkün- (13) dür ḥarem-de ve emīn-lik-dür ḫavf-dın يَكْفُرُونَ kāfir bolurlar. Ve niᶜmet küfrānı-nıñg delīli alarnıñg şirki-dür.

68. وَمَنْ أَظْلَمُ (14) Kim-dür sitem ḳılġuçı-raḳ مِمَّنِ افْتَرَى kişi-din kim baġlaġay ve yasaġay عَلَى اللَّهِ كَذِبًا Ḫudāy'ġa (15) yalġanı ve gümān iltkey kim anᶜa şerīki bardur أَوْ كَذَّبَ بِالْحَقِّ yā tekẕīb ḳılġay Ḳurān'nı yā resūlnı? لَمَّا جَاءَهُ (16) هُمْ Ol vaḳtī kim kélgey anᶜa. أَلَيْسَ Āyā yoḳtur yaᶜni bardur فِي جَهَنَّمَ tamuġ-da مَثْوًى turar-biz لِّلْكَافِرِينَ (17) īmān kéltürmegenler üçün.

69. وَالَّذِينَ جَاهَدُوا Ve alar kim saᶜy ḳılġaylar فِينَا biziñg işimiz ve biziñg dīnimiz (18) iḳāmeti-de. لَنَهْدِيَنَّهُمْ Her-āyine yol körsetür-biz alarġa سُبُلَنَا özümiziñg yol-larıġa. وَإِنَّ اللَّهَ (19) Durustluḳ bile kim Ḫudāy لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ yaḫşı iş ḳılġuçı-lar bile yaᶜni mücāhidlerġa ve nuṣret ve iᶜānet bile (20) mücāhede érdin ḳıldı[653] ıṭlaḳ ṭarīḳı bile tā mütenāvil bolġay ẓāhir ve bāṭın cihādıġa. Pes alar kim cihād ḳılġay-lar biziñg (21) yolumızda dīn düşmen-leri ve nefs ü hevā bile körsetür-biz alarġa vuṣūl yolın beḳā devleti-ġa. Şeyḫ Sehl-i Tüsterī (22) aytıp-dur kim: "Her kim küştī ḳılsa sünnet iḳāmeti-de körsetür-biz anᶜa uçmaḥ yol-larını." İmām-ı Ḳuşeyrī -raḥmetullah- (23) aytıp-dur: "Alar kim yasarlar özi-niñg ẓāhirin mücāhedelerġa ārāyiş bérür alarnıñg

[650] YA [433a/16] kéltürgeyler: TS kélinilürler
[651] YA [433a/17] öltürürler: TS öltürler
[652] YA [433a/17] tégreleride: TS tegr<e>leride
[653] TS mücāhede érdin ḳıldı: YA [433a/26] mücāhede ve nesf ü hevā īrādın ḳıldı

bāṭını alarnı[654] müşāhedelerġa.” (24) Şeyḫ Ebū Bekr-i **[433^{b}/01]** Vāsıṭī 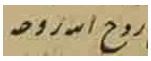 aytur kim: “Her kim cehd ḳılsa bizinĝ üçün yol bérür anĝa özümiz sarıġa.” *Baḥr*’da (25) kéltürüptür kim: “Her kim sa^{c}y ḳılsa bizinĝ tilegimizde körsetür-biz anĝa bizni tapmaḳ-da yol. alā men ṭalebenī vecedenī[655] (26) Her kim bizni ister bizni tapar biz Zebūr kelimeleridin ba^{c}żı-nınĝ tercümeside kéltürüptürler. Şi^{c}r:[656] (27) “Ene’l ma^{c}būd fe ṭulubnī tecidnī ene’l maḳṣūd fe ṭulubnī tecidnī”[657]

(30)

SŪRETÜ’R-RŪM

[107^{b}/01] Sūretü’r-Rūm

Bismillāhi’r-raḥmāni’r-raḥīm[658]

1. (02) الم Ebu’l Cevzā -raḥmallah-, İbn-i ^{c}Abbās -raḍıyallāhu ^{c}anh-dın naḳl ḳılıp-dur kim: “Ḥurūf-ı muḳaṭṭa^{c}a rabbānī şenālarıdın-dur. Her ḥarfi (03) işāreti-dür ṣıfatı-ġa kim Ḥaḳ-nı anınĝ bile şenā aytḳay-lar andaḳ kim elif bu kelimedin kināyet-dür, ulūhiyyet-din (04) ve lām luṭf-dın ve mīm mülk-din ve aytıp-durlar elif işāret Allāh ismi-ġadur ve lām Cebre’īl ayttı İlāhī! ve mīm Muḥammed ismi-ġa (05) -ṣallallāhu ^{c}aleyhi ve’s-sellem- ya^{c}ni Allāh Cibrīl vāsıṭası bile vaḥy Muḥammed -ṣallallāhu ^{c}aleyhi ve’s-sellem-ġa yiberdi.”
2. غُلِبَتِ الرُّومُ Maġlūb (06) boldılar Rūmī-ler ve Fārisī-ler alarġa ġalebe ḳıldılar.
3. فِي أَدْنَى الْأَرْضِ Yéri-ninĝ yavuḳ-raġı-da kim ^{c}Arab’da (07) bolġay Rūm yéri-ninĝ nisbeti-ġa ve ol Ürdün ve Filisṭīn égendür yā Kisker yā Ezru^{c}āt ve Buṣrā ve ol (08) andaḳ érdi kim, Ḫüsrev Pervīz şehr-yār ve Ferḫānī kim anınĝ bégi érdiler. Aġır leşker bile yiberdi. Tā ba^{c}ż-nı[659] Rūm (09)[660] vilāyeti-din aldılar ve Rūm kişi-leri

---

654 TS alarnı: YA [433a/29] yok.

655 alā men ṭalebenī vecedenī: “Beni arayan beni bulur.” (Hadis-i Şerif)

656 TS nüshasında kayıtlı bulunan “şi^{c}r” kelimesi kırmızı mürekkeple yazılmıştır: YA [433b/3] yok.

657 ene’l ma^{c}būd fe ṭulubnī tecidnī ene’l maḳṣūd fe ṭulubnī tecidnī: “Mabud olan benim, beni ararsan bulursun; kastedilen benim, beni ararsan bulursun.” anlamına gelen Arapça bir şiir.

658 “Rahman ve rahim olan Allah’ın adı ile.”

659 TS ba^{c}żnı: YA [433b/12] ba^{c}żını

ḳaçtı-lar ve toḳḳuzunçı yılda[661] eṣaḥ ḳavl bile peyġamber[662] meb^{c}aşı-da[663] bu ḫaber Mekke'ge yétti. Kāfirler (10) şād-mān bolup şemātet yüzidin īmān ehliġa ayttı-lar kim: "Sizler ve tersālar kitāb ehli sizler ve alar Fārisī-ler (11) oḳumaġanlar biz. Pes Fāris üstünlügi-din Rūm'ġa fāl tutar-biz kim sizlerlege üstün bolġumızdur." Ḥaḳ Subḥāne (12) bu āyet-ni yiberip beyān ḳıldı kim: وَهُم "Rūmī-ler مِّن بَعْدِ غَلَبِهِمْ alarnıñ maġlūb bolġandın soñ (13) سَيَغْلِبُونَ bat bolġaylar kim üstün bolġaylar."

4. فِي بِضْعِ سِنِينَ Az yıl-da üç ve toḳḳuz arası bolġay. (14) Ṣıddīḳ -raḍıyallāhu ^{c}anh- bu āyet nüzūlı-dın soñ müşrik-lerge ayttı: "Sizlerniñ közüñgiz rūşen bolmasun! Ant Ḫudāy (15) bile kim Rūm ehli Fāris kişilerge üstün bolġusıdur biż^{c}-sının." Übeyy İbn-i Ḫalef ayttı: "Né mundaḳ-dur ve biz séniñ (16) bile girev baġlar-biz." Pes on yigit tévege ve üç yıl-ġaça girev baġladı-lar ve Ṣıddīḳ ḥāl ṣüretin peyġamberġa[664] -ṣallallāhu (17) ^{c}aleyhi ve's-sellem- ^{c}arżıġa yétkürdi, ol ḥażret buyurdı kim: "Baż^{c} ṣelāṣe ve tis^{c}adur barġıl, māl-da ve müddet-de arturḳıl." (18) Ebū Bekr -raḍıyallāhu ^{c}anh- yene ḳayttı ve tā toḳḳuz yıl yüz tévege girev baġladılar ve żımān biri biri-din aldılar. Ve Bedr küni-de (19) müselmānlar Ḳureyş'ġa ġālib boldılar. Rūm-larnıñ[665] Fāris-lerġa üstünlügi ḫaberin yétti. Ve ayturlar bu ḫaber Ḥudeybiye kūyinde (20) çın boldı. Ṣıddīḳ -raḍıyallāhu ^{c}anh- yüz téveni Übeyy'din evvelġı söz bile ve anıñ żımānı-dın ékkinçi ḳavl bile aldı kim Übeyy Uḥud (21) uruşıda öltürülüp édi. Ḥażret buyurdı: " Ṣadaḳa bér! " El-ḳıṣṣa bu āyet aḫbārdur bolġuçı işlerdin kélür işide[666] (22) ve ol Ḳurān i^{c}cāzı-nıñ aḳsāmı-nıñ cümlesidin-dür. لِلَّهِ الْأَمْرُ Ḫudāy'ġadur fermān ve ḥükm مِن قَبْلُ Fāris ġalebe- (23) lıġı-dın burun Rūm'ġa وَمِن بَعْدُ ve Rūm üstün bolmaġlıġı-dın Fāris-ḳa. Ya^{c}ni barça vaḳt-da anıñ ḳażāsı nāfiẕ- (24) dür ve barça iş anıñ iḫtiyārı-nıñ ḳabżasıdadur. **[434^{a}/01]** *Keşfü'l-Esrār'da* aytıp-dur kim:

---

660 TS [107b/09] numaralı nüshada derkenar işareti bulunmamasına rağmen satırın sağ yanında "ve neḥyin" yazılmıştır.

661 YA [433b/12] toḳuzuncı yılda: TS nüshasında kelimelerin üzeri siyah mürekkeple çizilmiştir.

662 TS peyġamber: YA [433b/13] peyġāmber

663 TS meb^{c}aşıda: YA [433b/13] meb^{c}aşıdın

664 TS peyġamberġa: YA [433b/20] peyġāmber

665 TS rūmlarnıñ: YA [433b/23] rūmīlerniñ

666 TS işide: YA [433b/26] işlerdin

“Ḳabl-i ezeldür ve baᶜd-ı ebed yaᶜni (25) ezelī ve ebedī iş anĝadur kim ebedī ve ezelī Ḫudāvenddür وَيَوْمَئِذٍ ve ol kün Rūmī-ler Fārisī-lerġa üstünlük (26) ḳılġaylar يَفْرَحُ الْمُؤْمِنُونَ şād bolġusıdurlar mü’min-ler.”[667]

5. بِنَصْرِ اللَّهِ Ḫudāy’nınĝ yārī ḳılmaġı bile kitāb ehliġa ḳavmı-ġa (27) kim kitābı yoḳturlar kim bu ṣūret-de تَنَاَل inḳılābı-dur ve mü’min-ler[668] aḫbārı ṣıdḳı-nınĝ ẓuhūrı ve gerü iletmegi ve ṣaḥābe yaḳın-nınĝ **[108ª/01]** artuḳluġı-dur. Ve aytıp-durlar feraḥ anınĝ biledür kim baᶜżı dīn düşmen-leri baᶜżı-ġa üstün boldılar ve cemᶜī-ni (02) yoḳ étti-ler ve ol andaḳ édi kim çün şehr-yār Ferḫānī Rūm şehri-nińĝ baᶜżı-sıġa üstün boldılar. Pervīz ġaraż (03) erbābı-nınĝ ġammāzlıġı bile her ékki aġa ini-ge müteġayyir boldı, tiledi kim biri özge biri-nińĝ éligi-de helāk ḳılġay ve her ékki (04) ḥāl ṣūreti-ġa vāḳıf bolup keyfiyyetni Rūm ḳayṣeriġa ᶜarżadāşt ḳıldılar ve tersālıġ dīni-ni iḫtiyār ḳıldılar ve Rūm (05) leşkerinińĝ başlıġı bolup Fāris-lerni maġlūb ḳıldılar. Baᶜżı alarnınĝ şehrleridin aldılar. يَنصُرُ[669] Yārī bérür (06) Ḫudāy مَن يَشَاء[670] her kimge tilese وَهُوَ الْعَزِيز ve ol ġālib-dür intiḳām tartar cemᶜī-din, الرَّحِيمُ mihrbāndur üstünlük (07) bérür cemᶜī-ni cemᶜī-ġa.

6. وَعْدَ اللَّهِ Vaᶜde ḳıldı Ḫudāy Rūm üstünlügi[671] yā mü’min-ler[672] ferḥi-ni. Vaᶜde ḳılmaġı[673] لَا يُخْلِفُ (08) اللَّهُ ḫilāf ḳılmas Ḫudāy. وَعْدَهُ[674] Öz vaᶜdesini kim yalġan-çı-lıġ anĝa mümteniᶜ-dür. Bélkim rāst ḳılur وَلَكِنَّ أَكْثَرَ (09) النَّاسِ velīkin kişi-lerninĝ köpregi لَا يَعْلَمُونَ bilmes-ler anınĝ vaᶜdesi-nińĝ ṣıḥḥati-ni.

7. يَعْلَمُونَ Bilürler ظَاهِرًا (10) āşikāra némelerni مِّنَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا dünye[675] zindegān-lıġı-dın, yaᶜni anınĝ māl u metāᶜ ve cāh devleti-ni maᶜīşet-ler (11) ticāret-ler esbābı-nı

---

667 mü’minler: müminler

668 mü’minler: müminler

669 YA [434a/10] nüshasında kayıtlı bulunan ayetin üzeri siyah veya kırmızı mürekkeple çizilmemiştir.

670 YA [434a/10] nüshasında kayıtlı bulunan ayetin üzeri siyah veya kırmızı mürekkeple çizilmemiştir.

671 TS üstünlügi: YA [434a/12] üstünlügin

672 mü’minler: müminler

673 TS “ḳılmaġa” şeklinde yazılan kelimedeki “-ġa” eki çizilerek kelime “ḳılmaġı” şeklinde düzeltilmiştir: YA [434a/12] ḳılmaġı

674 TS nüshasında kayıtlı bulunan ayetin üzeri siyah veya kırmızı mürekkeple çizilmemiştir.

675 TS dünye: YA [434a/15] dünyā

Vasīṭ'de aytur: "Binā ḳoymaḳ ve zirā^{c}āt ḳılmaḳ ve arıġ-lar ve kārīzler aḳızmaḳ-dur kim dünyā ehli- (12) niñg köpregi anıñg ḳā^{c}idelerini bilürler. وَهُمْ Ve alar عَنِ الْآخِرَةِ āḫiret işleridin kim maḳṣūdnıñg ġāyeti (13) oldur هُمْ غَافِلُونَ alar ġāfil-ler ve ḫabersizlerdürler żamīr tekrīrin[676] te'kīd[677] üçün-dür."

8. أَوَلَمْ يَتَفَكَّرُوا Āyā (14) tefekkür ḳılmas-lar فِي أَنفُسِهِمْ öz nefs-leride kim mümkin-lerniñg merāyāsı-dur. Ya^{c}ni her né āfāḳ-da bardur anıñg (15) nümūdārı nefs-lerde tapsa bolur yā yañga öz nefs-niñg işide tefekkür körsetmes-ler tā öz ibdā'sı-dın[678] i^{c}ādeġa istidlāl (16) ḳılġaylar. مَا خَلَقَ اللَّهُ Yaratmadı Ḫudāy السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ kök-ler ve yérni وَمَا بَيْنَهُمَا ve olça kök ve yér arasıda- (17) dur.[679] إِلَّا بِالْحَقِّ Meger ḥaḳ üçün ya^{c}ni ṣevāb ve ^{c}iḳāb yā ḥaḳ bile ya^{c}ni ḥikmet bile sözniñg mülaḥḥaṣı olkim yér ve kök-niñg (18) yaratmaġı ne[680] oyun üçün-dür. Belkim yarattı istidlāl üçün tevḥīdḳa وَأَجَلٍ مُّسَمًّى ve atalġan vaḳtı üçün. Çün (19) ol zamān kim yétse nihāyet-ḳa yéterler murād ḳıyāmet küni-dür. وَإِنَّ كَثِيرًا Durustluḳ bile kim köpi مِّنَ النَّاسِ[681] kişi- (20) lerdin ya^{c}ni kāfirler بِلِقَاءِ رَبِّهِمْ alarnıñg Perverd-gār'ı dīdārı-ḳa[682] ya^{c}ni ḳıyāmet küni-ġa kim dīdār vaḳtı-dur (21) لَكَافِرُونَ her-āyine īmānsızlar ve münkirlerdürler.

9. أَوَلَمْ يَسِيرُوا Āyā kézmesler فِي الْأَرْضِ yérde ya^{c}ni Ṣemūd ve ^{c}Ād (22) mesārrıġa[683] bāzergān-lıġ[684] vaḳtı-da فَيَنظُرُوا كَيْفَ كَانَ tā körgeyler kim néteg érdi عَاقِبَةُ الَّذِينَ Alarnıñg ^{c}āḳıbeti kim (23) bar érdiler. مِن قَبْلِهِمْ Alardın burun ötken ümmet-lerdin كَانُوا[685] bar érdiler. Ol gürūh أَشَدَّ مِنْهُمْ **[434^{b}/01]** ḳatıḳ- (24) raḳ Mekke ehli-din قُوَّةً tüvānālıġ yüzidin ^{c}ādīler dék ve alarnıñg emṣāli وَأَثَارُوا الْأَرْضَ ve ögürdiler yérni (25)

---

676 TS tekrīrin: YA [434a/18] tekrīri
677 te'kīd: tekīd
678 ibdā'sıdın: ibdāsıdın
679 TS arasıdadur: YA [434a/22] aradur
680 TS yaratmaġı né: YA [434a/23] yaratmaġını
681 TS nüshasında kayıtlı bulunan ayetin üzeri siyah mürekkeple çizilmiştir.
682 TS dīdārıḳa: YA [434a/26] dīdārıġa
683 mesārr: mesār
684 YA [434a/27-28] bāzergānlıġ: TS bāzārgānlıġ
685 TS nüshasında kayıtlı bulunan ayetin üzeri siyah mürekkeple çizilmiştir.

dāneler ékmek[686] ve yaġaç-lar tikmek[687] ve kānlar çıḳarmaġ[688] ve su çıḳarmaġı üçün. وَعَمَرُوهَا Ve ᶜimāret ḳıldılar anı أَكْثَرَ köprek (26) مِمَّا عَمَرُوهَا olçadın ᶜimāret ḳıldılar. Mekkī-ler Ġayrı Ẕī Zerᶜ vādisi-niñg ehli-dürler. Yā olkim ᶜömr taptı-lar dünyede[689] (27) köprek Ḳureyş ᶜömrleridin وَجَاءتْهُمْ ve kéldiler alarġa رُسُلُهُم alarnıñg peyġamberleri[690] بِالْبَيِّنَاتِ rūşen āyet-ler **[108b/01]** ya hüveydā muᶜcizeler ve alar añga īmān kéltürmediler. Ḥaḳ Subḥāne demār alarnıñg rūzgārı-nıñg diyārı-dın çıḳardı. (02) فَمَا كَانَ اللَّهُ لِيَظْلِمَهُمْ Pes yoḳtur Ḫudāy kim ẓulm ḳılġay alarġa yaᶜni peyġamberler[691] yibermey ve küfr ü tekẕīb siz alarnı (03) helāk ḳılġay. وَلَكِن كَانُوا Velīkin bar érdiler kim ᶜuḳūbet-lerniñg mūcib-leri bile أَنفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ özi-niñg (04) nefs-lerige sitem ḳılur érdiler.

10. ثُمَّ كَانَ Pes bardur عَاقِبَةَ الَّذِين alarnıñg serencāmı kim أَسَاؤُوا īmān ḳıldılar. (05) Yaᶜni kāfir boldılar السُّوأَى[692] yamānraḳ netīce kim ᶜuḳūbet ve ᶜaẕāb-dur aytıp-durlar: Sū'ā tamuġ atı-dur andaḳ kim hüsnā (06) uçmaḥ-nıñg atı-dur. Yaᶜni tamuġ müşrik-leri-niñg ᶜāḳıbeti bolġay. أَن كَذَّبُوا Olçanıñg sebebi bile kim tekẕīb ḳıldılar. بِآيَاتِ (07) اللَّهِ Ḫudāy'nıñg āyet-leriġa. Yaᶜni inmediler Ḳurān-ġa, yā ᶜibret almadılar ḳudret delīl-leri bile وَكَانُوا بِهَا ve bar érdiler (08) kim ol āyet-ler bile يَسْتَهْزِؤُون[693] istihzā ḳılur érdiler.

11. اللَّهُ يَبْدَأُ الْخَلْقَ Ḫudāy yaratur ḫalḳ-nı nuṭfedin, (09) ثُمَّ يُعِيدُهُ pes yene tirgüzür ve ḳoparur öl-gendin soñg, ثُمَّ إِلَيْهِ pes cezā'[694] ve anıñg ḥükmi sarıġa تُرْجَعُونَ ḳayta- (10) rılurlar ve ḥafṣ tā bile oḳur ḫiṭāb ṭarīḳı bile.

---

686 TS dāneler ékmek: YA [434b/2] dāneler ékmegi
687 TS yaġaçlar tikmek: YA [434b/2] yaġaçlar tikmegi
688 TS kānlar çıḳarmaġ: YA [434b/2] kānlar çıḳarmaġı
689 TS dünyede: YA [434b/4] dünyāda
690 TS peyġamberleri: YA [434b/5] peyġāmberleri
691 TS peyġamberler: YA [434b/7] peyġāmberler
692 YA [434b/10] numaralı nüshada kayıtlı bulunan ayetin üzeri siyah veya kırmızı mürekkeple çizilmemiştir.
693 TS nüshasında kayıtlı bulunan ayetin üzeri siyah veya kırmızı mürekkeple çizilmemiştir.
694 cezā': cezā

12. وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ Küni-de kim ḳāyim bolġay ḳıyāmet يُبْلِسُ (11) الْمُجْرِمُونَ yitik-tururlar[695] kāfirler kişi-niñg ündeşmek-ligi[696] dék kim münḳaṭı[c] bolġay ḥüccet-din.

13. وَلَمْ يَكُن لَّهُم [697] Ve bolmaġay alarġa (12) مِّن شُرَكَائِهِمْ alarnıñg ortaḳlarıdın,[698] ya[c]ni Ḫudālarıdın kim şirke at ḳoyup érdiler ferişteler ve but-lar (13) dék شُفَعَاء der-ḫ[v]āst ḳılġuçı-lar ya[c]ni alar dünyede aytur érdiler kim: "Bizim̃g İlāhımız, bizim̃g şefī[c]imiz bolġusıdur- (14) lar." Ol künde alarnıñg şefa[c]ā'-dın[699] maḥrūm ve ümīdsiz ḳalġaylar وَكَانُوا ve bolġaylar kāfirler بِشُرَكَائِهِمْ (15) ol şerīk-ler bile كَافِرِينَ īmān kéltürmegenler ya[c]ni maṭlūb-dın kim meyyit[700] boldılar, alardın bī-zār bolurlar.

14. وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ (16) Ve küni kim ḳāyim bolġay ḳıyāmet sā[c]ati, يَوْمَئِذٍ ol vaḳt يَتَفَرَّقُونَ tüzerler (17) kişiler ve biri biri-din ayrılurlar gürūhı a[c]lā-yı [c]illiyyīn-ġa yüz kéltürürler. Cem[c]ī esfel es-sāfilīn-ġa tüşerler, (18) biri vuṣlat derecesiġa birev fırḳat derekeside ol her biri-ġa muḥabbet ve bu miḥnet ḥaṣīride[701] añga türlük türlük ṣevāb ve muñga (19) türlük türlük [c]aẕāb cem[c]ī viṣāl devleti bile[702] nāz étküçi ve berḫi firāḳ otıda güdāz ḳılġuçı.

15. فَأَمَّا الَّذِينَ Ammā alar kim (20) آمَنُوا īmān kéltürgen bolġaylar وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ ve ḫōş ve yaḫşı [c]amel-ler ḳılġan فَهُمْ فِي رَوْضَةٍ pes alar (21) murġzārıda çiçek gül-ler ve arıġ-larġa يُحْبَرُونَ şād-mān étilgen bolġaylar. Andaḳ şād-mānlıġı kim anıñg eşeri alar- (22) nıñg köñgül-leri-niñg yüzleride[703] ẓāhir bolġay. Yā mükerrem **[435[a]/01]** ü mün[c]im bolġaylar yā alarnı ḥelī ve helī bile bézegeyler. *Aḥḳāf*- (23) da aytıp-dur: "Mütetevvic ḳılġaylar." Ve *[c]Aynü'l-Me[c]ānī*'de kéltürüptür kim: "Ḫōş-āvāz éşittürgeyler alarġa ve hīç le<u>zz</u>et ol (24) éşittürmek-niñg téñgi[704] bolmaġay

---

695 TS yitik tururlar: YA [434b/17] yitik turarlar

696 TS ündeşmekligi: YA [434b/17] ündeşmesligi

697 TS [108b/11 dk] ayete dahil olan يَكُن لَّهُم derkenarda belirtilmiştir: YA [434b/18] ayet derkenarda belirtilmemiş olup siyah veya kırmızı çizgiyle çizilmemiştir.

698 YA [434b/18] ortaḳlarıdın: TS o<r>taḳlarıdın

699 şefa[c]ā'dın: şefa[c]ādın

700 meyyit: meyyid

701 TS ol her biriġa muḥabbet ve bu miḥnet ḥaṣīride: YA [434b/25] ol muḥabbet her birige ve bu miḥnet ḥaṣīride

702 TS bile: YA [434b/26] yok.

703 TS yüzleride: YA [434b/29] yüzide

704 TS "téñgiçe" şeklinde yazılan kelime "-çe" eki çizilerek "téñgi" olarak düzeltilmiştir.

ḫaberdedür kim cennet-niṉg tégreleri taġannī ḳılġaylar ün-leri bile kim ḫalāyıḳ anıṉg (25) dék né éşitken bolmaġaylar, bu uçmaḥ-nıṉg artuġı ni^{c}am bolġay.” Ebū Derdā - raḍıyallāhu ^{c}anh-dın sordılar: “Muġannī-lerni néme (26) bile taġannī ḳılurlar?” Ayttı kim: “Tesbīḥ bile.” Yaḥyā bin Mu^{c}āz-ı Rāzī -ḳaddese sırrahu-dın sordılar kim: “Āvāzlardın ḳaysı-nı dost- (27) raḳ tutar-sén?” Ayttı kim: “Mezāhir enes fī maḳāṣır ḳaddese bülḫān temcīd” Ṣāḥib-i *Keşfü’l-Esrār* aytıp-dur kim: “Taṉgla **[109^{a}/01]** taṉgla Ḫudā’nıṉg dost-ları cennet ravżalarıda enes reyḥān-ları ara ṣādī ve ṭarab bile semā^{c} ḳılurlar.” Fī (02) maḳ^{c}adi sıdḳın inde melīki’m- muḳtedir[705] ve fermān kélgey Dāvud -^{c}aleyhi’s-selām-ġa kim ol dilpeẕīr naġmesi ve şūr-engīz ṣavt bile kim: (03) “Sanṉga bérip-mén Zebūr oḳuġıl. Ey Mūsā Tevrat ḳırā’at ḳıl. Ey ^{c}Īsā İncīl ḳırā’atı-ġa meşġūl bol. Ey ṭūbā yaġaçı (04) dil-ārāy āvāzınṉg-nı bizinṉg tesbīḥimiz bile açḳıl. Ey İsrāfīl Ḳurān oḳuġıl.” İmām Ṣa^{c}lebī Evzā^{c}ī-dın naḳl ḳılur (05) kim: “Hīç kişi ḫōş-āvāzraḳ İsrāfīl-din yoḳtur taġannī kim ḳılur barça ferişteler öz virdleri ve ẕikrleridin ḳalurlar.” (06) Sözniṉg ḥāṣılı olkim leẕẕet-niṉg şerīf-raġı tecellī nūrları-nıṉg müşāhedesidin soṉg semā^{c} bolġusıdur.

16. (07) وَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا Ve ammā alar kim īmān kéltürmegen bolġaylar وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا ve tekẕīb ḳılıp biziṉg āyet- (08) lerimizni ya^{c}ni Ḳurān yā ḳudret delīl-lerini وَلِقَاء الْآخِرَةِ ve ol sarāy-nıṉg liḳā’sı[706] ya^{c}ni ḥaşr u neşrġa فَأُوْلَئِكَ (09) pes ol gürūh فِي الْعَذَابِ مُحْضَرُونَ ^{c}aẕāb-da ḥāżır bolġanlardurlar.

17. فَسُبْحَانَ اللَّهِ Muṣaddardur emr muġanniyesi bile (10) ya^{c}ni tesbīḥ aytınṉgızlar Ḫudāy’ġa ve arıġ-lıġ bile yād ḳılınṉgızlar yā namāz oḳunṉgızlar حِينَ تُمْسُونَ vaḳtī kim kéçege kirgey- (11) sizler murād aḳşām ve yatḳaşuḳ namāzıdur وَحِينَ تُصْبِحُونَ [707] ve vaḳtī kim taṉgda kirgey-sizler murād taṉg namāzı- (12) dur.

18. وَلَهُ الْحَمْدُ Ve aṉgadur ḥamd فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ kök-ler ve yérlerde ya^{c}ni her kim yér ve kök-dedür anıṉg ḥamdın (13) aytur. وَعَشِيًّا Ve yene namāz oḳunṉgızlar kündüzniṉg

---

[705] fī maḳ^{c}adi sıdḳın inde melīki’m- muḳtedir: “Allah'a karşı gelmekten sakınanlar, güçlü hükümdarın katında, yüksek bir derecede, cennetlerde ferahlık ve aydınlık içindedirler.” (Kur’ân-ı Kerîm, 54/55)

[706] liḳā’sı: liḳası

[707] YA [435a/06] nüshasında kayıtlı bulunan ayetin üzeri siyah veya kırmızı mürekkeple çizilmemiştir.

āḫırıda yaᶜni ikin-dik namāzı وَحِينَ تُظْهِرُونَ vaḳtī kim (14) kirgey-sizler évlāk vaḳtı-da yaᶜni évlāk namāzı. Ṣāḥib-i *Lübāb* aytıp-dur: Tesbīḥ ün kötermek-dür pes anıñg (15) ittiṣāli cehriye ṣalavātı-ġa nisbeti-din ḫālī émestür ve ḥamd kim ṣavt defᶜi-ġa delāleti yoḳtur. Anıñg ẕikri-niñg taḫṣīṣi (16) namāzıġa münāsib körünür.

19. يُخْرِجُ الْحَيَّ Çıḳarur Ḫudāy tirig-ni مِنَ الْمَيِّتِ ölüg-din, naḫle dék nevāt-dın ve (17) sünbüledin ḥabbe ve ḳuş yumurtḳa-dın ve insān nuṭfedin yā muṣliḥ müfsiddin ve mü'min kāfirdin yā ᶜālim cāhil-din. (18) وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ Ve çıḳarur ölüg-ni مِنَ الْحَيِّ tirig-din alarnıñg ᶜaksi bile kim yaratıldı وَيُحْيِي الْأَرْضَ ve tir- (19) güzür yérni ot bile بَعْدَ مَوْتِهَا anıñg solġanı ve ḳuruġanı-dın soñg. وَكَذَلِكَ Ve bu çıḳarmaḳ-nıñg (20) oḫşaşı تُخْرَجُونَ çıḳarılġunġızdurlar gürlardın.

20. وَمِنْ آيَاتِهِ Ve Ḫudāy ḳudreti-niñg nişāneleridin أَنْ (21) خَلَقَكُم oldur kim yarattı sizlerniñg aṣlıñgızını yaᶜni Ādem -ᶜaleyhi's-selām-nı مِّن تُرَابٍ tofraḳ-dın. (22) ثُمَّ إِذَا أَنتُم Pes imdi sizler بَشَرٌ kişiler sizler تَنتَشِرُونَ perākende bolur-sizler yérde maᶜīşet esbābı-da (23) taṣarruf üçün.

21. وَمِنْ آيَاتِهِ Ve[708] anıñg tüvānālıġ ᶜalāmet-leridin أَنْ خَلَقَ لَكُم oldur kim yarattı sizler üçün (24) مِّنْ أَنفُسِكُمْ hem sizlerdin yaᶜni sizlerniñg çiftiñgizdin أَزْوَاجًا ḫatun-lar لِّتَسْكُنُوا إِلَيْهَا tā meyl ḳılġay-sizler (25) alarġa cinsiyet ḫasbi bile. Ve ārām tutḳay-sizler alar bile kim cinsiyet melāmet sebebi-dür ve muḫālefet münāferet vāsıṭa- (26) sı وَجَعَلَ بَيْنَكُم ve yasadı, yaᶜni peydā ḳıldı sizlerni ve sizlerniñg çiftiñgizni ara[709] مَّوَدَّةً durustluḳ وَرَحْمَةً (27) ve mihrbānlıġ. *Muvażżaḥ*'da kéltürüptür kim meveddet yalġuz tezevvüc bile ve raḥmet oġul toġurmaḳ sebebi bile yā meveddet kiçik başlıġ- **[109ᵇ/01]** larġa ve raḥmet ḳarı ḫatun-larġa إِنَّ فِي ذَٰلِكَ durustluḳ bile kim çift-ler yaratmaḳda kişilerniñg müşākili (02) ve müşābihi beşeriyyet-de لَآيَاتٍ her-āyine delālet-lerdürler لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ her gürūhı-ġa kim tefekkür ḳılġaylar ve bu (03) ṣūret-niñg ḥikmeti-ġa muṭṭaliᶜ bolġaylar.

---

[708] YA [435a/18] ve: TS yok.

[709] TS ara: YA [435a/22] yok.

22. وَمِنْ آيَاتِهِ[710] Ve anıñg ḳudreti-niñg delālet-leridin خَلْقُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ (04) kök-ler ve yérleriñg yaratmaġı-dur وَاخْتِلَافُ أَلْسِنَتِكُمْ ve sizleriñg til-leriñgiz muḫālefeti söz aytmaḳda (05) kim aşaḳ ve béyik āvāz bile ve kim feṣāḥat bile ve lüknet yā sizleriñg laᶜnetleriñgiziñg iḫtilāfı ᶜArabī-din ve (06) Türkī ve Fārsī ve Hindī ve anıñg emṣāli dék. *Lübāb*'da kéltürüptür kim: "Barça muḫtelif til-leriñg uṣūlı yétmiş **[435ᵇ/01]** ékki- (07) dür. On toḳḳuz Sām evlādıdadur ve on yétti Ḥām ferzendleride ve otuz altı Yāfeş oġlanlarıda. وَأَلْوَانِكُمْ[711] Ve (08) tuttı sizleriñg eñg-leriñgiziñg iḫtilāfı aḳ-lıġ ve ḳızıllıġ ve ḳaralıġ[712] ve sarıḳ-lıġ[713] yā aᶜżā[714] ve hey'āt-ları ve seyyi'āt- (09) ları ve anıñg şekl-leride muṭlaḳā[715] hīç ādemī barça némede özge ādemī-ge oḫşamastur, ḥattā ékkizek[716] kim bā-vücūd kim alar-(10) nıñg māddeleri ve sebeb-leriñg tevāfuḳı bile alar elbette némelerdin baᶜżıda muḫālif bolġusıdurlar. إِنَّ فِي ذَٰلِكَ[717] (11) Durustluḳ bile kim ādemī-ler til-leri ve reng-leri ve muḫālefeti-de anıñg bile kim bir ata ve anadın toḳup-durlar لَآيَاتٍ (12) ḳudret ve ḥikmet nişāneleridür لِّلْعَالِمِينَ barça ᶜālemī-lerġa yaᶜni hīç ᶜāḳilī-ġa melek ve ins ve cin-din (13) yaşurun émestür kim bu iḫtilāf-da küllī[718] ḥikmeti münderic-dür kim eger bu vech ile bolmasa érdi kişiler arasıda (14) ayrılmaḳ-lıġ müşkil bolur édi ve köpi işlerdin muᶜaṭṭal ḳalur édi. Ve ḥafṣ lām kesri bile oḳur, yaᶜni bu delālet (15) dānālarġadur kim anda naẓar ḳılġaylar ve anıñg ġavrıġa yétkeyler.

23. وَمِنْ آيَاتِهِ Ve kāmile āyetlerdin oldur مَنَامُكُم (16) sizleriñg uḳlamañgız بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ kéçe ve kündüzde nefsānī Ḳurān'nıñg ıṣṭırāḥı[719] ve ṭabᶜı ḳuvā ḳuvveti üçün- (17) dür وَابْتِغَاؤُكُم ve sizleriñg istemeginñgiz rūzī-ni مِّن فَضْلِهِ anıñg baġışlamaġıdın yaᶜni maᶜāş

---

[710] TS nüshasında kayıtlı bulunan ayetin üzeri siyah mürekkeple çizilmiştir.
[711] TS nüshasında kayıtlı bulunan ayetin üzeri siyah veya kırmızı mürekkeple çizilmemiştir.
[712] TS ḳaralıġ: YA [435b/2] ḳaralıḳ
[713] TS sarıḳlıġ: YA [435b/2] sarıġlıḳda
[714] TS aᶜża: YA [435b/2] aᶜżāları
[715] TS muṭlaḳā: YA [435b/3] muṭlaḳ
[716] "ékkizek" kelimesinin eş anlamlı açıklaması olarak kelimenin sol alt hizasına Arapça "tev'em" kelimesi yazılmıştır.
[717] YA [435b/5] numaralı nüshada kayıtlı bulunan ayetin üzeri siyah veya kırmızı mürekkeple çizilmemiştir.
[718] TS küllī: YA [435b/7] yok.
[719] ıṣṭırāḥı: ıstırāḥı

(18) tilemegi kéçe ve kündüzde. Aytıpdurlar: “Uyḳu[720] maḥṣūṣ-dur kéçege ve istemek kündüzde bu āyet-de taḳdīm ve te’ḫīri bardur (19) maᶜnā ḥasbi bile.” إِنَّ فِي ذَٰلِكَ Durustluḳ bile kim kéçe uyḳusı ve kündüz maᶜīşeti لَآيَاتٍ delālet-ler ve ᶜibret-lerdür (20) لِّقَوْمٍ يَسْمَعُونَ gürūhı üçün kim éşitkeyler hūş ḳulaġı bile.

24. وَمِنْ آيَاتِهِ Ve anıñg ḥikmeti-niñg nişāneleridin (21) يُرِيكُمُ الْبَرْقَ oldur kim körsetür sizlerge barḳ-nı خَوْفًا misāfirni ḳorḳutmaḳ üçün ṣāᶜiḳa [721]وَطَمَعًا ve muḳīm[722] (22) ṭamᶜ-da salmaḳ-da yamġur üçün. وَيُنَزِّلُ Ve tuban yiberür مِنَ السَّمَاءِ مَاءً kök sarıdın yā bulut suyı-nı. (23) فَيُحْيِي Pes tirgüzür بِهِ الْأَرْضَ ol su bile yérni tā andın yaş ve tāze ot öner بَعْدَ مَوْتِهَا anıñg bolġanı (24) ve ḳoruġanı-dın[723] soñg. إِنَّ فِي ذَٰلِكَ Durustluḳ bile kim yaşın ve yamġurda لَآيَاتٍ her-āyine ᶜalāmet-lerdür ilāhī ḳudreti- (25) ġa لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ gürūhı-ġa kim taᶜaḳḳul ḳılġaylar ḥādiṯeler tekevvünide tā alarġa ẓāhir bolġay ṣāniᶜ ḳudreti-niñg kemāli her (26) ḥādiṯede.

25. وَمِنْ آيَاتِهِ Ve anıñg tüvānālıġı-nıñg nişāneleridin أَن تَقُومَ السَّمَاءُ oldur kim turar kök sütūn-sız, (27) وَالْأَرْضُ yér su yüzide بِأَمْرِهِ anıñg fermānı bile. Yaᶜni anıñg saḳlamaġı bile alarnı ثُمَّ إِذَا دَعَاكُمْ pes çün oḳusa **[110ª/01]** sizlerni İsrāfīl soñġı nefḥa bile دَعْوَةً oḳumaġı bu nevᶜ bile kim: yā eyyühe’l mevtā aḫrecū[724] “Ey kişiler çıḳıñgızlar مِّنَ الْأَرْضِ (02) yérdin.” إِذَا أَنتُمْ Ol vaḳt sizler تَخْرُجُونَ çıḳar-sizler öz gürlarıñgızdın ve ḫalḳ-nıñg (03) çıḳmaḳlıġı dağı gürlardın anıñg ḳudreti-niñg āyet-leridin biri-dür.

26. وَلَهُ Ve añgadur مَن فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ (04) her kim kök-lerde ve yérlerdedür barça anıñg maḫlūḳı ve memlūki ve merbūbı-durlar كُلٌّ لَّهُ barça añga قَانِتُونَ(05) fermān kötergüçilerdürler mevt ve ḥayāt ve baᶜṣ ve nüşürda ve bu ḥāl-lerde anıñg ḥükmi-din baş bura almas-lar.

---

[720] YA [435b/12] aytıpdurlar uyḳu maḥṣūṣdur: TS aytıpdurlar men maḥṣūṣdur

[721] Ayetin sağ üst hizasında derkenar işareti verilmiş olup sayfada derkenar tespit edilememiştir.

[722] TS muḳīm: YA [435b/16] muḳīmni

[723] TS ḳoruġanıdın: YA [435b/18] ḳurulġanıdın

[724] YA [435b/23] yā eyyühe’l mevta aḫrecū: kırmızı mürekkeple çizilmiştir.

27. (06) وَهُوَ Ve oldur الَّذِي يَبْدَأُ الْخَلْقَ ol kim evvel ḳatla yarattı[725] ḫalḳ-nı ve andın soñra öltürgey ثُمَّ يُعِيدُهُ pes (07) yene tirgüzgey anı وَهُوَ ve ḳayta kéltürmek أَهْوَنُ āsān-dur **[436ª/01]** عَلَيْهِ Ḫudāy'ġa andaḳ kim başta yaratmaḳ yā iᶜāde (08) sizleriñ iᶜtiḳādıñgız bile āsān-raḳdur ibdā'dın[726] pes çün ibdā'ġa[727] iḳrārıñgız bardur iᶜādeġa yañga münkir siz- (09) ler ve ibdā'[728] ve iᶜāde-i ḳudret ḳaşıda yeksān-dur. وَلَهُ الْمَثَلُ الْأَعْلَى Ve añgadur béyik-rek ṣaffet ve uluġ-raḳ vaṣf, (10) kāmile-i ḳudret ve şāmile-i ḥikmet ve ẕāt ü ḥiddeti ve ṣıfāt ᶜaẓameti dék فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ve kök-ler ve yérlerde (11) وَهُوَ الْعَزِيزُ ve ol dur ġālibi kim ᶜāciz bolmaġay mümkin ibdā'sı[729] ve anıñ iᶜādesi-din الْحَكِيمُ [730] dānā şevāb-ḳa (12) kim anıñ işi ḥikmet muḳteżāsı bile bolġay.

28. ضَرَبَ Beyān ḳılur Ḫudāy kim[731] لَكُم [732] sizler üçün مَّثَلًا مِنْ أَنفُسِكُمْ miṣli alılġan (13) sizleriñ nefs-leriñgiziñ ḥāl-leridin. هَل لَّكُم Āyā bardur sizlerge ey āzādlar, مِّن مَّا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُم (14) sizleriñ memālik-leriñgizdin kim milk-i yemīn-dürler مِّن شُرَكَاء [733] hīç şerīk-ler فِي مَا رَزَقْنَاكُمْ olçada bérip-biz (15) sizlerge emvāl ve esbāb-dın. فَأَنتُمْ Pes sizler ve alar[734] فِيهِ [735] ol némede سَوَاء [736] yeksān bolġay-sizler, yaᶜni andaḳ kim (16) sizler taṣarruf ḳılur-sizler öz māl ve milkiñgizde alar dağı boldura alġaylar. تَخَافُونَهُمْ Ḳorḳuñgızlar alardın kim taṣarruf- (17) da müstaḳil bolsalar كَخِيفَتِكُمْ sizleriñ ḳorḳmañgız[737] dék āzādlar أَنفُسَكُمْ sizleriñ nefs-leriñgizdin, yaᶜni āzād (18) tirig-lerdin sözniñ mülaḥḥaṣı oldur kim: "Āyā ey ḫᵛāceler sizler bendelerni öz māl ü milkiñgizdin şerīk ḳılur-sizler (19) tā taṣarruf ve tasalluṭ-da añga téñ bolsañgızlar ve alarnıñ istibdādı ve istiḳlāli-din ḳorḳuçı bolur-sizler." *ᶜAynü'l-Meᶜānī* (20) ve

---

[725] TS yarattı: YA [435b/28] yaratḳay
[726] ibdā'dın: ibdādın
[727] ibdā'ġa: ibdāġa
[728] ibdā': ibdā
[729] ibdā'sı: ibdāsı
[730] TS [110a/11 dk] ayete dahil olmayan "serāᶜ" derkenar olarak kırmızı mürekkeple yazılmıştır.
[731] TS Ḫudāy kim: YA [436a/5] yok.
[732] TS nüshasında kayıtlı olan ayet siyah veya kırmızı mürekkeple çizilmemiştir.
[733] YA [436a/8] numaralı nüshada kayıtlı bulunan ayetin üzeri siyah veya kırmızı mürekkeple çizilmemiştir.
[734] TS ve alar: YA [436a/8] yok.
[735] TS nüshasında kayıtlı bulunan ayetin üzeri siyah mürekkeple çizilmiştir.
[736] TS nüshasında kayıtlı bulunan ayetin üzeri siyah mürekkeple çizilmiştir.
[737] TS ḳorḳmañgız: YA [436a/11] ḳorḳmağınñgız

özge tefsīrlerdin ba^{c}żı-da bardur kim[738] çün Ḥażret-i Resūl -ṣallallāhu ^{c}aleyhi ve's sellem- bu āyet-ni Ḳureyş'niñg uluġ-larıġa (21) oḳudı. Ayttı-lar: "Kelle vallāhü leyekünü z̲ālike ebeden"[739] Ḥāşā kim hergiz bu bola alġay Ḥażret-i Resūl-ṣallallāhu ^{c}aleyhi ve's-sellem ayttı kim: "Siz-(22) ler bendelerni öz mālıñgızda şirket bérmes-sizler pes néteg yaratılġan-larġa kim Ḫudāy'nıñg bendeleridürler,[740] (23) anıñg mülki-de şerīk ḳılur-sizler." كَذَٰلِكَ Munıñg dék نُفَصِّلُ الْآيَاتِ tafṣīl ḳılur-biz ve mübeyyen aytar-biz ḥiddet delīl-lerini (24) لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ gürūhı üçün kim öz ^{c}aḳlın meşel-leriñg tedebbüri-de iş-ke iletkey. Ammā cāhil-ler ve cevr étküçi-ler bu söz-(25) niñg ḥaḳīḳati-din ḫabersizdürler.

29. بَلِ اتَّبَعَ الَّذِينَ Belkim égreşürler alar kim ظَلَمُوا sitem ḳıldılar özlerige[741] şirk bile أَهْوَاءهُم (26) öz nefsi-niñg ārzūlarıġa بِغَيْرِ عِلْمٍ dāniş-siz. فَمَن يَهْدِي Pes kim dür kim yol körsetkey مَنْ أَضَلَّ اللَّهُ anı kim[742] (27) ḳoydı Ḫudāy? Ve ḫiz̲lān sebebi bile azdı وَمَا لَهُم ve yoḳturlar yol azġan müşrik-lerge مِّن نَّاصِرِينَ yārlar ve hevādārlar **[110^{b}/01]** kim alarnı tamuġ ^{c}az̲ābı-dın ḫalāṣ-lıġ bérgeyler.

30. فَأَقِمْ وَجْهَكَ Pes rāst tut ey Muḥammed öz yüziñgi لِلدِّينِ (02) Ḫudāy ^{c}ibādeti üçün yā ḫāliṣ ḳılġıl öz ^{c}ameliñg-ni حَنِيفًا ḥāleti-de kim māyil[743] bolġay-sén barça dīn-lerdin İslām (03) dīni-ge. Ve öz ümmetiñg-ġa aytḳıl kim bu vech ile iḳāmet ḳılġaylar ve égreşkeyler barça فِطْرَةَ اللَّهِ Ḫudāy dīni-ġa (04) الَّتِي ol fıṭratı kim ḥikmet bile فَطَرَ النَّاسَ yarattı kişilerni عَلَيْهَا anıñg üçün. Ve ayturlar murād fıṭrat-dın ṣāni^{c}- (05) niñg tanımağı-dur ve ol ezel küni-de[744] barça ādemī-lerġa ḥāṣıl boluptur. Pes buyurur kim ol ^{c}ahdniñg mülāzımı (06) bolunġızlar kim anña anıñg üçün[745] mefṭūr bolup-sizler لَا تَبْدِيلَ **[436^{b}/01]** nehy-dür nefy ṣūretide, ya^{c}ni tebdīl bérmeñgiz لِخَلْقِ اللَّهِ Ḫudāy'nıñg (07) ḫalḳı-ġa ya^{c}ni dīni-ni kim Ḫudāy ḫalḳ-nı anña yarattı ve alardın mīṣāḳ tuttı. ذَٰلِكَ

---

738 YA [436b/14] kim: TS yok.

739 Allah' a yemin ederim o iş hiç olmayacak anlamına gelen bir söz.

740 TS Ḫudāynıñg bendeleridürler: YA [436a/17] Ḫudāynıñg <bende>leridürler

741 TS özlerige: YA [436a/21] özige

742 TS [110a/26] numaralı satırın sol tarafına kırmızı mürekkeple "rub^{c}" yazılmıştır.

743 mā'il: māyil

744 YA [436a/28] ezel künide

745 TS anıñg üçün: YA [436a/29] yok.

Oldur الدِّينُ الْقَيِّمُ rāst (08) dīn ve mustaḳīm yol. وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ Velīkin kişilerniñg köpregi لَا يَعْلَمُونَ bilmes-ler dīn istiḳāmeti-ni (09) ṭab^{c} égriligi-din[746] ve tedebbürniñg yoḳluġı-nıñg sebebi bile.

31. مُنِيبِينَ Ḥāl-dür aḳīm żamīri-din ya^{c}ni ey Muḥammed yüz dīn-ge (10) kéltürgil öz ümmetiñg bile ḥāleti-de kim ḳaytḳuçı-lar sizler إِلَيْهِ Ḥaḳ sarıġa andın özgedin Şeyḫ Ebū Sa^{c}īd (11) Ḫarrāz[747] -ḳaddese sırrahu- aytıp-dur kim: "İnāyet ḳaytmaḳ-dur Ḥaḳ'dın Ḥaḳ'ḳa ve münīb atı ayturlar kim anñga Ḥaḳ Subḥāne'din (12) özge ḳaytur yéri bolmaġay. وَاتَّقُوهُ Ve ḳorḳunñgızlar andın. وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ Ve ḳāyim tutunñgızlar namāznı. وَلَا (13) تَكُونُوا Ve bolmanñgızlar مِنَ الْمُشْرِكِينَ şirk kéltürgüçi-lerdin namāz terki bile müte^{c}ammiden ḫiṭāb ümmet-ḳadur." *Teysīr*'de Şeyḫ Muḥammed (14) Eslem Ṭūsī'din naḳl ḳılur ḥadiṯi manñga yétip-dür kim: "Her né mundın rivāyet ḳılsalar ^{c}arż ḳılınñgızlar Ḫudāy kitābıġa (15) eger muvāfıḳ bolsa ḳabūl ḳılınñgızlar mén bu ḥadiṯ-ni kim men tereke's-ṣalāti müte^{c}ammiden feḳad kefere[748] tiledim kim āyeti bile Ḳurān-dın (16) muvāfaḳat bile[749] ḳılġayın[750] otuz yıl te'emmül ḳıldım tā bu āyet-ni taptım kim ve aḳīmü'ṣ-ṣalāte velā tekūnü mine'l müşrikīn"[751]

32. مِنَ الَّذِينَ (17) Ve bolmanñgızlar alardın kim فَرَّقُوا دِينَهُمْ başḳa ḳıldılar ve turdılar[752] öz dīni-ni. وَكَانُوا شِيَعًا Ve boldılar gürūh gürūh (18) murād müşrik-lerdürler kim[753] İslām dīni-ni ḳoyup bizni but tapındı ve biri ferişte[754] ve biri yulduz yā yehūd ve naṣārā kim néçe fırḳa[755] (19) boldılar yā ḫ^{v}āric ve Ebū Ümāme -raḍıyallāhu ^{c}anh-nı ol bāb-da ḫaberi merfū^{c}dur yā bid^{c}at ehli كُلُّ حِزْبٍ her gürūhı بِمَا (20) لَدَيْهِمْ olça bile alarnıñg

---

[746] TS égrigidin: YA [436b/3] égriligi

[747] TS Şeyḫ Ebū Sa^{c}īd Ḫarrāz: YA [436b/5] Şeyḫ Ebū Sa^{c}īd Ḫazār

[748] men tereke's-ṣalāti müte^{c}ammiden feḳad kefere: "Namazı kasten ter eden kafir oldu." (Hadis-i Şerif)

[749] YA [436b/10] bile: TS nüshasında yazılan "bile" edatının üzeri çizilmiştir.

[750] TS ḳılġayın: YA [436b/10] ḳılġay mén

[751] aḳīmü'ṣ-ṣalāte velā tekūnü mine'l müşrikīn: "Namazı dosdoğru kılın ve müşriklerden; dinlerini darmadağınık edip grup grup olan kimselerden olmayın." Kurân-ı Kerîm (30/31)

[752] TS ve turdılar: YA [436b/11] yok.

[753] TS kim: YA [436b/12] yok.

[754] TS ve biri ferişte: YA [436b/13] yok.

[755] YA [436b/13] fırḳa: TS farḳ

yaḳını-dadur, dīn-din فَرِحُونَ [756] şād-mān-durlar ve alarnıŋ gümānı olkim Ḥaḳ alar (21) biledür.

33. وَإِذَا مَسَّ النَّاسَ Ve çün yétse ādemī-lerġa ya^{c}ni müşrik-lerge ضُرٌّ ḳatıḳ-lıġ[757] yā aġrıġ[758] ya faḳīrlıġ ve (22) aytıp-durlar ^{c}ām-dur[759] barça ādemī-lerġa kim ḳatıḳlıġı[760] bile dermānde bolsalar دَعَوْا oḳurlar zārīlıġ bile (23) رَبَّهُم [761] özinińg Perverd-gār'ını مُّنِيبِينَ إِلَيْهِ ḳaytḳuçı-lar Ḥaḳ sarıġa. ثُمَّ إِذَا أَذَاقَهُم [762] Pes çün tattursa (24) ve bérse alarġa Ḫudāy مِّنْهُ [763] özinińg ḳaşıdın رَحْمَةً āsānlıġ yā ṣıḥḥat yā bay-lıġ ve ol ḳatıḳ-lıġ-dın[764] (25) ḳutulġaylar إِذَا فَرِيقٌ مِّنْهُم ol vaḳt gürūhı alardın بِرَبِّهِمْ يُشْرِكُونَ özinińg Perverd-gār'ıga (26) şirk kéltürürler ya^{c}ni necāt muḳābelesidin bilādın mundaḳ ^{c}ameli ḳılurlar.

34. لِيَكْفُرُوا Tā kāfir bolġaylar بِمَا آتَيْنَاهُمْ (27) olça bile ^{c}aṭā' ḳılduḳ alarġa ^{c}āfiyet ni^{c}meti-din فَتَمَتَّعُوا pes ḳorḳutmaḳ emridür[765] ya^{c}ni ey[766] kāfirler[767] bérińgizler **[111^{a}/01]** ékki üç kün dünyevī ni^{c}met-lerdin. فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ Pes bat bolġay kim biligey-sizler öz işińgizniń ser-encāmını (02) kim uḫrevī ^{c}uḳūbet bolġay.

35. أَمْ أَنزَلْنَا Āyā biz yiberip-biz عَلَيْهِمْ kāfirlerge سُلْطَانًا kitābı ve ḥücceti yā resūl-ı ẕü-sulṭān (03) yā ferişte kim anıńg bile bürhān bolġay. فَهُوَ Pes ol resūl yā melek يَتَكَلَّمُ söz aytḳay yā ol kitāb tekellüm ḳılġay, ya^{c}ni (04) delāleti bar bolġay بِمَا كَانُوا بِهِ يُشْرِكُونَ ol némege kim bardurlar kim anıńg bile şirk kéltürürler ya^{c}ni delīl bolġay alar- (05) nıńg şirk kéltürmegi-ge.

36. وَإِذَا أَذَقْنَا النَّاسَ Ve çün tattursaḳ biz müşrik-lerge رَحْمَةً raḥmeti ni^{c}meti ciheti-din ve rızḳ kéńg- (06) ligi-din[768] ve anıńg dék فَرِحُوا بِهَا şād-mān bolġaylar anıńg bile. وَإِن

---

[756] YA [436b/15] nüshasında kayıtlı bulunan ayetin üzeri siyah veya kırmızı mürekkeple çizilmemiştir.
[757] TS ḳatıḳlıġ: YA [436b/16] ḳatıḳlıḳ
[758] YA [436b/16] aġrıġ: TS aġırlıġ
[759] TS ^{c}āmdur: YA[436b/16] ^{c}āmlardur
[760] YA [436b/16] ḳatıḳlıġı: TS ḳatıġılıġı
[761] TS nüshasında kayıtlı bulunan ayetin üzeri siyah veya kırmızı mürekkeple çizilmemiştir.
[762] TS [110b/23 dk] ayet
[763] TS nüshasında kayıtlı bulunan ayetin üzeri siyah mürekkeple çizilmiştir.
[764] TS ḳatıḳlıġdın: YA [436b/19] ḳatıḳlıḳdın
[765] YA [436b/22] emridür: TS emrdür
[766] TS ey: YA [436b/22] yok.
[767] TS "kāfirlerġa" olarak yazılan kelimede bulunan"-ġa" eki çizilerek kelime kāfirler şeklinde düzeltilmiştir.
[768] TS raḥmeti ni^{c}meti cihetidin ve rızḳ kéńgligidin: YA [436b/28] raḥmeti ve rızḳ kéńgligidin

تُصِبْهُمْ Ve eger yétkey alarġa سَيِّئَةٌ (07) zaḥmeti aġrıḳ ve açlıġ-dın ve alar dék بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ olça bile ilgeri yiberip-dür **[437a/01]** alarnıñ élig-leri, (08) yaᶜni belā kim yéter alarnıñ yamān girdārı-nıñ şe'āmeti[769] bile kim ḳılıp-durlar إِذَا هُمْ يَقْنَطُونَ ol vaḳt alar nevmīd (09) bolurlar, cezᶜ ḳılurlar. Yaᶜni né şükr ayturlar niᶜmet-de ve né ṣabrları bardur miḥnet-de.

37. أَوَلَمْ يَرَوْا Āyā bilmeydürler أَنَّ (10) اللَّهَ olkim Ḫudāy يَبْسُطُ الرِّزْقَ kéñ ḳılur rūzī-ni لِمَن يَشَاء her kimge tilese وَيَقْدِرُ[770] ve tar ḳılur her kimge tilese.[771] (11) إِنَّ فِي ذَٰلِكَ Durustluḳ bile kim bu basṭ ve ḳabż-da[772] لَآيَاتٍ her-āyine ᶜibret delīl-leridür لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ gürūhı üçün (12) kim taṣdīḳ ḳılurlar ilāhī ḥükmi-ni ḳabż ve basṭ-da ve şükr ayturlar sezāda ve ṣabr körsetürler ḍarrāda kim mü'min-ler[773] işi- (13) niñ bināsı ve īmān-nıñ esāsı bu ékki ṣıfat-dadur.

38. فَآتِ Pes bérgil ey Muḥammed ذَا الْقُرْبَى ḳarındaşlıġ égesige[774] (14) Benī Hāşim-din حَقَّهُ anıñ ḥaḳḳın ve ġanīmet-din. Ve aytıp-durlar ḫiṭāb ṣūreti Ḥażret-i Risālet-ḳadur (15) ve barça īmān ehli munıñ içide dāḫil-dürler buyurur kim: "Bériñgizler ḳarındaşlarnıñ ḥaḳḳı-nı, yaᶜni ṣıla-ı raḥm (16) ḳılıñgızlar iḥsān ve inᶜām ve tevḳīr ve ikrām bile ve İmām-ı Aᶜẓam -raḥmetullah- ʒaviyyü'l-erḥām nafaḳası-nıñ vücūbı-ġa bu āyet bile (17) istidlāl ḳılur. وَالْمِسْكِينَ Bériñgizler muḥtāc ve çāresizniñ ḥaḳḳı-nı وَابْنَ السَّبِيلِ ve yol ötküçi-lerge (18) olçadın muḳarrer boluptur, yaᶜni zekāt-lar ve ṭā'ifeleri ذَٰلِكَ bu ḥuḳūḳ bérmek-ni خَيْرٌ yaḫşı-raḳ-dur imsāk-dın يُرِيدُونَ (19) لِّلَّذِينَ kişiler[775] üçün kim tiler وَجْهَ اللَّهِ[776] Ḫudāy liḳā'sını[777] yā anıñ rıżāsın isterler yā alarnıñ murādı taḳarrüb (20) vechi-dür Ḥaḳ Subḥāne'ġa né özge ciheti ᶜivaż-lar ve

---

769 şe'āmeti: şeāmeti

770 YA [437a/3] numaralı nüshada kayıtlı bulunan ayetin üzeri siyah veya kırmızı mürekkeple çizilmemiştir.

771 YA [437a/4] tilese: TS tilep

772 TS bu basṭ ve ḳabżda: YA [437a/4] bu ḳabż ve basṭda

773 mü'minler: müminler

774 TS égesige: YA [437a/7] égesin

775 TS kişiler: YA[437a/12] kişileri

776 YA [437a/12] nüshada kayıtlı bulunan ayetin üzeri siyah veya kırmızı mürekkeple çizilmemiştir.

777 liḳā'sını: liḳāsını

ġaraż-lardın وَأُوْلَئِكَ ve ol gürūh müttefiḳ-lar هُمُ الْمُفْلِحُونَ (21) alardurlar[778] ḳutulḳuçı-lar[779] ve firūzluḳ tapḳuçı."

39. وَمَا آتَيْتُم Ve olça bérür-sizler مِّن رِّبًا hediyye ve ᶜaṭiyyedin (22) mükāfat-lar tevāfuḳı bile لِّيَرْبُو tā arturḳay sizlerniñg mālıñgıznı[780] فِي أَمْوَالِ النَّاسِ kişiler māl-larıdın, yaᶜni hediyye kişi- (23) ge bérür sizler ve artuḳ anıñg behāsıdın ṭamaᶜ ḳılur-sizler tā sizlerniñg mālıñgız artuḳ bolġay. فَلَا يَرْبُو Pes (24) artuḳ bolmas ol māl عِندَ اللَّهِ Ḫudāy ḳaşıda ve bereket andın ḳopar yā olça bérür sizler ḥarām artuḳluġı-dın muᶜāmelet- (25) de, yaᶜni sūdı tā artuḳluḳ sūd yétküçi-lerniñg mālıda ve peydā bolġay andaḳ bolmas ve bereket anda ḳalmas. (26) وَمَا آتَيْتُم مِّن زَكَاةٍ Ve olça bérür-sizler farż étilgen zekāt-dın yā ṣadaḳa kim anda bérmek-de تُرِيدُونَ وَجْهَ (27) اللَّهِ tiler-sizler Ḫudāy'nıñg ṣevābı-nı. فَأُوْلَئِكَ Pes ol gürūh kim zekāt ve ṣadaḳa bu vechullāh bérgeyler né mükāfat üçün. **[111ᵇ/01]** هُمُ الْمُضْعِفُونَ Alardurlar artuḳ-luḳ bolmaḳ égeleri yā artuḳluḳ-nıñg bendeleri kim bérilgen yā artuḳ (02) tapḳaylar.

40. اللَّهُ الَّذِي خَلَقَكُمْ Ḥaḳ Ḫudāy oldur kim yarattı sizlerni ve sizler yoḳ érdiñgizler. ثُمَّ رَزَقَكُمْ (03) Pes rūzī bérdi ve bérür sizlerge; mā-dām kim tirig sizler ثُمَّ يُمِيتُكُمْ soñg öltürür sizlerni bizlerniñg ecel- (04) leriñgizniñg tükeni vaḳtı-da. ثُمَّ يُحْيِيكُمْ Pes tirgüzür sizlerni ve ḳoparur ḳıyāmet-de. هَلْ مِن شُرَكَائِكُم Āyā (05) bardur sizlerniñg ortaḳ-larıñgızdın yaᶜni āyā but-ları[781] kim sizlerniñg gümānıñgız bile Ḫudāy'nıñg şerīkidür- (06) ler bardur مَّن يَفْعَلُ kişi kim ḳılġay مِن ذَلِكُم bu ḫalḳ ve rızḳ ve öltürmek ve tirgüzmekdin مِّن شَيْءٍ hīç néme tā ol (07) sebeb bile anı tapınsa bolġay ve hīç ḳaysı-dın bu iş kélmes, pes alarnı şerīk tutmaḳ kérekmes. سُبْحَانَهُ Ve Arıḳ- (08) dur[782] Ḫudāy **[437ᵇ/01]** وَتَعَالَى[783] ve Béyik-rek عَمَّا يُشْرِكُونَ [784] olçadın şirk kéltürürler añga.

---

[778] TS alardurlar: YA [437a/14] alarġadurlar
[779] TS ḳutulḳuçılar: YA [437a/14] ḳutulġuçılar
[780] TS mālıñgıznı: YA [437a/16] mālıñgız
[781] TS butları: "butlarıdın" şeklinde yazılan kelime "-dın" eki çizilere "butları" olarak düzeltilmiştir: YA [437a/27] butlarıdın
[782] TS arıḳdur: YA [437a/29] arıġdur
[783] YA [437b/1] numaralı nüshada kayıtlı bulunan ayetin üzeri siyah veya kırmızı mürekkeple çizilmemiştir.
[784] YA [437b/1] numaralı nüshada kayıtlı bulunan ayetin üzeri siyah veya kırmızı mürekkeple çizilmemiştir.

41. ظَهَرَ الْفَسَادُ Āşikāra boldı bu (09) ẕevḳluḳ فِي الْبَرِّ beyābānda ḳuruḳ yél-lıġ ve tavarlar ölmek ve ṭāᶜūn-lar bile وَالْبَحْرِ ve deryāda ṭūfān ve ḳaynamaḳ (10) ve kemiler ġarḳ bolmaḳ[785] bile. بِمَا كَسَبَتْ Olçanıñ sebebi kim ḳılıp-dur أَيْدِي النَّاسِ ādemī-lerniñ élig-leri yaᶜni (11) alarnıñ maᶜṣiyyet-lerniñ şūmluġı bile ᶜālim-lerniñ köpregi añgadurlar kim murād fesāddın yamġur kélmegenidür kim (12) vaḳtı yamġur yaḳmasa beyābān-da ot önmestür ve deryāda lü'lü' ve taġlarda cevherler bağlanmas-dur. Ṣāḥib-i *Keşşāf* kéltürüptür (13) kim: "Çün yamġur késilse bile su cānverleri soḳur bolurlar ve aytıp-durlar beyābān-nıñ fesādı ol érdi (14) kim Ḳābīl Hābīl'ni öltürdi ve deryā fesādı olkim cündī kemilerni tartıp aldı ve baᶜżınıñ ḳaşıda murād fesād eṣeri-dür, (15) yaᶜni anıñ néçesi ẓāhir boldı beyābān-da ḳarı ehli-niñ helāk bolmaġı biledür ya da Nūḥ ḳavmı ve FirᶜavN atı-nıñ ġarḳ (16) étmegi bile ve her taḳdīr bile Ḥażret-i Mülk-i Ḳadīr ādemī-lerniñ dünyevī esbābı-nıñ ifsādı ḳıldı. لِيُذِيقَهُم[786] Tā tatḳurġay[787] (17) alarġa بَعْضَ الَّذِي عَمِلُوا berḫi olçanıñ cezā'sıdın,[788] ḳılıp-durlar kim anıñ tamāmı-nı āḫiret-de bolġusıdur. (18) لَعَلَّهُمْ Şāyed alar baᶜżı-nıñ tatmaġı bile يَرْجِعُونَ ḳaytḳaylar şirk-din tevḥīd bile ve maᶜṣiyyet-din ṭāᶜat bile (19) muḥaḳḳıḳ-lar ḳaşıda murād berrdin nefsdür ve baḫrdın ḳılıp." Şeyḫ Ebū Bekr-i Vāsıṭī -ḳaddese sırrahu- aytıp-dur kim: "Her kim anıñ köñgli- (20) niñ deryāsı murāḳabe terki bile fāsid bolsa ẓāhir bolur fesād anıñ nefsi-niñ berride." İmām-ı Ḳuşeyrī -raḥmetullah- aytıp-dur kim: (21) "Nefs biri-niñ fesādı ḥarām-lar irtikābı biledür köñgül baḫrnıñ fesādı żamīme aḫlāḳı bile ve vuḳūf rüsūm ve ᶜādet-ḳa." *Ḥaḳāyıḳ-ı* (22) *Sülemī*'de meẕkūrdur kim: "Bir ẓāhir ᶜālim-lerniñ tili-dür ve baḫrü'l-taḥḳīḳ ehli-niñ tili-niñ fesādı fāside te'vīl- (23) ler bile bolġay ve ᶜārif tili-niñ fesādı bāṭıla daᶜvālar bile."

---

[785] TS ve kemiler ġarḳ bolmaḳ: YA [437b/2] ve kéçe ġarḳ bolmaḳ

[786] YA [437b/10] numaralı nüshada kayıtlı bulunan ayetin üzeri siyah veya kırmızı mürekkeple çizilmemiştir.

[787] TS tatḳurġay: YA [437b/10] tatturġay

[788] cezā'sıdın: cezāsıdın

42. قُلْ سِيرُوا [789] Aytķıl müşrik-lerġa kim: "Barıñgızlar فِي الْأَرْضِ [790] (24) ötken ümmet-lerniñg yéride فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ pes baķıñgızlar kim néteg bolġay عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِن قَبْلُ [791] alarnıñg ser-encāmı (25) kim alardın burun érdiler, كَانَ أَكْثَرُهُم bar érdiler alarnıñg köprek[792] ya^{c}ni barça helāk boldılar مُّشْرِكِينَ (26) şirk kéltürgüçi-ler."

43. فَأَقِمْ Pes rāst ķıl وَجْهَكَ tükel özüñgni لِلدِّينِ الْقَيِّمِ rāst kişi üçün yā yüz kéltürgil (27) durust dīn ciheti-ge مِن قَبْلِ أَن يَأْتِيَ andın burun kim kélgey يَوْمٌ لَّا مَرَدَّ küni kim ķaytmaķ bolmaġay لَهُ [793] añga مِنَ اللَّهِ **[112^{a}/01]** Ḫudāy ķaşıdın, ya^{c}ni kim Ḫudāy anı ķaytarmaġay ve elbette bolġay yā küni kélgey Ḫudāy'dın kim kişi boldura almaġay[794] kim anı (02) ķaytarġay. يَوْمَئِذٍ يَصَّدَّعُونَ Ol kün kim ayrılġaylar kişiler biri biri-din ékki yol-nıñg başıda. Ferīķun (03) fi'l cenneti ve ferīķun fi's sa^{c}īr[795]

44. مَن كَفَرَ Her kim kāfir bolsa فَعَلَيْهِ pes añgadur كُفْرُهُ anıñg küfri-niñg cezā'sı[796] kim (04) cāvīd ot-dur. وَمَنْ عَمِلَ صَالِحًا Ve her kim yaḫşı ^{c}amel ķılsa فَلِأَنفُسِهِمْ pes özi-niñg nefs-leri üçün يَمْهَدُونَ (05) yaparlar, ya^{c}ni tīz yasarlar cennet-de ve bendelerniñg tefrīķı ķıyāmet küni vāķi^{c}-dür.

45. لِيَجْزِيَ Tā Ḫudāy cezā'[797] bérgey الَّذِينَ آمَنُوا (06) alarġa kim īmān kéltürüptürler وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ ve ķılıp-durlar şāyeste işler مِن فَضْلِهِ öz baġışları- (07) dın kāfirler cezā'sı-nıñg[798] ẕikrin[799] ķılmadı ol cihet bile kim maķṣūd bi'ẕ-ẕāt mü'min-lerdür.[800] إِنَّهُ Durustluķ bile kim Ḫudāy (08) لَا يُحِبُّ الْكَافِرِينَ durust tutmas **[438^{a}/01]** īmān

---

[789] YA [437b/17] numaralı nüshada kayıtlı bulunan ayetin üzeri siyah veya kırmızı mürekkeple çizilmemiştir.
[790] YA [437b/17] numaralı nüshada bulunan ayetin üzeri siyah veya kırmızı mürekkeple çizilmemiştir.
[791] TS [111b/24 dk] nüshasında kayıtlı bulunan ve ayete dahil olan مِن قَبْلُ derkenarda belirtilmiştir.
[792] TS köprek: YA [437b/19] köpregi
[793] TS nüshasında kayıtlı bulunan ayetin üzeri siyah mürekkeple çizilmiştir.
[794] YA [437b/22] boldura almaġay: TS boludura almaġay
[795] ferīķun fi'l cenneti ve ferīķun fi's sa^{c}īr: "Onların bir grubu cennette bir grubu da cehennemde olacak." (Kur'ân-ı Kerîm, 42/07)
[796] cezā'sı: cezāsı
[797] cezā': cezā
[798] cezā'sınıñg: cezāsınıñg
[799] TS ẕikrin: YA [437b/28] ẕikrini
[800] mü'minlerdür: müminlerdür

kéltürmegenlerni tā mü'min-ler bile cem^{c} ḳılġay[801] belkim alarnı ayırıp tamuḳ-ḳa yiberür.

46. (09) وَمِنْ آيَاتِهِ Ve Ḫudāy ḳudreti-niñg nişāneleridin أَن يُرْسِلَ الرِّيَاحَ oldur kim yiberür yél-ler, ya^{c}ni şimāl ve ṣabā ve cenūb-nı (10) مُبَشِّرَاتٍ müjde bérgüçi-ler yamġur bile tā sizlerniñg feryādıñgızge yétkey. وَلِيُذِيقَكُم Ve tā tatturġay sizlerni (11) مِّن رَّحْمَتِهِ ni^{c}meti-din kim yamġur tābi^{c}-dür, ya^{c}ni ḫışb ve refāhiyyet وَلِتَجْرِيَ الْفُلْكُ ve anıñg üçün yél-ler sebebi bile (12) barur kemiler deryāda بِأَمْرِهِ Ḫudāy'nıñg fermānı bile وَلِتَبْتَغُوا tā istegey-sizler deryālar bāzergānlıġı-da مِن فَضْلِهِ (13) dur. Rūzī[802] kim Ḫudāy ṣarf faẓlı bile bérür وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ve tā bolġāy kim sizler şükr aytḳay[803]-sizler bu ni^{c}met-lerġa.

47. (14) وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا Ve her-āyine biz yiberdük مِن قَبْلِكَ séndin burun ey Muḥammed رُسُلًا yibergenler[804] ādemī-lerdin إِلَى قَوْمِهِمْ [805] (15) alarnıñg gürūhı sarıġa kim فَجَاؤُوهُم pes kéldiler bizniñg resūl-larımız özi-niñg ḳavm-larıġa بِالْبَيِّنَاتِ (16) rūşen mu^{c}cizeler bile yā hüveydā ḥükm-ler ḥelāl ve ḥarām-dın ve ba^{c}żı alarnıñg ḳavmıdın[806] alarġa īmān kéltürdiler ve berḫi kāfir boldılar. (17) فَانتَقَمْنَا Pes biz intiḳām tarttuḳ-biz مِنَ الَّذِينَ أَجْرَمُوا alardın kim kāfir boldılar. Ve alarnı helāk ḳılduḳ-biz ve yārī (18) ḳılduḳ alarġa kim īmān kéltürüp érdiler. وَكَانَ حَقًّا Ve bardur sezāvār عَلَيْنَا bizge نَصْرُ الْمُؤْمِنِينَ mü'min- (19) lerniñg yārī bérmek kim alar nuṣret müstaḥaḳḳı-durlar.

48. اللَّهُ Ḥaḳ Ḫudāvend الَّذِي يُرْسِلُ الرِّيَاحَ ol dur kim yiberür (20) yél-lerni, فَتُثِيرُ سَحَابًا pes ḳoparur yél-ler bulut-nı havāġa aşururlar. فَيَبْسُطُهُ [807] Pes Ḫudāy yayar anı ya^{c}ni muttaṣıl biri biri (21) ḳılur. Gāhī kim tilese[808] فِي السَّمَاء [809] kök sarıda كَيْفَ يَشَاء andaḳ

---

[801] TS cem^{c} ḳılġay: YA [438a/01] cem^{c} ḳılġa<y>

[802] YA [438a/05] rūzī: TS rūz-mehī

[803] TS "aytmay" olarak yazılan kelime üzeri çizilerek" aytḳay" şeklinde düzeltilmiştir: YA [438a/6] aytḳay

[804] TS yibergen: YA [438a/7] yiberilgen

[805] YA [438a/7] numaralı nüshada bulunan ayetin üzeri siyah veya kırmızı mürekkeple çizilmemiştir.

[806] TS ḳavmıdın: YA [438a/9] yok.

[807] TS [112a/20 dk] numaralı nüshada kayıtlı bulunan ayet derkenarla belirtilmiştir.

[808] TS tilese: YA [438a/14] tiler

[809] YA [438a/14] numaralı nüshada kayıtlı bulunan ayetin üzeri siyah veya kırmızı mürekkeple çizilmemiştir.

kim tilese barġuçı ve[810] yaturġuçı[811] و (22) يَجْعَلْهُ ve ḳılur gāhī anı كِسَفًا pāre pāre her ḳaṭ[c]a ṭarafıda. فَتَرَى الْوَدْقَ Sén[812] körer-sén yamġurnı kim ilāhī ḥükmi bile يَخْرُجُ [813] (23) çıġıp kélür مِنْ خِلَالِهِ bulut arasıdın. Hem vaḳtī kim murtakim ve muttaṣıl-dur ve hem vaḳtī kim münḳaṭı[c] ve müteferriḳ-dur. فَإِذَا أَصَابَ (24) بِهِ Pes çün yétkürür Ḫudāy yamġurnı مَن يَشَاء [814] her kim-niñg yérleri ve şehrleride kim tilese مِنْ عِبَادِهِ öz bendeleridin (25) إِذَا هُمْ ol vaḳt alar يَسْتَبْشِرُونَ şād-mān ve ḫōş ḥāl bolurlar.

49. وَإِن كَانُوا [815] Ve durustluḳ bile kim bar érdiler (26) مِن قَبْلِ أَن يُنَزَّلَ عَلَيْهِم andın burun kim yiberilgey[816] alarġa yamġur مِّن قَبْلِهِ bulut ẓuhūrıdın burun لَمُبْلِسِينَ (27) ümīdsizler yamġurdın.

50. فَانظُرْ Pes baḳḳıl إِلَى آثَارِ رَحْمَتِ اللَّهِ Ḫudāy raḥmeti-niñg [c]alāmeti-ġa ya[c]ni yamġurnıñg eṣeri-ġa **[112[b]/01]** baḳ-ḳıl tā körgey-sén kim كَيْفَ néteg Ḫudāy ol eṣer bile يُحْيِي الْأَرْضَ tirgüzür yérni yaġaç-lar ve mīve ve ékin (02) ve ot-lar bile بَعْدَ مَوْتِهَا anı ölgeni ve solġanı-dın soñg. Ve ḥafṣ cem[c] bile oḳur, ya[c]ni körgil ilāhī raḥmeti-niñg (03) eṣerlerin ve nihāyet-siz bağışlamağı kim ölgen yérge tirig-lik bağışlar. إِنَّ ذَلِكَ Durustluḳ bile ol kim ḳādir- (04) dür bizniñg tirgüzmekligi-ge anı ölgeni-din soñg. لَمُحْيِي الْمَوْتَى Her-āyine ölgenlerniñg Tirgüzgüçi-sidür kim (05) yérniñg tirgüzmegi-niñg aḥdānı anıñg dék-dür kim anda ḳavī-sidin ve ölüg-lerni tirgüzmeklik-niñg (06) Īcādı oldur kim alarnıñg māddeleride érdi ve ḳavī ve andın özgedin وَهُوَ Ḫudāy عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ (07) barça némege tüvānādur kim anıñg ḳudreti-niñg nisbeti barça mümkināt-larġa yeksān-dur. *Ḥaḳāyıḳ*'da kéltürüptür kim: (08) "Raḥmet eṣeri ẓāhirde yamġurdur kim barçanıñg **[438[b]/01]** tirikligi anıñg biledür ve bāṭın-da anıñg ẕikridür kim köñgül (09) tirik-ligi anıñg biledür." *Baḥr*'da aytıp-dur kim: "Raḥmet

---

[810] YA [438a/15] ve: TS yok.

[811] yaturġuçı: Tekrarlanan "yaturġuçı" kelimesinin sonuncusunun üzeri çizilmiştir.

[812] YA [438a/16] sen: "sen" iki kere yazılmıştır.

[813] YA [438a/16] numaralı nüshada kayıtlı bulunan ayetin üzeri siyah veya kırmızı mürekkeple çizilmemiştir.

[814] TS [112b/24 dk] numaralı nüshada kayıtlı bulunan ayet derkenarda belirtilmiştir: YA [438a/17] ayet yazılmamıştır.

[815] YA [438a/19] numaralı nüshada kayıtlı bulunan ayetin üzeri siyah veya kırmızı mürekkeple çizilmemiştir.

[816] TS yiberilgey: YA [438a/20] yiberilgeyler

eşerleri cennet neş'esi köñgül-niñg yéri anıñg bile tirik- (10) lik tapar ve ba^{c}żınıñg ḳaşıda özi köñgül raḥmeti-niñg eşeri bolġay kim Ḥaḳ naẓarı-nıñg manẓarı-dur."

51. (11) وَلَئِنْ أَرْسَلْنَا Ve eger yibersek biz رِيحًا yéli kim müzeyyen ya^{c}ni bildürgüçi bolġay helāk-ġa ve bor dék kim ^{c}aẕāb yéli-dür ve alarnıñg ékin- (12) lerige éser. فَرَأَوْهُ [817] Pes körgeyler ékin-ni مُصْفَرًّا sarıḳ[818] bolġan kök-lügi-din soñg ve helāket-ke yaḳın (13) yétken andaḳ kim andın asıġ bolmas. لَّظَلُّوا Her-āyine bolġaylar مِن بَعْدِهِ يَكْفُرُونَ ékin sarıḳ-lıġı-dın[819] (14) soñg kim kāfir bolġay ötken ni^{c}met-lerge ve kérek édi kim ilticā-i Ḥaḳ'ḳa ḳılġay érdiler ve anıñg raḥmeti-din nevmīd (15) bolmaġay érdiler. Ve ey Muḥammed kāfirlerdin bu ümīd tutma kim fehm ḳılgaylar sözni ve séniñg sözüñgni ḳabūl éyletkeyler.

52. فَإِنَّكَ (16) Pes durustluḳ bile kim sén لَا تُسْمِعُ الْمَوْتَى söz éşittüre almas-[820] sén ölüg-lerge ve kāfirler alarnıñg ḥükmidedür- (17) ler anıñg üçün kim alarnıñg köñgli ölüp-dür. وَلَا تُسْمِعُ الصُّمَّ Ve éşittüre almas-[821] sén saġırlarġa[822] الدُّعَاء oḳu- (18) maḳ إِذَا وَلَّوْا çün ḳaytsalar oḳumaḳ-dın مُدْبِرِينَ ḳaçḳuçı-lar söz aytḳuçı-lardın tevliyyet ve idbār (19) ḳayd-ı ḥükm te'kīdi[823] ve esmā^{c} istiḥālesi üçündür, ya^{c}ni muḳbil aşam egerçi éşitmes mü? Ammā andın ve aġız ḥareket-leri (20) ve élig ve baş-nıñg işāretleri bile némeni tapar. Ammā saġırı kim arḳası söz aytḳuçı-ġadur olçaḳlıġ[824] tapmaḳdın (21) daġı maḥrūm-dur.

53. وَمَا أَنتَ Ve yoḳtur sén بِهَادِي الْعُمْيِ soḳur köñgllük-leriñg[825] yol körsetküçi-si عَن ضَلَالَتِهِمْ (22) alarnıñg yol azmaḳlıġı-dın, ya^{c}ni ḳādir émes sén añga kim īmān tevfīḳın bérgey-sén müşrik-lerge إِن تُسْمِعُ (23) éşittürmes-sén Ḳurān mev^{c}iẓeleri ve naṣīḥat-

[817] YA [438b/4] numaralı nüshada kayıtlı bulunan ayetin üzeri siyah veya kırmızı mürekkeple çizilmemiştir.
[818] TS sarıḳ: YA [438b/4] sarıġ
[819] TS sarıḳlıġıdın: YA [438b/5] sarıġlıġıdın
[820] YA [438b/8] éşittüre almas: TS éşitüre émes
[821] YA [438b/9] éşittüre almas: TS éşitüre émes
[822] TS saġırlarġa: YA [438b/9] saġırġa
[823] te'kīdi: tekīdi
[824] TS olçaḳlıġ: YA [438b/12] olçaġlıġ
[825] TS köñgüllüklerniñg: YA [438b/13] köñgüllerniñg

lerin.[826] إِلَّا مَن يُؤْمِنُ Meger anŋa kim īmān kéltürüptür بِآيَاتِنَا (24) kitāb-larımız āyetleriġa kim alarnınŋ īmānı alarnı anŋa tutar kim Ḳurān lafẓı-nı tükel alġaylar ve anınŋ maᶜnāsı-da (25) tedebbür körsetkeyler فَهُم مُّسْلِمُونَ pes alar boyun ḳoyġanlardurlar emrler ve nehy-lerġa.

54. اللَّهُ Muṭlaḳ Ḫudāy الَّذِي خَلَقَكُم (26) oldur kim yarattı sizlerni مِّن ضَعْفٍ boş némedin yaᶜni nuṭfe. ثُمَّ جَعَلَ pes soŋġ bérdi sizlerge مِن بَعْدِ ضَعْفٍ (27) ṭufūliyyet boşluġı-dın soŋġ[827] قُوَّةً tüvānālıġ, yaᶜni yigit-lik ثُمَّ جَعَلَ pes bérdi sizlerge[828] مِن بَعْدِ قُوَّةٍ yigit- **[113ª/01]** lik ḳuvveti-din soŋġ[829] süst-luḳ ve ḳarı-lıḳ. ضَعْفًا وَشَيْبَةً Yaratur olça tiler يَخْلُقُ مَا يَشَاء żaᶜf ve ḳuvvet ve yigitlik[830] (02) ve ḳarı-lıġ-dın وَهُوَ الْعَلِيمُ ve ol dānādur bendelerniŋġ ḥāl-leriġa الْقَدِيرُ tüvānā alarnınŋ ṣıfat-ların[831] özge ḳılmaḳ- (03) ḳa.

55. وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ Ve küni kim ḳāyim bolġay ḳıyāmet ol āḫır sāᶜat-din[832] dünyā[833] sāᶜat-leridin bolġay, يُقْسِمُ (04) الْمُجْرِمُونَ ant içerler kāfirler mażmūn olkim مَا لَبِثُوا toḫtamaydurlar dünyede yā ḳabrlerde غَيْرَ سَاعَةٍ (05) sāᶜati-din özge ve barça mü'min-ler[834] bilürler kim alar yalġan ayturlar كَذَلِكَ munınŋ dék ḳaytmaḳ rāstlıġ-dın (06) āḫiret-de كَانُوا bardurlar dünyede kim ḥaşr u neşr inkārı bile يُؤْفَكُونَ ḳaytarılurlar ṣıdḳ yolıdın, (07) yaᶜni alarnınŋ işi yalġan aytmaḳ-dur bu sarāy-da[835] ve ol sarāy-da.

56. وَقَالَ الَّذِينَ Ve alarnınŋ ant içmegi-din (08) soŋġ turmaḳ yoḳluġı-ġa dünyede[836] ayturlar alar kim أُوتُوا الْعِلْمَ bérilip-türler[837] alarġa bilig (09) وَالْإِيمَانَ ve īmān kéltürmek, yaᶜni mü'min-ler[838] ve ᶜālim-ler, ferişteler ve ādemī-din ayturlar yaŋġa

---

[826] TS naṣīḥatlerin: YA [438b/14] naṣīḥatleri
[827] TS ṭufūliyyet boşluġıdın soŋġ: boşluḳdın ṭufūliyyet boşluġıdın soŋġ
[828] TS [112b/27 dk] "sizlerge":YA [438b/19] yok.
[829] TS [113a/1 dk] "soŋġ": YA [438b/19] yok.
[830] YA [438b/20] yigitlik: TS yigit
[831] TS ṣıfatların: YA [438b/20] ṣıfatlarıdın
[832] TS sāᶜatdin: YA[438b/21] sāᶜat
[833] TS dünyā: YA [438b/21] dünye
[834] mü'minler: müminler
[835] TS sarāyda: YA [438b/25] sarāy
[836] TS dünyede: YA [438b/25] dünyāda
[837] TS bériliptürler: YA [438b/26] bérilipdürler
[838] mü'minler: müminler

yalġan aytur-sizler. (10) لَقَدْ لَبِثْتُمْ Durust-luḳ bile kim toḫtadınġızlar dünyede[839] ve sizlerniñg toḫtamaġanınġız[840] meẕkūr ve mesṭūrdur (11) فِي كِتَابِ اللَّهِ levḥ-i maḥfūẓ-da yā Ḳurān'da anda kim ayttı ilāhī ᶜilmide:[841] "ve min verāihim berzaḫun ilā yevmi yubᶜaṣūn"[842] Yā anıñg ḳażā- (12) sıda yā olçada sizlerge bitip-dür kim sizlerniñg toḫtamaġınġızınıñg sebeb-i remānı **[439ᵃ/01]** bile bolġay. Ve sizler ol (13) miḳdār dünyede[843] yā gūrda érdiñgiz إِلَى يَوْمِ الْبَعْثِ ḳoparur kün-geçe فَهَذَا يَوْمُ الْبَعْثِ pes budur ḳoparur (14) kün kim tā bar érdiñgizler. وَلَكِنَّكُمْ كُنتُمْ Velīkin bar érdiñgizler-sizler kim[844] cehl farṭı, yaᶜni köñgüli[845] ve tefekkür yoḳluġ-ıdın (15) لَا تَعْلَمُونَ bilmes érdiñgizler kim baᶜṣ ḥaḳ-dur kāfirler ᶜöẕr kéltürmek başlap olça ötkenlerniñg (16) tedāriki üçün ḳaytmaḳ tilegin ḳılurlar dünyege[846] ve icāzet tapmas-lar.

57. فَيَوْمَئِذٍ Pes ol kün لَّا يَنفَعُ asıġ (17) ḳılmas الَّذِينَ ظَلَمُوا alarġa kim sitem ḳıldılar özige küfr bile مَعْذِرَتُهُمْ alarnıñg ᶜöẕr-ḫᵛāhlıġı[847] وَلَا هُمْ ve né alar (18) يُسْتَعْتَبُونَ oḳuġaylar némege kim alarnıñg ᶜitābı-nıñg kitermegi ḳılġay-lar, yaᶜni alarġa aytmaġay kim Ḫudāy istirżā'- (19) sın[848] ḳılınġızlar anıñg üçün kim Ḫudāy alardın rāżī bolmas.

58. وَلَقَدْ ضَرَبْنَا Her-āyine beyān ḳılduḳ-biz لِلنَّاسِ (20) kişiler üçün فِي هَذَا الْقُرْآنِ bu Ḳurān'da مِن كُلِّ مَثَلٍ her milṣi-din kim alarġa yaraġay tevḥīd ve ḥaşr ve rüsl (21) ṣıdḳı beyānı-da. وَلَئِن جِئْتَهُم بِآيَةٍ Ve eger kéltürseñg-sén ey Muḥammed alarġa yaᶜni münkirler ve muᶜānidlerġa muᶜcize kim (22) tilerler, لَيَقُولَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا her-āyine ayturlar alar kim īmān kéltürmediler ᶜinād farṭı ve temerrüd ve fesād ġāyeti-din إِنْ (23) أَنتُمْ yoḳ siz

---

[839] TS dünyede: YA [438b/27] dünyāda

[840] TS toḫtamaġanınġız: YA [438b/27] toḫtaġanınġız

[841] TS [113a/11 dk] "ilāhi ᶜilmide"

[842] ve min verāihim berzaḫun ilā yevmi yubᶜaṣūn: " Onların arkasında tekrar diriltecekleri güne kadar devam edecek dönmelerine engel bir perde vardır." Kurân-ı Kerîm (23/100)

[843] TS dünyede: YA [439a/1] dünyāda

[844] YA [439a/1] bar érdiñgizler sizler kim: TS bar érdiñgizler

[845] TS [113a/14 dk] "yaᶜni köñgüli"

[846] TS dünyege: YA [439a/4] dünyāge

[847] TS ᶜöẕr-ḫᵛāhlıġı: YA [439a/6] ᶜöẕr-ḫᵛāhluġı

[848] istirżā'sın: istirżāsın

sizler yaᶜni peyġamber[849] ve mü'min-ler إِلَّا مُبْطِلُونَ meger tebāh işlik ve yalġan aytḳuçı ve toġuġuçı-lar.

59. كَذَٰلِكَ (24) Munıñgdék dür يَطْبَعُ اللَّهُ mühr urar Ḫudāy عَلَىٰ قُلُوبِ الَّذِينَ alarnıñg köñgüllerige kim لَا يَعْلَمُونَ bilmes-ler ve bilmek (25) tilegide yoḳturlar.

60. فَاصْبِرْ Pes ṣabr ḳıl ey Muḥammed alarnıñg āzārıġa. إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ Durustluḳ bile kim Ḫudāy'nıñg vaᶜdesi[850] (26) séniñg nuṣretiñg ve[851] kélmekniñg aᶜlāsı ve séniñg dünyeniñg[852] ġālib bolmaġı-ġa حَقٌّ ve rāst-dur Ḫudāy anña vefā ḳılġusıdur وَلَا يَسْتَخِفَّنَّكَ **[113ᵇ/01]** الَّذِينَ séni[853] ve süstī[854] yañgıllik-ke tutmaġaylar. Alar kim لَا يُوقِنُونَ gümānsız bolmas-lar meᶜād işide yā séni (02) añga kéltürmes-ler kim aşuḳ-ḳay-sén ᶜaẕāb duᶜāsıda alarġa kim ol muḳarrer vaḳtı-da baġlıġ-dur ve ol vaḳt kélse ilāhī ḥükmi (03) ẓuhūrġa yéter.

[849] TS peyġamber: YA [439a/12] peyġāmber
[850] TS [113a/25 dk] vaᶜdesi kelimesinden sonra derkenar işareti eklenmiş; fakat derkenar tespit edilememiştir.
[851] TS [113a/26 dk] "nuṣretiñg ve"
[852] TS dünyeniñg: YA [439a/15] dünyānıñg
[853] TS [113b/1 dk] "séni"
[854] TS ve süsti: YA [439a/16] yok.

3. DİZİN

1. "Doğu Türkçesi Kur'an Tefsiri"nin tezimize konu olan Ḳaṣaṣ, ᶜAnkebūt ve Rūm sureleri dizine hazırlanırken TürkSözDiz yazılımı kullanılmış ve alfabetik dizin oluşturulmuştur.

2. Dizinde madde başında gösterilen kelimelerin kökenleri anlamlandırma yapılmadan önce belirtilmiştir. Bununla birlikte deyim ve kalıp ifade olarak geçen kelime grupları, dizinde madde başının altında iç madde işaretleriyle gösterilmiştir. İç maddeler gösterilirken "•" işareti kullanılmıştır.

3. Yazmadaki ikili kullanımlar madde başı olarak alınmış ve "→" işaretiyle birbirine gönderilerek karşılaştırılmıştır.

4. Sonu çift ünsüz ile biten yabancı kökenli kelimeler, dizinde anlamlandırılmadan önce Türkçeye uygun olarak tek ünsüz ile yazılmıştır. Bu kelimelerin orijinal yazımları ise ayraç içerisinde gösterilmiştir.

Sıra: a b c ç d e é f g ğ h ı i j k l m n ñg o ö p q r s ş t u ü v w x y z

-A-, -Ā-, -ᶜA-, -ᶜĀ

ᶜābid <Ar. İbadet eden.

ᶜā.+ ler 89a/03

ᶜācil <Ar. Acil.

ᶜā. 101b/24

ācile <Ar. Vadeye bağlı , vadesi geldiğinde yapılacak olan, ertelenmiş.

ā. 101b/24

ᶜāciz <Ar. Aciz, güçsüz.

• **ᶜāciz bol-:** Gücü yetmemek, âciz olmak.

ᶜā. bolmağay 110a/11

ᶜā. bolmağusıdur 102a/13

• **ᶜāciz ḳal-:**Gücü yetmez duruma düşmek.

ᶜā. ḳalġan bolġay 97a/09

ᶜā. ḳalmay 97a/11

• **ᶜāciz ḳıl-:** Güçsüz duruma düşürmek, âciz bırakmak.

ᶜā. ḳılġaylar 100b/01

ᶜā. ḳılġuçı émes 102a/23

ᶜā. ḳılġuçılar 102a/21

ᶜā. ḳılmağığa 102a/24

ᶜā. ḳılmaḳ 100a/10

ᶜacūze <Ar. Kocakarı.

ᶜa.+ lerġa 92a/11

ᶜacz <Ar. Acizlik, çaresizlik, bir şey yapamama.

ᶜa. 97a/02

aç- Açmak, genişletmek.

a.- ıp 90a/11

a.- ḳay 94b/07

a.- ḳıl 109a/04

açıl- Açılmak, çözülmek.

a.- mas 104a/19

açlıġ Açlık.

a.+ dın 111a/07

ᶜĀd <Ar. Ad kavmi. Yemen taraflarında bulunan ve Hûd peygamber tarafından imana getirilmediği için Allah tarafından yok edildiğine inanılan bir kavmin adı.

ᶜĀ. 103b/23, 108a/21

Ādem <Ar. ö.a. İlk insan ve ilk peygamber.

Ā. 109a/21

ādemī <Ar. İnsan, insanoğlu.

ā. 104a/25, 109b/09

ā.+ din 113a/09

ā.+ dür 106b/03

ā.+ ġa 100b/20

ā.+ ge 109b/09

ā.+ ler 109b/11

ā.+ lerdin 112a/14

ā.+ lerġa 110b/05, 110b/21, 110b/22

ā.+ lerniŋ̂ 111b/10, 111b/16

ᶜademī <Ar. Yokluğa ait, yoklukla ilgili.

ᶜa. 105a/24

ᶜādet <Ar. Davranış, huy.

ᶜā.+ iġa 107a/05

ᶜā.+ imiz 92b/09

ᶜā.+ ḳa 111b/21

ᶜā.+ ler 95a/22

ᶜĀdī <Ar. Ad kavmine mensup olan.

ᶜĀ.+ ler 108a/24

ᶜadl <Ar. Adalet, doğruluk.

ᶜa. 102a/16

• **ᶜadl ḳıl-:** Âdil olmak.

ᶜa. ḳılur 102a/16

āfāḳ <Ar. Ufuklar.

ā.+ da 108a/14

āferīdelıḳ <Far. āferīde + T. -lıḳ Yaratma, halk etme.

ā.+ ıdın (āferīdelıġıdın) 106b/19

Āferīd-gār < Far. Yaratan, Yaratıcı, Allah.

ā. 94b/15

ā.+ ıŋ̂ 97a/21

ā.+ ıŋ̂dın 95a/03, 99b/21

ā.+ ım 93b/09

ā.+ ımız 95b/15, 96b/22

ᶜāfiyet <Ar. Esenlik, sağlık.

ᶜā. 110b/27

aġ- Yükselmek, artmak.

inkār a.- ıp érdiler 98b/03

a.- ġuçı 93b/03

aġa Büyük erkek kardeş.

a. 108a/03

āgāh < Far. Bilgili, haberdar, uyanık.

ā. bolup 91b/11

ā. émes 100a/11

ā. ḳılayım 100b/27

ā. olup 100a/18

aġır Hafif olmayan, yüklü, ağır.

a. 101a/24, 101a/25, 107b/08

aġırlıḳ Ağırlık, ağır olma.

a.+ ı (aġırlığı) 101a/22

• **aġırlık ḳıl-:** Ağır gelmek, zor taşımak.

a. ḳılur édi 97b/25

aġız Ağız.

a. 112b/19

a.+ ınıŋ̂ (aġzınıŋ̂) 90a/05, 90a/15

aġrıġ Ağrı, zahmet, huzursuzluk, hastalık.

a. 110b/21

→ **aġrıḳ**

aġrıḳ Ağrı, zahmet, huzursuzluk, hastalık.

a. 111a/07

→ **aġrıġ**

aġyār <Ar. Başkalar, yabancılar.

a. 89a/03, 104b/16

aḫbār <Ar. Bilgin, âlim.

a. 105a/10

aḫbār <Ar. Haberler.

a.+ dur 107b/21

a.+ ı 107b/27

ᶜahd <Ar. Antlaşma, sözleşme.

ᶜa. 93a/03

ᶜa.+ iñgizdedür 105a/03

vefā-ı ᶜa.+ ḳa 93a/02

ᶜa.+ niñg 93a/07, 110b/05

• **ᶜahd sındur-:** Sözünden dönmek.

ᶜa. sındurdılar 105a/05

aḫdān <Ar. Dostlar, yoldaşlar.

a.+ ı 112b/05

āhek <Far. Kireç.

ā. bişürmekke 94a/13

āḫir <Ar. Son, nihāyet.

ā. 113a/03

ā.+ ġa yétkey (aḫrıġa) 93a/04

ā.+ ıdın (āḫrıdın) 102a/13

ā.+ ıda 105a/25, 109a/13

• **āḫırıġaça:** Sonuna kadar.

ā. 103a/03, 105b/01

āḫiret < Ar. Öbür dünya, ahiret.

ā. 92b/08, 98b/06, 102a/01, 102a/03, 108a/12

ā.+ de 96b/14, 98b/07, 99b/07, 106a/03, 113a/06

ā.+ de bolġusıdur 111b/17

• **āḫiret sarāy:** Öbür dünya, öteki dünya.

ā. 102a/27

āḫirü'l-zamān < Ar. Dünya hayatının sonu, son devresi.

ā. 105a/23

Aḥḳāf <Ar. Ahkâf suresi, Kurân-ı Kerîm, 46.

A.+ da 101b/05, 108b/22

aḫlāḳ < Ar. İnsanda bulunan ruhi ve zihni haller.

a. 104b/14

a.+ ı 111b/21

a.+ ıġa 96a/02

Aḥmed <Ar. ö.a. Hz. Muhammed' in bir ismi.

A. 94b/23

ᶜā'id <Ar. İlgili, ilişkili, dolaylı.

ᶜā.+ dür 106b/14

aḳ Beyaz, ak.

a. 93a/21, 93b/03, 98a/26, 98b/02

a.+ ı 93b/04

ᶜāḳ <Ar. (ᶜāḳḳ) İtaatsiz, sorumsuz, asi.

ᶜā.+ dın 100b/26

ᶜāḳıbet <Ar. Son, sonuç, netice.

ᶜā. 90a/09, 94a/03, 99a/27, 104a/22

ᶜā.+ i 108a/22

ᶜā.+ i bolġay 108b/06

ᶜā.+ ini 107a/07

ᶜāḳıbetsiz <Ar. ᶜāḳıbet + T. +siz, Sonu belli olmayan.

ᶜā. 91b/08

aḳız- Akıtmak.

a. -maḳdur 108a/11

ᶜāḳil <Ar. Akıllı, akıl sahibi, idrak sahibi.

ᶜā. 103a/14

ᶜā.+ ler 94b/15, 99b/11, 106b/11

ᶜāḳilī <Ar. Bilgelik, akıl sahibi olma.

ᶜā.+ ġa 109b/12

ᶜaḳl <Ar. Akıl, fikir, düşünce.

ᶜa. 104b/05

ᶜa.+ dın 90a/24

ᶜa.+ ı 90b/28, 100a/11

ᶜa.+ ın 110a/24

aḳlıġ Beyazlık.

a. 109b/08

a.+ ı 93b/03

aḳreb <Ar. En yakın.

a.+ dür 105b/01

ᶜaks <Ar. Çarpıp geri dönme.

ᶜa.+ i 109a/18

aḳsām <Ar. Kısımlar, bölümler.

a.+ ınıñ 107b/22

aḳşām Akşam.

a. 91a/06, 109a/11

āl <Ar. Aile.

Firᶜavn-ı ā.+ iniñ 90a/02, 91b/11

al- I. almak

a. 92b/13

a.- dı 90b/18, 107b/20

a.- dılar 107b/09, 107b/18, 108a/05

a.- ġaç 107a/09

a.- ġay 98b/16

a.- ġaylar 94b/08, 101b/15, 112b/24

a.- ıp 90b/22

a.- madı 90b/08

a.- mas érdi 90b/17

a.- masanĝızlar 106a/14

a.- ur 92a/17, 103a/12

a.- ur érdiler 92b/20

a.- urlar 96a/18, 102b/09

II. Almak; Yardımcı fiil

ḫaber a. 90b/05

tartıp a.- dı 111b/14

i^{c}tibār a.- ġay 103b/15

ta^{c}līm a.- ġay 94b/18

^{c}ibret a.- madılar 108b/07

III. Yeterlilik, yardımcı fiil; muktedir olmak.

boldura a.- dı 99a/15

bola a.- ġay 110a/21

bara a.- ġay 106b/01

boldura a.- ġaylar 110a/16

boldura a.- maġay 112a/01

taḥrīf ḳıla a.- maġay 105b/03

bola a.- maġusıdur 94b/16

boldura a.- mas 92a/08, 102a/22

éşittüre a.- mas 112b/16, 112b/17

baş bura a.- maslar 110a/05

boldura a.- maslar 101b/21

bola a.- maslar 105b/17

boldura a.- ur 92a/13

bola a.- ur 92b/21, 102a/11

a^{c}lā <Ar. Yüce, ulu, büyük.

a.-yı ^{c}illiyyīnġa 108b/17

a.+ sı 113a/26

^{c}alāmet<Ar. İz, belirti, nişan.

^{c}a.+ dürler 93b/06

^{c}a.+ iġa 112a/27

^{c}a.+ lerdür 109b/24

^{c}a.+ leri 90a/20

^{c}a.+ leridin 109a/23

^{c}a.+ lerini 89a/27

alar zm. III. çokluk kişi/işaret zamiri, onlar.

a. 90a/22, 90b/06, 91a/08, 92a/09, 92a/13, 92a/14, 92a/18, 92a/23, 92b/20, 93b/08, 93b/17, 94a/22, 94b/03, 94b/08, 94b/23, 95a/07, 95a/15, 95b/01, 95b/06, 95b/08, 95b/09, 95b/20, 95b/22, 96a/10, 96a/11, 96b/20, 96b/21, 96b/22, 96b/25, 96b/26, 97a/03, 97a/08, 97b/11, 98b/03, 98b/05, 99a/03, 99a/15, 99a/26, 99b/08, 99b/22, 100a/01, 100a/27, 100b/12, 101a/01, 101a/17, 101a/21, 101a/22, 101b/12, 102a/25, 102b/08, 103b/03, 103b/05, 103b/06, 103b/25, 104a/12, 104a/20, 105a/05, 105a/12, 105b/14, 105b/16, 105b/25, 106a/04, 106a/13, 106a/21, 106a/25, 106b/11, 107a/04, 107a/17, 107a/20, 107a/23, 107b/10, 108a/12, 108a/13,

108b/01, 108b/13, 108b/19, 108b/20, 109a/07, 109a/25, 109b/10, 110a/15, 110a/16, 110a/25, 110b/20, 111a/07, 111a/08, 111b/18, 112a/19, 112a/25, 112b/25, 113a/05, 113a/08, 113a/17, 113a/22, 113b/01

a.+ dın 89a/14, 92a/02, 96b/25, 97b/15, 98a/04, 100a/15, 100b/12, 102b/05, 103a/20, 104a/07, 104a/08, 104a/09, 104a/10, 105a/05, 105b/16, 108a/23, 108b/15, 110a/16, 110b/07, 110b/17, 110b/25, 111b/25, 112a/17, 113a/19

a.+ durlar 96b/23, 105a/06, 105a/13, 105b/27, 111a/21, 111b/01

a.+ ġa 89a/20, 89a/23, 89b/03, 90a/09, 91a/23, 92a/13, 92b/06, 93b/22, 94b/02, 94b/03, 94b/13, 94b/17, 95a/04, 95a/07, 95a/14, 95a/17, 95b/09, 95b/13, 95b/23, 96a/18, 96a/20, 96b/04, 96b/21, 97a/02, 97a/07, 97a/17, 98a/24, 98b/06, 99b/05, 99b/11, 100a/17, 100a/25, 100a/27, 100b/13, 100b/16, 101a/17, 101b/20, 102a/01, 103a/01, 103b/06, 104a/03, 104a/05, 104a/11, 105a/07, 105a/12, 105b/06, 105b/13, 105b/14, 105b/15, 105b/19, 105b/21, 106a/03, 106a/06, 106a/07, 106b/07, 107a/03, 107a/05, 107a/18, 107a/21, 107b/06, 108a/27, 108b/02, 108b/11, 108b/23, 109a/25, 109b/25, 110b/24, 110b/27, 111a/06, 111b/17, 112a/06, 112a/16, 112a/18, 112a/26, 113a/08, 113a/17, 113a/18, 113a/20, 113a/21, 113b/02

a.+ ġadur 102b/02

a.+ nı 89a/21, 89a/22, 90a/09, 94a/24, 94a/26, 94b/02, 94b/23, 95b/20, 96a/21, 96a/22, 96b/23, 96b/24, 96b/27, 97a/01, 99a/03, 99a/04, 99a/05, 100a/16, 100a/19, 100a/24, 101a/02, 101a/09, 101a/11, 101a/12, 102a/06, 102b/04, 103a/12, 103b/21, 103b/27, 104a/10, 104a/11, 106a/22, 107a/23, 108b/02, 108b/22, 109b/27, 110b/01, 111b/07, 112a/08, 112a/17, 112b/24

a.+ nınĝ 89a/14, 89a/17, 89a/24, 89a/26, 90a/10, 90a/23, 91a/18, 91a/19, 92a/07, 92a/11, 92a/12, 92a/16, 92a/18, 93b/18, 93b/25, 94b/24, 94b/26, 94b/27, 95a/08, 95a/09, 95a/20, 95a/24, 95b/22, 96a/02, 96a/11, 96a/15, 96a/25, 96a/26, 97a/15, 97a/21, 97b/13, 98a/14, 98a/23, 99a/03, 99a/05, 99a/06, 99b/22100a/19, 100a/27, 100b/02, 100b/04, 100b/08, 100b/11, 100b/13, 100b/14, 100b/16, 100b/25, 101a/03, 101a/23, 101a/25,

101a/26, 101b/03, 101b/27, 102a/11, 102b/02,102b/11, 102b/16, 103a/11, 103b/02, 103b/05, 103b/13, 103b/15, 103b/16, 103b/23, 103b/24, 103b/26, 104a/06, 104a/13, 104a/17, 104a/18, 105a/04, 105a/05, 105a/15, 105b/01, 105b/02, 105b/14, 105b/19, 105b/20, 106a/07, 106a/08, 107a/02, 107a/08, 107a/10, 107a/11, 107a/13, 107a/23, 107b/12, 108a/05, 108a/20, 108a/22, 108a/24, 108a/27, 108b/01, 108b/04, 108b/12, 108b/14, 108b/21, 109a/18, 109b/09, 110a/19, 110b/20, 111a/04, 111a/07, 111a/08, 111a/19, 111b/11, 111b/24, 111b/25, 112a/15, 112a/16, 112b/06, 112b/11, 112b/16, 112b/17, 112b/22, 112b/24, 113a/02, 113a/07, 113a/17, 113a/18, 113a/24, 113a/25

ᶜalāyıḳ <Ar. (ᶜalā'iḳ) Alakalar, ilgiler.

ᶜa. 100a/06, 104b/14

aᶜlem <Ar. Çok bilen, bilgili.

aᶜ.+ i 98a/15

ᶜālem <Ar. Dünya, evren.

ᶜā.+ ini 99b/04

ᶜālemī <Ar. İnsan.

ᶜā.+ ler 101b/15

ᶜā.+ lerdin 103a/10

ᶜā.+ lerġa 109b/12

ᶜā.+ lerniŋ 93a/20, 100b/10, 101a/10, 103b/13

alıl- Alınmak.

a.- ġan 110a/12

ᶜAlī <Ar. ö.a. Hz. Ali, Hz. Muhammed' in damadı, dört halifenin dördüncüsü.

ᶜA. 96b/12, 96b/15

Murtażā-yı ᶜA. 101a/14

ᶜāli <Ar. Yüce, kadri yüksek.

ᶜā. 94b/27, 97a/13

rāyāt-ı ᶜa. 93b/21

ᶜālim <Ar. Bilgin.

ᶜā. 109a/17

ᶜa.+ de 104b/17

ᶜa.+ ler 98b/09, 113a/09

ᶜa.+ leriŋ 111b/11, 111b/22

Allāh <Ar. Allah.

A. 100a/12, 107b/04, 107b/05

A.+ dın 97b/04

A.+ dur 102a/10

alt Bir nesnenin yere bakan kısmı, alt.

a.+ ıda turdı 93a/23

altmış Altmış.

a. 97b/27, 101b/05

altun Altın.

a. 98a/03, 98a/26, 98b/02, 101a/13

ᶜam <Ar. (ᶜamm) Amca.

ᶜa. 96a/05

ᶜa.+ ı 96a/04

ᶜa.+ ı érdi 97b/18

ᶜa.+ ınıŋ̂ 89b/26, 97b/18, 102b/18

ᶜa.+ ısı 90a/18

ᶜām <Ar. (ᶜāmm) Has karşıtı, umumi, herkese özgü.

ᶜā. 98b/18, 103a/04

ᶜā.+ dur 110b/22

ᶜamel <Ar. Hareket, davranış.

ᶜa. 98b/08, 99b/14,

ᶜa.+ din 103a/10

ᶜa.+ ġa 103a/12

ᶜa.+ i 91a/17, 97a/11, 103b/18

ᶜa.+ idin 104b/05

ᶜa.+ idindür 91a/16

ᶜa.+ iġa 100b/14

ᶜa.+ in 105a/13

ᶜa.+ iŋ̂ni 110b/02

ᶜa.+ iniŋ̂ 100b/14

ᶜa.+ iŋ̂gizniŋ̂ 105a/02

ᶜa.+ lere 100a/02

ᶜa.+ leri 95a/09

ᶜa.+ leridin 97b/06, 100b/16

ᶜa.+ leriġa 94a/27, 100b/15

ᶜa.+ leriŋ̂giz 95b/26

ᶜa.+ lerni 103a/19

ᶜa.+ lerniŋ̂ 92b/27, 98b/10

ᶜa.+ niŋ̂ 106a/09

• **ᶜamel ḳıl-:** Yapmak, işlemek.

ᶜa. ḳılmaḳ 99b/23

ᶜa. ḳılsa 112a/04

ᶜa.+ i ḳılurlar 110b/26

ᶜa.+ ler ḳıldılar 100b/12, 106a/21

ᶜa.+ ler ḳılġan 108b/20

• **ᶜamel ḳılġuçı:** Yapan, işleyen.

ᶜa. ḳılġuçılar 94b/07

ᶜa. ḳılġuçılarġa 106a/25

ammā <Ar. e. Ama, fakat, lakin.

a. 89b/07, 90b/09, 91b/25, 92a/22, 96a/14, 97a/10, 104a/01, 108b/19, 109a/07, 110a/24, 112b/19, 112b/20

ᶜAmmār <Ar. ö.a. İslam devletinin Hz Ebu Bekir' den sonraki halifesi olup İslami kaynaklara göre dört Raşit Halife (Hulefa-i Raşidin) arasında sayılmaktadır.

ᶜA. 100a/20

→ **ᶜAmr Ḫaṭṭāb, ᶜAmr bin Ḫaṭṭāb**

ᶜAmmar Yāsir <Ar. ö.a. Ammar b. Yasir, Ali b. Ebu Talip'i destekleyen

dört sahabeden ve Hz. Muhammed ile birlikte Mekke' den Medine' ye hicret eden muhacir müslümanlardan biridir. Aynı zamanda Beni Adiyy kabilesinin köleleri arasında yer almaktadır.

ᶜA. 96b/13, 96b/15

ᶜAmr bin Ḫaṭṭāb <Ar. ö.a. İslam devletinin Hz Ebu Bekir' den sonraki halifesi olup İslami kaynaklara göre dört Raşit Halife (Hulefa-i Raşidin) arasında sayılmaktadır.

ᶜA. 100a/20

→ ᶜAmmār, ᶜAmr Ḫaṭṭāb

ᶜAmr Ḫaṭṭāb <Ar. ö.a. İslam devletinin Hz Ebu Bekir' den sonraki halifesi olup İslami kaynaklara göre dört Raşit Halife (Hulefa-i Raşidin) arasında sayılmaktadır.

ᶜA. 101a/14

→ ᶜAmmār, ᶜAmr bin Ḫaṭṭāb

ana Anne.

a. 100a/22, 100b/21, 100b/23

a.+ dın 109b/11

a.+ sı 89b/08, 89b/11, 89b/15, 89b/24, 90a/02, 90b/03, 90b/04, 90b/18, 90b/22, 90b/23, 100b/18

a.+ sıġa 89b/26, 91a/01, 100b/20

a.+ sı-ġa 91a/03

a.+ sını 90b/16, 90a/23

a.+ sınıŋ̂ 90b/18

anŋ̂a zm. III. teklik kişi/işaret zamirinin yönelme hâli, ona, onun için.

a. 89b/13, 89b/17, 89b/18, 89b/23, 90a/02, 90b/04, 90b/12, 90b/15, 90b/18, 90b/21, 90b/28, 91a/14, 91a/15, 91a/21, 92b/04, 92b/10, 92b/14, 92b/16, 92b/19, 93a/07, 94a/01, 94a/04, 94a/06, 94a/08, 94a/09, 94b/20, 95a/02, 95b/08, 95b/14, 96b/14, 96b/16, 97a/25, 97b/22, 97b/24, 98a/24, 99a/13, 99b/05, 99b/07, 99b/09, 100b/10, 101b/24, 102a/16, 102b/06, 102b/17, 102b/18, 102b/23, 102b/24, 102b/25, 102b/27, 103a/01, 103a/02, 103a/03, 103a/27, 103b/07, 103b/27, 104a/07, 104b/06, 104b/12, 104b/16, 104b/23, 104b/24, 105a/17, 105a/25, 105b/05, 105b/19, 105b/20, 105b/25, 106a/27, 106b/08, 106b/14, 106b/15, 106b/16, 106b/19, 107a/03, 107a/15, 107a/16, 107a/22, 107a/24, 107a/25, 108a/08, 108b/01, 108b/18, 110a/04, 110a/19, 110b/06, 110b/07, 110b/11, 111b/08, 111b/27, 112b/22, 112b/23, 113a/26, 113b/02

a.+ dur 97a/23, 97a/24, 99b/06, 100a/02, 107b/25, 109a/12, 110a/03, 110a/09, 112a/03

a.+ durlar 104b/22, 111b/11

a.+ ça 91b/22

anda Orada.

a. 90a/03, 91a/11, 92a/01, 95a/17, 95b/08, 96a/20, 96a/26, 96a/27, 96b/14, 97a/17, 97b/01, 97b/05, 97b/08, 103a/18, 103b/25, 104a/07, 106a/10, 106b/01, 106b/24, 106b/26, 109b/15, 111a/25, 111a/26, 112b/05, 113a/11

a.+ dur 103a/27

andaḳ Onun gibi, öyle, o şekilde.

a. 94a/10, 94a/16, 105a/20, 108b/21

• **andaḳ kim**: Öyle, öyle ki

a. 89b/14, 90b/23, 91a/03, 91b/06, 92a/26, 93b/06, 94b/17, 96a/25, 96b/24, 97a/16, 98a/11, 98b/11, 99a/01, 99a/10, 99a/27, 101a/07, 101a/13, 102b/24, 103a/04, 103b/13, 104a/17, 104b/27, 105a/11 ,107b/03, 107b/08, 108a/02, 108b/05, 110a/07, 110a/15, 111a/25, 112a/21, 112b/13

andın I. zm. III. teklik kişi zamirinin ayrılma hâli, ondan.

a. 90b/05, 90b/17, 91a/13, 91b/01, 92b/15, 93b/10, 95b/25, 97a/19, 98a/22, 99a/14, 99b/07, 99b/10, 101b/08, 102b/08, 102b/09, 104b/09, 104b/18, 104b/19, 110b/10, 110b/12, 111a/24, 112b/06, 112b/19

a.+ dur 104b/19

II. zm. III. teklik işaret zamiri, ondan.

a. 89b/15, 91a/24, 104a/18, 104a/25, 104b/21, 104b/24, 105a/02, 112b/13

III. zf.Yer ve yön zarfı, oradan.

a. 89a/26, 92a/03, 95a/06, 102b/21, 109b/23

• **andın burun:** Ondan önce.

a. 94a/14, 94b/26, 94b/27, 98b/01, 111b/27, 112a/26

• **andın soŋġ:** Ondan sonra.

a. 89b/19, 94b/05, 99b/24, 104b/25, 110a/06

anı I. zm. III. teklik kişi zamirinin yükleme hâli, onu.

a. 89b/07, 89b/08, 89b/09, 89b/12, 89b/18, 89b/19, 89b/20, 89b/23, 90a/07, 90a/19, 90a/21, 90a/22, 90a/26, 90b/18, 90b/22, 91a/03, 91a/14, 91a/16, 91a/21, 91b/05, 91b/20, 92a/09, 92a/24,

93b/12, 93b/23, 94a/23, 96a/09, 98b/17, 98b/22, 99a/16, 101a/16, 101b/23, 102a/17, 102b/05, 102b/06, 103a/02, 104a/08, 104a/10, 104b/08, 104b/09, 104b/11, 104b/25, 104b/27, 105b/01, 105b/03, 110a/07, 110a/26, 111b/07, 112a/01

II. zm. III. teklik işaret zamirinin yükleme hâli, onu.

a. 91a/27, 93a/26, 95a/27, 98a/08, 98a/16, 99a/25, 101a/05, 104b/26, 108a/25, 112a/20, 112a/22, 112b/02, 112b/04

anıñg III. Teklik kişi/işaret zamirinin ilgi hâli, onun.

a. 89a/08, 89a/15, 89a/20, 89a/21, 89a/24, 89b/05, 89b/06, 89b/12, 89b/16, 89b/19, 89b/21, 89b/26, 90a/04, 90a/05, 90a/08, 90a/12, 90a/15, 90a/19, 90a/21, 90a/22, 90a/23, 90a/26, 90b/01, 90b/03, 90b/04, 90b/06, 90b/07, 90b/09, 90b/13, 90b/16, 90b/17, 90b/18, 90b/21, 90b/23, 90b/24, 90b/28, 91a/01, 91a/09, 91a/10, 91a/12, 91a/15, 91a/17, 91a/21, 91b/04, 91b/05, 91b/19, 91b/21, 92a/07, 92a/14, 92a/27, 92b/01, 92b/02, 92b/06, 92b/07, 92b/10, 92b/14, 92b/15, 92b/16, 92b/22, 93a/07, 93a/11, 93a/17, 93a/22, 93b/03, 93b/08, 93b/11, 93b/20, 93b/27, 94a/08, 94a/12, 94a/15, 94a/20, 94a/21, 94a/23, 94b/08, 94b/11, 94b/12, 95a/15, 95b/10, 95b/12, 95b/15, 95b/16, 95b/17, 95b/18, 95b/20, 95b/21, 96a/04, 96a/05, 96a/09, 96b/01, 96b/06, 96b/09, 96b/10, 97a/19, 97a/26, 97b/03, 97b/22, 97b/23, 97b/24, 97b/25, 97b/26, 97b/27, 98a/03, 98a/16, 98a/25, 98a/27, 98b/01, 98b/06, 98b/13, 98b/14, 98b/15, 98b/17, 98b/18, 98b/19, 98b/26, 99a/06, 99a/09, 99a/10, 99a/11, 99a/12, 99a/16, 99a/21, 99a/26, 99b/10, 99b/13, 99b/14, 99b/23, 99b/26, 100a/01, 100a/02, 100a/04, 100a/07, 100a/14, 100a/16, 100b/04, 100b/06, 100b/09, 100b/15, 100b/16, 100b/17, 100b/18, 100b/20, 100b/23, 100b/24, 101a/05, 101a/22, 101b/02, 101b/12, 101b/13, 101b/15, 101b/17, 101b/23, 101b/24, 102a/01, 102a/12, 102a/14, 102a/15, 102a/16, 102a/18, 102a/20, 102a/22, 102a/25, 102a/26, 102a/27, 102b/18, 102b/21, 102b/26, 102b/27, 103a/03, 103a/04, 103a/08, 103a/16, 103a/17, 103a/18, 103a/19, 103b/01, 103b/03, 103b/06, 103b/18, 103b/22, 104a/01, 104a/20, 104a/25, 104a/27, 104b/09, 104b/11, 104b/18, 104b/19,

104b/20, 104b/24, 104b/25, 105a/13, 105a/24, 105a/27, 105b/05, 105b/09, 105b/11, 105b/17, 105b/22, 106a/01, 106a/04, 106a/08, 106a/17, 106a/26, 106b/19, 106b/20, 106b/22, 107a/09, 107b/03, 107b/08, 107b/20, 107b/23, 107b/24, 108a/01, 108a/09, 108a/10, 108a/12, 108a/14, 108b/09, 108b/21, 108b/24, 109a/12, 109a/14, 109a/15, 109a/19, 109a/23, 109b/03, 109b/06, 109b/09, 109b/11, 109b/15, 109b/17, 109b/20, 109b/23, 109b/26, 109b/27, 110a/03, 110a/04, 110a/05, 110a/11, 110a/12, 110a/23, 110b/04, 110b/06, 111a/03, 111a/04, 111a/06, 111a/14, 111a/19, 111a/23, 111b/15, 111b/17, 111b/19, 111b/20, 112a/03, 112a/11, 112b/05, 112b/07, 112b/08, 112b/09, 112b/14, 112b/17, 112b/24, 113a/11, 113a/19

ᶜankebūt <Ar. Örümcek.

ᶜa. 104a/23

anĝla- Anlamak, idrak etmek.

a.- dı 89b/24, 90b/14

ānsız <Ar. ān + T. -sız Aniden, birdenbire.

a. 101a/26

ant Ant, yemin.

a. 107b/14

a. bérür 98b/23

• **ant iç-:** Yemin etmek.

a. içer 91a/23

a. içerler 113a/04

a. içmegidin 113a/07

a. içti 100b/18

ara e. İç, ara; arasında, içerisinde.

a. 91a/06, 91b/09, 93a/03, 102b/10, 105b/23, 109a/01,109a/26

a.+ sı 107b/13

a.+ sıda 92b/11, 94b/16, 98b/17, 101b/03, 109b/13

a.+ sıdadur 108a/16

a.+ sıdın 103b/02, 112a/23

a.+ sıġa 92a/14, 98b/02, 103b/03

ᶜarab < Ar. Arap, Arap kavminden olan.

ᶜa. 95a/17, 96a/15, 96a/17, 105a/15, 106b/17

ᶜa.+ da 107b/06

ᶜa.+ ḳa 95a/06

ᶜa.+ lar 96a/14

ᶜa .+ nıŋ 95a/22, 97a/12, 105a/17, 105a/21

ᶜArabī <Ar. Arapça.

ᶜa.+ din 109b/05

ārām <Far. Rahat, huzur, sükûn, emniyet.

ā. tutḳay 97b/05, 97b/07, 109a/25

ārāyiş <Far. Süs, ziynet; süsleniş, bezeniş.

ā. bérür 107a/23

ā.+ i 96b/09, 98a/26

arıġ Arı, pak, temiz, hoşa giden.

a. 90b/09, 90b/19, 90b/20

arıġ Irmak.

a.+ lar 106a/23, 108a/11

a.+ larġa 108b/21

arıġlıġ Bütün noksan sıfatlardan uzak olma, münezzeh olma.

• **arıġlıġ bile yād ḳıl-**: Tesbih etmek.

a. bile yād ḳılınġızlar 109a/10

Arıḳ ö.a. Allah' ın 99 isminden "el-Ḳuddūs" karşılığıdır: Allah'ı noksan sıfatlarından tenzih etmek: "Kusursuzluk Allah'a mahsustur."

a.+ dur 111b/07

arıl- Günahtan arınmak.

a. +ġan 99b/01

ᶜārif <Ar. Bilen, arif, irfan sahibi.

ᶜā. 89a/03, 111b/23

ᶜā.+ ler 103a/14

arḳa Arka, arka taraf.

a. 99b/21

a.+ larıdın 94b/25

a.+ sı 112b/20

• **arḳa bol-**: Desteklemek.

a. boldılar 95a/22

art- Artmak, çoğalmak.

a.- ur ḳıl 107b/17

artuġluḳ Fazlalık.

a. 104a/04

→ **artuḳluḳ**

artuḳ Fazla, daha çok.

a. 89a/01, 89b/13, 100b/16, 105b/19, 111a/23, 111b/01

a. érmes érdi 98a/01

a.+ ı (artuġı) 108b/25

• **artuḳ bol-**: Çoğalmak.

a. bolġay 111a/23

a. bolmaġay 104b/12

a. bolmas 111a/24

artuḳluḳ Fazlalık.

a. 93a/05, 97b/23, 111b/01, 111a/25

a.+ ı (artuḳlugı) 92a/06

a.+ ıdın (artuḳluġı) 111a/24

a.+ ıdur (artuḳluġıdur) 108a/01

a.+ ḳa 94a/20

a.+ nıŋ̂g 111b/01

→ **artuġluḳ**

artur- Artırmak, çoğaltmak.

a.- ġusıdurlar 101a/26

a.- ḳay 111a/22

a.- ḳıl 107b/17

a.- ur 93b/16

ᶜarż <Ar. Sunma, gösterme.

ᶜa.-ı muvaḳḳıfıġa 104b/08

ᶜa.+ ı 100b/06

ᶜa.+ ıġa 100b/20, 107b/17

• **ᶜarż ḳıl-:** Göstermek.

ᶜa. ḳılıŋ̂ızlar 110b/14

ᶜa. ḳılmaġıdur 92b/14

ᶜarżadāşt <Far. Gösterme, sunma, takdim.

• **ᶜarżadāşt ḳıl-:** Sunmak, takdim etmek.

ᶜa. ḳıldılar 108a/04

ārzū <Far. Heves, istek.

ā.+ larıġa 110a/26

ā.+ larını 95b/02

ā.+ sı 99b/13

ā. éyletküçiler 99a/16

ā. éyletür érdiler 99a/15

ā. éyletkeyler 97a/03

• **ārzū ḳıl-:** Arzu etmek, istemek.

ā. ḳıldı 94b/23

ā. ḳılġanımız érdi 99a/21

ᶜaṣā < Ar. Değnek, sopa.

ᶜa. 93b/06, 95a/20

ᶜa.+ nı 93a/25

ᶜa.+ sı 105b/09

aṣam <Ar. (aṣamm) Kulağı işitmeyen, sağır.

a. 112b/19

āsān <Far. zf. Kolayca, kolaylıkla.

• **āsān bol-:** Kolay olmak.

ā. bolġay 92b/27

ā.+ dur 102a/07, 110a/07

• **āsānraḳ:** Daha kolay, en kolay.

ā.+ dur 110a/08

āsānlıġ <Far. āsān + T. -lıġ Kolaylık.

ā. 110b/24

aṣḥāb <Ar. Sahipler.

a.+ ı 95b/10, 98b/07

a.+ ıġa 95b/21

a.+ ınıŋ̂ 95b/12

asıġ Fayda, yarar, kazanç.

• **asıġ al-:** Faydalanmak.

a. alurlar 102b/09

• **asıġ bol-:** Fayda vermek, yararlı olmak.

a. bolmas 112b/13

• **asıġ ḳıl-:** Fayda vermek, yararlı olmak.

a. ḳılmas 113a/16

• **asıġ yétkür-:** Faydası olmak, fayda vermek.

a. yétkürgey 90a/20

āsitāne <Far. Eşik, dergâh.

ā.+ siġa 106a/20

Āsiye <Ar. ö.a. Firavun' un zevcesinin adı.

Ā. 90a/17, 90a/22, 90b/08, 90b/10

Ā.+ ġa 90a/22

Ā.+ niŋ̂ 90b/06

aṣl <Ar. Esas, temel, kök.

a. 96a/11

a.+ ıda 96b/03

a.+ ıŋ̂ızını 109a/21

asra- Korumak, muhafaza etmek.

a. 89b/18

a.- maġı 89a/01

asru Çok, fazla.

a. 90b/20, 96a/04, 103a/08

ast Alt taraf, alt.

a.+ ıda 93b/05 97a/26, 102a/22, 106b/05

a.+ ıdın 106a/08, 106a/23

astın Alçak, sefil.

a. 93b/20

āş <Far.Yemek.

a. yémeydür édi 92a/16

aşaḳ Aşağı, alçak.

a. 109b/05

• **aşaḳraḳ:** En aşağı.

a. 92a/02

āşikāra < Far. Belli, açık, meydanda.

ā. 102a/03, 105b/12, 106a/14, 108a/10

ā.+ dur 91b/02

• **āşikāra bol-:** Açığa çıkmak, belli olmak.

ā. boldı 89b/02, 111b/08

• **āşikāra ḳıl-:** Açıklamak, açığa vurmak.

ā. ḳılġay 90a/25

ā. ḳılmas 89b/06

ā. ḳılur 102a/05

ā. ḳılurlar 97a/22

āşinā <Far. Tanıdık, bilen.

ā.+ sı édi 89b/25

āşināllıḳ <Far. āşinā + T. -lıḳ Âşina olma durumu, tanıdık olma.

ā.+ ınıŋ̂ (āşināllıġınıŋ̂) 92b/01

aşuḳ- Acele etmek.

a.- ḳay 113b/02

a. -maġlıġ 93a/25

a. -maḳ 106a/04

a.- ur 104b/23

a.- urlar 106b/13

a.- urlar (aşuġurlar) 105b/27

• **aşuḳḳuçı:** Azabı acele isteyen, Allah'ı inkar eden.

a.- ḳuçılarġa 106a/02

aşuḳ Aşık, topuk.

a.+ ḳa tuttı 99a/03

aşur- Harekete geçirmek, hareket ettirmek.

a.- urlar 112a/20

at İsim, ad, unvan.

a.+ ı 89b/16, 90b/04, 91a/09, 91a/10, 91b/21, 98b/18, 110b/11

a.+ ıdur 108b/05, 108b/06

a.+ ınıŋ̂ 111b/15

a.+ nıŋ̂ 89b/16

• **at ḳoy-:** İsim vermek.

a. ḳoyar 101b/20

a. ḳoyup érdiler 108b/12

at- Atmak, fırlatmak.

a.- ḳan ḳıldılar 102b/05

a. -maḳ 103a/15

a.- tı 94a/16

ata Ata, ced, baba.

a. 100a/22, 100b/20, 100b/21, 109b/11

a.+ lar 101a/15

a.+ larġa 92b/20

a.+ larıŋ̂ızınıŋ̂ 101a/18

a.+ larımızınıŋ̂ 93b/25

a.+ larınıŋ̂ 93b/25, 94b/25

a.+ larnıŋ̂ 101a/15

a.+ m 92a/26, 92b/12

a.+ mız 92a/08

a.+ sı 92b/15, 97b/19

a.+ sıŋ̂a 100b/23

ata- Adını söylemek.

a.- dı 89a/13

ᶜaṭā' <Ar. Bağış, lütuf, kerem.

ᶜa. bérdim 94b/26

ᶜa. ḳılduḳ 97b/24, 103a/01, 110b/27

ᶜa. ḳılıpdur 98a/06

atal- Adlandırılmak.

• **atalġan:** Adlandırılmış, belirlenmiş.

a. 91b/21, 106a/02, 108a/18

ᶜaṭiyye <Ar. Hediye.

ᶜa.+ din 111a/21

atlan- Ata binmek.

a.- dılar 98b/01

a.- ıp 98a/27

atlıġ Adlı, adında.

a. 92a/10, 96a/03

ᶜAvārif <Ar. Avârifü'l-Maᶜârif, Kur'an ve sünnet temeline dayanan tasavvufî anlayışı derinlemesine anlatmak ve izah etmek amacıyla Sühreverdî tarafından kaleme alınmış eserin adı.

ᶜA. 100a/07

ᶜavāyıḳ <Ar. (ᶜavā'iḳ) Engeller, müşküller.

ᶜa. 100a/06

āvāz <Far. Ses.

ā. 109b/05

ā.+ ıñgnı 109a/04

ā.+ ın 94b/24, 94b/26

ā.+ lardın 108b/26

ᶜAvn bin ᶜAbdullah <Ar. ö.a. İsmi Abdullah bin Avn bin Ertabân el-Müzenî, kıraat ve hadis âlimi.

ᶜA.+ dın 105a/26

ay I. Ay, kamer.

a.+ nı 106b/10

II. Ay, yılın on ikide biri.

a. 89b/08

ay- Söylemek, demek, ifade etmek.

a.- dı 91b/21

āyā < Far. Acaba, belki; şüphe ve tereddüt bildiren edat.

ā. 90b/10, 91b/06, 95a/20, 96b/13, 100a/13, 100b/02, 102a/04, 102a/05, 103a/07, 103a/10, 105b/13, 105b/21, 107a/08, 107a/11, 107a/16, 108a/13, 108a/21, 110a/13, 110a/18, 111a/02, 111a/09, 111b/04, 111b/05

ayaḳ Ayak.

a. 91b/20

a.+ ıġa 104a/20

a.+ ları 106a/08

a.+ larını 99a/03

ᶜayār <Ar. Ayar.

ᶜa.+ ı 101a/13

ᶜayb <Ar. Kusur, günah, eksiklik.

• **ᶜayb ḳıl-:** Günah işlemek.

ᶜa. ḳılur érdiler 95b/21

ᶜaybla- <Ar. ᶜayb + T. -la Ayıplamak.

ᶜa.-lamaġı 96a/07

ᶜaybsız <Ar. ᶜayb +T. -sız Kusursuz.

ᶜa. 93b/03

āyet <Ar. Ayet, Kur'an surelerini meydana getiren cümlelerden her biri.

ā. 95a/17, 95b/13, 96a/15, 96b/13, 99b/13, 100a/16, 100a/22,

100b/20, 105b/20, 106a/13, 106b/01, 107b/14, 107b/21, 111a/16

ā.+ de 105a/27, 109b/18

ā.+ i 110b/15

ā.+ ide 89a/02

ā.+ ide bolġaylar 97b/23

ā.+ idin 95b/07, 101b/18

ā.+ ini 95b/07

ā.+ inin̂g 92b/22

ā.+ ler 89a/08, 105b/10, 108a/27, 108b/08

ā.+ lerde 99b/27

ā.+ lerdin 95a/21, 109b/15

ā.+ lerdür 105b/02, 105b/05

ā.+ leri 96b/21

ā.+ leridin 110a/03

ā.+ leridür 89a/09

ā.+ leriġa 102a/26, 105a/16, 108b/07, 112b/24

ā.+ lerin̂gġa 95a/11

ā.+ lerimizġa 105b/07

ā.+ lerimizni 93b/22, 94b/17, 96b/05, 109a/07

ā.+ lerimizninĝ 93b/19, 93b/20

ā.+ lerininĝ 99b/23

ā.+ ni 106a/27, 107b/12, 110a/20, 110b/16

ā.+ ninĝ 99b/09, 100a/04

B.+ da 89a/06

ayır- Tefrik etmek, ayırmak, seçmek.

a.- ġusıdur 101a/12

a.- ıp 112a/08

a.- ur 100a/26

ᶜAynü'l-Meᶜānī <Ar. Bir eser adı.

ᶜA. 110a/19

ṣāḥib-i ᶜA. 101b/06

ᶜA.+ de 89b/17, 90a/17, 92b/19, 108b/23

ᶜAynü'ş-Şems <Ar. y.a. Mısır' da bulunan bir bölge adı.

ᶜA. 91a/05

ayrıl- Ayrılmak, tefrik olunmak.

a.- ġaylar 112a/02

a. -maḳ106a/17

a.- urlar 108b/17

ayrılmaḳlıġ Ayrılma.

a. 109b/14

ayt- Söylemek, demek.

a.- ar 96b/27, 99b/09, 110a/23

a.- ayın 89b/07

a.- ıngızlar 103b/18, 105a/07

a.- ıp 89a/15, 90a/04, 95a/15

a.- ıpdur 89a/01, 89a/06, 89b/14, 91a/05, 91b/25, 94a/14, 94b/21, 97b/18, 97b/26, 98a/02, 99a/11, 99b/01101b/06,

102a/19, 104a/19, 104b/24, 104b/25, 107a/22, 107a/23, 107b/24, 108b/23, 108b/27, 109a/14, 110b/11, 111b/19, 111b/20, 112b/09
a.- ıpdurlar 89a/07, 89b/17, 91a/07, 91a/09, 91a/14, 92a/09, 92b/22, 96a/01, 96b/13, 98a/10, 98a/17, 98b/10, 100a/11, 100b/06, 102a/15, 102a/23, 105a/06, 105b/17, 106b/04, 106b/15, 107b/04, 108a/01, 108b/05, 109b/18, 110b/22, 111a/14, 111b/13
a.- ıpturlar 92a/16
a.- ḳan bolġaylar 97a/07
a.- ḳay 90a/25, 96b/19, 97a/05, 97b/11, 104b/10, 106a/08
söz a.- ḳay 111a/03
şükr a.- ḳay 112a/13
a.- ḳaylar 95b/12, 96b/21, 96b/22, 97a/08, 100a/14
şenā a.- ḳaylar 107b/03
a.- ḳıl 95a/25, 97a/25, 97b/02, 98b/23, 99b/17, 102a/07, 103a/20, 105b/10, 105b/23, 106b/20, 110b/03, 111b/23
çın a.- ḳuçı 95a/17
rāst a.- ḳuçı 96a/06
yalġan a.- ḳuçı 113a/23
söz a.- ḳuçıġadur 112b/20
rāst a.- ḳuçılar 95a/27
rāst a.- ḳuçılardın 103a/18
söz a.- ḳuçılardın 112b/18
yalġan a.- ḳuçılardın 94a/11
yalġan a.- ḳuçılardurlar 101a/21
lāġv a.- ḳuçılarġa 95b/25
yalġan a.- ḳuçılarnı 100a/26
a.- ḳumızdur 103b/02
a.- madı 100a/07
a.- maġay 113a/18
a.- maġı 96a/07
a. -maḳ 93a/06, 100a/22
söz a.- maḳda 109b/04
yalġan a. - maḳdur 113a/07
a.- tı 89b/03, 89b/06, 90a/13, 90a/16, 90a/18, 90b/03, 90b/04, 90b/10, 90b/13, 90b/14, 90b/18, 90b/19, 90b/21, 90b/23, 91a/13, 91a/16, 91a/20, 91a/23, 91b/01, 91b/05, 91b/13, 91b/18, 91b/19, 91b/23, 92a/04, 92a/11, 92a/19, 92a/24, 92a/26, 92b/03, 92b/04, 92b/05, 92b/08, 92b/09, 92b/12, 92b/17, 93a/02, 93a/13, 93b/09, 93b/15, 93b/26, 94a/03, 94a/17, 94b/21, 94b/24, 94b/26, 96a/05, 96a/06, 96a/07, 96a/12, 97a/15, 98a/14, 98b/12, 98b/15, 98b/16, 98b/17, 98b/21, 98b/22, 98b/24, 98b/27, 99a/04, 101a/16, 101b/09, 101b/16, 102b/09, 102b/18,

103a/06, 103a/20, 103a/25, 103b/17, 104b/09, 104b/11, 105b/19, 107b/04, 107b/14, 107b/15, 108b/26, 108b/27, 110a/21, 113a/11

a.- tılar 92a/05, 92a/13, 92a/24, 93b/22, 93b/25, 95a/18, 95a/21, 95a/22, 96a/16, 98a/03, 98a/04, 98a/06, 98b/03, 98b/05, 98b/09, 98b/16, 99a/08101a/14, 101a/17, 102b/04, 103a/17, 103a/23, 103a/26, 103b/07, 105b/08, 107b/10, 110a/21

a.- tılar 90b/15, 95a/16

rāst a.- tılar 100a/25

a.- tım 90b/14

a.- ur 89a/05, 89b/14, 93a/06, 94a/05, 94a/10, 95a/02, 96a/13, 97a/08, 97b/14, 97b/17, 98a/22, 99a/10, 99a/17, 100a/12, 101a/03, 101b/25, 102b/03, 102b/24, 103a/03, 103a/19, 107a/24, 108a/11, 109a/13

yalġan a.- ur 97b/12, 113a/09

a.- ur érdi 98b/19

a.- ur érdiler 90a/13, 92a/10, 95a/09, 95a/23, 95b/20, 101a/04, 105a/21, 108b/13

tanḡ a.- urdılar 99a/15

a.- urlar 93a/26, 95b/13, 95b/25, 96b/26, 99b/15, 101a/09, 101a/21, 104b/20, 106b/10, 106b/19, 106b/22, 107b/19, 110b/04, 110b/11, 113a/08, 113a/09, 113a/22

şükr a.- urlar 111a/09, 111a/12

yalġan a.- urlar 113a/05

ayuḳ Uyanık, aklı başında.

a. érdiler 96b/25

az Az, çok olmayan.

a. 89b/22, 92a/21, 101a/22, 103b/20, 104b/10, 106b/24, 107b/13

a. bolġay 101a/27

a.+ ı 96a/26

az- Azmak, doğru yoldan çıkmak, sapmak.

a.- dı 110a/27

yol a.- dılar 101a/23

yol a.- ıp 96b/24

yol a.- maḳdadur 99b/19

• **azġan:** Azan, doğru yoldan sapan kimse.

a. 91b/02

a.+ larnıṉ 101a/26

yol a. 110a/27

• **azġanraḳ:** Daha sapkın, daha şaşkın.

a. 95b/02

a^{c}żā <Ar. Organlar, üyeler.

a. 109b/08

ᶜaẕāb <Ar. Azap, ceza, eziyet, işkence.

ᶜa. 99a/14, 95a/09, 95a/13, 95a/14, 96b/18, 97a/01, 97a/03, 102a/17, 102a/18, 102a/19, 103a/18, 103a/20, 104a/13, 106a/02, 106a/03, 106a/04, 106a/07, 108b/19, 112b/11, 113b/02

ᶜa.+ da 103b/02, 109a/09

ᶜa.+ dın 97a/04, 99a/24

ᶜa.+ dur 108b/05

ᶜa. + ı 101a/06, 101b/12, 102a/16, 102b/02, 103b/11, 104a/09, 106a/02

ᶜa.+ ıdın 110b/01

ᶜa.+ ınĝızdın 102a/21

ᶜa.+ ın 102a/14

ᶜa. + ını 101a/06, 103a/17

ᶜa.+ ınınĝ 101a/07

ᶜa. inmegige 106a/01

ᶜa.+ lardın 94b/02

ᶜa.+ nı 97a/02, 99a/14

ᶜa.+ nınĝ 103b/25

• **ᶜaẕāb indür-:** Azap vermek, cezalandırmak.

ᶜa. indürmek 103a/21

• **ᶜaẕāb ḳıl-:** Azap etmek, cezalandırmak.

ᶜa. ḳılur 102a/13, 102a/15

āzād <Far. Köle olmayan, hür, özgür.

ā. 110a/17

ā.+ lar 110a/13, 110a/17

ā.+ larnı 89a/18

Aᶜẓam <Ar. Çok büyük.

Sevād-ı A. 96b/03

ᶜaẓamet <Ar. Büyüklük, ululuk.

ᶜa.+ i 110a/10

āzār < Far. Eziyet etme, incitme.

ā.+ ıġa 106a/25, 113a/25

ā.+ ın tartmaḳḳa 101b/10

azġur- Yoldan çıkarmak, saptırmak.

a.- duḳ 96b/23, 96b/24

a.- ġay 91a/16

yol a.- ġuçı 91a/17

a.- maġı 94a/27

a.- updur 101a/26

azġurmaḳlıḳ Yoldan çıkarma, azdırma.

a.+ nınĝ (azġurmaḳlıġınınĝ) 101b/01

azlıḳ Az olma hali.

a.+ ı (azlığı) 96a/15, 106a/11

azmaġlıḳ Azma, doğru yoldan sapma.

a.+ ınĝ (azmaġlığınĝ) 91b/02

→ **azmaḳlıġ**

azmaḳlıġ Azma, doğru yoldan sapma.

yol a. 105b/19

yol a.+ ıdın 112b/22

→ **azmaġlıḳ**

ażrāb <Ar. Benzer.

a.+ ı 95b/20

azuḳ Gereken yiyecek ve içecek şeyler, nevale.

a. 106a/11

azuḳsız Gereken yiyecek ve içecek şeyleri olmayan.

a. 91b/16

-B-

bāb <Ar. Hakkında, bir şeyle ilgili.

b.+ da 110b/19

b.+ ıda 95a/15, 96b/12

Bābil <Ar. Bağdat'ın aşağı tarafında bulunan, Eski Mezopotamya' nın en büyük şehirlerinden biri.

B. 101b/16

ba^{c}d <Ar. Sonra

• **ba^{c}d-ı ebed:** Sonsuzluk.

b. 107b/24

bağış Bağış, ihsan, nimet.

b.+ larıdın 112a/06

b.+ larıdur 105b/21

b.+ larımdın 102b/01

bağışla- Bağışlamak, merhamet etmek, affetmek.

b.- dı 90a/22, 95a/03, 102b/24

b.- duḳ 102b/25

b. - mağı 102a/14, 112b/03

b.- mağıdın 97b/07, 109b/17

b. -maḳ 99b/20

b.- r 102a/14, 102a/15, 112b/03

bağla- Bağlamak, rabıta kurmak.

b.- duḳ 90b/01

b.- ġay 107a/14

• **girev bağla-:** Rehin tutmak.

girev b.- dılar 107b/16, 107b/18

girev b.- r 107b/16

bağlan- Bağlanmak.

b.- dı 103a/13

b.- ıp 106a/17

b.- masdur 111b/12

bağlıġ Bağlı, gerçekleşmesi bir şartı gerektiren.

b.+ dur 97a/12, 113b/02

Baḥīrā <Ar. ö.a. Hz. Muhammed' in amcası Ebu Talip ile birlikte gittiği Suriye seyahati sırasında Busra şehri civarında karşılaştığı Hristiyan din adamı, Hz. Muhammed' in sırtında iki omzu arasında bulunan peygamberlik mührüne, başının üzerinde duran buluta

ve diğer alametlere bakıp onun son peygamber olduğunu tahmin eden ve Yahudiler tarafından öldürülebilme ihtimaline karşı Hz. Muhammed' i Busra'dan götürmesi gerektiğini Ebu Talip' e söyleyen rahip.

B. 105a/14

Baḫr <Ar. I. Deniz.

b.+ dın 111b/19

b.+ nıṅg 111b/21

II. Eser adı, Necmeddin Daye'nin başladığı ve Alâü'd-Devle-i Simnânî'nin tamamladığı Arapça Kur'an tefsiri.

ṣāḥib-i B. 99b/01

B.+ da 107a/24, 112b/09

→ **Baḫrü'l-Ḥaḳāyıḳ, Ḥaḳāyıḳ**

Baḫrü'l-Ḥaḳāyıḳ <Eser adı, Necmeddin Daye'nin başladığı ve Alâü'd-devle-i Simnânî' nin tamamladığı Arapça Kur'an tefsiri.

ṣāḥibi-i B. 104a/19

→ **Baḫr, Ḥaḳāyıḳ**

baḫrü'l-taḥḳīḳ <Ar. İlmi derya kadar geniş.

b. 111b/22

baḫşāyiş <Far. Bağış, ihsan.

b.+ i 94b/07

baḳ- I. Bakmak, görmek.

b.- ıp 89b/05

b.- tı 93a/20, 93a/21

II. Dikkat etmek.

b.- ınṅgızlar 102a/08, 111b/24

b.- ḳıl 94a/24, 112a/27, 112b/01

bāḳī <Ar. Sürekli, devamlı, ebedi.

b. 97b/03, 100a/07

b.+ dür 102b/12, 104b/24

b.+ ni 96b/12

• **bāḳī ḳal-:** Sürekli olmak.

b. ḳalġanlardın 103b/02

b. ḳalur 96b/01

• **bāḳī ḳoy-:** Bırakmak, devam etmesine izin vermek.

b. ḳoyġay 104b/21

bar Var, mevcut.

b. 94b/19, 95a/27, 100b/27, 101a/09, , 101b/18, 103a/18, 104a/16

delāleti b. bolġay 111a/04

b.+ dur 89b/27, 90a/21, 92b/15, 94a/05, 94a/10, 94a/12, 97b/14, 99a/06, 101a/03, 101a/04, 101a/11, 101b/18, 103a/04, 103a/19, 103b/16, 105a/15, 106b/22, 107a/15, 107a/16, 108a/14, 108b/04, 109b/18, 110a/08, 110a/13, 110a/20, 111a/09, 111b/05, 111b/06, 112a/18

b.+ durlar 101b/01, 103a/25, 111a/04, 113a/06
b.+ durlardur 89b/24
b. édi 89a/17, 97b/17, 98a/26, 104a/08, 104a/09, 104a/10
b. édiñgizler 96b/20
b. érdi 89a/13, 90a/03, 92a/22, 93a/23, 95a/16, 104a/07
b. érdiñgiz 106a/09
b. érdiñgizler 97b/11, 113a/14
b. érdiler 89a/25, 90a/11, 90b/26, 97b/16, 98a/27, 99b/09, 100b/14, 103b/11, 104a/12, 108a/23, 108b/03, 108b/07, 111b/25, 112a/25
b. érdük 95b/15
yoḳdın b. ḳılur 102a/05
gürūh-ı b.+ lardın 99a/13

bar- Varmak, gitmek, ulaşmak.
b. 91b/15
b.- a alġay 106b/01
b.- dı 91b/16, 92a/03, 92a/17, 99a/11, 102b/22
b.- dılar 89b/11, 92a/19, 99a/04, 102b/21
çıḳıp b.- ġanlar 93b/09
çıḳıp b.- ġay 103b/02, 103b/03
ḳaşıġa b.- ġay 90a/01
ḳıraḳḳa b.- ġay 99a/02
tuban b.- ġay 99a/09
üstige b.- ġay 94a/08
çıḳıp b.- ġaylar 101b/09
évige b.- ġaylar 92a/13, 96a/27
b.- ġaynı 92b/17
b.- ġıl 90b/15, 93b/07, 107b/17
tilese b.- ġuçı 112a/21
tamuġḳa b.- ġusıdurlar 98a/25
b.- ınñgızlar 93b/18, 106a/14, 111b/23
b.- ıp 90a/01, 90b/05, 90b/16, 92a/14, 92a/24
ilgeri b.- mas 100a/23
b.- mas 100b/18
b.- ur 96b/01, 91b/05, 91b/26, 112a/12
éşitmek b.- ur 93a/06
ġurfelerġa b.- ur 106a/23
b.- ur érdi 91b/24, 92a/25
b.- ur érdiler 92b/02
b.- urlar 92a/26, 93b/08, 99a/12

baraş <Ar. Vücutta yer yer beyaz ve alaca lekeler meydana getiren ve tedavisi mümkün olmayan bir hastalık.
b. 90a/03, 93b/03
b.+ nınñg 90a/15

barça Hepsi, bütün.

b. 89a/07, 90a/11, 94b/15, 94b/25, 95a/24, 96a/14, 97b/23, 98b/21, 99a/02, 99b/16, 100a/01, 100a/05, 100a/07, 100a/24, 101a/10, 102a/12, 103a/02, 103b/03, 104b/18, 106a/18, 107b/23, 107b/24, 109a/05, 109b/06, 109b/09, 109b/12, 110a/04, 110b/02, 110b/03, 110b/05, 110b/22, 111a/15, 111b/25, 112b/07, 113a/05

b.+ ġa 98b/26

b.+ ŋ̂ızınıŋ̂ 102b/15

b.+ larını 104a/06

b.+ nıŋ̂ 96b/01, 102a/10, 112b/08

b.+ sı 99a/23

b.+ sın 98b/21

b.+ sınıŋ̂ 98a/27

bar-gāh < Far. Girmek için izin almak lazım gelen, girilebilecek yer, çadır, yüksek divan.

b.+ nıŋ̂ 90b/05

barı Hepsi, tümü, bütünü.

b. 94b/02

barḳ <Ar. Şimşek.

b.+ nı 109b/21

barmaḳ Parmak.

b. 98b/18, 98b/24, 103a/15

b.+ ıdın (barmaġıdın) 98a/01

b.+ ın (barmaġın) 90b/09

b.+ nı 103a/12

baʿş <Ar. Diriltme.

b. 94a/23, 102a/04, 110a/05, 113a/15

b.+ ḳa 102a/27

b.+ nıŋ̂ 102a/05

baṣīret <Ar. Görme, sezme.

b. 94b/06, 104a/01

b.+ i 95b/03

basṭ <Ar. Yayma, uzatma, genişletme.

b. 99a/19, 111a/11

b.+ da 111a/12

b.+ dın 106b/16

baş I. Baş, kafa.

b. 104b/13

b.+ ları 106a/07

b.+ nıŋ̂ 112b/20

II. Bir şeyin yanı, yanı başı.

b.+ ı 96a/04

b.+ ıda 91b/27, 112a/02

b.+ ıdadurlar 93a/15

b.+ ıdın 91b/05, 92a/17

b.+ ıġa 89b/04, 89b/11, 91b/05, 91b/20, 92a/17

III. Bir şeyin en yukarı kısmı.

b.+ ını 90a/03, 90a/11

IV. Evvel, ilk.

b.+ ta 110a/07

• **baş bur-:** Yüz çevirmek, inkar etmek.

b. bura almaslar 110a/05

•**baş tart-:** Asilik etmek, isyan etmek, diretmek.

b. tartḳuçı 103b/26

b. tarttılar 104a/04

başḳa Ayrı, farklı, başka.

b. 94a/13, 110b/17

başla- I. Başlamak.

b.- p 113a/15

II. Yardımcı fiil.

zārīlıġ ḳıla b.- p 99a/03

başlıḳ I. Başlı.

b. 90a/04, 92a/08

b.+ larġa 109a/27

II. Baş, önder.

b.+ ı bolup (başlığı) 108a/05

b.+ ları 96b/22

bat Çabuk, hemen.

b. 92a/12

b. bolġay 93a/01, 93b/15, 104b/09, 107a/07, 111a/01

b. bolġaylar 107b/13

• **batraḳ:** Çok çabuk, hemen.

b. 92a/23

bāṭıl <Ar. Yanlış, batıl, hak olmayan.

b. 93b/27, 104b/02, 105b/26, 107a/11

b.+ dur 100a/02, 100a/06

b.+ lar 101b/01

• **bāṭıl söz:** Batıl, boş söz.

bāṭıl s.+ idin 97b/16

• **bāṭıl yol:**Hak ve hakikatten uzak, beyhude yol.

bāṭıl y.+ nıŋ̂ 106b/13

bāṭıla <Ar. Yanlış, batıl, hak olmayan.

b. 111b/23

bāṭın <Ar. İç.

b. 107a/20

b.+ da 112b/08

b.+ ı 107a/23

b.+ ıda 99b/13

baṭşet <Ar. e. (baṭş) Şiddet ve öfke ile hırsla tutup kapma.

b. 98a/21

bā-vücūd <Far. bā + Ar. vücūd Bununla birlikte, her ne kadar.

b. 92a/15, 94a/20, 94b/27, 96a/21, 98a/21, 105b/08, 109b/09

baylıġ Zenginlik.

b. 110b/24

baᶜż <Ar. Bir kısım, bir takım.

b. 100a/03

b.+ nı 107b/08

bāzergānlıḳ <Far. bāzergān + T. -lıḳ Alış veriş, ticaret.

b. 108a/22

b.+ ıdadur (bāzerġānlıġıdadur) 112a/12

baʿżı <Ar. Bazı, bir kısım.

b. 89a/10, 92b/02, 96a/16, 96a/27, 100a/18, 102b/05, 102b/13, 104a/07, 104a/08, 104a/23, 104b/20, 105b/18, 106b/20, 108a/01, 108a/05, 112a/16

b.+ da 109b/10, 110a/20

b.+ dın 106b/04

b.+ ġa 102b/05, 102b/13, 108a/01

b.+ nıñg 99b/15, 102a/18, 107a/26, 111b/14, 111b/18, 112b/10

b.+ sıġa 108a/02

bedel <Ar. Karşılık.

• **bedel ḳıl-:** Bir şeyi başka bir şeyle değiştirmek.

b. ḳılur 96b/11

bedr <Ar. Müslümanların kazandığı ilk savaş.

b. 100a/20, 107b/18

bedū <Ar. Başlangıç.

b. 102a/12

bég Bey.

b.+ i érdiler 107b/08

behā < Far. Değer, kıymet.

b.+ sıdın 111a/23

behlik <Far. behl + T. -lik Kötü sözlülük.

b. 100a/07

behr <Far. (behre) Nasip, pay.

b.+ iñgni 98a/08, 98a/10

→**behre**

behre <Far. Nasip, pay.

b.+ niñg 98b/05

b. yégeyler 107a/06

→**behr**

behrelıġ <Far. behre + T. -lıġ Nasip sahibi olma, nasiplenme.

b.+ durlar 103a/05

beḳā <Ar. Kalıcılık, devamlılık.

b. 107a/21

b.+ sıdur 103a/03

beḳābillah <Ar. Tasavvuf inancındaki mertebelerden biri, Allah' ın varlığında sonsuz yaşama ulaşma.

b.+ da 99b/16

bél Bel.

b. 99a/04

belā <Ar. Sıkıntı, azap, musibet.

b. 89a/21, 100a/19, 111a/08

b.+ da 101a/13

b.+ sıġa 90a/03

belāġat <Ar. İyi, güzel, pürüzsüz söz söyleme.

b. 105b/15

belde <Ar. Şehir, kasaba, memleket.

b.+ siġa 91a/04

bélkim <Far. e. I. Evet doğrusu

b. 92b/09, 97a/11, 99a/20, 102a/01, 104a/05, 105b/01, 108a/08, 108a/18, 110a/25

II. Hatta.

b. 93a/27, 112a/08

III. Belki.

b. 100a/27

IV. Hayır hayır! Doğrusu.

b. 96b/26, 106b/21

bend <Far. mec. düğüm, bent.

b. ḳoyduḳ 90a/27

bende <Far. Kul, köle.

b. 104b/22, 104b/23

b.+ ġa 104b/22, 106b/15

b.+ leri 111b/01

b.+ leridin 106b/14, 112a/24

b.+ leridürler 110a/22

b.+ lerige 98a/11, 99a/19

b.+ lerim 106a/13

b.+ lerni 91a/22, 110a/18, 110a/22

b.+ lerniŋ 100b/07, 106b/16, 112a/05, 113a/02

b.+ ni 102a/20, 104b/07

b.+ niŋ 104b/22

bendelik <Far. bende + T. -lik Kulluk, kölelik, bağlılık.

b.+ ke tutar érdi 89a/19

Benī Hāşim <Ar. İslam peygamberi Hz. Muhammed' in soyunun dayandığı Kureyş kabilesi.

B.+ din 111a/14

Benī İsmaʿīl <Ar. Hz. İbrahim'in oğlu olan Hz. İsmail' in soyundan gelenlere verilen ad.

B. 102b/26

Benī İsrā'il <Ar. Tevrat ve Kur'an'da Hz. Ya'kûb'un (İsrâil) çocuklarına ve onların soyundan gelenlere verilen ad.

B. 89a/21, 89b/24, 90a/17, 98b/21, 98b/26, 99a/02, 102b/26

B.+ de 89a/15

B.+ din 89a/25, 98b/15

B.+ ġa 94b/07

B.+ ni 89a/14, 89a/27, 91a/10

B.+ niñg 89a/16, 89b/03, 97b/21, 98a/15, 99a/08

bér- I. Vermek.

b.- di 98b/18, 98b/24, 110b/27

b.- dük 95b/23

b. - mek kérek édi 98b/14

b.- mekde 111a/26

b.- ür 92a/07, 111a/21, 111a/23, 111a/24, 111a/26

II. Bağışlamak, sunmak.

b.- di 112b/27

b.- diler 95a/21

b.- dük 91a/03, 96b/16, 107a/05

b.- gey 92b/18

b.- medi 99a/21

b.- ür 92b/23

III. İhsan etmek.

b.- di 102b/23, 103a/01

b.- gil 92a/13, 111a/13

b.- ip 98a/14, 109a/03, 110a/14

b.- ip érdiler 98b/06

b.- megüsidürler 98b/09

b.- se 110b/24

b.- ür 93b/16, 112a/13

IV. Miras vermek, himayesine bırakmak.

b.- dük 90b/28, 91a/03, 94b/04, 94b/20, 102b/27, 105a/12

b.- ip 95b/09

b.- mediler 95a/20

V. Ödemek, karşılamak.

b.- iñgizler 111a/15, 111a/17

b.- mediler 105a/06

VI.Yardımcı fiil.

ṣadaḳa b. 107b/21

süt b. 89b/18

élig b.- di 106b/01

rūzī b.- di 111b/03

soñg b.- di 112b/26

su b.- di 92a/18

taᶜlīm b.- di 98a/18

su b.- diñg 92a/27

cevāb b.- diñgizler 97a/06

cevāb b.- diler 94b/25

tesellī b.- diler 103b/07

ᶜaṭā’ b.- dim 94b/26

ḫaber b.- dük 95a/03

ilhām b.- dük 89b/14, 89b/17

necāt b.- dük 101b/13

peyvend b.- dük 94b/02

rūzī b.- dük 96a/20

cezā’ b.- gey 112a/05

ḥareket b.- gey 97a/27, 97b/04

icāzet b.- gey 92b/19

meded b.- gey 92a/09

müzd b.- gey 92a/27

necāt b.- gey 107a/03

tevfīḳ b.- gey 95b/21, 112b/22

yér b.- gey 89a/23

zekāt b.- gey 98b/14

ṣadaḳa b.- geyler 111a/27

ḫalāṣlıġ b.- geyler 110b/01

rūzī b.- geyler 101b/21

yārī b.- geyler érdi 99a/13

necāt b.- gil 91b/18

yārī b.- gil 96a/05, 103a/21

ḫaber b.- güçi 94b/19

müjde b.- güçiler 112a/10

yārī b.- güçisidürler 95a/23

köŋgül b.- ip 90b/15

dāniş b.- ipdürler 98a/15

nişān b.- ipdürler 90a/01

tevfīḳ b.- megeyler 98b/10

rūzī b. - megi 96a/20, 101b/22

süt b. - megi 90b/13

yārī b. - mek 112a/19

cezā' b. - mekdin 100b/01

ḫaḳḳını b.- mekni 111a/18

su b. -mekni 92b/08

tebdīl b.- meŋgiz 110b/06

su b.- mes 92a/05, 92a/13

şirket b.- mes 110a/22

yér b.- meydür 96a/18

ant b.- ür 98b/23

cezā' b.- ür 100a/27, 100b/13, 100b/15, 100b/27

ārāyiş b.- ür 107a/23

eṣṭār b.- ür 92a/12

ḳaydın b.- ür 106b/08, 106b/09

pādāş b.- ür 91a/02, 100b/16

rūzī b.- ür 106b/07, 111b/03

üstünlük b.- ür 108a/07

yārī b.- ür 108a/05

yol b.- ür 107a/24

ḳutulmaḳlıġ b.- ür 103b/01

cevāb b.- ür érdiler 95b/22

peyġam b.- ür érdiler 100a/17

su b.- ürler 92a/01

bereket <Ar. Nimet, bolluk.

b. 111a/24, 111a/25

b.+ niŋg 90a/20

• **bereket bérilgen yér:** Mübarek kılınmış yer.

b. bérilgen y.+ de 93a/19

berḫ Bir kısım, bir parça.

b.+ i 102b/14, 108b/19, 111b/17, 112a/16

b.+ iġa 102b/14

berḫūrdār <Far. ber + ḫūrdār Nimet vermek, istifade ettirmek, yaşatmak.

b. bolġaylar 107a/06

berḫūrdārlıġ <Far. ber + ḫūrdār +T. -lıġ Faydalandırma, nimet vermek.

b. 96b/16

b.+ ıdur 96b/08

béril- I. Verilmek.

b.- dinĝizler 96b/07

bereket b.- gen 93a/19, 111b/01

b.- ipdürler 98b/04, 105b/02

b.- iptür 95a/19

b.- iptürler 113a/08

b.- medi 95a/18

II. Verilmek, yardımcı fiil.

rızḳ b.- genlerige 101b/23

cezā' b.- megeyler 99b/08

yārī̄ b.- megüsidürler 94b/01

müzd b.- ürler 95b/17

bérk Sağlam.

b. 94a/13

bérkit- Kuvvetlendirmek, sağlamlaştırmak.

b.- ip 90a/03

b.- ti 98b/06

b.- tik 90b/01

b.- tük 95b/05

berr <Ar. Toprak, kara.

b.+ din 111b/19

b.+ ide 111b/20

besā <Far. Nice, çok, pek çok.

b. 106b/02

béş Sayı adı, beş.

b. 89b/25, 90a/15

beşāret <Ar. Müjde.

b.+ ininĝ 103a/23

beşeriyyet < Ar. İnsanlık, beşerlik.

b. 99b/02

b.+ de 109b/02

beyābān <Far. Kır, çöl.

b.+ da 111b/09, 111b/12, 111b/15

b.+ nınĝ 111b/13

beyān <Ar. Açıklama, anlatma.

b. 95b/03

b.+ ıda 113a/21

b.+ ıdur 91a/03

• **beyān ḳıl-:** Açıklamak, anlatmak.

b. ḳıldı 107b/12

b. ḳılduḳ 113a/19

b. ḳılur 104a/27, 110a/12

béyik I. Büyük, boyutları benzerlerinden daha fazla olan.

b. 94a/08, 94a/13, 106a/23

II. Çok, ortalamayı aşan.

109b/05

• **béyikrek:** Daha büyük, çok büyük.

b. 110a/09

béyiklik Büyüklük, yücelik.

b. 89a/11, 99a/26, 99b/02

Béyikrek ö.a. Allah' ın "izzet, şeref ve hükümranlık bakımından en üstün , aklın alabileceği her şeyden çok yüce olan, noksanlıklardan uzak, yücelik, şan, şeref, kuvvet ve kudret sahibi" anlamına gelen "el- Müteâlî" isminin karşılığı.

b. 111b/08

b.+ dür 97a/20

beyżā <Ar. Bembeyaz, çok beyaz.

yed-i b. 93b/06, 95a/19

béze- Süslemek, güzel görünmesini sağlamak.

b.- di 103b/25

b.- geyler 108b/22

bidᶜat <Ar. Sonradan meydana çıkan şey.

b. 102a/19, 110b/19

bilād <Ar. Beldeler, yerleşim yerleri.

b.+ dın 96b/03

b.+ ın 110b/26

bi'l-āḫiret <Ar. Sonra, sonunda.

b.+ de 94a/01

bilā-maḥkī <Ar. Anlatılmamış.

b.+ de 100a/25

bi'l-ḥaḳ <Ar. Hakkıyla.

b.+ ḳa 94a/06

bil- I. Bilmek.

b.- igey 101b/18, 111a/01

b.- ip 99a/25

b.- mes 90a/23, 90b/26, 91b/23

b.- mesler 96a/23, 106a/04, 108a/09, 113a/24

b.- meydür 94a/04

b.- ür 90b/14, 93b/27, 96a/12, 100a/27, 101a/11, 104a/24, 105a/01

b.- ürler 108a/09, 108a/12

II. Tanımak.

b.- di 92a/11

b.- mediler 90b/06

b.- ürler 105b/01,

III. Anlamak, idrak etmek.

b.- di 90b/10, 91b/09, 92b/05

b.- diler 89b/18

b.- geyler 94b/15, 104a/17

b.- igeyler 100a/10, 107a/07

b.- megey 100b/24

b. - megi 100b/23

b. - mek 113a/24

b.- ür 97a/21, 97a/22, 105b/24

IV. Haberdar olmak.

b.- gil 95b/01, 99a/18
b.- ür 97a/06
V. Kabul etmek.
b.- dinĝizler 102a/10
b.- geyler 97b/14
b.- igey 90b/25
b.- ip 95b/14
b.- ip érdi 98a/18
b.- medi 98a/18
b.- mediler 107a/08
b.- mes 113a/15
b.- mesler 110b/08
b.- ür 96a/12
b.- ürler 106b/11, 106b/22
VI. Akıl etmek, akıl erdirmek.
b.- di 90a/01
b.- diler 89a/27
b.- geyler 106b/26
b.- megeyler 97a/07
b.- mes 99a/23
b.- mesler 113a/24
b.- meydürler 111a/09
b.- seler 104a/17
b.- ür 98a/22, 102a/10
b.- ürler 113a/05

bildür- Bildirmek, haberdar etmek.
b.- güçi bolġay 112b/11

bile e. İle beraber, birlikte, dahi.
b. 89a/06, 89a/10, 89a/11, 89a/15, 89a/17, 89a/21, 89b/01, 89b/12, 89b/13, 89b/16, 89b/17, 89b/21, 89b/22, 90a/03, 90a/05, 90a/08, 90a/10, 90a/15, 90a/18, 90a/19, 90a/25, 90b/01, 90b/14, 90b/24, 90b/25, 91a/15, 91a/17, 91a/18, 91a/19, 91a/20, 91a/21, 91a/22, 91a/23, 91a/24, 91b/02, 91b/10, 91b/13, 91b/15, 91b/21, 91b/26, 92a/04, 92a/17, 92a/20, 92a/26, 92b/03, 92b/10, 92b/13, 92b/14, 92b/21, 92b/22, 92b/25, 92b/26, 92b/27, 93a/06, 93a/07, 93a/10, 93a/14, 93a/17, 93a/20, 93a/21, 93a/25, 93b/01, 93b/07, 93b/08, 93b/09, 93b/12, 93b/14, 93b/16, 93b/19, 93b/25, 94a/02, 94a/03, 94a/10, 94a/14, 94a/27, 94b/04, 94b/08, 94b/11, 94b/16, 94b/17, 94b/22, 95a/01, 95a/02, 95a/08, 95a/09, 95a/24, 95b/04, 95b/05, 95b/06, 95b/07, 95b/10, 95b/14, 95b/15, 95b/16, 95b/18, 95b/19, 95b/22, 96a/03, 96a/05, 96a/07, 96a/08, 96a/17, 96a/18, 96a/21, 96a/24, 96b/04, 96b/06, 96b/07, 96b/09, 96b/12, 96b/13, 96b/27, 97a/02, 97a/03, 97a/09, 97a/23, 97a/26, 97b/02, 97b/03, 97b/06, 97b/08, 97b/17, 98a/04, 98a/05, 98a/10, 98a/12, 98a/13, 98a/15, 98a/16, 98a/19, 98a/23, 98a/26, 98a/27, 98b/01, 98b/02, 98b/05, 98b/13, 98b/14,

98b/19, 98b/22, 98b/23, 98b/25, 99a/02, 99a/07, 99a/12, 99a/17, 99a/19, 99a/20, 99a/22, 99b/06, 99b/11, 99b/13, 99b/14, 99b/16, 99b/22, 99b/23, 99b/25100a/01, 100a/02, 100a/06, 100a/14, 100a/16, 100a/19, 100a/21, 100a/23, 100a/27, 100b/03, 100b/07, 100b/08, 100b/09, 100b/10, 100b/15, 100b/18, 100b/22, 100b/24, 100b/27, 101a/05, 101a/09, 101a/10, 101a/12, 101a/13, 101a/21, 101a/23, 101a/25, 101b/02, 101b/03, 101b/11, 101b/13, 101b/15, 101b/20, 101b/23, 101b/26, 102a/03, 102a/04, 102a/06, 102a/09, 102a/10, 102a/11, 102a/12, 102a/15, 102a/17, 102a/18, 102a/19, 102a/20, 102b/02, 102b/07, 102b/08, 102b/11, 102b/16, 102b/18, 102b/19, 102b/20, 102b/21, 102b/27, 103a/03, 103a/05, 103a/08, 103a/09, 103a/10, 103a/11, 103a/12, 103a/14, 103a/15, 103a/16, 103a/18, 103a/21, 103a/23, 103a/24, 103a/25, 103a/26, 103b/03, 103b/05, 103b/06, 103b/08, 103b/10, 103b/11, 103b/12, 103b/14, 103b/18, 103b/20, 103b/22, 103b/23, 103b/24, 104a/01, 104a/02, 104a/03, 104a/04, 104a/07, 104a/12, 104a/13, 104a/15, 104a/22, 104a/24, 104a/26, 104b/02, 104b/04, 104b/05, 104b/06, 104b/08, 104b/10, 104b/12, 104b/19, 104b/20, 105a/03, 105a/04, 105a/07, 105a/08, 105a/19, 105b/08, 105b/13, 105b/14, 105b/18, 105b/21, 105b/24, 106a/06, 106a/11, 106a/12, 106a/15, 106a/18, 106a/19, 106b/02, 106b/16, 106b/18, 106b/25, 106b/27, 107a/04, 107a/05, 107a/06, 107a/09, 107a/11, 107a/19, 107a/20, 107a/21, 107b/03, 107b/05, 107b/08, 107b/09, 107b/15, 107b/16, 107b/20, 107b/26, 108a/03, 108a/17, 108a/19, 108b/03, 108b/06, 108b/07, 108b/08, 108b/10, 108b/15, 108b/19, 108b/22, 108b/24, 108b/26, 109a/01, 109a/02, 109a/04, 109a/09, 109a/10, 109a/18, 109a/19, 109a/25, 109a/27, 109b/01, 109b/05, 109b/10, 109b/11, 109b/14, 109b/19, 109b/20, 109b/23, 109b/24, 109b/27, 110a/01, 110a/08, 110a/12, 110a/25, 110a/27, 110b/04, 110b/09, 110b/10, 110b/13, 110b/15, 110b/16, 110b/20, 110b/22, 110b/27, 111a/03, 111a/04, 111a/06, 111a/07, 111a/08, 111a/11, 111a/16, 111a/22, 111b/05, 111b/07, 111b/09, 111b/10, 111b/11, 111b/13, 111b/16, 111b/18, 111b/20, 111b/21, 111b/23,

112a/07, 112a/08, 112a/10, 112a/11, 112a/12, 112a/13, 112a/16, 112a/22, 112a/25, 112b/01, 112b/02, 112b/03, 112b/09, 112b/16, 112b/20, 113a/06, 113a/10, 113a/12, 113a/17, 113a/25

b.+ dür 98b/26, 99a/01, 99a/23, 102a/17, 102a/18, 102a/20, 108a/01, 110b/21, 111b/15, 111b/21, 112b/08, 112b/09

bilek Bilek.

• **bileginĝni ḳatıḳ ḳıl-:** Gücünü artırmak, desteklemek.

b.+ inĝni (bileginĝni) 93b/15

bilge Bilge, âlim.

b. 92a/21

bilig Bilgi.

b. 113a/08

bilmeklik Bir şeyi anlamış, idrak etmiş olma, bilme.

b.+ dinde 91a/01

bi'l-ṣarf <Ar. Harcama, tüketme, kullanma.

• **bil-ṣarf-ı irādet:** Kendi iradesiyle, isteyerek.

b. 99a/19

binā <Ar. Yapı, inşa, bina.

b. 94a/14

b.+ da 94a/06

b. ḳoymaḳ 108a/11

b. kötermekke 94a/13

b.+ sı 111a/13

• **binā ḳıl-:** Yapmak, inşa etmek.

b. ḳıl 94a/08

• **binā ḳopar-:** İnşa etmek, kurmak.

b. ḳopardı 94a/13

bī-niyāz < Far. Hiçbir şeye ihtiyacı olmayan.

b. 100b/17

b.+ dur 100b/10

bir I. Sayı adı, bir.

b. 94a/18, 98a/27, 98b/14, 104b/17, 109b/11

b.+ dür 105a/09, 106b/15

b.+ i 94a/19

b.+ in 98b/13, 98b/14

II. Belirsiz, herhangi bir.

b. 91b/12, 94a/16, 103a/12, 106b/11, 106b/24, 111b/22

b.+ i 99a/17, 97b/21, 97b/22

b.+ ige 100b/16

b.+ ininĝ 100a/24

• **bir kün:** Herhangi bir gün.

b. kün 90b/21, 98b/11, 96a/2

birāder-zāde <Far. Kardeş oğlu.

b.+ si érdi 102b/18

birev Her biri, birisi.

b. 108b/18

biri zm. Biri, birisi.

b. 91a/08, 91a/09, 92a/25, 92b/12, 93a/23, 93a/24, 95a/24, 103a/09, 108a/03, 108b/18, 110b/18

b.+ dür 110a/03

b.+ ġa 108b/18

b.+ ge 104b/13

b.+ ni 92b/18

b.+ niŋ 108a/03, 111b/21

biri biri Birbiri.

b.+ din 107b/18, 108b/17, 112a/02

b.+ ge 95a/22, 99a/08, 103a/15

b.+ ŋgiz 102b/11

b. ḳılur 112a/20

b.+ niŋ 95a/23

b.+ sidin 97a/08

birlik Birlik, bir arada

b. 101b/23

bisāṭ <Ar. Kilim, yaygı, döşenen veya serilen şey.

b.+ ı 103a/04

bi^{c}şet <Ar. Gönderme.

b.+ din 105a/13

biş- Pişmek.

b.- key 94a/06

bīşrev <Far. Önde giden.

b.+ ler 102b/14

bişuḳ Pişmiş.

b. 94a/07

bişür- Pişirmek.

nan b. -mek 89b/10

āhek b. - mekke 94a/13

kireç b. -mekke 94a/07

• **bişürgüçi:** Aşçı.

nan b.+ si érdi 91a/10

biti- Yazmak.

b.- ipdür 113a/12

b.- mes 105a/19

b.- ür 105a/21

bitküçi Yazıcı, katip.

b. bolsaŋ érdi 105a/20

b.+ dür 105a/23

biz zm. I. çokluk kişi zamiri, biz.

b. 89a/09, 89a/19, 89a/21, 89a/22, 89a/23, 89a/24, 89b/14, 89b/17, 89b/21, 89b/22, 90a/21, 90a/27, 90b/01, 90b/07, 90b/23, 90b/28, 91a/01, 91a/02, 91a/03, 92a/05, 92a/07, 92a/13, 92b/08, 92b/10, 93a/03, 93a/06, 93a/07, 93a/08, 93b/15, 93b/16, 93b/24, 94a/23, 94a/24, 94a/26, 94b/02, 94b/04, 94b/10, 94b/11, 94b/12, 94b/14, 94b/18, 94b/19, 94b/20, 95a/03, 95a/04, 95a/11, 95a/12, 95a/24,

95a/25, 95b/05, 95b/06, 95b/07, 95b/09, 95b/13, 95b/14, 95b/15, 95b/17, 95b/23, 96a/01, 96a/02, 96a/12, 96a/14, 96a/15, 96a/16, 96a/17, 96a/18, 96a/21, 96a/22, 96a/23, 96a/25, 96b/01, 96b/05, 96b/14, 96b/16, 96b/23, 96b/24, 96b/25, 97a/08, 97b/12, 97b/13, 97b/14, 97b/24, 98a/22, 98b/20, 98b/21, 99a/25, 99b/20 100a/14, 100a/23, 100a/26, 100b/12, 100b/13, 100b/15, 100b/16, 100b/20, 101a/02, 101a/03, 101a/09, 101a/15, 101a/18, 101a/19, 101a/22, 101b/02, 101b/13, 101b/14, 102b/12, 102b/25, 102b/27, 103a/01, 103a/02, 103a/03, 103a/19, 103a/23, 103a/26, 103a/27, 103b/01, 103b/08, 103b/10, 103b/14, 103b/16, 104a/06, 104a/07, 104a/09, 104a/10, 104a/27, 105a/07, 105a/09, 105a/10, 105a/11, 105a/12, 105a/22, 105a/23, 105b/13, 105b/14, 105b/18, 105b/19, 106a/22, 106b/01, 106b/08, 107a/05, 107a/08, 107a/16, 107a/18, 107a/21, 107a/22, 107a/25, 107a/26, 107b/11, 107b/15, 107b/16, 110a/14, 110a/23, 111a/02, 111a/05, 112a/14, 112a/17, 112b/11, 113a/19

b.+ ge 90a/20, 95a/10, 95a/13, 95b/27, 96b/01, 96b/23, 96b/26, 99a/20, 100b/01, 103a/17, 103a/20, 105a/22, 106b/01, 112a/18

b.+ gedür 95b/26

b.+ iŋ̂ 90a/19, 90b/21, 92a/27, 92b/01, 92b/09, 92b/20, 93b/18, 93b/19, 93b/20, 93b/21, 93b/22, 93b/24, 94a/22, 94b/17, 95a/10, 95a/18, 95b/15, 95b/23, 95b/26, 95b/27, 96a/13, 96a/17, 96a/20, 96b/05, 96b/22, 96b/27, 98b/16, 99a/21, 101a/18, 101a/19, 103a/22, 103b/04, 105a/08, 105a/09, 105a/16, 105b/07, 106a/20, 107a/17, 107a/20, 107a/24, 107a/25, 108b/13, 109a/04, 109a/07

b.+ ler 101a/01, 106a/10

b.+ lerdin 96a/01

b.+ lerge 92a/08, 98b/04

b.+ lerni 96a/15

b.+ lerniŋ̂ 111b/03

b.+ ni 95a/14, 96a/17, 99a/21, 99a/22, 100b/01, 107a/25, 107a/26, 110b/18

b.+ niŋ̂ 89a/09, 90b/02, 92a/07, 92a/08, 93a/06, 106a/19, 112a/15, 112b/04

biż[c] <Ar. 3-9 arasında bir sayı.

b. 107b/17

b.+ sinin 107b/15

bī-zār < Far. Rahatsız, bıkmış, usanmış.

b. bolmaġay 100b/19

b. bolurlar 108b/15

bī-zārlıġ <Far. bīzār + T. -lıġ Yardımcısız ve yalnız bırakmak.

b. ḳılduḳ 96b/24

b. ḳılġay 102b/12

bi'ẕ-ẕāt <Ar. Şahsen, kendisi.

b. 112a/07

bol - I. Olmak, gerçekleşmek, meydana gelmek.

b.- a alġay 110a/21

b.- a almaġusıdur 94b/16

b.- a almaslar 105b/17

b.- a alur 92b/21, 102a/11

b.- dı 90a/23, 103b/13, 104b/10, 111b/08

b.- dılar 95a/20, 110b/17

b.- ġanı 109b/23

b.- ġay 89b/20, 89b/22, 90a/08, 90a/13, 90b/02, 91b/07, 91b/08, 94a/01, 94a/09, 95a/25, 95b/11, 96b/15, 97a/09, 97a/11, 98b/20, 99a/17, 99b/07, 100a/18, 100a/20, 100b/05, 102b/12, 103b/01, 103b/09, 103b/18, 104b/20, 105a/01, 106a/06, 107b/07, 107b/13, 108b/06, 108b/25, 110a/12, 111a/02, 111a/04, 111b/23, 111b/24, 112a/01, 112a/13, 113a/03, 113a/12

b.- ġay édi 95a/07

b.- ġay érdi 98b/04

b.- ġaylar 95b/11, 96a/27, 97b/24, 106b/26, 108b/14, 112b/13

b.- ġaylar érdi 97a/03

b.- ġuçı işlerdin 107b/21

b.- ġusıdur 100a/22, 106a/17, 106b/26, 111b/17

b.- maġay 91a/24, 97a/17, 103b/05, 108b/11

b.- maġıl 99b/21

b.- manġızlar 110b/17

b.- mas 111a/25

b.- masa érdi 109b/13

b.- salar 104a/17

b.- ur érdi 99a/20

b.- ur érdük 95a/12

II. Olmak; yardımcı fiil.

meşġūl b. 109a/03

āşikāra b.- dı 89b/02

çın b.- dı 107b/20

égri b.- dı 94b/14

fāriġ b.- dı 90a/26

ḥāżır b.- dı 89b/05

ḳarārsız b.- dı 90a/24

ḳayḳululuḳ b.- dı 103b/05
közi soḳur b.- dı 90a/01
meb^{c}ūş b.- dı 101b/04, 101b/06
meşġūl b.- dı 90a/22
müteġayyir b.- dı 108a/03
müteveccih b.- dı 93a/10
nāzil b.- dı 96a/16, 96b/13, 100b/20, 105b/21
nevmīd b.- dı 103a/20
özge b.- dı 97b/23
peydā b.- dı 89b/06, 90a/12
rāst b.- dı 90b/23, 90b/27
revān b.- dı 93a/27
rūşen b.- dı 98b/26
ser-efrāz b.- dı 100b/17
şehīd b.- dı 100a/21
tar b.- dı 103b/05
tar könğüllük b.- dı 103b/05
uzun b.- dı 94b/13
vācib b.- dı 96b/21
vālih b.- dı 89b/05
yaḫşı b.- dı 90a/16
yavuḳ b.- dı 90a/27
yılanī b.- dı 93a/25
ẓāhir b.- dı 99b/13, 105a/24, 111b/15
münkir b.- dınğızlar 102a/04
arḳa b.- dılar 95a/22
çāresiz b.- dılar 90b/09
ehli b.- dılar 96a/25
fırḳa b.- dılar 110b/19
ġarḳ b.- dılar 94a/24
ġālib b.- dılar 107b/19
helāk b.- dılar 103b/13, 111b/25
kāfir b.- dılar 96a/24, 105b/26, 108b/05, 112a/16, 112a/17
maġlūb b.- dılar 107b/06
maḳhūr b.- dılar 89b/01
meşġūl b.- dılar 89b/13
meyyit b.- dılar 108b/15
nevmīd b.- dılar 102a/27
ser-efrāz b.- dılar 89b/01
üstün b.- dılar 108a/01, 108a/02
yaġı b.- dılar 96a/24
faḳīr b.- dım 92a/22
sebeb b.- dunğ 91b/03
ḥāżır b.- ġan 98b/19
ḫarāb b.- ġan 103b/13
sarıḳ b.- ġan 112b/12
siḥr b.- ġan bolġay 93b/24
maġlūb b.- ġandın 107b/12
helāk b.- ġanlardın 103b/10
ḥāżır b.- ġanlardın 96b/18
ḥāżır b.- ġanlardurlar 109a/09
artuḳ b.- ġay 111a/23
az b.- ġay 101a/27

bat b.- ġay 93a/01, 93b/15, 104b/09, 107a/07, 111a/01
bildürgüçi b.- ġay 112b/11
bürhān b.- ġay 111a/03
āsān b.- ġay 92b/27
esbābı b.- ġay 96b/08
eşeri b.- ġay 112b/10
éşigi b.- ġay 101b/09
ḥāżır bolġanlardın b.- ġay 96b/18
helāk b.- ġay 103b/03
iḫtiyārī b.- ġay 97a/19
istiḥkāmı b.- ġay 94a/06
ḳaṣd ḳılġuçısı b.- ġay 103b/20
ḳayda b.- ġay 105b/17
ḳādir b.- ġay 102a/24
kāfir b.- ġay 102b/12, 112b/14
ḳāyim b.- ġay 108b/10, 108b/16, 113a/03
kéltürgen b.- ġay 92b/25
kifāyet b.- ġay 98a/10
maᶜlūm b.- ġay 100a/07
maġrūr b.- ġay 98a/21
māyil b.- ġay 110b/02
muᶜcize b.- ġay 105a/25
mūcibi b.- ġay 94b/01, 100b/04
muᶜīdi b.- ġay 102a/11
muḳteżāsı b.- ġay 99a/19
muṭṭaliᶜ b.- ġay 94a/09
müddedi b.- ġay 92a/22
münḳaṭıᶜ b.- ġay 108b/11
mütenāvil b.- ġay 107a/20
mütevellīsi b.- ġay 102a/20
peydā b.- ġay 111a/25
rūşen b.- ġay 90b/24
rübūde b.- ġay 96a/17
siḥr bolġan b.- ġay 93b/24
tapınsa b.- ġay 111b/07
tayalġan b.- ġay 104b/05
ümīd tutḳan b.- ġay 99b/19
ümmī b.- ġay 105a/23
vācibü'l-vücūd b.- ġay 106b/11
yaḫşılıġ b.- ġay 100b/21
yaṅġıl b.- ġay 98a/02
yamān b.- ġay 104b/05
yavuḳ yétmiş b.- ġay 94a/15
yazuḳı b.- ġay 91a/19
yeksān b.- ġay 110a/15
yibergen b.- ġay 89b/15
ẓāhir b.- ġay 108b/22, 109b/25
aytḳan b.- ġaylar 97a/07
başlıġları b.- ġaylar 96b/22
bat b.- ġaylar 107b/13
berḫūrdār b.- ġaylar 107a/06
cāvidān b.- ġaylar 106a/24
cemāᶜati b.- ġaylar 97b/26

cevr étküçiler b.- ġaylar 96b/07
fānī̄ b.- ġaylar 100a/04
fehmlikrek b.- ġaylar 96b/04
ġarḳ b.- ġaylar 90a/09
ḫāliṣ ḳılġuçılar b.- ġaylar 107a/01
īmān kéltürgen b.- ġaylar 108b/20
kāfir b.- ġaylar 107a/05, 110b/26
kéltürmegen b.- ġaylar 109a/07
muṭṭali^{c} b.- ġaylar 109b/03
mün^{c}im b.- ġaylar 108b/22
ṣabrlıġ b.- ġaylar 98b/10
ṣād-mān b.- ġaylar 111a/06
ṣād-mān étilgen b.- ġaylar 108b/21
tilegüçiler b.- ġaylar 90b/12
üstün b.- ġaylar 107b/13
ẓāhir b.- ġaylar 107a/02
yol tapḳan b.- ġaylar érdi 97a/04
astın b.- ġuçılar 93b/20
üstün b.- ġumızdur 107b/11
kefenī̄ b.- ġusıdur 98a/09
münāsibi b.- ġusıdur 105a/02
semā^{c} b.- ġusıdur 109a/06
üstün b.- ġusıdur 107b/15
yaḫşıraḳ b.- ġusıdur 99b/10
muḫālif b.- ġusıdurlar 109b/10
ṣād b.- ġusıdurlar 107b/26
ṣefī^{c}imiz b.- ġusıdurlar 108b/13
ümīdsiz b.- ġusıdurlar 102b/01
ümmeti b.- ġusıdurlar 94b/23
mütenebbih b.- madı 94a/20
kāfirler b.- madılar 95a/20
artuḳ b.- maġay 104b/12
bī-zār b.- maġay 100b/19
^{c}āciz b.- maġay 110a/11
ḳayġuluḳ b.- maġay 90b/24
ḳaytmaḳ b.- maġay 111b/27
ḳutulup b.- maġay 90a/13
müheyyā b.- maġay 106b/01
müteneffir b.- maġay 93b/03
ṭāḳatı b.- maġay 96a/15
su’āli b.- maġay 98a/24
téñgi b.- maġay 108b/24
tili b.- maġay 99b/05
yéri b.- maġay 110b/12
ẕilleti b.- maġay 91a/18
nevmīd b.- maġay érdiler 112b/15
éşitken b.- maġaylar 108b/25
mübtelā b.- maġaylar 100a/15
münkir b.- maġaylar 105a/16, 105b/07
sınanġuçı b.- maġaylar 100a/15

tilegüçi b.- maġaylar 99b/02
helāk b.- maġı 111b/15
ġālib b. - maġıġa 113a/26
ḳayġuluḳ b.- maġıl 103b/08
maġrūr b.- maġıl 98a/09
şirk kéltürgüçi-lerdin b.- maġıl 99b/25
ᶜāciz b.- maġusıdur 102a/13
maḫfī b.- maġusıdur 105b/25
su'āli b.- maġusıdur 98a/24
żāyiᶜ b.- maġusıdur 89b/20
ḳādir b.- maġusıdurlar 101a/22
artuḳluḳ b.- maḳ 111b/01
ġarḳ b. - maḳ 111b/10
ġarḳa b.- maḳnıñ 89a/27
şirk kéltürgüçilerdin b. - manġızlar 110b/13
artuḳ b.- mas 111a/24
asıġ b.- mas 112b/13
rāżı b.- mas 113a/19
üstün b.- mas 96a/19
ᶜayblamaġı b.- masa érdi 96a/07
fırūz b.- maslar 94a/03
gümānsız b.- maslar 113b/01
kötergüçisi b.- maslar 106b/06
müteᶜarrızı b.- maslar 107a/11
közüñgiz rūşen b.- masun 107b/14
fāsid b.- sa 111b/20
kāfir b.- sa 112a/03
faḳīr muḥtāc b.+ sa 92a/21
muvāfıḳ b.- sa 110b/15
yazuḳı b.- sa 101a/15
barçasın b.- sañg 98b/21
bitküçi b.- sañg érdi 105a/20
kök b.- sañgızlar 102a/23
téñg b.- sañgızlar 110a/19
dermānde b.- salar 110b/22
müstaḳil b.- salar 110a/17
maᶜnā b.- sam 98b/21
ṭayyār b.- sun 100b/06
égreşküçi b.- uñgız 101a/18
mülāzımı b.- uñgızlar 110b/06
başlıġı b.- up 108a/05
āgāh b.- up 91b/11
güdāḫtesi b.- up 93a/23
ḫōş-ḥāl b.- up 90b/22
mefṭūr b.- up 110b/06
muḳayyed b.- up 104a/22, 106a/17
mübtelā b.- up 90a/04
müteveccih b.- up 90b/18
reyḥān b.- up 89b/11
şād-mān b.- up 107b/10
vāḳıf b.- up 108a/04
bölek b.- up bir 94a/18

çāresiz b.- up édiler 89a/20

rūşen b.- updur 103b/24

ḥāṣıl b.- uptur 110b/05

ḫāṭır-ı cem^{c} b.- uptur 90a/14

lāḥiḳ b.- updur 102a/01

mensūḫ b.- uptur 92b/21

muḳarrer b.- uptur 111a/18

ṣādır b.- uptur 96a/11

müstaḥaḳı b.- upturdurlar 102a/01

ḳayġu b.- ur 90a/09

ḳorḳuçı b.- ur 110a/19

lāzım b.- ur 102a/10

ma^{c}lūm b.- ur 101a/14

müşkil b.- ur 109b/14

perākende b.- ur 109a/22

rūşen b.- ur 99b/17

sebebi b.- ur 101b/01, 104b/06

şefḳatleri b.- ur 92a/03

tapsa b.- ur 103b/16, 108a/15

ẓāhir b.- ur 104b/16, 111b/20

köz tutar b.- ur édi 91a/26

bī-zār b.- urlar 108b/15

ḫōş-ḥāl b.- urlar 112a/25

kāfir b.- urlar 107a/13

mu^{c}aẕẕab b.- urlar 104a/23

nevmīd b.- urlar 111a/09

soḳur b.- urlar 111b/13

şādmān b.- urlar 106b/24

boldur- Oldurmak.

toymaḳ b.- a aldı 99a/15

b.- a alġaylar 110a/16

b.- a almaġay 112a/01

b.- a almas 92a/08, 102a/22

b.- a almaslar 101b/21

b.- a alur 92a/13

bolmaġlıḳ Olma; yardımcı fiil.

üstün b.+ ıdın (bolmaġlıġıdın) 107b/23

üstün b.+ ınıñ (bolmaġlıġınıñ) 93b/18

bor <Moğ. Bora, şiddetli rüzgar.

b. 112b/11

boş İçinde, üstünde hiçbir şey bulunmayan, dolu karşıtı.

b. 104a/18, 112b/26

• **boşraḳ:** Daha boş.

b.+ ı (boşraġı) 104a/15

boşluḳ Boşluk.

b.+ ıdın (boşluġıdın) 112b/27

boy Boy.

b.+ ınıñ 99a/11

boyun Boyun.

• **boyunġaça:** Boynuna kadar.

b. 99a/04

• **boyun ḳoyġan:** Teslim olan, Müslümanlığı seçen.

b. ḳoyġanlar 95b/16

b. ḳoyġanlardurlar 112b/25

• **boyun ḳoyġuçı**: Teslim olan, Müslümanlığı seçen.

b. ḳoyġuçılar 105a/10

• **boyun tartḳuçı:** Zorba, asi.

b. tartḳuçı 91b/07

• **boyun tartmaḳlıġ ḳıl-:** Zorbalık, asilik yapmak.

b. tartmaḳlıġ ḳıldılar 94a/21

bozuḳluḳ Bozuk olma hali.

b. istemegeyler 99b/03

yüz b.+ ḳa ḳoydı 94b/14

b. ḳılġuçılarnı 98a/13

bölek Bölük, grup.

• **bölek bol-:** Gruplara ayrılmak.

b. bolup bir 94a/18

bu I. sf. İşaret sıfatı, bu.

b. 89a/01, 89a/02, 89a/08, 89a/26, 89b/13, 90a/04, 90a/12, 90a/14, 90a/18, 90b/01, 90b/11, 90b/13, 90b/14, 90b/19, 90b/28, 91a/02, 91a/16, 91b/09, 91b/15, 92a/11, 92a/23, 92b/06, 92b/09, 92b/11, 92b/18, 92b/21, 93a/03, 93a/04, 93a/22, 93b/01, 93b/06, 93b/07, 93b/25, 94a/20, 94a/26, 94b/13, 94b/14, 94b/18, 94b/19, 94b/27, 95a/01, 95a/04, 95a/06, 95a/23, 95a/24, 95a/26, 95b/12, 95b/13, 95b/14, 96a/07, 96a/15, 96a/17, 96a/19, 96a/23, 96b/13, 96b/18, 96b/23, 97b/10, 98a/09, 98a/15, 98b/02, 98b/09, 98b/16, 99b/11, 99b/13, 99b/27, 100a/04, 100a/07, 100a/08, 100a/10, 100a/11, 100a/16, 100a/24, 100a/26, 100b/03, 100b/20, 101b/17, 102a/07, 102b/02, 102b/07, 102b/19, 103a/10, 103a/12, 103a/18, 103a/19, 103a/23, 103b/10, 104a/17, 104a/27, 104b/02, 104b/26, 105a/15, 105a/23, 105a/25, 105a/27, 105b/19, 105b/20, 105b/21, 106a/13, 106a/27, 106b/10, 106b/21, 106b/23, 107a/06, 107b/03, 107b/09, 107b/12, 107b/14, 107b/19, 107b/21, 107b/27, 108b/18, 108b/25, 109a/19, 109b/02, 109b/13, 109b/14, 109b/18, 110a/01, 110a/05, 110a/20, 110a/24, 110b/03, 110b/15, 110b/16, 111a/11, 111a/13, 111a/16, 111a/18, 111a/27, 111b/06, 111b/07, 111b/08, 112a/13, 112b/15, 113a/07, 113a/20

II. zm. İşaret zamiri, bu.

b. 89a/08, 90a/25, 90a/27, 90b/14, 93b/23, 99b/15

b. bola alġay 110a/21

b. bolġay 90a/13, 104b/20

b.+ dur 90a/01, 92b/22, 113a/13

b.+ larnıŋ̑ 104a/06

• **bu sarāy:** Dünya.

b. sarāy 97a/24

bu s.+ da 94b/03, 102b/27

bu s.+ nıŋ̑ 96b/08

bulġan- Bulanmak, her yanı bir şeyle kaplanmak.

ḳanġa b.- ıp tüşti 94a/17

bulut Bulut.

b. 106b/17, 109b/22, 112a/23, 112a/26

b.+ nı 112a/20

bur- Çevirmek.

baş b.- a almaslar 110a/05

burun I. Burun, solunum organı.

b.+ ıġa yétti (burnıġa) 90b/18

II. e. Önce.

b. 90b/08, 91a/21, 94a/14, 94b/26, 94b/27, 95a/05, 95a/21, 95b/09, 95b/16, 98a/19, 98b/01, 100a/24, 101b/27, 105a/14, 105a/18, 105b/01, 107b/23, 108a/23, 111b/27, 112a/14, 112a/26

b. érdiler 111b/25

burunġı Önceki, evvelki.

b. 92b/20, 93b/25, 94b/05, 95b/16, 105a/12, 105b/04

b.+ dın 89b/13

b.+ larnıŋ̑ 105a/21

Buṣrā <Ar. y.a. Suriye sınırları içerisinde bulunan antik kent.

B. 107b/07

but Put.

b. 104a/25

b.+ lar 107a/06, 108b/12

b.+ lardın 96b/27, 102b/10

b.+ lardurlar 107a/11

b.+ larġa tutar érdiler 97b/16

b.+ ları 111b/05

b.+ larnı 101b/19, 102b/04

b. tapındı 110b/18

b. tapınġuçılar 97a/20, 102b/10

b. tapınġuçılarnı 97b/10

b. tapınmaġıdın 102b/04

b. tapınmaḳlıġı 96a/21

buyur- Emretmek, buyurmak.

b.- dı 89b/24, 90a/07, 90b/21, 92b/07, 94a/07, 94a/13, 94a/16, 107b/17, 107b/21

b.- ḳıl 98b/27

b.- ur 98b/16, 103b/13, 110b/05, 111a/15

iş b.- ur 92b/27

bülbül <Far. Sesinin güzelliği ile tanınmış olan ötücü kuş.

b.+ ni 106b/04

bürhān <Ar. Kanıt.

b. bolġay 111a/03

büzürg <Far. Büyük, ulu.

b.+ ini 100a/13

-C-

cādūçılıḳ Büyücülük.

c.+ ı (cādūçılığı) 93b/23

cānver <Far. Hayvan.

c.+ leri 111b/13

cāvīd <Far. Kalıcı, sonsuz, ebedi.

c. 106b/26, 112a/04

cāvidān <Far. Ebedi, sonsuz.

c. 106a/24

cāvidānlıġ <Far. cāvidān + T.-lıġ Ebedi, sonsuz.

c. 96b/10, 106b/27

cebābire <Ar. Zorbalar.

c. 99b/02

cebbār <Ar. Zâlim, zorba, gaddar.

c.+ dın 89a/04

Cebre'īl <Ar. Cebrail, dört büyük melekten biri.

C. 89a/10, 91b/19, 103b/21, 107b/04

→Cibrīl

cefā <Ar. Eziyet, sıkıntı.

c.+ sın tarttı 101b/11

cehd <Ar. Çaba, gayret, çalışma.

c. ḳılsa 107a/24

cehennem <Ar. Cehennem.

c.+ niŋ 106a/06

cehl <Ar. Cahillik, bilgisizlik.

c. 104a/12, 113a/14

cehriye <Ar. Açık açık söylenen, alenî söylenen.

c. 109a/15

celāl <Ar. Ululuk.

c.+ im 99a/07

cem^{c} <Ar. Toplama, bir araya getirme.

c. 112b/02, 90a/19

ḫāṭır-ı c. boluptur 90a/14

c. ḳıl 93b/04

c. ḳılġay 112a/08

cemā^{c}at <Ar. Topluluk, cemaat.

c.+ ıġadur 99b/01

c.+ i bolġaylar 97b/26

c.+ in 104b/07

c.+ ler 101b/27

cemāl <Ar. Yüz güzelliği, güzellik.

c.+ iġa 89b/05

cem^{c}ī <Ar. Bir grup.

c. 89b/09, 100a/16, 105b/17, 106a/10, 108b/17, 108b/19

c.+ din 108a/06

c.+ ġa 108a/07

c.+ ni 89b/03, 98b/15, 108a/01, 108a/07

c.+ niŋ 95b/10

cem^{c}iyyet <Ar. Topluluk.

c.+ i 102a/19

cenāb < Ar. Huzur.

c.+ ıġa 96a/12

cenbī <Ar. Tarafında olma.

c.+ niŋ 95a/20

cennet <Ar. Cennet.

c. 109a/01, 112b/09

c.+ de 100b/05, 112a/05

c.+ din 106a/22

c.+ dür 99a/25, 99b/15

c.+ ke 96b/14

c.+ niŋ 108b/24

cenūb <Ar. Güney.

c.+ nı 112a/09

cevāb <Ar. Yanıt, karşılık.

c. 97a/08

c.+ da 95b/20

c.+ dın 97a/11

c.+ ı 95a/13, 102b/04, 103a/17

c.+ ıda 97a/15, 98a/14

• **cevāb bér-:** Cevap vermek, karşılık vermek.

c. bérdiler 94b/25

c. bérdiŋizler 97a/06

c. bérür érdiler 95b/22

cevher <Ar. I. Bir şeyin özü esası.

c.+ i 101a/13

II. Değerli taş, elmas.

c.+ ler 111b/12

cevr <Ar. Eziyet, zulüm.

• **cevr étküçi:** Eziyet eden, zalim.

c. étküçiler bolġaylar 96b/06

c. étküçiler 110a/24

• **cevr étmeklik:** Eziyet etme.

c. étmeklik 98a/12

• **cevr ḳıl-:** Eziyet etmek, zulmetmek.

c. ḳıldılar 105a/05

c. ḳılġay 104a/11

c. ḳılur érdiler 104a/12

ceza^{c} <Ar. Şikayet, sızlanma.

• **ceza^{c} ü feza^{c}:** Şikayet ve ağıt.

c. 100a/22

• **ceza^{c} ḳıl-:** Sızlanmak, şikayet etmek.

c. ḳılurlar 111a/09

cezā' < Ar. Ceza, karşılık.

c. 92b/08, 100b/07, 101a/19, 102a/15, 108b/09

c.+ mızġa 106a/20

c.+ n̂gız 105a/02

c.+ sı 112a/03

c.+ sıdın 111b/17

c.+ sıdur 106a/10

c.+ sın 106a/09

c.+ sının̂g 112a/07

• **cezā' bér-:** I. Mükafatlandırmak.

c. bérgey 112a/05

II. Karşılık verme, hesap görme.

c. b. - mekdin 100b/01

c. bérür 100a/27, 100b/13, 100b/15, 100b/27

• **cezā' béril-:** Cezalandırılmak.

c. bérilmegeyler 99b/08

Cibrīl <Ar. Cebrail, dört büyük melekten biri.

C. 94a/17, 99b/13, 107b/05

→ **Cebre'īl**

cidāl <Ar. Mücadele.

c. ḳılman̂gızlar 105a/02

cihād <Ar. Din uğruna yapılan savaş, cihat.

c. 100b/08, 100a/16

c.+ ıġa 107a/20

• **cihād ḳıl-:** Savaşmak.

c. ḳılġaylar 107a/20

c. ḳılur 100b/09

cihān <Far. Cihan, dünya, âlem.

c. 98a/08

c.+ da 94a/26

c.+ dın 98a/09

c.+ nın̂g 96b/08, 96b/10, 107a/06

cihet <Ar. Taraf, yön.

c. 89b/13, 93b/25, 95b/16, 97a/08, 102a/12, 103a/10, 103b/06, 104a/04, 112a/07

c.+ i 92b/01, 93b/12, 94b/17, 97a/02, 101a/23, 103a/23, 111a/20

c.+ ide 101b/03

c.+ idin 95a/03, 101b/08, 103b/05, 106a/11, 111a/05

c.+ idür 102b/01

c.+ ige 99b/21, 111b/27

cin <Ar. Gözle görünmez bir yaratık, cin.

c.+ din 109b/12

cinsiyet <Ar. Cinsiyet.

c. 109a/25

cism <Ar. I. Cisim, madde.

c. 94a/11

II. Vücut, beden.

c.+ imġa 102a/02

cismāni <Ar. Cüsmān + ī cisimle ilgili, madde ile ilgili.

c.+ dür 94a/11

cizye <Ar. Müslüman olmayan erkek mükelleflerden alınan vergi.

c. 105a/03

c.+ ni bérmediler 105a/06

Cuḥfe <Ar. y.a. Şamlıların Mekke'ye gittikleri yolun üzerinde bulunan eski bir kasaba.

C.+ ġa 99b/12

cuhūd <Far. Yahudi.

c.+ lar 105a/22

cümle <Ar. Bütün, hep.

c.+ sidindür 103a/06, 107b/22

cümūd <Ar. Donukluk, donuk olma hali.

c.+ ı 102b/07

cündī <Ar. Asker, süvâri.

c. 111b/14

cür'et <Ar. Cesaret, atılganlık.

• **cür'et körset-:** Cesaret etmek.

c. körsetür érdi 89a/18

-Ç-

çaġır Şarap.

ç. 103a/15

çaḳmaḳ Ateş yakma aracı, çakmak.

ç.+ dın 93a/12

çal- Müzik dinlemeyi sağlayan aleti kullanma.

tenbūreler ç. -ma ḳ 103a/15

çapḳun Fırtına, yel.

ç.+ dın 93a/12

çāresiz <Far. çāre + T. -siz Çaresiz.

ç. boldılar 90b/09

ç. bolup édiler 89a/20

ç.+ ler 89b/01

ç.+ ning 111a/17

çerik Ordu.

ç.+ ini (çerigini) 94a/23

ç.+ lerdin 99b/02

çıḳ- I. Dışarı çıkmak, ayrılmak.

ç.- ar 110a/02

ç.- ıngızlar 110a/01

II. Bulunduğu yeri bırakıp başka yere geçmek, ortaya çıkmak.

ç.- ıp 98a/25, 100a/18, 102b/17

ç.- ıp bardı 91b/16

ç.- ıp bardılar 89b/11

ç.- ıp barġanlar 93b/09

ç.- ıp barġay 103b/02, 103b/03

ç.- ıp barġaylar 101b/09

ç.- ıp kélür (çığıp)112a/23

ç.- ḳay 93a/08, 93b/03

ç.- tı 94a/15, 98b/15

ot ç.- mas édi 93a/12

III. Gizlenerek gitmek, sıvışmak. 91b/15

IV. Akmak, yayılmak, dışına çıkmak.

ç.- ar 90b/09

çıḳar- Çıkarmak.

ç.- dı 108b/01

ç.- ıp 107a/04

ç.- ur 97b/12, 109a/16, 109a/18

ç.- urlar 96a/15, 96a/18

II. Yer altından yüzeye çıkarma.

ç. -maġ 108a/25

ç.- maġı 108a/25

ç. - maḳnınꞑg 109a/19

çıḳarıl- Çıkarılmak.

ç.- ġunꞑgızdurlar 109a/20

çıḳmaḳlıḳ Çıkma.

ç.+ ı (çıḳmaḳlıġı) 110a/03

çın < Çin. Doğru, gerçek.

ç. boldı 107b/20

• **çın aytḳuçı:** Doğru söyleyen, doğruyu gösteren.

ç. aytḳuçı 95a/17

çiçek Çiçek.

ç. 108b/21

çift < Far. Çift.

ç.+ inꞑgizdin 109a/24

ç.+ inꞑgizni 109a/26

ç.+ ler 109b/01

çöp- Çökmek, eğilmek.

ç.- kenler 103b/23

çūbān <Ar. Koyun ve keçi sürülerini otlatan kimse, çoban.

ç.+ lar 92a/06

çūbānlıḳ <Far. çūbān + T. -lıḳ Çobanlık.

ç. 92b/13

• **çūbānlıḳ ḳıl-:** Çobanlık yapmak.

ç.+ ımnı ḳılġay (çūbānlıġımnı) 92b/23

ç. ḳıldı 93a/09

çün <Far. e. Çünkü.

ç. 89b/18, 89b/23, 89b/26, 90a/24, 90a/26, 90b/10, 90b/13, 90b/17, 91a/18, 93a/17, 94a/14, 94b/10, 94b/20, 94b/25, 95b/13, 95b/24, 96a/21, 97a/25, 98b/02, 99b/12, 100a/03, 100b/17, 101a/05, 101b/16, 102a/09, 102a/13, 102b/23, 103a/06, 104b/08, 105a/21, 105b/26, 106b/11, 106b/27, 108a/02, 108a/18, 109b/27, 110a/08, 110a/20, 110b/21, 110b/23, 111a/05, 111b/13, 112a/24, 112b/18

-D-, -Ḍ-

daġdaġa <Ar. Telaş, kargaşa.

d. 106b/01

d. ḳıldı 90a/12

daġdaġalıḳ <Ar. daġdaġa + T. -lıḳ Gürültü, telaş.

d. 91a/26

d. érdi 89b/12

daġı e. Dahi, da.

d. 89b/03, 91a/03, 99a/10, 101a/23, 102a/02, 103a/04, 104a/18, 104a/20, 105a/25, 106b/07, 110a/03, 110a/16, 112b/21

→ **taġı**

dāḫil <Ar. Giren, bir şeyin içerisine dâhil olan.

d.+ dürler 111a/15

• **dāḫil ḳıl-:** Katmak, içine almak.

d. ḳılur 101a/02

dāl <Ar. (dall) Delalet eden, yol gösteren.

d.+ dur 106b/15

ḍalālet <Ar. Sapkınlık.

ḍ.+ din 106b/21

ḍ.+ niṅg 94a/26, 96b/22

dānā <Far. Âlim, bilgin.

d.+ durlar 105b/06

d. érdi 98a/16

d. érdiler 98b/06

d.+ lar 104b/01

d.+ lardın 101a/10

d.+ larġadur 109b/15

Dānā <Far.ö.a. Allah' ın "Ezelî ilmiyle, büyük-küçük, mümkün-muhal, gizli-aşikâr her şeyi bilen" "el-Alîm" isminin karşılığıdır.

d. 100b/08, 106b/08, 110a/11

d.+ dur 94a/01, 102b/20, 106b/16, 113a/02

• **dānāraḳ:** Daha iyi bilen.

d. 103a/26

Dānā-raḳ <Far. ö.a. Allah' ın "Ezelî ilmiyle, büyük-küçük, mümkün-muhal, gizli-aşikâr her şeyi bilen." "el-Alîm" isminin karşılığıdır.

d. 101a/10

d.+ dur 93b/26, 96a/10, 99b/17

dāne <Far. Tohum.

d.+ ler 108a/25

dāniş <Far. Bilgi.

d.+ i 98a/15

dānişsiz <Far. dāniş + T. -siz Bilgisiz, ilimsiz.

d. 95b/02, 110a/26

ḍarrā <Ar. Sıkıntı, felaket, keder.

ḍ.+ da 111a/12

daᶜvā <Ar. Mesele, sorun.

d.+ lar 111b/23

d.+ sı 100a/20

d.+ sıda 100a/26

d.+ sınıŋ̂ 100a/25

daᶜvet <Ar. Davet, çağırma.

d. 103a/04

d.+ i 101b/03

d.+ ni 95b/06

• **daᶜvet ḳıl-:** Davet etmek, çağırmak.

d. ḳıldı 101b/04, 101b/06, 101b/07, 102a/03

d. ḳıldılar 97a/06

d. ḳılmadı 95a/14

d. ḳılur érdi 101b/11

Dāvud <Ar. ö.a. Hz. Davut, İsrāiloğulları' na gönderilen ve kendisine Zebur verilen peygamber.

D. 109a/02

dāye <Far. Sütnine, çocuğa bakan dadı.

d. 90b/10, 90b/17

d.+ lerniŋ̂ 90b/07

dāyim <Ar. (dā'im) Daima, sürekli.

d. 89b/12, 94b/16, 98b/12, 102b/02

dāyire <Ar. (dā'ire) Çember, sınır.

d.+ sidin 93b/09

dé- Demek, söylemek.

d.- r érdiler 90b/04

d.- geç 106b/20

debār <Ar. Mahvolma, helak.

d. 100b/26

debdebe <Ar. Haşmet, ululuk, büyük bir gösteriş.

d. 98b/602

defᶜ <Ar. Ortadan kaldırma, savma.

d.+ iġa 91a/13, 109a/15

d.+ iniŋ̂ 102a/25

d. ḳılġay 91b/05

d. ḳılġaylar érdi 97a/04

d. ḳılġaylar 97a/01

d. ḳılurlar 95b/22

dehr <Ar. Devir, zamane.

d.+ niŋ̂ 103a/03

dehşet <Ar. Korkma, ürkme, dehşet.

d. 97a/09

dék e. Gibi.

d. 89a/26, 89b/22, 93b/04, 93b/23, 94a/08, 94a/25, 94b/06, 94b/15, 95a/01, 95a/19, 96a/15, 96b/16, 97a/17, 98b/07, 99b/03, 99b/08, 99b/10, 99b/19, 100b/01, 101a/07, 101b/09, 101b/27, 103a/15, 103a/16, 104a/09, 104a/10,

104a/11, 104a/25, 105a/13, 105a/14, 105a/17, 105b/10, 105b/26, 106a/01, 106a/06, 106b/20, 107a/12, 108a/24, 108b/11, 108b/13, 108b/25, 109a/16, 109b/06, 110a/10, 110a/17, 110a/23, 111a/06, 111a/07, 112b/11, 113a/05

d.+ dür 104a/14, 112b/05, 113a/24

d.+ lerniŋ̂ 91a/16

delālet <Ar. Delil olma, yol gösterme.

d. 109b/14

d.+ i 101b/15, 109a/15, 111a/04

d.+ ler 109b/19

d.+ lerdürler 109b/02

d.+ leridin 109b/03

• **delālet ḳıl-:** Yol göstermek.

d. ḳılayın 90b/11

d. ḳılġıl 92b/03

delīl <Ar. İşaret, tanık, delil.

d. bolġay 111a/04

d.+ dür 99b/09

d.+ i 107a/13

d.+ leri 93b/19, 108b/07

d.+ leridür 111a/11

d.+ leriġa 102a/26

d.+ lerini 109a/08, 110a/23

d.+ lerinin̂g 105b/08

dem < Far. Soluk, zaman, vakit.

d. 91b/16

d.+ din 92b/03

demār <Far. Helak, mahv.

d. 108b/01

dem-be-dem <Far. Zaman zaman.

d. 91a/27

deracāt <Ar. Dereceler, basamaklar, kademeler.

d. 89a/06

derd <Far. Dert, acı.

d. 90a/16

derdlik <Far. derd + T. -lik Elim, acıklı, dertli.

d. 102b/02

derece <Ar. Derece, mertebe.

d.+ siġa 108b/18

dereke <Ar. Kat, basamak.

d.+ side 104a/22, 108b/18

derḫ^{v}āst <Far. İstek, talep, rica.

• **derḫ^{v}āst ḳılġuçı:** İsteyen, talep eden.

d. ḳılġuçılar 108b/13

dermānde <Far. Aciz, zavallı.

d. bolsalar 110b/22

deryā <Far. Deniz, bahr.

d. 89a/27, 111b/14

d.+ da 89a/26, 111b/09, 111b/12, 112a/12

d.+ dın 107a/03

d.+ ġa 94a/19

d.+ lar 112a/12

d.+ nı 98b/23

d.+ sı 111b/20

d.+ sıda 94a/24

dév Dev.

d. 103b/26

d.+ ler 96b/22

devāb <Ar. (devābb) Yük hayvanları, binek hayvanları.

d. 106b/05

devām <Ar. Süreklilik, kararlılık.

d.+ ıġa 89a/06

d.+ ınıŋ̂ 104b/06

devlet <Ar. I. Devlet

d. 91b/10

II. Güç, kudret.

d.+ i 96b/17, 108b/19

d.+ iġa 100b/17, 107a/21

d.+ imizniŋ̂ 96a/13

d.+ ini 108a/10

dīdār <Far. Güzel yüz.

d. 108a/20

d.+ ıḳa 108a/20

dihḳānlıġ <Far. dihḳān + T. -lıġ Çiftçilik.

d. 98a/16

dil-ārā <Far. Gönül süsleyen.

d. ā.+ y 109a/04

dil-peẕīr <Far. Gönlün kabul edeceği, gönlün beğendiği.

d. 109a/02

dīn <Ar. Din.

d. 92a/21, 96b/12, 101a/09, 105a/12, 107a/21, 108a/01, 110b/08, 111b/27

d.+ de 100a/26

d.+ din 101a/15, 110b/20

d.+ ge 110b/09

d.+ idin 100b/19

d.+ iġa 110b/03

d.+ ige 110b/03

d.+ iŋ̂giz 95b/27

d.+ imiz 95b/27, 107a/17

d.+ ini 107a/02, 108a/04, 110b/07, 110b/17, 110b/18

d.+ iniŋ̂ 101a/05

d.+ lerdin 110b/02

dīnār <Ar. Altın, para, dinar.

d. 98b/14

d.+ dın bir 98b/14

diyār <Far. Ülke, memleket.

d.+ dın 96a/17, 96b/03, 100a/17

d.+ ıdın 108b/01

d.+ ınıŋ̃ 103b/15

dost <Far. Dost, arkadaş.

d.+ ı 102a/25

d.+ lar 104a/14

d.+ ları 109a/01

d.+ lar tutsalar 104a/21

• **dostraḳ tut-:** Daha dost, daha yakın bilmek.

d. 108b/26

duᶜā <Ar. Dua.

d.+ larıdur 98a/02

d.+ sıda 113b/02

• **duᶜā ḳıl-:** Dua etmek.

d. ḳıldı 99a/08, 99a/09

durust <Far. I. Doğru, düzgün.

d. 95a/18, 111b/27

d. ḳılurlar 103a/02

d. tutar 96a/09

d. tutmas 98a/05, 98a/13, 112a/08

II. Doğru, gerçek.

d. 90b/03, 95b/14

d. bolġay 100a/20

durustluḳ <Far. durust + T. -luḳ Doğruluk, doğru olma.

d. 89a/11, 89a/17, 89b/21, 90a/10, 90a/25, 91a/17, 91a/20, 91a/22, 91b/02, 91b/13, 91b/15, 92a/20, 92a/26, 92b/13, 93a/14, 93a/20, 93b/01, 93b/08, 93b/09, 93b/14, 94a/10, 94b/04, 95a/24, 95b/04, 95b/14, 95b/15, 96a/08, 97b/17, 98a/04, 98a/13, 98a/19, 98b/05, 99b/13, 100a/19, 100a/23, 100b/06, 100b/10, 101a/09, 101a/21, 101b/02, 101b/20, 101b/26, 102a/06, 102a/11, 102b/07, 102b/10, 102b/12, 102b/19, 102b/20, 103a/05, 103a/08, 103a/23, 103a/24, 103a/26, 103b/08, 103b/10, 103b/14, 103b/24, 104a/03, 104a/15, 104a/24, 104b/02, 104b/04, 105b/21, 106a/15, 106b/16, 106b/25, 107a/19, 108a/19, 109a/26, 109b/01, 109b/11, 109b/19, 109b/24, 111a/11, 112a/07, 112a/25, 112b/03, 112b/16, 113a/10, 113a/25

d.+ ıdın (durustluġıdın) 106a/16

d.+ ını (durustluġını) 105a/04

dünyā <Ar. Dünya.

d. 96b/16, 98a/13, 102a/18, 108a/11, 113a/03

d.+ da 99b/07, 101a/12

d.+ ge 92b/08

d.+ nı 106b/26

d.+ sıdın 99a/21

→ **dünye**

dünye <Ar. Dünya.

d. 97a/24, 98a/04, 98a/05, 98a/08, 98b/08, 101b/17, 102a/01, 102b/11, 104a/17, 104a/18, 104a/21, 106a/09, 108a/10

serencām-ı d. 94a/01

d.+ de , 92a/22, 96b/14, 98b/04, 99b/09, 102b/01, 103a/03, 106a/03, 108a/26, 108b/13, 113a/04, 113a/06, 113a/08, 113a/10, 113a/13

d.+ de bolġay 102b/12

d.+ din 98b/05

d.+ ge 113a/16

d.+ ni 101b/08

d.+ niŋ̂ 96a/03, 98b/03, 101a/15, 106b/23, 113a/26

d. tilegüçiler 98b/07

→ **dünyā**

dünyevī <Ar. dünye + Ar. -ī Dünyayla ilgili.

d. 96b/07, 111a/01, 111b/16

dür <Ar. (dürr) İnci.

müzd-i d.+ idür 92b/14

düşmen <Far. Düşman.

d. 90a/08, 90a/09

d.+ dür 91b/04

d.+ idür 91a/17

d.+ ler 89a/26, 102b/20

d.+ lerġa 93b/17

d.+ leri 107a/21, 108a/01

d.+ leridin 91a/09, 91a/12

d. tutḳanlarıdur 98a/05

düşmenlıḳ <Far. düşmen + T. lıġ Düşmanlık.

d.+ ı (düşmenlıġı) 91a/17, 97a/21

düşvār <Far. Zor, güç.

d. kélür édi 100a/17

-E-, -É-

é- İmek; yardımcı fiil.

müşkil bolur é.- di 109b/14

ḫayālide ol é.- di 94a/15

tüzüp é.- di 93a/12

uvşaḳ taş é.- di 104a/08

yol bilmes é.- di 91b/23

aġırlıḳ ḳılur é.- di 97b/25

andaḳ é.- di 108a/02

aş yémeydür é.- di 92a/16

bérmek kérek é.- di 98b/14

düşvār kélür é.- di 100a/17

āşnāsı é.- di 89b/25

égeri bar é.- di 98a/26

Fir^{c}avn bar é.- di 89a/17

ḥarīṣ é.- di 96a/04

Ḳārūn bar é.- di 97b/17

kérek é.- di 112b/14

ḳılmas é.- di 104b/08

kişi bar é.- di 104a/08, 104a/09, 104a/10

kişi é.- di 97b/22

köterip é.- di 98a/17

köz tutar bolur é.- di 91a/26

Külşüm é.- di 90b/04

mu^{c}aṭṭal ḳalur é.- di 109b/14

oḳurlar é.- di 103b/27

ol bolġay é.- di 95a/07

ot çıḳmas é.- di 93a/12

öltürülüp é.- di 107b/21

ötüp é.- di 95a/06

tirig é.- di 101b/05, 101b/07

yaşlıġ é.- di 102b/23

yıl é.- di 101b/06

yoḳ é.- di 99a/12, 102b/03, 103a/16, 104a/11

é.- diñg 94b/18

ḥāżır émes é.- diñg 95a/02

yoḳ é.- diñg 94b/10, 94b/16, 94b/19, 105a/18

bar é.- diñgizler 96b/20

aytıp é.- diler 89a/15

çāresiz bolup é.- diler 89a/20

^{c}āciz ḳılġuçı é.- mes 102a/23

āgāh é.- mes 100a/11

ġāfil é.- mes 103a/27

ḳādir é.- mes 96a/08, 112b/22

ḥāżır é.- mes édiñg 95a/02

ḥāżır é.- mes érdiñg 94b/10

é.- mestür 96b/14

ḫālī é.- mestür 109a/15

ḳabżasıda é.- mestür 105b/12

ṭā^{c}at é.- mestür 104b/19

téñgi é.- mestür 100b/15

yaḫşı é.- mestür 103a/14

yaşurun é.- mestür 105b/15, 106b/17, 109b/13

zamānı é.- mestür 94b/24

ẓālimlerdin é.- mestür 103a/26

e^{c}ādī <Ar. Düşman ordusu.

e. 102a/06

ebed <Ar. Sonsuz.

e. 107b/24

ebedī <Ar. Sonsuz.

e. 106b/25, 107b/25

Ebī Ṭālib <Ar. ö.a. Hz. Muhammed' in amcası ve Hz. Ali' nin babası.

E.+ niñg 96a/04

→ **Ebū Ṭālib**

ebnā' <Ar. Oğullar.

e.+ sı 95a/20

Ebu'l-Cevzā <Ar. ö.a. Ebü'l-Cevzâ' Evs bin Abdillâh (Hâlid) er-Rabaî, Ezd kabilesinin kollarından Rebîa'ya mensup olup hayatı hakkında fazla bilgi olmayan Ebu'l-Cevzā; Hz. Âişe, Abdullah b. Abbas, Ebû Hüreyre, Abdullah b. Amr b. Âs ve Safvân b. Assâl el-Murâdî' den hadis rivayet etmiştir.

E. 107b/02

Ebū Bekr <Ar. ö.a. İlk Müslümanlardan ve dört halifenin birincisi.

E. 107b/18

→ **Ṣıddīḳ**

Ebū Cehl <Ar. ö.a. Amr bin Hîşām veya Müslümanlarca bilinen adıyla Ebû Cehîl, Mekke' nin eski liderlerinden biri olup Hz. Muhammed döneminde Müslümanların azılı düşmanlarındandır.

E. 95b/20, 96b/12, 96b/18, 105a/17

Ebū Derdā <Ar. ö.a. Hz. Muhammed' in, Kur'an, fıkıh ve hadis ilimlerinde önde gelen ashâbından biri. Asıl adı Uveymir'dir. Hazrec kabilesine mensuptur.

E. 108b/25

Ebū Harīre <Ar. ö.a. Kişi adı.

E. 94b/20

Ebū Saʿīd Ḫarrāz <Ar. ö.a. Künyesi Ebû Saîd olup, Harrâz lakabıyla meşhûr olan Ebû Saîd Harrâz, fenâ ve bekâ nazariyesinin kurucusu olarak kabul edilen mutasavvıftır.

E. 110b/10

Ebū Ṭālib <Ar. ö.a. Hz. Muhammed' in amcası ve Hz. Ali' nin babası.

E. 96a/05, 96a/07

→ **Ebī Ṭālib**

Ebū Sufyān <Ar. ö.a. Kişi adı.

E. 101a/14

Ebū Ümāme <Ar. ö.a. Sahâbe-i Kirâm'dan, Hz. Muhammed ile Akabe denilen yerde karşılaşıp müslüman olan ilk Medinelilerden.

E. 110b/19

ecel <Ar. Ömrün sonu, ecel.

e.+ leriñgizniñg 111b/03

ecre <Ar. Mükafat, karşılık.

e.+ sin 90b/21

edā <Ar. Yapma, yerine getirme.

e.+ sın 106a/22

edib <Ar. Edepli.

e.+ lerinin̂g 93a/02

efṣaḥ <Ar. En fasih, en düzgün.

e.+ ıdurlar 105b/15

ége Sahip.

é.+ leri 97b/26, 111b/01

é.+ si 95a/21

é.+ sidür 98b/05

é.+ sige 111a/13

égen Çok, fazla, pek.

é.+ dür 105a/24, 107b/07

eger <Far. e. Eğer, şayet.

e. 90a/27, 92a/13, 92b/24, 93a/01, 94b/24, 95a/06, 95a/07, 95a/13, 95a/16, 95a/27, 95b/01, 96a/06, 96a/14, 96a/16, 96a/22, 97a/25, 97b/03, 98b/20, 98b/21, 99a/07, 99a/20, 100b/21, 100b/23, 101a/08, 101a/15, 101b/18, 101a/19, 101b/25, 102a/22, 102a/23, 103a/18, 103a/19, 104a/17, 105a/20, 106a/01, 106a/14, 106a/16, 106b/09, 106b/17, 106b/26, 109b/13, 110b/15, 111a/06, 112b/11, 113a/21

éger Binek hayvanlarının sırtına konulan, oturmaya yarayan nesne, eyer.

é. 98b/02

é.+ i bar édi 98a/26

egerçi <Far. e. Her ne kadar, ise de, gerçi.

e. 112b/19

égreş- Uymak, tabi olmak.

é.- eyin 95a/27

é.- in̂gizler 101a/17

é.- key 95b/03

é.- keyler 110b/03

é.- se 93b/20

é.- ürler 110a/25

• **égreşküçi:** Uyan, tabi olan.

é.+ ler 102b/14

é.+ lerdin 91a/08

• **égreşküçi bol-:** Uymak, tabi olmak, yolundan gitmek.

é. bolun̂gız 101a/18

égri Eğri, bozuk.

• **égri bol-:**Bozuk olmak, yanlış olmak.

é. boldı 94b/14

• **égri yürügüçi:** Hainlik yapan, bozgun çıkaran.

é. yürügüçiler 105a/21

égrilik Eğrilik, bozukluk.

é.+ idin (égriligidin) 110b/09

égrim Anafor, girdap.

é.+ ige 106b/27

eḥadiyyet <Ar. Allah' ın her şeyde kendine ait birlik tecellisi.

e.-i z̄ātda 99b/16

ehl <Ar. Sahip, becerikli, usta.

e. 106a/16

e.+ i 90a/04, 96b/03, 101b/26, 103a/02, 103a/25, 103b/03, 103b/16, 104a/09, 105a/03, 107a/08, 107a/09, 107b/10, 107b/15, 110b/19, 111a/15

e.+ i boldılar 96a/25

e.+ idin 91a/06, 95b/17, 96a/23, 98a/20, 101b/16, 103a/07, 105a/06, 106a/14, 106b/09, 108a/24

e.+ idin bolġaylar 95b/11

e.+ idin yétkey érdi 97a/14

e.+ idürler 108a/26

e.+ iġa 90b/11, 94b/14, 107b/10, 107b/26

e.+ ige 99a/26, 103b/11

e.+ ileri 103b/12

e.+ imni 93a/05

e.+ ini 89a/12, 97a/05, 103a/24

e.+ ininĝ 93a/27, 94b/16, 105b/03, 108a/11, 111b/15, 111b/22

e.+ leri 96b/06

e.+ leriniñg 96b/02

e.+ ininĝ 100a/21

ehlī <Ar. Evcil, alışık.

e.+ leridin 96b/01

ehlibeyt <Ar. Hz. Muhammed'in yakın akrabası.

e. 90b/12

→ **ehlübeyt**

ehliyet Ar. Yetki, yeterlilik.

e.+ i 90a/21

ehlübeyt <Ar. Hz. Muhammed'in yakın akrabası.

e.+ idindür 92b/05

→ **ehlübeyt**

ék- Ekin ekmek.

é.- ip 106a/10

é.- mek 108a/25

ékeçi Büyük kız kardeş, abla.

é.+ si 89b/09, 90b/03

é.+ sidür 90b/07

é.+ siniñg 90b/08

ékin Ekin, mahsul.

é. 112b/01, 112b/13

é.+ lerige 112b/11

é.+ ni 112b/12

ékki Sayı adı, iki.

é. 91a/03, 91a/04, 91a/08, 92a/02, 92a/14, 92a/25, 92b/12, 92b/18, 93a/22, 93a/23, 93b/06, 93b/07, 93b/19, 95a/21, 95a/23, 95a/24, 95a/26, 95b/18, 98b/18, 98b/24, 98b/25, 99a/02, 100a/26, 101a/15, 101b/09, 108a/03, 111a/01, 111a/13, 112a/02

é.+ ñgiz 93b/18

é.+ si bar érdiler 90a/10

ékkinçi Sayı adı, ikinci.

é. 107b/20

ékkizek İkiz.

é. 109b/09

éksük Az, eksik.

é. 89a/02

elbette <Ar. zf. Her hâlde, şüphesiz, kuşkusuz, elbet.

e. 109b/10

e. bolġay 112a/01

elif <Ar. Arap alfabesinin ilk harfi.

e. 100a/11, 107b/03, 107b/04

élig El.

é. 90a/14, 91a/13, 93b/05, 100a/15, 112b/20

é.+ ge 98a/06

é.+ i 93b/18, 104a/20, 105a/19

é.+ ide 89a/26, 108a/03

é.+ idedür 90a/23

é.+ ige tüşti 90a/24

é.+ inĝni 93b/02, 93b/05

é.+ ini 98b/20

é.+ leri 95a/08, 111a/07,111b/10

• **élig bér-:** Elvermek, uygun gelmek.

é. bérdi 106b/01

éllig Sayı adı, elli.

é. 101b/03, 101b/11

éllig miñg Sayı adı, elli bin.

é. 94a/12

el-yevm <Ar. Bugün.

e. +i 101b/09

ém- Dudak, dil ve soluk yardımıyla bir şeyi içine çekmek.

é.- er 90b/09

e.- genimni 90b/20

emān <Ar. Af ve yardım dileme.

e. 106a/20

e.+ da 96a/22

e. tilediler 99a/03

emānet <Ar. Eminlik, istikamet üzere bulunma.

e. 92b/15

e.+ in 92b/15

émçek Meme.

é.+ inĝge (émçeginĝge) 90b/19

é.+ ini (émçegini) 90b/18

émgek Sıkıntı, zahmet, eziyet.

é.+ ke tüşmegey 93a/01

emīn <Ar. Sakıncasız, emniyetli, tehlikesiz.

e. 92b/14, 96a/21, 106a/15

e.+ dürler 107a/09

e. olġaylar érdi 97a/04

emīnlik <Ar. emīn + T. -lik Emin olma hali.

e. 96a/18, 107a/08

e.+ dür 107a/13

emr <Ar. Emir, buyruk.

e. 109a/09

e.+ din 91a/21

e.+ dür 101a/19

e.+ ġa 94b/11

e.+ ide 89a/22

e.+ idür 102b/19, 110b/27

e. ḳılıp 100b/20

e. ḳılmaḳ 92b/16

e.+ ler 98b/19, 100a/15, 112b/25

emṣāl <Ar. Misaller, örnekler.

e. 103a/16

e.+ i 100a/16, 105a/13, 105a/15, 106a/01, 108a/24, 109b/06

emvāl <Ar. Mallar.

e. 110a/15

enbiyā <Ar. Nebiler, kendilerine kitap indirilmemiş peygamberler.

e. 103b/27

e.+ ġa 93b/21

endīşe <Far. Kaygı.

e. ḳılmaŋ̂ızlar 106b/07

endūh <Far. Keder.

e.+ dın 90a/26

enāniyyet <Ar. Kendini beğenme, bencillik.

e. 104b/16

Enes <Ar. ö.a. Ebu Hamza Enes bin Malik bin Nadr el-Ensari, Hicretten on yıl önce doğmuş, 10 yaşından itibaren Muhammed'e hizmet etmiş ve vefatına kadar onun yanından hiç ayrılmamıştır. Bu birliktelik sayesinde en çok hadis rivayet eden sahabilerden biri olmuştur.

e. 109a/01

→ **Enes İbn-i Mālik**

Enes İbn-i Mālik <Ar. ö.a. Ebu Hamza Enes bin Malik bin Nadr el-Ensari, Hicretten on yıl önce doğmuş, 10 yaşından itibaren Muhammed'e hizmet etmiş ve vefatına kadar onun yanından hiç ayrılmamıştır. Bu birliktelik sayesinde en çok hadis rivayet eden sahabilerden biri olmuştur.

E. 104b/10

→ **Enes**

enĝ Yanak.

e.+ leriŋ̂iziniŋ̂ 109b/08

enṣār <Ar. Mekke'den Medine'ye göç eden muhacirlere yardım eden Medineli Müslümanlara verilen ad.
e.+ nıñg 96a/15
enṣārī <Ar. enṣār + Ar. -ī Mekke'den Medine'ye göç eden muhacirlere yardım eden Medineli müslümanlara verilen ad olan ensara özgü.
e. 104b/07
ér I. Erkek, adam
é. 91a/08, 91b/02, 91b/11
é.+ din ḳıldı 107a/20
é.+ lerniñg 101a/13
II. Nefer.
é.+ lerge 90a/08
III. Koca, eş.
é.+ ini 90b/04
ér- İmek; yardımcı fiil.
é.- di 89b/25, 90a/17, 90a/27, 90b/02, 90b/09, 90b/10, 90b/16, 90b/17, 91a/04, 91a/11, 91a/12, 91b/13, 91b/17, 91b/21, 91b/22, 91b/25, 91b/26, 91b/27, 92a/09, 92a/10, 92b/20, 93a/18, 94b/09, 95b/12, 97a/14, 98b/18, 101b/14, 111b/13
alar bolġaylar é.- di 97a/03
almas é.- di 90b/17
andaḳ é.- di 107b/08
artuḳ érmes é.- di 98a/01
aytur é.- di 98b/19
bendelikke tutar é.- di 89a/19
bilip é.- di 98a/18
birāder-zādesi é.- di 102b/18
bitküçi bolsañg é.- di 105a/20
ᶜammı é.- di 97b/18
ᶜammısı é.- di 90a/18
ᶜayblamaġı bolmasa é.- di 96a/07
cür'et körsetür é.- di 89a/18
daᶜvet ḳılur é.- di 101b/11
daġdaġalıḳ é.- di 89b/12
dānā é.- di 98a/16
defᶜ ḳılġaylar é.- di 97a/04
ārzū ḳılġanımız é.- di 99a/21
emīn olġaylar é.- di 97a/04
érdi barur é.- di 92a/25
éşitip é.- di 98a/18
evlādıdın é.- di 89b/16
Firᶜavn é.- di 94a/07
ḥüccet kéltürseler é.- di 95a/13
ḫᵛāherzādesi é.- di 97b/18, 102b/17
ışrār é.- di 89b/12
iḳrā' é.- di 97b/21
ile bolmasa é.- di 109b/13
īmān kéltürmes é.- di 101b/12

īmān kéltürüp é.- di 102b/19
insān é.- di 98a/03
eṣṭār éyletür é.- di 91a/26
ḳaşıda bar é.- di 92a/22
ḳatıḳraḳ é.- di 98a/20
kāşki bolġay é.- di 98b/04
kéltürgey é.- di 95a/11
kélür é.- di 92b/02, 106a/02
kemide é.- di 101b/14
kenīzeki é.- di 102b/23
kérek é.- di 97a/13
ḳızı bar é.- di 90a/03
ḳızı é.- di 102b/18
kilīdi é.- di 98a/01
kişi bar é.- di 104a/07
ḳorḳuçı é.- di 91b/17
körer é.- di 94a/16
köşki yasamaydur é.- di 94a/14
köterilür é.- di 92b/03
kündüz barur é.- di 91b/24
mażmūnı bar é.- di 93a/23
mābeynide é.- di 95a/05
māddeleride é.- di 112b/06
mevlāsı é.- di 100a/20
mu^{c}cizesi é.- di 105a/24
Mūsāda bar é.- di 95a/16
muṣāḥibi é.- di 93a/09
müddeti é.- di 106a/01
mü'mini é.- di 91b/11
müteveccih é.- di 91b/25
müvekkil é.- di 89b/04
namāz oḳur é.- di 104b/08
nan bişürgüçisi é.- di 91a/10
néteg é.- di 94a/25, 108a/22
oġlı é.- di 97b/18
ol bolur é.- di 99a/20
oynar é.- di 89b/12
öltürür é.- di 89a/14
örgetip é.- di 98a/17
peyġāmlar é.- di 94b/06
ṭa^{c}ne urarlar é.- di 97a/13
Ṣafūra é.- di 92b/12
salılıp é.- di 103a/04
sāḥir köp é.- di 93b/25
soñgıda é.- di 98b/13
sözi é.- di 101b/25
tamām é.- di 98b/11
taṣattūr ḳılıp é.- di 94a/11
tép é.- di 93a/11
tirig ḳoyar é.- di 89a/17
tuban iletür é.- di 99a/21, 99a/22
va^{c}desi é.- di 99b/15
vāḳı^{c} é.- di 91a/06
bar é.- di 89a/13
yaşurur é.- di 106b/05
yavuḳ é.- di 93a/22

yārī̄ bérgeyler é.- di 99a/13
yārī̄ tiler é.- di 91a/27
yéter é.- di 95a/07
yoḳ é.- di 91b/24, 99a/14, 104b/08
yol tapḳan bolġaylar é.- di 97a/04
yol yétkürüp é.- di 93a/11
Ṣafūrā é.- di 92a/25
ḥāżır émes é.- dir̃ 94b/10
yoḳ é.- dir̃ 99b/19
cezā'sın bar é.- dir̃giz 106a/09
gürda é.- dir̃giz 113a/13
é.- dir̃gizler 97b/12
bilmes é.- dir̃gizler 113a/15
gümān iltür é.- dir̃gizler 96b/20, 97b/12
ḳılur é.- dir̃gizler 106a/09
kim bar é.- dir̃gizler 97b/11
bar é.- dir̃gizler 113a/14
velī̄kin bar é.- dir̃gizler 113a/14
yoḳ é.- dir̃gizler 111b/02
é.- diler 90b/17, 90b/26, 91a/08, 92a/10, 92a/17, 95a/06, 98b/02, 99a/17, 100a/24
alur é.- diler 92b/20
at ḳoyup é.- diler 108b/12
aytar é.- diler 99b/09
aytıp é.- diler 90a/04
aytur é.- diler 90a/13, 92a/10, 95a/09, 95a/23, 95b/20, 101a/04, 105a/21, 108b/13
ayuḳ é.- diler 96b/25
bégi é.- diler 107b/08
bérip é.- diler 98b/06
bilmes é.- diler 90a/23
burun érdiler bar é.- diler 111b/25
butlarġa tutar é.- diler 97b/17
ᶜayb ḳılur é.- diler 95b/21
cevāb bérür é.- diler 95b/22
cevr ḳılur é.- diler 104a/12
dānā é.- diler 98b/06
dér é.- diler 90b/04
ārzū éyletür é.- diler 99a/15
ékkisi bar é.- diler 90a/11
eşṭārın éyletür é.- diler 90a/06
fısḳ ḳılur é.- diler 103b/12
ḥaẕer ḳılur é.- diler 89a/25
hicret ḳılmas é.- diler 106a/12
ilticā-i Ḥaḳḳa ḳılġay é.- diler 112b/14
īmān kéltürüp é.- diler 105a/14, 112a/18
inkār aġıp é.- diler 98b/03
istihzā ḳılur é.- diler 108b/08

ḳılur é.- diler 100b/14
kim bar é.- diler 99b/09, 103b/11, 108a/23, 112a/25
kim barur é.- diler 92b/02
köpregi bar é.- diler 90b/26
körgüçi é.- diler 104a/02
körmeydür é.- diler 98b/01
körsetür é.- diler 106a/12
Mekke’ de é.- diler 100a/16
münevvir oḳur é.- diler 97b/20
mütemekkin é.- diler 104a/01
nevmīd bolmaġay é.- diler 112b/15
nişānesi ḳılur é.- diler 104a/13
oḳur é.- diler 105b/04
oḳusa é.- diler 99a/07
olça bar é.- diler 89a/25, 97b/16
ol-kim bar é.- diler 100b/14
peyġam bérür é.- diler 100a/17
şābit é.- diler 95b/18
sitem ḳılur é.- diler 108b/04
sitemkārlar é.- diler 101b/13
söker é.- diler 95b/20
şekkde tüşer é.- diler 105a/20
taᶜarruż ḳılur é.- diler 103b/06
tapınmaġı ḳılur é.- diler 96b/26
tartar é.- diler 92a/15, 92a/18, 97b/27
tiler é.- diler 98b/03
toḳur é.- diler 97b/16
tonı bar é.- diler 98a/27
tüşer é.- diler 105a/22
yoḳ é.- diler 104a/05
ümmetlerdin bar é.- diler 108a/23
bar é.- diler 108b/07
velīkin bar é.- diler 104a/12, 108b/03
yaḳıp é.- diler 89b/10
yasap é.- diler 98a/02
yād é.- diler 103b/27
yiberip é.- diler 95a/08
zebūn tutulup é.- diler 89a/20
burun é.- diler bar érdiler 111b/25
ḳabūl ḳılur é.- dim 99a/08
şād ḳılur é.- dim 96a/08
aytar é.- dinĝizler 96b/27
biz bar é.- dük 95b/15
ḳorḳar é.- dük 90a/14
mütābaᶜat ḳılur é.- dük 95a/11
taṣdīḳın körsetür é.- dük 95a/12
tiler é.- dük 89a/19
ve bolur é.- dük 95a/12
yiberür é.- dük 95a/14
yol azıp é.- dük 96b/24

ẕikrin tapıp é.- dük 95b/17
é.- lerge 103a/11
artuḳ é.- mes érdi 98a/01
erāẕil <Ar. Reziller.
e. 102b/14
erbāb <Ar. Ehil, muktedir.
e. 105a/10
e.+ ınıñ 108a/03
ercümend <Far. Değerli, saygın.
e. 106a/23
erġuvānī <Far. Eflâtunla kırmızı arası renkte olan.
e. 98a/26, 98b/02
erkān <Ar. İleri gelenler, var olanlar.
e.+ ı 91b/10
erzānī <Far. erzān + Ar. ī Uygun ve olumlu bulma.
e. tutḳumızdur 89b/23
e. tuttı 105a/25
e. tuttuḳ 103a/01
és- Havanın bir yönden bir yöne akması.
é.- er 112b/12
eṣaḥ <Ar. Daha sahih, çok doğru.
a. 107b/09
esbāb <Ar. Sebepler, nedenler.
e. 100a/06
e.+ dın 110a/15
e.+ ı 106b/01
e.+ ı bolġay 96b/08
e.+ ıda 109a/22
e.+ ını 108a/11
e.+ ınıñ 106b/07, 111b/16
esās <Ar. Asıl, kök, temel.
e.+ ı 111a/13
eṯer <Ar. İz, işaret.
e. 112b/01
e.+ i 108b/21, 112b/08
e.+ i bolġay 112b/10
e.+ idür 111b/14
e.+ iġa 112a/27
e.+ in 103b/06
e. ḳılmadı 99a/05
e.+ leri 112b/09,
e.+ lerin 103b/25, 112b/03
e.+ lerini 97b/06
e.+ leriniñ 103b/15
esfele'ṣ-sāfilīn <Ar. mec. Cehennem.
e.+ ġa tüşerler 108b/17
esīr <Ar. Esir, tutsak.
e. ḳılurlar 107a/10
esmā^{c} <Ar. İşitmeler, duymalar.
e. 112b/19
eṯnā <Ar. Bir işin yapıldığı an, sıra.
e.+ sıda 91a/02, 98b/19

eṣniyet <Ar. Senalar, övgüler

e. 104b/16

éş Eş.

é.+ ide 89a/13

éşik Kapı, eşik.

é.+ i (éşigi) bolġay 101b/09

é.+ idin (éşigidin) 91b/12

é.+ ige (éşigige) 90b/05

éşit- İşitmek, duymak.

é.- ip 90a/14, 98a/18, 99a/25, 106a/27

é.- ken bolmaġaylar 108b/25

é.- keyler 109b/20

é.- megey 98b/17

é.- mek barur 93a/06

é.- mes 97b/02

é.- mes mü 112b/19

é.- meydür 93b/24

é.- ti 90a/24, 90a/26, 90b/13, 91b/09

é.- ürdiler 105b/27

é.- ürler 95b/24

Éşitküçi ö.a. Allah'ın 99 isminden "Her şeyi işiten" anlamına gelen " es-Semī^{c} " nin karşılığı.

é. 106b/08, 100b/07

éşittür- İşittirmek, duyurmak.

é.- di 94b/26

é.- e almas 112b/17

söz é.- e almas 112b/16

é.- eyin 94b/24

é.- geyler 108b/23

é.+ mekniñg 108b/24

é.- mes 112b/23

eşḳāl <Ar. Şekiller.

e. 96b/17

eşrāf <Ar. Şeref ve itibar sahibi kimseler.

e.+ durlar 102b/14

e.+ ı 91b/14

ét- Etmek; yardımcı fiil.

tedbīr é.- erler 91b/14

yoḳ é.- iñg (yoḳ édiñg) 94b/08

tesbīḥ é.- iñgizler 109a/10

şādmān é.- ilgen bolġaylar 108b/21

iḫtiyār é.- ipdürler 96b/25

va^{c}de é.- ken 90a/06

ta^{c}ẓīm é.- key 94a/04

nāz é.- küçi 108b/19

cevr é.- küçiler 110a/24

cevr é.- küçiler bolġaylar 96b/06

ḫarāb é.- küçisi 96b/06

raḥm é.- mediñg 99a/07

ġarḳ é.+ megi 111b/16

maḳhūr é.- ti 89a/13

yoḳ é.- tiler 108a/02

étil- Edilmek; yardımcı fiil.

farż é.- gen 111a/26

iḫtiyār é.- gen 97b/21

étmeklik Etme; yardımcı fiil.

cevr é. 98a/12

év Ev.

é.+ din 89b/11

é.+ ge 89b/09, 92a/23

é.+ i 99a/12, 104a/15, 104a/18, 104a/20

é.+ idür 104a/16, 104a/20

é.+ iġa 93a/27

é.+ ige 90a/01, 90b/22

é.+ ige barġaylar 92a/12

é.+ inĝe 90b/21

é.+ ininĝ 90b/11

é.+ leridin 100a/17

é.+ lerini 99a/10

é.+ lerninĝ 104a/15

evlād <Ar. Çocuklar.

e.+ ıdadur 109b/07

e.+ ıdın 97b/20

e.+ ıdın érdi 89b/16

e.+ ın 89a/18

évlāk Evlak namazının kılındığı vakit.

é. 109a/14

évür- I. Yüz çevirmek, uzak durmak.

yüz é. -mek körsetürler 95b/25

yüz é.- ünĝiz 101a/15

é.- üp (évrüp) 90b/17

yüz é.- ürler 106b/12

II. Çevirmek, döndürmek.

é.- dük 101b/14

é.- ür 101a/06

evvel <Ar. I. Birinci, ilk.

e. 110a/06

e.+ iġa 102a/13

II. Önce, evvel.

e.+ ide 89b/16, 89b/17

e.+ idin 105b/01

e.+ ininĝ 100a/11

evvelġı <Ar. I. Birinci, ilk.

e. 91a/05, 95a/12

II. Önceki.

e. 107b/20

ey Ey!

e. 89b/06, 91a/20, 91b/05, 91b/13, 91b/18, 91b/19, 92a/19, 92b/12, 93a/19, 93a/24, 93b/01, 93b/09, 94a/03, 94a/06, 94a/24, 94b/08, 94b/25, 95a/09, 96a/05, 96a/06, 96a/08, 96a/12, 96b/22, 97a/25, 98a/04, 98b/04, 98b/07, 98b/22, 98b/27, 99a/18, 99b/17, 101b/08, 101b/26, 102a/07, 102a/21, 103b/17, 106a/13, 109a/03, 109a/04, 110a/01,

110a/13, 110a/18, 110b/01, 110b/09, 110b/27, 111a/13, 112a/14, 112b/15, 113a/21, 113a/25

eyā <Far. Ey!

e. 96a/18, 96b/11, 97b/06, 98a/18

éyle- Etmek, yapmak; yardımcı fiil.

ᶜilācını é.- di 90a/16

éylet- Eyletmek, yaptırmak.

ārzū é.- küçi-ler 99a/16

ārzū é.- ür érdiler 99a/15

eṣṭārın é.- ür érdiler 90a/06

fermān é.- inĝizler 98b/16

eṣṭār é.- ür érdi 91a/26

ḳabūl é.- keyler 112b/15

éylik İyilik.

é. 92b/07

eyyām <Ar. Günler.

e.+ ıda 95a/05

ezel <Ar. Öncesizlik.

e. 96a/11, 110b/05

e.+ de 104b/25

ḳabl-i e.+ dür 107b/24

ezelī <Ar. ezel + Ar. ī Öncesiz, başlangıcı olmayan.

e. 96a/11, 107b/25

Ezruᶜāt<y.a. Şam'a yakın olan bir şehir.

E. 107b/07

-F-

fācire <Ar. Ahlaksız, günah işleyen kadın.

f. 98b/17

fāḥişe <Ar. Ahlaksız, iffetsiz kadın.

f. 103a/09

f.+ ġa 103a/08

f.+ lerdin 104b/08

faḥşā <Ar. Fuhuş.

f. 104b/11, 104b/21

fāᶜil <Ar. Yapan, yerine getiren.

f. 106a/06

faḳīr <Ar. Yoksul, fakir.

f. 92a/21

f. boldım 92a/22

faḳīrlıġ <Ar. faḳīr + T. -lıġ Fakirlik, yoksulluk.

f. 110b/21

faḳr <Ar. Yoksulluk.

f. 97b/22

fāl <Ar. Uğur, talih, deneme.

f. tutar 107b/11

fānī <Ar. Ölümlü, geçici.

f. 106b/26

ḫalāyıḳ-ı f. 100a/06

f. bolġaylar 100a/04

f.+ dür 100a/01

f.+ ġa 96b/12

fārigġ <Ar. Rahat, huzurlu.

• **fārigġ bol-:** Rahatlamak, huzura kavuşmak.

f. boldı 90a/26

fāris <Far. Pers.

f. 107b/11, 107b/15, 107b/22

f.+ lerġa 107b/19

f.+ lerni 108a/05

f.+ ḳa 107b/23

fārisī <Far. Farslı.

f.+ ler 107b/06, 107b/10

f.+ lerġa 107b/25

farīża <Ar. Farz, Allah'ın emri.

f.+ lar 106a/22

Fārsī <Far. Farsça.

F. 109b/06

farṭ <Ar. Aşırı, aşırılık.

f.+ ı 113a/14, 113a/22

farż <Ar. Dine göre yerine getirilmesi gereken emir.

f. étilgen 111a/26

f. ḳılıpdur 99b/14

fāsid <Ar. Bozulmuş, bozuk.

f. bolsa 111b/20

fāside <Ar. Bozulmuş, bozuk.

f. 111b/22

faṣīḥraḳ <Ar. faṣīḥ + T. -raḳ Daha açık, daha aşikar.

f.+ dur 93b/11

Fātun <ö.a Firavun'un aşçısı.

F. 91a/10

fāyide <Ar. (fā'ide) Fayda, yarar, kazanç.

f.+ si 99b/11, 99b/27

f.+ sini 104a/27

fāyidelıġ <Ar. fā'ide + T. -lıġ Faydalı, yararlı.

f. 103a/05

fażīlet <Ar. Meziyet, ilim, irfan, iyilik, erdem itibari ile olan yüksek derece.

f. 105a/23

f.+ de 100b/15

f.+ ni 105a/25

fażl <Ar. Kerem, lütuf, ihsan.

f. 102a/16

f.+ ı 97b/08, 112a/13

f. körsetür 102a/17

f.+ nıñ 105a/24

fehm <Ar. Anlama, anlayış.

f. ḳılgaylar 112b/15

f. ḳılmas 96b/11

f. ḳılsañ 89b/18

fehmlik <Ar. fehm + T. -lik Anlama, anlayış.

• **fehmlikrek bol-:** Daha iyi anlamak.

f.+ rek bolġaylar 96b/04

felek <Ar. Gökyüzü.

f.+ ke 94a/15

Felīḳūn <ö.a Firavun'un aşçısı.

y. 91a/10

fenā <Ar. Yok olma, yokluk.

f. 104b/23

f.+ sıdın 96b/01

fenāfillah <Ar. Allah' ın varlığı içinde yok olma anlamına gelen tasavvuf terimi.

f. 99b/16

feraḥ <Ar. Mutlu, neşeli, sevinçli.

f. 108a/01

fercām<Far. Son, akıbet.

f.+ ınınĝ 96a/03

ferḥ <Ar. Huzur, rahatlık.

f.+ ini 108a/07

Ferḫānī <ö.a. Kurân-ı Kerîm' de bulunan Rûm suresinde anlatılan İranlılar ve Romalılar arasında yapılan savaşta adı geçen İranlı Ordu Kumandanı.

F. 107b/08, 108a/02

feriḥ <Ar. Mutlu, neşeli, sevinçli.

f. ḳılġuçılarnı 98a/05

ferişte <Far. Melek.

f. 106a/08, 110b/18, 111a/03

f.+ ler 94b/03, 103a/22, 103a/26, 103b/06, 108b/12, 109a/05, 113a/09

f.+ lerdin 89b/15

fermān<Far. Emir, buyruk.

f. 93b/09, 100a/02, 107b/22

f. éyletiñgizler 98b/16

f.+ ı 98b/14, 109b/27, 112a/12

f.+ ıġa 106a/08

f.+ ınĝda 98b/27

f.+ ımız 89a/10

f.+ ın iletmegim 100b/25

f. kélgey 109a/02

f. kötergüçilerdürler 110a/05

fermānsızlıġ <Ar. fermān + T. -sız + T. -lıġ Emir altında olmama, itaat etmeme.

f. 96a/24

f.+ ıdın 91a/18

feryād <Far. Yardım isteme, feryat.

f.+ ıġa 99a/07

f.+ ınĝızge yétkey 112a/10

• **feryād ḳıl-:** Feryad etmek, yardım istemek.

f. ḳıldı 91a/11

f. ḳıldılar 99a/06

f. ḳılur 91b/01

ferzend <Far. Evlat, çocuk.

f. 90b/24

f.+ imiz 90a/19

f.+ leride 109b/07

f.+ ninĝni 89b/07

fesād <Ar. Fitne, bozgunculuk.

f. 103b/20, 111b/14, 111b/20, 113a/22

f.+ dın 101a/02, 111b/11

f.+ dın salmadılar 103b/21

f.+ ı 111b/13, 111b/14, 111b/21, 111b/22, 111b/23

feṣāḥat <Ar. Fasihlik, dilde düzgünlük.

f. 105b/15, 109b/05

feṯḥ <Ar. Zaptetme, ele geçirme.

f.+ i 101a/08

f.+ ininĝ 99b/15

fetret <Ar. İki olay arasındaki zaman.

f. 95a/05

fevḳ <Ar. Üst, yukarı.

f.+ idin 100a/22

fevḳa'l-arż <Ar. Arzın, toprağın üstünde, üzerinde, göğe ait.

y. 97b/04

feza^{c} <Ar. Ağıt.

f. 100a/22

fırḳa <Ar. Bölük.

f. boldılar 110b/18

fısḳ <Ar. Doğru yoldan çıkma, günahkârlık.

f. ḳılur érdiler 103b/12

fıṭrat <Ar. Yaradılış, tabiat.

f.+ dın 110b/04

f.+ ı 110b/04

fi^{c}l <Ar. İş, davranış, amel.

f.+ i 100b/21

f.+ ler 102a/08

fi'l-ḥāl <Ar. Hemen, derhal.

f. 89b/04, 90a/02, 90a/16

fi'l-vāḳi^{c} <Ar. Aslında, gerçekte.

f. 96b/25, 100b/24

fī nefsü'l-emr <Ar. Aynı emirde

f. 96b/10

fikr <Ar. Fikir, düşünce.

f. 104a/01

filān <Ar. Filan, falan.

f. 90a/04, 90a/14, 98b/22

Filisṭīn <Ar. y.a. Filistin.

F. 107b/07

F.+ ġa 102b/22

firāḳ <Ar. I. Ayrılık.

f. 108b/19

II. Ayrılık acısı.

f.+ ı 90b/24

f.+ ıda 89b/21

Fir^{c}avn <Ar. Mısır'ın eski hükümdarlarının adı.

F. 89a/10, 89a/11, 89a/17, 89a/24, 89b/02, 90a/01, 90a/05, 90a/06, 90a/10, 90a/12, 90a/21, 90a/22, 90b/05, 90b/18, 90b/20, 91b/12, 91b/19, 92a/22, 92b/06, 93b/08, 94a/03, 94a/07, 94a/11, 94a/15, 94a/17, 94a/20, 94a/21, 104a/03, 111b/15

F.-ı ālīnin̂g 90a/02, 91b/10

F.+ ġa 90a/03, 90a/14, 90a/18, 91b/10, 99a/01

F.+ nın̂g 89a/21, 89b/26, 89b/27, 90a/07, 90a/13, 90a/16, 90a/24, 90b/15, 90b/16, 91a/10, 94a/18

Fir^{c}avnī <Ar. Firavuna inanan, iman eden halk.

F. 99b/02

F.+ ler 89b/13, 89b/24, 93b/14, 93b/23, 94b/11, 104a/11

F.+ lerġa 90a/08

F.+ lerning̃ 89a/22

firḳat <Ar. Ayrılık.

f. 108b/18

firūz <Far. Talihli, kutlu, sevinçli.

f. bolmaslar 94a/03

firūzluḳ <Far. fīrūz + T. –luḳ Sevinçli, mutlu.

• **firūzluḳ tap-:** Sevinmek.

f. tapḳuçı 111a/21

fitne <Ar. Kargaşa, karışıklık, sıkıntı.

f. salduḳ 100a/23

fuḥş <Ar. Taşkınlık, aşırı davranış.

f. 103a/14

Furḳān <Ar. Hakkı batıldan ayırdığı için Kurân-ı Kerîm'e verilen adlardan biri.

F. 102b/27

fużūl <Ar. Fazla, çok.

f. 104b/15

Fütūhat <Ar. Muhyiddin İbnî Arabî'nin el-Fütûhatü'l-Mekiyye adlı eseri. Tasavvuf ilmini izah eden bir eser.

F.+ da 100b/02

-G-, -Ġ

ġaddār <Ar. Zâlim, acımasız.

ġ. 100b/08

ġāfil <Ar. Habersiz, farkında olmayan.

ġ. émes 103a/27

ġ.+ ler 108a/13

ġaflet <Ar. Habersizlik, gafillik.

ġ. 104b/15

ġ.+ i 91a/06

gāhī <Far. Kimi zaman, bazen, ara sıra.

g. 106b/15, 112a/21, 112a/22

ġalebe <Ar. Üstünlük, galip gelme.

• **ġalebe ḳıl-:** Üstün gelmek, galip gelmek.

ġ. ḳıldılar 107b/06

• **ġalebe ḳılġuçı:** Üstün gelen.

ġ. ḳılġuçılardurlar 93b/20

ġalebelıḳ <Ar. ġalebe + T. lıġ Üstün olma.

ġ.+ ıdın (ġalebelıġıdın) 107b/22

ġālib <Ar. Üstün gelen, muzaffer, galip.

ġ. 89b/01

ġ.+ dür 102b/20, 104a/25, 108a/06

ġ.+ i 110a/11

• **ġālib bol-:** Üstün gelmek, galebe çalmak.

ġ. boldılar 107b/19

ġ. bolmaġıġa 113a/26

Ġālib bin Yūşaḫ <Ar. ö.a. Hz. Musa' nın ablası Külsüm'ün eserde geçen eşinin adı.

Ġ. 90b/04

ġam <Ar. Keder, sıkıntı.

ġ. 90a/26

• **ġam yé-:** Gamlanmak, üzülmek.

ġ. yéme 89b/06

ġammāzlıḳ <Ar. ġammāz + T. -lıḳ Birisinin davranışlarını gözleyerek çıkar sağlamak için başkalarına söylemek,ispiyonculuk.

ġ.+ ı (ġammāzlığı) 108a/03

ġanī <Ar. Zengin.

• **ġanīraḳ:** Daha zengin, çok zengin.

ġ.+ nı 98a/22

ġanīmet <Ar. Ganimet, karşılık, mal.

ġ.+ de 101a/09

ġ.+ din 111a/14

ġ.+ i 101a/08

ġarāyib<Ar. (ġarā'ib) Gariplikler.

ġ. 96a/20

ġaraż < Ar. Hedef, gaye, maksat.

ġ. 108a/02

ġ.+ lardın 111a/20

ġ.+ largġa 104b/22

ġarb <Ar. Batı.

ġ. 94b/09

Ġarbī <Ar. y.a. Mısır'da bulunan bir vadi.

Ġ. Vādisi 94b/09

ġarīb <Ar. Kimsesiz, çaresiz, zavallı.

ġ.+ lerġa 103b/06

ġ.+ lerni 103a/12

ġarḳ <Ar. Boğulma, batma.

• **ġarḳ bol-:** Boğulmak, batmak.

ġ.+ a bolmaḳnıŋ 89a/26

ġ. boldılar 94a/24

ġ. bolġaylar 90a/08

ġ. bolmaḳ 111b/10

• **ġarḳ ét-:** Boğulmasını, batmasını sağlamak.

ġ. étmegi 111b/15

ġarḳa <Ar. Boğulma, batma.

• **ġarḳa ḳıl-:** Batmak.

ġ. ḳılduḳ 104a/10

→ **ġarḳ**

ġavr <Ar. Öz, esas, künh.

ġ.+ ıġa 109b/15

ġāyet <Ar. Son derece, son, sınır.

ġ.+ i 90b/27, 108a/12

ġ.+ idin 97a/09, 97b/20, 113a/22

ġ.+ in 103b/19

ġāyir <Ar. (ġā'ir) Yüksekten akan su.

ġ. 97a/26

ġayr <Ar. Başka, diğer.

ġ.+ ıġa 106a/26

ġ.-ı meẕkūrġa 106b/14

Ġayrı Ẕī Zer^{c} <Ar. Üzerinde ekin bitmeyen vadi.

Ġ. 96a/20, 108a/26

ġażab <Ar. Hiddet, kızgınlık.

ġ. 100b/04

ġ.+ ını 105a/05

genc <Far. Hazine.

g.+ lerdin 97b/24

g.+ lerige 98a/16

g.+ lerin 99a/09

g.+ leriniŋ 97b/26

genclik <Far. genc + T. -lik Hazine odası.

g. 99a/10

ger <Far. Eğer.

g. 89b/25

gerü Geri.

g. 107b/27

ġıybet <Ar. Çekiştirme, gıybet.

ġ. 102a/04

girdār <Far. Meşguliyet, iş

g.+ ıġa 97b/13

g.+ ınıŋ 111a/08

g.+ larıdın 103b/26

g.+ larımız 95b/26

girev <Far. Rehin.

• **girev bağla-:** Rehin bırakmak.

g. bağladılar 107b/16, 107b/18

g. bağlar 107b/16

gūr <Far. Mezar, kabir.

g.+ da érdiŋ̂iz 113a/13

g.+ lardın 110a/03, 109a/20

g.+ larıŋ̂ızdın 110a/02

ġurbet <Ar. Yabancı diyar.

ġ. 106b/07

ġurfe <Ar. Elmas, inci ve yakuttan yapılan ev, cennet köşkü.

ġ.+ ler 106a/23

ġ.+ lerde 106a/24

ġ.+ lerġa barur 106a/23

ġurūr <Ar. Mağrurluk.

ġ.+ ı 94a/20

güdāḫte <Far. mec. tutkun, tutulmuş.

g.+ si bolup 93a/23

güdāz <Far. Yakan, eriten.

g. ḳılġuçı 108b/19

gül <Far. Gül.

g. 89b/11, 102b/08

g.+ ler 108b/21

gümān <Far. Şüphe.

g. 103a/15

g.+ ı 104a/02, 110b/20

g.+ ıŋ̂ız 111b/05

g. iltkey 107a/15

g. iltti 91b/05

g. ilttiler 94a/22

g. iltür érdiŋ̂izler 96b/20, 97b/12

g. iltür 94a/10

g. iltürler 98b/21

gümānsız <Far. Gümān + T. -sız Şüphesiz.

g. bolmaslar 113b/01

gürūh <Far. Bölük, topluluk.

g. 89a/13, 89b/10, 95b/17, 96b/23102a/27, 102b/02, 105b/27, 108a/23, 109a/09, 110b/17, 111a/20, 111a/27

g.-ı kişilerge 97b/25

g.-ı mārlārdın 99a/13

g.-ı sitemkārlardın 91b/19, 92b/06

g.-ı sitemkārlarnı 95b/05

g.-ı tebāhkārlarġa 103a/21

g.-ı uluġlar 94a/03

g.+ dın 103a/15

g.+ ı 89a/11, 93b/08, 102b/08, 103b/14, 108b/17, 109b/20, 110a/24, 110b/19, 110b/25, 111a/11, 112a/15

g.+ ıdın 91a/12, 94b/12, 97b/13, 105a/15

g.+ ıġa 93b/08, 101b/16, 103a/07, 105b/22, 109b/02, 109b/25

g.+ ım 103b/17

g.+ ını 89a/13, 89a/14, 92a/01, 95a/04

g.+ nı 100a/26

güyā <Far. Sanki, adeta, her ne kadar.

g. 93a/26

-H-, -Ḥ-, -Ḫ

Ḥ^{v}āb <y.a. Basra' nın yakınında bir yer adı.

Ḥ. 89a/08

Ḫabāz Fātun <ö.a Firavun'un aşçısı.

Ḫ.+ nı 91b/09

ḥabbe <Ar. Taneler.

ḥ. 109a/17

ḫaber <Ar. Haber, bilgi.

ḫ. 91b/10, 107b/09, 107b/19

ḫ. al 90b/05

ḫ. bérdük 95a/03

ḫ. bérgüçi 94b/19

ḫ.+ dedür 93a/08, 96b/12, 108b/24

ḫ.+ i 93a/15, 110b/19

ḫ.+ idin 89a/10

ḫ.+ in 107b/19

ḫ. ḳılmaḳ 94b/15

ḫ.+ ler 94b/14, 97a/07

ḫ.+ lerdin 94b/15

ḫ.+ lerni 94b/14

ḫabersiz <Ar. ḫaber + T. -siz Habersiz olma, bilgisiz.

ḫ.+ dürler 110a/25

ḫ.+ lerdürler 108a/13

ḥabīb <Ar. Hz. Muhammed.

ḥ.+ im 94b/23

Hābīl <Ar. ö.a. Hz Âdem' in oğullarından birinin ismi.

H.+ ni 111b/14

Ḥābīn <Ar. y.a. Mısır yakınlarında bir belde.

Ḥ. 91a/04

ḥācat <Ar. İhtiyaç.

ḥ.+ lar 89a/07

ḫ^{v}āce <Far. Efendi, sahip.

ḫ.+ ler 110a/18

ḫ^{v}ācelıḳ <Far. ḫ^{v}āce + T. -lıḳ Efendi, sahip olma.

ḫ.+ ım (ḫ^{v}ācelıġım) 92a/22

ḫacīr Yük hayvanı.

ḫ. 97b/27

ḫ.+ ġa 98a/26

ḫ.+ ler 98b/02

hācir <Ar. Hicret eden.

h.+ din 102b/23

ḥadiṣ <Ar. Hz. Muhammed' in sözleri.

ḥ.+ i 110b/14

ḥ.+ ni 110b/15

ḥādiṣe <Ar. Olay.

ḥ.+ de 109b/26

ḥ.+ ler 109b/25

ḫafī <Ar. Gizli.

ḫ. 104b/16

ḥafṣ <Ar. Toplama, bir araya getirme.

ḥ. 99a/21, 108b/10, 109b/14, 112b/02

ḫ^{v}āher <Far. Kız kardeş.

ḫ.+ iġa 98a/17

ḫ^{v}āher-zād <Far. Yeğen.

ḫ.+ ıŋ̂gnıŋ̂g 103a/24

ḫ^{v}āher-zāde <Far. Yeğen.

ḫ.+ si érdi 97b/18, 102b/17

Ḥaḳ <Ar. (ḥaḳḳ) I. Allah´ın 99 isminden "el Hakk" karşılığıdır. Allah, tanrı.

ilticā-i Ḥ.+ ḳa ḳılġay érdiler 112b/14

Ḥażret-i Ḥ. 104b/12

Ḥ.+ dın 110b/11

Ḥ.+ ḳa 95a/14, 97a/04, 97a/06, 110b/11

Ḥ. 96b/07, 101b/03, 105b/25, 110b/10, 110b/20, 110b/23, 112b/10

Ḥ.+ nı 107b/03

Ḥ.+ nıŋ̂g 98a/05

• **Ḥaḳ Ḫudāvend**: Allah.

Ḥ. 112a/19

• **Ḥaḳ Ḫudāy**: Allah.

Ḥ. 97a/27, 99b/25, 105b/26, 111b/02

• **Ḥaḳ Subḥāne**: "Allah'ı her türlü kusurdan tenzih ederim." anlamına gelen saygı sözü.

Ḥ. 89a/01, 94a/11, 94b/24, 95b/22, 97a/05, 97a/14, 99a/10, 100a/3, 100a/19, 100a/22, 101a/16, 101b/25, 102b/24, 105a/25, 106a/12, 107b/11, 108b/01

Ḥ.+ din 110b/11

Ḥ.+ ġa 111a/20

Ḥ.+ niŋ̂g 100a/01

• **Ḥaḳ Te^{c}ālā**: Allah.

Ḥ. 94a/17, 98a/24

II. Doğru ve gerçek olma.

ḥ. 96a/12, 100a/06, 104b/02, 106b/12, 108a/17

ḥ.+ dur 113a/15

ḥ.+ ḳıdadur 100a/08

ḥ.+ ḳıŋ̂gda 98b/24

ḥ.+ ḳın 111a/14

ḥ.+ ḳını 111a/15, 111a/17

ḥaḳāyıḳ <Ar. Doğru olanlar, gerçeklikler.

ḥ.+ ıda 104b/01

Ḥaḳāyıḳ <Ar. Eser adı, Necmeddin Daye' nin başladığı ve Alâü'd-devle-i Simnânî' nin tamamladığı Arapça Kur'an tefsiri.

Ḥ.+ da 112b/07

→ **Baḫr'ül-Ḥaḳāyıḳ, Baḫr**

Ḥaḳāyıḳ-ı Sülemî <Şafiî mezhebi fıkıh, tefsir, hadis âlimi Sülemî' nin yazdığı tefsir kitabı.

Ḥ. 111b/21

ḥaḳîḳ < Ar. Hak sahibi olan, haklı.

ḥ.+ ın 95b/17

ḥaḳîḳat <Ar. Gerçek, doğru.

ḥ. 100a/03, 104b/17

ḥ.+ idin 110a/25

ḥ.+ leriġa 100a/10

ḥaḳîḳi <Ar. Hakikate mensup, gerçek.

ḥ. 100a/03

ḥāl < Ar. Durum, vaziyet.

ḥ. 90a/01, 90a/22, 94a/20, 100a/08, 100a/15, 101a/20, 106a/05, 107a/09, 107b/16, 108a/04

ḥ.-i ḥikāyetin 104b/08

ḥ.+ da 90b/16

ḥ.+ din 91b/11, 98a/09

ḥ.+ dür 110b/09

ḥ.+ ġa 92b/17

ḥ.+ i 97b/22

ḥ.+ idin 103a/27

ḥ.+ inĝiz 92a/04, 105b/25

ḥ.+ im 105b/24

ḥ.+ ini 92a/11

ḥ.+ ininĝ 99b/10

ḥ.+ ler 102a/08

ḥ.+ lerde 110a/05

ḥ.+ leridin 110a/13

ḥ.+ leriġa 98b/06, 113a/02

ḥ.+ leriniñg 100b/11

ḥ.+ ni 100b/19

ḥ.+ niñg 92b/11

ḥālā <Ar. Şimdi, hâlâ.

ḥ. 92b/10, 103a/04

ḫalāl <Ar. Mesafe, aralık, açıklık.

ḫ. 94b/22

ḫalāṣlıġ <Ar. ḫalāṣ + T. -lıġ Kurtuluş, kurtulma.

ḫ. 104a/22

ḫ. bérgeyler 110b/01

ḫ. tapḳay 102b/16

ḫ. taptı 103b/12

ḫ. taptınĝ 92b/06

ḫalāyıḳ <Ar. İnsanlar.

ḫ. 108b/24

ḫ.-ı fānī 100a/06

ḫ.+ ḳa 89a/07

ḫ.+ nıñ 102a/11

ḫālet <Ar. Durum, hal, nitelik.

ḫ.+ ide 91b/17, 94b/06, 103b/20, 106a/24, 107a/01, 110b/02, 110b/10

Ḫālıḳ <Ar. Yaratıcı, yaratan.

Ḫ. 100b/25

ḫ.+ ı 102a/10, 106b/12

• **İmām-ı Ḫālıḳ:** Yaratıcı.

İmām-ı Ḫ. 89a/06

ḫālī <Ar. Hâlâ, şimdiki.

ḫ.+ de 103a/04

ḫ.+ dür 104b/23

ḫālī <Ar. I. Boş, kimsesiz.

ḫ. 90a/24, 96a/26

ḫ. ḳoyġaylar 96a/27

II. Bir şeyden arınmış, müstesna.

ḫ. émestür 109a/15

ḫalīḳ <Ar. Saygın, saygı değer.

ḫ. 97b/22

ḫāliṣ <Ar. Hilesiz, katkısız .

ḫ.+ dür 96b/11

ḫ.+ ler 106a/16

• **ḫāliṣ ḳıl-:** Samimi olmak, içten davranmak.

ḫ. ḳılġıl 110b/02

ḫ. ḳılġuçılar bolġaylar 107a/01

ḫalḳ <Ar. I. Yaratık, mahluk.

ḫ. 101a/07

ḫ.+ nı 102a/08, 108b/08, 110b/07

II.Yaratma, yaratılma.

ḫ. 111b/06

ḫ.+ ıġa 110b/07

III. Halk.

ḫ.+ ḳa 100a/26, 101b/04

ḫ.+ nı 99b/24, 110a/06

ḫ.+ nıñ 100a/10, 101b/01, 103a/02, 110a/02

ḫālḳıyyet <Ar. Yaratıcılık, halk edicilik.

ḫ.+ iġa 106b/22

ḫāllıġ <Ar. ḥāl + T. -lıġ Durum, hal.

ḫ.+ dur 92a/08

ḫallī <Ar. Mükafat, iyilik.

ḫ. 108b/22

ḫalvet <Ar. Yalnız kalma, tenhalık.

ḫ.+ iġa 106a/04

Ḫām <ö.a. Hz. Nuh' un oğullarından biri.

Ḫ. 109b/07

Hāmān <Ar. ö.a. Firavun' un veziri.

H. 90a/10, 90b/13, 94a/06, 94a/12

H.+ ġa 89a/24

H.+ nı 104a/03

ḥamd <Ar. Allah'a olan şükran duygularını bildirme.

ḥ. 97a/23, 109a/12, 109a/15

ḥ.+ ın 109a/12

Ḥamene binti Ebī Sufyān <Ar. ö.a. Eshâb-ı Kirâm' ın büyüklerinden Sa^{c}d bin Ebî Vakkas' ın annesi.

Ḥ. 100b/18

ḥamīde <Ar. Hamdeden, Allah' a dua eden.

ḥ. 94b/22

Ḥamza <Ar. ö.a. Hamza bin Abdülmuttalib, Hz. Muhammed' in amcası ve ilk müslümanlardandır. 625 yılında Uhud Savaşı' nda şehit olmuştur.

Ḥ. 96b/12, 96b/15

ḫāne <Far. Ev.

ḫ.+ side 103a/04

ḫānedān <Far. Sülale, hanedan.

ḫ.+ dındur 90b/14

ḫ^{v}ār <Far. Hakir, hor, bayağı.

ḫ. 104a/18

ḫarāb <Ar. Yıkık, viran.

ḫ. 96a/26, 103b/15

ḫ. bolġan 103b/13

ḫ. étküçisi 96b/06

ḥarām <Ar. Dinen yasaklanmış olan, haram.

ḥ. 111a/24

ḥ.+ dın 112a/16

ḥ.+ lar 111b/21

• **ḥarām ḳıl-:** Yasaklamak.

ḥ. ḳılduḳ 90b/07

ḥareket <Ar. Hareket, kımıldanma.

ḥ. bérgey 97a/27, 97b/04

ḥ. ḳılur 93a/25

ḥ.+ leri 112b/19

ḥarem <Ar. Girişi herkese açık olmayan muhterem ve mukaddes bir yer, harem.

ḥ. 96a/15, 96a/19

ḥ.+ de 107a/13

ḥ.+ i 107a/08

ḥ.+ ni 96a/18

Ḥaremeyn <Ar. y.a. İki mukaddes harem; müşrik ve kafirlere yasak olan mukaddes Mekke-i Mükerreme ve Medine-i Münevvere.

Ka^{c}be-i Ḥ.+ ninġ 99b/12

ḥarf <Ar. Alfabeyi meydana getiren işaretlerden her biri.

ḥ.+ i 107b/02

hārib <Ar. Kaçan, firar eden.

h. 106b/25

ḫ^{v}āric <Ar. Kafir.

ḫ. 110b/19

ḫārik̟ <Ar. Geleneğe aykırı.

ḫ.+ inin̄g 95a/22

ḥarīme <Ar. Özel mülk veya eşya.

ḥ.+ lerġa 101a/26

ḥarīṣ <Ar. Hırslı, tamahkâr.

ḥ. édi 96a/04

Ḥāriṣ bin ^{c}Oṣmān bin Nevfel <Ar. ö.a. Kişi adı.

Ḥ. 96a/12

Harūn <Ar. Hz. Harun İsrailoğulları peygamberlerinden, Hz. Musa' nın kardeşi.

H. 93b/11, 98b/11

H.+ ġa 98b/12

→ Hārūn

Hārūn <Ar. Hz. Harun İsrailoğulları peygamberlerinden, Hz. Musa' nın kardeşi.

H. 95a/22

→ Harūn

ḫāṣ <Ar. Özel, mahsus.

ḫ. 98b/18, 103a/04

ḥasb <Ar. Sebebiyle, gereğince, göre.

ḥ.+ i 109a/25, 109b/19

ḥased <Ar. Kıskançlık, çekememezlik.

ḥ.+ i 98b/11

ḥasenī <Ar. ḥasen + Ar. -ī Güzelliğe, iyiliğe özgü.

mu^{c}āmele-i ḥ.+ de 93a/02

ḥāṣıl <Ar. I. Meydana gelen, ortaya çıkan.

ḥ. boluptur 110b/05

II. Fayda, yarar.

ḥ.+ ı 109a/06

ḥaṣīr <Ar. Hasır.

ḥ.+ ide 108b/18

ḫasīslık̟ <Ar. ḫasīs + T. -lık̟ Cimri olma.

ḫ. 98b/15

ḫaṣlet <Ar. İnsanın yaradılışındaki huyu, tabiatı.

ḫ.+ din 99b/06

ḫ.+ i 105a/04, 99b/05

ḫaṣṣa <Ar. Bir şeye özgü olan nitelik, özellik.

ḫ.+ sıdur 105b/04

ḥāşā <Ar. Uzak dursun, hâşa.

ḥ. 110a/21

ḥaşr <Ar. Kıyamet, toplanma, ölüleri diriltip mahşere çıkarma.

ḥ. 109a/08, 113a/06, 113a/20

ḫaşyet <Ar. Korkma, korku.

ḫ. 104b/06

ḫaṭā <Ar. Yanlış, hata.

ḫ. 90a/11

ḫ.+ larınıñgızını 101a/19

ḫāṭır <Ar. Zihin, fikir.

ḫ. 102a/19

ḫ.+ ıġa 89b/26

ḫ.-ı cem^{c} boluptur 90a/14

ḥattā <Ar. Üstelik, hatta.

ḥ. 105a/26, 109b/09

Ḫaṭṭāb <Ar. ö.a. İslam devletinin Hz Ebu Bekir' den sonraki halifesi olup İslami kaynaklara göre dört Raşit Halife (Hulefa-i Raşidin) arasında sayılmaktadır.

Ḫ.+ ın 101a/22

→ **^{c}Amr bin Ḫaṭṭāb, ^{c}Amr Ḫaṭṭāb**

ḫatm <Ar. Bitirme.

ḫ.-ı īmānġa 94a/01

ḫatun <Soğ. I. Kadın, hanım.

ḫ. 89b/06, 89b/07, 90a/05, 90b/02, 98b/22

ḫ.+ dın 92b/12, 103a/01

ḫ.+ ı 89b/04, 92a/02, 98b/17

ḫ.+ ıġa 103b/01

ḫ.+ lar 109a/24

ḫ.+ largа 90a/09, 109b/01

ḫ.+ larıġa 89b/03

ḫ.+ larınıñg 89a/17

ḫ.+ larnıñg 96a/06

ḫ.+ nı 98b/23

ḫ.+ nı tutuñgızlar 90b/14

ḫ.+ nıñg 92a/25, 102b/23

II. Karı, eş.

ḫ.+ ı 90a/13, 90a/17, 103b/03

ḫ.+ ıġa 93a/11

ḫ.+ larını 89a/17

ḫ.+ uñgnı 103b/09

ḫatunī <Soğ. ḫatun + Ar. -ī Bir kadın.

ḫ. 90b/19

ḫatunluḳ <Karı, eş olma.

ḫ.+ ḳa 92b/17

havā <Ar. Hava.

h.+ ġa 112a/20

ḥavāle <Ar. Gönderme, ulaştırma.

ḥ.+ si 100a/08

ḫavf <Ar. Korku, korkma.

ḫ.+ dın 93a/26, 107a/13

ḫ.+ ıdın 101a/07

ḫayāl <Ar. İnsanın zihninde canlandırdığı şey.

ḫ.+ ide 94a/15

ḥayāt <Ar. Hayat, yaşam, ömür.

ḥ. 96b/09, 102a/06, 103a/04, 110a/05

ḥ.+ da 96a/13

ḫ.+ nıñg 106b/25

ḫayr < Ar. iyilik, iyi, faydalı iş, fayda.

ḫ. 89a/22

ḫ.+ nı 101b/18

ḫayret < Ar. Şaşma, şaşırma.

ḫ. 97a/09

ḫayvan <Ar. Hayvan.

ḫ.+ ları 106b/06

ḫayvanāt <Ar. Hayvanlar.

ḫ.+ nıñg 98a/01

ḫaẕer <Ar. Sakınma.

• **ḫaẕer ḳıl-:** Sakınmak, çekinmek.

ḫ. ḳılur érdiler 89a/25

ḫāżır <Ar. Huzurda, meydanda.

ḫ. 94b/19

ḫ. émes édiñg 95a/02

ḫ. émes érdiñg 94b/10

ḫ.+ lar 90a/12

• **ḫāżır bol-:** Bulunmak, hazır olmak.

ḫ. boldı 89b/05

ḫ. bolġan 98b/18

ḫ. bolġanlardın bolġay 96b/18

ḫ. bolġanlardurlar 109a/09

• **ḫāżır ḳıl-:** Hazırlamak.

ḫ. ḳıldılar 92b/07

ḫ. ḳılıñgızlar 98b/22

ḫazīne <Ar. Hazine, define.

ḫ.+ ġa 98a/01

ḫ.+ leriniñg 97b/27

Ḥażret <Ar. Kutsal görülen ve saygı gösterilen zatların adlarının başına getirilen unvan.

Ḥ. 104b/09, 104b/15, 105b/19, 107b/17, 107b/21

Ḥ. 96a/04

Ḥ.-i Ḥaḳ 104b/12

Ḥ.-i İbrāhīm 102b/16

Ḥ.-i Muḥammed 94b/21

Ḥ.-i Mūsā 91a/19, 99a/06

Ḥ.-i Muṣṭafa 97a/16

Ḥ.-i Mülk-i Ḳadīr 111b/16

Ḥ.-i Peyġamber 104b/07, 106a/20

Ḥ.-i Peyġamberdür 99b/27

Ḥ.-i Peyġamberġa 105b/05

Ḥ.-i Resūl 104b/11, 105b/06, 105b/17, 110a/20, 110a/21

Ḥ.-i Resūl 95b/11, 97a/12, 99b/12, 100a/21, 100b/19

Ḥ.-i ṣallallāhu ᶜaleyhi ve's-sellem 95a/05

Ḥ.-i Şeyḫ Ebī Saᶜīd Ebu'l Ḫayr 104b/26

Ḥ.-i Şeyḫü'l-İslām 100a/04

ḥ.+ i 100a/20

ḥ.+ din 99b/03

ḥ.+ iġa 91b/25

ḥ.+ ḳa 99b/27

ḥ.+ ni 95a/06

ḥ.+ niṉg 102b/24, 105a/24

Ḥ.+ niṉg 95a/15

• **Ḥażret-i Risālet:** Hz. Muhammed.

Ḥażret-i R. 95a/01

Ḥażret-i R.+ ḳadur 111a/14

hediyye <Ar. Hediye, armağan.

h. 111a/21, 111a/22

hefte <Far. Yedi günlük süre olan zaman dilimi, hafta.

h.+ de bir 90b/21

helāk <Ar. Mahvolma, helak.

h.+ ġa 112b/11

h.+ i 89a/26, 90a/23

h.+ idin 96a/26

• **helāk bol-:** Yok olmak, helak olmak, mahvolmak.

h. boldılar 103b/13, 111b/25

h. bolġanlardın 103b/09

h. bolġay 103b/03

h. bolmaġı 111b/15

• **helāk ḳıl-:** Yok etmek, mahvetmek, perişan etmek.

h. ḳılduḳ 94b/05, 96a/23, 96a/25, 112a/17

h. ḳılġay 108a/03, 108b/03

h. ḳılġuçı 96b/05

h. ḳılġuçılar 103a/23

h. ḳılġuçısı 96b/02

h. ḳılıp 98a/22

h. ḳılıpdur 98a/19

helāket <Ar. Yıkılma, mahvolma, felaket.

h.+ ke 112b/12

helāketlıḳ <Ar. helāket + T. -lıḳ Yıkılma, mahvolma, felaket.

h.+ ı (helāketlıġı) 103b/24

helāklıḳ <Ar. helāk + T. -lıḳ Yok olma, helak olma.

h.+ ını (helāklıġını)103b/23

ḥelāl <Ar. Helal, kullanılması şer'en caiz olan.

ḥ. 112a/16

ḥelī <Ar. Süs.

ḥ. 108b/22

hem <Far. e. Aynı zamanda, hem … hem, ve.

h. 90a/03, 91a/24, 91b/16, 99b/21, 100b/15, 101b/11, 101b/25, 102a/23, 106a/12, 109a/24, 112a/23

hemīn <Far. İşte bu, tıpkı bu.

h. 97b/22

hemyān <Far. Heybe.

h. 98b/18, 98b/24, 98b/25

hengām <Far. Zaman, vakit.

h.+ ıda 91a/06

henüz <Far. zf. Henüz.

h. 103b/16

her <Far. Her, her bir.

h. 89a/13, 89b/03, 89b/17, 90a/10, 90a/18, 90b/16, 91a/03, 91a/07, 92a/21, 92b/09, 92b/18, 93a/03, 93b/18, 93b/19, 95a/24, 96a/10, 96a/19, 97a/16, 97a/18, 97b/13, 98a/01, 98b/08, 98b/15, 98b/20, 98b/27, 99a/01, 99a/11, 99a/17, 99a/18, 99a/19, 99b/04, 99b/05, 99b/06, 99b/07, 100a/24, 100b/05, 100b/08, 100b/18, 101b/13, 101b/14, 102a/12, 102a/14, 102a/16, 102a/24, 103a/27, 104a/19, 104a/25, 104b/11, 104b/13, 105b/11, 106a/02, 106a/10, 106a/18, 106b/14, 106b/15, 106b/16, 107a/22, 107a/24, 107a/25, 107a/26, 107b/02, 108a/03, 108a/06, 108a/14, 108b/18, 109a/12, 109b/02, 109b/25, 110a/04, 110b/14, 110b/19, 111a/10, 111b/16, 111b/19, 112a/03, 112a/04, 112a/22, 112a/24, 113a/20

herāy <Ar. Herhangi bir dine, mezhebe girme.

h. ḳılurlar 101a/05

her-āyine <Far. zf. her + āyine Elbette, mutlaka.

h. 90b/02, 91b/02, 95a/14, 97b/25, 99a/21, 99b/14, 100b/07, 100b/10, 100b/12, 100b/13, 101a/02, 101a/09, 101a/11, 101a/24, 101a/27, 102a/13, 102b/07, 103a/06, 103a/27, 104a/16, 104a/17, 104b/17, 105b/21, 106a/02, 106a/22, 106b/10, 106b/19, 107a/18, 108a/21, 109b/02, 109b/24, 111a/11, 112a/14, 112b/04, 113a/19, 113a/22

h. bolġaylar 112b/13

her-giz <Far. her + giz Asla.

h. 105a/19, 110a/21

ḥesāb <Ar. Hesap.

ḥ. 96b/18

ḥ. ḳıldı 98b/15

ḥesābsız <Ar. ḥesāb + T. -sız Hesapsız, hesap etmeden.

ḥ. 98a/25

hevā <Ar. İstek, nefis isteği.

h. 104a/21, 107a/21

h.+ larını 104a/23

h.+ sı 100b/09

h.+ sıġa 95b/03

h.+ sınıñ 95b/05, 96b/26

hevādār < Ar. hevā + Far. -dār İstekli, taraftar.

h.+ lar 110a/27

hevām <Ar. böcekler, haşereler

h. 106b/06

hey'āt <Ar. Heyetler.

h.+ dın 104b/14

h.+ ları 109b/08

heybet <Ar. Korku, azamet.

h.+ i 98b/23

ḫezīmet <Ar. Çökmek.

ḫ.+ im 99a/04

ḫıdmet <Ar. Hizmet, iş görme.

ḫ.+ i 89a/17

• **ḫıdmet ḳıl-:** Hizmet etmek.

ḫ. ḳılur 92b/10

ḥıfṣ <Ar. Toplama, bir araya getirme.

ḥ. 102a/04

ḥ.-ı ḫiṭāb 106a/19

ḥıḳd <Ar. Kin tutma.

ḥ. 98b/11

ḫılāf <Ar. Aykırı, zıt.

ḫ.+ ı 92b/22

ḫ. ḳılmaġay 93a/03

Ḫırbil <ö.a. Kurân-ı Kerîm' de "Firavun' un sarayında imanını gizleyen mümin" olarak adı geçen Firavun hanedanından olan kişi.

Ḫ. 91b/10, 91b/12

→ **Ḫırbil bin Ṣabūra**

Ḫırbil bin Ṣabūra < ö.a. Kurân-ı Kerîm' de "Firavun' un sarayında imanını gizleyen mümin" olarak adı geçen Firavun hanedanından olan kişi.

Ḫ. 89b/25

→ **Ḫırbil**

ḥırmān <Ar. Mahrumluk.

ḥ. 104a/22

ḥırṣ <Ar. Şiddetli istek.

ḥ. 102a/18

ḫıṣāl <Ar. Huy, haslet.

ḫ. 94b/22

ḫıṣb <Ar. Bolluk, ucuzluk.

ḫ. 112a/11

Ḥicāz <Ar. y.a. Arabistan' da Mekke-i Mükerreme ile Medine-i Münevvere' nin bulunduğu bölge.

Ḥ. 103b/24

hicret <Ar. Hz. Muhammed'in M. 622 yılında Mekkeden Medine'ye göç etmesi.

h. 99b/12, 100a/16, 100a/17, 100a/18, 102b/22, 106a/27

h.+ ining̑ 102b/27

• **hicret ḳıl-:** Göç etmek, yer değiştirmek.

h. ḳıldılar 106a/25

h. ḳılġuçı 102b/19

h. ḳılıng̑ızlar 106a/15

h. ḳılmas érdiler 106a/12

hīç <Far. zf. Yok denecek kadar az olan, yok olan.

h. 89b/08, 90b/20, 93a/03, 94a/02, 94a/04, 94a/14, 94a/19, 94b/01, 95a/05, 97a/23, 98a/01, 99a/13, 99b/03, 99b/26, 100a/11, 101a/21, 102a/25, 103a/09, 104a/18, 104b/08, 105a/18, 105b/03, 106b/02, 108b/23, 109a/05, 109b/09, 109b/12, 110a/14, 111b/06, 111b/07

hidāyet <Ar. Doğru yolu bulma.

h. 96a/10

h.+ de 96a/11

h.+ idür 96a/11

h.+ iġa 96a/11

ḥiddet <Ar. Öfke.

ḥ. 110a/23

ḥ.+ i 110a/10

ḥ.+ ining̑ 102a/26

ḥikāyet <Ar. Öykü, hikaye.

ḥāl-i ḥ.+ in 104b/08

ḥikmet <Ar. I. Bilgelik, hakimlik.

ḥ. 102b/20, 104a/26, 108a/17, 109b/12, 110a/12, 110b/04

şāmile-i ḥ. 110a/10

II. Hakikat, sır.

ḥ. 109b/12, 110a/12

ḥ.+ i 109b/13

ḥ.+ iġa 109b/03

ḥ.+ ining̑ 109b/20

ḫilāf <Ar. Aykırı, zıt.

ḫ. 96b/14

ḫ. ḳılmas 108a/08

ḥīle <Ar. Oyun, aldatma.

ḥ. 97a/03

ḥ.+ lerdin 101b/01

ḥilm <Ar. İnsanın tabiatinde olan yavaşlık, yumuşaklık.

ḥ. 95b/26

ḥ.- ge 105a/05

himmet <Ar. Gayret, emek, çalışma.

h. 94b/27

Hindī <Ar. Hintçe.

H. 109b/06

ḫiṭāb <Ar. Hitap, söz söyleme, konuşma.

ḫ. 99b/27, 108b/10, 110b/13, 111a/14

ḥıfṣ-ı ḫ. 106a/19

ḫ. ḳıldı 94b/25, 99a/03

ḫ. yétti 94b/23, 98b/27, 99a/06

ḫizlān <Ar. Yardımcısız, yalnızlık, kimsesizlik.

ḫ. 102a/15, 110a/27

ḫōş <Far. İyi, güzel.

ḫ. 105a/04, 108b/20

ḫ. ḳılıġlıḳ 94a/01

ḫōş-āvāz <Far. ḫōş+ Far. āvāz, güzel ses.

ḫ. 108b/23

• **ḫōş-āvāzraḳ** : Daha güzel ses.

ḫ. 109a/05

ḫōş-būy <Far. ḫōş+ Far. būy güzel koku.

ḫ. 90b/19

ḫōş-ḥāl <Far. ḫōş+ Ar. ḥāl, Güzel durum.

ḫ. bolup 90b/22

ḫ. bolurlar 112a/25

ḫoşla- <Far. ḫoş + T. -la Hoş tutmak.

ḫ.- ġay 98b/25

ḫūbluḳ <Far. ḫūb + T. -luḳ Güzellik, iyilik.

ḫ.+ ı (ḫūbluġı) 97b/20

Hūd <Ar. ö.a. Ad kavmine gönderilen peygamber.

H. 94b/05, 101b/27

Ḫudā Allah.

Ḫ. 106a/21

Ḫ.+ dın 89a/05

Ḫ.+ ġa 106a/12

Ḫ.+ lar 104a/14

Ḫ.+ larıdın 108b/12

Ḫ.+ nıñ̂g 109a/01

→ **Ḫudāy**

Ḫudāvend Allah, Tanrı.

Ḫ. 104b/27

Ḫ.+ dür 107b/25

Ḫ.+ im 92a/19

Ḫudāy Allah.

Ḫ. 91a/15, 91a/21, 91a/22, 92b/08, 93a/01, 93a/06, 93a/20, 93b/15, 94a/04, 94a/05, 94a/09, 95b/04, 95b/20, 96a/05, 96a/09, 96b/19, 97a/10, 97a/13, 97a/20, 97a/25, 97a/27, 97b/03, 97b/04, 97b/08, 97b/10, 98a/05, 98a/07, 98a/11, 98a/13, 98a/19, 98b/23, 99a/20, 99a/21, 99b/23, 99b/25, 99b/26, 100a/25, 100b/07, 100b/10, 101a/05, 101a/07,

101a/11, 101b/20, 101b/22, 102a/05, 102a/08, 102a/09, 102a/11, 102b/06, 103a/19, 103b/12, 104a/05, 104a/11, 104a/24, 104b/17, 104b/24, 105a/01, 105b/10, 105b/23, 106a/08, 106b/07, 106b/10, 106b/13, 106b/16, 106b/19, 107a/01, 107a/03, 107a/19, 107b/14, 108a/06, 108a/07, 108a/08, 108a/16, 108b/02, 108b/08, 109a/16, 109a/20, 110a/12, 110a/27, 110b/02, 110b/03, 110b/07, 110b/14, 110b/24, 111a/10, 111a/19, 111a/24, 111b/08, 112a/01, 112a/05, 112a/07, 112a/09, 112a/13, 112a/20, 112a/24, 112a/27, 112b/01, 112b/06, 112b/25, 113a/18, 113a/19, 113a/24, 113a/26

Ḫ.+ dın 97a/27, 99a/14, 101b/19, 101b/21, 102a/24, 102b/10, 104a/14, 104a/20, 104b/17, 112a/01

Ḫ.+ ġa 97b/09, 98b/08, 100b/06, 101a/04, 102a/07, 103b/17, 104b/22, 105a/06, 105a/13, 105b/26, 106b/21, 107a/14, 109a/10, 110a/07

Ḫ.+ ġadur 97a/19, 97b/15, 107b/2

Ḫ.+ ı 97a/23

Ḫ.+ ın̂gız 105a/09

Ḫ.+ ım 91b/23

Ḫ.+ ını 99b/26

Ḫ.+ mız 105a/09

Ḫ.+ mızġa 105a/09

Ḫ.+ nı 94a/17, 101b/16, 107a/01, 107a/02

Ḫ.+ nın̂g 90b/25, 95b/14, 96b/09, 96b/21, 98a/11, 98b/07, 100b/05, 101a/06, 102a/24, 102a/26, 103a/17, 104b/22, 104b/23, 107a/12, 107b/26, 108b/07, 110a/22, 110b/06, 111a/27, 111b/05, 112a/12, 113a/25

→ **Ḫudā**

Ḫudāyā Ey Allah! Ey Tanrı!

Ḫ. 103a/21

Ḫudāy Teᶜālā Allah.

Ḫudāy T. 102b/23, 104b/01

Ḫudāy T.+ nın̂g 91a/18

Ḫudāylıḳ Tanrılık.

Ḫ.+ ḳa 102b/10

Ḥudeybiye <Ar. y.a. Mekke-i Mükerreme' den Medine-i Münevvere' ye giden yolun üzerinde olan bir köy.

Ḥ. 107b/19

ḥudūd <Ar Sınırlar, uçlar.

ḥ.-ı mütelāşı 100a/06

ḥuḳūḳ <Ar. Haklar.

ḥ. 111a/18

ḥulūl <Ar. Gelme, gelip çatma.

ḫ.+ ınıñg 95a/09

ḫūrī <Far. Rezillik

ḫ.+ ni 104b/15

ḫurūf <Ar. Harfler.

ḫ.-ı muḳaṭṭa^{c}a 100a/10, 107b/02

ḫ.-ı şelāşe 89a/07

ḫ.+ dur 89a/02

ḫ.+ ıda 100a/11

ḫ.+ nı 89a/01

ḫuṣūl <Ar. Hasıl olma, meydana gelme.

ḫ.+ ıġa 98a/08

ḫuṣūmet <Ar. Düşmanlık.

ḫ. ḳılur 91a/08

hūş <Far. Akıl, fikir, zeka.

h. 109b/20

ḫuṭbe <Ar. Hutbe.

ḫ. 105a/23

ḫūyluḳ <Far. ḫūy + T. luḳ Huylu.

ḫ. + ḳa 105a/05

ḥüccet <Ar. Delil.

ḥ. 93b/06, 95b/06, 96b/05, 97b/15, 102a/10

ḥ.+ din 108b/11

ḥ.+ i 105b/13, 111a/02

ḥ. kéltüreyin 96a/05

ḥ. kéltürseler érdi 95a/13

ḥ.+ ler 93b/13

ḥ.+ leriñgizni 97b/14

ḥ.+ lerni 97a/07

ḥüccetsiz <Ar. ḥüccet + T. -siz Delil olmadan.

ḥ. 95b/02

ḥükm <Ar. Hüküm, emir, kesin karar.

ḥ. 92b/21, 100b/03, 107b/22

ḳayd-ı ḥ. 112b/19

ḥ.+ i 96a/11, 96b/04, 97b/23, 98b/13, 102a/15, 103b/12, 104a/05, 104b/05, 108b/09, 112a/22, 113b/02

ḥ.+ idedürler 112b/16

ḥ.+ idin 102a/22, 110a/05

ḥ.+ idür 100b/02

ḥ.+ iġa 104a/05

ḥ.+ ini 111a/12

ḥ. ḳıldı 91a/15

ḥ. ḳılduḳ 94b/10, 103a/03

ḥ.+ ler 112a/16

ḥ.+ lerige 94b/07

ḥ.+ ü 94b/06

hüsnā <Ar. Daha güzel, pek güzel.

h. 108b/05

Ḫüsrev Pervīz <Far. ö.a. İran hükümdarı, IV. Hürmüz'ün oğlu ve I. Hüsrev'in torunudur.

Ḫ. 107b/08

hüveydā <Ar. Açık, apaçık, besbelli.

h. 91a/17, 93b/22, 99b/19, 104a/04, 105b/13, 108b/01, 112a/16

-I-, -ᶜI-

ısıġ Sıcak, sıcaklık.

ı.+ nı 104a/16

ısıt- Isıtmak, sıcak duruma getirmek.

ı.- ḳay 93a/17

ıṭlaḳ <Ar. Salıverme, bırakma.

ı. 107a/20

ıṣlāḥ <Ar. İyileştirme, düzeltme.

ı. ḳılġuçılardın 91b/09

ıṣrār <Ar. Diretme, üsteleme.

ı. érdi 89b/12

ıṣṭırāḥ <Ar. Yardım çağırma.

ı.+ ı 109b/16

ᶜışḳ <Ar. Aşk.

ᶜı.+ nıñ̂ġ 93a/22

ıṭṭılāᶜ <Ar. Bilgi sahibi olma.

ı. tapıp 92b/17

ᶜıyāl <Ar. Bir evde oturan aile bireyleri.

ᶜı. 106a/16

ızṭırāb <Ar. Acı, üzüntü.

ı. 106b/27

ı.+ dın 90a/25

-İ-, -ᶜİ-, -Ī-, -ᶜĪ-

iᶜāde <Ar. Geri verme, geri gönderme.

i. 110a/07

i.-i ḳudret 110a/09

i.+ ġa 108a/15, 110a/08

i.+ sidin 110a/11

iᶜādet <Ar. Geri verme, geri gönderme.

i.+ din 102a/12

iᶜānet <Ar. Yardım, bağış.

i. 107a/19

ᶜibād <Ar. Köleler, kullar.

ᶜi. 100b/11

ᶜibādet <Ar. Kulluk, tapınma.

ᶜi. 101b/17, 97b/15

ᶜi.+ de ḳoyma 100a/12

ᶜi.+ i 99b/24, 110b/02

ᶜi.+ ide 106b/20

ᶜi.+ idin 89a/03

ᶜi.+ iġa 102b/11, 107a/06

ᶜi. ḳıla 106a/14

ᶜi.+ leriġa 100b/11

ibdā' <Ar. Yoktan var etme, yaratma.

i. 102a/06, 110a/09

i.+ dın 110a/08

i.+ ġa 110a/08

i.+ sı 110a/11

i.+ sıdın 108a/15

İblīs <Ar. ö.a. Şeytan.

i. 103b/26

İbn-i ᶜAbbās <Ar. ö.a. Abdullah bin Abbas, Hz. Muhammed'in amcasının oğlu.

İ. 107b/02

İbn-i Ebī Şeybe <Ar. ö.a. Sekizinci ve dokuzuncu asırlarda yaşamış, hadis ilmi alanında yapılan ciddi çalışmalardan biri olan El-Musannef adlı eseriyle tanınıp şöhret bulmuş İslam âlimlerinden.

İ. 105a/26

İbn-i Selām <Ar. ö.a. Abdullah bin Selam, Hz. Yusuf'un soyundan gelen, hicret sonrası müslüman olan Ashab-ı Kirâm âlimlerinden biri.

İ. 95b/10, 95b/12, 95b/21, 105a/13

İbrāhīm <Ar. ö.a. Yahudilik, Hristiyanlık ve İslâm'ın müştereken kabul ettiği peygamber.

İ. 101b/25, 102b/03, 102b/09, 102b/18, 102b/22, 103a/22, 103a/25

Ḥażret-i İ. 102b/16

İ.+ ni 101b/16, 102b/05

ᶜibret <Ar. Ders, ibret.

ᶜi. 111a/11

ᶜi. almadılar 108b/07

ᶜi.+ i 101b/15

ᶜi.+ idür 104b/03

ᶜi.+ i boldı 103b/13

ᶜi.+ ler 95b/07

ᶜi.+ lerdür 109b/19

ibtidā <Ar. Başlangıç.

i.+ da 102a/10

ibtilā' <Ar. Tutkunluk, müptelalık, düşkünlük.

i. 100a/22

icābet <Ar. Kabul etme, uyma.

i. 97a/02

i.+ iġa 97a/12

• **icābet ḳıl-:** Kabul etmek, icabet etmek.

i. ḳıldılar 96b/23

i. ḳılmaġaylar 97a/01

i. ḳılmaġıl 99b/22

īcād <Ar. Yaratma, var etme, yapma.

ī. + ı 112b/06

iᶜcāz <Ar. Aciz bırakma.

i. 105b/08

i.+ ınıŋ 107b/22

icāzet <Ar. İzin, onay.

i. bérgey 92b/19

i.+ i 93a/10

i. tapmaslar 113a/16

ictimāᶜ <Ar. Toplama, bir araya getirme.

i. 107a/06

iç İç, içeri.

i.+ ide 111a/15

iç- I. İçmek.

i.- er 90b/10

i. -mek 92a/05, 103a/15

II. Yardımcı fiil.

and i.- er 91a/23

ant i.- erler 113a/04

ant i.- megidin 113a/07

ant i.- ti 100b/18

içre İç, içinde, ara.

i. 106b/11

içür- İçirmek.

i.- üp 92a/12

idbār <Ar. Talihsizlik, işlerin ters gitmesi.

e. 112b/18

ifsād <Ar. Bozma, bozgunculuk yapma.

i.+ ı ḳıldı 111b/16

iftiḫār <Ar. Övünme, gurur duyma.

i. 96b/09

iftirā <Ar. İftira, birine asılsız suç yükleme.

i. 98b/24

iḥāṭa <Ar. Etrafını çevirme, kuşatma.

i. ḳılġusıdur 106a/06

i. ḳılıpdur 106a/05

iḫlāṣ <Ar. Doğruluk.

i. 101a/11, 99b/06

iḥsān <Ar. İyilik, lütuf.

i. 111a/16

iḫtilāf <Ar. Anlaşmazlık, uyuşmazlık.

i.+ da 109b/13

i.+ ı 102a/09, 109b/05, 109b/08

iḫtiṣāṣ <Ar. Uzmanlık.

i.+ ı 95a/01

iḥtiyāc <Ar. Muhtaçlık, yoksulluk, yokluk.

i. 97b/22

iḫtiyār <Ar. Seçme, üstün tutma.

i. 97a/18

i.+ ım 105b/11

i.+ ınıŋ̂ 97a/19, 107b/24

• **iḫtiyār ét-:** Üstün kılmak, üstün tutmak.

i. étilgen 97b/21

i. étipdürler 96b/25

• **iḫtiyār ḳıl-:** Seçmek, tercih etmek.

i. ḳıldılar 108a/04

i. ḳılġay 97a/13

i. ḳılıp 100b/19

i. ḳılmaġaylar 106b/26

i.+ nıñ 97a/18

iḫtiyārī<Ar. iḫtiyār + Ar. -ī Mecburi olmayan, isteğe bağlı olan.

i. 97a/17

i. bolġay 97a/19

ᶜiḳāb <Ar. Şiddetli azap, eziyet, ceza.

ᶜi. 108a/17

ᶜi.+ ıdın 101b/17

iḳāmet <Ar. Oturma.

i.+ ide 101a/15, 107a/18, 107a/22

• **iḳāmet ḳıl-:** Tatbik etmek, yerine getirmek.

i. ḳılġaylar 110b/03

i. ḳılıp 106a/11

ikindik İkindi vakti.

i. 109a/13

iḳrā' <Ar. Kuran okuma.

i. érdi 97b/21

ikrāh <Ar. Tiksinme, iğrenme.

i. ḳılur 103a/12

ikrām <Ar. Bağış, ikram.

i. 111a/16

iḳrār <Ar. Tasdik etme, dil ile söyleme, kabul etme.

i. aytıp 95a/15

i.+ ıñız 110a/08

i. ḳılġay 98b/19

i.+ ları 106b/22

iḳtidār <Ar. Kudret, güç.

i.+ ım 105b/11

iḳtiżā <Ar. Gerekme, gerekli olma.

i.+ sın ḳılur 92b/11

il Yurt, memleket.

i.+ idin 102a/17

ᶜilāc <Ar. İlaç.

ᶜi.+ ını éyledi 90a/16

ᶜi. ḳılalıñ 90a/15

ilāh <Ar. Tanrı.

i.+ ımız 108b/13

ilāhī <Ar. I. İlahi, tanrısal.

i. 89a/05, 89b/13, 90b/22, 96b/04, 98b/14, 98b/23, 100b/05, 105b/06, 109b/24, 111a/12, 112a/22, 112b/02, 113a/11, 113b/02

II. Ey Allah'ım!

i. 94b/22, 107b/04

ile e. İle.

i. 109b/13, 110b/03

ilet- Göndermek, iletmek.

i.- iñ 98b/12

i.- key 97b/08, 99a/10, 110a/24

i.- keyler 97a/03

i.- kil 90b/21

i.- küçiler 94a/03

i.- megi 107b/27

fermānın i. - megim 100b/25

i.- tük 99a/10, 104a/09

tuban i.- ür érdi 99a/21, 99a/22

ilgeri İleri.

i. 92a/14, 93b/01, 95a/08, 100a/21

i. bardı 92a/03

i. barmas 100a/23

i. tutḳuçılar 104a/05

i. yiberipdür 111a/07

ilgerilik İleride olma, önde olma.

i. tutḳay 100b/01

i. tutḳaylar 100b/03

i. tutmadı 103a/09

i. tutuptur 100b/04

ilhām <Ar. Allah'ın peygamberlerin yüreğine doldurduğu tanrısal âleme özgü duygu ve düşünceler, içe doğma.

i.+ ı 89b/13

• **ilhām bér-:** İçe doğmasına sebep olmak.

i. bérdük 89b/14, 89b/17

ᶜillet <Ar. Hastalık, kusur.

ᶜi. 90a/04

ᶜi.+ ler 104b/23

ᶜilliyyīn <Ar. Cennetin en yüksek tabakası, ahrete giden tam kâmil müminlerin yeri.

aᶜlā-yı ᶜi.+ ġa 108b/17

ᶜilm <Ar. İlim, bilme.

ᶜi. 98b/06, 100b/23, 105b/05

ᶜi.-i mużmerdür 99a/17

ᶜi.+ i 90b/25, 98a/15, 98a/16

ᶜi.+ ide 113a/11

ᶜi.+ idür 98a/17

ᶜi.+ imizni 105b/19

ᶜi.+ ler 94b/14

ᶜi.+ ni 105b/02

ᶜİlm'ül-hudā <Ar. Özel ad.

ᶜi. 89b/14

ilt- İletmek, göndermek, ulaştırmak.

gümān i.- key 107a/15

i.- ti 93a/10

gümān i.- ti 91b/05

gümān i.- tiler 94a/22

gümān i.- ür 94a/10

gümān i.- ür érdiñgizler 96b/20, 97b/12

i.- ürler 107a/03

gümān i.- ürler 98b/21

iltićā <Ar. Sığınma.

i.-i Ḥaḳḳa ḳılġay érdiler 112b/14

iltifāt <Ar. I. İlgi, şefkat.

i. 99b/03

II. Yönelme

i.+ nı 104b/15

iltiḳāṭ <Ar. Bilgi toplama, derleme

i. ḳılıpdur 105a/22

iltizām <Ar. Gerektirme, gerekli görme.

i.+ ıġa 93a/02

ilzām <Ar. Cevap veremez hale getirme, susturma.

i.+ ı 96b/05

İmām-ı Aᶜẓam <Ar. ö.a. Hanefî mezhebinin imamı olan İmam-ı Azam Ebu Hanife.

İ. 92b/22, 111a/16

İ. 89a/01

i.-ı ḫālıḳ 89a/06

i.+ ınınñ 89b/04

İmām-ı Ferrā <Ar. ö.a. Kûfe'de doğan asıl ismi Yahyâ bin Ziyâd bin Abdullah bin Mervân ed-Deylemî olan Ferrâ diye bilinen Arap dil âlimi.

İ. Ferrā 97b/26

İmām-ı Ḳuşeyrī <Ar. ö.a. Tasavvuf konusunda yazmış olduğu Risāle-i Kuşeyrī adlı eseri ile bilinen fıkıh, tefsir, hadis ve kelam âlimi.

İ. 89a/02, 102a/19, 107a/22, 111b/20

İmām-ı Ṣaᶜlebī <Ar. ö.a. "Keşf ve Beyan" adlı tefsiriyle tanınan; hadis, tefsir, Arap dili alanlarında âlim.

İ. 98a/02

İmām Ṣaᶜlebī Evzāᶜī <ö.a. Nişâbûr' da yetişen Tefsir ve Fıkıh âlimlerinden biri.

i.+ dın 109a/04

İmām-ı Şāfiᶜī <Ar. ö.a. Muhammed bin İdris bin Abbas, Şafii mezhebinin kurucusu.

İ. 92b/22

İmām-ı Yāfiᶜī <Ar. ö.a. Abdullah bin Es'ad bin Ali bin Süleymân bin Fellâh, On dördüncü asırda Yemen'de yetişen Şâfiî mezhebi fıkıh âlimlerinden ve evliyâdan. Mir'at-ül-Cinân ve İbret-ül-Yakazân, Ravdu'r-Riyâhîn fî Hikâyeti's-Sâlihîn, Ed-Dürrü'n-Nazîm fî Havassi'l-Kur'ân-ı Azîm, Misbâhüz-Zalâm fil-Müstegisin-i bî Hayri'l-Enâm adlı eserleri kaleme almıştır.

Y. 89a/01

īmān <Ar. İman, inanma.

ī. 95b/18, 100a/22, 100a/26, 100b/12, 102a/15, 107b/10, 108b/01, 109a/07, 111a/15, 112b/22

ī.+ ġa 95b/18, 96a/08, 96a/10, 105b/27

ḫatm-ı ī.+ ġa 94a/01

ī.+ ı 95b/12, 112b/24

ī.+ ıdın 95b/20

ī.+ ıġa 96a/04

ī.+ ımız 101a/04

ī.+ nı 101a/07

ī. tapḳanlardın 93b/01

ī. ḳıldılar 108b/04

• **īmān kéltür-:** İnanmak, iman etmek.

ī. kéltürdi 90a/02, 102b/17

ī. kéltürdiler 95b/12, 101a/01, 105b/25, 105b/26, 106a/21, 112a/16

ī. kéltürdük 100a/14, 101a/04

ī. kéltürelinĝ 96a/17

ī. kéltürgen bolġaylar 108b/20

ī. kéltürgenlerdin 95a/12

ī. kéltürgey 97a/10, 98b/08

ī. kéltürgeyler 95b/08

ī. kéltürmediler 101a/17, 102a/26, 113a/22

ī. kéltürmegenler 99a/24, 105a/16, 107a/17, 108b/15

ī. kéltürmegenlerdür 95a/25

ī. kéltürmegenlerge 99b/22, 106a/05

ī. kéltürmegenlerni 112a/08

ī. kéltürmek 113a/09

ī. kéltürmes érdi 101b/11

ī. kéltürseler 96a/22

ī. kéltürülgenler 104b/03

ī. kéltürüp érdi 102b/18

ī. kéltürüp érdiler 105a/14, 112a/18

ī. kéltürüp 95b/13, 105a/07, 106a/13

ī. kéltürüptür 112b/23

ī. kéltürüptürler 101a/11, 112a/06

ī. kéltürür 105a/15

ī. kéltürürler 95b/10, 102b/08, 105a/13, 107a/12

īmānsız <Ar. īmān + T. -sız İnanmayan, iman etmeyen.

ī.+ lar 108a/21

ᶜimāret <Ar. İmaret, yapı, bina.

ᶜi. ḳıldılar 108a/25, 108a/26

imdād <Ar. Yardım isteme.

i. 93b/21

imdi zf. Şimdi.

i. 94b/24, 96b/24, 109a/22

ᶜİmran <ö.a. Hz. Musa' nın babası. İmrân'ın şeceresi İmrân b. Yashur b. Kahes (Fahas) b. Levi b. Yakub b.

İshak; Hz. Meryem'in babası İmrân'ın şeceresi de İsâ b. Meryem b. İmrân b. Masan (Matan) b. Süleyman b. Dâvûd b. İşa b. Yehuza b. Yakub b. İshak olarak verilmektedir.

ᶜİ.+ nıñ 89b/25

→ **ᶜİmran bin Ḳāheş**

ᶜİmran bin Ḳāheş <ö.a. Hz. Musa'nın babası. İmrân'ın şeceresi İmrân b. Yashur b. Kahes (Fahas) b. Levi b. Yakub b. İshak; Hz. Meryem'in babası İmrân'ın şeceresi de İsâ b. Meryem b. İmrân b. Masan (Matan) b. Süleyman b. Dâvûd b. İşa b. Yehuza b. Yakub b. İshak olarak verilmektedir.

ᶜİ. 97b/19

→ **ᶜİmran**

imsāk <Ar. Bir şeyden el çekerek nefsine hakim olma.

i.+ dın 111a/18

imtiḥān <Ar. Deneme, sınama.

i. ḳılduḳ 100a/23

i. ḳılmaġaylar 100a/16

imtiḥānsız <Ar. imtiḥān + T. -sız İmtihansız.

i. 100a/23

imtināᶜ <Ar. Kaçınma, sakınma, çekinme.

• **imtināᶜ körset-:** Kaçınmak, sakınmak.

i. körsetti 92b/07

in- Gökten inmek, nüzul olmak.

i.- di 98b/13

i.- güsidür 103a/19

i.- ip 95b/14, 99b/13, 99b/24, 103b/10

i.- ipdür 95a/26

i.- mediler 108b/07

i. - megidin 95b/15, 105a/27

ᶜaẕāb i.- megige 106a/01

ᶜināḍ <Ar. Birine karşı çıkma, direnme.

ᶜi. 104a/12, 113a/22

inᶜām <Ar. Nimet verme, ihsan etme.

i. 111a/16

i. ḳılıp 91a/23

inan- İnanmak, iman etmek.

• **inanġuçı:** İman eden, inanan, mümin.

i.+ lardın 90b/02

iᶜnāt <Ar. Acı verme, hüzünlendirme.

i.+ ımız 93b/21

ināyet <Ar. İyilik, lütuf, ihsan.

i. ḳaytmaḳdur 110b/11

İncīl <Hz. İsa'ya gönderilen kutsal kitabın adı.

İ. 102b/27, 105a/08, 109a/03

Kitāb-ı İ. bolġay 95b/11

İ.+ ġa 95b/18

inçe <mec. Ayrıntılı.

i. 104a/02

indür- I. Allah'ın hikmetlerinden birisini indirmesi, yaratması.

i.- dük 95b/06

i.- üp 106a/22

ᶜazāb i. -mek 103a/21

II. Yukarıdan aşağıya doğru inmesini sağlamak.

i.- gil 93b/02

ini Küçük erkek kardeş.

i.+ ge 108a/03

i.+ niŋ̂ 90b/05

i.+ sini 90b/06

inkār <Ar. Reddetme, yadsıma.

i. aġıp érdiler 98b/03

i.+ ı 96b/07, 113a/06

i.+ ı körsetip ayttılar 95a/16

inḳılāb <Ar. Değişim, dönüşüm.

i.+ ıdur 107b/27

inḳıżā <Ar. Geçip gitme.

i. 106b/24

ins <Ar. İnsan, beşer.

i. 109b/12

insān <Ar. İnsan, adam.

i. 109a/17

i. érdi 98a/03

i.+ ı 90a/04

i.+ nıŋ̂ 90a/06

intihā <Ar. Son, sona erme.

i.+ sı 106b/11

intiḳām <Ar. Öç alma.

• **intiḳām tart-:** Öç almak.

i. tartar 108a/06

i. tarttuḳ 112a/17

inzicār <Ar. Yasaklanmış, azarlanmış.

i.+ ı 99b/11

īrād <Ar. Dile getimek, söylemek.

ī.+ ı 101b/10

irādet <Ar. İsteme, istek.

i. 99a/19

ᶜirf <Ar. Bilinen, tanınan.

ᶜi.+ da 93a/26

irtikāb <Ar. Suç işleme.

i.+ ı 111b/21

i.+ ıdur 99b/11

is Koku.

i.+ i 90b/18

ᶜĪsā <Ar. ö.a. Hz. İsa, Kur'an'da adı geçen ve kendisine kutsal kitap İncil gönderilen peygamber.

ᶜĪ. 95a/05, 105b/09, 109a/03

işbāt <Ar. Kanıtlama.

• **işbāt ḳıl-:** İspatlamak, kanıtlamak.

i.+ ın ḳılurlar 105a/06

İsḥaḳ <Ar. ö.a. Hz. İbrahim peygamberin iki oğlundan diğerinin adı.

İ. 102b/25

İskenderiyye <Ar. y.a. Mısır'ın Akdeniz kıyısında bulunan, ikinci büyük şehridir.

İ.+ ġa 91a/05

islām <Ar. İslam, müslümanlık.

i. 100b/17, 110b/18

İ. 110b/02

i.+ ın̂ġız 100a/18

ism <Ar. İsim, ad.

i.+ iġa 107b/04

i.+ iġadur 100a/12, 107b/04

İsmaᶜīl <Ar. ö.a. Hz. İbrahim'in oğlu, Kur'an' da adı geçen bir peygamber.

İ. 95a/06, 102b/23

isnād <Ar. Bir düşünceyi, bir konuyu bir kişi veya sebebe dayandırma, yükleme, atfetme.

i.+ ı 89a/12, 97b/23, 99b/11, 104b/10

İsrāfīl <Ar. ö.a. Kıyamet günü sûr'a üfleyecek olan melek.

İ. 109a/04, 110a/01

İ.+ din 109a/05

İsrā'ilī <İsrail halkına mensup kişi.

İ.+ ġa 91b/02, 91b/04

iste- İstemek, talep etmek.

i.- gey 112a/12

i.- gil 98a/06

i.- megeyler 99b/03

i.- megil 98a/12

i.- megin̂giz 109b/17

i. -mek 93a/05, 109b/18

i.- men̂gizler 103b/19

i.- n̂gizler 101b/22

i.- r 91a/27, 107a/26

i.- rler 111a/19

istibdād <Ar. Zulüm ve tahakküm kurma.

i.+ ı 110a/19

istibṣār <Ar. Basiretli olma.

i. 97b/06

istiᶜdād <Ar. Yetenek.

i.+ nın̂ġ 106a/11

istidlāl <Ar. Delil ile hüküm çıkarma, akıl yürütme, delillerin ışığında yargıda bulunma.

i. 102a/07, 108a/18

i. ḳılġaylar 101b/15, 108a/15

i. ḳılur 111a/17

istiġāṣe <Ar. Yardım isteme.

i.+ si 99a/05

istiġfār <Ar. Allah'tan günahının bağışlanmasını isteme.

i.+ ı 91a/22

istiḥāle <Ar. Değişme, başkalaşma.

i.+ si 112b/19

istiḥḳāḳ <Ar. Hakkı olma, hak kazanma.

i. 94a/22

istiḥkām <Ar. Sağlamlık, kuvvet.

i.+ ı bolġay 94a/06

istihzā <Ar. Alay etme, birisiyle eğlenme.

i. ḳılur érdiler 108b/08

istiḳā <Ar. Doğrultusunda.

i.+ sıda 92b/27

istiḳāmet <Ar. Doğruluk.

i.+ ini 110b/08

istiḳlāl <Ar. Bağımsızlık.

i.+ idin 110a/19

istiḳrār <Ar. Kararlılık.

i.+ dın 104b/15

isti^{c}lām <Ar. Bilgi isteme, anlamaya çalışma.

i. 98a/24

istirāḥat <Ar. Dinlenme, rahat etme.

i. ḳılġay 97b/06

istirżā' <Ar. Razılık isteme.

i.+ sın 113a/18

iş İş, hareket, davranış.

i. 91a/16, 94a/02, 100a/23, 107b/24, 107b/25, 111b/07

i.+ i 103a/08, 110a/12, 113a/07

i.+ ide 107b/21, 108a/15, 113b/01

i.+ idin 104b/05

i.+ ige 91a/07

i.+ inĝiz 92a/04

i.+ inĝiziniĝ 111a/01

i.+ inĝniniĝ 92b/09

i.+ imiz 107a/17

i.+ imizni 93a/07

i.+ imiziniĝ 93a/07

i.+ immi 102b/20

i.+ ini 106a/27, 92b/08

i.+ iniŋ 102a/20, 107a/07, 111a/12

i.+ ke 103a/07, 103a/10, 110a/24

i. ḳılġan 92b/25

i. ḳılġuçılar 107a/19

i. ḳılġuçılarġa 91a/24

i.+ ler 101a/01, 103a/18, 112a/06

i.+ ler ḳılur 103a/13

i.+ lerde 90a/11

i.+ lerdin 107b/21, 109b/14

i.+ leri 105b/05

i.+ leridin 108a/12

i. yasamaḳlıġ 97a/24

• **iş buyur-:** Bir şeyi yapmasını istemek.

i. buyurur 92b/27

işāret <Ar. İz, belirti.

i. 89a/03, 100a/11, 107b/04

i.+ idür 107b/03

i.+ leri 112b/20

işlik İşi olan.

i. 113a/23

i.+ dür 104a/26

i.+ ler 90a/11, 99b/10, 105b/27

i.+ lerġa 91a/02

işsizlik Herhangi bir meşgalenin, işin olmaması.

i. 106b/23

iṭā^{c}at <Ar. Uyma, boyun eğme.

i.+ i 100b/25

^{c}itāb <Ar. Azarlama, paylama, çıkışma.

^{c}i.+ ınıñ 113a/18

i^{c}tibār <Ar. Değer verme, saygı gösterme.

i. 97b/02

i. alġay 103b/15

i^{c}tibārsız <Ar. i^{c}tibār + T. -sız Değersiz, önemsiz.

i. 96b/09, 104a/18

i^{c}tibārsızlıġ <Ar. i^{c}tibār + T. -sız + T. -lıġ Değersiz, önemsiz.

i.+ da 104a/23

i^{c}tiḳād <Ar. İnanç.

i.+ ınĝız 110a/08

i^{c}tirāż <Ar. Bir düşünce veya kararı benimsemeyerek karşı çıkma.

i. 99b/05

itmām <Ar. Tamamlama, bitirme.

i.+ ġa yétkürdi 93a/09

ittifāḳ <Ar. Birleşme.

i. körsetip 102b/21

ittiẖāẕ <Ar. Kabul etme.

i.+ ın ḳılur 105a/10

ittiṣāl <Ar. Birleşme, kavuşma.

i.+ i 109a/15

^{c}iważ <Ar. Karşılık, bedel.

^{c}i.+ lar 104b/23, 111a/20

Īzā' <Ar. Kedere, mihnete uğratma.

Ī. 101b/10

Ī. ḳılınılġay 101a/05

ī.+ sınıñg 98b/13

iẓhār <Ar. Gösterme, ortaya çıkma.

i.+ ı 104b/02, 105b/11

i.+ ıda 95a/22

ᶜizzet <Ar. Güç, kudret, yüce.

ᶜi. 99a/07

ᶜi.+ iġa 98b/06

-K-, -Ḳ-

ḳabāḥat <Ar. Suç, kusur.

ḳ.+ ininğ 103a/08

Kaᶜb bin El-Eşref <Ar. ö.a. Beni Nadir Yahudilerinden olup, Hz. Muhammed' e ve Müslümanlara aşırı düşmanlık besleyen, Mekke müşriklerini Müslümanlarla savaşmaya teşvik eden şair.

K. 105a/17

Kaᶜbe <Ar. y.a. Mekke'de bulunan, Müslümanlarca kıble olarak kabul edilen ve hac ibadeti yapılırken tavaf edilen kutsal yer.

K.-i Ḥaremeynniñg 99b/12

K.+ siġa 106a/20

ḳabīḥ <Ar. Çirkin, yakışıksız.

ḳ. 95b/19

ḳ.+ dür 103a/18

Ḳābīl <ö.a. İlk insan, ilk peygamber Hz. Âdem' in büyük oğlunun adı.

Ḳ. 111b/14

ḳabīle <Ar. İptidai ve göçebe insanlarda, aynı soydan sayılan ve bir başa itaat eden insan topluluğu, boy.

ḳ.+ lerin 89b/03

kābīn <Far. Damadın geline verdiği ağırlık, para, eşya, mehir.

k. 92b/21

k.+ i 92b/20, 92b/23

ḳabl <Ar. Önce.

ḳ.-i ezeldür 107b/24

ḳabr <Ar. Kabir, mezar.

ḳ.+ lerde 113a/04

ḳabūl <Ar. Onama, benimseme.

ḳ. éyletkeyler 112b/15

ḳ. ḳıldı 92b/01

ḳ. ḳılġay 92b/11

ḳ. ḳılġaylar 90b/11, 95a/07, 95b/08

ḳ. ḳılınğızlar 110b/15

ḳ. ḳılıpdur 105a/04

ḳ. ḳılmasalar 95b/01

ḳ. ḳılur érdim 99a/07

ḳ. ḳılur 90b/20

ḳabż <Ar. El ile alma, ele geçirme.

ḳ. 99a/19, 106b/16, 111a/12

ḳ.+ da 111a/11

ḳ.+ ınıñg 101b/08

ḳabża <Ar. Avuç, el.

ḳ.+ sıda émestür 105b/11

ḳ.+ sıdadur 97a/18, 107b/24

ḳaç- Kaçmak, uzaklaşmak.

ḳ.- ḳay 102a/22

ḳ.- ḳuçı 93a/26

ḳ.- ḳuçılar 112b/18

ḳ.- tılar 107b/09

ḳaçan zf. Ne zaman, -dığı zaman.

ḳ. 105b/11

ḳaçur- Birini veya bir şeyi göstermemek, saklamak.

ḳ.- ġay 89b/27

ḳadīr <Ar. Çok güçlü.

ḥażret-i mülk-i ḳ. 111b/16

ḳādir <Ar. Kudret ve kuvvet sahibi, muktedir.

ḳ. bolġay 102a/24

ḳ. bolmaġusıdurlar 101a/22

ḳ.+ dür 102a/13, 112b/03

ḳ. émes 96a/08, 112b/22

ḳ.+ niṅg 97a/18

ḳadr <Ar. Kıymet, şeref, değer.

ḳ.+ ıġa 89a/07

ḳ.+ ini 104b/19

ḳadrsız <Ar. ḳadr + T. -sız Değersiz.

ḳ.+ dur 104a/18

kāfir <Ar. Allah'ın varlığına ve birliğine inanmayan, küfr içinde olan.

k. 99a/24

k. boldılar 96a/24, 105b/26, 108b/05, 112a/16, 112a/17

k. bolġay 102b/12, 112b/14

k. bolġaylar 107a/05, 110b/26

k. bolsa 112a/03

k. bolurlar 107a/13

k.+ din 103a/27, 109a/17

k.+ ler 100a/18, 100b/08, 101a/05, 101a/20, 104a/17, 105b/08, 106a/01, 106b/27, 107b/09, 108a/20, 108b/11, 108b/14, 110b/27, 112a/07, 112b/16, 113a/04, 113a/15

k.+ ler bolmadılar 95a/20

k.+ lerdin 96a/16, 112b/15

k.+ lerġa 97a/17, 96b/27

k.+ lerge 111a/02

k.+ leri 103b/12

k.+ leriġa 95a/17

k.+ lerni 96b/19

k.+ lerniṅg 95b/24, 106b/21

Ḳāheş Lāvi bin Yaᶜḳūb < ö.a. Kişi adı.

Ḳ. 97b/19

kāhin <Ar. Gaipten haber veren, kehanette bulunan.

k.+ ler 90a/01

ḳāᶜide <Ar. Kural.

ḳ.+ lerini 108a/12

ḳal- I. Olduğu yeri ve durumu korumak, sürdürmek.

ḳ.- ġay 103b/03

ḳ.- urlar 109a/05

II. Oturmak, yaşamak.

ḳ.- dılar 99a/02

ḳ.- ġan 100b/15

III. Bulunmak.

ḳ.- ġay 92a/07

ḳ.- ġuçılar 103b/09

ḳ.- madı 105a/25

ḳ.- mas 111a/25

III. Hayatını sürdürmek, yaşamak.

ḳ.- madılar 94a/20

IV. Yardımcı fiil; Olmak, herhangi bir durumda bulunmak.

ᶜāciz ḳ.- ġan bolġay 97a/09

bāḳī ḳ.- ġanlardın 103b/02

ümīdsiz ḳ.- ġaylar 108b/14

ᶜāciz ḳ.- may 97a/12

bāḳī ḳ.- ur 96b/01

muᶜaṭṭal ḳ.- ur édi 109b/14

ḳamçı Bir ucuna ip, deri vb. bağlı olan vurma, dövme aracı.

• **ḳamçı ur-:** Kamçılamak, kamçıyla dövmek.

ḳ. urar 98b/20

kāmil <Ar. Olgun, kemale ermiş.

k.+ ler 105b/07

k.+ niŋ 100a/11

kāmile <Ar. Tam, eksiksiz.

k. 109b/15

k.-i ḳudret 110a/10

ḳan Kan.

ḳ.+ ġa bulġanıp tüşti 94a/17

• **ḳan töküçi:** Ölüme yolan açan, cana kıyan.

ḳ. töküçi 91b/08

kān <Far. Maden ocağı.

k.+ lar 108a/25

ḳanāᶜat <Ar. Yetinme.

ḳ. 98b/06, 102a/18

ḳanat I. Kanat.

ḳ.+ larınıŋ 106b/05

II. Kol.

ḳ.+ ıŋnı 93b/04

ḳ.+ ını 94a/18

ḳandur- İçme, yeme isteğini karşılamak.

ḳ.- dı 92a/16

ḳ.- ıŋızlar 92a/12

ḳapalur Kapalı, inzivaya çekilen yer.

ḳ. 104a/20

ḳar Kar.

ḳ. 93a/12

ḳara Kara.

ḳ. 103b/16

ḳara- Bakmak.

ḳ.- dı 94a/15

ḳaralıġ Kara olma hali.

ḳ. 109b/08

ḳaraŋġu Karalık.

ḳ. 93a/11

ḳarār <Ar. Bir iş veya sorun hakkında düşünülerek verilen kesin yargı.

ḳ. tapḳay 99a/01

ḳ. taptı 91b/10

ḳ. tutuptur 106b/11

ḳarārsız <Ar. ḳarār + T. -sız Karar vermekte güçlük çeken, duruksun, tereddütlü, bikarar, müterediddit.

ḳ. boldı 90a/24

ḳarı İhtiyar, yaşlı kadın.

ḳ. 92a/08, 96a/06, 109b/01, 111b/15

ḳarılıḳ Yaşlı olma, yaşlılık.

ḳ. 113a/01

ḳ.+ da (ḳarılıġda) 102b/25

ḳ.+ dın (ḳarılıġdın) 113a/02

ḳarındaş Kardeş.

ḳ.+ ı 103b/17

ḳ.+ ıŋ 93b/16

ḳ.+ ım 93b/11

ḳ.+ ımnıŋ 96a/06

ḳ.+ lar 89b/08

ḳ.+ larnıŋ 106a/11, 111a/15

ḳ.+ nıŋ 92a/09

ḳarınçġa Karınca.

ḳ. 106b/03

ḳarındaşlıġ Kardeşlik.

ḳ. 111a/13

ḳarış Ölçü birimi, karış.

ḳ. 89b/25

ḳ.+ da 89b/25

kārīz <Far. Yer altı su kaynağı.

k.+ ler 108a/11

ḳarn <Ar. Yüzyıl.

ḳ.+ lar 94b/12

ḳ.+ larnı 94b/05

ḳ.+ larnıŋ 94b/13

Ḳārūn <Ar. ö.a. Hz. Musa' nın kavmine mensup çok zengin bir kişi.

Ḳ. 98a/04, 98a/14, 98a/18, 98a/21, 98a/25, 98b/02, 98b/14, 98b/21, 98b/24, 99a/01, 99a/02, 99a/06, 99a/09, 99a/11, 99a/27, 104a/10

Ḳ. bar édi 97b/17

Ḳ.+ dın 98a/19, 98a/20, 98b/27

Ḳ.+ ġa 98a/03, 98a/06, 98a/17, 98b/04, 98b/27, 99a/13

Ḳ.+ nı 97b/20, 99a/08, 104a/02

Ḳ.+ nıŋ̂ 97b/19, 98b/25, 98b/26

Ḳ.+ nuŋ̂ 98b/11

ḳarye <Ar. Köy, belde.

ḳ.+ din 103b/14

ḳaṣaṣ <Ar. Bildirme, hikaye etme.

ḳ.+ nı 95b/06

ḳaṣd <Ar. Kasıt, niyet.

ḳ. 91a/18

ḳ.+ ın 89b/19, 106a/27

ḳ. ḳılġuçısı bolġay 103b/20

ḳaş Huzur, kat, yan.

ḳ.+ ıda 92b/04, 92b/22, 96a/05, 99b/15, 100a/03, 101b/22, 102a/18, 103a/14, 104b/05, 110a/09, 111a/24, 111b/14, 111b/19, 112b/10

ḳ.+ ıda bar érdi 92a/22

ḳ.+ ıdadur 96b/10, 105b/11

ḳ.+ ıdın 93a/15, 93b/27, 95a/25, 95b/04, 95b/15, 101a/08, 105b/09, 110b/24, 112a/01

ḳ.+ ıġa 92a/11, 92a/25

ḳ.+ ıġa barġay 90a/01

ḳ.+ ıġa barıp 90a/01

ḳ.+ ınŋ̂dındur 92b/24

ḳ.+ ıma 90b/20

ḳ.+ ımdadur 98a/15

ḳ.+ ımızdın 95a/18, 96a/21

ḳ.+ ımızġa 90b/22

ḳ.+ ınınŋ̂ 92a/14

kāşki <Far. ünl. Keşke.

k. 97a/03

k. bolġay érdi 98b/04

ḳaṭ^{c}a <Ar. Asla.

ḳ. 112a/22

ḳatıḳ Sert, şiddetli, çetin.

ḳ. 103b/21, 104a/07

ḳ. ḳılġay 93b/15

• **ḳatıḳraḳ:** Daha katı, daha çetin.

ḳ. 108a/23

ḳ. érdi 98a/20

ḳatıḳlıġ Zor, güç, sıkıntı.

ḳ. 110b/21

ḳ.+ dın 110b/24

ḳ.+ ı 110b/22

ḳ.+ ıdın 103b/19

ḳ.+ nıŋ̂ 107a/02

ḳaṭ^{c}ī <Ar. Kesin.

ḳ. 96b/05

ḳatl <Ar. Öldürme.

ḳ.+ iġa 91a/25

ḳatla Defa, kez, kere.

ḳ. 95b/18, 99a/06, 99a/07, 110a/06

ḳavġa <Far. Düşmanca davranış ve sözlerle ortaya çıkan çekişme veya dövüş.

ḳ. 92a/15, 92a/17, 92b/16

ḳavī <Ar. Güçlü.

ḳ. 112b/06

ḳ.+ sidin 112b/05

• **ḳavīraḳ:** Daha güçlü.

ḳ. 98a/22

ḳavl <Ar. Söz, yemin.

ḳ. 107b/09, 107b/20

ḳ.+ ı 89b/09, 90a/26, 95b/10, 100a/14, 102b/18, 104b/20, 105b/04

ḳ.+ ını 95b/23

ḳ.+ unḫ 96a/12

ḳavm <Ar. Kavim, ahali.

ḳ. 98b/02, 98b/27

ḳ.+ dın 102b/19

ḳ.+ ı 90a/22, 90b/09, 94b/06, 98a/04, 101a/04, 101b/02, 101b/27, 104a/08, 104a/09, 104a/11, 105a/23, 111b/15

ḳ.+ ıdın 90a/17, 92b/06, 97b/17, 97b/23, 103b/06, 112a/16

ḳ.+ ıġa 98a/25, 105b/19, 107b/26

ḳ.+ ınḫnı 94a/25

ḳ.+ ın 103b/23

ḳ.+ ını 101b/12

ḳ.+ ınınḫ 101b/14, 102b/03, 103a/17

ḳ.+ larıġa 112a/15

ḳ.+ nınḫ 91b/13, 98b/17, 101b/10, 101b/11, 103b/03, 106a/02

ḳayd <Ar. Bağ.

ḳ.-ı ḥükm 112b/19

ḳ.+ ı 101b/24, 104a/19

ḳayda Nerede.

ḳ. bolġay 105b/17

ḳ.+ durlar 96b/19, 97b/11

ḳ. ḳaytarılurlar 106b/12

ḳaydın Nereden.

ḳ. 92b/15

ḳ. bérür 106b/08, 106b/09

ḳayġu Kaygı, endişe.

ḳ. 90a/09

ḳ. bolur 90a/09

ḳayġuluḳ Kaygılı.

ḳ. bolmaġay 90b/24

ḳ. bolmaġıl 103b/08

ḳayıl- Yığılmak, kümelenmek.

ḳ.- maġusıdurlar 94a/23

ḳāyim <Ar. (ḳā' im) Sağlam, dosdoğru.

ḳ. bolġay 108b/10, 108b/16, 113a/03

ḳ.+ dür 93a/03

ḳ. tut 104b/04

ḳ. tutunĝızlar 110b/12

ḳayḳuluḳ Kaygılı, endişeli olma hali.

ḳ. boldı 103b/04

ḳayḳur- Kaygılanmak, endişelenmek.

ḳ.- ma 89b/21

ḳaylūle <Ar. Öğle vakti, öğle uykusu.

ḳ. 91a/07

ḳayna- Çalkantı durumunda olma, dalgalanma.

ḳ. -maḳ 111b/09

Ḳays bin Sāᶜd <Ar. ö.a. Kays bin Sa'd, Hazrec kabilesinin liderlerinden Sa'd bin Ubâde bin Düleym' in oğlu. Ashab-ı Kiram' ın büyüklerinden. Kays bin Sa'd, Hz. Ali döneminde Mısır ve Azerbaycan' da valilik, savaşlarda ordu komutanlığı, devlet idaresinde danışmanlık ve elçilik görevlerini üstlenmiştir.

Ḳ. 105a/14

ḳayṣer <Ar. Roma ve Bizans imparatorlarına verilen unvan.

ḳ.+ iġa 108a/04

ḳaysı I. Soru sıfatı, hangi.

ḳ. 90b/14, 93a/03, 93a/15, 94b/23

II. Soru zamiri, hangisi.

ḳ.+ dın 111b/07

ḳ.+ mız 93a/03

ḳ.+ nı 92b/18, 108b/26

ḳayt- Dönmek, geri dönmek.

ḳ.- a kéldi 90a/01

ḳ.- a tirgüzmekde 102a/10

ḳ.- a turmaḳnınĝ 104b/05

ḳ.- ıp 92a/23

ḳ.- ḳay 94b/26

ḳ.- ḳaylar 111b/18

ḳ.- ḳuçıdur 100b/10

ḳ.- ḳuçılar 110b/10, 110b/23

ḳ.- ḳunĝızdurlar 100a/02, 106a/19

ḳ.- ḳusıdurlar 106a/19

ḳ.- madı 93a/27

ḳ. - maġınĝız 100b/26

ḳ. -maḳ 113a/05, 113a/16

ḳ. - maḳ bolmaġay 111b/27

ināyet ḳ. - maḳdur 110b/11

ḳ.- salar 112b/18

ḳ.- tı 92a/19, 93a/26, 107b/18

ḳ.- tılar 99a/16

ḳ.- urlar 107a/05

• **ḳaytur**: Dönülecek yer.

ḳ. 99b/15, 102b/15, 110b/12

ḳaytar- Geri döndürmek, çevirmek.

ḳ.- dı 91a/14, 103b/26

ḳ.- dılar 100a/19

ḳ.- duḳ 90b/23

ḳ.- ġay 112a/02

ḳ.- ġaylar 92a/06, 100a/15

ḳ.- ġıl 91a/13

ḳ.- ġuçısı 89b/21

ḳ.- ġuçunġdur 99b/14

ḳ.- maġay 92b/11, 93a/05, 112a/01

ḳ.- maġaylar 99b/23

ḳ.- ur 97a/19, 102a/06

ḳaytarıl- Döndürülmek, çevrilmek.

ḳ.- ġunġızdurlar 102a/15

ḳ.- urlar 108b/09, 113a/06

ḳayda ḳ.- urlar 106b/12

→ **ḳaytarul-**

ḳaytarul- Döndürülmek, çevrilmek.

ḳ.- ġunġızdurlar 97a/25, 101b/24

→ **ḳaytarıl-**

ḳażā <Ar. Olacağı ezelden Cenab-ı Hak tarafından takdîr olunan şeylerin vuku bulması, gerçekleşmesi.

ḳ.+ sı 107b/23

ḳ.+ sıda 113a/11

ḳazġançlıġ Kazançlı olma, maddi açıdan müreffeh olma.

ḳ. 98b/15

keç Kirece benzer bir malzeme.

k. 94a/13

kéçe Gece.

k. 90a/14, 90b/08, 91b/24, 92a/15, 97b/05, 97b/07, 100b/16, 109b/16, 109b/18, 109b/19

k.+ de 93a/11, 97b/08

k.+ ge 109a/10, 109b/18

k.+ ni 97a/26

kefenī < Ar. Kefenle ilgili olan.

k. bolġusıdur 98a/09

kehānet <Ar. Bir olayın gerçekleşeceğini önceden bilmeye çalışmak, falcılık, kâhinlik.

k. 90a/04

kél- I. Ulaşmak, varmak.

k.- di 90a/16, 90b/05, 91b/11, 91b/19, 92a/11, 92a/15, 92a/24, 93a/17, 93b/26, 98a/25, 98b/22, 99b/13, 102b/17

k.- diler 100a/18, 103a/22, 103b/04, 105b/18, 108a/27, 112a/15

k.- düzin 103b/20

k.- gey 91b/18, 92a/08, 111b/27

k.- gil 92b/03

k.- güçidür 100b/07

k.- güçiler 99a/16

k.- ip 89b/11, 90a/06, 95b/12, 96a/04, 96a/12

k.- megenidür 111b/11

k. -mek 103a/12

k.- mekning 113a/26

k.- mesdin 90b/08

k.- se 101a/08

k.- ür 103a/07, 103a/08, 103a/11, 103a/13, 107b/21

k.- ür érdi 92b/02, 106a/02

II. Yaklaşmak

k. 92a/13, 93b/01

k.- di 92a/14

III. İnmek, nüzul olmak.

k.- di 95a/17, 106b/01

k.- güsidür 106a/03

k.- ipdür 99b/24

k.- iptür 95b/14

k.- megini 106a/04

k.- se 113b/02

k.- ür 112a/23

IV. Gönderilmek.

k.- di 104a/03

k.- medi 95a/14

V. Gelip çatmak.

k.- di 92b/04

k.- gey 107a/16, 112a/01

VI. Geri dönmek, rücu etmek.

k.- güsidürler 106a/18

VII. Görünmek, sanılmak.

k.- meydürler 95a/04

VIII.Gelmek; yardımcı fiil

ḳayta k.- di 90a/01

fermān k.- gey 109a/02

iş k.- mes 111b/07

düşvār k.- ür édi 100a/17

kelām <Ar. Söz.

k.+ ıdur 95b/14

k.+ nıng 100a/11

kelime <Ar. Kelime, sözcük.

k. 96a/07, 98b/09

k.+ din 107b/03

k.+ leridin 107a/26

k.+ ni 90b/13

k.+ ning 96a/07

k.+ si 96a/05, 96b/22

k.+ sidür 99a/22

kélmeklik Gelme.

k.+ ining (kélmeklikning) 92a/23

kéltür - I. Gelmesini sağlamak.

k. 90b/22, 103a/17

k.- di 90b/16, 91b/20, 93b/22

k.- diler 89a/27, 105b/18

k.- gey 93a/14, 93a/16, 97b/05, 99b/18, 107a/04

k.- geyler 107a/09

k.- gil 90b/16, 92a/24, 98a/06

k.- mesler 90b/20, 95b/01, 113b/02

k.- se 99b/05, 99b/07

k.- ünĝizler 90a/07, 95a/25

k.- ür 90b/17, 97b/13

II. İletmek, bildirmek.

k.- di 93b/22

k.- gey érdi 95a/11

III. Sağlamak.

k.- gey 97b/01

k.- güçiler 103b/10

k.- senĝ 113a/21

k.- ür 106a/22

IV. Yönelmek, teveccüh etmek.

k.- gil 110b/10

k. -mek 106a/20

V. İfade edilmek, söylenmek, belirtilmek.

k.- üptür 89a/02, 89a/16, 90a/17, 90b/08, 91b/19, 92b/20, 94a/12, 95b/19, 98b/01, 98b/18, 101a/14, 102a/16, 102a/17, 102b/22, 104b/13, 105a/23, 105b/20, 107a/25, 108b/23, 109a/27, 109b/06, 111b/12, 112b/07

k.- üptürler 89b/02, 90a/11, 90b/13, 92b/15, 94a/06, 95a/14, 96a/03, 96a/11, 96a/20, 97a/12, 98b/11, 99b/12, 100b/17, 104b/07, 106a/10, 107a/26

VI. İleri sürmek.

k.- ür 104a/27

VII. Getirmek; yardımcı fiil.

īmān k.- di 90a/02, 102b/17

īmān k.- diler 95b/12, 100b/12, 101a/01, 105b/25, 105b/26, 106a/21, 112a/16

īmān k.- dük 100a/14, 101a/04

īmān k.- elinĝ 96a/17

ḥüccet k.- eyin 96a/05

yérige k.- gen bolġay 92b/25

īmān k.- gen bolġaylar 108b/20

īmān k.- genlerdin 95a/12

īmān k.- gey 97a/10, 98b/08

şirk k.- gey 100b/22

īmān k.- geyler 95b/08

yabuz k.- gil 111b/26

yüz k.- gil 100a/12, 111b/26

şirk k.- güçiler 111b/26

şirk k.- güçilerdin 99b/25, 110b/13

īmān k.- lergenler 104b/03

īmān k.- mediler 101a/17, 102a/26, 108b/01, 113a/22

īmān k.- megen bolġaylar 109a/07

īmān k.- megenler 99a/24, 105a/16, 107a/17, 108b/15

īmān k.- megenlerdür 95a/25

īmān k.- megenlerge 99b/22, 106a/05

īmān k.- megenlerni 112a/08

emānda k.- megey 96a/22

şirk k. - megige 111a/05

^{c}özr k. - mek 113a/15

īmān k. - mek 113a/09

ḳayta k. -mek 110a/07

īmān k. - mes érdi 101b/12

īmān k.- seler 96a/22

ḥüccet k.- seler érdi 95a/13

ḥüccet-leriñizni k.- üñgüzler 97b/14

īmān k.- üp 95b/13, 105a/07, 106a/13

īmān k.- üp érdi 102b/18

īmān k.- üp érdiler 105a/14, 112a/18

īmān k.- üptür 112b/23

şeydā k.- üptür 99b/16

īmān k.- üptürler 101a/12, 112a/06

īmān k.- ür 105a/15

īmān k.- ürler 95b/10, 102b/08, 105a/13, 107a/12

şirk k.- ürler 97a/20, 107a/04, 110b/26, 111a/04, 111b/08

yüz k.- ürler 108b/17

kemāl <Ar. Bilgi ve erdem bakımından olgunluk, yetkinlik, eksiksizlik.

k.+ ġa yétti 90b/27

k.+ ıġa 90b/27

k.+ ınıñ 104b/06

k.+ i 109b/25

k.+ iniñ 92a/21

kemi Gemi.

k. 101b/13

k.+ de 106b/27

k.+ de érdi 101b/14

k.+ ler 111b/10, 112a/12

k.+ lerni tartıp aldı 111b/14

k.+ ni 101b/14

kéñ Geniş.

k. 106b/15

k.+ dür 106a/15

k. ḳılur 99a/18, 106b/13, 111a/10

kenāre <Far. Eşik, sınır.

k. tuttılar 99a/02

kéŋĝeş Danışma, görüşme, istişare.

k. ḳılurlar 91b/14

kéŋĝeş- Danışmak, görüşmek.

k.- ti 91b/10

kenīzek <Far. Cariye.

k. 98b/01

k.+ i érdi 102b/23

kéŋĝlik Genişlik, bolluk.

k.+ i (kéŋĝligi) 92a/22

k.+ idin (kéŋĝligidin) 111a/05

ként <Soğ. Şehir.

k.+ de 103a/26, 103b/02

k.+ i 96a/23

k.+ iniŋĝ 103a/24

k.+ ke 96b/17

k.+ ler 96b/02

k.+ leriŋĝ 96b/06

k.+ niŋĝ 103a/24, 103b/10

kerāmet <Ar. Kerem, bağış, lütuf.

k.+ i 99a/19

kérek Gerekme, gerek.

k. 93a/05, 97a/11, 99a/01, 99b/22,100a/19, 100b/06, 101a/07, 101a/18, 106a/20, 106a/21

k. édi 112b/14

bérmek k. édi 98b/14

k. érdi 97a/13

kérek- Gerekmek.

şerīk tutmaḳ k.- mes 111b/07

kerem <Ar. Kerem, cömertlik.

k. 92b/25

k.+ din 91a/02

kés- I. Bir şeyi bıçak, makas vb. araçla kesmek, iki parçaya ayırmak.

k.- er 98b/20

II. Geçişi önlemek, engellemek.

k.- er 103a/11

kesb <Ar. Çalışıp kazanma, elde etme.

k.+ ler 98a/16

késil- Sona ermek.

k.- se 111b/13

késin Şüphe ve duraksamaya yer bırakmayan veya geri dönülmeyen, değişmez, mutlak, kati, maktu.

k. 104a/26

kesr <Ar. Bir harfin esre "i" okunması.

k.+ i 109b/14

Keşfü'l-Esrār < Reşîdüddîn-i Meybüdî'nin Farsça tasavvufî Kur'an tefsiri.

ṣāḥib-i K. 100a/04, 108b/27

K.+ da 94b/21, 102a/15, 107b/24

Keşşāf <Ar. El-Keşşâf an Hakâkiki‟t- Tenzîl, Zemahşeri’ ye (538-1144) ait bir tefsir kitabı.

ṣāḥib-i K. 102b/22, 111b/12

ṣāḫib-i K. 94a/12

K.+ da 89a/16, 97b/27, 106b/04

K.+ dadur 98a/27

ketb <Ar. Yazma.

k. 105a/26

kevn <Ar. Varlık.

k. 99b/04

kéy- Giymek.

k.- ip 98a/26

keyfiyet <Ar. Nitelik.

k.+ ni 108a/04

kéz- Bir yerde dolaşmak, yürümek.

k.- iñgizler 102a/07

k.- mesler 108a/21

Ḳıbṭ <Ar. Mısır’ ın Firavuna iman eden eski halkı.

Ḳ. 89a/17, 95a/20

Ḳ.+ dın 91a/10

Ḳıbṭī <Ar. Kıbt soyundan olan.

Ḳ. 89a/12, 91a/13, 91b/09, 94a/19

Ḳ.+ ġa 91a/13, 91b/01

Ḳ.+ ler 95a/21, 95a/23

Ḳ.+ lerdin 93b/10

Ḳ.+ leriñg 90b/25

Ḳ.+ niñg 91a/20, 91a/25, 91b/15

ḳıl- I. Yapmak, etmek, kılmak.

ḳ.- dı 102b/07, 107a/20

ḳ.- duḳ 92b/08, 94a/26, 98b/27, 107a/08

ḳ.- guçısınıñg 91b/21

ḳ.- mas édi 104b/08

ḳ.- ġaylar 113a/18

ḳ.- ıp 89b/27, 111b/19

ḳ.- ıpdurlar 111a/08, 111b/17, 112a/06

ḳ.- maydur 93b/24

ḳ.- sa 97a/25, 97b/03, 100b/08

ḳ.- ur 93b/06, 99b/05, 100b/27, 103a/08, 105a/01, 109a/05, 112a/21, 112a/22

ḳ.- ur érdiñgizler 106a/09

ḳ.- ur érdiler 100b/14

II. Kılmak; yardımcı fiil.

artur ḳ. 107b/17

binā ḳ. 94a/08

cem^{c} ḳ. 93b/04

ḳırā’at ḳ. 109a/03

pesende ḳ. 98a/10

rāst ḳ. 111b/26

ṣabr ḳ. 113a/25

saġış ḳ. 98a/09
yād ḳ. 96b/19, 97a/05, 97b/10, 98a/03, 101b/16, 103a/06, 103b/23, 104a/02
ʿibādet ḳ.- a 106a/14
teferruḥ ḳ.- a 89a/27
taḥrīf ḳ.- a almaġay 105b/03
zārīlıġ ḳ.- a başlap 99a/03
ʿilāc ḳ.- alınğ 90a/15
āgāh ḳ.- ayım 100b/27
delālet ḳ.- ayın 90b/11
ṣabr ḳ.- ayın 98b/12
tekebbür ve tecebbür ḳ.- dı 89a/12
beyān ḳ.- dı 107b/12
daʿvet ḳ.- dı 101b/04, 101b/06, 101b/07, 102a/03
daġdaġa ḳ.- dı 90a/12
duʿā ḳ.- dı 99a/09
ārzū ḳ.- dı 94b/23
çobanlıġ ḳ.- dı 93a/09
feryād ḳ.- dı 91a/11
ḥesāb ḳ.- dı 98b/15
ḥükm ḳ.- dı 91a/15
ḫiṭāb ḳ.- dı 94b/25, 99a/03
ifsādı ḳ.- dı 111b/16
ḳabūl ḳ.- dı 92b/01
meyl ḳ.- dı 90b/19
muḳarrer ḳ.- dı 98b/18
mücādele ḳ.- dı 96b/13
müsaḫḫar ḳ.- dı 106b/10
müşāhede ḳ.- dı 93a/21
nidā ḳ.- dı 94b/21
peydā ḳ.- dı 109a/26
sitem ḳ.- dı 97b/23
ṣulḥ ḳ.- dı 98b/14
şikāyet ḳ.- dı 98b/27
taʿbīr ḳ.- dı 100b/23
taṣdīḳ ḳ.- dı 102b/17
tāze ḳ.- dı 106b/18
tecebbür ḳ.- dı 89a/12
vaʿde ḳ.- dı 108a/07
ẓāhir ḳ.- dı 102a/09
yād ḳ.- dı tuttuḳ 104a/06
başka ḳ.- dılar 110b/17
atḳan ḳ.- dılar 102b/05
cezaʿ ve fezaʿ ḳ.- dılar 100a/22
yamānlıġ-larnı ḳ.- dılar 9b/08
yaḫşı ʿameller ḳ.- dılar 100b/12, 106a/21
şāyeste işler ḳ.- dılar 101a/01
ʿarżadāşt ḳ.- dılar 108a/04
boyun tartmaḳlıġ ḳ.- dılar 94a/21
cevr ḳ.- dılar 105a/05
daʿvet ḳ.- dılar 97a/06
feryād ḳ.- dılar 99a/06

ġalebe ḳ.- dılar 107b/06
ḥāżır ḳ.- dılar 92b/07
hicret ḳ. 106a/25
icābet ḳ.- dılar 96b/23
iḫtiyār ḳ.- dılar 108a/04
īmān ḳ.- dılar 108b/04
ᶜimāret ḳ.- dılar 108a/25, 108a/26
maġlūb ḳ.- dılar 108a/05
muᶜāraża ḳ.- dılar 96b/12
muḳarrer ḳ.- dılar 90b/21
nidā ḳ.- dılar 93a/17
ṣabr ḳ.- dılar 95b/18, 106a/25
sitem ḳ.- dılar 110a/25, 113a/17
su'āl ḳ.- dılar 95a/15
taṣdīḳ ḳ.- dılar 101a/17
tekẕīb ḳ.- dılar 108b/06
tekẕībin ḳ.- dılar 103a/24
sitem ḳ.- dım 91a/20
te'emmül ḳ.- dım 110b/16
luṭf u kerem ḳ.- duḳ 91a/01
ᶜaṭā' ḳ.- duḳ 97b/24, 103a/02, 110b/27
bīzārlıġ ḳ.- duḳ 96b/24
beyān ḳ.- duḳ 113a/19
ḥarām ḳ.- duḳ 90b/07
ġarḳa ḳ.- duḳ 104a/10
ḥükm ḳ.- duḳ 94b/10, 103a/03
helāk ḳ.- duḳ 94b/05, 96a/23, 96a/25, 112a/17
imtiḥān ḳ.- duḳ 100a/23
luṭfnı ḳ.- duḳ 90b/01
maḥbūbı ḳ.- duḳ 103a/02
nidā ḳ.- duḳ 94b/20
ᶜuḳūbet ḳ.- duḳ 104a/06
vaᶜde ḳ.- duḳ 96b/13
vaḥy ḳ.- duḳ 89b/14, 94b/11
yārī ḳ.- duḳ 112a/18
ᶜameller ḳ.- ġan 108b/20
iş ḳ.- ġan 92b/25
vaᶜde ḳ.- ġan 106a/02
ārzū ḳ.- ġanımız 99a/21
tekẕīb ḳ.- ġanlar 99a/24
ḳ.- ġay 89a/21, 89a/22, 111b/06
artuḳ ḳ.- ġay 105b/19
bīzārlıġ ḳ.- ġay 102b/13
cemᶜ ḳ.- ġay 112a/08
cevr ḳ.- ġay 104a/11
defᶜ ḳ.- ġay 91b/05
āşikāra ḳ.- ġay 90a/25
çūbānlıġımnı ḳ.- ġay 92b/23
helāk ḳ.- ġay 108a/03, 108b/03
iftiḫār ḳ.- ġay 96b/09
iftirā ḳ.- ġay 98b/24
iḫtiyār ḳ.- ġay 97a/13
iḳrār ḳ.- ġay 98b/19

istirāḥat ḳ.- ġay 97b/06
ḳabūl ḳ.- ġay 92b/11
ḳatıḳ ḳ.- ġay 93b/15
laᶜnet ḳ.- ġay 102b/14
meşġūlluḳ ḳ.- ġay 97b/01
meyl ḳ.- ġay 109a/24
muᶜārıża ḳ.- ġay 104b/20
mütābaᶜat ḳ.- ġay 96a/16
mütābaᶜatın ḳ.- ġay 105b/22
nemmāmlıġ ḳ.- ġay 90a/01
nidā ḳ.- ġay 97a/05, 97b/10
rüsvā ḳ.- ġay 98b/17
şāyeste ᶜamel ḳ.- ġay 97a/10, 98b/08
şükr ḳ.- ġay 97b/09
taᶜbīr ḳ.- ġay 93b/13
tamızdurluḳ ḳ.- ġay 92b/19
taṣarruf ḳ.- ġay 99a/09
taṣdīḳ ḳ.- ġay 93b/13
tekellüm ḳ.- ġay 111a/03
tekẕīb ḳ.- ġay 107a/15
tevbe ḳ.- ġay 97a/10
tezevvüc ḳ.- ġay 92b/23
töhmet ḳ.- ġay 98b/25
yād ḳ.- ġay 104b/27
yazuḳsız ḳ.- ġay 104a/12
ẓāhir ḳ.- ġay 90a/27
ẓulm ḳ.- ġay 108b/02
ilticā-i Ḥaḳḳa ḳ.- ġay érdiler 112b/14
muvāfaḳat ḳ.- ġayın 110b/16
ᶜāciz ḳ.- ġaylar 100b/01
cihād ḳ.- ġaylar 107a/20
defᶜ ḳ.- ġaylar 97a/01
fehm ḳ.- gaylar 112b/15
iḳāmet ḳ.- ġaylar 110b/03
istidlāl ḳ.- ġaylar 101b/15, 108a/16
ḳabūl ḳ.- ġaylar 90b/11, 95a/07
mütetevvic ḳ.- ġaylar 108b/23
naẓar ḳ.- ġaylar 109b/15
pend ḳabūl ḳ.- ġaylar 95b/08
raġbet ḳ.- ġaylar 105b/20
saᶜy ḳ.- ġaylar 107a/17
taᶜaḳḳul ḳ.- ġaylar 103b/15, 109b/25
taġannī ḳ.- ġaylar 108b/24
taṣdīḳ ḳ.- ġaylar 105b/23
tefekkür ḳ.- ġaylar 109b/02
tekẕīb ḳ.- ġaylar 93b/14
uruş ḳ.- ġaylar 100b/22
üstünlük ḳ.- ġaylar 107b/26
defᶜ ḳ.- ġaylar érdi 97a/04
yād ḳ.- ġāy 104b/25
delālet ḳ.- ġıl 92b/03
ḫāliṣ ḳ.- ġıl 110b/02

ṭaleb ḳ.- ġıl 98a/05

ṣarf ḳ.- ġıl 98a/07

vesīle ḳ.- ġıl 98a/08

yiberge ḳ.- ġuçı 89b/22

güdāz ḳ.- ġuçı 108b/19

helāḳ ḳ.- ġuçı 96b/05

hicret ḳ.- ġuçı 102b/19

rūşen ḳ.- ġuçı 89a/09

ẕaḫīre ḳ.- ġuçı 106b/03

ᶜāciz ḳ.- ġuçı 102a/23

ᶜāciz ḳ.- ġuçılar 102a/21

ᶜamel ḳ.- ġuçılar 94b/07

derḫᵛāst ḳ.- ġuçılar 108b/13

helāk ḳ.- ġuçılar 103a/23

iş ḳ.- ġuçılar 107a/19

ḫāliṣ ḳ.- ġuçılar bolġaylar 107a/01

ıṣlāḥ ḳ.- ġuçılardın 91b/09

ġalebe ḳ.- ġuçılardurlar 93b/20

ᶜamel ḳ.- ġuçılarġa 106a/25

iş ḳ.- ġuçılarġa 91a/25

ṣabr ḳ.- ġuçılarġa 98b/09

bozuḳluḳ ḳ.- ġuçılarnı 98a/13

feriḥ ḳ.- ġuçılarnı 98a/05

sitem ḳ.- ġuçıraḳ 107a/14

helāḳ ḳ.- ġuçısı 96b/02

ḳaṣd ḳ.- ġuçısı bolġay 103b/20

iḥāṭa ḳ.- ġusıdur 106a/06

vefā ḳ.- ġusıdur 113a/26

ḳasḍın ḳ.- ġusıdurlar 89b/19

su'āl ḳ.- ġusıdurlar 101a/27

istirżāsın ḳ.- ıñgızlar 113a/19

ᶜarż ḳ.- ıñgızlar 110b/14

ḥāżır ḳ.- ıñgızlar 98b/22

hicret ḳ.- ıñgızlar 106a/15

ḳabūl ḳ.- ıñgızlar 110b/15

muḳābele ḳ.- ıñgızlar 105a/05

ṣıla-ı raḥm ḳ.- ıñgızlar 111a/16

şerīk ḳ.- ıñgızlar 101a/10

yād ḳ.- ıñgızlar 109a/10

emr ḳ.- ıp 100b/20

helāk ḳ.- ıp 98a/22

iḫtiyār ḳ.- ıp 100b/19

iḳāmet ḳ.- ıp 106a/11

inᶜām ḳ.- ıp 91a/23

maᶜlūm ḳ.- ıp 92b/16

müşāhede ḳ.- ıp 103b/07

sebebin ḳ.- ıp 89a/01

te'emmül ḳ.- ıp 95b/08

taḥaddī ḳ.- ıp 105b/15

tekẕīb ḳ.- ıp 109a/07

zinā' ḳ.- ıp 98b/22

taṣattūr ḳ.- ıp érdi 94a/11

sebebi ḳ.- ıpdur 111b/10

ᶜaṭā' ḳ.- ıpdur 98a/07

farż ḳ.- ıpdur 99b/14

helāk ḳ.- ıpdur 98a/19
iḥāṭa ḳ.- ıpdur 106a/05
iltiḳāṭ ḳ.- ıpdur 105a/22
ḳabūl ḳ.- ıpdur 105a/04
muḳarrer ḳ.- ıpdur 97b/09, 100b/07, 105a/27
naḳl ḳ.- ıpdur 105a/26, 107b/02
tekẕīb ḳ.- ıpdur 101b/26
yaḫşılıġ ḳ.- ıpdur 98a/11
zinā’ ḳ.- ıpdur 98b/19
da[c]vet ḳ.- madı 95a/14
eşer ḳ.- madı 99a/05
ẕikrin ḳ.- madı 112a/07
meşġūlluḳ ḳ.- madılar 104a/01
ḫılāf ḳ.- maġay 93a/03
yād ḳ.- maġay 104b/25
yārī ḳ.- maġay 93b/15
iltifāt ḳ.- maġaylar 99b/04
icābet ḳ.- maġaylar 97a/01
iḫtiyār ḳ.- maġaylar 106b/26
imtiḥān ḳ.- maġaylar 100a/16
pervāyın ḳ.- maġaylar 97a/09
va[c]de ḳ.- maġı 108a/07
yād ḳ.- maġı 104b/18
yārī ḳ. - maġı 107b/26
[c]arż ḳ. - maġıdur 92b/14
[c]āciz ḳ. - maġıġa 102a/24
icābet ḳ.- maġıl 99b/22
medār ḳ.- maġıl 99b/22
şādlıġ ḳ.- maġıl 98a/04
tükel ḳ.- maġınıñ 92b/26
telḳīn ḳ.- maġusıdurlar 98b/09
[c]amel ḳ. - maḳ 99b/23
[c]āciz ḳ. - maḳ 100a/10
emr ḳ. - maḳ 92b/16
ḫaber ḳ. - maḳ 94b/15
masḫaralıḳ ḳ. - maḳ 103a/16
mübtelā ḳ. - maḳ 101a/12
tāze ḳ. - maḳ 94b/15
yād ḳ. - maḳ 104b/18
zirā[c]āt ḳ. - maḳ 108a/11
yād ḳ. - maḳdın 104b/18
özge ḳ.- maḳḳa 113a/02
taṣavvur ḳ.- mamaḳ 100a/19
cidāl ḳ.- manġızlar 105a/02
endīşe ḳ.- manġızlar 106b/08
asıġ ḳ.- mas 113a/17
āşikāra ḳ.- mas 89b/06
fehm ḳ.- mas 96b/11
ḫilāf ḳ.- mas 108a/08
maġlūbı ḳ.- mas 102b/20
muḳābele ḳ.- mas 96a/01
müẕāheretini ḳ.- mas 91a/25
ẕaḫīre ḳ.- mas 106b/03
hicret ḳ.- mas érdiler 106a/12
ḳabūl ḳ.- masalar 95b/01

tefekkür ḳ.- maslar 108a/14
yād ḳ.- maslar 107a/02
ᶜamel ḳ.- sa 112a/04
cehd ḳ.- sa 107a/24
küşt̄ ḳ.- sa 107a/22
saᶜy ḳ.- sa 107a/25
oġurluḳ ḳ.- sa 98b/20
zinā’ ḳ.- sa 98b/20
fehm ḳ.- sanĝ 89b/18
tekẕīb ḳ.- sanĝız 101b/26
mütābaᶜatımız-nı ḳ.- sanĝızlar 101a/19
mütābaᶜat ḳ.- saḳ 96a/14
meyl ḳ.- salar 104a/21
rivāyet ḳ.- salar 110b/14
teklīf ḳ.- salar 100b/24
ᶜadl ḳ.- ur 102a/16
āşikāra ḳ.- ur 102a/05
ᶜaẕāb ḳ.- ur 102a/13, 102a/15
bedel ḳ.- ur 96b/11
beyān ḳ.- ur 104a/27, 110a/12
cihād ḳ.- ur 100b/09
dāḫil ḳ.- ur 101a/02
feryād ḳ.- ur 91b/01
ḥareket ḳ.- ur 93a/25
ḫıdmet ḳ.- ur 92b/10
ḫuṣūmet ḳ.- ur 91a/08
ikrāh ḳ.- ur 103a/12
iḳtiżāsın ḳ.- ur 92b/11
istidlāl ḳ.- ur 111a/17
işler ḳ.- ur 103a/14
ittiḫāẕın ḳ.- ur 105a/10
ḳabūl ḳ.- ur 90b/20
kéñĝ ḳ.- ur 99a/18, 106b/13, 111a/10
maḥv ḳ.- ur 100b/12
naḳl ḳ.- ur 94b/21, 99a/23, 100a/04, 101b/05, 104b/11, 104b/27, 106b/04, 109a/04, 110b/14
nehy ḳ.- ur 104b/15
rāst ḳ.- ur 108a/08
ṣaffeyn ḳ.- ur 95b/22
ṭamaᶜ ḳ.- ur 111a/23
sengsār ḳ.- ur 98b/21
şarṭ ḳ.- ur 93a/06
şerīk ḳ.- ur 110a/18, 110a/23
tafṣīl ḳ.- ur 110a/23
tar ḳ.- ur 99a/19, 106b/14, 106b/15, 111a/10
taṣarruf ḳ.- ur 110a/16
teḳażāsın ḳ.- ur 99a/20
teklīf ḳ.- ur 91a/11
terkin ḳ.- ur 101a/07
tevbe ḳ.- ur 91a/24
yād ḳ.- ur 102b/03
yoḳdın bar ḳ.- ur 102a/06

ẓāhir ḳ.- ur 90b/02, 100a/25

aġırlıḳ ḳ.- ur édi 97b/25

da^{c}vet ḳ.- ur érdi 101b/11

^{c}ayb ḳ.- ur érdiler 95b/21

cevr ḳ.- ur érdiler 104a/12

fısḳ ḳ.- ur érdiler 103b/12

ḥaẕer ḳ.- ur érdiler 89a/25

istihzā ḳ.- ur érdiler 108b/08

nişānesi ḳ.- ur érdiler 104a/13

sitem ḳ.- lur érdiler 108b/04

ta^{c}arruẓ ḳ.- ur érdiler 103b/06

tapınmaġı ḳ.- ur érdiler 96b/26

ḳabūl ḳ.- ur érdim 99a/07

şād ḳ.- ur érdim 96a/08

mütāba^{c}at ḳ.- ur érdük 95a/11

la^{c}netni ḳ.- urlar 94b/03

yamānlıġlar ḳ.- urlar 100b/01, 100b/02

^{c}ameli ḳ.- urlar 110b/26

cez^{c} ḳ.- urlar 111a/09

def^{c} ḳ.- urlar 95b/22

durust ḳ.- urlar 103a/02

āşikāra ḳ.- urlar 97a/22

esīr ḳ.- urlar 107a/10

herāy ḳ.- urlar 101a/05

iṯbātın ḳ.- urlar 105a/06

kéñeş ḳ.- urlar 91b/14

mükābereler ḳ.- urlar 105b/08

mütāba^{c}at ḳ.- urlar 95b/02

nafaḳa ḳ.- urlar 95b/23

raġbet ḳ.- urlar 105b/20

semā^{c} ḳ.- urlar 109a/01

şerīk ḳ.- urlar 106b/20

taġannī ḳ.- urlar 108b/26

taṣdīḳ ḳ.- urlar 89a/11, 105b/24, 111a/12

tedebbür ḳ.- urlar 104b/01

tilegin ḳ.- urlar 106a/04, 113a/16

tükel ḳ.- urlar 106a/26

uluġluḳ körsetmeklik ḳ.- urlar 98a/14

ḳılıḳ Bir kimsenin giyinişi, dış görünüşü.

ḳ.+ larım (ḳılığlarım) 98b/25

ḳılığlıġ Kılıklı.

ḳ. 102a/17, 102a/18

→ **ḳılığlıḳ**

ḳılığlıḳ Kılıklı.

ḫōş ḳ. 94a/01

→ **ḳılığlıġ**

ḳılıl- Kılınmak; yardımcı fiil.

vaḥy ḳ.- ur 104b/03

ḳılınıl- Kılınılmak; yardımcı fiil.

nidā ḳ.- dı 93a/17

īzā’ ḳ.- ġay 101a/05

ḳır <Ar. Yükseklik, yüksek zemin, eğim.

ḳ. 90a/03

ḳıra'a <Ar. Kuran okuma.

ḳ. 105a/26

ḳırā'at <Ar. Kuran okuma.

ḳ. 105a/23

ḳ.+ ıda 97b/21

ḳ.+ ıġa 109a/03

ḳ. ḳıl 109a/03

ḳıraḳ Kenar, kıyı, yan.

ḳ.+ ı (ḳıraġı) 93a/18

ḳ.+ ıda (ḳıraġıda) 91b/12, 91b/27

ḳ.+ ıdın (ḳıraġıdın) 93a/18

ḳ.+ ıġa (ḳıraġıġa) 89a/27, 90a/05

ḳ.+ ḳa barġay 99a/01

ḳ.+ ḳa barıp 92a/14

ḳırḳ Sayı adı, kırk.

ḳ. 90b/27, 90b/28, 92a/17, 92a/18, 93a/09, 95b/11, 97b/26, 101b/04

ḳ.+ ġaça 97b/26

ḳırḳ miŋ̂ Sayı adı, kırk bin.

ḳ. 98a/03

ḳırsurt- Kıstırmak.

ḳ.- up 90a/02

ḳışāṣ <Ar. Bir suçluyu, başkasına yaptığı kötülüğü kendisine aynı biçimde uygulayarak cezalandırma.

ḳ. 91a/27

ḳ.+ ıġa 93b/11

ḳısḳa Kısa.

• **ḳısḳaraḳ:** En kısa.

ḳ.+ raġın (ḳısḳaraġın) 105b/16

ḳısm <Ar. Kısım, bölüm.

ḳ.+ dur 89a/07

ḳıṣṣa <Ar. İbret verici hikaye.

ḳ.+ lardın 94b/19

ḳ.+ larnı 94b/18, 95a/04

ḳ.+ nı 94b/12

ḳ.+ nıŋ̂ 91a/02, 92a/23

ḳ.+ sıda 94b/17

ḳ.+ sın 90a/25, 92b/16

ḳ.+ sını 92b/05, 102b/03

ḳ.+ sınıŋ̂ 101b/09

ḳıyām <Ar. Kalkma, ayaklanma.

ḳ.+ da 89a/07

ḳıyāmet <Ar. Ahiret, kıyamet.

ḳ. 101a/27, 102b/01, 102b/12, 103b/19, 108a/19, 108a/20, 108b/10, 108b/16, 112a/05,

113a/03, 94b/01, 94b/03, 96b/18, 97a/26, 97b/03

ḳ.+ de 101a/24, 111b/04

ḳ.+ din 100b/06

ḳıyās <Ar. Karşılaştırma.

ḳ. 100b/15

ḳız Kız.

ḳ. 90a/05

ḳ.+ dın 92b/18

ḳ.+ ı 89b/07, 90a/17

ḳ.+ ı bar érdi 90a/03

ḳ.+ ı érdi 102b/18

ḳ.+ ıġa 92a/24

ḳ.+ ım 92b/23

ḳ.+ ımızını 90a/15

ḳ.+ ımnı 92b/23

ḳ.+ lar barurlar 92a/26

ḳ.+ ları 92a/09, 92a/10, 92a/23

ḳ.+ larnıñ 92b/20

ḳızıllıġ Kızıl olma hali

ḳ. 109b/08

ki <Far. bağlama edatı.

k. 94b/26, 100b/17

kiçik Küçük.

k. 90a/04, 92a/24, 97b/22, 109a/27

k.+ i (kiçigi) 92a/10

kifāyet <Ar. Kafi gelme, yetme.

k. bolġay 98a/10

k.+ leriġa 89a/07

kilīd <Far. Kilit.

k.+ i 98a/01

k.+ i érdi 98a/01

k.+ lerdin 98a/02

k.+ leri 97b/25

k.+ lerini 97b/27

kim I. zm. Kimse, kim.

k. 92a/21, 92b/09, 98b/20, 99a/01, 99a/18, 99b/05, 99b/06, 99b/07, 100b/08, 101b/13, 101b/14, 102a/24, 104b/11, 106b/14, 107a/22, 107a/24, 107a/25, 107a/26, 109a/12, 110a/04, 111b/19, 112a/03, 112a/04

k. bolġay 100b/05

k.+ dür 110a/26

k.+ ge 99a/19, 102a/14, 102a/16, 105b/11, 108a/06, 111a/10

k.+ ni 96a/10, 97a/16, 97a/18

k.+ niñ 112a/24

II. Soru zamiri, kim.

k. 90b/19, 97b/04, 97b/05, 98b/08, 104a/20, 104b/21, 110a/26

k.+ dür 95b/02, 97a/27, 97b/04, 107a/14

III. e. <Far. -ki.

k. 89a/01, 89a/03, 89a/06, 89a/08, 89a/11, 89a/13, 89a/15, 89a/16, 89a/17, 89a/20, 89a/25, 89a/26, 89a/27, 89b/02, 89b/03, 89b/04, 89b/06, 89b/07,

89b/09, 89b/10, 89b/13, 89b/14, 89b/15, 89b/18, 89b/20, 89b/21, 89b/22, 89b/24, 89b/25, 89b/26, 89b/27, 90a/01, 90a/04, 90a/06, 90a/07, 90a/08, 90a/09, 90a/10, 90a/11, 90a/12, 90a/13, 90a/14, 90a/18, 90a/19, 90a/20, 90a/21, 90a/23, 90a/24, 90a/25, 90a/26, 90a/27, 90b/03, 90b/06, 90b/08, 90b/10, 90b/11, 90b/13, 90b/14, 90b/16, 90b/19, 90b/20, 90b/23, 90b/26, 90b/27, 90b/28, 91a/01, 91a/03, 91a/04, 91a/05, 91a/06, 91a/08, 91a/11, 91a/12, 91a/16, 91a/17, 91a/20, 91a/22, 91a/24, 91a/27, 91b/02, 91b/03, 91b/04, 91b/05, 91b/06, 91b/09, 91b/10, 91b/12, 91b/13, 91b/15, 91b/17, 91b/19, 91b/20, 91b/25, 91b/26, 92a/01, 92a/02, 92a/04, 92a/06, 92a/07, 92a/08, 92a/09, 92a/10, 92a/11, 92a/15, 92a/17, 92a/20, 92a/21, 92a/22, 92a/23, 92a/24, 92a/26, 92a/27, 92b/02, 92b/04, 92b/05, 92b/06, 92b/08, 92b/09, 92b/11, 92b/13, 92b/14, 92b/15, 92b/16, 92b/17, 92b/19, 92b/20, 92b/21, 92b/22, 92b/23, 92b/27, 93a/01, 93a/03, 93a/04, 93a/05, 93a/08, 93a/10, 93a/11, 93a/13, 93a/14, 93a/15, 93a/16, 93a/18, 93a/20, 93a/22, 93a/25, 93a/26, 93a/27, 93b/01, 93b/06, 93b/08, 93b/09, 93b/10, 93b/14, 93b/15, 93b/19, 93b/20, 93b/22, 93b/23, 93b/25, 93b/26, 93b/27, 94a/01, 94a/02, 94a/04, 94a/05, 94a/06, 94a/07, 94a/08, 94a/10, 94a/11, 94a/12, 94a/14, 94a/15, 94a/16, 94a/27, 94b/04, 94b/05, 94b/06, 94b/12, 94b/15, 94b/17, 94b/21, 94b/22, 94b/23, 94b/26, 94b/27, 95a/01, 95a/02, 95a/03, 95a/04, 95a/05, 95a/07, 95a/08, 95a/10, 95a/13, 95a/14, 95a/16, 95a/17, 95a/19, 95a/23, 95a/24, 95a/25, 95a/26, 95a/27, 95b/01, 95b/03, 95b/04, 95b/05, 95b/09, 95b/11, 95b/12, 95b/14, 95b/15, 95b/16, 95b/18, 95b/19, 95b/20, 95b/22, 96a/03, 96a/04, 96a/06, 96a/07, 96a/08, 96a/09, 96a/10, 96a/11, 96a/12, 96a/14, 96a/16, 96a/18, 96a/23, 96a/25, 96a/27, 96b/03, 96b/04, 96b/06, 96b/07, 96b/09, 96b/10, 96b/11, 96b/12, 96b/13, 96b/14, 96b/15, 96b/16, 96b/17, 96b/19, 96b/20, 96b/21, 96b/22, 96b/23, 96b/24, 96b/25, 96b/27, 97a/03, 97a/05, 97a/06, 97a/08, 97a/10, 97a/11, 97a/12, 97a/13, 97a/15, 97a/16, 97a/17, 97a/18, 97a/24, 97a/26, 97a/27, 97b/01, 97b/08, 97b/09, 97b/10, 97b/11, 97b/12, 97b/14, 97b/16, 97b/17, 97b/18, 97b/19, 97b/22, 97b/23, 97b/26, 97b/27, 98a/02, 98a/03, 98a/05, 98a/06, 98a/10, 98a/11, 98a/13, 98a/14, 98a/15, 98a/17, 98a/19, 98a/20, 98a/22,

98a/23, 98a/24, 98a/25, 98a/27, 98b/01, 98b/03, 98b/04, 98b/05, 98b/09, 98b/11, 98b/12, 98b/13, 98b/14, 98b/16, 98b/17, 98b/18, 98b/19, 98b/20, 98b/21, 98b/23, 98b/25, 98b/27, 99a/01, 99a/02, 99a/03, 99a/06, 99a/07, 99a/08, 99a/10, 99a/13, 99a/15, 99a/19, 99a/20, 99a/23, 99a/25, 99a/26, 99a/27, 99b/01, 99b/02, 99b/04, 99b/08, 99b/09, 99b/12, 99b/13, 99b/16, 99b/18, 99b/19, 99b/23, 99b/24, 99b/26100a/03, 100a/05, 100a/07, 100a/10, 100a/12, 100a/13, 100a/14, 100a/16, 100a/17, 100a/18, 100a/19, 100a/20, 100a/21, 100a/22, 100a/23, 100a/24, 100a/25, 100a/27, 100b/02, 100b/03, 100b/04, 100b/05, 100b/06, 100b/07, 100b/09, 100b/10, 100b/12, 100b/14, 100b/15, 100b/16, 100b/18, 100b/19, 100b/21, 100b/22, 100b/24, 100b/27, 101a/01, 101a/03, 101a/04, 101a/07, 101a/11, 101a/13, 101a/14, 101a/16, 101a/17, 101a/18, 101a/21, 101a/23, 101a/26, 101b/01, 101b/02, 101b/04, 101b/05, 101b/06, 101b/09, 101b/18, 101b/19, 101b/20, 101b/21, 101b/22, 101b/24, 101b/26, 102a/01, 102a/05, 102a/06, 102a/07, 102a/08, 102a/11, 102a/16, 102a/17, 102a/19, 102a/20, 102a/22, 102a/24, 102a/25, 102b/05, 102b/08, 102b/09, 102b/13, 102b/14, 102b/16, 102b/17, 102b/18, 102b/19, 102b/20, 102b/21, 102b/22, 102b/23, 102b/24, 102b/27, 103a/04, 103a/05, 103a/08, 103a/10, 103a/14, 103a/18, 103a/19, 103a/22, 103a/23, 103a/24, 103a/27, 103b/01, 103b/03, 103b/04, 103b/05, 103b/06, 103b/08, 103b/09, 103b/10, 103b/11, 103b/13, 103b/14, 103b/15, 103b/16, 103b/18, 103b/20, 103b/22, 103b/24, 103b/25, 103b/27, 104a/03, 104a/06, 104a/07, 104a/08, 104a/09, 104a/10, 104a/11, 104a/12, 104a/13, 104a/15, 104a/16, 104a/17, 104a/18, 104a/19, 104a/24, 104b/01, 104b/02, 104b/04, 104b/05, 104b/06, 104b/07, 104b/08, 104b/09, 104b/11, 104b/13, 104b/17, 104b/18, 104b/19, 104b/20, 104b/22, 104b/24, 104b/25, 104b/27, 105a/01, 105a/03, 105a/04, 105a/05, 105a/06, 105a/07, 105a/11, 105a/12, 105a/13, 105a/15, 105a/18, 105a/20, 105a/21, 105a/22, 105a/23, 105a/24, 105a/26, 105a/27, 105b/01, 105b/02, 105b/04, 105b/05, 105b/06, 105b/07, 105b/10, 105b/12, 105b/13, 105b/19, 105b/20, 105b/21,

105b/22, 105b/24, 105b/25, 105b/26, 105b/27, 106a/07, 106a/09, 106a/10, 106a/13, 106a/15, 106a/17, 106a/21, 106a/24, 106a/25, 106b/01, 106b/02, 106b/04, 106b/06, 106b/08,106b/09, 106b/10, 106b/11, 106b/12, 106b/14, 106b/16, 106b/17, 106b/19, 106b/21, 106b/24, 106b/25, 106b/26, 107a/01, 107a/02, 107a/03, 107a/05, 107a/07, 107a/11, 107a/12, 107a/14, 107a/16, 107a/17, 107a/19, 107a/20, 107a/22, 107a/23, 107a/24, 107a/25, 107b/02, 107b/03, 107b/06, 107b/08, 107b/10, 107b/11, 107b/12, 107b/13, 107b/15, 107b/17, 107b/20, 107b/24, 107b/25, 107b/27, 108a/01, 108a/02, 108a/03, 108a/08, 108a/11, 108a/12, 108a/14, 108a/19, 108a/20, 108a/22, 108b/02, 108b/03, 108b/04, 108b/05, 108b/06, 108b/08, 108b/10, 108b/11, 108b/12, 108b/13, 108b/15, 108b/16, 108b/19, 108b/23, 108b/24, 108b/26, 108b/27, 109a/02, 109a/05, 109a/07, 109a/10, 109a/11, 109a/13, 109a/15, 109a/18, 109a/21, 109a/23, 109a/25, 109a/27, 109b/01, 109b/02, 109b/05, 109b/06, 109b/09, 109b/11, 109b/13, 109b/15, 109b/19, 109b/20, 109b/21, 109b/24, 109b/25, 109b/26, 110a/01, 110a/07, 110a/11, 110a/12, 110a/14, 110a/15, 110a/16, 110a/18, 110a/20, 110a/21, 110a/22, 110a/24, 110a/25, 110a/26, 110b/01, 110b/02, 110b/03, 110b/04, 110b/05, 110b/06, 110b/07, 110b/10, 110b/11, 110b/14, 110b/15, 110b/16, 110b/17, 110b/18, 110b/22, 111a/01, 111a/02, 111a/03, 111a/04, 111a/08, 111a/11, 111a/12, 111a/15, 111a/19, 111a/26, 111a/27, 111b/01, 111b/02, 111b/03, 111b/05, 111b/06, 111b/10, 111b/11, 111b/13, 111b/14, 111b/17, 111b/19, 111b/20, 111b/22, 111b/23, 111b/24, 111b/25, 111b/27, 112a/01, 112a/02, 112a/03, 112a/06, 112a/07, 112a/09, 112a/11, 112a/13, 112a/15, 112a/17, 112a/18, 112a/19, 112a/21, 112a/22, 112a/23, 112a/24, 112a/25, 112a/26, 112b/01, 112b/03, 112b/04, 112b/05, 112b/06, 112b/07, 112b/08, 112b/09, 112b/10, 112b/11, 112b/13, 112b/14, 112b/15, 112b/16, 112b/17, 112b/20, 112b/22, 112b/23, 112b/24, 112b/26, 113a/03, 113a/05, 113a/06, 113a/08, 113a/10, 113a/11, 113a/12, 113a/14, 113a/15, 113a/17, 113a/18,

113a/19, 113a/20, 113a/21, 113a/22, 113a/24, 113a/25, 113b/01, 113b/02

kimyā <Ar. Kimya.

k. 98a/17

kināyet <Ar. Doğrudan doğruya söylenmeyip dolayısıyla bir anlam ifade eden söz.

k.+ dür 107b/03

kīne <Far. Gönülde gizlenen gizli düşmanlık, kötü niyet.

k.+ sidin 97a/22

kir- Girmek, varmak.

k.- di 91a/04, 91a/05, 91a/07, 98b/03

k.- diler 103b/22

k.- er 101a/03

k.- gey 102a/25, 106a/07, 109a/10, 109a/11, 109a/14

k.- geyler 101b/09

k.- ip 102b/22

k. -mek 94b/01

k.-mekde 94a/02

kirām <Ar. Kerem sahipleri.

ṣaḥābe-i k. 105b/03

kireç <Far. Mermer, tebeşir, kireç taşı, alçı taşı gibi birçok taşın özünü oluşturan kalsiyum oksit.

k. 94a/07, 94a/13

k. bişürmekke 94a/07

kirgüz- Dahil etmek.

k.- dük 94b/02

k.- ür 101a/02

Kisker Yer adı.

K. 107b/07

kişi İnsan, şahıs, kimse.

k. 89b/08, 91a/07, 91a/08, 91a/11, 91a/27, 91b/11, 91b/17, 92a/15, 92a/17, 92a/18, 93b/06, 93b/23, 94a/07, 94a/14, 94a/19, 96a/18, 96b/13, 96b/15, 96b/16, 96b/17, 97a/10, 98a/27, 98b/17, 99a/02, 99a/14, 101b/11, 104b/19, 105a/15, 105a/23, 105b/03, 107a/11, 109a/05, 111b/06, 111b/26, 112a/01

k. bar édi 104a/08, 104a/09, 104a/10

k. bar érdi 104a/07

k. barur 101a/03

k. bir 98a/26

k. bolġay 96b/15

k.+ din 95b/03, 96b/18, 97b/21, 100a/05, 106a/18, 107a/14

k. édi 97b/22

k.+ ge 91a/12, 93b/26, 94a/01, 97a/19, 98b/08, 99b/03, 99b/18, 100a/05, 100a/10, 103a/27, 105b/22, 111a/22

k.+ ler 89b/18, 91b/09, 98b/01, 100a/13, 102a/21, 103a/12, 104a/27, 106b/26, 107a/10, 108b/17, 109a/22, 109b/13, 110a/01, 111a/19, 111a/22, 112a/02, 113a/20

k.+ lerdin 92a/01, 101a/03, 108a/19

k.+ lerge 107b/15, 99a/27

gürūh-ı k.+ lerge 97b/25

k.+ leri 90a/08, 91b/19, 93a/15, 105a/03, 107b/09

k.+ lerige 103b/01, 93a/13

k.+ leriŋgni 103b/09

k.+ lerini 93a/11

k.+ lerni 94a/27, 107a/10, 110b/04

k.+ leriŋg 101a/06, 105b/15, 108a/09, 109b/01, 110b/08

k.+ ni 90b/15, 91b/04, 91b/07, 93b/10, 97a/18, 98a/20

k.+ niŋg 90b/08, 91a/16, 91a/25, 91b/03, 92b/13, 101a/18, 108b/11

k.+ si 103b/03

k.+ siniŋg 89b/27

kit- Gitmek.

k.- key 90a/05

k. - megide 107a/03

kitāb <Ar. Kitap.

k. 94b/06, 95a/26, 95b/01, 95b/09, 105a/03, 105a/06, 105b/03, 107b/10, 107b/26, 111a/03

K.-ı İncīl bolġay 95b/11

k.+ da 105b/21

k.+ dın 95a/26

k.+ ı 95a/25, 105a/12, 105a/18, 107b/27, 111a/02

k.+ ıġa 110b/14

k.+ ımızınŋg 105a/16

k.+ ın 95b/17

k.+ ını 105a/19

k.+ lar 103a/01

k.+ larda 95b/16

k.+ lardın 105a/18, 105a/22

k.+ larġa 105a/12

k.+ larıġa 95a/24, 102a/26, 105b/06

k.+ larımız 112b/24

k.+ larımızda 105a/22

k.+ larımızını 105a/11

k.+ larnı 102b/26, 105b/04

k.+ larnıŋg 89a/09

k.+ nı 99b/20

k.+ nıŋg 100a/10, 105a/12

kitābet <Ar. Efendi ile köle arasında muvazaa yolu ile geçerli olan bir akit.

k. 105a/27

kiter- Gidermek, uzaklaştırmak.

k. - megi 113a/18

k.- megüsidür 94b/02

k.- ürler 95b/19

kiẕb <Ar. Yalan.

k.+ idin 100a/27

ḳoltuḳ Omuz başının altında, kolun gövde ile birleştiği yer.

ḳ.+ uŋ̂ (ḳoltuġuŋ̂) 93b/05

ḳoŋ̂şı Komşu.

ḳ.+ lardın 89b/08

ḳop- Çıkmak, meydana gelmek.

ḳ.- ar 111a/24

ḳopar- I. Yapmak, meydana getirmek.

bināy ḳ.- dı 94a/13

II. Öldükten sonra yeniden diriltmek.

ḳ.- ur 96b/04, 108b/09, 111b/04, 113a/13

III. Göndermek, ulaştırmak.

ḳ.- ġay 96b/03

ḳ.- ur 112a/20

ḳorḳ- Korkmak, endişe etmek, ürpermek.

ḳ.- ar 93b/10, 93b/14, 96a/14

ḳ.- ar érdük 90a/14

ḳ.- ḳan 93b/06

ḳ.- ma 89b/20, 92b/05

ḳ.- maġıl 103b/07, 93b/01

ḳ.- maŋ̂ız 110a/17

ḳ.- sa 100b/06

ḳ.- saŋ̂ 89b/18

ḳ.- tı 96a/07, 102a/04

ḳ.- tılar 92a/14

ḳ.- uçı bolur 110a/19

ḳ.- uŋ̂ızlar 101b/17, 103b/19, 110a/16, 110b/12

• **ḳorḳuçı:** Korkan.

ḳ. érdi 91b/17

ḳorḳunç Çok korkulu, korku veren, dehşete düşüren, müthiş.

ḳ. 93b/05, 101b/17, 106a/12, 106a/15

ḳorḳunçluḳ Korkunç olma.

ḳ. 89b/12, 91a/26

ḳorḳut- Korkmasına yol açmak, kaygıya düşürmek.

ḳ.- ġıl 94a/26

ḳ.- ḳay 95a/04

ḳ.- ḳuçı 95a/05, 105b/12

ḳ. -maḳ 98a/22, 102a/03, 109b/21, 110b/27

ḳ.- ur 101b/25, 105b/12

ḳoru- Korumak.

ḳ.- ġanıdın 109b/24

ḳoşul- I. İsnat edilmek.

ḳ.- ġandur 96b/17

ḳ.- uptur 104b/22

II. Sürüyü başka bir sürüye katmak.

ḳ.- maġay 92a/03

ḳ .- maḳdın 92a/05

ḳoy- I. Koymak.

köksün̂ge ḳ. 93b/04

ḳ.- ar 104a/20, 106b/04

ḳ.- dı 90b/22, 91b/20, 97b/22, 110a/27

ḳ.- dılar 90b/18

ḳ.- du 94a/20

ḳ.- duḳ 96a/02, 102b/25, 103b/14

ḳ.- dum 92a/22

ḳ.- ġan 89b/27

ḳ.- ġan bolġay 89b/20

ḳ.- ġay 102a/20

ḳ.- ġaylar 99b/04

ḳ.- ġıl 90a/15

ḳ.- maġumızdur 103a/19

ḳ.- man̂gızlar 101a/15

ḳ.- malın̂g 101a/16

ḳ.- up 93a/27, 98b/26

ḳ.- updurlar 103a/13

II. Bırakmak, vazgeçmek.

ḳ -maḳ 102a/18

küfrni ḳ. -maḳ 101a/07

ḳ.- up 110b/18

III. Yardımcı fiil.

at ḳ.- ar 101b/20

tirig ḳ.- ar érdi 89a/16

minnet ḳ.- dı 99a/20

yolda ḳ.- dı 93a/10

yüz bozuḳluḳ̇ka ḳ.- dı 94b/14

bend ḳ.- duḳ 90a/27

boyun ḳ.- ġanlar 95b/16

boyun ḳ.- ġanlardurlar 112b/25

bāḳī̄ ḳ.- ġay 104b/21

minnet ḳ.- ġay 89a/19

renc ḳ.- ġay 92b/26

ḫālī̄ ḳ.- ġaylar 96a/27

boyun ḳ.- ġuçılar 105a/10

[c]ibādetde ḳ.- ma 100a/13

binā ḳ. -maḳ 108a/11

z̲aḫ̲īre ḳ.- maslar 106b/06

at ḳ.- up érdiler 108b/12

ḳoy Koyun.

ḳ.+ ġa 92a/03

ḳ.+ lar 93a/11

ḳ.+ largа 92a/05

ḳ.+ larıġa 92a/01

ḳ.+ larımızġa 92a/07, 92a/27

ḳ.+ larımızn̄ı 92a/05

ḳ.+ larını 92a/02, 92a/06, 92a/12, 92a/16

ḳ.+ larnı 92a/04

ḳoyçı Çoban.

ḳ.+ larnıŋ̂ 92a/11

ḳoyn Kollar arası, kucak.

ḳ.+ ıda 90b/06, 90b/16, 90b/18

ḳoyul- Koyulmak.

ḳ.- ġaylar 100a/14

kök Gök, gökyüzü.

k. 94a/16, 108a/16, 109b/22, 109b/26, 112a/21

k. bolsaŋ̂ızlar 102a/23

k.+ de 94a/11, 102a/23

k.+ dedür 102a/24, 109a/12

k.+ din 103b/11, 106b/18

k.+ ler 104b/02, 105b/24, 106b/10, 108a/16, 109a/12, 109b/04, 110a/10

k.+ lerde 110a/04

k.+ leriŋ̂ 94a/05

k.+ ni 94a/15

k.+ niŋ̂ 97b/04, 106b/12, 108a/17

köklüḳ Yeşillik, mavilik.

k.+ idin (köklügidin) 112b/12

kökrek Gerdan.

k.+ leri 97a/21

köküs Göğüs.

k.+ üŋ̂e ḳoy (köksüŋ̂e) 93b/04

kölege Gölge.

k.+ ge 100b/18

k.+ si 92a/19

köm- Bir ölüyü toprağın içine yerleştirmek, defnetmek.

k.- dük 89b/07

köŋ̂llük Kalpli.

k.+ leriŋ̂ 112b/21

→ **köŋ̂güllük**

köŋ̂gül Gönül, kalp, yürek.

k. 93a/21, 98b/09, 101a/12, 102a/19, 103b/05, 104b/13, 104b/14, 106a/17, 111b/21, 112b/08, 112b/10

k. bérip 90b/15

k.+ de 106a/17

k.+ i 90a/23, 90a/26, 91b/25, 112b/17, 113a/14

k.+ ide (köŋ̂glide) 89b/06, 99a/05, 90a/12, 99a/05, 105b/02

k.+ ige (köŋ̂glige) 90b/01

k.+ iŋ̂ni (köŋ̂liŋ̂-ni) 96a/07

k.+ ileride (köŋ̂li-leride)101a/11

k.+ ini (köŋ̂lini) 90b/01

k.+ iniŋ̂ (köŋ̂liniŋ̂) 111b/19

k.+ ler 103b/22

k.+ lerige 113a/24

k.+ lerinin̂g 89a/03, 108b/22

k.+ lernin̂g 103a/02

k.+ nin̂g 112b/09

k.+ ün̂g (kön̂glün̂g) 89b/22

kön̂güllük Kalpli.

k. 97b/22

tar k. boldı 103b/05

→ **kön̂gllük**

köp Çok.

k. 92a/21, 96b/12, 98b/15, 100a/22, 103a/05

k.+ din 101a/22

k.+ dürler 106b/05

sāḥir k. érdi 93b/25

k.+ i 108a/19, 109b/14

• **köprek:** Pek çok.

k. 89b/08, 98a/21, 100b/16, 108a/25, 108a/27, 111b/25

k.+ i (köpregi) 96a/22, 108a/09, 108a/12, 110b/08, 111b/11

k.+ i bar érdiler (köpregi) 90b/26

k.+ i tapmaslar (köpregi) 106b/21

k.+ ide (köpregide) 99a/05

k.+ ige (köpregige) 98a/21

kör- I. Görmek, farkına varmak.

k.- di 89b/11, 90b/05, 93a/12, 93a/21, 93a/25, 94a/16

k.- diler 89a/26, 89a/27, 90a/11, 98b/26

k.- düm 93a/14, 106b/04

k.- er 112a/22

k.- er érdi 94a/16

k.- gey 94b/24

k.- geyler 112b/12

k.- megeyler 89b/08

k.- meydür érdiler 98b/01

k.- mey 89b/10, 90a/02, 93b/24

II. Anlamak, kavramak, sezmek.

k.- er 97a/25, 97b/02

k.- gey 94a/10, 112b/01

k.- gil 112b/02

k.- güçi érdiler 104a/02

k.- güçiler 104a/01

k.- mes 97b/06, 99a/23, 102a/04

k.- mesler 102a/05

k.- ün̂gizler 102a/09

III. Belirli bir zamanın içinde bir olaya tanık olmak, yaşamak.

k.- geyler 97a/02, 108a/22

IV. Haberdar olmak.

k.- mediler 107a/08

V. Görmek; yardımcı fiil.

mu^{c}āyene k.- er 103b/25

körger- Göstermek.

k.- gey 90a/01

körgüz- Göstermek.

k.- gil 93b/06

körset- I. Göstermek.

k.- key 89a/24, 91b/23

k.- tiler 106a/22

k.- ür 100a/26, 107a/21, 107a/22, 107a/25, 109b/21

II. Göstermek; yardımcı fiil.

yaḫşılıġ k. 98a/11

tapınmaḳ k.- in̂gizler 106a/16

mülāzemetin k.- ip 104b/07

ittifāḳ k.- ip 102b/21

inkārı k.- ip ayttılar 95a/16

yol k.- key 95b/21, 96a/08, 110a/26

sa^{c}y k.- keyler 100b/21

tedebbür k.- keyler 112b/25

yol k.- küçi 94b/07, 95b/03

yol k. - küçirek 95a/26

yol k.- küçisi 112b/21

taḳṣīr k.- megeyler 90b/13

yol k.- mekke 93b/26

peygār k.- men̂giz 105a/03

yol k.- mes 95b/04

tefekkür k.- mesler 108a/15

imtinā^{c} k.- ti 92b/07

artuġluḳ k.- tiler 104a/05

ḳaṣdın k.- tiler 106a/27

fażl k.- ür 102a/17

men^{c} k.- ür 104b/15

yol k.- ür 107a/18, 96a/09

cür'et k.- ür érdi 89a/18

tapınmaḳ k.- ür érdiler 106a/12

taṣdīḳın k.- ür érdük 95a/12

sabr k.- ürler 111a/12

yüz évürmek k.- ürler 95b/25

körsetmeklik Yardımcı fiil, Gösterme, gösterme hali.

uluġluḳ k. ḳılurlar 98a/14

körün- Görünmek.

k.- di 90a/06

k.- ür 109a/16

köşk <Far. Kule.

k. 94a/16

k.+ i 94a/08

k.+ i yasamaydur érdi 94a/14

k.+ ke urdı 94a/18

köter- I. Taşımak,kaldırmak.

k.- di 92a/17

k.- elin̂g 101a/16, 101a/20

k.- gey 101a/18

k.- gil 90a/15

k.- güçiler 101a/20

k.- güçilerdürler 110a/05

k.- güçisi bolmaslar 106b/06

k.- ip 89b/10, 98a/16, 99b/03

k.- ipdür 90a/26

k.- megige 101a/22

k.- megüsidürler 101a/24

k.- mekning 106b/02

k.- mes 106b/02

k.- ür 101a/22, 90b/17

II. Kötermek, yardımcı fiil.

ün k.- mekdür 109a/14

binā k -mekke 94a/13

köteril- Yükseltilmek.

k.- ür érdi 92b/02

kötermeklik Taşıma.

k.+ i (kötermekligi) 97b/25

köy- Yanmak.

k.- geni 93a/23

k.- gey 93a/22

köydür- Yakmak, ateşe atmak.

k. -mek 102b/08

k.- mekke 102b/05

k.- üngizler 102b/05

köz Göz.

k.+ i 90b/24, 92a/14, 97b/06, 104a/01

k.+ i soḳur boldı 90a/01

k.+ ini 94b/06

k.+ ining 90a/18

• **ḳöz tut-:** Bakmak, beklemek.

k. tutar bolur édi 91a/26

k. tutar 91b/17

k.+ üngiz rūşen bolmasun 107b/14

közlük Muttali olma, karşılaşma, bakma.

k. bolġay 94a/09

ḳudret < Ar. Güç, kudret.

ḳ. 97a/27, 102a/12, 102b/07, 108b/07, 109a/08, 109b/12

iᶜāde-i ḳ. 110a/09

kāmile-i ḳ. 110a/10

ḳ.+ iġa 109b/24

ḳ.+ imizning 93b/18

ḳ.+ ining 109a/20, 109b/03, 109b/25, 110a/03, 112a/09, 112b/07

ḳ.+ leri 101b/21

ḳ.+ lerning 97b/06

Kūfe <Ar. y.a. Irak'ta bir şehir adı.

K.+ ning 102b/21

kūh <Far. Dağ.

k.+ i 102b/21

ḳulaḳ Her söyleneni yapan, dinleyen.

ḳ.+ ı (ḳulaġı) 97b/02, 109b/20

Ḳurān <Ar. Kurân-ı Kerîm, Allah tarafından Hz. Muhammed' e Cebrail vasıtasıyla gönderilen kutsal kitap.

Ḳ. 95a/18, 95a/23, 95a/27, 95b/07, 95b/13, 97a/22, 99b/18, 99b/20, 105a/08, 105a/27, 105b/01, 105b/07, 105b/16, 107b/22, 109a/04, 109a/08, 112b/23, 112b/24

Ḳ.+ da 113a/11, 113a/20

Ḳ.+ dın 95b/09, 104b/04, 105a/18, 110b/15

Ḳ.+ ġa 95a/01, 95b/09, 95b/18, 105a/14, 105a/15, 108b/07

Ḳ.+ nı 105a/11, 105a/21, 105b/03, 105b/14, 107a/15

Ḳ.+ nıñ 89a/01, 105a/27, 109b/16

Ḳ. yétkürmekke 99b/14

Ḳureyş <Ar. Hz Muhammed' in mensubu olduğu Arap kabilesinin adı.

ḳ. 108a/27

Ḳ. 95a/14

Ḳ.+ ġa 107b/19

Ḳ.+ ni 101b/25

Ḳ.+ niñ 96a/06, 110a/20

ḳuru- Kurumak.

• **ḳuruġan:** Kuruyan.

ḳ.+ ıdın 109a/19

ḳuruḳ Kuru.

ḳ. 111b/09

ḳuş Kuş.

ḳ. 109a/17

Ḳuşnāş İsrail soyundan gelen bir grup.

ḳ.+ lar 89a/15

ḳut Talih, baht.

ḳ. 92b/15

ḳutḳar- Kurtarmak.

ḳ.- dı 102b/06

ḳ.- ġay 89a/21

ḳ.- ġıl 91b/18

ḳ.- ġuçı 103b/08

ḳ.- maḳda 102b/07

ḳutlıġ Talihli, bahtlı.

ḳ.+ ın 92b/15

ḳutul- Kurtulmak.

ḳ.- ġanlardın 97a/11

ḳ.- ġaylar 110b/25

ḳ.- up bolmaġay 90a/13

ḳ.+ ḳuçılar 111a/21

ḳutulmaġlıġ Kurtulma hali.

k. 97a/12

→ **ḳutulmaḳlıġ**

ḳutulmaḳlıġ Kurtulma hali.

ḳ. tapmaslar 99a/24

ḳ. bérür 103b/01

→**ḳutulmaġlıġ**

ḳuvā <Ar. Kuvvetler, güçler.

ḳ. 109b/16

ḳuvvet <Ar. Kuvvet, güç.

ḳ. 113a/01

ḳ.+ i 106b/03, 109b/16, 98b/21

ḳ.+ idin 113a/01

ḳ.+ iŋni 93b/16

küy < Far. Köy.

k.+ inde 107b/19

ḳuyaş Güneş.

ḳ. 106b/10

ḳ.+ dın 100b/18

ḳ.+ nı 97a/26, 97b/04

ḳuyuḳ Kuyu.

ḳ.+ ı (ḳuyuġı) 91b/27

ḳ.+ ınıŋ (ḳuyuġınıŋ) 92a/16

ḳ.+ nıŋ 92a/17

küç Zulüm, zorbalık.

• **küç ilet-:** Zulmetmek, eziyet etmek.

k. iletküçiler 94a/03

küdüret <Ar. Gam, tasa, kaygı.

k.+ idin 101a/11

k.+ leridin 96b/11, 104b/23

küfr <Ar. Küfr, kâfirlik.

k. 94b/01, 100b/01, 101b/13, 103a/25, 103b/26, 104a/13, 106a/06, 108b/02, 113a/17

k.+ din 96b/25, 101a/01

k.+ iniŋ 102b/02, 112a/03

k.+ ni 105b/27

k.+ ni ḳoymaḳ 101a/07

küfrān <Ar. Gördüğü lütuf ve insaniyeti unutma, nankörlük etme.

k.+ ınıŋ 107a/13

küllī <Ar. Bütün, hep.

k. 109b/13

Külşüm <Ar. ö.a. Hz Musa' nın kız kardeşinin -tefsir kaynaklarında Meryem adının yanında geçen- adı.

K. 90b/05, 90b/10, 90b/14

K. barıp 90b/16

K. édi 90b/04

kümiş Gümüş.

k. 101a/13

k.+ din 98a/03

kün Gün.

k. 90a/04, 90b/21, 92a/23, 97b/09, 98b/11, 98b/19, 99a/11, 100a/07, 107b/25, 111a/01, 112a/02, 113a/14, 113a/16

k.+ de 90a/05, 97a/07, 102b/15, 108b/14

k.+ din 96a/27

k.+ i 94b/01, 94b/03, 96a/27, 96b/18, 97b/03, 98a/25, 100a/20, 101a/27, 102b/12, 106a/07, 108b/16, 111b/27, 112a/01, 112a/05, 113a/03

k.+ i bolġusıdur 106a/17

k.+ ide 97a/25,102a/15, 102b/01, 107b/18, 108b/10, 110b/05

k.+ idür 108a/19

k.+ iġa 108a/20

k.+ igeçe 97a/26

k.+ inin̂g 103b/19

k.+ nin̂g 103b/18

• **küngeçe:** Güne kadar.

k. 113a/13

kündüz Gündüz.

k. 90b/08, 92a/16, 97b/01, 109b/19

k. barur érdi 91b/24

k.+ de 97b/08, 109b/16, 109b/18

k.+ i 97a/05

k.+ ini 96b/19, 97b/10

k.+ ni 97b/03, 97b/07

k.+ nin̂g 109a/13

künh < Ar. Bir şeyin esası, temeli.

k.+ idin 100a/11

künlük Üzerinden gün geçmiş veya geçecek.

k. 91b/22

küştī < Far. mec. Mücadele etmek.

k. ḳılsa 107a/22

-L-

lā-cerem < Ar. Kuşkusuz, şüphesiz, besbelli.

l. 95a/02, 96b/04

lafż <Ar. Söz.

l.+ ıġa 100a/21

l.+ ını 112b/24

laġṭ <Ar. Mırıldanma.

l.+ ı 90a/19

lāġv <Ar. Yararsız, boş

l. aytḳuçılarġa 95b/25

l.+ dın 95b/27

l.+ ın̂gızını 96a/01

l.+ ġa 96a/01

lāḥiḳ <Ar. Eklenen.

l. boluptur 102a/01

lām < Ar. "ل" harfi.

l. 100a/12, 107b/04, 109b/14

laᶜnet < Ar. Beddua, lanet.

l.+ i 105b/13

l. ḳılġay 102b/14

l.+ lerin̂giznin̂g 109b/05

l.+ ni 94b/03

laṭīf < Ar. Hoş, güzel.

l. 100a/12

Lāvi bin Yaᶜḳūb < ö.a. Kişi adı.

L. 89b/16

lāyıḥ Ar. Ortada, aşikar.

l.+ dur 90a/21

lāzım <Ar. Gerekli.

l. bolur 102a/10

leşker <Far. Ordu, asker

l. 107b/08

l.+ ining 108a/05

l.+ ler 103a/25

l.+ leri 90a/10, 94a/21

l.+ lerini 89a/25

l. tartarlar 105b/16

leşkergāh >Far. Leşker + Far. gāh Ordugah.

l.+ ıġa 94a/18

levāzım <Ar. Lazım olan şeyler.

l.+ larıġa 90a/07

levḥ Ar. Levha.

• **levḥ-i maḥfūẓ:** Allah tarafından takdir olunan şeylerin ezelde yazılı bulunduğu levha.

l.-i maḥfūẓda 113a/11

leẕẕet <Ar. Çeşni, tat.

l. 108b/23

l.+ i 96b/10

l.+ ning 109a/06

liḳā' <Ar. Kavuşma.

l. 100b/07, 91b/26

l.+ sı 109a/08, 93a/21

l.+ sıġa 102a/27

l.+ sını 100b/05, 111a/19

Lūṭ <Ar. I. Sodom ve Gomore halklarına gönderilen peygamber.

L. 102b/17, 102b/21, 102b/22, 103a/20, 103a/27, 103b/02, 103b/04, 103b/07, 103b/12

L.+ dur 103a/26

L.+ nı 103a/06

II. Lût peygamberin dine davetine önem vermeyerek ahlaksızlığa düşkünlüklerinden dolayı Allah tarafından yok edilen Sodom ve Gomore halkı.

L. 94b/06, 104a/08

luṭf <Ar. Hoşluk, güzellik.

l. 91a/01

l.+ dın 107b/04

l.+ ġa 100a/12

l.+ ı 102a/17

l.+ nı ḳılduḳ 90b/01

Lübāb <Ar. İbnü'l-Esîr'in el-Lübāb fî Tehzîbi'l-Ensâb adlı eseri. Tasavvuf tarihi araştırmacılarının künye konusunda başvurabilecekleri bir eser.

ṣāḥib-i L. 109a/14

ṣāḥib-i L. 99a/11

L.+ da 99a/22, 101a/14, 109b/06

lüknet <Ar. Dil tutukluğu, kekemelik

l. 109b/05

lü'lü' <Ar. İnci.

l. 111b/12

-M-

ma^{c}āş <Ar. Geçinme, yaşantı.

m. 109b/17

mābeyn <Ar. Ara, orta.

m.+ ide érdi 95a/05

ma^{c}būd <Ar. İbadet edilen ilah, tanrı.

m. 93a/21

m.+ ı 97a/23

m.+ larġa 105b/26

mā-dām <Ar. Madem, çünkü.

• **mā-dām kim:** Müddetçe, -dıkça.

m. 100a/18, 111b/03

mādde <Ar. Madde.

m.+ leri 109b/10

m.+ leride érdi 112b/06

maġfiret <Ar. Allah' ın kullarını bağışlaması.

m. 91a/23

maġlūb <Ar. Kendisine üstün gelinmiş, yenilmiş kimse.

m. 89b/01

m. boldılar 107b/05

m. bolġandın 107b/12

m.+ ı ḳılmas 102b/20

m. ḳıldılar 108a/05

maġrib <Ar. Batı.

m. 94a/19

maġrūr <Ar. Büyüklük taslayan, kendini beğenmiş, kibirli.

• **maġrūr bol-:** Büyüklük taslamak, kibirlenmek.

m. bolġay 98a/21

m. bolmaġıl 98a/09

maḥbūb <Ar. Muhabbet olunmuş, sevilmiş, sevgili.

m.+ ı ḳılduḳ 103a/02

maḥcūb <Ar. Utanan, utangaç, utanmış.

m.+ lar 100a/08

maḫfī <Ar. Gizli, saklı.

m. bolmaġusıdur 105b/25

maḥfūẓ <Ar. Korunmuş, gözetilmiş.

levḥ-i m.+ da 113a/11

maḫlaṣ <Ar. Halas olunacak, kurtulacak yer.

m.+ lar 95b/16

maḫlūḳ <Ar. Halk olunmuş, yaratılmış.

m. 100b/25

m.+ ı 110a/04

m.+ ını 106b/22

m.+ larını 106b/20

maḥrem <Ar. Haram, şeriatce yasaklanmış şey.

m.+ leri 90a/05

maḥrūm <Ar. Yoksun.

m. 108b/14

m.+ dur 112b/21

maḥṣūṣ <Ar. Başkasında bulunmayan, kendine has.

m.+ dur 109b/18

maḥv <Ar. Yok etme, perişan etme.

m. ḳılur 100b/12

maḥẕūf <Ar. Yerinden kaldırılmış, silinmiş.

m.+ dur 95a/13

mā'ide <Ar. Ziyafet, şölen.

m.+ din 103a/05

maᶜīşet <Ar. Geçim, dirlik.

m. 106b/01, 109a/22

m.+ i 109b/19

m.+ ler 108a/10, 97b/01

maḳām <Ar. Kat, huzur.

m.+ ıda 99b/16

m.+ ıdın 94b/09

maḳbūl <Ar. Kabul edilen, beğenilen.

m.+ ı 103a/02

maḳhūr <Ar. Gazaba uğramış, kahrolmuş.

m. boldılar 89b/01

m. étti 89a/13

maḳṣūd <Ar. Kastedilen, amaçlanan.

m. 112a/07

m.+ nıŋ 108a/12

māl <Ar. Mal, mülk, varlık.

m. 97b/22, 97b/24, 98a/21, 98b/04, 99a/12, 105b/16, 108a/10, 110a/16, 110a/18, 111a/24

m.+ da 100a/16, 107b/17

m.+ dın 98a/10, 98b/13

m.+ ġa 98a/15

m.+ ıda 111a/25

m.+ ıdın 98a/08

m.+ ıġa 98a/04

m.+ ıŋız 111a/23

m.+ ıŋızda 110a/22

m.+ ıŋıznı 111a/22

m.+ ını 103a/12

m.+ ları 89a/23

m.+ larıdın 98b/08, 111a/22

m.+ larnı 98b/16

m.+ larnıŋ 98a/02

m.+ larnıŋnı 98a/07

m.+ nıŋ 98b/13

• **māl ü menāl:** Varı yoğu, bütün varlığı.

māl ü m.+ ıġa 98a/09

mālī <Ar. Mal ile ilgili.

m. 96b/17

mālikiyyet <Ar. Mâlik olma, sahip olma.

m.+ ge 99b/04

Mālikü'l-Mülk <Ar. Bütün mülkün gerçek sahibi olan Allah.

M. 99b/04

maᶜlūm <Ar. Bilinen.

m. 99a/22

m. bolġay 100a/07

m. bolur 101a/14

m.+ dur 105a/01

m. ḳılıp 92b/15

Māmāt <ö.a. Hz. Muhammed.

M. 105a/26

manĝa Bana.

m. 90a/19, 91a/23, 91b/18, 91b/23, 92a/21, 92b/19, 93a/05, 93b/15, 95a/26, 98a/15, 98b/24, 100b/22, 103a/21, 106a/16, 110b/14

manĝlay Alın.

m.+ ıda 90a/21, 103b/07

maᶜnā <Ar. Anlam, mana.

m. 90b/14, 104b/20, 109b/19

m. bolsam 98b/21

m.+ sı 92b/22, 99a/17, 99a/23, 106a/06

m.+ sıda 112b/24

maᶜnāsız <Ar. maᶜnā + T. -sız. mec. Yersiz, boş, yararsız.

m. 95b/24

mānicᶜ <Ar. Engel, mâni.

m.+ dür 104b/14

m.+ i 97a/15

manṣıb <Ar. Makam, derece.

m. 97a/13

manṣıbsızlıḳ <Ar. manṣıb + T. -sız + T. -lıḳ Herhangi bir makam sahibi olmama.

m.+ ḳa 98b/12

manẓar <Ar. Görünüş.

m.+ ıdur 112b/10

maᶜrifet <Ar. Bilgi, ilim.

m. 100b/03, 99b/06

m.+ i 100a/11, 99b/05

masḫaralıḳ <Ar. masḫara + T. -lıḳ Maskaralık, soytarılık.

m. 103a/16

māsivā <Ar. mā + sivā Dünya ve onunla ilgili her şey.

m. 89a/04

m.+ sı 100a/04

m.+ sıġa 104b/15

maᶜṣiyyet <Ar. Asilik, itaatsizlik.

m. 104a/13

m.+ de 94b/01

m.+ din 95a/09, 98b/10, 111b/18

m.+ ide 100b/25

m.+ lerniŋ 111b/11

maṣlaḥat <Ar. Dirlik, düzen.

m.+ ı 106b/16

maᶜṣūm <Ar. Suçsuz, günahsız.

m.+ durlar 91a/18

maṭlūb <Ar. İstenilen, talep edilen.

m.+ dın 108b/15

maṭᶜūn <Ar. Ayıplanmış olan.

m. 99a/11

Māverdī <Ar. ö.a. Şafiî Fıkıh âlimi.

M. 103a/03

māyide <Ar. (mā'ide) Sofra.

m.+ si 105b/09

maᶜyūb <Ar. Ayıplanmış, kusurlu.

m.+ ġa 96b/12

māyil <Ar. (mā'il) Meyilli, istekli , hevesli.

m. bolġay 110b/02

mażarrat <Ar. Zarar.

m.+ ı 102a/01

maᶜẕeret <Ar. Özür.

m. 96b/05

maẓhar<Ar. Bir şeyin göründüğü, çıktığı yer.

m. 99b/10

māżī <Ar. Geçmiş, geçmiş zaman.

m. 102b/01

maẓlūm <Ar. Zulme uğramış olan.

m.+ lar 89b/01

mażmūn <Ar. Mana.

m. 113a/04

m.+ ı bar érdi 93a/23

meᶜād <Ar. Dönüş yeri, ahiret.

m. 99b/15, 99b/16, 113b/01

meᶜāṣī <Ar. İsyanlar.

m. 100b/01, 104b/14, 106a/06

mebᶜaṯ<Ar. Gönderilme, yollanma.

m.+ ıda 107b/09

mebde'<Ar. Başlangıç, ilk, çıkış noktası.

m.+ sidür bola alur 102a/11

mebᶜūṯ<Ar. Peygamber olarak gönderilmiş kimse.

m. 99a/01

m. boldı 101b/04, 101b/06

mecīd <Ar. Ulu, büyük.

m. 100a/13

m.+ ḳa 100a/12

meclis <Ar. Meclis, topluluk.

m.+ din 99a/02

m.+ ġa 98b/22

m.+ leriñgizde 103a/13

medār <Ar. I. Dönence, yörünge.

m.+ ıda 97b/04

II. Yardımcı.

• **medār ḳıl-:** Yardım etmek, yardımcı olmak.

m. ḳılmaġıl 99b/22

meded <Ar. Yardım.

m.+ i 102b/16

m.+ i bolġay 92a/22

m. tapḳay 100b/18

• **meded bér-:** Yardım etmek.

m. bérgey 92a/09

meded-kār <Ar. meded + Far. kār Yardım elini uzatan, yardımcı.

m. 93b/12

m.+ ımız 92a/07

m.+ lar 102b/16

Medenī <Ar. Kurân-ı Kerîm'in Medine'de nazil olan ayet ve sureleri.

M.+ dür 95b/13

Medīne <Ar. y.a. Hicaz'da bulunan şehrin adı.

M.+ de 95b/12

M.+ din 100a/17

M.+ ge 106a/27

M.+ niñg 95b/21

Medyen <Ar. y.a. Medine ile Şam arasında Hz. Şuᶜayb' ın kavminin yerleştiği şehrin adı.

M. 91b/19, 91b/21, 91b/25, 91b/27, 94b/16, 103b/16, 103b/20, 104a/09

M.+ de 94b/18

M.+ e 91b/21

M.+ geçe 91b/24

Medyen bin İbrāhīm Ḫalīl <Ar. ö.a. Kişi adı.

M. 91b/21

mefṭūr <Ar. Yaratılmış.

m. bolup 110b/06

meger <Far. Meğer, ancak.

m. 90b/20, 91a/18, 91b/07, 93b/23, 95b/12, 96a/26, 96b/06, 97a/23, 98b/09, 98b/11, 99a/02, 99b/09, 99b/20, 99b/26, 100a/01, 100a/02, 101b/03, 102a/03, 102b/04, 103a/17, 103b/01, 103b/03, 103b/09, 104b/01, 104b/12, 104b/25, 105a/04, 105a/05, 105a/16,

105b/07, 107a/02, 108a/17, 112b/23, 113a/23

mehleke <Ar. Tehlikeli yer, uçurum.

m.+ si 104a/22

mekān <Ar. Yer.

m.+ da 99b/04

Mekke <Ar. y.a. Hicaz'da Kabe' nin bulunduğu ve Hz. Muhammed' in doğduğu mukaddes şehir.

M. 89a/08, 97a/14, 99b/15, 106b/09, 107a/08, 108a/24

M.+ de 95b/11, 106a/10

M.+ de érdiler 100a/16

M.+ ge 107b/09

M.+ ninĝ 95a/23, 96a/25,101b/26, 106a/27, 107a/10

Mekkī <Ar. Kurân-ı Kerîm'in Mekke'de nazil olan ayet ve sureleri.

M.+ dür 95b/12

M.+ ler 108a/26

mekr <Ar. Hile, düzen.

m.+ i 98b/26

mekrūh <Ar. İğrenç, tiksinti veren.

m. 93b/03

melāl <Ar. Usanma, usanç, bıkma.

m. 103b/06

melāmet <Ar. Ayıplama, kınama.

m. 109a/25

melāmī <Ar. Her türlü gösterişten uzak, dünya malından yüz çeviren kimse.

m.+ din 104b/14

melek <Ar. Allah' ın halleri diğer canlılara benzemeyecek şekilde nurdan yarattığı varlıklar.

m. 109b/12, 111a/03

melekūt <Ar. Hükümdarlık, saltanat, azamet.

m. 99b/04

Melekü'l-mevt<Ar. Ölüm meleği, Azrâil.

m. 101b/07

melīḥa <Ar. Melahat sahibi, güzel, şirin, sevimli.

m. 91a/09

melīl <Ar. Kederli.

m. 103a/02

melūl <Ar. Usanmış, bıkmış, bezmiş.

m. 106b/25

memālik <Ar. Memleketler.

m.+ dür 100a/08

m.+ leriñizdin 110a/14

memleket <Ar. Ülke, devlet toprağı.

m.+ inĝge 89a/15

memlūk <Ar. Köle.

m.+ i 110a/04

memnūᶜ <Ar. Yasak.

m.+ dur 92b/21

mén I. teklik kişi zamiri, ben.

m. 89b/06, 90a/13, 90a/14, 90b/14, 90b/19, 91a/20, 91a/23, 91a/24, 91a/25, 91b/15, 91b/16, 92a/20, 92a/21, 92a/22, 92b/17, 92b/18, 92b/23, 92b/25, 92b/26, 92b/27, 93a/04, 93a/14, 93a/16, 93a/20, 93b/10, 93b/14, 93b/27, 94a/04, 94a/09, 94a/10, 94b/22, 95a/03, 95a/26, 96a/06, 96a/07, 98a/15, 98a/16, 98b/12, 98b/17, 98b/23, 98b/24, 98b/25, 98b/27, 99a/01, 99b/18, 100a/12, 100a/13, 100b/17, 100b/18, 100b/19, 102b/19, 105b/12, 105b/23, 109a/03, 110b/15

m.+ din 93a/05, 93b/11, 93b/13, 94a/05, 94b/26, 100b/25

m.+ i 91a/21, 91b/06, 91b/18, 92b/03, 93a/01, 93b/11, 93b/13, 93b/14, 93b/27, 96a/05, 98a/14, 99a/07, 102b/20, 105b/24, 106b/21

m.+ inĝ 90a/25, 90a/27, 90b/19, 90b/20, 91a/16, 91a/20, 91a/23, 91b/18, 91b/23, 92a/19, 92a/20, 92a/26, 92b/03, 92b/12, 92b/23, 93a/03, 93a/05, 93b/09, 93b/11, 93b/12, 93b/13, 93b/14, 93b/26, 94a/06, 94a/08, 94b/23, 96a/06, 96b/20, 97b/11, 97b/12, 98a/15, 98b/14, 98b/25, 99a/01, 99b/17, 99b/19, 100a/12, 100b/03, 100b/04, 100b/24, 100b/26, 101b/26, 102a/02, 102b/01, 102b/19, 102b/20, 103b/17, 105b/11, 105b/23, 105b/24, 106a/13, 106a/15, 106b/21

kim m.+ inĝ 96b/20

menᶜ <Ar. Yasaklama, engel olma.

m. körsetür 104b/15

menāfiᶜ <Ar. Menfaatler, çıkarlar, yararlar.

m.+ i 96a/19

menāl <Ar. Ele geçirilen, sahip olunan şey.

māl ü m.+ ıġa 98a/09

Menef <y.a. Mısır' da bulunan bir şehir.

M. 91a/04

menfaᶜat <Ar. Çıkar, yarar.

m.+ lerin 92b/21

mensūḫ <Ar. Hükümsüz, hükmü kaldırılmış.

m. boluptur 92b/21

menzil <Ar. Konak yeri, varılacak yer.

m.+ e 105a/18

m.+ ge yétkürmes 95b/04

m.+ ige 106a/15

m.+ ler 106a/23

m.+ leridin 103b/24

m.+ lerimizġa 92b/10

menzilet <Ar. Konak yeri, ev, hane.

m.+ i 99a/16

merāyā<Ar. mec. Bir olayı, bir durumu yansıtan, göz önünde canlandıran olay, durum, şey.

m.+ sıdur 108a/14

merbūb <Ar. Kul, köle.

m.+ ıdurlar 110a/04

merfūᶜ <Ar. Kaldırılmış, yükseltilmiş.

m.+ dur 110b/19

merġūb <Ar. Rağbet edilen, aranılan, istenilen.

m.+ nı 96b/12

merḥūme <Ar. Allah' ın rahmetine kavuşmuş, Allah' ın rahmetiyle müjdelenmiş.

• **merḥūme ümmet:** Müslümanlar.

merḥūme ü.+in 105b/04

Meryem <Ar. ö.a. Hz. Musa' nın kız kardeşinin adı.

M.+ ġa 90b/03

mesālik <Ar. Tutulan yollar.

m.+ ini 91b/26

mesār<Ar. (mesārr)Sevinçler, zevkler.

m.+ ıġa 108a/22

meṣel <Ar. Örnek, benzer, misal.

m.+ ler 95b/07, 104a/27

m.+ leriŋ 110a/24

• **meṣel ur-:** Misal verme, misal getirme.

m.+ ler urmaḳda 104b/03

mes'ele <Ar. Ehemmiyetli iş.

m. 106b/10

mesken <Ar. Ev, oturulacak yer.

m.+ leri 96a/25

m.+ leriŋ 96b/01

meṣṭūr <Ar. Satırlanmış, yazılmış, çizilmiş.

m.+ dur 113a/10

mes'ūl <Ar. Cezaya çarptırılmış.

m. 97a/09

meşaḳḳat <Ar. Zorluk, sıkıntı, güçlük.

m. 101a/13, 96b/11

meşġūl<Ar. Bir işle uğraşan, iş görmekte olan.

m.+ durlar 91a/07

• **meşġūl bol-:** Bir işle uğraşmak.

m. bol 109a/03

m. boldı 90a/22

m. boldılar 89b/13

meşġūlluḳ <Ar. meşġūl + T. -luḳ Meşguliyet, uğraşı sahibi olma.

m. 106b/23

m. ḳılġay 97b/01

m. ḳılmadılar 104a/01

meşhūr<Ar. Tanınmış, bilinen.

• **meşhūrraḳ** Daha tanınmış, daha bilinen.

m. 92a/10, 95b/11, 101b/03

m.+ dur 91a/05

metā^{c} <Ar. Mal, eşya.

m. 108a/10

m.+ ınıñ̂g 96b/16

m.+ ları 89a/23

m.+ larını 99a/09

metbū^{c} <Ar. Kendisine tâbi olunan, uyulan, izinden gidilen .

m.+ lar 97a/02, 101a/27

mevā^{c}īd <Ar. Muayyen, belirli zamanlar.

m. 95b/06

mevc <Ar. Dalga.

m. 106b/27

mevcūd <Ar. Var olan, bulunan.

m. 100a/03

meveddet <Ar. Sevgi.

m. 109a/27

mev^{c}iẓe <Ar. Öğüt.

m.+ leri 112b/23

mevlā <Ar. I. Sahip, mâlik.

m.+ sı 97a/24

II. Kul köle azad eden.

m.+ sı érdi 100a/20

mevṣūf <Ar. Vasfolunmuş, vasıflanmış.

m. 94b/22

mevt <Ar. Ölüm.

m. 110a/05

mev^{c}ūd <Ar. Va'd olunmuş, söz verilmiş.

m. tapḳuçısıdur 96b/15

meyl <Ar. Meyletme, eğilme.

m.+ i 102a/18, 104a/07

• **meyl ḳıl-:** Yönelmek.

m. ḳıldı 90b/19

m. ḳılġay 109a/24

m. ḳılsalar 104a/21

meyyit <Ar. Ölümüş, ölü.

m. boldılar 108b/15

meẕellet <Ar. Zelillik, alçaklık.

m.+ i 99a/19

meẕkūr<Ar. Zikrolunan, adı geçen.

m. 113a/10

m.+ dur 97b/27, 100a/07, 100b/02, 111b/22

ġāyr-ı m.+ ġa 106b/14

Mıṣr <Ar. Afrika' nın kuzeyinde bir ülke adı.

M. 89a/12, 89a/20, 89a/23, 91a/04, 91a/05, 91a/06, 91b/08, 94a/21, 104a/04

M.+ dın 91b/22

M.+ ġa 91a/05, 93a/10

M.+ nıŋ̂g 89b/02, 91a/04

mihmān <Far. Misafir, konuk.

m. 92b/10, 103a/04

mihmāndārlıḳ <Far. mihmān + dār + T.-lıġ Misafir ağırlama, konuk etme

m.+ ınıŋ̂g (mihmāndārlıġınıŋ̂g) 103a/03

mihmānlıġ <Far. mihmān + T. -lıġ Misafir ağırlama, konuk etme.

m. 92b/10

miḥnet <Ar. Zahmet, eziyet, sıkıntı.

m. 96b/11, 101a/13, 108b/18

m.+ de 111a/09

m.+ ḳa 96b/16

mihr-bān <Far. Şefkatli, merhametli, yumuşak huylu.

m.+ lardın 91b/16

Mihr-bān <Far. ö.a. Allah'ın 99 isminden "Çokça merhamet eden" anlamına gelen "er-Raḥīm" adının karşılığıdır.

m. 91a/22

m.+ dur 108a/06

mihr-bānlıġ <Far. mihr + bān + T. -lıġ Allah'ın şefkat ve merhamet sahibi olması.

m. 109a/27

mihrsiz <Far. mihr + T. -siz Sevgisiz.

m. 91b/08

miḳdār <Ar. Miktar.

m. 98a/10, 113a/13

milk <Ar. Birinin tasarrufu atında bulunan şey, mülk.

m.+ inĝizde 110a/16

m.+ inĝizdin 110a/18

• **milk-i yemīn:** Köle, cariye.

m.-i yemīndürler 110a/14

mīm <Ar. Mim "م" harfi.

m. 100a/12, 107b/04

min- Binmek.

m.- ip 98a/26

miŋ̂ Bin.

m. 98b/01, 101b/03

• **miŋ̂ miŋ̂:** Binlerce.

m. 94a/19

miŋ̂ tört yüz Bin dört yüz.

m. 101b/05

minnet <Ar. Bir iyiliğe, bir iyilik yapana karşı kendini borçlu görme.

m.+ i 89a/06

• **minnet ḳoy-:** İyilik etmek, lutfetmek.

m. ḳoydı 99a/20

m. ḳoyġay 89a/19

minnetsizlıḳ <Ar. minnet + T. -siz + T. -lıḳ Minnetsizlik.

m.+ ıdın (minnetsizlıġıdın) 96a/21

misāfir<Ar. Yoldan gelen, yolcu.

m.+ ler 103a/16

m.+ ni 109b/21

mīṣāḳ <Ar. Sözleşme, andlaşma.

m. tuttı 110b/07

miṣl <Ar. Gibi, benzer.

m.+ i 98b/15, 104a/13, 110a/12

m.+ idin 113a/20

m.+ idür 104a/17

mīve <Far. Meyve.

m. 112b/01

m.+ leri 96a/19

muᶜāḳıb <Ar. Ceza veren, cezalandıran.

m. 104a/23

muᶜāmele <Ar. Davranış.

m.-i ḥasenīde 93a/02

muᶜāmelet <Ar. Davranış.

m.+ de 111a/24

muᶜānid <Ar. İnatçı.

m.+ lerġa 113a/21

m.+ leri 105a/17

muᶜāraża <Ar. Çekişme, kavga.

• **muᶜāraża ḳıl-:** Çekişmek, kavga etmek.

m. ḳıldılar 96b/12

m. ḳılġay 104b/20

m.+ sıġa bola almaslar 105b/17

muᶜarrıża <Ar. Tariz eden, dokunaklı söz söyleyen.

m.+ lardın 102b/02

muᶜarrif <Ar. Açıklayan, anlatan.

m.+ dürler 106b/19

muᶜaṣfer <Ar. Usfur ile boyanmış.

m. 98a/27, 98b/01

muᶜaṭṭal <Ar. Aylak, boş, işsiz.

m. ḳalur édi 109b/14

muᶜātebe <Ar. Azarlama.

m. 98a/24

muᶜāyene <Ar. Kontrol etme, inceleme.

m. körer 103b/25

muᶜayyen < Ar. Belli, belirli.

m. 90a/05, 106a/02

muᶜaẕẓam <Ar. Yüce, ulu, büyük.

m. 97b/02

m.+ ıda 96b/03

muᶜaẕẕeb < Ar. Eziyet çeken, azap içinde bulunan.

m. bolurlar 104a/23

mūcib <Ar. Gerekli, sebep.

m.+ i 104b/06, 97a/15

m.+ i bolġay 100b/04, 94b/01

m.+ idür 96a/03, 96a/14

m.+ ini 104b/21

m.+ leri 106a/06, 108b/03

mūcid <Ar. Yeni bir şey meydana getiren, vücut veren.

m.+ i 106b/19

muᶜciz <Ar. Herkesi yaptıklarıyla hayrette bırakan.

m.+ i 105b/13

muᶜcizāt <Ar. Mucizeler.

m. 105b/24

muᶜcize <Ar. Mucize.

m. 93b/07, 105a/24, 105b/17, 113a/21

m.-i Ṣāliḥ 105b/09

m. bolġay 105a/25

m.+ ler 93b/22, 95a/16, 104a/04, 105b/10, 108b/01, 112a/16

m.+ lerdin 95a/19

m.+ si érdi 105a/24

muġannī <Ar. Nağmeli ve ahenkli bir sesle okuyan.

m.+ lerni 108b/25

muġanniye <Ar. Zakir, zikreden.

m.+ si 109a/09

muġayyire <Ar. Değiştirilmiş, başkalaştırılmış.

m. 96b/13, 97a/17

m.+ dür 96b/18

muḥabbet <Ar. Sevgi, samimi yakınlık.

m. 108b/18

m.+ i 89b/05, 90a/12, 104a/21

m.+ idin 89a/04

m.+ iniŋ 106a/11

muhācir <Ar. Hicret eden, Mekke´den Medine´ye göç eden kimse.

m.+ ler 100a/17

muḥaḳḳıḳ < Ar. Hakikati ortaya çıkaran.

m.+ lar 100a/03, 104b/21, 111b/19

muḫālefet <Ar. Muhaliflik, uygunsuzluk, aykırılık.

m. 109a/25

m.+ i 109b/04

m.+ ide 109b/11

m.+ ininĝ 96a/14

muḫālif <Ar. Aykırılık gösteren, uymayan, inatçı.

m. bolġusıdurlar 109b/10

Muḥammed <Ar. ö.a. En son peygamber. Kendisine Kurân-ı Kerîm adlı kitap indirilmiş olup "tekrar tekrar övülmüş, methedilmiş" manasına gelen bu isim ilk olarak Hz. Muhammed' e verilmiştir.

M. 94a/24, 94b/08, 94b/25, 95a/18, 95a/19, 96a/08, 96a/12, 97a/25, 99b/17, 100b/19, 102a/07, 105a/15, 105b/05, 105b/07, 107b/04, 107b/05, 110b/01, 110b/09, 111a/13, 112a/14, 112b/15, 113a/21, 113a/25

Ḥażret-i M. 94b/21

M.+ ġa 95a/19, 105b/09

M.+ ni 97a/13

muḥaṣṣın <Ar. Kendini haramdan koruyan.

m.+ dın 98b/20

m.+ nı 98b/20

muḫāṭab < Ar. Kendisine söz söylenilen.

m. 99b/26

muḥib <Ar. (muhibb) Seven, sevgi besleyen.

m.+ ler 89a/04

m.+ lerġa 89a/06

muḥiḳ <Ar. (muhiḳḳ) İhkak eden, hakkı yerine getiren.

m. 93b/27

muḥīṭ < Ar. Çeviren, kuşatan.

m.+ dür 106a/06

muḥkem <Ar. Sağlamlaştırılmış.

m. 104a/26

muḫliṣ < Ar. Dostluğu, samimiliği, gönülden olan.

m.+ ler 105a/10

m.+ lerdürler 107a/02

muḥtāc<Ar. İhtiyacı olan, muhtaç.

m. 92a/21, 111a/17

m.+ durlar 100b/17

muḫtār<Ar. İhtiyar eden, seçkin, seçilmiş.

m. 97a/18

muḫtelif <Ar. Türlü, çeşitli.

m. 94b/12, 109b/06

muᶜīd <Ar. Yaratılmışları yok ettikten sonra tekrar yaratan Allah.

m.+ i bolġay 102a/11

muḳābele <Ar. I. Karşılık verme, karşılama.

m. ḳılınĝızlar 105a/05

m. ḳılmas 96a/01

II. Karşı gelme.

m.+ sidin 110b/26

muḳaddes <Ar. Kutsal.

m. 99b/01, 105a/12

muḳarrer <Ar. Kararlaştırılmış, kesin.

m. 113b/02

m. boluptur 111a/18

m. ḳıldı 98b/18

m. ḳıldılar 90b/21

m. ḳılıpdur 97b/09, 100b/07, 105a/27

muḳaṭṭaᶜa < Ar. Kesilmiş.

ḥurūf-ı m. 100a/10, 107b/02

muḳayyed <Ar. Bağlı, kayıtlı.

m. bolup 104a/22, 106a/17

muḳāvemet <Ar. Dayanma, direnme, karşı koyma.

m.+ ining 96a/15

muḳbil <Ar. Bahtı açık, kutlu, mutlu.

m. 112b/19

muḳīm <Ar. İkamet eden, oturan.

m. 94b/16, 109b/21

muḳteżā <Ar. Gerekli olan, gereken.

m.+ sı 99a/20, 110a/12

m.+ sı bolġay 99a/19

munga İşaret zamirinin yönelme hâli, buna.

m. 91a/01, 108b/18

muna İşaret zamirinin yönelme hâli, buna.

m. 98b/25

munda Burada.

m. 90b/28, 97b/26, 99b/16, 101b/25, 106a/10

mundaḳ Böyle, bunun gibi, böylece.

m. 96b/15, 97a/13, 110b/26

m.+ dur 107b/15

mundın Bundan.

m. 95a/21, 95b/01, 98a/14, 100b/09, 101b/19, 102b/09, 105b/10, 105b/12, 105b/17, 110b/14

munıng Bunun.

m. 111a/15

• **munıng dék:** Bu şekilde, bunu gibi, böyle.

m. 93b/23, 93b/24, 94a/25, 94b/15, 95a/01, 106b/20, 107a/12, 110a/23, 113a/05

m.+ dür 113a/24

murād <Ar. Arzu, istek.

m. 89b/19, 90b/28, 95b/10, 95b/11, 96b/18, 97b/26, 98a/02, 98a/17,

99a/10, 99a/25, 99b/27, 102a/23, 105a/13, 108a/19, 109a/11, 110b/04, 110b/18, 111b/11, 111b/14, 111b/19

m.-ı z̲ikrdin 104b/20

m.+ ı 111a/19

m.+ ḳa 89b/01

m.+ lar 89a/07

murāḳabe <Ar. Kendi iç dünyasına dalma.

m. 111b/20

murġ-zār <Far. Çayır çimen, bahçe.

m.+ ıda 108b/21

mūriṯ <Ar. Miras bırakan.

m.+ idür 104b/06

murtakim <Ar. Yığılmış.

m. 112a/23

Murtażā <Ar. ö.a. Hz. Ali, Hz. Muhammed'in damadı, Hz. Ali' nin lakabı.

• **Murtażā-yı ᶜAlī:** Hz. Ali' nin "razı olunmuş" anlamına gelen lakabıdır.

Murtażā-yı ᶜA. 101a/14

Mūsā < Ar. ö.a. İsrailoğulları'na gönderilen, kendisine Tevrat indirilen peygamber.

M. 89a/10, 89b/04, 89b/05, 89b/11, 89b/23, 90a/25, 90b/03, 90b/08, 90b/09, 90b/16, 90b/17, 90b/26, 91a/01, 91a/04, 91a/08, 91a/11, 91a/13, 91a/14, 91a/15, 91a/25, 91b/01, 91b/03, 91b/04, 91b/05, 91b/09, 91b/11, 91b/13, 91b/19, 91b/20, 91b/22, 91b/24, 92a/11, 92a/13, 92a/15, 92a/19, 92a/24, 92b/01, 92b/03, 92b/04, 92b/07, 92b/11, 93a/02, 93a/08, 93a/13, 93a/19, 93a/20, 93a/22, 93a/24, 93b/01, 93b/09, 93b/22, 94a/05, 94a/10, 94b/09, 94b/10, 94b/17, 94b/21, 94b/23, 94b/25, 95a/19, 95a/22, 97b/17, 97b/18, 97b/23, 98a/17, 98b/11, 98b/12, 98b/14, 98b/15, 98b/19, 98b/22, 98b/26, 98b/27, 99a/02, 99a/04, 99a/08, 99a/09, 104a/03, 105b/09, 109a/03

Ḥażret-i M. 91a/19, 99a/06

M.+ da bar érdi 95a/16

M.+ dın 91a/13, 94b/12

M.+ ġa 90b/07, 91a/11, 91b/13, 92b/14, 93a/17, 94b/05, 95a/21, 95a/26, 98b/12

M.+ nı 90a/03, 90a/07, 90a/11, 90b/17, 90b/21, 90b/23, 92b/13, 94a/10, 94b/20

M.+ nın̂g 89b/08, 89b/09, 89b/15, 89b/26, 90a/02, 90a/18, 90a/23,

90b/04, 90b/22, 91a/13, 91b/10, 93a/18, 94a/09, 94a/17, 97b/18, 97b/19, 99a/05

muṣaddar <Ar. Südur etmiş, çıkmış.

m.+ dur 109a/09

muṣāḥabet <Ar. Sohbet etme, konuşma, görüşme.

m. 96a/03

musaḫḫar <Ar. Ele geçirilmiş.

• **musaḫḫar ḳıl-:** Emrine vermek, istifadesine sunmak.

m. ḳıldı 106b/10

muṣāḥib <Ar. Biriyle sohbet eden, konuşan, arkadaş.

m.+ i érdi 93a/09

muṣannef <Ar. Telif olunmuş, yazılmış.

m.+ ide 105a/26

muṣliḥ <Ar. Islah eden, iyileştiren.

m. 109a/17

Muṣṭafa <Ar. ö.a. Hz. Muhammed' in adlarından biri. .

Ḥażret-i M. 97a/16

mustaḳīm <Ar. Doğru, doğruluktan şaşmayan.

• **mustaḳīm yol:** Doğru yol, Hak yolu.

m. 110b/08

mutabaṣṣır <Ar. Açıkgöz.

m. 99b/16

mutaṣavver <Ar. Tasavvur edilmiş, zihnen kurulmuş, düşünülmüş.

m. 96b/14

mu'temin <Ar. Güvenen, inanan, emniyet eden.

m. tutar 96a/21

muṭīʿ <Ar. İtaat eden, boyun eğen.

m.+ lerdürler 102b/13

m.+ lerġa 89a/06

muṭlaḳ <Ar. Kesin.

m. 112b/25

muṭlaḳā <Ar. Kesinlikle, zorunlu olarak, kayıtsız şartsız.

m. 105a/20, 109b/09

muṭṭaliʿ < Ar. Haber almış, öğrenmiş

m.+ dür 98a/24

• **muṭṭaliʿ bol-:** Haberdar olmak.

m. bolġay 94a/09

m. bolġaylar 109b/03

muttaṣıl <Ar. Sürekli, durmadan.

m. 112a/20

m.+ dur 112a/23

muvāʿaẓa <Ar. Vaaz ve nasihat etme.

m.+ nı 95b/06

muvāfaḳat <Ar. Uygun görme, kabul etme.

m. 110b/16

muvāfıḳ <Ar. Uygun.

m. 105a/11

m. bolsa 110b/15

m.+ ıdın 100a/01

muvaḥḥid <Ar. Allah´ın birliğine inanan.

m.+ ler 89a/04, 105a/10

muvaḳḳıf < Ar. Durduran, alıkoyan.

[c]arż-ı m.+ ıġa 104b/08

muvażża[c] <Ar. İtibarsız, saygınlığını kaybetmiş.

m.+ıda 99b/10

Muvażżaḥ <Ar. Bir tefsir kitabı.

M.+ da 91b/19, 95b/19, 98b/01, 109a/27

Muzāḥim <Ar. ö.a. Firavun' un Allah' a iman etmiş olan karısı Âsiye' nin babası.

M.+ niñg 90a/17

muẓlime <Ar. Bilinmeyen, şüpheli.

m. 104b/14

mużmaḥil <Ar. Yok olmuş, çökmüş, perişan olmuş.

m. 100a/06

mużmer <Ar. Gizli, içinde saklı.

m. 99b/10

[c]ilm-i m.- dür 99a/17

mużṭarib <Ar. Iztırabı, sıkıntısı olan, rahatsız.

m.+ dür 90b/10

mü Soru edatı.

éşitmes mü 112b/19

yétmes müdür 105b/13

mübāhāt <Ar. Övünme.

m. 96b/09

mübalaġa <Ar. Aşırı, fazla, bir şeyi abartma.

m.+ sı 89b/24

mübārek <Ar. Bereketli, uğurlu.

m. 99b/13, 100a/21, 102b/24, 103b/07

mübāşeret <Ar. Bir işe başlama ve devam etme.

m. 103a/11

m.+ in 98b/10

mübeyyen <Ar. Açıkça söylenmiş, açıklanmış.

m. 110a/23

mübtelā <Ar. Bağımlı, tutulmuş.

m. bolmaġaylar 100a/15

m. bolup 90a/04

m. ḳılmaḳ 101a/12

mücādele <Ar. Herhangi bir amaca erişmek, bir kuvvete karşı koyabilmek için bir kişi veya topluluğun güçlü, sürekli çabası.

m. ḳıldı 96b/13

mücāhede <Ar. Cihad etme, savaşma.

m. 107a/20

m.+ lerġa 107a/23

m.+ leridin 100b/11

mücāhid <Ar. Cihad eden, savaşan.

m.+ lerġa 107a/19

mücāzāt <Ar. Ceza, suçlara verilen karşılık.

m.+ ım 100b/26

müdāvemet <Ar. Devam etme, bir yere her vakit gidip gelme.

m. 104b/06

müddeʿā < Ar. İddia olunmuş.

m. 105b/18

müddet <Ar. Zaman, vakit.

m.+ de 107b/17

m.+ din 93a/04

m.+ i 95a/06

m.+ i érdi 106a/01

m.+ ide 96b/09

m.+ ini 93a/08

m.+ ler 94b/13

müdebbeḫ <Ar. Aydınlatılmış.

m. 98b/12

mü'eddī <Ar. Bir şeyin mükellefi.

m. 96b/17

müfsid <Ar. Bozucu, bozan.

m.+ din 109a/17

Mühecceʿ <Ar. ö.a. Hz. Ömer' in kölesi.

m. 100a/20, 100a/22

müheyyā <Ar. Hazır, kolaylaştırılmış olan.

m. bolmaġay 106b/01

mühim < Ar. (mühimm) Önemli.

m.+ ler 89a/07

mühr <Far. Mühür.

m.+ i 98b/25

m.+ ini 98b/26

• **mühr ur-:** mec. Mühürlemek, kapamak, sona erdirmek.

m. urar 113a/24

mühre < Far. Bir çeşit yuvarlak şey.

m.+ ler 103a/15

müjde <Far. Sevinçli ve iyi haber, müjde, muştu.

m. bérgüçiler 112a/10

m. tapıpdurlar 95a/01

mükābere <Ar. Kendini büyük görme, kibirlenme.

m.+ ler ḳılurlar 105b/07

mükāfāt <Ar. Bir iş veya hizmete karşılık verilen ödül, karşılık.

m. 100a/03, 111a/27

m.+ ımız 94a/22

m.+ lar 111a/22

mükerrem <Ar. Saygın, muhterem.

m. 108b/22

mükeẕẕib <Ar. Tekzip eden, yalanlayan.

m.+ lerniñ 101b/10

mülaḫḫaṣ <Ar. Telhis edilmiş, özü çıkarılmış, hülâsası.

m.+ ı 98a/21, 102a/09, 108a/17, 110a/18

mülāḥaẓa <Ar. Ayrıntılı düşünme, dikkat kesilme.

m.+ dın 104a/01

m.+ sıda 104b/16

mülāzemet <Ar. I. Bir şeye veya kimseye bağlanma.

m.+ iġa 95b/12

II. Devam etme, devamlılık gösterme.

m.+ i 102a/19

m.+ in 104b/07

mülāzım <Ar. Bir yere veya kimseye sarılıp ayrılmayan, tutunup kalan.

m.+ ı bolunġızlar 110b/05

mülk <Ar. I. Mal.

m. 89a/26, 89b/04, 99b/04, 104a/25

II. Güç, kudret, saltanat, hükümranlık.

ḥażret-i m.-i ḳadīr 111b/16

m.+ din 107b/04

m.+ ide 104a/25, 110a/23

m.+ leriniñ 89a/23

mülkiyyet <Ar. Mülk sahipliği.

m. 99b/04

mü'min <Ar. İman etmiş, inanmış.

m. 100b/26, 103a/27, 109a/17

m.+ i 90a/02

m.+ i érdi 91b/11

m.+ ler 94b/03, 97a/22, 101a/20, 101a/22, 106a/10, 107b/26, 107b/27, 108a/07, 111a/12, 112a/08, 113a/05, 113a/09, 113a/23

m.+ lerdin 101b/14

m.+ lerdür 112a/07

m.+ lerdürler 95b/10

m.+ lerġa 98a/04

m.+ leri 105b/03, 106a/27

m.+ lerniṉg 100a/24, 106a/14, 112a/18

mümkin <Ar. Mümkün, olabilir, mümkün.

m. 110a/11

m.+ dür 94a/12

m.+ lerniṉg 106b/11, 106b/19, 108a/14

mümkināt <Ar. Mümkün olanlar.

m. 102a/12

m.+ larġa 112b/07

mümteni^{c} <Ar. İmkansız.

m.+ dür 108a/08

münācāt <Ar. Allah´a dua etme, yalvarma.

m. 103a/20, 89a/06, 91a/19

münāferet <Ar. Nefret etme.

m. 109a/25

münāfıḳ <Ar. İkiyüzlü, münafık.

m. 95b/24

m.+ lardurlar 101a/04

m.+ ları 95b/21

m.+ larnı 101a/12

münāfī <Ar. Zıt, uymaz, aykırı.

m.+ si 105a/27

münāḳaşa <Ar. Tartışma.

m. 92b/27

münāsib <Ar. Uygun, yerinde, yaraşır, yakışır.

m.+ i bolġusıdur 105a/02

m. körünür 109a/16

münāẓara <Ar. Bir konu üzerinde karşılıklı müzakere yapma.

m. 93b/14

münderic <Ar. İçinde bulunan, yer almış.

m.+ dür 109b/13

müneccim <Ar. Yıldızların hareketlerini yorumlayarak bunlardan anlam çıkaran kişi, yıldız falcısı.

m.+ lerdin 90a/13

münevvir <Ar. Aydınlatıcı.

m. 97b/20

münīb <Ar. Uslu olan, Allah' a yönelen.

m. 110b/11

münc^{c}im <Ar. Nimet veren.

m. bolġaylar 108b/22

münḳaṭı^{c} < Ar. Kesilen, kesik

m. 112a/23

m. bolġay 108b/11

m.+ dur 100a/06

münkir <Ar. İnkar eden, kabullenmeyen.

m. 104b/21, 110a/08

m. boldıñgızlar 102a/04

m. bolmaġaylar 105a/16, 105b/07

m.+ din 104b/12

m.+ ler 113a/21

m.+ lerdürler 108a/21

m.+ lerġa 102a/07

m.+ leri 102a/05

m.+ lerim 99b/19

m. olġay 102b/13

mürāᶜāt <Ar. Gözetme.

m.+ ları 92b/27

mürtefiᶜ <Ar. Yüksek.

m. 100a/06

mürüvvet <Ar. İyilik.

m. 92b/10

müsebbiḥa Ar. İşaret parmağı.

m. 90b/09

müsellem <Ar. Doğruluğu kabul edilmiş, sabit, kesin.

m. tutma 100a/13

müselmān <Ar. Müslüman.

m.+ lar 107b/19

m.+ nıñg 100a/16

müstaḥaḳ <Ar. Hak eden, uygun görülmüş.

m.+ ı bolupturdurlar 102a/01

m.+ ıdurlar 112a/19

m.+ ınıñg 97a/23

müstaḳbel <Ar. İstikbal edilen, karşılanan.

m. 106a/06

müstaḳil <Ar. Başlı başına, kendi kendine, bağımsız.

m. bolsalar 110a/17

müşābih <Ar. Benzeyen, benzer.

m.+ i 109b/02

müşāhede <Ar. Bir şeyi gözleme.

m. 90b/25

m. ḳıldı 93a/21

m. ḳılıp 103b/07

m.+ lerġa 107a/23

m.+ sidin 109a/06

m.+ siniñg 100a/08

müşākil <Ar. Şekilce benzeyen.

m.+ i 109b/01

müşārün-ileyh <Ar. Kendisine işaret olunan, adı geçen, adı anılan.

m. 89a/02

müşeyyed <Ar. Yüksek, sağlam yapılmış yapı.

m. 99a/20

müşkil <Ar. Güç, zor, çetin.

m. bolur 109b/14

müşrik <Ar. Allah' a ortak koşan.

m. 100b/26

m.+ ler 94a/25, 95a/16, 98a/23, 99b/27, 100a/18

m.+ lerdürler 110b/18

m.+ lerġa 111b/23

m.+ lerge 107b/14, 110a/27, 110b/21, 111a/05, 112b/22

m.+ leri 95a/22, 95a/23, 105a/21

m.+ leridin 95a/20, 106b/17

m.+ lerinin̂g 108b/06

m.+ lernin̂g 104a/26, 106a/25

mütābaᶜat <Ar. Arkasından gitme, tâbi olma.

m. 96a/14

m.+ ı 102a/19

m.+ ıġa 104a/21

m.+ ın̂g 96a/14

m.+ ımızını 101a/19

m.+ ın ḳılġay 105b/22

m. ḳılġay 96a/16

m. ḳılur érdük 95a/11

m. ḳılurlar 95b/01

mütābiᶜ <Ar. İtaat eden, tâbi olan, uyan.

m.+ idürler 95b/05

m.+ ler 94b/07

m.+ lerimni 106b/21

mütāreke <Ar. Bir meseleyi halletmek için bir şeyi terk etmek.

m.+ dür 96a/01

müteᶜaddī <Ar. Zorlayan, atak davranan.

m.+ dürler 96a/10

müteᶜammiden<Ar. Bilerek, tasarlayarak yapma.

m. 110b/13

müteᶜarrıż <Ar. Taaruz eden, saldıran.

m.+ ı bolmaslar 107a/11

mütefekkir <Ar. Düşünür, tefekkür eden.

m.+ ler 103a/07

müteferriḳ <Ar. Çeşitli, kısım kısım.

m.+ dur 112a/23

Mü'tefike <Ar. y.a. Yerle bir olmuş şehir.

M.+ ge bardı 102b/22

M.+ nin̂g 103b/12

müteġayyir <Ar. Değişmiş, başka hale geçmiş.

m. boldı 108a/03

mütelāşı <Ar. Değersiz, boş.

ḥudūd-ı m. 100a/06

mütemekkin <Ar. Temekkkün eden, bir yere yerleşen.

m. érdiler 104a/01

mütenāḳıż <Ar. Birbirine muhalif, zıt.

m. 106b/22

mütenāvil <Ar. Alıp yiyen, el uzatıp alan.

m. bolġay 107a/20

mütenebbih <Ar. Uyanık, aklı başında.

m. bolmadı 94a/20

müteneffir <Ar. Nefret eden, iğrenen, tiksinen.

m. bolmaġay 93b/03

m.+ dür 103a/10

mütetevvic <Ar. Taç giymiş, taçlı.

m. ḳılġaylar 108b/23

mütevālī <Ar. Birbiri ardınca giden.

m.+ dür 93b/21

mütevātir <Ar. Tevatür eden, halk arasında ağızdan ağza dolaşan.

m. 93b/21

müteveccih <Ar. I. Teveccüh eden, bir cihete, bir tarafa dönen, yönelen.

m. bolup 90b/18

II. Birine karşı sevgisi ve iyi düşünceleri olan.

m. érdi 91b/25

III. Bir tarafa gitmeye kalkan.

m. boldı 93a/10

mütevellī <Ar. Birinin yerine geçen.

m.+ si bolġay 102a/20

müttefiḳ <Ar. Birlik olmuş, ittifak yapmış.

m.+ lar 111a/20

müvekkel <Ar. Biri tarafından vekil tayin edilen, vekil edilen kimse.

m. 89b/03

m.+ lerġa 89b/06

müvekkil <Ar. Vekalet eden.

m. érdi 89b/04

m.+ lerdin 89b/09, 89b/27

müverriḫ <Ar. Tarihçi, tarih yazan.

m.+ lerdin 98a/18

müzāḥ <Ar. Eğlence.

m. 103a/14

müẓāheret <Ar. Yardım etme, koruma.

m.+ ini ḳılmas 91a/25

müzd <Far. Mükafat, karşılık, ecir, cevap.

m. 92b/02

m.-i dürridür 92b/14

m. bérgey 92a/27

m. bérilürler 95b/17

m.+ ge 92b/13

m.+ ge tutḳay 92b/13

m.+ i 103a/03, 92b/22

m.+ idür 92b/09, 106a/24

m.+ in 102b/27, 92a/27

müẕehhib <Ar. Tezhib eden, altın suyuna batıran.

m.+ i 105b/01

müzeyyen <Ar. Süslü, ziynetli.

m. 112b/11

m.+ dürler 94b/22

-N-

nā-dān <Far. Bilmez, cahil.

n.+ ları 99a/08

nafaḳa <Ar. Yiyecek parası.

n. ḳılurlar 95b/23

n.+ sınıñ 111a/16

nāfiẕ <Ar. Delen, delip geçen.

n.+ dür 107b/23

nāgāh < Far. zf. Ansızın, birdenbire.

n. 90a/06, 91a/27

nāgehān <Far. Birdenbire.

n. 106a/03

naġme < Ar. Ahenk, ezgi, güzel ses.

n.+ si 109a/02

nāḥiye <Ar. Küçük yer, bölge.

n.+ sidin 94b/09

n.+ siġa 91b/25

nāḥiyet <Ar. Küçük yer, bölge.

n.+ idin 96a/19

naḫle < Ar. Hurma ağacı.

n. 109a/16

nāḳa <Ar. Dişi deve.

n.+ sı 105b/09

naḳd < Ar. Akçe, maden para.

n.+ ini 100a/25

Naḳḳāş <Ar. Muhammed bin Hasen bin Muhammed bin Zeyd en-Nakkâş adlı Hadis ve Tefsir âliminin aynı adlı tefsir kitabı.

N. 91a/05

naḳl < Ar. Taşıma, aktarma.

• **naḳl ḳıl-:** Aktarmak.

n. ḳılıpdur 105a/26, 107b/02

n. ḳılur 94b/21, 99a/23, 100a/04, 101b/05, 104b/11, 104b/27, 106b/04, 109a/04, 110b/14

naḳṣ < Ar. Noksan, eksik.

n.+ ı 103b/20

nā-maᶜḳūl <Far. +nā + Ar. maᶜḳul, makul olmayan, akla uygun gelmeyen.

n. sağındılar 104a/02

namāz < Far. Namaz.

n. 104b/12, 104b/20, 110b/13

n.+ dın 105a/02

n.+ dur 104b/20

n.+ ı 104b/09, 104b/11, 104b/13, 104b/14, 104b/15, 104b/16, 109a/13, 109a/14

n.+ ıdur 104b/13, 109a/11

n.+ ıġa 109a/16

n.+ nı 104b/04, 110b/12

n. oḳuñgızlar 109a/10, 109a/13

n. oḳur érdi 104b/08

n. yéter 104b/04

nan < Far. Ekmek.

n. bişürgüçisi érdi 91a/10

n. bişürmek 89b/10

nā-pesendīde <Far. Beğenilmeyen, hoş olmayan.

n.+ dür 100b/03

naṣārā < Ar. Hristiyanlar.

n. 110b/18

nāṣıḥ <Ar. Nasihat eden, öğüt veren.

n.+ lar 98a/06

naṣīb < Ar. Pay, hisse.

n.+ iñg 98a/09

naṣīḥat < Ar. Öğüt.

n. 98a/04

n.+ idür 105b/22

n.+ lerin 112b/23

n.+ lerni 95b/07

Naṣr bin Ḥāriş <Ar. ö.a. Kişi adı.

N. 106a/01

naṣrāniyye <Ar. Hristiyan.

n. 105b/26

naᶜt < Ar. Bir şeyi methederek anlatma.

n. 95a/15

nāz <Far. Naz.

n. étküçi 108b/19

naẓar <Ar. Bakma, göz atma.

n. 104a/01

n.+ ġa 89a/27

n.+ ınıñg 112b/10

n. ḳılġaylar 109b/15

n.+ nı 99b/03

nāẓır <Ar. Bakan.

n.+ larnıñg 90a/12

nāzil <Ar. Yukarıdan aşağı inen.

n. boldı 100b/20, 105b/21, 96a/16, 96b/13

né Ne soru zamiri.

n. 90a/27, 90b/15, 91a/16, 92a/21, 92b/02, 92b/08, 92b/09, 93b/20, 95a/06, 95a/07, 95a/13, 96a/01, 97a/06, 97a/08, 97b/02, 98b/15, 98b/16, 98b/27, 99a/14, 99a/15, 99a/19, 99a/20, 99a/27, 100a/05, 102a/02, 102a/23, 102a/24, 102a/25, 104a/16, 104b/02, 104b/27, 106a/01, 106a/10, 106a/26, 107b/15,

108a/14, 108a/18, 108b/25, 110b/14, 111a/09, 111a/20, 111a/27, 113a/17

n. bolġay 105a/01

n.+ din 100b/18

n.+ dür 92a/04

nebī <Ar. Peygamber.

n.+ lerdin 93b/27

necāt <Ar. Kurtuluş.

n. 89a/05, 94a/02, 107a/06, 110b/26

n. bérdük 101b/13

n. bérgey 107a/03

n. bérgil 91b/18

Necrān <Ar. y.a. Yemen' de bir yer adı.

N.+ ġa bardılar 102b/21

néçe Nice, nasıl, ne kadar?

n. 89b/22, 90b/16, 98b/12, 104a/19, 110b/18

n.+ si 111b/15

nefᶜ <Ar. Menfaat, fayda, çıkar.

n.+ ni 101b/18

nefeḥāt <Ar. Üfürmeler.

n.+ da 104b/26

nefḥa <Ar. Üfürük.

n. 110a/01

nefḫ <Ar. Üfürme.

n.+ ıġa 99a/12

nefs <Ar. Ruh, can.

n. 100a/16, 104b/13, 107a/21, 111b/21

n.+ dür 111b/19

n.+ i 95b/05, 96b/26, 104a/19, 106a/18

n.+ inĝni 92b/19

n.+ imge 91a/20

n.+ inińg 110a/26, 111b/20

n.+ ler 99b/03, 103a/10

n.+ lerde 108a/15

n.+ leri 112a/04

n.+ leride 108a/14

n.+ lerige 104a/12, 108b/04

n.+ leriñgizdin 110a/17

n.+ leriñgizniñg 110a/13

n.+ leriniñg 89a/03

n.+ niñg 100b/09, 104a/23, 104b/14, 108a/15

nefsānī <Ar. Canlılığın uyandırdığı arzularla ilgili.

n. 109b/16

nefsāniyyet <Ar. Gizli düşmanlık.

n. 99b/02

nefy <Ar. Sürme, sürgün etme.

n. 110b/06

n.+ de 105a/19

n.+ din 100b/23

n.+ in 105a/27

ġa 100b/23

nehy <Ar. Yasak etme.

n.+ dür 110b/06

n. ḳılur 104b/15

n.+ ler 98b/19, 100a/15

n.+ lerġa 112b/25

néme Ne, ne kadar.

n. 92a/20, 99b/09, 100a/01, 101a/21, 101a/26, 102a/12, 104b/12, 108b/25, 111b/06

n.+ de 109b/09, 110a/15

n.+ din 96b/07, 104a/25, 112b/26

n.+ ge 99b/03, 104a/18, 105a/07, 105b/20, 106b/16, 111a/04, 112b/07, 113a/18

n.+ lerdin 109b/10

n.+ lerni 108a/10

n.+ lerniñ 96a/19, 100a/07, 104b/01

n.+ ni 100b/22, 100b/24, 104a/17, 104b/18, 112b/20

nemmāmlıġ <Ar. nemmām + T. -lıġ, Ara bozuculuk.

n. ḳılġay 90a/01

neseb <Ar. Nesil, soy.

n.+ de 103b/17

Nesṭūr <Ar. Süryani papazlarından Nastorius'un kurduğu mezhep.

N. 105a/14

neşā <Ar. İnşa etmek, yapmak.

n. 102a/13

neş'e <Ar. Neşe, keyif.

n.+ si 112b/09

neşr <Ar. Kıyamette bütün insanların dirilmesi.

n. 113a/06

n.+ ġa 102a/04, 109a/08

néteg Nasıl.

n. 90a/12, 96a/22, 98b/25, 101b/08, 102a/05, 102a/08, 110a/22, 112b/01

n. bara alġay 106b/01

n. bolġay 111b/24

n. érdi 94a/24, 108a/22

netīce <Ar. Sonuç.

n. 108b/05

nev^{c} <Ar. Çeşit, tür, cins.

n. 110a/01

n.+ idin 96a/19

nevāt <Ar. Hurma çekirdeği.

n.+ dın 109a/16

Nevḫābiz <ö.a. Hz. Musa'nın annesi.

N. 89b/16

nevmīd <Far. Ümitsiz.

• **nevmīd bol-:** Ümidini kesmek, ümitsiz olmak.

n. boldı 103a/20

n. boldılar 102a/27

n. bolmaġay érdiler 112b/14

n. bolurlar 111a/08

neẓẓāre <Ar. Bir şeye bakma, seyir.

n.+ ġa turdılar 92a/14

niᶜam <Ar. Nimetler.

n. bolġay 108b/25

nidā <Ar. Çağırma, bağırma, seslenme.

n.+ nıñ 93a/23, 97b/10

n.+ sıdın 93a/22

n. yétti 93a/18, 93a/27

• **nidā ḳıl-:** Seslenmek, nida etmek.

n. ḳıldı 94b/21

n. ḳıldılar 93a/17

n. ḳılduḳ 94b/20

n. ḳılġay 97a/05, 97b/10

• **nidā ḳılınıl-:** Seslenilmek, nida olunmak.

n. ḳılınıldı 93a/17

nifāk <Ar. Ara bozuculuk, münafıklık, ikiyüzlülük.

n. 101a/11

nihāyet<Ar. Son.

n.+ ḳa 108a/19

nihāyetsiz <Ar. Nihāyet + T. +siz, Sonsuz.

n. 112b/03

Nil < y.a. Nil Nehri.

N. 89b/19, 89b/20, 90a/03, 90a/04, 90a/05

niᶜmet <Ar. Nimet.

n. 96a/24, 107a/13

n.+ de 111a/09

n.+ i 96b/16, 105b/22, 111a/05

n.+ idin 107a/06, 110b/27, 112a/11

n.+ iġa 97b/09, 107a/12

n.+ iniñ 101b/24

n.+ ler 99a/24

n.+ lerdin 96b/10, 111a/01

n.+ lerġa 112a/13

n.+ lerge 112b/14

n.+ lerniñ 97a/24

n.+ niñ 101b/24

n. yiberipdür 98a/11

nīrān <Ar. Cehennem.

n. 104a/22

nisbet <Ar. İlgi.

n.+ i 112b/07

n.+ idin 109a/15

n.+ iġa 91a/19, 102a/13, 107b/07

n.+ in 103a/02

nişān <Far. İşaret, iz, belirti.

n. béripdürler 90a/01

nişāne <Far. iz, belirti.

n. 103b/14, 105b/09

n.+ dür 104b/02

n.+ leri 90a/20

n.+ leridin 109a/20, 109b/20, 109b/26, 112a/09

n.+ leridür 102b/07, 109b/12

n.+ si ḳılur érdiler 104a/13

n.+ sidür 103b/15

niyet <Ar. Niyet.

n.+ ige 100a/18

Nūḥ <Ar. Kur'an'da adı geçen üçüncü peygamberdir. Kavmi kendisini dinlemediği için ceza olarak su tufanı olmuş ve her şey suyun altında kalmıştır. Sadece Allah' a iman edenler ve her canlı varlıktan bir çift gemiye binerek kurtulmuştur.

N. 94b/05, 101b/04, 101b/05, 101b/09, 101b/11, 101b/14, 101b/27, 104a/11, 111b/15

N.+ ġa 101b/13

N.+ nı 101b/02

nūn <Ar. ن harfi.

n. 89b/16

nūr <Ar. Aydınlık, parlaklık, ışık.

n.+ lar 94b/06

n.+ larınıng̃ 109a/06

nuṣret <Ar. Yardım.

n. 97a/01, 107a/19, 112a/19

n.+ din 97a/02

n.+ ing̃ 113a/26

n.+ ḳa 96b/14

nuṭfe <Ar. Döl suyu.

n. 112b/26

n.+ din 108b/08, 109a/17

nübüvvet <Ar. Peygamberlik.

n. 89b/23, 90a/17, 91a/01, 91a/03, 92b/05, 96a/12, 97a/13, 97a/17, 97a/22

n.+ iġa 95a/15

n.+ ni 102b/26

n.+ ning̃ 91a/02

nükte <Ar. İnce manalı.

n.+ ni 96a/23

nümūdār <Far. Örnek.

n.+ ı 108a/15

nüşūr <Ar. Öldükten sonra dirilmeler.

n.+ da 110a/05

n.+ ġa 94a/23

• **nüşūr küni:** Öldükten sonra dirilme günü, mahşer günü.

nüşūr k.+ de 97a/25

nüzūl <Ar. Aşağı inme.

n.+ ıdın 107b/14

n.+ ınıŋ̂ 95a/13

-O-

oġlan I. Çocuk, evlat; nesil, soy.

o.+ ı 104a/22

o.+ larnıŋ̂ 106b/24

II. Erkek çocuk, oğul.

o.+ larıda 102b/26, 109b/07

o.+ larıdın 89a/16

o.+ ların 89a/14

III. Küçük çocuk.

o.+ larınıŋ̂ 89b/24

oġul Erkek çocuk, evlat.

o. 89b/04, 90a/01, 90a/18, 90b/20, 102b/27, 103a/01, 103a/22, 105a/06, 109a/27

o.+ dın 90a/14

o.+ ı (oğlı) 89a/15, 89b/26, 89b/27, 90a/21, 96a/06

o.+ ı 102b/24, 102b/25

o.+ ı érdi (oğlı) 97b/18

o.+ nı 89b/10, 90b/12

o.+ nıŋ̂ 90b/15

o.+ umdur (oğlumdur) 90a/25, 90a/27

o.+ unnıŋ̂ (oğlunnıŋ̂) 90b/02

oġulluḳ Evlat sahibi olma.

o.+ ḳa 90a/26

oġurluḳ Hırsızlık.

• **oġurluḳ ḳıl-:** Hırsızlık yapmak.

o. ḳılsa 98b/20

oḫşa- Benzemek.

o.- mastur 109b/09

o.- r 106b/24

oḫşaş Benzer, gibi.

o. 91a/01, 98b/04, 105a/17

o.+ ı 109a/20

oḫşat- Benzetmek.

o.- ıpdurlar 104a/23

oḳ Yayla atılan, ucunda sivri bir demir bulunan ince ve kısa tahta çubuk.

o. 93a/26, 94a/17

o.+ ı 94a/16

o.+ ınıŋ̂ 100a/20

o.+ unıŋ̂ 104a/13

oḳlat- mec. Ok gibi fırlatmak.

o.- tı 90a/03

oḳu- I. Okumak.

o.- dı 92b/04, 110a/21

o.- dılar 95a/16

o.- ġay 96b/04, 105a/18

o.- ġaylar 94b/18, 113a/18

o.- ġıl 104b/03, 109a/03, 109a/04

o.- ġuçı 105a/20, 105a/23

o.- maġanlar 107b/11

o. - maġıdın 99b/23

o. -maḳ 105b/03

o.- may 105a/19

o.- p 98a/18, 105a/23

o.- r 89a/09, 94b/17, 94b/22, 99a/22, 102a/04, 103a/08, 105a/21, 105a/22, 108b/10, 109b/14, 112b/02

o.- r érdiler 97b/20, 105b/04

o.- rlar 105b/21

II. Çağırmak, davet etmek.

o.- dum 95a/02

o.- ġıl 99b/24

o.- ġuçılar 89a/22

o.- rlar édi 103b/27

III. Seslenmek, çağırmak.

o.- ġay 96b/19e

o. - maġı 110a/01

o. -maḳ 112b/17

o. - maḳdın 112b/18

o.- ŋ̂gızlar 96b/27, 97a/01

o.- r 106a/19

o.- sa 109b/27

IV. Tapmak, ibadet etmek, dua etmek.

o.- maġıl 99b/25

o. - maḳka 99b/26

o.- r 104a/24

o.- rlar 107a/0, 110b/22

o.- sa érdiler 99a/07

V. Okumak; yardımcı fiil.

namāz o.- ŋ̂gızlar 109a/10, 109a/13

namāz o.- r érdi 104b/08

oḳul- Okunmak.

o.- sa 95b/13

o.- ur 105b/14

ol I. İşaret zamiri, o.

o. 89b/05, 89b/20, 90a/17, 90a/18, 90a/21, 90a/27, 90b/06, 90b/14, 91a/08, 91a/09, 91a/10, 91a/12, 91a/19, 91b/04, 91b/10, 91b/21, 92a/15, 92a/25, 92b/05, 92b/12, 92b/22, 92b/24, 93a/26, 93b/11, 93b/27, 94a/15, 95a/05, 95a/07, 95b/14, 96a/10, 96b/08, 96b/15, 97a/23, 97b/18, 98a/02, 98a/17, 98a/20, 98b/25, 99a/20, 99b/18, 99b/26, 100a/22, 101b/11, 101b/22, 102a/03, 102b/20, 103b/01, 103b/09, 103b/15, 104a/25, 104b/09, 104b/25, 104b/27, 105a/04, 105b/05, 107b/07, 107b/22, 108a/02,

108a/06, 108b/18, 108b/23, 109a/02, 110b/04, 110b/05, 111b/13, 113a/02
o.+ dur 89b/07, 89b/09, 90a/02, 90a/26, 90b/03, 92a/10, 92b/09, 92b/23, 94a/02, 95a/13, 95b/11, 96a/25, 97a/22, 97a/24, 97b/18, 97b/21, 97b/22, 100a/03, 100a/20, 100b/07, 101b/04, 102a/23, 105b/04, 106b/08, 106b/12, 106b/20, 106b/25, 108a/13, 109a/21, 109a/23, 109b/15, 109b/21, 109b/26, 110a/06, 110a/11, 110a/18, 110b/07, 111b/02, 112a/09, 112a/19, 112b/06, 112b/26
o.+ durur 89b/25
II. İşaret sıfatı, o.
o. 89b/07, 89b/09, 89b/10, 89b/13, 90a/01, 90a/05, 90a/06, 90a/13, 90a/24, 90b/02, 90b/12, 90b/15, 90b/16, 90b/26, 90b/28, 91a/07, 91a/11, 91a/12, 91a/26, 91a/27, 91b/02, 91b/03, 91b/04, 91b/11, 91b/16, 91b/17, 91b/20, 91b/26, 91b/27, 92a/12, 92a/20, 92a/25, 92b/04, 92b/11, 92b/12, 92b/17, 92b/24, 93a/08, 93a/15, 93a/17, 93a/18, 93a/23, 93a/25, 93b/22, 93b/25, 94a/06, 94a/14, 94a/17, 94a/18, 94b/06, 94b/12, 95a/15, 95a/16, 95a/17, 95a/26, 95b/03, 95b/16, 95b/17, 96a/04, 96a/25, 96b/01, 96b/03, 96b/10, 96b/15, 96b/17, 97a/07, 97a/08, 97a/10, 97a/24, 97b/15, 98a/08, 98a/09, 98a/10, 98b/05, 99a/02, 99a/13, 99a/25, 99b/06, 99b/09, 99b/18, 99b/27, 100b/15, 100b/22, 102a/12, 102a/27, 102b/02, 102b/12, 102b/15, 102b/19, 102b/23, 103a/05, 103a/07, 103a/09, 103a/10, 103a/22, 103a/24, 103a/26, 103b/04, 103b/06, 103b/11, 103b/14, 103b/15, 104b/12, 105a/20, 105a/24, 105b/27, 106a/03, 106a/23, 106a/24, 106b/18, 107a/02, 107a/03, 107a/04, 107a/16, 107b/17, 107b/25, 108a/19, 108a/23, 108b/08, 108b/14, 108b/15, 108b/16, 109a/08, 109a/09, 109b/23, 110a/02, 110a/15, 110b/05, 110b/19, 110b/24, 110b/25, 111a/03, 111a/04, 111a/08, 111a/20, 111a/24, 111a/27, 111b/06, 112a/02, 112a/07, 112a/25, 112b/01, 113a/03, 113a/07, 113a/12, 113a/16, 113b/02

ol- I. Olmak
ya o.- ġay 90a/08
II. Olmak; yardımcı fiil.
münkir o.- ġay 102b/13
emīn o.- ġaylar érdi 97a/04
āgāh o.- up 100a/18

olça Öylece, o şekilde.
o. 91a/23, 92a/21, 93a/06, 95a/19, 95a/21, 96a/13, 96b/07, 96b/09,

97a/07, 97a/15, 97a/21, 97a/22, 97b/24, 100a/27, 100b/27, 101a/10, 104a/24, 104b/03, 105a/01, 105a/08, 105b/24, 107a/05, 108a/16, 110b/20, 110b/27, 111a/07, 111a/21, 111a/24, 111a/26, 113a/01, 113a/15

o. bar érdiler 89a/25, 97b/16

o.+ da 98a/06, 110a/14, 113a/12

o.+ dın 90a/14, 95b/23, 96b/25, 97a/20, 101b/01, 105b/19, 108a/26, 111a/18, 111b/08

o.+ ġa 93a/06, 98b/04

o.+ nıŋ̂g 95a/08, 106a/09, 108b/06, 111b/10, 111b/17

o. yapar 97a/21

olçaḳlıġ Öylece, o şekilde.

o. 112b/20

ol kim o ki.

o. 89a/19, 89b/18, 90a/22, 90b/25, 91b/06, 91b/23, 92a/15, 92b/21, 92b/26, 93a/19, 93a/24, 93b/14, 93b/19, 94a/22, 97b/15, 98a/19, 98a/21, 98a/22, 99a/18, 99a/23, 99b/13, 99b/20, 100a/15, 100b/01, 100b/02, 101a/20, 101b/25, 102a/09, 102a/11, 102b/04, 103a/17, 105b/13, 105b/18, 106a/05, 107a/08, 107a/09, 108a/17, 108a/26, 109a/06, 110a/06, 110b/20, 111a/10, 111b/14, 112b/03, 113a/04

o. bar érdiler 100b/14

o. bolġay 91b/07, 91b/08

o. tutḳay 91b/04

oltur- I. Bir yerde sürekli olarak kalmak, ikamet etmek.

o.- madılar 96a/26

II. Yerleşmek, binmek.

o.- salar 106b/27

oŋ̂g Sağ.

o. 93a/18, 93b/05, 105a/19

on On.

o. 92a/15, 92b/24, 92b/26, 93a/04, 93a/09, 100b/16, 107b/16

o.+ dın 97b/26

on toḳḳuz Sayı adı, on dokuz.

o. 109b/07

on yétti Sayı adı, on yedi.

o. 109b/07

op- Çekmek, yutmak.

yér o.- ḳandın 99a/16

orta Bir şeyin eşit olarak ayrılabileceği bölüm.

o.+ sıda tutḳay 97b/04

ortaḳ Ortak, şerik.

o.+ larıdın 108b/12

o.+ larıŋ̂ızdın 111b/05

orun Yer, mahal, mekan

o.+ ıġa (ornıġa) 91b/15

ot I. Bitki, ot.

o. 109a/19, 111b/12

o.+ dın 91b/24

o.+ ı 93a/21

o.+ lar 112b/02

o. öner 109b/23

II. Ateş.

o. 89b/10, 89b/11, 93a/22, 94a/27, 101a/13, 102b/06, 102b/07

o.+ dın 93a/15, 93a/16, 102b/16, 102b/17

o.+ dur 112a/04

o. çıḳmas 93a/12

o.+ ı 94a/05

o.+ ıda 108b/19

o.+ ını 93a/14

o.+ ınıŋ̂ 93a/21

o.+ ḳa 93a/17, 94a/27, 102b/06

o.+ lardın 94a/02

o.+ nıŋ̂ 93a/15

otun Odun.

o. tartmaḳḳa 91a/10

otuz Sayı adı, otuz.

o. 90b/27, 110b/16

otuz altı Sayı adı, otuz altı.

o. 109b/07

oyna- Oynamak, eğlenmek.

o.- r érdi 89b/12

o.- rlar 105b/16

oyun Oyun, eğlence.

o. 104b/02, 106b/23, 108a/18

o.+ ıġa 106b/24

-Ö-

ögret- Bir kimseye bir konuda bilgi vermek, öğretmek.

ö.- tük 95a/04

ögün- Övünmek, kendini övmek.

ö.- ürler 98a/13

ögür- Ekmek için toprağı hazır hale getirmek.

yérni ö.- diler 108a/24

öl- Ölmek.

ö.- di 91a/15

ö.- gen 112b/03

ö.- gendin 102a/06, 106b/18, 108b/09

ö.- geni 112b/02

ö.- genidin 112b/04

ö.- genler 103b/23

ö.- genlerniŋ̂ 112b/04

ö. -mek 111b/09

ö.- üpdür 112b/17

öldür- Öldürmek.

ö.- ür 103a/12

→ **Öltür-**

öltür- Öldürmek.

ö.- di 91a/14, 91a/25, 111b/14

ö.- diler 89a/16

ö.- dün̂g 91b/06

ö.- düm 94a/17

ö.- genidin 91a/15

ö.- gey 91b/06, 110a/06

ö.- geyler 89b/04, 91b/14, 93b/10

ö.- megide 89a/18

ö.- megige 91b/03, 91b/10

ö. -mek 91a/21, 107a/09, 111b/06

ö.- mekdin 90a/12

ö.- men̂gizler 90a/19, 90a/26

ö.- ün̂güzler 102b/05

ö.- üp 93b/10

ö.- üptür 91b/09

ö.- ür 111b/03

ö.- ür érdi 89a/14

ö.- ürler 107a/10

→ **öldür-**

öltürül- Öldürülmek.

ö.- di 94a/19

ö.- gen 91b/15

ö.- üp édi 107b/21

ölüg Ölü.

ö. 89b/07

ö.+ din 109a/16

ö.+ lerge 112b/16

ö.+ lerni 112b/05

ö.+ ni 109a/18

ölüm Ölüm.

ö. 91a/15, 96a/04, 106a/03, 106a/18

ö.+ din 96a/07

ö.+ nin̂g 106a/18

ᶜömr <Ar. Ömür, yaşam, hayat.

ᶜö. 101b/08

ᶜö.+ i 101b/05

ᶜö.+ leridin 108a/27

ᶜö.+ nin̂g 105a/25, 105b/01

ᶜö. taptılar 108a/26

ön- Yetişmek, bitmek.

ot ö.- er 109b/23

ö.- mestür 111b/12

örget- Öğretmek.

ö.- ip érdi 98a/17

örmekçi Örümcek.

ö. 104a/14, 104a/19

ö.+ nin̂g 104a/16, 104a/18

öt- Geçmek, aşmak.

ö.- er 103b/25

ö.- ken 108a/23, 111b/24, 112b/14

ö.- kenlerning 113a/15

ö.- key 93a/04

ö.- küçiler 103a/15

yol ö.- küçilerdin 96a/27

yol ö.- küçilerge 111a/17

ö.- ti 89b/26, 93a/13, 94b/14, 100a/21

ö.- üp édi 95a/06

öte- Tamamlamak, yerine getirmek.

ö.- di 93a/08

ötker- Geçirmek.

söz ö.- mekke 93b/12

ö.- ür 104b/16

ötük Çizme, kundura.

ö.+ ler 98b/02

öz Kendi, öz, nefs.

ö. 90a/01, 90a/15, 90b/02, 90b/04, 90b/21, 91a/07, 91a/20, 92a/05, 92a/07, 92b/19, 92b/23, 93a/07, 93a/24, 93a/27, 93b/02, 93b/04, 95b/05, 96b/26, 96b/27, 97b/07, 98a/07, 98a/08, 98a/10, 98b/24, 99a/11, 99b/24, 101a/24, 101b/26, 102a/17, 102a/21, 103a/13, 104a/12, 104a/19, 105a/09, 105a/11, 105a/22, 105a/26, 105b/19, 106a/26, 106b/02, 106b/06, 106b/14, 107a/01, 107a/07, 108a/08, 108a/14, 108a/15, 109a/05, 110a/02, 110a/16, 110a/18, 110a/22, 110a/24, 110a/26, 110b/01, 110b/02, 110b/03, 110b/10, 110b/17, 111a/01, 112a/06, 112a/24

ö.+ i 100a/06, 100b/09, 102a/20, 104a/15, 105b/18, 112b/10

ö.+ idin 97a/04, 99a/14

ö.+ ige 102a/20, 104a/19, 113a/17

ö.+ in 99a/15

ö.+ ini 89b/09, 99a/18, 101b/22, 104a/13

ö.+ ining 90b/05, 90b/09, 90b/22, 90b/26, 92a/01, 92a/02, 92a/06, 92b/04, 93a/08, 93a/10, 93a/13, 94a/07, 94a/18, 94a/25, 94a/27, 95b/02, 95b/03, 96a/04, 96a/24, 97b/08, 98a/17, 98a/23, 98a/25, 98a/26, 99a/18, 100b/03, 101a/21, 101a/23, 101a/25, 101b/16, 103a/02, 103a/06, 103b/02, 103b/12, 103b/22, 104a/02, 104a/20, 104b/10, 104b/21, 106a/26, 106b/05, 107a/05, 107a/23, 108b/03, 110b/23, 110b/24, 110b/25, 112a/04, 112a/15

ö.+ lerige 110a/25

ö.+ lerining 92a/12

ö.+ üng 93b/04

ö.+ üngiz 102a/21

ö.+ üngizlerni 93a/16

ö.+ ünĝni 111b/26

ö.+ ünĝnüñ 105a/19

ö.+ ümiz 96b/24, 107a/24

ö.+ ümiziñ 107a/18

özge Başka, diğer.

ö. 89b/03, 89b/15, 91a/24, 91b/01, 91b/24, 92a/05, 92a/16, 93b/23, 94a/05, 94b/16, 95b/01, 97a/17, 97a/27, 97b/05, 98a/07, 98a/14, 98a/16, 98b/17, 98b/19, 99a/14, 99a/25, 99b/26, 100b/09, 101b/19, 102a/09, 102a/24, 102b/09, 102b/10, 104a/14, 104b/17, 104b/19, 104b/20, 105a/02, 105a/25, 105b/10, 105b/12, 105b/20, 106a/27, 106b/25, 108a/03, 109b/09, 110a/20, 110b/12, 111a/20, 113a/02, 113a/05

ö. boldı 97b/22

ö. bolġay 98b/20

ö.+ din 99b/03, 110b/10, 112b/06

ö.+ ge 99a/17, 100b/25, 101b/19, 101b/21, 104a/25, 105a/24

ö.+ leriñ 92a/03, 100a/13

ö.+ ni 104a/20, 104b/18

ö.+ niñ 89a/04, 89a/05, 96a/21, 101a/25

ᶜözr <Ar. Özür, mazeret.

ᶜö. kéltürmek 113a/15

ᶜözr-ḫᵛāhlıḳ <Ar. ᶜözr + Far. ḫᵛāh + T. -lıḳ Özür dileme, özrünü bildirerek af isteme.

ᶜö.+ ı (ᶜözrḫᵛāhlıġı) 113a/17

-P-

pādāş <Far. Ödül, mükafat.

p. bérür 91a/02, 100b/15

p.+ ı 98b/07

pākize <Far. Tertemiz.

p. 103a/10

pāre <Far. I. Parça.

p. 90a/15

p.+ si 94a/18, 94a/19

II. Bir kısım, bir parça.

p. kéltürgey 93a/16

• **pāre pāre:** Parça parça.

p. 112a/22

pāye <Far. Rütbe, derece.

p.+ ler bolġay 94a/08

pāyende <Far. Sürekli, kalıcı.

p. 97a/26, 97b/03

Pāyenderaḳ <Far. ö.a. pāyende + T. -raḳ Allah' ın "Varlığının sonu olmayan, kalıcı" anlamına gelen "El-Bâki" esması.

p. 96b/11

penāh <Far. Sığınacak yer, melce.

p. 107a/03

pend <Far. Öğüt, nasihat.

p. 94b/08, 95a/07, 101b/15

p.+ i 105b/22

p. ḳabūl ḳılġaylar 95b/08

perākende <Far. Dağınık.

p. bolur 109a/22

perhīzkār <Far. perhīz + kār Kendini dünya işlerinden sakınan.

p.+ larġadur 99b/01

pervāy <Far. Kolay, zahmetsiz.

p.+ ın ḳılmaġaylar 97a/09

Perverd-gār <Far. ö.a. perverd + gār Rızık veren, Allah.

p.+ ı 93a/20, 105b/09, 108a/20

p.+ ıga 110b/25

p.+ ıġa 106a/26

p.+ ım 91a/20, 91a/23, 91b/18, 93b/26, 99b/17

p.+ ımız 95a/10

p.+ ımnınṉ 102b/19

p.+ ınṉ 96b/02, 97a/15, 99b/24, 101a/08

p.+ ınṉgdın 93b/07

p.+ ını 110b/23

p.+ ınṉgızını 102a/21

Pervīz <Far. ö.a. İran hükümdarı II. Hüsrev' in lakabı.

P. 108a/02

→ Ḫüsrev Pervīz

pes <Far. Sonra, artık.

p. 89b/18, 89b/19, 90b/05, 90b/10, 90b/15, 90b/23, 91a/07, 91a/11, 91a/14, 91a/15, 91a/19, 91a/21, 91a/25, 91a/27, 91b/03, 91b/15, 91b/16, 91b/24, 92a/18, 92a/19, 92a/24, 92b/04, 92b/07, 92b/24, 93a/04, 93a/08, 93a/10, 93a/17, 93a/25, 93b/06, 93b/10, 93b/12, 93b/17, 93b/22, 94a/05, 94a/08, 94a/24, 94b/13, 94b/14, 94b/25, 95a/09, 95a/11, 95a/17, 95a/25, 95b/01, 95b/22, 96a/21, 96a/23, 96a/25, 96b/08, 96b/15, 96b/17, 96b/19, 97a/01, 97a/05, 97a/06, 97a/08, 97b/11, 97b/14, 97b/23, 98a/09, 98a/22, 98a/25, 98b/17, 99a/10, 99a/12, 99b/06, 99b/08, 99b/20, 100a/03, 100a/05, 100a/25, 100b/06, 100b/09, 100b/25, 100b/27, 101a/05, 101a/09, 101a/10, 101b/02, 101b/13, 101b/22, 101b/26, 102a/01, 102a/06, 102a/08, 102a/09, 102a/13, 102b/02, 102b/03, 102b/06, 102b/12, 102b/17, 102b/21, 103a/16, 103a/20, 103b/12, 103b/17, 103b/20, 103b/21, 103b/22, 103b/26, 104a/04, 104a/06, 104a/07, 104a/20, 105a/12, 105a/21, 105b/24, 106a/16, 106a/19, 106a/20, 106b/07, 106b/12, 106b/18, 106b/27,

107a/03, 107a/07, 107a/20, 107b/11, 107b/16, 108b/02, 108b/04, 108b/09, 108b/20, 109a/09, 109a/14, 109a/22, 109b/23, 109b/27, 110a/06, 110a/08, 110a/15, 110a/22, 110a/26, 110b/01, 110b/05, 110b/23,110b/27, 111a/01, 111a/03, 111a/13, 111a/23, 111a/27, 111b/03, 111b/04, 111b/07, 111b/24, 111b/26, 112a/03, 112a/04, 112a/15, 112a/17, 112a/20, 112a/24, 112a/27, 112b/12, 112b/16, 112b/25, 112b/26, 112b/27, 113a/13, 113a/16, 113a/25

p. bolġay 97a/11

p. bolmaġay 91a/24

p. bolmaġıl 99b/21

p. tuttı 101b/12

p. tuttuḳ 94a/23

p. tuttular 90a/07

pesende <Far. Beğenilmiş, seçilmiş.

p.+ dür 105b/23

• **pesende ḳıl-**: Beğenmek.

p. ḳıl 98a/10

pesendīde <Far. Beğenilmiş, takdir edilmiş.

p.+ ler 103a/06

peydā <Far. Açık, meydanda olan, mevcut.

p. boldı 89b/06, 90a/12

p. bolġay 111a/25

p. ḳıldı 109a/26

peyġām <Far. Haber.

p.+ ı 95a/18

p.+ ın̂gnı 95a/10

p.+ lar érdi 94b/06

• **peyġām bér-:** Haber vermek.

p. bérür érdiler 100a/17

• **peyġām yétkür-:** Tebliğ etmek.

p. yétkürdi 102a/03

p. yétkürmek 102a/03

peyġamber <Far. Peygamber, Allah'tan haber getiren kişi.

p. 95a/14, 97a/21, 101b/10, 105a/14, 107b/09, 113a/23

Ḥażret-i p. 104b/07, 106a/20

p.+ din 105a/24

p.+ dür 95a/16

Ḥażret-i p.+ dür 99b/27

p.+ ġa 98b/08, 107b/16

Ḥażret-i p.+ ġa 105b/05

p.+ i 95a/13, 103a/20, 105a/23, 105b/19

p.+ idin 105b/20

p.+ imni 101b/26

p.+ ler 91a/18, 95a/24, 96b/07, 108b/02

p.+ lerġa 97a/07, 101b/27, 105a/11

p.+ leri 108a/27

p.+ lerini 101b/26

p.+ lerni 97b/13

p.+ lerniŋ 89a/18, 92a/03, 101b/08, 104a/02

p.+ niŋ 94b/23

peyġamberlıġ <Far. peyġamber + T. -lıġ Peygamberlik, nübüvvet.

p. 103a/01

peygār <Far. Kavga, savaş.

p. körsetmenŋiz 105a/03

peymāne < Far. Büyük kadeh.

p. 103b/20

peyvend <Far. Kavuşma, birleşme.

p. bérdük 94b/02

pişvā <Far. Reis, başkan.

p.+ lardın 89a/22

p.+ ları 94a/26

püşt <Far. Arka, sırt.

• **Püşt ü yār:** Arka çıkan, yardım eden.

p. 91a/24

-R-

rabbānī <Ar. Rab ile ilgili, Allah'a özgü, tanrısal.

r. 99b/05, 107b/02

raġbet <Ar. İstek, rağbet.

r. ḳılġaylar 105b/20

r. ḳılurlar 105b/20

raḥm <Ar. Acıma, merhamet etme.

r. étmediŋ 99a/07

ṣıla-ı r. ḳılıŋızlar 111a/15

raḥmet <Ar. Acımak, merhamet etmek.

r. 97b/05,102a/18, 102a/20, 109a/27, 109b/01, 112b/08, 112b/09

r.+ i 102a/16, 111a/05

r.+ idin 112b/14

r.+ im 100b/03, 100b/04

r.+ iniŋ 112a/27, 112b/02, 112b/10

ravża <Ar. Cennet bahçesi.

r.+ larıda 109a/01

raẓīᶜ <Ar. Süt emen çocuk.

r. 90b/19

rāst <Far. Doğru, düzgün, gerçek.

r. 91b/24, 95b/14, 98b/23, 103a/19, 103b/27, 111b/26

r.+ dur 90b/25, 96a/13, 113a/26

• **rāst ayt-:** Doğru söylemek, yalana sapmamak.

r. ayttılar 100a/25

• **rāst aytḳuçı:** Doğru söyleyen, dürüst olan.

r. aytḳuçı 96a/06

r. aytḳuçılar 95a/27

r. aytḳuçılardın 103a/18

• **rāst bol-:** Doğru olmak, doğrulukla hareket etmek.

r. boldı 90b/23, 90b/27

• **rāst ḳıl-:** Doğru ve düzgün duruma getirmek.

r. ḳıl 111b/26

r. ḳılur 108a/08

• **rāst tut-:** Gerçekleştirmek, yerine getirmek.

r. tut 110b/01

rāstlıġ <Far. rāst + T. -lıġ Doğruluk, hak.

r. 89a/10, 97b/15

r.+ dın 113a/05

rāyāt <Ar. Sancaklar, bayraklar.

r.-ı ᶜāli 93b/21

rāżī <Ar. Razı olan, kabul eden.

• **rāżī bol-:** Razı ve hoşnut olmak, rıza göstermek.

r. bolmas 113a/19

refāhiyyet <Ar. Bolluk, rahatlık.

r. 112a/11

rehgüẕer <Far. Geçit, geçecek yol.

r.+ ilerġa 103a/11

reḥṭ <Ar. Kabile.

r.+ ı 95a/14

remān <Far. Ürkek, çekingen.

r.+ ı 113a/12

remzī <Ar. Remze mensup, işarete ait, işaretle ilgili.

r.+ dür 89a/05

renc <Far. Sıkıntı, meşakkat.

r. 101a/06

r. ḳoyġay 92b/26

r.+ lerniñg 97b/05

rencī <Far. Rahatsızlık, sıkıntı.

r. yétilgey 103b/06

reng <Far. Renk.

r.+ in 98b/01

r.+ leri 109b/11

resūl <Ar. Elçi, peygamber.

r. 111a/03

Ḥażret-i R. 95b/11, 97a/12, 99b/12, 100a/21, 100b/19, 104b/11, 105b/06, 105b/18, 110a/20, 110a/21

r.-ı ẕüsulṭān 111a/02

r.+ ġa 97a/10, 106a/21

r.+ ı 89b/15

r.+ larımız 112a/15

r.+ nı 107a/15

r.+ uñġa 95a/12

r.+ unn̂gnı 95a/11

Resūl'ullah <Ar. ö.a. Resūl + Allāh Allah'ın elçisi, Hz. Muhammed.

r. 105a/26

reşād <Ar. Manevi, doğru yolu bulup o yola girme; Hak yolunda yürüme.

r. 96a/16

revā <Far. Uygun, münasip.

r. 100b/26

revān <Far. Yürüyen.

r. boldı 93a/27

revḥa <Ar. Rahat, gönül rahatlığı.

r.+ dın 104b/26

reviyyet <Ar. Bir şeyin her cihetini iyice düşünme.

r. 104b/14

reyḥān <Ar. Fesleğen, güzel kokulu bitki.

r. 102b/08

r. bolup 89b/11

r.+ ları 109a/01

rıḥlet <Ar. Ölme, ölüp gitme.

r. 98a/09

rıżā <Ar. Rıza, hoşnutluk.

r.+ nınn̂g 99b/01

r.+ sın 111a/19

rızḳ <Ar. Rızık, Allah' ın herkese bahşettiği nimet.

r. 111a/05, 111b/06

r. bérilgenlerige 101b/23

r.+ ınınn̂g 106b/06

risālet <Ar. Elçilik.

r. 97a/16

r.+ inn̂gga 93b/07

r. iletinn̂g 98b/12

Ḥażret-i R. 95a/01

Ḥażret-i R.+ ḳadur 111a/14

rivāyet <Ar. Nakil, rivayet.

r. ḳılsalar 110b/14

rūd <Far. Irmak, çay.

r. 93a/18

r.+ ıda 90a/04

r.+ ıġa 90a/03

r.+ ınınn̂g 90a/05

rūḥ <Ar. Ruh.

r. 101b/08, 104b/15

r.+ a 89a/05, 107a/24

r.+ dın 104b/13

r.+ lar 99b/01

r.+ larınınn̂g 89a/04

ruhbān <Ar. Evlenmeyen papazlar.

r.+ dın 105a/10

rūm <Ar. I. Roma.

r. 107b/07, 107b/08, 107b/09, 107b/23, 108a/02, 108a/04

II. Romalı.

r. 107b/23, 108a/07

r.+ ġa 107b/11, 107b/23

r.+ larnıŋ 107b/19

• **rūm ehli:** Romalılar.

r. 107b/15

rūmī <Ar. Romalılar, Roma halkından olanlar.

r.+ ler 107b/06, 107b/12, 107b/25

rūşen <Far. Açık, belirgin, aşikar.

r. 89a/09, 90a/21, 93b/22, 94b/06, 104a/04, 104b/03, 105b/02, 105b/05, 108a/27, 112a/16

r. boldı 98b/26

r. bolġay 90b/24

közüŋiz r. bolmasun 107b/14

r. bolupdur 103b/24

r. bolur 99b/17

r. ḳılġuçı 89a/09

rūzgār <Far. I. Zaman, devir.

r.+ ıda 93b/25

r.+ lar 98a/19

II.Yel, rüzgar.

r.+ ınıŋ 108b/01

rūzī <Far. Nimet, rızık.

r. 106b/08, 112a/13

r.+ din 97b/08

r.+ ni 106b/02, 106b/13, 109b/17, 111a/10

• **rūzī bér-:** Nimet vermek, rızıklandırmak.

r. bérdi 111b/03

r. bérdük 96a/20

r. bérgeyler 101b/21

r. bérmegi 96a/20, 101b/22

r. bérür 106b/07

rübūde <Far. Kapılmış, kapılan, mübtela.

r. bolġay 96a/17

rüsl <Ar. Resul, peygamberler.

r. 113a/20

rüsūm <Ar. Resimler, tören, merasim.

r. 111b/21

r.+ ı 100a/06

rüsvā <Far. Rezil, hakir, rüsva.

• **rüsvā ḳıl-:** Rezil duruma düşürmek.

r. ḳılġay 98b/17

rüşvet <Ar. Rüşvet.

r. 98b/24

rütbe <Ar. Mertebe, derece, paye.

r.+ si 94b/27

r.+ siniŋ 91a/19

-S-, -Ṣ-, -Ş-

saᶜādet <Ar. Mutluluk.

s.+ imizning 96a/13

sāᶜat <Ar. Saat.

s.+ din 113a/03

s.+ i 106b/24, 108b/16

s.+ idin 113a/05

s.+ leridin bolġay 113a/03

ṣabā <Ar. Gün doğusundan esen hafif ve latif bir rüzgâr.

ṣ. 112a/09

ṣābir <Ar. Sabırlı olan, dayanan.

ṣ.+ lerġa 98b/11

ṣābit <Ar. Sabit, hareketsiz, durağan.

ṣ. 100b/25

ṣ. érdiler 95b/18

ṣabr <Ar. Sabır.

ṣ. 90a/24, 90b/01

• **ṣabr ḳıl-:** Sabretmek.

ṣ. ḳıl 113a/25

ṣ. ḳılayın 98b/12

ṣ. ḳıldılar 106a/25, 95b/18

ṣ. ḳılġuçılarġa 98b/09

ṣ. körsetürler 111a/12

ṣ.+ ları 111a/09

ṣabrlıġ <Ar. ṣabr + T. -lıġ Sabırlı olma.

ṣ. bolġaylar 98b/10

saçra- Birdenbire ve kuvvetle yeri teperek hızla yukarıya veya ileriye atılmak.

s.- ġuçı 93a/26

Saᶜd <Ar. ö.a. Hz. Ömer vasıtasıyla Müslüman olan, İslamiyeti ilk kabul eden ve cennetle müjdelenen on sahabiden biri.

S. 100b/19

→ **Saᶜd Ebī Vaḳḳās**

Saᶜd Ebī Vaḳḳās <Ar. ö.a. Hz. Ömer vasıtasıyla Müslüman olan, İslamiyeti ilk kabul eden ve cennetle müjdelenen on sahabiden biri.

S. 100b/17

→ **Saᶜd**

ṣadaḳa <Ar. Sadaka.

ṣ. 111a/26, 111a/27

• **ṣadaḳa bér-:** Sadaka vermek.

ṣ. bér 107b/21

ṣaded <Ar. Konu, asıl mesele.

ṣ.+ i 96b/17

ṣ.+ iġa 102a/25

ṣādır <Ar. Çıkan, meydana gelen.

• **ṣādır bol-:** Çıkmak, meydana gelmek.

ṣ. boluptur 96a/11

safahā <Ar. Kötü söz, küfür.

s. 95b/23

ṣaffet <Ar. Saflık, temizlik, arılık.

ṣ. 94b/22, 110a/09

ṣaffeyn <Ar. İki sıra, savaşta karşılaşan iki taraf.

ṣ. ḳılur 95b/22

ṣafḥ <Ar. Bağışlama, affetme.

ṣ.+ dın 95b/26

ṣāfī <Ar. Halis, katkısız, arınmış.

ṣ.+ dür 104b/23

Ṣafūrā <Ar. ö.a. Hz. Şuayb' ın Hz. Musa ile evlenen kızının adı.

Ṣ. 92a/11, 92a/25, 92b/16

Ṣ. érdi 92b/12

Ṣ.+ nıñg 92b/02

saġın- I. Günah işlemekten sakınmak, takva sahibi olmak.

s.- dılar 100a/13

s.- urlar 100a/14, 100a/27, 100b/02

II. Düşünmek, hesap etmek.

nāmaᶜḳūl s.- dılar 104a/02

saġır İşitme duyusundan yoksun, işitmeyen kimse.

s.+ ı 112b/20

s.+ larġa 112b/17

saġış Hesap.

• **saġış ḳıl-:** Hesap etmek, hesaplamak.

s. ḳıl 98a/09

ṣaġīr <Ar. Büluğa ermemiş, erginlik çağına gelmemiş çocuk.

s. urmaḳ 103a/14

ṣaḥābe <Ar. Hz. Muhammed'i görmüş ve onun sohbetinde bulunmuş kimselere verilen ad.

ṣ. 107b/27

ṣ.-i kirām 105b/03

ṣ.+ ninĝ 104b/10

ṣāḥib <Ar. Bir iş yapmış olan.

ṣ.-i ᶜAynü'l Meᶜānī 101b/06

ṣ.-i Baḥr 99b/01

ṣ.-i Baḥrü'l Ḥaḳāyıḳ 104a/19

ṣ.-i Keşfü'l 108b/27

ṣ.-i Keşfü'l Esrār 100a/04

ṣ.-i Keşşāf 94a/12, 102b/22, 111b/12

ṣ.-i Lübāb 99a/11, 109a/14

ṣ.-i Te'vilāt 104b/12

ṣ.+ iġa 104b/21

sāḥir <Ar. Büyücü, sihirbaz.

s. köp érdi 93b/25

ṣāᶜiḳa <Ar. Yıldırım.

ṣ. 109b/21

sā'il <Ar. Sual eden, soran.

s. 97a/09

saḳf <Ar. Tavan, çatı.

s.+ ı 104a/16

saḳla- Korumak, gözetmek.

s.- ġay 102a/25

s. - maġı 109b/27

s.- pdur 106b/21

sal- I.Yollamak, göndermek.

s.- dı 89b/10

s.- dılar 89b/09

s.- duḳ 94a/24

s.- ur 104a/26

II. Bırakmak, atmak.

s.- dı 90a/03, 93a/25

s.- ġıl 89b/19, 93a/24

III. Salmak; yardımcı fiil.

fitne s.- duḳ 100a/23

fesāddın s.- madılar 103b/21

s.- maḳda 109b/22

ṣalāḥ < Ar. Düzelme, iyileşme.

ṣ.+ ġa 89a/22, 99a/17

ṣ.+ ı 100b/11

ṣalāt <Ar. Hz. Muhammed'e ve onun soyundan gelenlere okunan dua.

ṣ. 103a/03

ṣalavāt <Ar. Hz. Muhammed'e ve onun soyundan gelenlere okunan dua.

ṣ.+ ıġa 109a/15

salıl- Gönderilmek, indirilmek.

s.- ıp érdi 103a/04

Ṣāliḥ <Ar. Hz. Salih, Semud kavmine gönderilen peygamberlerden biri ve Hz. Nuh' un oğullarından Sâm' ın neslinden olup Hz. Âdem' in 19. kuşak torunu.

Ṣ. 94b/06, 101b/27

mu^{c}cize-i Ṣ. 105b/09

ṣāliḥā <Ar. Dinin emrettiği şeylere uygun harekette bulunan.

• **ṣāliḥā ^{c}amel:** Dince makbul olan işler.

ṣāliḥā ^{c}a.+ lerniñ 98b/10

sālik <Ar. Bir yola giren, bir yolda giden.

s.+ ke 99b/16

s.+ ni 104b/16

Sām <Far. Hz. Nûh' un oğlu. Semitik kavimler Sâm' ın neslindendir.

S. 109b/07

Sāmirī <Ar. ö.a. Yaptığı bir buzağıya Hz. Musa, Tûr-ı Sînâ' da Allah' la konuşurken halkı taptırmaya kalkışan kişi.

S. 91a/09

sana- Addetmek, kabul etmek.

s.- ar 101a/06

sanĝa II. Teklik kişi zamirinin yönelme hali, sana.

s. 89a/10, 90a/19, 91b/15, 92b/18, 92b/23, 92b/27, 93a/05, 94b/12, 94b/19, 94b/24, 95a/03, 95a/04, 95a/12, 95b/01, 96a/17, 98a/07, 98a/10, 98b/23, 98b/25, 99a/18, 99b/14, 99b/20, 99b/21, 99b/24, 100a/05, 100b/23, 104b/03, 105b/14, 106a/01, 106a/04, 109a/03

ṣanduḳ <Ar. Sandık.

ṣ. 90a/06, 90a/24

ṣ.+ da 89b/20, 89b/27

ṣ.+ ı 89b/25

ṣ.+ nı 89b/26, 90a/02

ṣ.+ nıñ 90a/03, 90a/11

ṣāniᶜ <Ar. Yaratan, meydana getiren Allah.

ṣ. 109b/25

ṣ.+ niñ 110b/04

sarāy <Far. I. Diyar, yurt.

s. 97a/24

s.+ da 94b/03, 102b/27

serencām-ı dünye s.+ da 94a/01

s.+ ın 99a/11

s.+ larıda 103b/22

s.+ nıñ 96b/08

II. Ahiret.

s. 99b/01, 102a/27, 106b/25, 106b/26

s.+ da, 97a/24, 98a/07, 103a/05, 113a/07

s.+ ġa 99a/25, 106b/27

s.+ ı 106a/10

s.+ nıñ 109a/08

s.+ ıda 106a/20

Sāre <ö.a. Hz. İbrahim' in eşinin adı.

S. 102b/21, 102b/23

S.+ din 102b/24

S.+ ġa 102b/18

ṣarf <Ar. Harcama

ṣ. 100b/21, 112a/13

• **ṣarf ḳıl-:** Harcamak.

ṣ. ḳılġıl 98a/07

sarı Karşı, -a/e doğru.

s. 103b/16

s.+ da 94b/09, 94b/20, 112a/21

s.+ dın 94b/14, 109b/22

s.+ dındur 93a/15

s.+ ġa 89b/15, 89b/22, 90b/23, 91b/20, 91b/21, 92a/19, 92a/20, 93a/27, 93b/04, 93b/08, 94a/09, 94a/12, 94a/16, 94a/19, 94a/22, 94a/27, 94b/10, 94b/11, 95a/10, 96a/19, 96b/25, 98a/12, 99b/24, 100a/02, 101b/02, 101b/24, 103a/22, 103b/04, 105a/08, 105a/11, 106a/19, 107a/04, 107a/24, 108b/09, 110b/10, 110b/23, 112a/15

s.+ ġa barın̂gızlar 106a/14

s.+ ġadur 100b/26

sarıḳ Sarı.

s. bolġan 112b/12

sarıḳlıġ Sarı olma hali.

s. 109b/08

s.+ ıdın 112b/13

sat- mec. Bir çıkar karşılığında bir şeyi gözden çıkarmak, feda etmek.

s.- mas 92b/08

ṣavāb <Ar. Doğruluk, dürüstlük, doğru hareket.

ṣ. 94b/14

ṣ.+ ḳa 105b/01

ṣavt <Ar. Ses.

ṣ. 109a/02, 109a/15

savıḳ Soğuk.

s. 93a/11, 102b/06

s.+ nı 104a/16

sa^{c}y <Ar. Gayret, çaba.

• **sa^{c}y ḳıl-:** Çalışmak, çabalamak, uğraşmak.

s. ḳılġaylar 107a/17

s. ḳılsa 107a/25

• **sa^{c}y körset-:** Mücadele etmek, zorlamak, çaba göstermek.

s. körsetkeyler 100b/21

ṣayd <Ar. Av, avlama.

ṣ.+ ıdur 101b/24

ṣayḥa <Ar. Bağırma, haykırma.

ṣ. 104a/09

ṣ.+ sı 103b/22

ṣebāt <Ar. Azim, sebat.

ṣ. 90b/01

sebeb <Ar. Sebep, neden.

s. 103a/12, 103b/11, 111b/07

s.+ i 89a/15, 89b/01, 90a/08, 90a/19, 92b/26, 93b/19, 95a/08, 95b/18, 101a/05, 101a/23, 102b/02, 103a/09, 103a/18, 103b/05, 106a/11, 106a/12, 106b/27, 108b/06, 109a/27, 110a/27, 110b/09, 111b/10, 112a/11

s.+ i remānı 113a/12

s. boldun̂g 91b/03

s.+ i bolur 101b/01, 104b/06

s.+ idür 96a/13, 109a/25

s.+ in ḳılıp 89a/01

s.+ ini 92a/23

s.+ lerniṅg 109b/10

s.+ iṅgge 91b/14

seb^{cī}n <Ar. Sayı adı, yetmiş.

s. 97b/21

Sedūm <y.a. Şam ile Medine arasındaki bir yerin adı.

S. 103a/23

sefāhat<Ar. Zevk ve eğlenceye aşırı derece düşkünlük.

s. 95b/27

Ṣefrā <Hz. Şuayb' ın kızının adı.

Ṣ. 92a/10

sehv <Ar. Yanılgı.

s. 91a/18

sékkiz Sayı adı, sekiz.

s. 90b/08, 91b/22, 91b/24, 92a/15, 92b/19, 92b/23, 92b/24, 93a/04

selām <Ar. Selâm.

s. 96a/01

selāmet <Ar. Selâmet, kurtuluş.

s. 102b/07, 102b/16

selāmetlıġ <Ar. selāmet + T. -lıġ Selâmet, kurtuluş.

s. 107a/04

s.+ dur 95b/27

şelāşe <Ar. Sayı adı, üç.

ş. 107b/17

ḥurūf-ı ş. 89a/07

selāsil <Ar. Silsileler.

s.+ i 104a/21

selīm <Ar. Doğru, dürüst, kusursuz.

s. 103a/10

semāᶜ <Ar. İşitme, duyma.

• **semāᶜ bol-:** İşitmek, duymak.

s. bolġusıdur 109a/06

• **semāᶜ kıl-:** İşitmek, duymak.

s. ḳılurlar 109a/01

şemere <Ar. Fayda, verim.

ş. 104a/27

Şemūd <Ar. Hz. Salih' in peygamber olarak gönderildiği kavmin adı.

Ş. 103b/23, 104a/09, 108a/21

semurre <Ar. Bir ağaç türü.

s. 93a/19

sén II. teklik kişi zamiri, sen.

s. 89b/20, 90b/19, 91a/23, 91b/02, 91b/06, 91b/07, 91b/08, 92a/13, 92a/20, 92a/21, 92b/03, 92b/10, 92b/11, 92b/14, 92b/15, 92b/16, 92b/19, 92b/23, 92b/25, 93a/01, 93a/05, 93b/01, 93b/02, 93b/05, 94b/08, 94b/09, 94b/11, 94b/17, 94b/18, 95a/02, 95a/04, 96a/06, 96a/08, 96a/09, 96a/13, 98b/12, 98b/16, 98b/21, 98b/22, 98b/27, 99a/23, 99a/25, 99b/19, 100a/05, 100b/19, 100b/22, 100b/24, 103a/18, 103a/19, 103a/20, 104b/25, 104b/27, 105a/18, 105a/19, 105b/15, 105b/16, 108b/27, 110b/02, 112a/22, 112b/01, 112b/16, 112b/17, 112b/21, 112b/22, 112b/23, 113a/21, 113b/02

s.+ din 95a/05,100a/05, 112a/14

s.+ i 91b/15, 92a/27, 94b/14, 99b/23, 103b/08, 104b/25, 104b/27, 113b/01

s.+ inĝ 89a/15, 89b/06, 89b/07, 89b/22, 90b/19, 91b/02, 91b/14, 92b/09, 92b/24, 92b/26, 93a/03, 93b/07, 93b/15, 93b/16, 94b/19, 95a/02, 95a/03, 95a/10, 95a/11, 95a/12, 96a/05, 96a/07, 96a/12, 96a/14, 96a/16, 96b/02, 96b/25, 97a/15, 97a/20, 98a/08, 98a/12, 98b/24, 98b/27, 99b/14, 99b/21, 100b/22, 101a/08, 103a/24, 103b/08, 103b/09, 105a/01, 105a/11, 107b/15, 112b/15, 113a/26

Senberā <ö.a. Hz. Musa ile zina yaptığını halka söylemesi için Karun ile iş birliği yapan; fakat halkın önüne çıktığı vakit bu iddianın Hz. Musa' ya atılan bir ifitira olduğunu, Hz. Musa' nın gökten inen yağmur suyundan bile daha temiz olduğunu ve para karşılığında Karun' un bu işi yapmayı kendisine teklif ettiğini ilan eden kadın.

S. 98b/18, 98b/22

şenā <Ar. Övgü.

ş. aytḳaylar 107b/03

ş.+ larıdındur 107b/02

seng-sār <Far. Taşı bol olan yer.

s. ḳılur 98b/20

ser-efrāz <Far. Üstün olan, üstün gelen.

s. boldılar 89b/01

islām devletiġa ser-efrāz b.-dı 100b/17

ser-encām <Far. Bir işin sonu.

s.+ ı 108b/04, 111b/24, 94a/25

s.+ ını 111a/01

• **serencām-ı dünye sarāy:** Dünya hayatının sonu.

serencām-ı dünye s.+ da 94a/01

sernamāzī Bir namaz türü.

s.+ ı 104b/15

şevāb <Ar. Mükafat, karşılık, sevap.

ş. 103b/18, 108a/17, 108b/18

ş.+ ġa 96b/10

ş.+ ı 100b/09, 99b/09

ş.+ ıġa 100b/05

ş.+ ını 103b/18, 111a/27

ş.+ ınıĝ 98a/08

ş.+ ḳa 110a/11

Sevād <Ar. Bir şehrin çevresinde karartı halinde görünen bağ, bağçe ve bostanlar.

s.+ ıdur 102b/21

• **Sevād-ı Aᶜẓām:** "Ulu Şehir", Mekke-i Mükerreme.

S.-ı Aᶜẓām 96b/03

seyyi'āt <Ar. Suçlar, kötülükler, günahlar.

s. 99b/11

s.+ ları 109b/08

seyyi'e <Ar. Suç, kötülük, günah.

s. 99b/11

s.+ leri 100b/03

s.+ niŋ̂ 99b/10

sezā <Yaraşır, layık, uygun.

s. 97a/23

s.+ da 111a/12

sezā-vār <Far. Münasip, uygun, yaraşır.

s. 99b/26, 112a/18

sezā-vārsız <Far. sezā + Far. vār + T. -sız Haksız, layık olunmayan.

s.+ sız 94a/22

sıbṭ <Ar. Torun

s.+ ıdın 90a/17

Sıbṭī <Ar. I. Hz. Musa' ya iman eden eski Mısır halkı.

S.+ lardın 89a/12

II. Hz. Musa' ya iman eden eski Mısır halkından olan kişi.

S. 91a/13, 91b/05

Ṣıddīḳ <Ar. Dört halifeden Hz. Ebū Bekir´in lakabı.

Ṣ. 107b/14, 107b/16, 107b/20

→ **Ebū Bekr**

ṣıdḳ <Ar. Doğruluk, doğru olma.

ṣ. 100a/27, 105a/07, 113a/06

ṣ.+ ı 113a/21

ṣ.+ ınıŋ̂ 91a/03, 107b/27

sıçḳan Fare.

s. 106b/03

ṣıfat <Ar. Vasıf, hal, sûret.

ṣ. 98a/27

ṣ.+ dadur 111a/13

ṣ.+ ıdur 102a/12

ṣ.+ ıġa 107b/03

ṣ.+ ların 113a/02

ṣıfāt <Ar. Sıfatlar, vasıflar.

ṣ. 99b/16, 110a/10

ṣ.+ ı 101a/11

ṣ.+ ıġa 105b/06

ṣ.+ ınıŋ̂ 99b/02

ṣıḥḥat <Ar. I. Sağlık, esenlik.

ṣ. 110b/24

II. Doğruluk.

ṣ.+ ini 108a/09

ṣıla <Ar. Memleketine gitme, akrabasına ulaşma.

• **ṣıla-ı raḥm ḳıl-:** Ana, baba ve akrabasını ziyaret vazifesini yerine getirmek.

ṣ.-ı raḥm ḳılıñgızlar 111a/15

sına- Denemek, sınamak.

s.- pdurlar 100a/25

sınamaḳ Deneme, sınama.

s. 101a/13

sınan- Denenmek, sınanmak.

s.- ġuçı bolmaġaylar 100a/15

sındur- Kırmak, parçalamak.

ᶜahd s.- dılar 105a/05

s.- ġandın 102b/04

sır <Ar. (sırr) Sır.

s.+ ı 89b/02, 99b/17

s.+ ıda 89a/02

s.+ ıdın 89a/05

s.+ ıñgnı 89b/06

s.+ ını 90b/03

s.+ lar 105b/15

s.+ larıġa 100b/08

s.+ larınıñg 89a/04

sibāᶜ <Ar. Yırtıcı hayvanlar.

s. 106b/06

siccīl <Ar. Kumlu çamurun taşlaşmış hali.

s. 103b/15

siḥr <Ar. Sihir, büyü.

s. 95a/23

s. bolġan bolġay 93b/24

s.+ din 95a/24

s.+ dür 95a/27

s.+ niñg 95a/21

Sikenderiyye <Ar. y.a. Mısır' ın Akdeniz kıyısında bulunan şehri.

S. 89a/08

sīmā <Ar. Yüz, çehre.

s.+ sı 98a/23

simāṭ <Ar.Rütbe, derece, aşama.

s.+ ınıñg 89a/02

simāt <Ar. Nişan, alamet, iz.

s. 105b/06

sipās <Ar. İyilik, lütuf.

s. 106b/20

sīret <Ar. Bir kimsenin hali, tavrı.

s.+ in 94b/22

sitem <Ar. Zulüm, eziyet.

s. 99a/27

s.+ in 95b/24

s. ḳıldı 97b/23

s. ḳıldılar 110a/25, 113a/17

s. ḳıldım 91a/20

s. ḳılġuçıraḳ 107a/14

s. ḳılur érdiler 108b/04

sitem-kār <Far. Zalim, zulmeden.

s.+ lar 103a/25

s.+ lar érdiler 101b/12

gürūh-ı s.+ lardın 91b/19, 92b/06

gürūh-ı s.+ larnı 95b/05

s.+ larnıŋ̂ 94a/25

siz II. çokluk kişi zamiri, siz.

s. 95b/03, 97a/15, 102a/21, 103a/12, 105b/25, 108b/02, 113a/23

s.+ iŋ̂ 95b/27

s.+ ler 90b/12, 92a/05, 92a/12, 93a/14, 93a/16, 93a/17, 93b/19, 93b/27, 94a/04, 94b/27, 95a/27, 96b/07, 96b/09, 96b/11, 97a/25, 97b/01, 97b/02, 97b/05, 97b/06, 97b/07, 97b/08, 97b/09, 100a/18, 100b/27, 101a/09, 101b/18, 101b/19, 101b/20, 101b/21, 102a/04, 102a/10, 102a/21, 102a/22, 102a/23, 102b/10, 102b/11, 102b/12, 102b/15, 102b/16, 103a/07, 103a/08, 103a/11, 103a/12, 103a/13, 103a/14, 103b/20, 103b/25, 104a/24, 105a/01, 105a/10, 105b/13, 105b/23, 106a/10, 106a/13, 106a/17, 106a/19, 107b/10, 109a/11, 109a/14, 109a/22, 109a/23, 109a/24, 109a/25, 110a/02, 110a/08, 110a/12, 110a/15, 110a/16, 110a/18, 110a/19, 110a/21, 110a/22, 110a/23, 110b/06, 110b/10, 111a/01, 111a/21, 111a/23, 111a/24, 111a/26, 111a/27, 111b/02, 111b/03, 112a/12, 112a/13, 113a/09, 113a/12, 113a/14, 113a/23

s.+ lerdin 97a/01, 98b/16, 101b/27, 102b/13, 102b/14, 109a/24

s.+ lerge 90b/11, 93b/16, 93b/17, 93b/18, 93b/20, 94a/04, 94b/26, 95b/20, 95b/27, 96a/01, 97a/26, 97b/03, 98b/07, 101b/17, 101b/18, 101b/22, 102a/10, 102a/24, 103a/09, 103a/19, 103b/24, 104b/26, 105a/08, 106b/07, 106b/09, 109b/21, 110a/13, 110a/15, 111b/03, 112b/26, 112b/27, 113a/12

s.+ lergedür 95b/26

s.+ lerlerge 107b/11

s.+ lerni 96a/02, 97a/06, 100b/27, 101a/16, 102a/03, 109a/26, 110a/01, 111b/02, 111b/03, 111b/04, 112a/10, 112b/26

s.+ lerniŋ̂ 92a/04, 95b/26, 96a/01, 100a/17, 100b/26, 101a/19, 102a/01, 102b/15, 104b/26, 105a/02, 105a/03, 105a/09, 105b/25, 106b/08, 107b/14, 109a/21, 109a/24, 109a/26, 109b/04, 109b/05, 109b/08, 109b/16, 109b/17, 110a/08, 110a/13, 110a/14, 110a/17, 111a/22, 111a/23, 111b/05, 112a/10, 113a/10, 113a/12

ṣoḥbet <Ar. Dostça, arkadaşça konuşarak hoş bir vakit geçirme, yârenlik, hasbihâl.

ṣ. 93a/02

ṣ.+ i 106a/12

ṣ.+ in 96a/02, 106a/14

soḳur I. Görmeyen.

• **soḳur bol-:** Gözleri görmemek.

közi s. boldı 90a/01

s. bolurlar 111b/13

II. Duyarlılığını yitirmiş.

s. 112b/21

sol Sol taraf, sol.

s. 93b/05

sol- Tazeliğini, diriliğini veya parlaklığını yitirmek.

s.- ġanı 109a/19

s.- ġanıdın 112b/02

soŋ̂ Sonra.

s. 89b/09, 89b/19, 91a/15, 92b/03, 94b/05, 94b/12, 94b/13, 95b/07, 95b/08, 95b/20, 96a/14, 96a/26, 96b/01, 96b/02, 97b/10, 99a/08, 99a/16, 99b/24101a/01, 101a/02, 101b/04, 101b/07, 102a/06, 102b/03, 102b/04, 104b/25, 106b/19, 107b/12, 107b/14, 108b/09, 109a/06, 109a/19, 109b/24, 110a/06, 111b/03, 112b/02, 112b/04, 112b/12, 112b/14, 112b/27, 113a/01, 113a/08

s. bérdi 112b/26

s.+ dın 94b/02, 95b/06

s.+ ıda 98b/13

s.+ ıdın 91b/17, 92b/16

s.+ ıdur 98a/06

s.+ ıġa 90b/05

soŋ̂ġı Son, sonla ilgili, sona ait.

s. 103b/18, 110a/01

sor- Sormak.

s.- arlar 92a/02

s.- dı 92a/23, 92b/15, 101b/08

s.- dılar 108b/25, 108b/26

s.- maġaylar 97a/08

s.- maḳ 97a/09

s.- saŋ̂ 106b/09, 106b/17

sorul- Sorguya çekilmek.

s.- maġusıdurlar 98a/22

sög- Sövmek, onur kırıcı, çoğu basmakalıp kaba sözler söylemek, küfretmek.

s.- er érdiler 95b/20

s. - mek 103a/14

söyle- Düşündüğünü ve bildiğini sözle anlatmak, söylemek.

s.- di 94b/21

söz Söz, konuşma.

s. 91a/05, 92b/03, 95b/19, 95b/22, 106b/22, 107b/20

s.+ i 96b/21, 97b/13

s.+ i érdi 101b/25

s.+ ide 101a/21

s.+ ige 103a/17

s.+ in 98b/17

s.+ ini 91a/14, 100b/08, 104a/02

s.+ ining 98a/06, 102a/09

s.+ leridin 97b/16, 105b/18

s.+ ni 91b/09, 93b/25, 95b/06, 95b/19, 95b/24, 112b/15

s.+ ning 98a/21, 105b/16, 108a/17, 109a/06, 110a/18, 110a/24

s. ötkermekke 93b/12

s.+ üng 96a/13

s.+ üngizni 106b/08

s.+ üngni 112b/15

s.+ ümge 105b/24

s.+ ümni 93b/13

• **söz ayt-:** Söylemek, konuşmak.

s. aytḳay 111a/03

s. aytḳuçıġadur 112b/20

s. aytḳuçılardın 112b/18

s. aytmaḳda 109b/04

• **söz éşittüre al-:** İşittirebilmek, duyurabilmek.

s. éşittüre almas 112b/16

su Su.

s. 90a/06, 106b/06, 106b/18, 108a/25, 109b/23, 109b/27, 111b/13

s.+ dın 92a/06

s.+ lar 103b/16

s.+ nıng 91b/27

s.+ yı 90a/05

s.+ yıdın 90a/15

s.+ yıdur 89b/19

s.+ yıġa 91b/27

s.+ yını 109b/22

• **su bér-:** Su vermek.

s. bérdi 92a/18

s. bérding 92a/27

s. bérmekni 92b/08

s. bérmes 92a/05, 92a/13

s. bérürler 92a/01

• **su iç-:** Su içmek.

s. içmek 92a/04

→suv, suy

su’āl <Ar. Soru.

s. 97a/11

s.+ i bolmaġay 98a/24

s.+ i bolmaġusıdur 98a/24

• **su’āl ḳıl-:** Soru sormak.

s. ḳıldılar 95a/15

s. ḳılġusıdurlar 101a/27

sūd <Far. Fayda, kar, kazanç

s.+ ı 111a/25

s. yétküçilerning 111a/25

Ṣufeyrā <ö.a. Hz. Şuayb' ın küçük kızı.

Ṣ. 92a/11

ṣulḥ <Ar. Barış.

• **ṣulḥ ḳıl-:** Barışmak.

ṣ. ḳıldı 98b/14

ṣūr <Ar. Kıyamet günü Hz. İsrafil' in üfleyeceği boru, sur.

ṣ. 99a/12

sūre <Ar. Sure, Kur'an-ı Kerim'in ayrıldığı 114 bölümden her biri.

s. 89a/08, 95b/12, 100a/11

s.+ din 95b/07

s.+ ni 95b/07

ṣūret <Ar. I. Biçim, tarz.

ṣ.+ niŋ 97b/20

ṣ.+ i 111a/14

II. Durum, hal.

ṣ. 100a/24, 100b/19, 105a/27

ṣ.+ de 107b/27

ṣ.+ ide 107a/02, 110b/06

ṣ.+ iġa 108a/04

ṣ.+ in 92b/16, 107b/16

ṣ.+ ini 90a/01

ṣ.+ ni 89a/26

ṣ.+ niŋ 99b/11, 109b/03

surnāy <Far. Zurna.

s. 103a/16

suv Su.

s.+ ġa 104a/10

→su, suy

suy Su.

s. 106b/18

s.+ ġa 89b/20

→su, suv

sū'ā <Ar. Ateş.

s. 108b/05

süçük Acı olmayan, tatlı.

s. 90b/20

Sülemī <Ar. ö.a. Ebû Abdurrahman Muhammed bin el-Huseyn es-Sülemî en-Nisâburî, Şafiî mezhebi Fıkıh, Tefsîr, Hadîs, Lügat, Tarih ve diğer ilimlerde büyük âlimlerinden.

S. 89a/05, 91b/25, 104b/25

S.+ de 111b/22

sünbüle <Ar. Başak.

s.+ din 109a/17

sünnet <Ar. Hz. Muhammed'in Müslümanlar tarafından uyulması gereken söz ve davranışları.

s. 102a/19, 107a/22

sür- Sürmek, kovmak, uzaklaştırmak.

s.- er 102a/17

sürᶜat <Ar. Çabukluk, hız.

s.+ i 106b/24

sürt- Ovmak, ovalamak.

s.- tiler 90a/16

süruḳ Sürü.

s. 92a/06

→ sürük

sürük Sürü.

s. 92a/03

→ süruḳ

sürül- Yerde sürünmek.

• **sürülgen:** Sürünerek giden.

s.+ lerdürler 94b/04

süstī <Far. süst + Ar. -ī Gevşeklik, zayıflıkla ilgili.

s. 113b/01

süstluḳ <Far. süst + T. -luḳ Gevşeklik, zayıflık.

s. 113a/01

süt Süt.

s. 90b/09

s.+ in 90b/08

s.+ ini 90b/07, 90b/17

s.+ üm 90b/19

s.+ ümni 90b/20

• **süt bér-:** Süt emzirmek.

s. bér 89b/18

s. bérmegi 90b/13

sütūde <Far. Övülmüş, övülmeye değer.

s. 94b/22

sütūnsız <Far. sütūn + T. -sız Sütunsuz.

s. 109b/26

-Ş-

şād <Far. Sevinçli, memnun.

• **şād bol-:** Sevinmek, memnun olmak.

ş. bolġusıdurlar 107b/26

• **şād ḳıl-:** Sevindirmek.

ş. ḳılur érdim 96a/08

şādī <Far. Memnunluk, gönül ferahlığı, sevinçlilik.

ş. 109a/01

şādlıġ <Far. şād + T. -lıġ Sevinçli, ferah, memnun olma hali.

ş.+ dın 90a/27

ş. ḳılmaġıl 98a/04

şād-mān <Far. Sevinçli, memnun.

ş. 90b/22, 112a/25

• **şād-mān bol-:** Sevinmek, mesrur olmak.

ş. bolġaylar 111a/06

ş. bolup 107b/10

ş. bolurlar 106b/24

ş.+ durlar 110b/20

• **şād-mān étilgen bol-:** Sevindirilmek.

ş. étilgen bolġaylar 108b/21

şādmānlıḳ <Far. şād+mān + T. -lıḳ Sevinç, mutluluk.

ş.+ ı (şādmānlıġı) 108b/21

şāh <Far.Padişah.

ş.-ı taḫt 89b/17

şākird <Far. Öğrenci.

ş.+ ler 94b/17

Şām <Ar. y.a. Suriye'de bir yer adı.

Ş. 89a/24, 95b/11, 102b/21

şāmile <Ar. İçine alan, kaplayan, çevreleyen.

ş.-i ḥikmet 110a/10

şanıda Onun hakkında, onun adına.

ş.+ dur 100a/16

şarṭ <Ar. Şart.

ş. 89b/07

ş.+ ı 92b/25

ş. ḳılur 93a/06

şātū <Merdiven

ş. 94a/08

şāyed <Far. Ola ki, şayet.

ş. 89b/15, 90a/20, 91b/23, 93a/14, 93a/16, 94a/09, 94b/08, 95a/07, 95b/08, 97b/09, 111b/18

şāyeste <Far. Yakışır, uygun, münasip.

ş. 97a/10, 101a/01, 112a/06

ş.+ ler 93a/02, 103a/06

şe'āmet <Ar. Uğursuzluk.

ş.+ i 111a/08

şefa^{c}ā' <Ar. Şefaat.

ş.+ dın 108b/14

şefā^{c}at <Ar. Şefaat.

ş. 97b/16

şefī^{c} <Ar. Şefaat eden, şefaatçi.

ş.+ imiz bolġusıdurlar 108b/13

şefḳat <Ar. Sevecenlik, acıma ve sevgi duygusu.

ş. 90b/11

ş.+ leri bolur 92a/03

şehīd <Ar. Şehit.

ş. boldı 100a/21

ş.+ lerniñ 100a/21

şehr <Far. Şehir, büyük belde.

ş.+ i 106a/17

ş.+ de 91a/07, 91a/26

ş.+ din 91b/12, 91b/15, 91b/17

ş.+ i 103b/13

ş.+ ide 106a/14, 106b/01

ş.+ iġa 91a/04

ş.+ ige 91b/19

ş.+ ini 107a/08

ş.+ iniñ 107a/10, 108a/02

ş.+ leride 106b/07, 112a/24

ş.+ leridin 108a/05

ş.+ niñ 91b/27

ş.+ ninĝ bir 91b/12

şehr-yār <Far. Hükümdar.

ş. 107b/08, 108a/02

şehved <Ar. Şiddetli arzu, şehvet.

ş.+ din 93a/21

ş.+ i 104b/16

ş.+ idin 89a/05

şek <Ar. (şekk) Kuşku, şüphe.

ş. 105a/25

ş.+ de 105a/22

• **şekde tüş-:** Şüphe etmek.

ş.+ de tüşer érdiler 105a/20

şeksiz <Ar. şekk + T. -siz Şüphesiz, kesinlikle.

ş. 106a/03

şekl <Ar. Biçim, sûret.

ş.+ ler 102a/08

ş.+ leride 109b/09

şem^{c} <Ar. Işık, mum.

ş.+ i 93a/22

şemātet <Ar. Birinin kötü durumda olmasına veya düşmesine sevinme.

ş. 107b/10

şenbih <Far. Cumartesi.

ş. 98a/25

şer <Ar. (şerr) Kötülük, fenalık.

ş.+ din 101b/18

şer^{c} <Ar. Dini kaide, şeriat.

ş. 94b/07, 104b/05

şeref <Ar. Şeref.

ş.+ iġa 96b/17

ş.+ in 89b/23

şerḥ <Ar. Açıklama, şerh.

ş.+ ide 100a/07

şerī^{c}at <Ar. Allah´ın emir ve yasaklarının tümü, doğru yol.

ş.+ da 92b/20

ş.+ larda 92b/20

şerīf <Ar. Şerefli, soylu.

• **şerīfraḳ:** En şerefli, en soylu, daha soylu.

ş.+ ı (şerīfraġı) 109a/06

şerīk <Ar. Ortak.

ş.+ i 104a/26, 106b/22, 107a/15

ş.+ idürler 111b/05

ş.+ imdürler 96b/20, 97b/12

ş.+ imiz 96b/27

ş. ḳılınĝızlar 101a/09

ş. ḳılur 110a/18, 110a/23

ş. ḳılurlar 106b/20

ş.+ ler 108b/15, 110a/14

ş.+ lerim 96b/20, 97b/11

ş.+ lerinĝizni 96b/27

ş. tutarlar 97a/20

ş. tutḳay 100b/22, 100b/24

ş. tutmaḳ kérekmes 111b/07

şevḳ <Ar. Şiddetli arzu.

ş.+ ı 93a/21, 99b/12

ş.+ ınıñ 91b/26

ş.+ nıñ 93a/23

şeydā <Ar. Divane, düşkün, şaşkın.

ş. kéltürüptür 99b/16

Şeyḫ Ebū Saʿīd Ḫarrāz <Ar. ö.a. Ebû Saîd-i Harrâz, Harrâz lakabıyla meşhûr olmuştur. Zünnûn-i Mısrî, Sırrî-i Sekatî, Cüneyd-i Bağdâdî, Nebâcî, Ebû Ubeyd Busrî gibi büyük velîlerin sohbetinde bulunup tasavvuf yolunda yetişmiş âlim.

Ş. 110b/10

Şeyḫ Ebī Saʿīd Ebu'l Ḫayr

<Ar. ö.a. Kişi adı.

Ḥażret-i Ş. 104b/26

Şeyḫ Ebū Bekr Vāsıṭī <Ar. ö.a. Muhammed bin Mûsâ, künyesi Ebû Bekr'dir. İbn-i Fergânî olarak da bilinen Ebû Bekr Vâsıtî, evliyânın büyüğü Cüneyd-i Bağdâdî ve Ebü'l-Hüseyin Nûrî hazretlerinin sohbetlerinde yetişmiş âlimlerdendir.

Ş. 107a/24, 111b/19

Şeyḫ Muḥammed Eslem Ṭūsī

<Ar. ö.a. Kişi adı.

Ş.+ din 110b/13

Şeyḫ Sehl- Tüsterī <Ar. ö.a. Sehl bin Abdullah Tüsterî, Tasavvuf ehlinin büyüklerinden.

Ş. Sehl-i Tüsterī 107a/21

Şeyḫü'l-İslām <Ar. ö.a.

Ḥażret-i Ş. 100a/04

şeyṭān <Ar. Şeytan.

ş. 91a/16, 91a/17, 104a/21

ş.+ lar 107a/11

şiddet <Ar. Şiddet.

ş. 98a/21

ş.+ idin 89a/21

şifā <Ar. Şifa, hastalıktan kurtulma, iyi hale gelme.

• **şifā tap-:** Şifa bulmak, düzelmek.

ş. taptı 90a/19

şikāyet <Ar. Sızlanma, yakınma.

• **şikāyet ḳıl-:** Şikayet etmek.

ş. ḳıldı 98b/27

şimāl <Ar. Kuzey.

ş. 112a/09

şiʿr <Ar. Şiir.

ş. 107a/26

şīrīn <Far. Tatlı, sevimli, cana yakın.

ş. 92a/10

şirk <Ar. Allah' a ortak koşma, müşriklik.

ş. 95a/09, 97b/14, 99b/08, 106a/13, 110a/25, 110b/13, 111b/08

ş.+ din 97a/10, 111b/18

ş.+ e 108b/12

ş.+ idür 107a/13

ş.+ ke ündedük 96b/23

ş. kéltürgey 100b/22

ş. kéltürgüçiler 111b/26

ş. kéltürgüçilerdin 99b/25

ş. kéltürmegige 111a/05

ş. kéltürürler 97a/20, 107a/04, 110b/26, 111a/04

• **şirk sarāyı:** Tanrıya ortak koşma.

s.+ ıda 106a/20

şirket <Ar. Ortaklık.

ş. bérmes 110a/22

Şuᶜayb <Ar. Medyen ve Eyke ahalisine gönderilen peygamber.

Ş. 92a/09, 92a/23, 92b/01, 92b/04, 92b/05, 92b/09, 92b/17, 93a/09, 93a/10, 94b/17

Ş.+ ı 97b/17

Ş.+ nı 103b/17, 103b/21

Ş.+ nıñg 92a/10

şuġl <Ar. İş, uğraşı, meşgul olunan şey.

ş.+ ları 97b/06

şuᶜle <Ar. Alev, ateş alevi.

ş.+ sin 93a/21

şūmluḳ<Far. şūm + T. -luḳ Şomluk, uğursuzluk.

ş.+ ı (şūmluġı) 111b/11

şūr-engīz <Far. Şamata, gürültü yapan.

ş. 109a/02

şübhe <Ar. Şüphe, kuşku.

ş. 105a/25

şübhesiz <Ar. şübhe + T. -siz Şüphesiz, kuşkusuz.

ş. 96b/15

şübhet <Ar. Şübhe.

ş.+ ler 93b/13

şükr <Ar. Şükür, şükretme, hamd.

ş. 101b/24, 106b/20

• **şükr ayt-:** Şükretmek.

ş. aytḳay 112a/13

ş. ayturlar 111a/09, 111a/12

ş. aytınğızlar 101b/23

• **şükr ḳıl-:** Şükretmek.

ş. ḳılġay 97b/09

şümūl <Ar. İçine alma, kaplama.

ş.+ ıġa 100b/03

T-, -Ṭ

ṭā <Ar. ط harfi.

ṭ. 89a/03

tā <Far. e. -a/e ... kadar, ta ki, zamana kadar.

t. 90a/15, 90b/08, 90b/21, 90b/24, 90b/25, 90b/27, 91b/05, 91b/13, 91b/14, 91b/22, 92a/03, 92a/06, 92a/12, 92a/27, 92b/07, 93a/07, 93b/03, 93b/05, 93b/13, 94a/06, 94a/08, 94a/16, 94a/18, 94a/24, 94b/03, 94b/15, 94b/18, 95a/04, 95a/26, 95b/08, 96a/05, 96b/03, 97a/01, 97a/04, 97a/26, 97b/03, 97b/07, 97b/08, 98a/02, 98b/13, 98b/17, 98b/24, 99a/03, 99a/05, 99a/09, 99a/10, 99b/04, 100a/07, 100a/10, 100b/16, 100b/19, 100b/22, 101b/15, 101b/25, 102b/10, 102b/12, 103a/02, 103a/03, 103a/20, 103b/02, 105a/25, 105b/01, 105b/03, 107a/05, 107a/06, 107a/20, 107b/08, 107b/18, 108a/15, 108a/22, 108b/10, 109a/24, 109b/23, 109b/25, 110a/19, 110b/16, 110b/26, 111a/22, 111a/23, 111a/25, 111b/06, 111b/16, 112a/05, 112a/08, 112a/10, 112a/12, 112b/01

t. bar érdiñgizler 113a/14

t. bolġay 90a/08, 90b/02

t. bolġāy 112a/13

taᶜaddī <Ar. Zulüm, eziyet.

t. 89b/01, 93a/04

taᶜaḳḳul <Ar. Akıl etme, akıl erdirme, düşünme.

• **taᶜaḳḳul ḳıl-:** Akıl etmek, düşünmek.

t. ḳılġaylar 103b/14, 109b/25

taᶜallüm <Ar. Öğrenme.

t. 94b/17

ṭaᶜām <Ar. Yemek, yiyecek.

ṭ. 92b/09

ṭ.+ dın 92b/11

ṭ.+ ı 92b/07

taᶜarruż <Ar. I. İlişme, sataşma.

t.+ dın 95b/25

t.+ ın 95b/24

II. Saldırma.

t. ḳılur érdiler 103b/06

ṭāᶜat <Ar. Allah'ın ibadetlerini yerine getirme, ibadet etme.

ṭ. 99b/06, 111b/18

ṭ.+ dur 104b/18

ṭ. émestür 104b/18

ṭ.+ ġa 98b/10

ṭ.+ ımġa 100a/12

ṭ.+ lardın 104b/20

ṭ.+ leri 100b/10

ta^{c}aẕẓum <Ar. İhtişam, gurur, büyüklük.

t.+ ıdın 89a/04

ṭab^{c} <Ar. Yaradılış, mizaç, huy.

ṭ. 110b/09

ṭ.+ ı 109b/16

ṭ.+ lar 103a/10

Taberī <Ar. ö.a. Ebu Cafer Taberî, "Tefsîrü'l Taberî" adlı eseriyle ünlü fıkıh, hadis, tefsir âlimi.

T.+ din 99a/23

Taberiye <y.a. İsrail' de bulunan bir göl.

T. 94a/24

tābi^{c} <Ar. Uyan, boyun eğen, tabi olan.

t.+ dür 112a/11

t.+ ler 101a/27, 96b/23, 97a/02

t.+ lerdürler 102b/13

ṭabīb <Ar. Doktor.

t. 90a/16

ta^{c}bīr <Ar. Yorumlama.

t. 102b/01

• **ta^{c}bīr ḳıl-:** Tabir etmek, yorumlama.

t. ḳıldı 100b/23

t. ḳılġay 93b/13

tafṣīl <Ar. Ayrıntılı olarak açıklama.

• **tafṣīl ḳıl-:** Ayrıntılı olarak açıklamak.

t. ḳılur 110a/23

tag Dağ.

t.+ ı 93a/13

t.+ ıda 94b/10

t.+ larda 111b/12

tagı e. → dağı.

ṭ. 96a/24

ṭ.+ larnı 96a/25

tagannī<Ar. Zenginleşme.

t. 109a/05

t. ḳılġaylar 108b/24

t. ḳılurlar 108b/26

tagayyür <Ar. Bozulma, aslını yitirme.

t.+ lerning 99a/05

taḥaddī<Ar. Meydan okuma.

t. ḳılıp 105b/15

taḥakküm <Ar. Hükmetme, hakim olma.

t. 92a/13

taḫalluḳ <Ar. Ahlaklanma, huy edinme.

t.+ nı 96a/03

ṭahāret <Ar. Temizlenme.

ṭ.+ i 89a/05

ṭ.+ iġa 89a/03, 89a/04

taḫavvüf <Ar. Korkuya düşme.

t. 96a/22

taḥiyyet <Ar. İyilik ve sağlık dileğinde bulunma.

t. 96a/02

taḥḳīḳ <Ar. I. Gerçek, doğru.

t. 94a/02, 95b/05, 99b/16

II. Bir şeyin doğru olup olmadığını meydana çıkarma.

t.+ ınıñ 102b/01

taḥrīf <Ar. Harflerinin yerini değiştirme, bozma, değiştirme.

t. ḳıla almaġay 105b/03

taḫṣīṣ <Ar. Bir şeyi birine veya bir yere mahsus kılma, ayırma, has kılma, özgü kılma.

t.+ i 109a/15

taḫt <Ar. Aşağı, alt.

şāh-ı t. 89b/17

Ṭā'if <Ar. y.a. Mekke yakınında bir şehir.

Ṭ. 97a/14

ṭā'ife <Ar. Zümre, tayfa.

ṭ.+ leri 111a/18

ṭā'in <Ar. Suçlama.

ṭ.+ ler 97a/17

taḳarru' <Ar. Diğer bir tarafa dönme, yönelme.

t.+ dın 97b/10

taḳarrüb <Ar. Yaklaşma, yanaşma.

t. 111a/19

ṭāḳat <Ar. Dayanma gücü.

ṭ.+ ı bolmaġay 96a/15

ṭ.+ i 106b/03

taḳbīḥ <Ar. Ayıplama, çirkin görme.

t.+ i 99b/11

taḳdīm <Ar. Sunma, arz etmek.

t. 109b/18

taḳdīr <Ar. Allah'ın ezelde olacaklarıbilip belirlemesi, kader, yazgı.

t. 89b/17, 90a/18, 111b/16

taḳrīb <Ar. Yaklaştırma, yakınlaştırma.

t.+ iġa 92b/01

taḳrīr <Ar. Sağlamlaştırma.

t.+ i 93b/13

taḳsīm <Ar. Bölme, bölüm.

t. 106b/14

taḳṣīr <Ar. Kusur etme.

t. körsetmegeyler 90b/13

ṭal'at <Ar. Yüz, çehre.

ṭ.+ nıñ 97b/20

ṭaleb <Ar. İsteme, istemek.

ṭ. ḳılġıl 98a/05

ta'līm <Ar. Öğretme, yetiştirme.

t. alġay 94b/18

t. bérdi 98a/17

tam Dam.

t.+ ı 104a/16

tām <Ar. Tam, eksiksiz, bütün.

t.+ ınıñg 92a/19

ṭam^{c} <Ar. Umut, ümit.

ṭ.+ da 109b/22

ṭama^{c} <Ar. Doymazlık, çok isteme, açgözlülük.

ṭ.+ ı 92b/02

ṭ.+ ınıñg 99b/27

• **ṭama^{c} ḳıl-:** Daha çok istemek, açgözlülük yapmak.

ṭ. ḳılur 111a/23

tamām <Ar. Tam, eksiksiz.

t. 100a/18, 105a/07

t. érdi 98b/11

t.+ ını 111b/17, 92a/24

tamızdurluḳ Besicilik görevini üstlenme.

t. ḳılġay 92b/19

tamuġ <Soğ. Cehennem.

t. 106a/05, 108b/05, 108b/06, 110b/01

t.+ da turar 107a/16

t.+ dur 102b/15

t.+ ḳa barġusıdurlar 98a/25

→ **tamuḳ**

tamuġluḳ <Soğ. tamuḳ + T. -luḳ Cehenneme ait olan.

t.+ larġa 106a/08

tamuḳ <Soğ. Cehennem.

t.+ ḳa 112a/08

→ **tamuġ**

tañg Sabah, şafak vakti.

t. 91a/25, 99a/15

t.+ da 103b/22, 109a/11

• **tañg namāzı:** Sabah namazı.

t. 109a/11

ṭa^{c}n <Ar. Sövme, yerme, ayıplama.

ṭ.- dın 97a/22

ṭa^{c}ne <Ar. Sövme, yerme.

• **ṭa^{c}ne ur-:** Sövmek, kötü söz söylemek.

ṭ. urarlar érdi 97a/13

tanı- Tanımak, bilmek, kabul etmek.

t.- ġay 104b/19

t.- maġıdur 110b/05

t.- p 95b/17

→ **tanu-**

tanıl- Bilinmek, tanınmak.

t.- ur 101a/13

tanla- Seçmek.

t.- dı 97a/16

t.- ġaylar 97a/18

→ **tañgla-**

tanĝla- Seçmek.

t.- r 97a/16, 97a/18

→ **tanla-**

tanĝla Sabah.

t. 98b/18, 108b/27

t.+ ġa 100a/08

tanu- Tanımak, bilmek, kabul etmek.

t.- ġusıdurlar 98a/23

→ **tanı-**

tanuḳ Şahit, tanık.

t. 105b/23

t.+ dur 93a/06

t.+ ı (tanuġı) 97b/13

t.+ lardın 94b/11

tanuḳluḳ Şahitlik, tanıklık.

t.+ ḳa 97b/13

tap- I. Bulmak.

t.- ıp 98b/24

t.- maslar 104a/27

t.- sa bolur 103b/16, 108a/15

t.- tı 91a/07, 91b/27, 92a/01

t.- tım 101b/09, 110b/16

II. Tapmak, ibadet etmek, iman etmek.

t.- ar 92a/05, 107a/26, 112b/20

t.- ġaylar 96b/26

t.- ıñgızlar 101b/16, 101b/23, 103b/17

t.- ḳay 93a/01, 105b/13

t.- mas 96b/11

t.- maslar 96a/23, 106b/22

III. Tapmak; Yardımcı fiil.

tiriklig t.- ar 112b/10

ıṭṭılā^{c} t.- ıp 92b/17

ẕikrin t.- ıp érdük 95b/16

müjde t.- ıpdurlar 95a/01

yol t.- ḳan bolġaylar érdi 97a/04

īmān t.- ḳanlardın 93b/02

yol t.- ḳanlarġa 96a/10

ḫalāṣlıġ t.- ḳay 102b/16

ḳarār t.- ḳay 99a/01

meded t.- ḳay 100b/18

teskīn t.- ḳay 93b/05

artuḳ t.- ḳaylar 111b/02

yol t.- ḳaylar 97a/03

firūzluḳ t.- ḳuçı 111a/21

mev^{c}ūd t.- ḳuçısıdur 96b/15

yol t.- mas 104b/24

ḳutulmaḳlıġ t. - maslar 99a/24

icāzet t.- maslar 113a/16

üstünlük t.- maslar 93b/17

ḫalāṣlıġ t.- tı 103b/12

ḳarār t.- tı 91b/10

şifā t.- tı 90a/19

tevfīḳin t.- tı 104b/10

néteg t.- tıñg 101b/08

ḫalāṣlıġ t.- tınĝ 92b/06

ᶜömr t.- tılar 108a/26

tapıl- Bulmak.

t.- ġay 90a/04

tapın- Tapmak, kulluk etmek, iman etmek.

but t.- dı 110b/18

but t.- ġuçılar 102b/11, 97a/20

but t.- ġuçılarnı 97b/10

t.- ḳay 94a/04

t.- maġı 96b/26

but t.- maġıdın 102b/04

t. - maḳ 97a/23, 106a/12

t.- sa bolġay 111b/07

t.- ur 101b/19, 101b/20, 104a/24

• **tapınmaḳ körset-:** Tapmak, iman etmek.

t. körsetinĝizler 106a/16

tapınmaḳlıḳ Tapınma, kulluk etme.

but t.+ ı (tapınmaḳlıġı) 96a/21

tap- I. Tapmak, kulluk etmek, iman etmek.

t. - maḳda 107a/25

t. - maḳdın 112b/20

II. Tapmak; yardımcı fiil.

tüz yol t. -maġın 96a/09

tapşur- Getirmek, vermek.

t.- dı 89b/26, 90b/21

t.- ur 93a/07

t.- urlar 106a/27

tar Sıkıntılı, zor.

• **tar bol-:** İçi daralmak, sıkıntıya düşmek.

t. boldı 103b/05

• **tar ḳıl-:** Daraltmak, kısmak.

t. ḳılur 99a/19, 106b/14, 106b/15, 111a/10

• **tar köŋĝüllük bol-:** İçi daralmak, telaşlanmak.

t. köŋĝüllük boldı 103b/05

ṭarab <Ar. Şenlik, neşelenme.

ṭ. 109a/01

ṭaraf <Ar. Taraf.

ṭ.+ ıda 112a/22

ṭ.+ ıdın 93a/13

ṭ.+ ıġa 94b/09

tarıġ Ekin.

t.+ ı 104a/23

ṭarīḳ <Ar. Yol, yöntem.

ṭ.+ ı 91a/19, 101b/03, 103a/11, 107a/20, 108b/10

tarın- Dağılmak.

t. -maġı 100a/19

taᶜrīż <Ar. Dokunaklı söz söyleme.

t.+ dür 92b/14

tart- I. Tartmak.

t.- ar érdiler 97b/27

t.- tı 92a/15, 92a/16, 92a/18

II. Tartmak; yardımcı fiil.

intiḳām t.- ar 108a/06

ḳavġa t.- ar érdiler 92a/15, 92a/18

leşker t.- arlar 105b/16

kemilerni t.- ıp aldı 111b/14

ḳavġa t.- ḳanınıñg 92b/16

baş t.- ḳuçı 103b/26

boyun t.- ḳuçı 91b/07

cefāsın t.- tı 101b/11

baş t.- tılar 104a/04

intiḳām t.- tuḳ 112a/17

tartıl- Toplanmak, bir araya getirilmek.

t.- ur 96a/19

tartmaḳ Tartmak; yardımcı fiil.

menfa[c]atlerin t. bola alur 92b/21

āzārın t.+ ḳa 101b/10

otun t.+ ḳa 91a/10

tartmaḳlıġ Tartma.

boyun t.- maḳlıġ ḳıldılar 94a/21

tasalluṭ <Ar. Musallat olma.

t.+ da 110a/19

t.+ ı 93b/17

taṣarruf <Ar. Sahiplik, tasarruf.

t. 109a/23, 110a/19

t.+ da 110a/16

t.+ ı 99b/04

t.+ ıġa 99b/04

• **taṣarruf ḳıl-:** Ele geçirmek, sahip olmak.

t. ḳılġay 99a/09

t. ḳılur 110a/16

taṣavvur <Ar. Bir şeyi zihinde şekillendirmek, tasarlamak.

t. ḳılıp érdi 94a/11

t. ḳılmamaḳ 100a/19

taṣdīḳ <Ar. Doğrulama, onay.

t.+ ın körsetür érdük 95a/11

t. ḳıldı 102b/17

t. ḳıldılar 101a/17

t. ḳılġay 93b/13

t. ḳılġaylar 105b/23

t. ḳılurlar 89a/11, 105b/24, 111a/12

taş Taş.

t. 103a/14, 104a/08

t.+ ı 92a/17

t.+ ın 103b/15

t. yaġdurur 103b/11

taşla- Dışarı atmak, dışlamak.

t. 89b/20

• **otḳa taşla-:** Ateşe atmak, fırlatmak.

otḳa t.- dılar 102b/06

taşla- Taş atma, taşa tutma.

t. - maḳ 103a/15

tat- mec. Duymak, hissetmek.

t.- ıŋ̂gızlar 106a/09

t.- ḳuçısıdur 106a/18

t. - maġı 111b/18

taṭarruḳ <Ar. Yol bulma, yol bulup gitme.

t.+ ıdın 89a/02

tatḳur- mec. Hissettirmek, yaşatmak.

t.- ġay 111b/16

tattur- mec. Duyurmak, hissettirmek.

t.- ġay 112a/10

t.- sa 110b/23

t.- saḳ 111a/05

ṭāᶜūn <Ar. Veba, salgın hastalık.

ṭ.+ lar 111b/09

tavar Hayvan sürüsü.

t.+ ıdın 92a/07

t.+ lar 111b/09

t.+ larġa 92b/08

t.+ larıġa 92a/18

tavışḳan Tavşan.

t. 106b/04

ṭavr <Ar. Hal, davranış.

t.+ ları 105b/15

tayaḳ Değnek, baston, asa.

t.+ ıŋ̂gnı 93a/24

t.+ nı 93a/24

tayal- Bir şeyin üzerinde kurulmuş olmak.

t.- ġan bolġay 104b/05

tayan- Dayanmak.

t. - maḳ 104a/21

ṭayyār <Ar. Uçan, uçucu.

ṭ. bolsun 100b/06

ṭayyibe<Ar. İyi davranış.

ṭ.-i z̲ürriye 103a/01

tāze <Far. Taze, körpe.

t. 109b/23

t. ḳıldı 106b/18

t. ḳılmaḳ 94b/15

taᶜẓīm <Ar. Saygı gösterme, yüceltme.

t. 90a/19

t. étkey 94a/04

té- Demek, söylemek.

t.- di 99a/15

t.- p 105b/18

t.- p érdi 93a/11

tebāh <Far. Mahvetme, bozgunluk çıkarma.

t. 113a/23

tebāh-kār <Far. Harap eden, mahveden, bozgunluk çıkaran.

t.+ lar 105a/21

gürūh-ı t.+ larġa 103a/21

tebāhkārlıġ <Far. tebāh + kār + T. -lıġ Mahvetme, bozgunluk çıkarma.

t. 98a/12, 99a/27

t.+ lardın 89a/18

tebāhlıḳ <Far. tebāh + T. -lıḳ Mahvetme, bozgunluk çıkarma.

t.+ nıŋ 103b/19

tebdīl <Ar. Değiştirme, başka bir hale getirme.

t. bérmeŋiz 110b/06

tebennī<Ar. Evlat edinme.

t. 101b/10

tébren- Sarsılmak, hareket etmek.

t.- güçilerdin 106b/02

tecebbür <Ar. Kibirlenme, büyüklenme.

t. ḳıldı 89a/12

tecellī <Ar. Görünme, belirme.

t. 109a/06

tecessüs <Ar. Bir şeyin iç yüzünü araştırıp sırrını çözmeye çalışma.

t. 89b/24

t.+ ġa 89b/13

tedbīr <Ar. Önlem, tedbir.

t. éterler 91b/14

tedārik <Ar. Edinme, hazırlama.

t.+ i 113a/16

tedebbür <Ar. Tedbirli olma, ileriyi düşünme.

t. 97b/02

t.+ ide 110a/24

t. ḳılurlar 104b/01

t. körsetkeyler 112b/25

t.+ niŋ 110b/09

te'emmül <Ar. Eni konu, etraflıca düşünme.

t. 102b/08

• **te'emmül ḳıl-:** Etraflıca düşünmek.

t. ḳıldım 110b/16

t. ḳılıp 95b/08

tefaḥḥuṣ <Ar. İnceden inceye araştırma.

t. 89b/13, 102b/08

t.+ da 89b/24

tefażżul <Ar. İyilik, bağışlama.

t. 92b/25

tefekkür <Ar. Düşünme.

t. 97b/06, 102a/07, 113a/14

• **tefekkür ḳıl-:** Düşünmek.

t. ḳılġaylar 109b/02

t. ḳılmaslar 108a/14

t. körsetmesler 108a/15

teferruḥ <Ar. Ferahlanma, içi açılma.

t. ḳıla 89a/27

tefrīḳ <Ar. Ayırma, seçme.

t.+ ı 112a/05

tefriḳa <Ar. Ayrılma, ayrılık.

t.+ sı 102a/19

tefsīr <Ar. İzah, açıklama.

t.+ ide 91a/05

t.+ idin 100a/04

t.+ lerdin 110a/20

tég- Erişmek, ulaşmak, vasıl olma

t.- mes 97a/17

tégre Çevre, etraf.

t.+ leri 108b/24

t.+ leride 89a/20, 91a/05, 97a/27, 107a/11

t.+ leridin 107a/10

tehdīd <Ar. Birinin gözünü korkutma.

t.+ i 101b/10

te'ḫīr <Ar. Erteleme.

t.+ i 109b/18

téñg Eşit, denk.

t. bolsañgızlar 110a/19

t.+ ge 92b/26

t.+ i bolmaġay 108b/24

t.+ i émestür 100b/15

t.+ içe 99a/12

teḳażā <Ar. Sıkışarak söz söyleme.

t.+ sın ḳılur 99a/20

tekebbür <Ar. Kibirlenme, büyüklük taslama.

t. 89a/12, 98a/12, 99a/26

tekellüm <Ar. Söyleme, konuşma.

• **tekellüm ḳıl-:** Söylemek, konuşmak.

t. ḳılġay 111a/03

tekevvün <Ar. Var olma, meydana gelme, oluş.

t.+ ide 109b/25

te'kīd <Ar. Güçlendirme, pekiştirme.

t. 108a/13

t.+ dür 105a/19

t.+ i 112b/19

teklīf <Ar. Birinden yapılması zor, eziyetli biriş isteme.

t.+ i 100b/11

• **teklīf ḳıl-:** Yüklemek.

t. ḳılsalar 100b/24

t. ḳılur 91a/11

tekrār <Ar. Tekrar.

t.+ ı 97b/10, 99b/11

tekrīr <Ar. Tekrarlama, tekrar etme.

t.+ in 108a/13

tekẕīb <Ar. Yalanlama, yalan olduğunu söyleme.

t. 97a/05, 99b/08, 101b/26, 108b/02

t.+ de 97b/14

t.+ dindür 103b/26

t.+ i 96b/07

t.+ ide 97a/22

t.+ idin 101b/27

t.+ inĝizdin 102a/02

• **tekẕīb ḳıl-:** Yalanlamak.

t.+ in ḳıldılar 103a/24

t. ḳıldılar 108b/06

t. ḳılġanlar 99a/24

t. ḳılġay 107a/15

t. ḳılġaylar 93b/14

t. ḳılıp 109a/07

t. ḳılıpdur 101b/26

telaṭṭuf <Ar. Nâzikâne davranmak.

t. 92a/04

telḳīn <Ar. Öğretme, kulağına anlatma.

t. ḳılmaġusıdurlar 98b/09

temekkün <Ar. Yerleşme, yer tutma.

t.+ dür 107a/12

temerrüd <Ar. Dikbaşlılık, direniş.

t. 113a/22

ten <Far. Vücut, beden.

t. 104b/13

t.+ niñ 104b/13

tenbūre<Ar. Çalgı.

t. +ler çalmaḳ 103a/15

teneddüm <Ar. Pişman olma.

t. 99a/22

tenlig Tenli, tene sahip.

t. 90b/19

tennūr <Ar. Tandır, fırın.

t.+ ıda 89b/10

t.+ nıñ 89b/11

terakḳḳī <Ar. İlerleme.

t. 94a/12

terbiyet <Ar. Besleyip büyütme.

t.+ ide 90b/13

t.+ ige 90a/22

tercüme <Ar. Tercüme.

t.+ side 107a/26

téri Cilt, deri.

t.+ sidin 98a/01

terk <Ar. Bırakma, vazgeçme.

t.+ i 110b/13, 111b/20

t.+ idin 102b/08

t.+ in ḳılur 101a/07

tersā <Far. Hristiyan.

t. 95b/11

t.+ lar 107b/10

t.+ larnıñ 95b/19

tersālıġ<Far. tersā + T. -lıġ Hristiyanlık.

t. 108a/04

tesbīḥ <Allah' ı noksan sıfatlardan tenzih etme, yüceltme.

t. 108b/26, 109a/14

t. aytın̂gızlar 109a/10

t.+ imiz 109a/04

tesellī <Ar. Avutma, avundurma.

t.+ si 100a/19, 101b/10

• **tesellī bér-:** Avutmak, avundurmak.

t. bérdiler 103b/07

teskīn <Ar. Sakin kılma, kılınma, yatıştırma.

• **teskīn tap-:** Sakin olmak.

t. tapḳay 93b/05

teşebbüh <Ar. Benzetme, taklit etme

t. 99a/22

teşrīf <Ar. Şereflendirme, şeref verme.

t.+ i 95a/01

tevāfuḳ <Ar. Uyma, uygun gelme.

t.+ ı 109b/10, 111a/22

tevbe <Ar. İşlenen bir günahtan pişman olarak bir daha yapmamaya karar verme, tövbe.

t. 104b/10

• **tevbe ḳıl-:** Tövbe etmek.

t. ḳılġay 97a/10

t. ḳılur 91a/24

tevdīᶜ <Ar. Bırakma.

t. 96a/01

tev'em <Ar. İkiz.

t. 109b/09

téve Deve.

t.+ ge 107b/16, 107b/18

t.+ ni 107b/20

tevekkül <Ar. Allah' a teslim olma, işi Allah' a bırakıp kadere razı olma.

t. 98b/06

tevfīḳ <Ar. Kolaylaştırma, yardım etme, yardım.

t.+ ı 93a/07, 102a/15

t.+ ın bérgey 112b/22

t.+ ın 104b/10

• **tevfīḳ bér-:** Kolaylaştırmak.

t. bérgey 95b/21

t. bérmegeyler 98b/10

tevḥīd <Ar. Allah'ın varlığına ve birliğine inanma.

t. 97b/15, 99b/18, 100a/21, 111b/18, 113a/20

t.+ din 106b/12

t.+ iġa 99b/06

t.+ ḳa 108a/18

t.+ ni 100b/14

te’vīl <Ar. Sözü çevirme, söze ayrı mana vermeye kalkma.

t.+ ide 101a/19

t.+ ler 111b/22

Te’vīlāt <ö.a. Bir eser adı.

t.+ ge 99b/15

tevḳīr <Ar. Güzel karşılama, ağırlama, ululama.

t. 111a/16

tevliyet<Ar. Yüz çevirme, yüz döndürme.

t. 112b/18

Tevrat <Ar. Hz. Musa’ ya gönderilen semavî kitabın adı.

T. 94b/05, 94b/20, 95a/23, 95a/27, 95b/09, 97b/21, 98a/15, 102b/26, 105a/08, 109a/03

T.+ da 94b/22, 98a/18

T.+ dın 95a/15

T.+ ġa 95b/18

T.+ nı 98b/23

T.+ nıñ 95a/16

Teysīr <Ar. Ebu Hafs Ömer en-Nesefi’ nin “et-Teysir fi’ t-Tefsir” adlı eseri.

T. 89b/17

T.+ de 98b/18, 105a/23, 110b/13

tezelzül <Ar. Sarsılma, sallanma.

t.+ de 103b/22

tezevvüc <Ar. Zevce edinme, edinilme, evlenme.

t. 109a/27

t. ḳılġay 92b/22

tezyīf <Ar. Değersiz, sahte olarak gösterme.

t.+ i 93b/13

tıy- Alıkoymak, tutmak, engellemek.

t.- ar 104a/16, 104b/04, 104b/07, 104b/14

t.- ġandın 102b/04

ticāret <Ar. Alışveriş, ticaret.

t. 98a/16

t.+ ler 108a/11

tik- Yetiştirmek için bir bitkiyi toprağa yerleştirmek.

t. - mek 108a/25

til Dil.

t.+ ge 98b/09

t.+ i 105b/14

t.+ i bolmaġay 99b/05

t.+ i tutuldı 90a/01

t.+ idür 111b/22

t.+ im 93b/14

t.+ iniñ 111b/22, 111b/23

t.+ leri 109b/11

t.+ leriŋiz 109b/04

t.+ leriŋ 109b/06

tile- İstemek, arzu etmek.

t.- di 90a/01, 91b/03, 97b/23, 98b/15, 99a/27, 108a/03

yārīlıġ t.- di 91a/13

emān t.- diler 99a/04

t.- dim 110b/15

t.- gey 94b/26, 94b/27

t.- geyler 100a/02

t.- güçi bolmaġaylar 99b/02

dünye t.- güçiler 98b/07

t.+ güçiler bolġaylar 90b/12

t.+ güçilerdürler 90b/15

t.- ŋizler 106a/14

t.- maḳdın 107a/09

t.- medi 94b/26

t. - megi 109b/18

t.- mes 91b/07, 91b/08, 92b/25, 96a/02

t.- mesler 99a/26

t.- p 98b/18, 105b/16, 111a/10,

t.- r 89b/27, 91a/27, 91b/06, 92a/27, 92b/17, 97a/15, 98b/16, 98b/17, 98b/27, 102a/17, 105b/18, 106b/14, 111a/19, 111a/27, 113a/01

yārī t.- r 91b/01

yārī t.- r érdi 91a/27

t.- r érdiler 98b/03

t.- r érdük 89a/19

t.- rler 113a/22

t.- se 93a/01, 96a/10, 97a/16, 97a/18, 99a/18, 99a/19, 99b/05, 102a/14, 102a/16, 105b/11, 106b/15, 108a/06, 111a/10, 112a/21, 112a/24

t.- se barġuçı 112a/21

t.- seŋ 92b/18, 94b/24

t.- seŋizler 102a/22

• **tilegen:** İsteyen, talep eden.

t. 89b/22

t.+ ini 99b/22

t.+ ler 91b/16

tileḳ Dilek, istek, arzu.

t.+ ide (tilegide)113a/25

t.+ ige (tilegige) 97b/01

t.+ in (tilegin) 106a/04, 113a/16

t.+ imizde 107a/25

tillik Dil.

t. 93b/12

tirgüz- Diriltmek, canlandırmak, hayat vermek.

t.- di 106b/18

t.- gey 110a/07

t.- meginiŋ 112b/05

ḳayta t. -mekde 102a/10

t. -mekdin 111b/06

t.- ür 108b/09, 109a/18, 109b/23, 111b/04, 112b/01

Tirgüzgüçi <ö.a. Allah' ın "ihya edip dirilten, hayat veren" anlamına gelen "El-Muḥyī" adının karşılığıdır.

t.+ sidür 112b/04

tirgüzmeklik Diriltme, canlandırma, hayat verme.

t.+ ige (tirgüzmekligige) 112b/04

t.+ ning̑ 112b/05

tirig Canlı, diri, yaşayan.

t. 94a/20, 111b/03

t.+ din 109a/18

t. édi 101b/05, 101b/07

t.+ lerdin 110a/18

t.+ ni 109a/16

• **tirig ḳoy-:** Sağ bırakmak, öldürmemek.

t. ḳoyar érdi 89a/16

tiriglik Yaşayış, hayat, dirilik, canlılık.

t. 112b/03

t. tapar 112b/09

t.+ din 107a/06

t.+ i (tirigligi) 112b/08, 112b/09

tis^{c}a <Ar. Dokuz.

t.+ dur 107b/17

tiz Diz.

t. 99a/04

t.+ i 103b/23

tīz <Far. Tez, çabuk.

t. 112a/05

tofraḳ Toprak.

t.+ dın 109a/21

t.+ ḳa 98b/26

toġ- Doğmak, dünyaya gelmek.

t.- ġandın 89b/09

t.- ar 89a/15

ṭ.- dı 89b/07

→ **toḳ-**

toġar- Doğurmak.

t. - maḳ 93a/11

toġu- İftira atmak, söylemek, suç yüklemek.

• **toġuġuçı:** İftira atan, suçlayan.

t.- ġuçılar 113a/23

→**toḳu-**

toġul- Doğmak.

• **toġulġan:** Doğan, doğmuş.

t. 90a/13

t.+ dın 89b/05

toġur- Doğurmak.

t.- ġay 89b/04

t. -maḳ 109a/27

t.-ur 89b/04

→ **toḫur-**

toḫta-Saklamak, bekletmek.

t.- dı 101b/02

t.- dıṅgızlar 113a/10

t.- ṅgızlar 93a/13

t.- maġanıṅgız 113a/10

t.- maġıṅgıznıṅg 113a/12

t.- maydurlar 113a/04

toḫur-Doğurmak.

t.- mas 103a/01

→ **toġur-**

toḳ- Doğmak, dünyaya gelmek.

t.- updurlar 109b/11

→ **toġ-**

toḳḳan Doğan.

t. 90a/12, 99b/12

toḳsan miṅg Doksan bin.

t. 89a/16, 98a/27

toḳu- İftira atmak, söylemek, suç yüklemek.

t.- ġan 93b/23

t.- r 101b/20, 104a/19

t.- r érdiler 97b/16

t.- rlar 101b/01

→ **toġu-**

toḳḳuz Dokuz.

t. 95a/21, 107b/13, 107b/18

toḳḳuzunçı Dokuzuncu.

t. 107b/09

toḳḳuz yüz Dokuz yüz.

t. 101b/11

toḳḳuz yüz éllig Dokuz yüz elli.

t. 101b/04, 101b/06

tola Dolu.

t. 98a/03

ton Örtü, elbise.

t. 98a/26, 98b/02

t.+ ı 92b/02

t.+ ı bar érdiler 98a/27

t.+ uṅg 93b/02

toy- mec. Yeter bulmak, kanmak, tatmin olmak.

t. - maḳ boldura aldı 99a/15

töhmet<Ar. Birine isnat olunan, işlediği sanılan fakat henüz aydınlanmamış olan suç, suçlama.

• **töhmet ḳıl-:** Suçlamak.

t. ḳılġay 98b/25

tök- Akıtmak, dökmek.

ḳan t.- küçi 91b/08

tört Sayı adı, dört.

t.+ din 98b/13

tört miṅg Sayı adı, dört bin.

t. 98a/26

tört yüz miŋ̂ Sayı adı, dört yüz bin.

t. 98a/02

ṭūbā <Ar. Cennette bulunan bir ağaç türü.

ṭ. 109a/03

tuban Aşağı, aşağıya.

t. 92a/02, 99a/10

t. bardılar 99a/04

t. barġay 99a/09

t. barurlar 99a/12

t. ilettük 104a/09

t. iletür érdi 99a/21, 99a/22

t. yiberdi 106b/17

t. yiberdük 105a/11

t. yiberilipdür 105a/07

t. yiberilmes 105b/08

t. yiberiptür 98b/23

t. yiberür 105b/11, 109b/22

t.+ nŋ̂ı yérge yétküsidür 99a/12

ṭūfān <Ar. Tufan.

ṭ. 111b/09

ṭ.+ dın 101b/04, 101b/07

ṭ.+ ı 101b/10

ṭ.+ nınŋ̂ 101b/12

ṭufūliyyet <Ar. Çocukluk, küçüklük.

ṭ. 112b/27

tuḥfesiz <Ar. tuḥfe + T. -siz Hediye, armağan olmadan.

t. 94b/26

Ṭūr <Ar. y.a. Sînâ yarımadasında Allah' ın tecelli ve Hz. Musa ile tekellüm ettiği dağ.

Ṭ. 93a/13, 94b/09

Ṭ.-ı Sînā 89a/08, 94b/20

Ṭ.+ da 95a/02

tur - I. Hareket etmemek, durmak.

kim t.- ar 109b/26

altıda t.- dı 93a/23

ve t.- dılar 110b/17

II. Bir yerde olmak veya bulunmak.

tamuġda t.- ar 107a/16

t. - maḳ 113a/08

t.- mamaḳ 106a/20

III. Durmak; yardımcı fiil

neẓẓāreġa t.- dılar 92a/15

ḳayta t. - maḳnınŋ̂ 104b/05

yitik t.- urlar 108b/11

tut- I. Yakalamak, tutmak.

t. 99a/04

t.- alınŋ̂ 90a/21

t.- ar 112b/24

t.- ar érdiler 97b/16

t.- ḳay 91b/04, 97b/04

kim t.- ḳıl 99a/03

kim t.- tı 104a/08

t.- tı 89b/05, 101b/12, 103b/21, 109b/08

pes t.- tılar 90a/07

t.- tuḳ 94a/23, 104a/06

anı t.- uŋ̂gızlar 90a/07

ẖatunnı t.- uŋ̂gızlar 90b/14

II. Tutmak, saymak, kabul etmek.

t.-ar 101a/06

III. Edinmek.

t.- tu 104a/15

IV. Tercih etmek, seçmek, tutmak.

kim t.- uŋ̂gızlar 102b/09

V. Tutmak; yardımcı fiil

köz t.- ar 91b/17

fāl t.- ar 107b/11

ḳāyim t. 104b/04

köz t.- ar bolur édi 91a/26

rāst t. 110b/01

dostraḳ t.- ar 108b/27

durust t.- ar 96a/09

mu'temin t.- ar 96a/21

bendelikke t.- ar érdi 89a/19

şerī̈k t.- arlar 97a/20

yād t.- arlar 105b/03

ümī̈d t.- ḳan bolġay 99b/19

düşmen t.- ḳanlarıdur 98a/05

astıda t.- ḳay 97a/26

ārām t.- ḳay 97b/05, 97b/08, 109a/25

ilgerilik t.- ḳay 100b/01

müzdge t.- ḳay 92b/14

şerī̈k t.- ḳay 100b/22, 100b/24

ümī̈d t.- ḳay 100b/05

yérde t.- ḳay 90a/09

ilgerilik t.- ḳaylar 100b/03

ilgeri t.- ḳuçılar 104a/05

erzānī̈ t.- ḳumızdur 89b/23

müsellem t.- ma 100a/13

ümī̈d t.- ma 112b/15

ilgerilik t.- madı 103a/09

yaŋ̂gillikke t.- maġaylar 113b/01

şerī̈k t.- maḳ kérekmes 111b/07

durust t.- mas 98a/05, 98a/13, 112a/08

ümī̈din t.- sa bolġay 103b/18

dostlar t.- salar 104a/21

aşuḳḳa t.- tı 99a/03

erzānī̈ t.- tı 105a/25

mī̈ṣāḳ t.- tı 110b/07

zebūn t.- tı 89a/13

kenāre t.- tılar 99a/02

dostlar t.- tılar 104a/14

yalġançı t.- tılar 103b/21

erzānī t.- tuḳ 103a/01

ḳayim t.- unġızlar 110b/12

ümīd t.- unġızlar 103b/18

zebūn t.- ulup érdiler 89a/20

yolını t.- up 98b/15

tükel t.- updur 106a/05

ilgerilik t.- uptur 100b/04

ḳarār t.- uptur 106b/11

tutul- Tutuk duruma gelmek.

• **tili tutul-:** Konuşamamak.

tili t.- dı 90a/01

tutuş Daimi, sonsuz.

t. 103b/11, 105b/14

t. yiberdük 95b/07

ṭuyūr <Ar. Kuşlar.

ṭ. 106b/05

tükel Bütün, tam, eksiksiz.

t. 93a/22, 99a/05, 111b/26, 112b/24

• **tükel ḳıl-:** Tamamlamak, ikmal etmek.

t. ḳılmaġınıñ 92b/26

t. ḳılurlar 106a/26

t. tutupdur 106a/05

tüken- Bitmek, tükenmek.

t.- di 94a/14

t.- i 111b/04

tüket- Tüketmek.

t.- señ 92b/24

t.- ti 89b/26

tün Gece.

t. 97b/09

tünegün Dün.

t. 91b/01, 91b/07

→ **tünügün**

tünügün Dün.

t. 91b/03, 99a/16

→ **tünegün**

Türkī <T. Türk + Ar.-ī Türkçe.

T. 109b/06

türlük Muhtelif, çeşitli.

t. 101b/11, 104b/08

• **türlük türlük :** Türlü türlü.

t. 101b/14, 103a/25, 108b/18, 108b/19

tüş - I. Düşmek.

t.- ti 92a/14, 94a/18, 94a/19, 102b/22, 103b/22

t.- erler 108b/17

t.- seler 106b/27

ḳanġa bulġanıp t.- ti 94a/17

t.- üp 104a/23

II. Düşmek; yardımcı fiil.

şekde t.- er érdiler 105a/20, 105a/22

émgekke t.- megey 93a/01

éligige t.- ti 90a/24

tütünsiz Dumansız, kor halinde

t. 93a/21

tüvānā <Far. Güçlü, kuvvetli.

t. 92b/14, 113a/02

t.+ dur 101b/22, 102a/12, 112b/07

tüvānālıḳ <Far. tüvānā + T. -lıḳ Güçlülük, kuvvetlilik.

t. 97b/25, 98a/20, 108a/24, 109a/23, 112b/27

t.+ ınıñg (tüvānālıġınıñg)109b/26

tüz Adil ve doğru.

t. 99b/18, 107a/04

t. yol tapmağın 96a/09

tüz- Saf tutmak, dizilmek, fırkalara ayrılmak.

t.- erler 108b/16

hārib t.- erler 106b/25

t.- üp 93a/12

-U-

u <Far. Ve.

u. 89a/22, 90a/24, 90a/26, 90b/01, 90b/22, 91a/02, 92a/21, 92b/15, 93b/03, 93b/12, 93b/21, 94b/22, 97b/22, 98b/18, 100a/27, 101a/22, 102a/04, 102a/18, 103a/04, 104a/01, 104a/18, 104a/23, 105b/16, 106b/13, 108a/10, 109a/08, 113a/06

uçmaḫ < Sog. Cennet.

u. 107a/22

u.+ da 106a/24, 106a/25

u.+ dur 101a/03

u.+ larda 94a/02

u.+ nıñg 108b/06, 108b/25

ufuḳ <Ar. Ufuk.

u.+ nıñg 97a/26

ᶜuhde <Ar. Sorumluluk.

ᶜu.+ sidin 93a/07

uḥud <Ar. Uhud Savaşı' nın gerçekleştirildiği yer.

u. 107b/20

uḫrevī <Ar. Ahiretle ilgili.

u. 111a/02

ᶜuḳbā <Ar. Ahiret.

ᶜu. 97a/24, 106a/10

ᶜu.+ nıñg 96a/03

uḳla- Uyumak.

u.- manğız 109b/16

ᶜuḳūbet <Ar. Ceza, azap.

ᶜu. 96b/06, 107a/07, 108b/05

ᶜu. bolġay 111a/02

ᶜu.+ i 95a/08

ᶜu.+ ini 104a/26

ᶜu.+ iniŋ̂ 102a/01, 104b/21

ᶜu.+ leridin 102a/03

ᶜu.+ leriŋ̂ 108b/03

• **ᶜuḳūbet ḳıl-:** Cezalandırmak.

ᶜu. ḳılduḳ 104a/06

ulaġsız Beygir, yük hayvanı, su mecrası olmaksızın.

u. 91b/16

ulaş- Erişmek, ulaşmak.

u.- ġay 102b/11

ulaştur- Ulaştırmak, yerine getirmek.

u.- duḳ 95b/05

uluġ I. Büyük.

u. 98b/05, 105b/22

II. Büyük, üstün, yüce.

u. 89b/05,

III. Yaşlı, ihtiyar.

u. 92a/08, 103a/01

IV. Büyüklük taslayan, kibirli.

u.+ ları 97a/12

V. Reis, büyük.

u.+ larıġa 110a/20

gürūh-ı u.+ lar 94a/03

• **uluġ ḳayġu:** Şiddetli gam, keder, hüzün, üzüntü.

u. 90a/09

• **uluġraḳ:** En büyük, en üstün.

u. 104b/19, 110a/09

u.+ dur 104b/17

→uluḳ

uluġluḳ Büyüklük taslama, kibir.

• **uluġluḳ körsetmeklik ḳıl-:** Büyüklük taslamak, kibirlenmek.

u. körsetmeklik ḳılurlar 98a/13

ulūhiyyet <Ar. Tanrılık.

u. 100b/23, 100b/25

u.+ din 107b/03

u.+ iġa 100b/23

u.+ in 100b/24

uluḳ I. Büyük, yüce.

u. 92a/08

u.+ umız (uluġumız) 98b/16

II. Büyüklük taslayan, kibirli.

u.+ ıġa (uluġıġa) 97a/14

III. Yaşça büyük olan.

u.+ ı (uluġı) 92a/10

• **uluḳraḳ:** En büyük, en yüce.

u.+ dur 104b/19, 104b/20, 104b/21, 104b/22, 104b/24, 104b/27

→ uluġ

ᶜunnāb <Ar. Bir ağaç türü.

ᶜu. 93a/19

unut- Unutmak.

u.- ḳaylar 97a/07

u.- maġıl 98a/08, 98a/10

u.- ur 106b/04

ur- Vurmak.

ḳamçı u.- ar 98b/20

munda u.- ar 106a/10

mühr u.- ar 113a/24

ṭa^{c}ne u.- arlar érdi 97a/13

köşkke u.- dı 94a/18

yudruġ u.- dı 91a/14

anı u.- ġay 91b/05

saġīr u.- maḳ 103a/14

meşeller u.- maḳda 104b/03

uruş Savaş.

u.+ ıda 107b/21

u. ḳılġaylar 100b/21

^{c}uṣbeti <Ar. Topluluk.

^{c}a. 97b/26

uṣūl <Ar. Yöntem, yol yordam, metot.

u.+ ı 109b/06

u.+ ıda 105a/12

uşbu İşaret sıfatı, (işte) bu, şu.

o. 93a/13, 102b/23

utru Karşı, mukabil.

u.+ sıda 105b/16

uvşaḳ Ufak, küçük.

u. 103a/14, 104a/08

uyal- Utanmak, çekinmek.

u.- maḳ 92a/26

u.+ ıp 94a/16

uyḳu Uyku.

u. 109b/18

u.+ sı 109b/19

uzun Başlangıcı ile bitimi arasında fazla zaman aralığı olan, çok süren.

u. 94b/13, 95a/06

u. boldı 94b/13

• **uzunraḳ:** En uzun, çok uzun.

u.+ ı (uzunraġı) 101b/08

^{c}użv <Ar. Organ.

^{c}u.+ larıdın 92b/02

-Ü-

ü <Far. Ve.

ü. 89b/01, 89b/11, 90a/16, 91a/24, 94a/11, 94b/01, 94b/22, 95a/09, 95b/26, 97b/14, 98a/09, 98b/11, 99b/04, 99b/08, 100a/12, 100b/01, 101a/25, 102b/08, 103b/26, 104a/13, 104a/21, 105a/25, 106a/06, 106a/16, 106b/20, 107a/21, 108b/02, 108b/22, 110a/10, 110a/18

Übeyy <Ar. ö.a. Ümeyye bin Ḫalef' in kardeşi, Bedir Savaşı' nda öldürülen ağabeyinin intikamını almak

ve Hz. Muhammed' i öldürmek için Uhud' giden müşrik.

Ü. 107b/20

Ü.+ din 107b/20

→ **Übeyy İbn-i Ḫalef**

Übeyy İbn-i Ḫalef <Ar. ö.a. Ümeyye bin Ḫalef' in kardeşi, Bedir Savaşı' nda öldürülen ağabeyinin intikamını almak ve Hz. Muhammed' i öldürmek için Uhud' giden müşrik.

Ü. 107b/15

→ **Übeyy**

üç Sayı adı, üç.

ü. 107b/13, 107b/16, 111a/01, 89b/08, 94a/18

üçün Dolayısıyla, sebebiyle.

ü. 89a/11, 89a/17, 89b/10, 90b/10, 90b/12, 92a/07, 92a/18, 92a/20, 92a/21, 92b/01, 92b/02, 92b/08, 92b/13, 93a/15, 93b/05, 93b/20, 94a/06, 94a/08, 94b/08, 94b/12, 94b/15, 95b/06, 96a/05, 96b/05, 96b/18, 97a/13, 97a/16, 97a/18, 97b/01, 97b/05, 97b/07, 98a/25, 99a/18, 99a/22, 99a/26, 99b/26, 100a/03, 100a/19, 100b/04, 100b/07, 100b/09, 100b/11, 100b/16, 100b/24, 101b/10, 101b/15, 102b/08, 102b/10, 103b/14, 103b/25, 104a/17, 104a/19, 104a/27, 104b/02, 104b/18, 105a/27, 106a/02, 106a/17, 106b/14, 107a/01, 107a/17, 107a/24, 108a/17, 108a/18, 108a/25, 109a/23, 109b/20, 109b/21, 109b/22, 110a/12, 110a/24, 110b/02, 110b/04, 110b/06, 111a/11, 111a/19, 111a/27, 111b/26, 112a/11, 112b/17, 113a/16, 113a/19, 113a/20

ü.+ dür 90a/20, 99b/11, 100a/10, 108a/13, 108a/18, 109b/16, 112b/19

ü. tuttu 104a/15

ü. yaparlar 112a/04

üç yüz éllig Sayı adı, üç yüz elli.

ü. 101b/07

üç yüz yétmiş Sayı adı, üç yüz yetmiş.

ü. 101b/06

Ümeyye bin Ḫalef <Ar. ö.a. Bedir Savaşı' nda müşriklerin yanında yer alan ve öldürülen İslam düşmanı kişi.

Ü. 101a/14

ümīd <Far. Ümit, umut.

ü. 102a/03

ü.+ i 97b/16

ü.+ ige 97a/01

ü.+ in tutsa bolġay 103b/18

ü. tutḳan bolġay 99b/19

ü. tutḳay 100b/05

ü. tutma 112b/15

ü. tutuŋgızlar 103b/18

ümīdsiz <Far. ümīd + T. -siz Ümitsiz, ümidi kesmiş.

ü. bolġusıdurlar 102b/01

ü. ḳalġaylar 108b/14

ü.+ ler 112a/27

ümmet <Ar. Aynı dine inanan topluluk.

ü.+ dürler 99b/27

ü.+ i 94b/25

ü.+ i bolġusıdurlar 94b/23

ü.+ idürler 94b/23

ü.+ iġa 94b/21

ü.+ iŋg 110b/10

ü.+ iŋgġa 110b/03

ü.+ iŋgni 95a/02

ü.+ iniŋg 94b/22

ü.+ ḳa 95a/01

ü.+ ḳadur 110b/13

ü.+ lerdin bar érdiler 108a/23

ü.+ lerġa 97b/14, 100a/24

ü.+ leriniŋg 111b/24

ü.+ niŋg 94b/27, 105b/04

ümmī <Ar. Okuyup yazması olmayan.

ü. 105b/01

ü. bolġay 105a/23

ü.+ dür 105b/05

ümmiyyet <Ar. Okur yazarlığı olmama hali.

ü.+ ide 105a/24

ün Ses, avaz.

ü. kötermekdür 109a/14

ü.+ leri 108b/24

ünde - Çağırmak, davet etmek.

şirkke ü.- dük 96b/23

ü.- r 102a/17

ü.- rler 94a/27

ündeş- Ağız dalaşına girmek, bağrışmak.

ü.- mesler 95b/25

ündeşmeklik Ağız dalaşına girme, bağrışma.

ü.+ i (ündeşmekligi) 108b/11

Ürdün <Ar. Yer adı.

Ü. 107b/07

üst Üst, üzeri.

ü.+ e 94a/12

ü.+ ide 96a/04, 101a/16

ü.+ idin 94a/16, 106a/07

ü.+ ige 94a/15, 97a/19

ü.+ ige barġay 94a/08

üstād <Ar. Üstad.

ü.+ larġa 94b/18

ü.+ larumızdurlar 94a/19

üstün Yenen, galip gelen.

• **üstün bol-:** Yenmek, galip gelmek.

ü. boldılar 108a/01, 108a/02

ü. bolġaylar 107b/13

ü. bolġumızdur 107b/11

ü. bolġusıdur 107b/15

ü. bolmaġlıġıdın 107b/23

ü. bolmaġlıġınıŋ 93b/18

ü. bolmas 96a/18

üstünlük Üstün olma hali.

ü.+ i (üstünlügi) 93b/17, 107b/19, 108a/07

ü.+ idin (üstünlügidin) 107b/11

ü. bérür 108a/06

ü. ḳılġaylar 107b/25

ü. tapmaslar 93b/17

üzmek Üzmek.

ü.+ idür (üzmegidür) 100a/01

-V-

vācib <Ar. Gerekli, lazım.

v. boldı 96b/21

v.+ dür 106b/11

vācibü'l-vücūd <Ar. Varlığı ile mutlak olan, yokluğu mümkün olmayan varlık, Allah.

v. bolġay 106b/11

vaᶜde <Ar. Söz verme, vaat.

v. 90a/06, 91a/03, 96b/14

v.+ mizġa 90b/02

v.+ si 90b/23, 90b/25, 113a/25

v.+ si érdi 99b/15

v.+ sini 108a/08

v.+ siniŋ 108a/09

• **vaᶜde ḳıl-:** Söz vermek, vadetmek.

v. ḳıldı 108a/07

v. ḳılduḳ 96b/13

v. ḳılġan 106a/02

v. ḳılmaġı 108a/071

vādi <Ar. İki dağ arasındaki çukurca arazi veya geçit, vadi.

v.+ side 96a/20

v.+ siniŋ 91b/26, 94b/09, 108a/26

vaḥş <Ar. Yabani.

v. 106b/06

vaḥy <Ar. Vahiy.

v. 107b/05

v.+ din 94b/15

v.+ ini 94b/10

• **vaḥiy ḳıl-:** Vahyetmek.

v. ḳılduḳ 89b/14, 94b/11

v. ḳılılur 104b/03

vaᶜīd <Ar. Söz verilmiş.

v. 96b/21

vaḳᶜā <Ar. Olay.

v.+ sını 101b/15

vāḳıᶜa <Ar. Olay.

v.+ lardın 94a/26

vāḳıf <Ar. Anlama, bilme.

v. 105b/06

• **vāḳıf bol-:** Anlamak, idrak etmek.

v. bolup 108a/04

vāḳiᶜ <Ar. Olan, meydana gelen, gerçekleşmiş olan.

v.+ dür 95a/03, 100a/24, 112a/05

vaḳt <Ar. Vakit, zaman.

v. 90b/26, 91b/03, 91b/20, 91b/26, 92b/04, 93a/08, 93a/25, 93b/22, 95a/17, 97b/15, 103a/22, 103b/04, 105a/20, 107a/03, 107a/04, 108b/16, 110a/02, 110b/25, 111a/08, 112a/25, 113b/02

v.+ da 89b/04, 89b/13, 91a/07, 99a/13, 101a/09, 104b/26, 107b/23

v.+ ı 91a/07, 95a/13, 102b/22, 108a/18, 111b/12

v.+ ıda 93b/14, 95a/09, 96a/04, 96a/24, 97a/11, 98a/09, 100b/27, 101b/08, 106a/03, 107a/07, 108a/22, 109a/14, 111b/04, 113b/02

v.+ ıdur 108a/20

v.+ larnıŋ̂ 92b/26

vaḳtī <Ar. Bir vakit, bir zaman.

v. 89a/26, 92a/06, 95a/02, 96b/03, 98b/13, 107a/16, 109a/10, 109a/11, 109a/13, 112a/23

vālih <Ar. Şaşkın.

• **vālih bol-:** Şaşırmak.

v. boldı 89b/05

varaḳ <Ar. Kağıt.

v.+ lardın 105b/04

Varaḳa <Ar. ö.a. Varaka bin Nevfel, Nasturi rahibi.

V. 105a/14

vāriṣ <Ar. Mirasçı, varis.

v.+ i 96b/01

vāriṣī <Ar. Varisle ilgili olan.

v.+ leri 89a/23

vaṣf <Ar. Nitelik, özellik.

v. 110a/09

v.+ ın 95a/15

vāsıṭa <Ar. Aracı, araya giren.

v.+ sı 95a/02, 107b/05, 109a/25

vasīṭ <Ar. Aracı, hakem.

v.+ de 104b/10, 108a/11

vaṭan <Ar. Yurt.

v.+ lardın 106a/26

v.+ larnıŋ̂ 106a/11

vāy <Far. Yazık, yazıklar olsun.

v. 98b/07

vaż^{c} <Ar. Koyma, konulma.

v.+ ı 99b/10

vāżıḥ <Ar. Açık, net.

v. 97b/18, 100a/20, 105b/13

ve <Ar. Ve.

v. 89a/02, 89a/03, 89a/04, 89a/06, 89a/07, 89a/08, 89a/10, 89a/12, 89a/13, 89a/16, 89a/18, 89a/19, 89a/20, 89a/21, 89a/22, 89a/23, 89a/24, 89a/26, 89a/27, 89b/01, 89b/03, 89b/05, 89b/06, 89b/08, 89b/09, 89b/11, 89b/12, 89b/13, 89b/14, 89b/15, 89b/17, 89b/18, 89b/19, 89b/20, 89b/21, 89b/22, 89b/23, 89b/24, 89b/26, 89b/27, 90a/01, 90a/02, 90a/03, 90a/05, 90a/07, 90a/09, 90a/10, 90a/12, 90a/15, 90a/16, 90a/17, 90a/18, 90a/19, 90a/20, 90a/22, 90a/23, 90a/25, 90a/26, 90a/27, 90b/01, 90b/03, 90b/04, 90b/06, 90b/07, 90b/08, 90b/09, 90b/10, 90b/12, 90b/13, 90b/14, 90b/16, 90b/17, 90b/18, 90b/19, 90b/20, 90b/21, 90b/22, 90b/24, 90b/25, 90b/27, 91a/01, 91a/04, 91a/05, 91a/06, 91a/07, 91a/09, 91a/10, 91a/14, 91a/15, 91a/18, 91a/24, 91a/26, 91a/27, 91b/01, 91b/04, 91b/08, 91b/10, 91b/11, 91b/14, 91b/16, 91b/17, 91b/18, 91b/19, 91b/20, 91b/24, 91b/25, 91b/27, 92a/01, 92a/03, 92a/04, 92a/05, 92a/06, 92a/08, 92a/09, 92a/10, 92a/13, 92a/14, 92a/15, 92a/16, 92a/17, 92a/18, 92a/22, 92a/23, 92a/25, 92b/01, 92b/02, 92b/03, 92b/04, 92b/05, 92b/06, 92b/07, 92b/08, 92b/11, 92b/14, 92b/15, 92b/16, 92b/20, 92b/22, 92b/25, 92b/27, 93a/01, 93a/02, 93a/03, 93a/04, 93a/05, 93a/06, 93a/09, 93a/10, 93a/11, 93a/12, 93a/21, 93a/23, 93a/24, 93a/26, 93a/27, 93b/01, 93b/03, 93b/04, 93b/06, 93b/07, 93b/08, 93b/11, 93b/12, 93b/13, 93b/14, 93b/16, 93b/17, 93b/18, 93b/19, 93b/21, 93b/22, 93b/23, 93b/24, 93b/26, 93b/27, 94a/01, 94a/02, 94a/03, 94a/04, 94a/05, 94a/10, 94a/11, 94a/12, 94a/13, 94a/15, 94a/19, 94a/20, 94a/21, 94a/22, 94a/23, 94a/25, 94a/26, 94b/01, 94b/02, 94b/03, 94b/05, 94b/06, 94b/07, 94b/09, 94b/10, 94b/14, 94b/16, 94b/19, 94b/20, 94b/21, 94b/22, 94b/25, 94b/27, 95a/01, 95a/04, 95a/05, 95a/06, 95a/07, 95a/09, 95a/11, 95a/12, 95a/14, 95a/15, 95a/20, 95a/22, 95a/23, 95a/24, 95a/26, 95a/27, 95b/02, 95b/03, 95b/04, 95b/05, 95b/06, 95b/07, 95b/08, 95b/10, 95b/11, 95b/12, 95b/13, 95b/17, 95b/18, 95b/19, 95b/20, 95b/21, 95b/22, 95b/23, 95b/24, 95b/25, 95b/26, 95b/27, 96a/01, 96a/02,

96a/03, 96a/07, 96a/10, 96a/12, 96a/13, 96a/15, 96a/16, 96a/18, 96a/19, 96a/21, 96a/22, 96a/23, 96a/24, 96a/25, 96a/26, 96a/27, 96b/01, 96b/02, 96b/03, 96b/04, 96b/05, 96b/07, 96b/08, 96b/09, 96b/10, 96b/11, 96b/12, 96b/13, 96b/15, 96b/17, 96b/19, 96b/22, 96b/23, 96b/25, 96b/26, 97a/02, 97a/03, 97a/05, 97a/09, 97a/10, 97a/11, 97a/12, 97a/14, 97a/15, 97a/16, 97a/17, 97a/18, 97a/20, 97a/22, 97a/24, 97a/25, 97b/02, 97b/03, 97b/06, 97b/07, 97b/08, 97b/09, 97b/10, 97b/12, 97b/13, 97b/14, 97b/15, 97b/18, 97b/19, 97b/20, 97b/21, 97b/22, 97b/23, 97b/24, 98a/01, 98a/02, 98a/03, 98a/05, 98a/06, 98a/07, 98a/08, 98a/09, 98a/10, 98a/11, 98a/12, 98a/13, 98a/16, 98a/17, 98a/18, 98a/21, 98a/22, 98a/26, 98a/27, 98b/01, 98b/02, 98b/03, 98b/05, 98b/06, 98b/08, 98b/09, 98b/10, 98b/11, 98b/15, 98b/19, 98b/20, 98b/23, 98b/24, 98b/25, 98b/26, 98b/27, 99a/01, 99a/02, 99a/03, 99a/04, 99a/05, 99a/06, 99a/07, 99a/09, 99a/11, 99a/12, 99a/14, 99a/15, 99a/16, 99a/17, 99a/18, 99a/19, 99a/20, 99a/21, 99a/22, 99a/23, 99a/25, 99a/26, 99a/27, 99b/02, 99b/03, 99b/04, 99b/05, 99b/07, 99b/12, 99b/15, 99b/16, 99b/17, 99b/18, 99b/19, 99b/21, 99b/22, 99b/23, 99b/24, 99b/25, 99b/26, 99b/27, 100a/02, 100a/03, 100a/05, 100a/06, 100a/11, 100a/12, 100a/15, 100a/16, 100a/17, 100a/18, 100a/21, 100a/22, 100a/23, 100a/24, 100a/26, 100b/01, 100b/03, 100b/06, 100b/07, 100b/08, 100b/11, 100b/12, 100b/13, 100b/15, 100b/16, 100b/17, 100b/20, 100b/21, 100b/22, 100b/23, 100b/24, 100b/26, 100b/27, 101a/01, 101a/03, 101a/06, 101a/08, 101a/09, 101a/10, 101a/11, 101a/12, 101a/13, 101a/14, 101a/15, 101a/16, 101a/17, 101a/18, 101a/20, 101a/22, 101a/24, 101a/25, 101a/26, 101a/27, 101b/01, 101b/04, 101b/05, 101b/06, 101b/07, 101b/09, 101b/10, 101b/11, 101b/12, 101b/13, 101b/14, 101b/16, 101b/17, 101b/18, 101b/20, 101b/21, 101b/23, 101b/25, 101b/27, 102a/01, 102a/02, 102a/03, 102a/04, 102a/05, 102a/06, 102a/07, 102a/08, 102a/10, 102a/12, 102a/15, 102a/16, 102a/17, 102a/18, 102a/19, 102a/20, 102a/21, 102a/22, 102a/23, 102a/24, 102a/25, 102a/26, 102a/27, 102b/01, 102b/02, 102b/03, 102b/04, 102b/05, 102b/06, 102b/07, 102b/08, 102b/09, 102b/11, 102b/12, 102b/13,

102b/14, 102b/15, 102b/16, 102b/17, 102b/18, 102b/20, 102b/21, 102b/22, 102b/23, 102b/25, 102b/26, 102b/27, 103a/01, 103a/02, 103a/04, 103a/05, 103a/06, 103a/08, 103a/10, 103a/11, 103a/12, 103a/13, 103a/14, 103a/15, 103a/16, 103a/18, 103a/19, 103a/25, 103a/26, 103a/27, 103b/01, 103b/03, 103b/05, 103b/07, 103b/08, 103b/09, 103b/12, 103b/13, 103b/15, 103b/16, 103b/18, 103b/19, 103b/21, 103b/23, 103b/24, 103b/25, 103b/27, 104a/01, 104a/02, 104a/03, 104a/04, 104a/06, 104a/08, 104a/09, 104a/10, 104a/11, 104a/13, 104a/16, 104a/18, 104a/19, 104a/20, 104a/21, 104a/22, 104a/23, 104a/25, 104a/27, 104b/02, 104b/04, 104b/05, 104b/06, 104b/08, 104b/10, 104b/12, 104b/13, 104b/14, 104b/15, 104b/16, 104b/17, 104b/18, 104b/20, 104b/21, 104b/23, 105a/01, 105a/02, 105a/03, 105a/05, 105a/06, 105a/07, 105a/08, 105a/09, 105a/10, 105a/11, 105a/13, 105a/14, 105a/15, 105a/16, 105a/17, 105a/19, 105a/20, 105a/21, 105a/22, 105a/23, 105a/24, 105a/26, 105b/01, 105b/03, 105b/05, 105b/06, 105b/07, 105b/08, 105b/09, 105b/10, 105b/11, 105b/12, 105b/13, 105b/14, 105b/15, 105b/16, 105b/17, 105b/18, 105b/20, 105b/22, 105b/23, 105b/25, 105b/26, 106a/01, 106a/02, 106a/03, 106a/04, 106a/05, 106a/08, 106a/10, 106a/12, 106a/14, 106a/16, 106a/19, 106a/21, 106a/23, 106a/25, 106a/26, 106b/02, 106b/03, 106b/04, 106b/05, 106b/06, 106b/07, 106b/09, 106b/10, 106b/11, 106b/12, 106b/13, 106b/14, 106b/15, 106b/16, 106b/17, 106b/18, 106b/19, 106b/21, 106b/22, 106b/23, 106b/24, 106b/25, 106b/27, 107a/02, 107a/03, 107a/06, 107a/08, 107a/09, 107a/10, 107a/11, 107a/12, 107a/13, 107a/14, 107a/15, 107a/17, 107a/19, 107a/20, 107a/21, 107b/04, 107b/06, 107b/07, 107b/08, 107b/09, 107b/10, 107b/13, 107b/15, 107b/16, 107b/17, 107b/18, 107b/19, 107b/20, 107b/22, 107b/23, 107b/24, 107b/25, 107b/27, 108a/01, 108a/02, 108a/03, 108a/04, 108a/06, 108a/10, 108a/11, 108a/12, 108a/13, 108a/16, 108a/17, 108a/18, 108a/21, 108a/24, 108a/25, 108a/27, 108b/01, 108b/02, 108b/05, 108b/07, 108b/09, 108b/10, 108b/11, 108b/12, 108b/14, 108b/16, 108b/17, 108b/18,

108b/19, 108b/20, 108b/21, 108b/22, 108b/23, 109a/01, 109a/02, 109a/05, 109a/07, 109a/08, 109a/10, 109a/11, 109a/12, 109a/13, 109a/15, 109a/16, 109a/17, 109a/18, 109a/19, 109a/20, 109a/23, 109a/25, 109a/26, 109a/27, 109b/01, 109b/02, 109b/03, 109b/04, 109b/05, 109b/06, 109b/07, 109b/08, 109b/09, 109b/10, 109b/11, 109b/12, 109b/14, 109b/15, 109b/16, 109b/17, 109b/18, 109b/19, 109b/20, 109b/21, 109b/22, 109b/23, 109b/24, 109b/26, 110a/02, 110a/03, 110a/04, 110a/05, 110a/06, 110a/07, 110a/09, 110a/10, 110a/11, 110a/15, 110a/16, 110a/19, 110a/20, 110a/23, 110a/24, 110a/27, 110b/03, 110b/04, 110b/05, 110b/07, 110b/08, 110b/09, 110b/11, 110b/12, 110b/13, 110b/16, 110b/17, 110b/18, 110b/19, 110b/20, 110b/21, 110b/24, 111a/02, 111a/05, 111a/06, 111a/07, 111a/09, 111a/10, 111a/11, 111a/12, 111a/13, 111a/14, 111a/15, 111a/16, 111a/17, 111a/18, 111a/20, 111a/21, 111a/23, 111a/24, 111a/25, 111a/26, 111a/27, 111b/02, 111b/03, 111b/04, 111b/06, 111b/07, 111b/08, 111b/09, 111b/10, 111b/12, 111b/13, 111b/14, 111b/15, 111b/16, 111b/18, 111b/19, 111b/21, 111b/22, 111b/23, 112a/01, 112a/04, 112a/05, 112a/06, 112a/09, 112a/10, 112a/11, 112a/13, 112a/14, 112a/16, 112a/17, 112a/18, 112a/21, 112a/22, 112a/23, 112a/24, 112a/25, 112b/01, 112b/02, 112b/03, 112b/05, 112b/06, 112b/08, 112b/10, 112b/11, 112b/12, 112b/14, 112b/15, 112b/16, 112b/17, 112b/18, 112b/19, 112b/20, 112b/21, 112b/23, 112b/24, 112b/25, 113a/01, 113a/02, 113a/03, 113a/05, 113a/07, 113a/09, 113a/10, 113a/12, 113a/14, 113a/16, 113a/17, 113a/20, 113a/21, 113a/22, 113a/23, 113a/24, 113a/26, 113b/01, 113b/02

vebāl <Ar. Günah.

v.+ in 101a/25

v.+ ninḡ 104a/21

vech <Ar. Yön, yüz, yan.

v. 94a/02, 95a/01, 106b/02, 109b/13, 110b/03

v.+ i 89b/22, 92b/27

v.+ idür 111a/20

vechullah <Ar. Allah' ın zatı.

v. 100a/02, 111a/27

vefā <Ar. Sözünde durma, sözünü yerine getirme.

v.-ı ᶜahdḳa 93a/02

• **vefā ḳıl-:** Sadakat göstermek.

v. ḳılġusıdur 113a/26

vefāt <Ar. Ölüm.

v.+ dın 96a/14

Veheb <Ar. ö.a. Abdullah bin Vehb el-Fihrî, İmam Mâlik'in önde gelen talebelerinden. İslâm hukukçusu ve hadis âlimi.

V. 101b/05

Velīd Muġīre <Ar. ö.a. İslam komutanı Halid bin Velid' in babası.

V. 96b/13, 97a/17

velīkin <Far. e. Ama, fakat, lâkin.

v. 90b/25, 94b/11, 94b/18, 95a/03, 96a/09, 96a/22, 108a/09, 110b/08

v. bar érdiñgizler 113a/14

v. bar érdiler 104a/12, 108b/03

vesīle <Ar. Sebep, bahane.

v. ḳılġıl 98a/07

v.+ sidür 96a/13

vey <Far. Pişmanlık bildiren ünlem.

v. 99a/22

vezīr <Ar. Vezir.

v.+ i 89a/24

v.+ iġa 94a/07

vilāyet <Ar. İl.

v.+ de 92b/07

v.+ idin 91a/04, 107b/09

v.+ iġa 102b/21

vird <Ar. Dua.

v.+ leri 109a/05

viṣāl <Ar. Kavuşma, ulaşma.

v. 108b/19

vizr <Ar. Günah, suç.

v. 101a/25, 104a/21

vuḳūᶜ <Ar. Meydana gelme, cereyan etme.

v. 102b/01

vuḳūf <Ar. Anlama, bilme, haberdar olma.

v. 111b/21

vuṣlat <Ar. Kavuşma.

v. 108b/18

vuṣūl <Ar. Ulaşma, gelme.

v. 107a/21

vużūḥ <Ar. Açıklık.

v.+ ı 105b/08

vücūb <Ar. Gereklilik.

v.+ ıġa 111a/16

vücūd <Ar. I. Varlık.

v.+ ı 100a/07

v.+ ıda 100a/07

II. Beden.

v.+ ınıñ 93a/22

-Y-

yā <Far. I. Yahut, veya.

y. 89b/08, 90a/21, 92a/11, 93a/16, 93a/19, 95b/18, 96a/27, 102b/05, 102b/24, 107a/15, 111a/02, 111a/03

II. Yoksa.

y. 90a/08

III. Ve.

y. 89a/08, 89a/09, 91a/04, 91a/05, 92a/19, 92a/21, 92b/26, 93a/06, 93b/05, 93b/13, 93b/19, 94b/04, 94b/06, 95a/18, 95a/22, 95a/23, 95a/24, 95b/07, 95b/21, 95b/27, 96b/15, 96b/22, 97a/04, 97a/06, 97a/07, 97a/09, 97a/26, 97b/04, 97b/15, 97b/16, 98a/16, 98a/24, 98b/06, 98b/10, 98b/13, 99a/24, 99b/05, 99b/14, 99b/18, 100a/01, 100a/15, 100a/16, 100a/26, 100a/27, 100b/05, 100b/07, 101a/02, 101a/04, 101b/14, 101b/15, 102b/01, 103a/01, 103a/02, 103a/03, 103a/12, 103b/02, 103b/15, 103b/16, 103b/19, 104a/01, 104a/12, 104b/03, 104b/19, 104b/21, 104b/23, 105a/03, 105a/06, 105a/13, 105a/22, 105b/03, 105b/22, 105b/26, 106a/06, 106a/08, 106a/11, 106a/24, 106b/13, 106b/18, 107a/06, 107a/11, 107b/07, 108a/07, 108a/15, 108a/17, 108a/26, 108b/01, 108b/07, 109a/08, 109a/10, 109a/27, 109b/05, 109b/08, 109b/22, 110a/07, 110b/02, 110b/18, 110b/19, 110b/21, 110b/24, 111a/19, 111a/24, 111a/26, 111b/01, 111b/26, 112a/01, 112a/16, 113a/04, 113a/11, 113a/12, 113a/13, 113b/01

IV. Peki, ya.

y. 96a/11, 96b/18, 100b/08, 103b/21

V. Ya ... ya.

y. 99b/06, 102a/18, 102a/19, 106a/03, 108b/22, 109a/17

yā <Ar. Ey.

y. 93a/22

yād <Far. Anma, zikretme.

y. 103b/27

y.+ ıdın 96b/18

• **yād ḳıl-:** Anmak, zikretmek.

y. ḳıl 96b/19, 97a/05, 97b/10, 98a/03, 101b/16, 103a/06, 103b/23, 104a/02

y. ḳıldı 104a/06

y. ḳılġay 104b/25, 104b/27

y. ḳılıñgızlar 109a/10

y. ḳılmaġay 104b/25

y. ḳılmaġı 104b/18

y. ḳılmaḳ 104b/18

y. ḳılmaḳdın 104b/18

y. ḳılmaslar 107a/02

y. ḳılur 102b/03

• **yād tut-:** Hatırlamak, anmak.

y. tutarlar 105b/031

ya da e. Ya da.

y. 111b/15

Yāfeş <ö.a. Hz Nûh' un oğlu.

Y. 109b/07

yaġaç Ağaç.

y.+ ı 92a/19, 109a/03

y.+ ıda 91a/04

y.+ ıdın 93a/19

y.+ ḳa 93a/20

y.+ lar 108a/25, 112b/01

y.+ nıñ 93a/23

y. yünmek 94a/13

yaġdur - Yağdırmak.

taş y.- ur 103b/11

yaġı Düşman.

y. boldılar 96a/24

yaḫşı Güzel, iyi, hoş.

y. 91a/02, 95b/19, 95b/22, 96b/14, 99a/27, 99b/05, 102a/18, 106a/24, 107a/19

y. boldı 90a/16

y. émestür 103a/14

y.+ lar 93a/02

y.+ larnıñ 101a/02

• **yaḫşı ᶜamel:** Güzel amel, güzel ahlak.

y. ᶜa. 98b/08, 106a/25, 112a/04

y. ᶜa.+ ler 100b/12, 106a/21, 108b/20,

• **yaḫşıraḳ:** Daha iyi, daha güzel.

y. 89a/09, 99b/07, 100b/13, 100b/16

y. bolġusıdur 99b/10

y.+ dur 96b/10, 98b/07, 101b/17, 104b/26, 105a/04, 111a/18

y.+ ı (yaḫşıraġı) 92b/13

y.+ ıdur (yaḫşıraġıdur) 100b/14

yaḫşılıġ İyilik, güzellik.

y. 99b/07, 99b/09

y. bolġay 100b/21

y.+ ı 94a/03, 99b/06, 100b/21

y.+ ın 90b/15

y. ḳılıpdur 98a/11

y. körset 98a/11

→ **yaḫşılıḳ**

yaḫşılıḳ İyilik, güzellik.

y. 90b/12, 91b/16

y.+ dın 92a/20

y.+ lardın 92a/21

→**yaḫşılıġ**

Yaḥyā bin Muᶜāz-ı Rāzī <Ar. ö.a. Yahyâ bin Muâz, evliyanın büyüklerinden.

Y. 108b/26

yaḳ- Yakmak, tutuşturmak.

y.- ıp érdiler 89b/10

yaḳ- Yağmak.

y.- masa 111b/12

yaḳa Yaka, vücutta göğüs ile giyecek arasında kalan kısım , koyun boşluğu.

y.+ sıda 93b/02

yaḳın Yakın.

y.+ ıdadur 110b/20

y.+ nıñ 107b/27

y. yétken 112b/12

yaḳınlaş- Yakın bir duruma gelmek, yaklaşmak.

y.- tı 90a/25

Yaᶜḳūb <Ar. ö.a. Hz. Yakup, Hz. İshak'ın oğlu olup lakabı İsrail olduğundan onun soyundan gelenlere "Beni İsrail" denir.

Y. 102b/25

yalaz Alev.

y. 93b/03

yalġan Doğru olmayan, gerçeğe uymayan söz, yalan.

y. aytḳuçı 113a/23

y. aytḳuçılardın 94a/11

y. aytḳuçılardurlar 101a/21

y. aytḳuçılarnı 100a/26

y. aytmaḳdur 113a/07

y. aytur 113a/09, 97b/12

y. ayturlar 113a/05

y.+ ı 101b/20, 107a/15

yalġançı Yalancı, yalan söyleyen.

y. tuttılar 103b/20

yalġançılıḳ Yalancı olma.

y. 108a/08

yalġuz I. Yalnız, tek başına.

y. 92a/15, 92a/17, 92a/18

II. e. Sadece.

y. 100a/14, 109a/27

yamān Kötü, fena.

y. 91a/24, 96a/03, 98b/25, 99b/10, 100b/02, 102a/17, 103a/07, 104b/05, 111a/08

y.+ dur 103a/08

y.+ lar 96a/03

• **yamān yüzlük:** Çirkinleştirilmiş, iğrenç kılınmış yüz.

y. yüzlüklerdin 94b/04

• **yamānraḳ:** Daha kötü, çok kötü.

y. 108b/05

yamānlıġ Kötülük, fenalık.

y. 99b/07

y.+ ıġa 100b/02

y.+ lar 100b/01

y.+ larını 100b/13

y.+ larnı 99b/08

yamġur Yağmur.

y. 109b/22, 111b/11, 111b/12, 111b/13, 112a/10, 112a/11, 112a/26

y.+ da 109b/24

y.+ dın 112a/27

y.+ dur 112b/08

y.+ nı 112a/22, 112a/24

y.+ nıŋ 112a/27

yan Yan, taraf, yön.

y.+ ı 93a/18

y.+ ıda 100a/18

yana Yine, tekrar.

y. 91b/01

yaŋa I. Taraf, cihet, yön.

y. 92a/12, 95a/10, 95a/16, 95a/18, 95a/19, 105b/08, 106b/12, 110a/08, 113a/09

II. Tarafına, -a doğru.

y. 97a/13, 98a/21, 108a/15

yandur- Yakmak.

y.- ġıl 94a/05

yaŋı Yeni.

y. 101a/14

yaŋıl Yanılma, hata yapma, günah işleme.

y. bolġay 98a/02

yaŋıllik Günahkar, günaha meyleden.

y.+ ke tutmaġaylar 113b/01

ya'ni <Ar. Yani, sözün kısası, doğrusu.

y. 89a/09, 89a/14, 89a/20, 89b/14, 89b/19, 89b/23, 90a/09, 90a/22, 90a/24, 90b/01, 90b/15, 90b/28, 91a/06, 91a/09, 91a/12, 91a/25, 91b/03, 91b/12, 91b/19, 92a/02, 92b/06, 92b/08, 92b/25, 92b/27, 93a/05, 93a/07, 93a/09, 93a/15, 93a/17, 93b/03, 93b/04, 93b/06, 93b/16, 93b/17, 93b/22, 93b/27, 94a/01, 94a/02, 94a/09, 94a/25, 94a/27, 94b/01, 94b/02, 94b/09, 94b/13, 94b/18, 95a/05, 95a/09, 95a/13, 95a/17, 95a/18, 95a/19, 95a/20, 95a/22, 95a/23, 95b/06, 95b/09, 95b/10, 95b/24, 96a/01, 96a/02, 96a/10, 96a/17, 96a/19, 96a/24, 96b/01, 96b/03, 96b/06, 96b/15, 96b/21, 96b/23, 96b/27, 97a/07, 97a/17, 97a/21, 97b/01, 97b/13, 97b/24, 97b/25, 98a/04, 98a/06, 98a/07, 98a/08, 98a/10, 98a/15, 98a/18, 98a/23, 98b/09, 99a/04, 99a/14, 99a/16, 99a/17, 99a/22, 99a/23, 99b/01, 99b/03, 99b/15, 99b/22,

100a/14, 100a/24, 100b/14, 100b/21, 100b/23, 101a/05, 101a/06, 101a/07, 101a/08, 101a/18, 101a/19, 101a/25, 101b/11, 101b/13, 102a/04, 102a/22, 102a/23, 102a/26, 102a/27, 102b/02, 102b/10, 102b/12, 102b/14, 102b/26, 103a/04, 103a/08, 103a/11, 103a/13, 103a/19, 103a/22, 103b/02, 103b/05, 103b/11, 103b/18, 103b/26, 104a/01, 104a/08, 104a/11, 104a/14, 104a/17, 104a/21, 104a/24, 104b/05, 104b/16, 105a/03, 105a/04, 105a/05, 105a/08, 105a/19, 105a/21, 105b/03, 105b/05, 105b/09, 105b/12, 106a/06, 106a/19, 106a/22, 106b/03, 106b/12, 106b/15, 106b/19, 106b/23, 107a/02, 107a/05, 107a/09, 107a/10, 107a/12, 107a/16, 107a/19, 107b/05, 107b/23, 107b/24, 108a/10, 108a/14, 108a/17, 108a/20, 108a/21, 108b/02, 108b/05, 108b/06, 108b/07, 108b/12, 108b/13, 108b/15, 109a/08, 109a/10, 109a/12, 109a/13, 109a/14, 109a/21, 109a/24, 109a/26, 109b/12, 109b/14, 109b/17, 109b/27, 110a/15, 110a/17, 110b/06, 110b/07, 110b/09, 110b/21, 110b/26, 110b/27, 111a/03, 111a/04, 111a/08, 111a/09, 111a/15, 111a/18, 111a/22, 111a/25, 111b/05, 111b/10, 111b/15, 111b/25, 112a/01, 112a/05, 112a/09, 112a/11, 112a/20, 112a/27, 112b/02, 112b/11, 112b/19, 112b/22, 112b/26, 112b/27, 113a/07, 113a/09, 113a/14, 113a/18, 113a/21, 113a/23

yap- Yapmak.

y.- ar 97a/21

y.- arlar 112a/05

yar- Yarmak, çukur açmak.

y.- dı 98b/23

yār I. Dost.

y.+ ları 99a/06

y.+ larıġa 101b/13

II. Yardımcı.

y. 91a/24, 93b/12, 99b/21, 106b/13

y.+ lar 102b/16, 110a/27

yara- Yaramak, faydası olmak.

y.- ġay 113a/20

y.- mas 104a/18

yaraḳlıġ Gücü yeten, muktedir.

y. 104a/22

yarat- Yaratmak.

y.- ıpdur 102a/08

y.- ḳanlarnı 102a/05

y.- ḳuçısıdur 94a/05

y.- madı 108a/16

y.- maḳda 104b/02, 109b/01

y.- tı 97b/07, 104b/01, 106b/09, 108a/18, 109a/21, 109a/23, 110a/06, 110b/04, 110b/07, 111b/02, 112b/26

y.- tuḳ 94b/12

y.- ur 97a/15, 108b/08, 113a/01,

yaratıl- Yaratılmak.

y.- dı 109a/18

y.- ġanlarġa 110a/22

yaratmaḳ Yaratma.

y. 110a/07

y.+ ı 108a/18

y.+ ıdur 109b/04

y.+ nı 102a/09

yāre Yara.

y.+ si 100a/20

yārī <Far. Yardım.

y. 101a/08, 102a/25

• **yārī bér-:** Yardım etmek, kurtarmak.

y. bérgeyler érdi 99a/13

y. bérgil 96a/05, 103a/21

y. bérgüçisidürler 95a/23

y. bérilmegüsidürler 94b/01

y. bérmek 112a/19

y. bérür 108a/05

• **yārī ḳıl-:** Yardım etmek, yardım görmek.

y. ḳılduḳ 112a/17

y. ḳılmaġay 93b/15

y. ḳılmaġı 107b/26

• **yārī tile-:** Yardım istemek.

y. tiler érdi 91a/27

y. tiler 91b/01

yārīlıġ <Far. Yardım + T.- lıġ. Yardım.

y. tiledi 91a/12

yārlıġ Emir, hüküm.

y. 97a/19

yarlıḳa - Bağışlamak, mağfiret etmek.

y.- dı 91a/21

y.- dım 94b/27

y.- ġıl 91a/21

y. -maḳ 94b/27

Yarlıḳaġuçı Allah' ın "bütün günahları affeden" anlamına gelen "El-Ġaffār" adının karşılığı.

y.+ dur 91a/22

yārsız <Far. yār + T.-sız Yardımcısı olmaksızın.

y. 91b/17

yaruḳ Aydınlık, parlaklık, nur.

y. 97b/01, 103b/14

• **yaruḳraḳ:** Daha aydınlık, daha parlak.

y. 105b/17

yaruḳluḳ Aydınlık, ışık.

y.+ ı (yaruḳluġı) 97b/01

y.+ ıdur (yaruḳluġıdur) 90a/18

yasa- <Moğ. Hazırlamak, yapmak.

y.- dı 109a/26

y.- ġanı 93b/23

y.- ġay 107a/14

y.- ġuçısıdur 93a/07

kireç y. -maḳ 94a/07

y.- maydur érdi 94a/14

y.- p 99a/25

y.- p érdiler 98a/01

y.- r 102b/21, 104a/19

y.- rlar 107a/23, 112a/05

yasamaḳlıġ Yapmak; yardımcı fiil.

iş y. 97 a/24

Yaṣhir bin Ḳāheṣ <ö.a. Hz. Mûsâ' nın babası İmrân'ın şeceresi İmrân b. Yashir b. Kahes (Fahas) b. Levi b. Ya'kūb b. İshak.

Y.+ dür 97b/19

yaş I. Taze ve yeşil.

y. 109b/23

II. Ömür, yaş.

y.+ da 90b/28, 101b/04, 101b/06

y.+ dın 90b/27

y.+ ġa 90b/28

y.+ ġaçadur 90b/27

y.+ ı 102b/24

y.+ ıda 103a/01

III. Taze, genç.

y. 89b/27, 90a/14, 90b/11, 90b/15, 90b/20

yaşın Şimşek.

y. 109b/24

yaşlıġ Yaş.

y.+ da 93a/09

y.+ dur 90b/28

y. édi 102b/23

yaşur- Gizlemek.

y.- dı 89b/08

y.- ġay 102a/22

y.- ur érdi 106b/05

y.- urlar 97a/21

yaşurun Gizli.

y. 89b/12

y. émestür 105b/15, 106b/16, 109b/13

yat- Yatmak.

y.- ġuçıdur 104b/13

y.- ġuçılar 104b/13

y.- maġay 104b/11

yatḳaşuḳ Yatsı vakti.

y. 91a/06, 109a/11

yatur- Harcamak.

y.- ġuçı 112a/21

yavuḳ Yakın.

y. 93a/11

y. boldı 90a/27

y. érdi 93a/22

y. yétmiş bolġay 94a/15

• **yavuḳraḳ:** Daha yakın, en yakın.

y.+ ıda (yavuḳraġıda) 107b/06

yay- Yaymak, dağıtmak.

y.- ar 112a/20

yazuḳ Günah.

y. 101a/16

y.+ dın 104b/07

y.+ ı 104a/06

y.+ ı bolġay 91a/19

y.+ ı bolsa 101a/15

y.+ ıda 101a/23

y.+ ıdın 101a/26

y.+ ınıñ 101a/23

y.+ lar 101a/26

y.+ lardın 104b/06

y.+ larıdın 98a/23

y.+ larıġa 100b/04

y.+ larıñızını 101a/19

y.+ ların 101a/20

y.+ larınıñ 101a/24

yazuḳluḳ Günahkar, suçlu.

y.+ lar 98a/23, 98b/24, 100b/03

yazuḳsız Günahsız, suçsuz, masum.

y. 104a/11

yé- I. Yemek.

y.- di 92b/11

y.- megey 100b/19

y.- megidin 92b/07

II. Yemek; yardımcı fiil.

behre y.- geyler 107a/06

ġam y.- me 89b/06

aş y.- meydür édi 92a/16

yed <Ar. el.

y.-i beyżā 93b/06, 95a/19

yehūd Benî İsrail, Yahudi.

y. 105b/18, 110b/18

y.+ dın 95a/15, 95b/10, 105a/17

y.+ ı 95b/21

yehūdiyye Yahudilik.

y. 105b/26

yeksān <Ar. Eşit, bir, aynı.

y. bolġay 110a/15

y.+ dur 102a/13, 110a/09, 112b/07

yektā <Far. Benzeri olmayan, tek, eşsiz.

y. 100a/06

yél Rüzgar.

y. 92b/02, 93a/12

y.+ i 112b/11

y.+ idür 112b/11

y.+ ler 112a/09, 112a/11, 112a/20

y.+ lerni 112a/20

yéllıġ Rüzgar.

y. 111b/09

Yemen <Ar. y.a. Arap yarımadasının batı-güney tarafını oluşturan bölge.

Y.+ ġa 103b/25

Y.+ ninḫ 90a/20

yemīn <Ar. And, kasem.

milk-i y.+ dürler 110a/14

yene Yine, tekrar.

y. 89b/04, 91a/09, 93a/09, 93a/24, 94a/19, 96a/27, 102a/06, 102b/03, 106a/27, 107b/18, 108b/09, 109a/13, 110a/07

yér I. Yeryüzü, yer.

y. 97a/26, 106b/12, 108a/16, 108a/17, 109b/27

y.+ de 109a/22

y.+ ni 104b/02, 108a/16

y.+ lerni 106b/10

y.+ lerniṉ 109b/04

II. Yer, zemin.

y. 99a/03, 99a/05, 99a/07, 99a/08, 102a/22, 106a/14, 109a/12

y.+ de 102a/08, 102a/22, 108a/21

y.+ din 110a/02

y.+ ge 99a/02, 99a/04, 99a/09, 99a/10, 99a/11, 99a/12, 99a/21, 99a/22, 104a/10, 112b/03

y. opḳandın 99a/16

y.+ ni 98b/27, 106b/18, 108a/24, 109a/19, 109b/23, 112b/01

y.+ ninḫ 112b/05

III. Şehir, memleket, yer.

y. bérgey 89a/23

y. bérmeydür 96a/18

y.+ de 93a/14, 93a/19, 98a/12, 98b/19, 99a/26, 103b/15, 106b/24,

y.+ de tutḳay 90a/09

y.+ ge 99b/15, 101b/25, 102b/19,

y.+ i 94a/12, 112b/09

y.+ i bolmaġay 110b/12

y.+ ide 89a/20, 89a/24, 91b/08, 92a/02, 94a/21, 101a/03, 103b/20, 104a/04, 111b/24

y.+ idin 91b/12, 96a/15, 101b/09, 106a/15

y.+ ige 90a/16, 92b/25, 99a/01, 106b/11

y.+ iŋgiz 102b/15

y.+ ilerde 99b/02

y.+ im 106a/15

y.+ imizdin 96a/17

y.+ inde 89a/12

y.+ iniŋg 99b/12, 107b/06, 107b/07

y.+ lerde 109a/12, 110a/10

y.+ lerdedür 105b/24, 110a/04

y.+ leri 112a/24

yét- Ulaşmak, yetmek, erişmek, varmak.

y.- er 89a/15, 92b/10, 105b/19, 111a/08, 113b/03

y.- er érdi 95a/07

y.- erler 108a/19

y.- ip 89b/01

y.- ipdür 92b/10, 110b/14

y.- ken 112b/13

y.- key 93a/04, 97b/15, 111a/06, 112a/10

y.- key érdi 97a/14

y.- keyler 109b/15

y.- küçi 95a/08

y.- küsidür 99a/12

y.- medi 99a/04

y.- meniŋg 99a/07

y.- mes 93b/18, 97a/17, 105b/21

y.- mesler 93b/17

y.- mes müdür 105b/13

y.- meydür 102a/01

y.- miş bolġay 94a/15

y.- se 108a/19, 110b/21

y.- ti 89b/13, 90b/18, 90b/26, 90b/28, 90b/28, 91a/11, 91b/13, 91b/26, 93a/18, 93a/27, 94b/23, 98b/12, 98b/27, 99a/06, 99b/12, 102b/24, 104a/05, 107b/09, 107b/19

• **yétġuçı:** Yeten, ulaşan.

y.+ lardın 99a/14

• **yétküçi:** Yeten, ulaşan.

sūd y.+ lerniŋg 111a/25

yétil- Ulaşmak.

rencī y.- gey 103b/06

yétkür- Yetirmek, ulaştırmak, götürmek.

y.- di 100b/20, 91b/10

[c]arżıġa y.- di 107b/17

peyġām y.- di 102a/03

y.- diler ol 104b/09

itmāmġa y.- di 93a/09

asıġ y.- gey 90a/20

y.- mes 95b/04

yol y.- üp érdi 93a/11

y.- ür 112a/24

yétkürmek Yetirmek, ulaştırmak, götürmek.

peyġām y. 102a/03

y.+ ige (yétkürmegige) 101b/23

Ḳurān y.+ ke 99b/14

yétmek Ulaşma, yetme, erişme, varma.

y. 102b/08

y.+ ni 100b/0

yétmiş Sayı adı, yetmiş.

y. 97b/21, 99a/06

yétmiş béş Sayı adı, yetmiş beş.

y. 102b/22

yétmiş ékki Sayı adı, yetmiş iki.

y.+ dür 109b/06

yétti Yedi.

• **yétti sékkiz** : Belirsiz sayı sıfatı.

y. 90b/08

yétti yüz Sayı adı, yedi yüz.

y. 100b/16

yıġ- I. Yığma işi yapmak, bir araya toplamak.

y.- dımızdurlardın 94a/12

II. Çok sayıda biriktirme.

y. -maḳ 98a/21

yıġıl- I. Toplanmak, bir araya gelmek.

y.- ıpdur 92a/01

y.- urlar 106b/24

II. Birikmek, çok sayıda toplanmak.

y.- ġan 97b/24

III. mec. Yönelmek.

y.- ġay 102b/11

yıl Yıl, sene.

y. 92b/19, 92b/23, 92b/24, 93a/04, 93a/09, 95a/21,101b/03, 101b/04, 101b/05, 101b/06, 101b/07, 101b/11, 107b/18, 110b/16

y.+ da 102b/23, 107b/09, 107b/13

y.+ dur 93a/04

y. édi 101b/05

y.+ ġaça 107b/16

y.+ nı 92b/24

y.+ nıŋ̂ 92b/26

yılan Yılan.

y.+ dın 93b/01

y.+ ı 93a/26

yılanī < T. yılan + Ar. ī Yılanla ilgili.

y. boldı 93a/25

y.+ dür 93a/26

yıraḳ Uzak, yakın olmayan.

y.+ dın 90b/06

• **yıraḳraḳ:** Daha uzak, en uzak.

y. 91b/12

yıraḳlıġ Uzaklık.

y. 104b/12

yiber- Göndermek.

y.- di 94a/17, 95a/06, 100a/19, 100a/22, 106a/13, 107b/05, 107b/08

tuban y.- di 106b/17

y.- dik 92a/21

y.- dük 94b/15, 101b/02, 103b/16, 104a/07, 105a/11, 105b/14, 112a/14

tuban y.- dük 105a/11

tutuş y.- dük 95b/07

y.- gen bolġay 89b/15

y.- geni 95a/10

y.- genler 112a/14

y.- genlerdin 89b/23

y.- genlerimiz 103a/22, 103b/04

y.- gey 92a/20, 103a/20

y.- gil 93b/12

y.- güçiñg 94b/19

y.- ip 95a/06, 107b/12, 111a/02

y.- ip érdiler 95a/08

y.- ipdür 93b/27

ilgeri y.- ipdür 111a/07

ni^{c}met y.- ipdür 98a/11

tuban y.- iptür 98b/23

y.- mediñg 95a/10

y.- medük 99b/20

y. - megi 94b/11

y.- mey 108b/02

y.- sek 112b/11

y.- ülgüçi 96b/04

y.- ür 112a/08, 112a/09, 112a/19

tuban y.- ür 105b/11, 109b/22

y.- ür érdük 95a/14

yiberil- Gönderilmek.

y.- gey 99b/20, 112a/26

y.- ipdür 105a/08

tuban y.- ipdür 105a/07

tuban y.- mes 105b/08

• **yiberilgen:** Peygamber.

y.- geni 95a/17

y. - genlerge 97a/06, 102a/02

yigit Yiğit, genç.

y. 107b/16

y.+ i 104b/07

yigitlik Yiğit olma, yiğitçe davranış, yüreklilik, cesaret.

y. 112b/27, 113a/01

y.+ iniñg (yigitliginiñg) 90b/27

yildam Hızlı, çevik.

y. 91b/13

yitik Kaybedilmiş, yitirilmiş.

y. tururlar 108b/11

yoḳ Yok, mevcut olmayan.

y. 94b/18, 102a/21, 113a/23

y.+ dın bar ḳılur 102a/05

y. édi 99a/12, 102b/03, 103a/16, 104a/11

y. édiñg 94b/08, 94b/10, 94b/16, 94b/19, 105a/17

y. érdi 91b/24, 99a/14, 104b/08

y. érdiler 104a/05

y. érdiñg 99b/19

y. érdiñgizler 111b/02

y. éttiler 108a/02

y.+ ıdın 106b/07

y.+ tur 92a/07, 92b/07, 93a/05, 93b/23, 95a/17, 95b/01, 96b/02, 96b/05, 97a/16, 97a/23, 98a/14, 99b/26, 100a/03, 100a/10, 100a/18, 100b/09, 100b/22, 100b/25, 100b/26, 101a/10, 101a/20, 101b/19, 101b/21, 102a/02, 102a/24, 102b/09, 102b/15, 104a/26, 104b/12, 104b/17, 105a/27, 105b/10, 105b/12, 106b/03, 106b/23, 107a/16, 108b/02, 109a/05, 109a/15, 112b/21

y.+ turlar 107b/27, 110a/27, 113a/25

y.+ tururlar 104a/22

yoḳluḳ Yokluk, mevcut olmama.

y.+ ıdın (yoḳluġıdın) 113a/14

y.+ ıġa (yoḳluġıġa) 113a/08

y.+ ınıñg (yoḳluġınıñg) 110b/09

yol I. Yol.

y. 91b/20, 91b/23, 93a/11, 93a/15, 103a/13, 107a/24

y.+ da 92b/02

y.+ da ḳoydı 93a/10

y.+ ġa 92b/03

y.+ ıdın 100a/19

y.+ ıġa 103a/15

y.+ larını 107a/22

y.+ nıñg 112a/02

y.+ umızda 95b/23, 107a/21

II. Tutulan yol, yöntem, usul.

y. 100a/10, 107a/25

y.+ ı 91a/18, 92a/04, 92a/26, 92b/10, 92b/25, 98a/04

y.+ ıġa 96a/16

y.+ ın 101a/15, 107a/21

y.+ ını tutup 98b/15

y.+ larıġa 107a/18

y.+ nı 103a/11

y.+ nıñg 106b/13

y.+ umızını 101a/18

III. Doğru yol, kurtuluş yolu.

y. 91b/24, 99b/18, 110b/08

y.+ ıda 101a/05, 98a/07

y.+ ıdındur 102a/16

y.+ ıdın 97b/05, 102a/07, 103b/27, 106b/12, 113a/06

y.+ ınıñg 101a/16

y.+ nı 89a/09

IV. Mesafe, uzaklık.

y.+ dur 91b/22

• **yol az-:** Yoldan çıkmak, sapıtmak.

y. azdılar 101a/23

y. azġan 91b/02, 110a/27

y. azġanraḳ 95b/02

y. azġurduḳ 96b/24

y. azıp érdük 96b/24

y. azmaḳdadur 99b/19

y. azmaḳlıġ yéter 105b/19

y. azmaḳlıġıdın 112b/22

• **yol azġurġuçı:** Doğru yoldan çıkaran, saptıran kişi.

yol a.- ġuçı 91a/17

• **yol körset-:** Sebep ve delil kılmak.

y. körsetkey 95b/21, 96a/08, 110a/26

y. körsetküçi 94b/07, 95b/03

y. körsetküçisi 112b/21

y. körsetmekke 93b/26

y. körsetmes 95b/04

y. körsetür 96a/09, 107a/18

• **Yol Körsetküçirek**: ö.a. Allah' ın yol gösteren, doğru yola ulaştıran "El-Hādī" ismi.

yol k. 95a/26

• **Yol ötküçi:** Yolcu.

y. ötküçilerdin 96a/26

y. ötküçilerge 111a/17

• **yol tap-:** Doğru yolu bulmak, hidayete ermek.

y. tapḳan bolġaylar érdi 97a/04

y. tapḳanlarġa 96a/10

y. tapḳaylar 97a/03

tüz y. tapmaġın 96a/09

y. tapmas 104b/24

yoldaşlıḳ Yoldaş olma.

y.+ ı (yoldaşlığı) 91b/26

yosun <Bir şeyin şekli, tarzı, üslubu, alameti.

y. 94a/14

yudruġ Yumruk.

y. urdı 91a/14

Yuḫābiz < ö.a. Hz. Musa' nın annesinin isimlerinden biri.

Y. 89b/17

yulduz Yıldız.

y. 104a/25, 110b/18

yumşaḳlıġ Yumuşaklık, merhametli olma.

y. 92b/16, 95b/22

yumurtḳa Yumurta.

y.+ dın 109a/17

yun- Yıkamak.

y.- ġay 89b/25

Yūsuf <Ar. ö.a. Hz. Yusuf, Hz. Yakup'un oğlunun adı.

Y. 98a/16

Yūşa^{c} <Ar. Hz Yusuf' un neslinden gelen Nun'un oğlu, İsrailoğullarına gönderilen peygamberlerden biri.

Y. 98b/06

yut- Yutmak, içine almak.

y.- tı 99a/05

yügür- Koşmak, dönüp dolaşmak.

y.- ür 91b/13

yük Günah.

y.+ ini 101a/22, 101a/23

y.+ leri 101a/25

y.+ lerini 101a/24, 101a/25

y.+ ninḡ 101a/22

yüklük Hamile, gebe, yüklü.

y. 89b/03

yükülük Yiyecek.

y. 91b/24, 92a/20

y.+ ni 106b/04

yün- Yıkama.

y. -mek 94a/13

yürgüçi Yürüyen, devam ettiren.

ilgeri y.+ si 100a/21

yürü- Yürümek.

égri y.- güçiler 105a/21

y.- rige 106b/13

yüt- Yutmak, içine almak.

y.- kendin 99a/08

yüz Yüz.

y. 90b/17, 90b/22, 93a/10, 93a/27, 94a/20, 97b/22, 98b/26, 106a/20, 107b/18, 107b/20, 110b/09

y. bozuḳluḳḳa ḳoydı 94b/14

y.+ i 91b/25, 104a/22

y.+ ide 89b/05, 109b/27

y.+ idin 90b/11, 92a/13, 94a/16, 97a/27, 98a/20, 98a/21, 98a/22, 100a/03, 102a/16, 103a/20, 107b/10, 108a/24

y.+ idin bir 104b/17

y.+ inde 90a/06

y.+ leride 108b/22

y.+ ünḡni 110b/01

• **yüz évür-:** Yüz çevirmek, inkar etmek, kabul etmemek.

y. évürmek körsetürler 95b/25

y. évürün̂giz 101a/15

y. évürürler 106b/12

• **yüz kéltürmek:** Kabul etmek, inanmak.

y. kéltürgil 100a/12, 111b/26

y. kéltürürler 108b/17

yüzlen- Yönelmek, gitmek.

y.- di 91b/11, 91b/20

y.- gil 91b/20

yüzlük Yüzlü.

y.+ lerdin 94b/04

yüz on ékki Sayı adı, yüz on iki.

y.+ ge 102b/24

yüz yigirmi Sayı adı, yüz yirmi.

y.+ ge 102b/24

-Z-, -Ẓ-, -Ẕ-, -Ż

żaᶜf <Ar. Zayıflık, kuvvetsizlik.

ż. 113a/01

żaᶜīf <Ar. Zayıf, güçsüz.

ż.+ ler 96b/23

żaᶜīfü'l-īmān <Ar. İmanı zayıf olan.

ż. 101a/04

zaḥmet <Ar. Sıkıntı, meşakkat.

z.+ i 111a/07

ẕaḫīre <Ar. Depolanmış erzak.

ẕ. 106b/04

ẕ. ḳılġuçı 106b/03

ẕaḫīre ḳıl-: Rızkını yanında taşımak.

ẕ. ḳılmas 106b/03

ẕaḫīre ḳoy-: Yiyecek biriktirmek.

ẕ. ḳoymaslar 106b/06

ẓahrü'l-ḳalb <Ar. Ezberden, akıcı bir şekilde okuma.

ẓ.+ din 105b/04

zamān <Ar. Müddet, zaman, vakit.

z. 98b/16, 108a/19

z.+ da 95a/06

z.+ ı émestür 94b/24

z.+ ıda 89b/22, 97b/22, 99b/12, 104b/10

z.+ ıġa 105a/27, 106b/24

żamīme <Ar. Ek, ilave.

ż. 111b/21

żamīr <Ar. İç, iç yüz.

ż. 106b/14, 108a/13

ż.+ idin 110b/09

ż.+ leri 100b/08

żarar <Ar. Zarar, ziyan.

ż.+ dın 101b/18

ż.+ ı 102a/01

ż.+ ıdın 102b/06

żarūret <Ar. Çaresizlik, sıkıntı.

ż. 102a/10, 106a/17

ẕaviyyü'l-erḥām <Ar. Merhamet sahibi.

ẕ. 111a/16

Zādü'l-Mesīr <Ar. İbnü'l Cevzi'nin tefsir kitabının adı.

Z. 94b/20

Z.+ de 94a/14, 102a/17

zāhid <Ar. Aşırı dindar, zühd ile uğraşan.

z.+ leridin boldı 104b/10

ẓāhir <Ar. Görünen, açık, belli.

ẓ. 107a/12, 107a/20, 111b/22

ẓ.+ de 112b/08

ẓ.+ i 99b/09

ẓ.+ in 107a/23

• **ẓāhir bol-:** Zuhur etmek, ortaya çıkarmak.

ẓ. boldı 99b/13, 105a/24, 111b/15

ẓ. bolġay 108b/22, 109b/25

ẓ. bolġaylar 107a/02

ẓ. bolur 104b/16, 111b/20

• **ẓāhir ḳıl-:** Üstün ve belirgin kılmak.

ẓ. ḳıldı 102a/09

ẓ. ḳılġay 90a/27

ẓ. ḳılur 90b/02, 100a/25

ẓālim <Ar. Zalim, zulmeden.

ẓ.+ ler 105a/06

ẓ.+ lerdin émestür 103a/26

zārī < Far. Ağlayıp sızlama.

z. 99a/05

zārīlıġ <Far. zār + Ar. -ī+ T. -lıġYalvarıp, yakarma, feryat.

z. 110b/22

• **zārīlıġ ḳıl-:** Yalvarıp yakarmak.

z. ḳıla başlap 99a/03

ẕāt <Ar. Kendi, varlık.

ẕ. 110a/10

eḥadiyyet-i ẕ.+ da 99b/16

ẕ.+ ı 92a/03, 100a/01, 102a/12

żāyi^{c} <Ar. Yok olan, zeval bulan.

ż. bolmaġusıdur 89b/20

zebūn <Far. Zayıf, güçsüz, aciz.

z. tuttı 89a/13

z. tutulup érdiler 89a/20

Zebūr <Ar. Hz Davud peygambere gelen mukaddes kitabın adı.

Z. 102b/27, 105a/08, 107a/26, 109a/03

zekāt < Ar. İslam'ın beş şartından biri olan, mal ve paranın, helalliğini sağlamak üzere, kırkta birinin her yıl sadaka olarak dağıtılması.

z. 111a/27, 98b/13

z. bérgey 98b/14

z.+ dın 111a/26

z.+ lar 111a/18

zelzele <Ar. Deprem.

z. 103b/21

zevā'il <Ar.Yok olucu, geçici, kaybolucu, baki olmayan varlıklar ve nesneler.

z. 104b/14

zevāl < Ar. Sona erme.

z. 96b/17, 104b/24, 106b/24

z.+ i 89a/26

z.+ minen 91b/25

z. yéter 89a/15

ẕevḳluḳ <Ar. ẕevḳ + T. -luḳ

ẕ. 111b/09

żımān <Ar. Teminat, güvence.

ż. 107b/18

ż.+ ıdın 107b/20

zībālıḳ <Far. Güzellik.

z.+ ınınꞑ (zībālıġınınꞑ) 97b/20

zihi <Ar. Beğeni belirten edat.

z. 94b/27

ẕikr <Ar. Anma, zikretme.

ẕ. 104b/06

murād-ı ẕ.+ din 104b/20

ẕ.+ i 91a/02, 101b/11, 104b/17, 104b/22, 104b/23, 104b/24, 104b/25, 104b/27

ẕ.+ idür 112b/08

ẕ.+ ige 89b/24

ẕ.+ inꞑ 105a/01

ẕ.+ inꞑdin 105a/01

ẕ.+ inꞑizdin 104b/26

ẕ.+ in 104b/22, 104b/23

ẕ.+ in ḳılmadı 112a/07

ẕ.+ in tapıp érdük 95b/16

ẕ.+ ini 104b/19

ẕ.+ ininꞑ 109a/15

ẕ.+ leridin 109a/05

ẕillet <Ar. Düşkünlük, aşağılık, alçaklık.

ẕ.+ i bolmaġay 91a/18

zimām <Ar. Yular.

z.+ ı 97a/18

zinā' <Ar. Nikahsız birleşme.

• **zinā' ḳıl-:** Zina yapmak.

z. ḳılıp 98b/22

z. ḳılıpdur 98b/19

z. ḳılsa 98b/20

zindān < Far. Hapishane.

z.+ ı 104a/19

zindegānlıġ <Far. zinde-gān + T. -lıḳ Canlılık, dirilik.

z. 92a/22, 100b/18, 106b/07

z.+ ı 106b/23, 106b/26

z.+ ıda 96a/24, 96b/08, 102b/11

z.+ ıdın 108a/10

z.+ ını 98b/03

z.+ ınıñg 96b/16

z.+ lar 94b/13

zirāᶜat <Ar. Tarım.

• **zirāᶜat ḳıl-:** Tarım yapmak.

z. ḳılmaḳ 108a/11

zīrek <Far. Uyanık, zeyrek.

z. 104a/01

• **zīrekrek:** Daha uyanık, daha anlayışlı.

z. 96b/03

ziyān < Far. Zarar, kayıp.

z. 102a/02, 105b/27

ziyāret <Ar. Bir kimseyi görmeye varmak.

z.+ i 92b/01

ẓuhūr <Ar. Meydana çıkma, zuhur olma, vücuda getirme.

ẓ.+ ġa 113b/03

ẓ.+ ı 104b/15, 107b/27

ẓ.+ ıdın 104b/16, 112a/26

ẓ.+ ınıñg 94b/24

ẓulm <Ar. Zulüm, haksızlık.

ẓ. 89b/01, 95a/09

ẓ.+ de 105b/07

• **ẓulm ḳıl-:** Haksızlık etmek, zulmetmek.

ẓ. ḳılġay 108b/02

zümre <Ar. grup, topluluk.

z.+ side 101a/02

Zünnūn <Ar. ö.a Mısır'da yetişen velîlerden olup adı Sevbân bin İbrâhim, künyesi Ebu'l-Feyz, lakabı Zünnûn, nisbesi el-Mısrî'dir.

Z. 104b/24

ẕürriye <Ar. Soy, zürriyet.

ṭayyibe-i ẕ. 103a/01

ẕü-sulṭān <Ar. Sultan, delil.

resūl-ı ẕ. 111a/02

3.1. ARAPÇA DUALAR VE İBARELER DİZİNİ

aḳīm "İkame et, kıyamda tut." anlamına gelen Arapça bir söz.

a. 110b/09

aḳīmü'ṣ ṣalāte velā tekūnü mine'l müşrikīn "Namazı dosdoğru kılın ve müşriklerden; dinlerini darmadağınık edip grup grup olan kimselerden olmayın." Kurân-ı Kerîm (30/31)

a. 110b/16

alā men ṭalebenī vecedenī "Beni arayan beni bulur." (Hadis-i Şerif)

a. 107a/25

ᶜalā nebiyyinā ve ᶜaleyhi's-selām Allahın selamı peygamberimizin üzerine olsun.

ᶜa. 89b/16, 92b/01, 98a/16

ᶜalā nebiyyinā ve ᶜaleyhime's-selām Allahın selamı peygamberlerimizin üzerine olsun.

ᶜa. 105b/10

ᶜaleyhime's-selām < "Allah'ın selamı onların üzerine olsun" manasında peygamber adları anılırken kullanılan bir söz.

ᶜa. 92b/04, 101b/27

ᶜa.+ ġa 98b/11

ᶜaleyhi's-selām < "Selam üzerine olsun" anlamına gelen bir dua ve dilek cümlesidir.

ᶜa. 89b/04, 89b/05, 89b/11, 90b/09, 91a/04, 91a/11, 91a/13, 91a/15, 91a/19, 91b/22, 91b/24, 92a/11, 92a/14, 92a/15, 92a/24, 92b/01, 92b/03, 92b/05, 92b/07, 92b/09, 92b/11, 93a/02, 93a/22, 94b/06, 94b/09, 94b/21, 97b/17, 97b/19, 97b/23, 98a/17, 98b/12, 98b/19, 98b/26, 99a/02, 99a/04, 99a/09, 99b/13, 101b/04, 101b/08, 101b/09, 101b/11, 102b/03, 102b/09, 102b/16, 102b/17, 102b/22, 103a/06, 103a/20, 103a/25, 103a/27, 103b/21, 103b/22, 104a/03

ᶜa.+ ġa 91b/11, 94b/25, 95a/19, 99a/06, 109a/02

ᶜa.+ nı 94a/17, 95a/06, 102b/23, 109a/21

ᶜa.+ nıñ 89b/23, 90b/03, 92a/09, 92a/23, 93a/09, 93a/10, 101b/05, 101b/25, 103b/07

āmennā "İnandık, iman ettik." anlamına gelen Arapça bir cümle.

ā. 100a/14

bismillāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm

"Rahman ve rahim olan Allah'ın adı ile."

b. 88b/27, 100a/09, 107b/01

deyk ve lebbeyk Arapça bir ibare.

d. 99a/17

el-ḳıṣṣa <Ar. el + ḳıṣṣa Hikaye ile, rivayet ile.

e. 89b/12, 98b/12, 99a/04, 99a/08, 106b/05, 107b/21

elā küllü şeyin mā hālallāha batılu

"Allah'tan başka her şey batıldır." anlamına gelen Arapça bir şiir.

i. 100a/05

elem ta^{c}lem ve elem tera Bilmedin mi, görmedin mi?

e. 99a/23

ene'l ma^{c}būd feṭulubnī tecidnī ene'l maḳṣūd feṭulubnī tecidnī "Mabud olan benim, beni ararsan bulursun; kastedilen benim, beni ararsan bulursun." anlamına gelen Arapça bir şiir.

e. 107a/27

ferīḳun fi'l-cenneti ve ferīḳun fi's-sa^{c}īr "Onların bir grubu cennette bir grubu da cehennemde olacak." (Kur'an-ı Kerîm, 42/07)

f. 112a/02

fī maḳ^{c}adi sıdḳin inde melīki'm-muḳtedir "Allah'a karşı gelmekten sakınanlar, güçlü hükümdarın katında, yüksek bir derecede, cennetlerde ferahlık ve aydınlık içindedirler." (Kur'ân-ı Kerîm, 54/55)

f.+ dür 109a/01

ḫıfṣ enneküm Arapça dua sözü.

ḫ. 103a/07

inne ṣalāte setenhāhu "Muhakkak ki namaz kötülüklerden alıkoyar." (Kur'an-ı Kerîm, 29/45)

i. 104b/09

innī ene Allāhu rabbi'l ālemīn " Ey Mūsā muhakkak ki ben alemlerin rabbi olan Allah' ım." Kurân-ı Kerîm (28/30)

ḳaddese bülḥān temcīd Arapça bir ibare.

ḳ. 108b/27

ḳaddese sırrahu Vefat etmiş velîler için kullanılan "Allah onun sırrını mukaddes etsin." anlamına gelen Arapça bir söz.

ḳ. 89a/01, 89b/14, 104b/24, 110b/11, 111b/19

ḳ.+ dın 100a/04, 108b/26

kāre Arapça bir söz.

k. 103a/10

każa'l-eceleyn <Ar. Verilen sürenin tamamlanması anlamına gelen Arapça bir ibare.

a.+ ni 93a/08

kemā ḳāle subḥāne "Allah' ın dediği gibi" anlamına gelen Arapça bir söz.

k. 101a/23

kelle vallāhü leyekünü ẕālike ebeden "Allah' a yemin ederim o iş hiç olmayacak." anlamına gelen bir söz.

k. 110a/21

lā ilāhe illallāh "Allah'tan başka ilah yoktur."

l. 96a/05

lebbeyk allāhümme lebbeyk "Ey Allah'ım hizmetine geldim" anlamında Arapça bir ibare.

l. 94b/25

levlā nüzzilü hāz el Ḳurānü ᶜalā racülin minel ḳaryateyni ᶜaẓīm

"Bu Kurân iki şehrin birinden bir büyük adama indirilseydi ya! dediler." (Kur'an-ı Kerîm, 43/31)

l. 97a/14

maᶜāẕallāh <Ar. "Allah korusun, Allah esirgesin." anlamına gelen Arapça bir söz.

m. 98b/22

men tereke's-ṣalāti müteᶜammiden feḳad kefere <Ar. "Namazı kasten terk eden kafir oldu." (Hadis-i Şerif)

m. 110b/15

mezāhir enes fī maḳāṣır Arapça bir ibare.

m. 108b/27

minhü bedeü ve ileyhi yeᶜūd <Ar. "Ondan başlar ve Ona döner." anlamına gelen Arapça söz.

m. 99b/17

müşārün-ileyh <Ar. Kendisine işaret olunan, adı geçen, adı anılan.

m. 89a/02

müvetteᶜu lehu mużayyeḳu ᶜaleyhi <Ar. Daraltmak genişletmek anlamına gelen Arapça ibare.

m. 106b/15

raḍıyallāhu ᶜanh <Ar. "Allah ondan razı olsun." (Bir erkek için söylenir.)

r. 105a/13, 107b/14, 107b/18, 107b/20

r.+ dın 94b/20, 104b/11, 107b/02, 108b/25

r.+ nı 110b/19

raḍıyallāhu ᶜanhā <Ar. "Allah ondan razı olsun." (Bir kadın için söylenir.)

r. 100a/20, 100b/17

raḍıyallāhu ᶜanhüm <Ar. “Allah onlardan razı olsun” (İkiden fazla erkek için söylenir.)

r. 95b/10, 96b/15

raḍıyallāhu ᶜanhümā <Ar. “Allah onların ikisinden razı olsun” (İki erkek için söylenir.)

r. 96b/12

r.+ ġa 101a/14

raḥmallah <Ar. “Allah rahmet eylesin.” (Arapça bir dua)

r.+ dın 101b/05, 107b/02

raḥmetullah <Ar. “Allah rahmet eylesin.” (Arapça bir dua)

r. 89a/02, 91b/25, 92b/22, 102a/19, 104b/25, 107a/22, 111a/16, 111b/20

ṣalavātullāhu ve selāmuhu ᶜalā nebiyyinā ve ᶜaleyhi’s-selām Arapça da sözü.

ṣ. 91b/22

ṣallallāhu ᶜaleyhi ve’s-sellem

“Allah'ın duası ve selamı onun üzerine olsun.”

ṣ. 94b/21, 95a/01, 95a/14, 95a/18, 96a/12, 97a/12, 99b/12, 99b/27, 100a/21, 100b/19, 101b/10, 104b/07, 104b/09, 104b/11, 105a/14, 105a/26, 105b/05, 107b/05, 107b/16, 110a/20, 110a/21

Ḥażret-i Ṣ. 95a/05

ṣ.+ ġa 95a/19, 105a/15, 105b/18, 107b/05

ṣ.+ ni 97a/16

ṣ.+ ning 105b/06

Subḥāne ve Teᶜālā Münezzeh ve şanı yüce olan Allah.

S.+ dın 104b/12

sūretü’l-ᶜAnkebūt ve hiye tisᶜa ve sittūn āyet “Ankebût suresi 69 ayettir.”

s. 100a/09

sūretü’l-Ḳaṣaṣ ve hiye şemāniyetü ve şemānūn āyet “Kasas suresi 88 ayettir.”

s. 88b/27

sūretü’r-Rūm Rûm suresi.

s. 107b/01

vallāhü’l ġālib ve’l müteᶜālī

Arapça bir söz.

v. 93b/21

ve ātü’n-nisā’e ṣaduḳātihinne nıḥleten

“ Kadınlara mehirlerini bir görev

olarak gönül hoşluğuyla verin.” Kurân-ı Kerîm (4/4)

v. 92b/21

vehum li’l mülk nāṣiḥūn Arapça bir dua sözü.

v. 90b/14

ve innā lehu leḥāfiẓūn“Onun -Kurân’ın- koruyucusu da elbette biziz.” Kurân-ı Kerîm (15/9)

v. 89a/02

ve keenne Arapça bir ibare.

v. 99a/22

ve lem yezeli <Ar. Devamlılık, bakilik.

v. 96a/11

vemā ḥażri Arapça bir dua sözü.

v. 92b/10

ve min verāihim berzaḫun ilā yevmi yubᶜaṯūn “Onların arkasında tekrar diriltecekleri güne kadar devam edecek dönmelerine engel bir perde vardır.” Kurân-ı Kerîm (23/100)

v. 113a/11

veykeenne “Demek ki, öyle ki, öyleyse” anlamına gelen Arapça bir ibare.

v.+ ninĝ 99a/23

ve yevme’l maẓlūm ᶜale’ẓ-ẓālim eşed men yevme’ẓ-ẓālim ᶜale’l maẓlūm

Arapça bir söz.

v. 89b/02

yā eyyühe’l mevtā aḫrecū “Ey ölüler çıkınız!”

y. 110a/01

yā kelīmullah <Ar. Hz. Musa.

y. 98b/24

yā laḫlün cehennem Arapça bir ibare.

y. 96b/21

Yevme yerevnehu baᶜīdā ve nerāhu ḳarībā “Onlar o günü uzak görüyorlar, biz ise onu yakın görüyoruz.” anlamına gelen Arapça bir cümle.

y. 100a/08

yuᶜrafü’l mücrimüne bisīmāhüm

“Suçlular sîmâlarından tanınır.” (Kurân-ı Kerîm 55/41)

y. 98a/24

3.2. ÖZEL ADLAR DİZİNİ

3.2.1. Eser Adları Dizini

Aḥḳāf <Ar. Ahkâf suresi, Kurân-ı Kerîm, 46.

A.+ da 101b/05, 108b/22

ᶜAvārif <Ar. Avârifü'l-Maᶜârif, Kur'an ve Sünnet temeline dayanan tasavvufî anlayışı derinlemesine anlatmak ve izah etmek amacıyla Sühreverdî tarafından kaleme alınmış eserin adı.

ᶜA. 100a/07

ᶜAynü'l-Meᶜānī <Ar. Bir eser adı.

ᶜA. 110a/19

ṣāḥib-i ᶜA. 101b/06

ᶜA.+ de 89b/17, 90a/17, 92b/19, 108b/23

Baḥr Eser adı, Necmeddin Daye'nin başladığı ve Alâü'd-devle-i Simnânî'nin tamamladığı Arapça Kur'an tefsiri.

ṣāḥib-i B. 99b/01

B.+ da 107a/24, 112b/09

→ **Baḥrü'l Ḥaḳāyıḳ, Ḥaḳāyıḳ**

Baḥrü'l Ḥaḳāyıḳ < Eser adı, Necmeddin Daye'nin başladığı ve Alâü'd-devle-i Simnânî'nin tamamladığı Arapça Kur'an tefsiri.

ṣāḥibi-i B. 104a/19

→ **Baḥr, Ḥaḳāyıḳ**

Furḳān <Ar. Hakkı batıldan ayırdığı için Kurân-ı Kerîm' e verilen adlardan biri.

F. 102b/27

Fütūhat <Ar. Muhyiddin İbnî Arabî'nin el-Fütûhatü'l-Mekiyye adlı eseri. Tasavvuf ilmini izah eden bir eser.

F.+ da 100b/02

Ḥaḳāyıḳ <Ar. Eser adı, Necmeddin Daye'nin başladığı ve Alâü'd-devle-i Simnânî'nin tamamladığı Arapça Kur'an tefsiri.

Ḥ.+ da 112b/07

→ **Baḥr'ül-Ḥaḳāyıḳ, Baḥr**

Ḥaḳāyıḳ-ı Sülemī <Şafiî mezhebi Fıkıh, Tefsir, Hadis âlimi Sülemî' nin yazdığı tefsir kitabı.

Ḥ. 111b/21

İncīl <Hz. İsa'ya gönderilen kutsal kitabın adı.

İ. 102b/27, 105a/08, 109a/03

Kitāb-ı İ. bolġay 95b/11

İ.+ ġa 95b/18

Keşfü'l-Esrār < Reşîdüddîn-i Meybüdî'nin Farsça tasavvufî Kur'an tefsiri.

ṣāḥib-i K. 100a/04, 108b/27

K.+ da 94b/21, 102a/15, 107b/24

Keşşāf <Ar. El-Keşşâf an Hakâkiki' t- Tenzîl, Zemahşeri' ye ait bir tefsir kitabı.

ṣāḥib-i K. 102b/22, 111b/12

ṣāḫib-i K. 94a/12

K.+ da 106b/04, 89a/16, 97b/27

K.+ dadur 98a/27

Ḳurān <Ar. Kurân-ı Kerîm, Allah tarafından Hz. Muhammed' e Cebrail vasıtasıyla gönderilen kutsal kitap.

Ḳ. 95a/18, 95a/23, 95a/27, 95b/07, 95b/13, 97a/22, 99b/18, 99b/20, 105a/08, 105a/27, 105b/01, 105b/07, 105b/16, 107b/22, 109a/04, 109a/08, 112b/23, 112b/24

Ḳ.+ da 113a/11, 113a/20

Ḳ.+ dın 95b/09, 104b/04, 105a/18, 110b/15

Ḳ.+ ġa 95a/01, 95b/09, 95b/18, 105a/14, 105a/15, 108b/07

Ḳ.+ nı 105a/11, 105a/21, 105b/03, 105b/14, 107a/15

Ḳ.+ nıñ 89a/01, 105a/27, 109b/16

Ḳ. yétkürmekke 99b/14

Lübāb <Ar. İbnü'l-Esîr'in el-Lübāb fî Tehzîbi'l-Ensâb adlı eseri. Tasavvuf tarihi araştırmacılarının künye konusunda başvurabilecekleri bir eser.

ṣāḥib-i L. 109a/14

ṣāḫib-i L. 99a/11

Muvażżaḥ <Ar. Bir eser adı.

M.+ da 91b/19, 95b/19, 98b/01, 109a/27

Naḳḳāş <Ar. Muhammed bin Hasen bin Muhammed bin Zeyd en-Nakkâş adlı Hadis ve Tefsir âliminin aynı adlı tefsir kitabı.

N. 91a/05

Te'vīlāt <ö.a. Bir eser adı.

t.+ ge 99b/15

Tevrat Hz. Musa' ya gönderilen semavî kitabın adı.

T. 102b/26, 105a/08, 109a/03, 94b/05, 94b/20, 95a/23, 95a/27, 95b/09, 97b/21, 98a/15

T.+ da 94b/22, 98a/18

T.+ dın 95a/15

T.+ ġa 95b/18

T.+ nı 98b/23

T.+ nıñg 95a/16

Teysīr <Ar. Ebu Hafs Ömer en-Nesefi' nin "et-Teysir fi' t-Tefsir" adlı eseri.

T. 89b/17

T.+ de 98b/18, 105a/23, 110b/13

Zādü'l-Mesīr <Ar. İbnü'l Cevzi'nin tefsir kitabının adı.

Z. 94b/20

Z.+ de 94a/14, 102a/17

3.2.2. Kişi Adları Dizini

ᶜAlī <Ar. ö.a. Hz. Ali, Hz. Muhammed'in damadı, dört halifenin dördüncüsü.

ᶜA. 96b/12, 96b/15

Murtażā-yı ᶜA. 101a/14

ᶜAmmār <Ar. ö.a. İslam devletinin Hz Ebu Bekir' den sonraki halifesi olup İslami kaynaklara göre dört Raşit Halife arasında sayılmaktadır.

ᶜA. 100a/20

→ ᶜAmr Ḫaṭṭāb, ᶜAmr bin Ḫaṭṭāb

ᶜAmmar Yāsir <Ar. ö.a. Ammar b. Yasir, Ali b. Ebu Talip'i destekleyen dört sahabeden ve Hz. Muhammed ile birlikte Mekke' den Medine' ye hicret eden muhacir müslümanlardan biridir. Aynı zamanda Beni Adiyy kabilesinin köleleri arasında yer almaktadır.

ᶜA. 96b/13, 96b/15

ᶜAmr bin Ḫaṭṭāb <Ar. ö.a. İslam devletinin Hz Ebu Bekir' den sonraki halifesi olup İslami kaynaklara göre dört Raşit Halife arasında sayılmaktadır.

ᶜA. 100a/20

→ ᶜAmmār, ᶜAmr Ḫaṭṭāb

ᶜAmr Ḫaṭṭāb <Ar. ö.a. İslam devletinin Hz Ebu Bekir' den sonraki halifesi olup İslami kaynaklara göre dört Raşit Halife arasında sayılmaktadır.

ᶜA. 101a/14

→ ᶜAmmār, ᶜAmr bin Ḫaṭṭāb

Āsiye <Ar. ö.a. Firavun' un zevcesinin adı.

Ā. 90a/17, 90a/22, 90b/08, 90b/10

Ā.+ ġa 90a/22

Ā.+ niṉ 90b/06

ᶜAvn bin ᶜAbdullah <Ar. ö.a. İsmi Abdullah bin Avn bin Ertabân el-Müzenî'dir. İbn-i Avn diye de bilinir. Kıraat ve Hadis ilimleri âlimlerindendir.

ᶜA.+ dın 105a/26

Baḥīrā <Ar. ö.a. Hz. Muhammed' in amcası Ebu Talip ile birlikte gittiği Suriye seyahati sırasında Busra şehri civarında karşılaştığı Hristiyan din adamı, Hz. Muhammed' in sırtında iki omzu arasında bulunan peygamberlik mührüne, başının üzerinde duran buluta ve diğer alametlere bakıp onun son peygamber olduğunu tahmin eden ve

Yahudiler tarafından öldürülebilme ihtimaline karşı Hz. Muhammed' i Busra' dan götürmesi gerektiğini Ebu Talip' e söyleyen rahip.

B. 105a/14

Benī Hāşim <Ar. İslam peygamberi Hz. Muhammed' in soyunun dayandığı Kureyş kabilesi.

B.+ din 111a/14

Benī İsmaʿīl <Ar. Hz. İbrahim'in oğlu olan Hz. İsmail'in soyundan gelenlere verilen ad.

B. 102b/26

Benī İsrā'il <Ar. Tevrat ve Kur'an'da Hz. Ya'kûb'un (İsrâil) çocuklarına ve onların soyundan gelenlere verilen ad.

B. 89a/21, 89b/24, 90a/17, 98b/21, 98b/26, 99a/02, 102b/26

B.+ de 89a/15

B.+ din 89a/25, 98b/15

B.+ ġa 94b/07

B.+ ni 89a/14, 89a/27, 91a/10

B.+ niŋ 89a/16, 89b/03, 97b/21, 98a/15, 99a/08

Cebre'īl <Ar. Cebrail, dört büyük melekten biri.

C. 89a/10, 91b/19, 103b/21, 107b/04

→Cibrīl

Cibrīl <Ar. Cebrail, dört büyük melekten biri.

C. 94a/17, 99b/13, 107b/05

→ Cebre'īl

Ebī Ṭālib <Ar. ö.a. Hz. Muhammed' in amcası ve Hz. Ali' nin babası.

E.+ niŋ 96a/04

→ Ebū Ṭālib

Ebu'l-Cevzā <Ar. ö.a. Ebü'l-Cevzâ' Evs bin Abdillâh (Hâlid) er-Rabaî, Ezd kabilesinin kollarından Rebîa' ya mensup olup hayatı hakkında fazla bilgi olmayan Ebu'l-Cevzā; Hz. Âişe, Abdullah b. Abbas, Ebû Hüreyre, Abdullah b. Amr b. Âs ve Safvân b. Assâl el-Murâdî' den hadis rivayet etmiştir.

E. 107b/02

Ebū Bekr <Ar. İlk Müslümanlardan ve dört halifenin birincisi.

E. 107b/18

→ Ṣıddīḳ

Ebū Cehl <Ar. ö.a. Amr bin Hîşām veya Müslümanlarca bilinen adıyla Ebû Cehîl, Mekke' nin eski liderlerinden biri olup Hz. Muhammed

döneminde Müslümanların azılı düşmanlarındandır.

E. 95b/20, 96b/12, 96b/18, 105a/17

Ebū Derdā <Ar. ö.a. Hz. Muhammed' in, Kur'an, Fıkıh ve Hadis ilimlerinde önde gelen ashâbından biri. Asıl adı Uveymir'dir. Hazrec kabilesine mensuptur.

E. 108b/25

Ebū Harīr <Ar. ö.a. Kişi adı.

E. 94b/20

Ebū Saᶜīd Ḫarrāz <Ar. ö.a. Künyesi Ebû Saîd olup, Harrâz lakabıyla meşhûr olan Ebû Saîd Harrâz, fenâ ve bekâ nazariyesinin kurucusu olarak kabul edilen mutasavvıftır.

E. 110b/10

Ebū Ṭālib <Ar. ö.a. Hz. Muhammed' in amcası ve Hz. Ali' nin babası.

E. 96a/05, 96a/07

→ **Ebī Ṭālib**

Ebū Sufyān <Ar. ö.a. Kişi adı.

E. 101a/14

Ebū Ümāme <Ar. ö.a. Sahâbe-i Kirâm'dan, Hz. Muhammed ile Akabe denilen yerde karşılaşıp müslüman olan ilk Medinelilerden.

E. 110b/19

Enes <Ar. ö.a. Ebu Hamza Enes bin Malik bin Nadr el-Ensari, Hicretten on yıl önce doğmuş, 10 yaşından itibaren Hz.Muhammed'e hizmet etmiş ve vefatına kadar onun yanından hiç ayrılmamıştır. Bu birliktelik sayesinde en çok hadis rivayet eden sahabilerden biri olmuştur.

e. 109a/01

→ **Enes İbn-i Mālik**

Enes İbn-i Mālik <Ar. ö.a. Ebu Hamza Enes bin Malik bin Nadr el-Ensari, Hicretten on yıl önce doğmuş, 10 yaşından itibaren Muhammed'e hizmet etmiş ve vefatına kadar onun yanından hiç ayrılmamıştır. Bu birliktelik sayesinde en çok hadis rivayet eden sahabilerden biri olmuştur.

E. 104b/10

→ **Enes**

Fātun <ö.a Firavun'un aşçısı.

F. 91a/10

Felīḳūn <ö.a Firavun'un ekmek pişiricisi.

y. 91a/10

Ferḫānī <ö.a. Kurân-ı Kerîm' de bulunan Rûm suresinde anlatılan İranlılar ve Romalılar arasında yapılan savaşta adı geçen İranlı Ordu Kumandanı.

F. 107b/08, 108a/02

Ġālib bin Yūşaḫ <Ar. ö.a. Hz. Musa' nın ablası Külsüm' ün kaynaklarda adı geçen eşi.

Ġ. 90b/04

Ḫabāz Fātun <ö.a Firavun'un aşçısı.

Ḫ.+ nı 91b/09

Hābīl <Ar. ö.a. Hz Âdem' in oğullarından birinin ismi.

H.+ ni 111b/14

Ḥām < ö.a. Hz. Nuh' un oğullarından biri.

Ḥ. 109b/07

Hāmān <Ar. ö.a. Firavun' un veziri.

H. 90a/10, 90b/13, 94a/06, 94a/12

H.+ ġa 89a/24

H.+ nı 104a/03

Ḥamene binti Ebī Sufyān <Ar. ö.a. Eshâb-ı Kirâm' ın büyüklerinden Sa^{c}d bin Ebî Vakkas' ın annesi.

Ḥ. 100b/18

Ḥamza <Ar. ö.a. Hamza bin Abdülmuttalib, Hz. Muhammed' in amcası ve ilk müslümanlardandır. 625 yılında Uhud Savaşı' nda şehit olmuştur.

Ḥ. 96b/12, 96b/15

Ḥāriş bin ^{c}Oşmān bin Nevfel <Ar. ö.a. Kişi adı.

Ḥ. 96a/12

Ḫaṭṭāb <Ar. ö.a. İslam devletinin Hz Ebu Bekir' den sonraki halifesi olup İslami kaynaklara göre dört Raşit Halife arasında sayılmaktadır.

Ḫ.+ ın 101a/22

→ **^{c}Amr bin Ḫaṭṭāb, ^{c}Amr Ḫaṭṭāb**

Ḫırbil <ö.a. Kurân-ı Kerîm' de "Firavun' un sarayında imanını gizleyen mümin" olarak adı geçen Firavun hanedanından olan kişi.

Ḫ. 91b/10, 91b/12

→ **Ḫırbil bin Ṣabūra**

Ḫırbil bin Ṣabūra <ö.a. Kurân-ı Kerîm' de "Firavun' un sarayında

imanını gizleyen mümin” olarak adı geçen Firavun hanedanından olan kişi.

Ḫ. 89b/25

→ **Ḫırbil**

Ḫüsrev Pervīz <Far. ö.a. İran hükümdarı, IV. Hürmüz’ün oğlu ve I. Hüsrev’in torunudur.

Ḫ. 107b/08

İblīs <Ar. ö.a. Şeytan.

i. 103b/26

İbn-i ᶜAbbās <Ar. ö.a. Abdullah bin Abbas, Hz. Muhammed'in amcasının oğlu.

İ. 107b/02

İbn-i Ebī Şeybe <ö.a. Sekizinci ve dokuzuncu asırlarda yaşamış, hadis ilmi alanında yapılan ciddi çalışmalardan biri olan El-Musannef adlı eseriyle tanınıp şöhret bulmuş İslam âlimlerinden.

İ. 105a/26

İbn-i Selām <Ar. ö.a. Abdullah bin Selam, Hz. Yusuf’un soyundan gelen, hicret sonrası müslüman olan Ashab-ı Kirâm âlimlerinden biri.

İ. 95b/10, 95b/12, 95b/21, 105a/13

İmām-ı Aᶜẓam Hanefî mezhebinin imamı olan İmam-ı Azam Ebu Hanife.

İ. 92b/22, 111a/16

İ. 89a/01

i.-ı ḫālıḳ 89a/06

i.+ ınıñg 89b/04

İmām-ı Ferrā <ö.a. Kûfe'de doğan asıl ismi Yahyâ bin Ziyâd bin Abdullah bin Mervân ed-Deylemî olan Ferrâ diye bilinen Arap dil âlimi.

İ. Ferrā 97b/26

İmām-ı Ḳuşeyrī <ö.a. Tasavvuf konusunda yazmış olduğu Risāle-i Kuşeyrī adlı eseri ile bilinen Fıkıh, Tefsir, Hadis ve Kelam âlimi.

İ. 89a/02, 102a/19, 107a/22, 111b/20

İmām-ı Ṣaᶜlebī “Keşf ve Beyan” adlı tefsiriyle tanınır. Hadis, tefsir, Arap dili alanlarında büyük bir âlimdir.

İ. 98a/02

İmām Ṣaᶜlebī Evzāᶜī <ö.a. Nişâbûr’ da yetişen Tefsir ve Fıkıh âlimlerinden biri.

i.+ dın 109a/04

İmām-ı Şāfiᶜī <Ar. ö.a. Şafii mezhebinin kurucusu.

İ. 92b/22

İmām-ı Yāfiʿī <Ar. ö.a. Abdullah bin Es'ad bin Ali bin Süleymân bin Fellâh, On dördüncü asırda Yemen'de yetişen Şâfiî mezhebi fıkıh âlimlerinden ve evliyâdan. Mir'at-ül-Cinân ve İbret-ül-Yakazân, Ravdu'r-Riyâhîn fî Hikâyeti's-Sâlihîn, Ed-Dürrü'n-Nazîm fî Havassi'l-Kur'ân-ı Azîm, Misbâhüz-Zalâm fil-Müstegisin-i bî Hayri'l-Enâm adlı eserleri kaleme almıştır.

Y. 89a/01

ʿİmran <ö.a. Hz. Musa' nın babası. İmrân'ın şeceresi İmrân b. Yashur b. Kahes (Fahas) b. Levi b. Yakub b. İshak; Hz. Meryem'in babası İmrân'ın şeceresi de İsâ b. Meryem b. İmrân b. Masan (Matan) b. Süleyman b. Dâvûd b. İşa b. Yehuza b. Yakub b. İshak olarak verilmektedir.

ʿİ.+ nınğ 89b/25

→ **ʿİmran bin Ḳāheş**

ʿİmran bin Ḳāheş <ö.a. Hz. Musa' nın babası. İmrân'ın şeceresi İmrân b. Yashur b. Kahes (Fahas) b. Levi b. Yakub b. İshak; Hz. Meryem'in babası İmrân'ın şeceresi de İsâ b. Meryem b. İmrân b. Masan (Matan) b. Süleyman b. Dâvûd b. İşa b. Yehuza b. Yakub b. İshak olarak verilmektedir.

ʿİ. 97b/19

→ **ʿİmran**

İsrāfīl <Ar. Kıyamet günü sûr'a üfleyecek olan melek.

İ. 109a/04, 110a/01

İ.+ din 109a/05

Kaʿb bin El-Eşref <Ar. ö.a. Beni Nadir Yahudilerinden olup, Hz. Muhammed' e ve Müslümanlara aşırı düşmanlık besleyen, Mekke müşriklerini Müslümanlarla savaşmaya teşvik eden şair.

K. 105a/17

Ḳābīl <ö.a. İlk insan, ilk peygamber Hz. Âdem' in büyük oğlunun adı.

Ḳ. 111b/14

Ḳāheş Lāvi bin Yaʿḳūb <ö.a. Kişi adı.

Ḳ. 97b/19

Ḳārūn <Ar. ö.a. Hz. Musa' nın kavmine mensup çok zengin bir kişi.

Ḳ. 98a/04, 98a/14, 98a/18, 98a/21, 98a/25, 98b/02, 98b/14, 98b/21, 98b/24, 99a/01, 99a/02, 99a/06, 99a/09, 99a/11, 99a/27, 104a/10

Ḳ. bar édi 97b/17

Ḳ.+ dın 98a/19, 98a/20, 98b/27

Ḳ.+ ġa 98a/03, 98a/06, 98a/17, 98b/04, 98b/27, 99a/13

Ḳ.+ nı 97b/20, 99a/08, 104a/02

Ḳ.+ nıñ 97b/19, 98b/25, 98b/26

Ḳ.+ nuñ 98b/11

Ḳays bin Sāᶜd <Ar. ö.a. Kays bin Sa'd, Hazrec kabilesinin liderlerinden Sa'd bin Ubâde bin Düleym' in oğlu. Ashab-ı Kiram' ın büyüklerinden. Kays bin Sa'd, Hz. Ali döneminde Mısır ve Azerbaycan' da valilik, savaşlarda ordu komutanlığı, devlet idaresinde danışmanlık ve elçilik görevlerini üstlenmiştir.

Ḳ. 105a/14

Ḳıbṭ <Ar. Mısır' ın Firavuna iman eden eski halkı.

Ḳ. 89a/17, 95a/20

Ḳ.+ dın 91a/10

Külṯüm <Ar. ö.a. Hz Musa'nın kız kardeşinin -tefsir kaynaklarında Meryem adının yanında geçen- adı.

K. 90b/05, 90b/10, 90b/14

K. barıp 90b/16

K. édi 90b/04

Lāvi bin Yaᶜḳūb < ö.a. Kişi adı.

L. 89b/16

Mālikü'l-Mülk <Ar. Bütün mülkün gerçek sahibi olan Allah.

M. 99b/04

Māverdī <ö.a. Şafiî Fıkıh âlimi.

M. 103a/03

Medyen bin İbrāhīm Ḫalīl <Ar. ö.a. Kişi adı.

M. 91b/21

Melekü'l-Mevt <Ar. Ölüm meleği, Azrâil.

m. 101b/07

Meryem <Ar. ö.a. Hz. Musa' nın kız kardeşinin adı.

M.+ ġa 90b/03

Murtażā <Ar. ö.a. Hz. Ali, Hz. Muhammed'in damadı, Hz. Ali' nin lakabı.

• **Murtażā-yı ᶜAlī:** Hz. Alī´nin "razı olunmuş" anlamına gelen lakabıdır.

M.-yı ᶜAlī 101a/14

Muzāḥim <Ar. ö.a. Firavun' un Allah' a iman etmiş olan karısı Âsiye' nin babası.

M.+ nıñ 90a/17

Müheccaᶜ <Ar. ö.a. Hz. Ömer' in kölesi.

m. 100a/20, 100a/22

Naṣr bin Ḥāriṯ <Ar. ö.a. Kişi adı.

N. 106a/01

Nevḫābiz <ö.a. Hz. Musa'nın annesi.

N. 89b/16

Pervīz <Far. ö.a. İran hükümdarı II. Hüsrev' in lakabı.

P. 108a/02

→ **Ḫüsrev Pervīz**

Sa^{c}d <Ar. ö.a. Hz. Ömer vasıtasıyla Müslüman olan, İslamiyeti ilk kabul eden ve cennetle müjdelenen on sahabiden biri.

S. 100b/19

→ **Sa^{c}d Ebī Vaḳḳās**

Sa^{c}d Ebī Vaḳḳās <Ar. ö.a. Hz. Ömer vasıtasıyla Müslüman olan, İslamiyeti ilk kabul eden ve cennetle müjdelenen on sahabiden biri.

S. 100b/17

→ **Sa^{c}d**

Ṣafūrā <Ar. ö.a. Hz. Şuayb' ın Hz. Musa ile evlenen kızının adı.

Ṣ. 92a/11, 92a/25, 92b/16

Ṣ. érdi 92b/12

Ṣ.+ nıñ 92b/02

Sām <Far. Hz. Nûh' un oğlu. Semitik kavimler Sâm' ın neslindendir.

S. 109b/07

Sāmirī <Ar. ö.a. Yaptığı bir buzağıya Hz. Musa, Tûr-ı Sînâ' da Allah' la konuşurken halkı taptırmaya kalkışan kişi.

S. 91a/09

Sāre <ö.a. Hz. İbrahim' in eşinin adı.

S. 102b/21, 102b/23

S.+ din 102b/24

S.+ ġa 102b/18

Ṣefrā <Hz. Şuayb' ın kızının adı.

Ṣ. 92a/10

Senberā <ö.a. Hz. Musa ile zina yaptığını halka söylemesi için Karun ile iş birliği yapan; fakat halkın önüne çıktığı vakit bu iddianın Hz. Musa' ya atılan bir ifitira olduğunu, Hz. Musa' nın gökten inen yağmur suyundan bile daha temiz olduğunu ve para karşılığında Karun' un bu işi yapmayı kendisine teklif ettiğini ilan eden kadın.

S. 98b/18, 98b/22

Ṣıddīḳ <Ar. Dört halifeden Hz. Ebu Bekir' in lakabı.

Ṣ. 107b/14, 107b/16, 107b/20

→ **Ebū Bekr**

Ṣufeyrā <ö.a. Hz. Şuayb' ın küçük kızı.

Ş. 92a/11

Sülemî <Ar. ö.a. Ebû Abdurrahman Muhammed bin el-Huseyn es-Sülemî en-Nisâburî, Şafiî mezhebi Fıkıh, Tefsîr, Hadîs, Lügat, Tarih ve diğer ilimlerde büyük âlimlerinden.

S. 89a/05, 91b/25, 104b/25

S.+ de 111b/22

Şeyḫ Ebū Saᶜīd Ḫarrāz <Ar. ö.a. Ebû Saîd-i Harrâz, Harrâz lakabıyla meşhûr olmuştur. Zünnûn-i Mısrî, Sırrî-i Sekatî, Cüneyd-i Bağdâdî, Nebâcî, Ebû Ubeyd Busrî gibi büyük velîlerin sohbetinde bulunup tasavvuf yolunda yetişmiş âlim.

Ş. 110b/10

Şeyḫ Ebī Saᶜīd Ebu'l Ḫayr <Ar. ö.a. Kişi adı.

Ḥażret-i Ş. 104b/26

Şeyḫ Ebū Bekr-i Vāsıṭī <Ar. ö.a. Muhammed bin Mûsâ, künyesi Ebû Bekr'dir. İbn-i Fergânî olarak da bilinen Ebû Bekr Vâsıtî, evliyânın büyüğü Cüneyd-i Bağdâdî ve Ebü'l-Hüseyin Nûrî hazretlerinin sohbetlerinde yetişmiş âlimlerdendir.

Ş. 107a/24, 111b/19

Şeyḫ Muḥammed Eslem Ṭūsī <Ar. ö.a. Kişi adı.

Ş.+ din 110b/13

Şeyḫ Sehl- Tüsterī <Ar. ö.a. Sehl bin Abdullah Tüsterî, Tasavvuf ehlinin büyüklerinden.

Ş. Sehl-i Tüsterī 107a/21

Şeyḫü'l-İslām <Ar. ö.a. Kişi adı.

Ḥażret-i Ş. 100a/04

şeyṭān <Ar. Şeytan.

ş. 91a/16, 91a/17, 104a/21

ş.+ lar 107a/11

Taberī <ö.a. Ebu Cafer Taberî, " Tefsîrü'l Taberî " adlı eseriyle ünlü Fıkıh, Hadis, Tefsir âlimi.

T.+ din 99a/23

Übeyy <Ar. ö.a. Ümeyye bin Ḫalef' in kardeşi, Bedir Savaşı' nda öldürülen ağabeyinin intikamını almak ve Hz. Muhammed' i öldürmek için Uhud' giden müşrik.

Ü. 107b/20

Ü.+ din 107b/20

→ Übeyy İbn-i Ḫalef

Übeyy İbn-i Ḫalef <Ar. ö.a. Ümeyye bin Ḫalef' in kardeşi, Bedir Savaşı' nda öldürülen ağabeyinin intikamını almak ve Hz. Muhammed' i öldürmek için Uhud' giden müşrik.

Ü. 107b/15

→ **Übeyy**

Ümeyye bin Ḫalef <Ar. ö.a. Bedir Savaşı' nda müşriklerin yanında yer alan ve öldürülen İslam düşmanı kişi.

Ü. 101a/14

Varaḳa <Ar. ö.a. Varaka bin Nevfel, Nasturi rahibi.

V. 105a/14

Veheb <Ar. ö.a. Abdullah bin Vehb el-Fihrî, İmam Mâlik'in önde gelen talebelerinden. İslâm hukukçusu ve hadis âlimi.

V. 101b/05

Velīd Muġīre <Ar. ö.a. İslam komutanı Halid bin Velid' in babası.

V. 96b/13, 97a/17

Yāfeş <ö.a. Hz Nûh' un oğullarından biri.

Y. 109b/07

Yaḥyā bin Muᶜāz-ı Rāzī <Ar. ö.a. Yahyâ bin Muâz, evliyanın büyüklerinden.

Y. 108b/26

Yaṣhir bin Ḳāheş <ö.a. Hz. Mûsâ' nın babası İmrân'ın şeceresi İmrân b. Yashir b. Kahes (Fahas) b. Levi b. Ya'kūb b. İshak.

Y.+ dür 97b/19

3.2.3. Peygamber Adları Dizini

Aḥmed <Ar. Hz. Muhammed' in bir ismi.

A. 94b/23

Dāvud <Ar. Hz. Davut, İsrāiloğullarına gönderilen ve kendisine Zebur verilen peygamber.

D. 109a/02

Harūn <Ar. Hz. Harun İsrailoğulları peygamberlerinden, Hz. Musa' nın kardeşi.

H. 93b/11, 98b/11

H.+ ġa 98b/12

→ **Hārūn**

Hārūn <Ar. Hz. Harun İsrailoğulları peygamberlerinden, Hz. Musa' nın kardeşi.

H. 95a/22

→ **Harūn**

Hūd <Ar. ö.a. Ad kavmine gönderilen peygamber.

H. 94b/05, 101b/27

İbrāhīm <ö.a. Yahudilik, Hristiyanlık ve İslâmiyetin müştereken kabul ettiği peygamber.

İ. 101b/25, 102b/03, 102b/09, 102b/18, 102b/22, 103a/22, 103a/25

Ḥażret-i İ. 102b/16

İ.+ ni 101b/16, 102b/05

ʿĪsā <Ar. ö.a. Hz. İsa, Kur'an' da adı geçen ve kendisine kutsal kitap İncil gönderilen peygamber.

ʿĪ. 95a/05, 105b/09, 109a/03

İsḥaḳ <Ar. ö.a. Hz. İbrahim peygamberin iki oğlundan diğerinin adı.

İ. 102b/25

İsmaʿīl <Ar. ö.a. Hz. İbrahim'in oğlu, Kur'an' da adı geçen bir peygamber.

İ. 95a/06, 102b/23

Lūṭ <Ar. I. Sodom ve Gomore halklarına gönderilen peygamber.

L. 94b/06, 102b/17, 102b/21, 102b/22, 103a/20, 103a/27, 103b/02, 103b/04, 103b/07, 103b/12

L.+ dur 103a/26

L.+ nı 103a/06

II. Lût peygamberin dine davetine önem vermeyerek ahlaksızlığa düşkünlüklerinden dolayı Allah tarafından yok edilen Sodom ve Gomore halkı.

L. 104a/08

Māmāt <ö.a. Hz. Muhammed.

M. 105a/26

Muḥammed <Ar. ö.a. En son peygamber. Kendisine Kurân-ı Kerîm adlı kitap indirilmiş olup "tekrar tekrar övülmüş, methedilmiş" manasına gelen bu isim ilk olarak Hz. Muhammed' e verilmiştir.

M. 94a/24, 94b/08, 94b/25, 95a/18, 95a/19, 96a/08, 96a/12, 97a/25, 99b/17, 100b/19, 102a/07, 105a/15, 105b/05, 105b/07, 107b/04, 107b/05, 110b/01, 110b/09, 111a/13, 112a/14, 112b/15, 113a/21, 113a/25

Ḥażret-i M. 94b/21

M.+ ġa 95a/19, 105b/09

M.+ ni 97a/13

Mūsā < Ar. İsrailoğullarına gönderilen, kendisine Tevrat indirilen peygamber.

M. 89a/10, 89b/04, 89b/05, 89b/11, 89b/23, 90a/25, 90b/03, 90b/08, 90b/09, 90b/16, 90b/17, 90b/26, 91a/01, 91a/04, 91a/08, 91a/11, 91a/13, 91a/14, 91a/15, 91a/25, 91b/01, 91b/03, 91b/04, 91b/05, 91b/09, 91b/11, 91b/13, 91b/19, 91b/20, 91b/22, 91b/24, 92a/11, 92a/13, 92a/15, 92a/19, 92a/24, 92b/01, 92b/03, 92b/04, 92b/07, 92b/11, 93a/02, 93a/08, 93a/13, 93a/19, 93a/20, 93a/22, 93a/24, 93b/01, 93b/09, 93b/22, 94a/05, 94a/10, 94b/09, 94b/10, 94b/17, 94b/21, 94b/23, 94b/25, 95a/19, 95a/22, 97b/17, 97b/18, 97b/23, 98a/17, 98b/11, 98b/12, 98b/14, 98b/15, 98b/19, 98b/22, 98b/26, 98b/27, 99a/02, 99a/04, 99a/08, 99a/09, 104a/03, 105b/09, 109a/03

Ḥażret-i M. 91a/19, 99a/06

M.+ da 95a/16

M.+ dın 91a/13, 94b/12

M.+ ġa 90b/07, 91a/11, 91b/13, 92b/14, 93a/17, 94b/05, 95a/21, 95a/26, 98b/12

M.+ nı 90a/03, 90a/07, 90a/11, 90b/17, 90b/21, 90b/23, 92b/13, 94a/10, 94b/20

M.+ nıñg 89b/08, 89b/09, 89b/15, 89b/26, 90a/02, 90a/18, 90a/23, 90b/04, 90b/22, 91a/13, 91b/10, 93a/18, 94a/09, 94a/17, 97b/18, 97b/19, 99a/05

Muṣṭafa <Ar. ö.a. Hz. Muhammed' in adlarından biri. .

Ḥażret-i M. 97a/16

Nūḥ <Ar. Kur'an'da adı geçen üçüncü peygamberdir. Kavmi kendisini dinlemediği için ceza olarak su tufanı olmuş ve her şey suyun altında kalmıştır. Sadece Allah' a iman edenler

ve her canlı varlıktan bir çift gemiye binerek kurtulmuştur.

N. 94b/05, 101b/04, 101b/05, 101b/09, 101b/11, 101b/14, 101b/27, 104a/11, 111b/15

N.+ ġa 101b/13

N.+ nı 101b/02

Resūl'ullah <Ar. ö.a. Resūl + Allāh Allah'ın elçisi, Hz. Muhammed.

r. 105a/26

Ṣāliḥ <Ar. Hz. Salih, Semud kavmine gönderilen peygamberlerden biri ve Hz. Nuh' un oğullarından Sâm' ın neslinden olup Hz. Âdem' in 19. kuşak torunu.

Ṣ. 94b/06, 101b/27

mu^{c}cize-i Ṣ. 105b/09

Şu^{c}ayb <Ar. Medyen ve Eyke ahalisine gönderilen peygamber.

Ş. 92a/09, 92a/23, 92b/01, 92b/04, 92b/05, 92b/09, 92b/17, 93a/09, 93a/10, 94b/17

Ş.+ ı 97b/17

Ş.+ nı 103b/17, 103b/21

Ş.+ nın̂g 92a/10

Ya^{c}ḳūb <Ar. ö.a. Hz. Yakup, Hz. İshak'ın oğlu olup lakabı İsrail olduğundan onun soyundan gelenlere "Beni İsrail" denir.

Y. 102b/25

3.2.4. Kavim Adları Dizini

ᶜĀd <Ar. Ad kavmi. Yemen taraflarında bulunan ve Hûd peygamber tarafından imana getirilmediği için Allah tarafından yok edildiğine inanılan bir kavmin adı.

ᶜĀ. 103b/23, 108a/21

Benī Hāşim <Ar. İslam peygamberi Hz. Muhammed' in soyunun dayandığı Kureyş kabilesi.

B.+ din 111a/14

Benī İsmaᶜīl <Ar. Hz. İbrahim'in oğlu olan Hz. İsmail' in soyundan gelenlere verilen ad.

B. 102b/26

Benī İsrā'il <Ar. Tevrat ve Kur'ân'da Hz. Ya'kûb'un (İsrâil) çocuklarına ve onların soyundan gelenlere verilen ad.

B. 89a/21, 89b/24, 90a/17, 98b/21, 98b/26, 99a/02, 102b/26

B.+ de 89a/15

B.+ din 89a/25, 98b/15

B.+ ġa 94b/07

B.+ ni 89a/14, 89a/27, 91a/10

B.+ niñ 89a/16, 89b/03, 97b/21, 98a/15, 99a/08

Ḳıbṭ <Ar. Mısır' ın Firavuna iman eden eski halkı.

Ḳ. 89a/17, 95a/20

Ḳ.+ dın 91a/10

Ḳureyş <Ar. Hz Muhammed' in mensubu olduğu Arap kabilesinin adı.

ḳ. 108a/27

Ḳ. 95a/14

Ḳ.+ ġa 107b/19

Ḳ.+ ni 101b/25

Ḳ.+ niñ 96a/06, 110a/20

Ḳuşnāş İsrail soyundan gelen bir grup.

ḳ.+ lar 89a/15

Şemūd <Ar. Hz. Salih' in peygamber olarak gönderildiği kavmin adı.

Ş. 103b/23, 104a/09, 108a/21

Sıbṭī <Ar. I. Hz. Musa' ya iman eden eski Mısır halkı.

S.+ lardın 89a/12

Tr dil oranı : % 100
Toplam Kelime Sayısı : 18900
Toplam Madde Başı Sayısı : 2925

SONUÇ

Türkler müslüman olduktan sonra, yeni dinin öğretilerini ve esaslarını öğrenmek ve İslamiyetin kutsal kitabı olan Kur'an'ı anlamak için onu Türkçeye tercüme etmişlerdir. Tercüme ve tefsirler aracılığı ile Türkler, bir yandan yeni dinin kaidelerini öğrenirken diğer yandan dini terminolojiyi yine bu tercüme ve tefsirler aracılığı ile Türkçeleştirmeye başlamışlardır. Bu açıdan bakıldığında Kur'an tefsir ve tercümeleri; Türk dilinin İslamiyetin kabulünden günümüze gelişme, değişme ve olgunlaşma sürecini takip etme açısından önemli bir yerdedir.

Üzerinde çalışma yaptığımız Doğu Türkçesi Kur'an Tefsiri, "Doğu Türkçesi" sahası özelliklerinin yanında Oğuzca özellikler de ihtiva etmektedir. Tezimize konu olan bu eser, bulundurduğu dil malzemesi ve söz varlığı açısından Türk sözlük bilimi çalışmalarında önemli bir yere sahiptir.

KAYNAKÇA

Aksan, Doğan, *Türkçenin Sözvarlığı*, Engin Yayınevi, Ankara 2006.

Aksan, Doğan, *Türkiye Türkçesinin Dünü, Bugünü, Yarını*, Bilgi Yayınevi, Ankara 2007.

Alışık, Gülşen Seyhan, "Yesevî Takipçisi Olarak Ubeydullâh Han", *Türkbilig*, S. 18 (2009), s. 19-33

Alparslan, Ali, "İslam Yazı Sanatı", *Doğuştan Günümüze Büyük İslam Tarihi*, C. 14 (1989), s. 441-520.

Arslan, Ali, *Büyük Kur'ân Tefsiri (Hulâsatü't-Tefsir),* Arslan Yayınları, İstanbul 1984.

Ata, Aysu, *Türkçe İlk Kur'ân Tercümesi (Rylands Nüshası), Karahanlı Türkçesi (Giriş-Metin Notlar-Dizin)*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2004.

Atalay, Besim, *Abuşka Lugati veya Çağatay Sözlüğü*, Ayyıldız Matbaası, Ankara 1970.

Ateş, Ahmet, "Ubeydullâh Han'ın Bilinmeyen Mensur Bir Eseri", *TDAY- Belleten,* 1964, s. 127-135.

Bakırcı, Fatih, *Tefsirü'l- Kur'ân (80b-120b) (Giriş-Metin-Dizin-Tıpkıbasım)*, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2008.

Berbercan, Mehmet Turgut, *Çağatayca Gülistan Tercümesi (Gramer-Metin-Dizin)*, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora tezi, İstanbul 2011.

Borovkov, A. K., *Orta Asya'da Bulunmuş Kur'ân Tefsirinin Söz Varlığı (XII.- XIII. Yüzyıllar)*, çev. Halil İbrahim Usta, Ebülfez Amanoğlu, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2002.

Caferoğlu, Ahmet, *Eski Uygur Türkçesi Sözlüğü*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1968.

Caferoğlu, Ahmet, *Türk Dili Tarihi*, II, Enderun Kitabevi, İstanbul 2000.

Clauson, Sir Gerard, *An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish*, Clarendon Press, Oxford 1972.

Çağlar, Dursaliye, *Doğu Türkçesi Kur'an Tefsiri (Şu'ara ve Neml Sureleri) (İnceleme-Tenkitli Metin-Dizin Tıpkıbasım)*, Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2013.

Çakan, İsmail, Solmaz, N. Mehmet, *Kur'an-ı Kerim'e Göre Peygamberler ve Tevhid Mücadelesi*, Ensar Neşriyat, İstanbul 2008.

Derman, M. Uğur, "Ta'lik", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 39, s. 507-508.

Devellioğlu, Ferit, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat,* Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara 2008.

Diyanet İşleri Başkanlığı, *Kur'ân-ı Kerim ve Türkçe Anlamı (Meal)*, Ankara 1973.

Eckmann, János, "Doğu Türkçesinde Bir Kur'ân Çevirisi (Rylands Nüshası)", *TDAY-Belleten* 1967 (1968), s. 51-69.

Eckmann, János, "İslâmî Orta Asya Edebî Dilinin Özellikleri", *Türk Dünyası Araştırmaları*, S. 56-57 (1988), s. 193-201.

Eckmann, János, "Çağatay Dili Örnekleri IV, Ubeydullâh Han'ın Eserlerinden Parçalar", *Harezm, Kıpçak ve Çağatay Türkçesi Üzerine Araştırmalar* (hzl. Osman Fikri Sertkaya), TDK Yay., Ankara 1996.

Eckmann, János, "Çağatay Dili Hakkında Notlar", *TDK-Belleten*, 1958.

Eckmann, János, "Çağataycada Yardımcı Cümleler" *TDK-Belleten*, 1959.

Eckmann, János, "Kur'an' ın Doğu Türkçesine Tercümeleri", çev. Ekrem Ural, *TDED*, C. XXI (1975), s. 15-22.

Eckmann, János, *Çağatayca El Kitabı,* (Çev. Günay Karaağaç) Akçağ Yayınları, Ankara 2003.

Eckmann, János, *Harezm, Kıpçak ve Çağatay Türkçesi Üzerine Araştırmalar*, hzl. Osman Fikri Sertkaya, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2003.

Eraslan, Kemal, *Mevlâna Sekkâkî Divanı*, TDK Yay., Ankara 1999.

Eraslan, Kemal, "Doğu Türkçesinde Ek Uyumsuzluğuna Dair", *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, C. XVIII (1970) s. 113-124.

Ercilasun, Ahmet Bican, *Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi*, Akçağ Yayınları, Ankara 2007.

Erdoğan, Abdülkadir, "Kur'ân Tercümelerinin Dil Bakımından Değerleri", Vakıflar Dergisi, S. 1 (1938), s. 47- 51.

Ergin, Muharrem, "Doğu Türkçesi (Çağatayca)", Türk Dünyası El Kitabı, Dil- Kültür-Sanat, C. II (2002), s. 211-223.

Ergin, Muharrem, *Türk Dil Bilgisi*, Bayrak Yayınları, İstanbul 2007.

Gabain, A. von, *Eski Türkçenin Grameri*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2007.

Hacıeminoğlu, Necmettin, *Türk Dilinde Edatlar*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1984.

Hamidullah, Muhammed, "Kur'ân-ı Kerîm'in Türkçe Yazma Tercümeleri", *Türkiyat Mecmuası*, C. XIV (1965), s. 65-80.

Hazar, Mehmet, "Çağatay Türkçesinde Oğuzca Özellikler ve Benzerlikler", *JASSS*, C. IV (Yaz 2011), Sayı 1, s. 31-63.

Işık, Emin, "Ankebût Sûresi", *İslam Ansiklopedisi*, C. 3, s. 214-215.

İnan, Abdülkadir, *Kur'ân-ı Kerîm'in Türkçe Tercümeleri Üzerinde Bir İnceleme*, Diyanet İşleri Başkanlığı, Ankara 1961.

İnan, Abdülkadir, "Eski Kuran Tercümelerinin Dili Meselesi", *Türk Dili*, C. I, S. 7 (1952), s 19-22.

İnan, Abdülkadir, "Eski Türkçe Üç Kur'ân Tercümesi", *Türk Dili*, C. I, S. 6 (1952), s. 12-15.

İnan, Abdülkadir, "Kur'ân'ın Eski Türkçe ve Oğuz-Osmanlıca Çevirileri Üzerine Notlar", *TDAY-Belleten* (1960), s. 79-94.

İnan, Abdülkadir, "Şeybanlı Özbekler Çağına Ait Bir Kur'ân Tefsiri", *TDAY-Belleten* 1962 (1963), s. 61-66.

Karaağaç, Günay, *Türkçenin Dil Bilgisi*, Akçağ Yayınları, Ankara 2012.

Karaağaç, Günay, *Türkçenin Söz Dizimi*, Kesit Yayınları, Ankara 2011.

Karaağaç, Günay, *Lutfî Divanı Giriş- Metin-Dizin-Tıpkıbasım*, TDK Yay., Ankara 1997.

Karatay, Fehmi Edhem, *Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Kataloğu, Din, Tarih, Bilimler*, C. I, Topkapı Sarayı Müzesi Yay. No. 11, İstanbul 1961.

Kaya, Önal, "Doğu Türk Yazı Dili Araştırmaları III ᶜUbeydu'llāh Ḫan: Arapça ve Türkçe Hikmetler", *Türkoloji Dergisi*, C. XIV, Ankara 2002, s. 35-59.

Korkmaz, Zeynep, "Eski Türkçedeki Oğuzca Belirtiler", *Türk Dili Üzerine Araştırmalar*, C.I (2005), s. 205-216.

Korkmaz, Zeynep, "Türkçede Ek Yığılması Olaylarının Meydana Gelişi Üzerine", *Türk Dili Üzerine Araştırmalar I*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara (2005), s. 85-90.

Korkmaz, Zeynep, *Gramer Terimleri Sözlüğü*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara (2010).

Korkmaz, Zeynep, *Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2009.

Kök, Abdullah, "Türkçe İlk Kur'ân Çevirilerinde Özel Adlar", *V. Uluslar arası Türk Dili Kurultayı Bildirileri II*, 20-26 Eylül 2004, s. 2035-2050.

Kök, Abdullah, *Karahanlı Türkçesi Satır Arası Kur'an Tercümesi Giriş-Metin-İnceleme-Dizin,* Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2004,

Köprülü, M. Fuad. *Türk Edebiyatı Tarihi*, hzl. Orhan Köprülü, Akçağ Yay., Ankara 2009.

Ölmez, Zuhal Kargı, "Çağatayca Sözlükler", *Kebikeç*, S. VI, 1998.

Özgür, Can, "Kıpçak Yazılmış Eserlerde Türkmence (Oğuzca) Unsurlar", *TDED*, C. XXX (2003), s. 349-357.

Özkan, Mustafa "Eski Anadolu Türkçesi Döneminde Yapılmış Kur' an Tercümeleri", *Tarihten Günümüze Kur'an' a Yaklaşımlar*, İstanbul 2010, s. 517-558.

Parlatır, İsmail, *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, Yargı Yayınları, Ankara 2009.

Redhouse, J. W., *Redhouse's Turkish Dictionary*, London 1880.

Sağol, Gülden, "Kur'ân'ın Türkçe Tercüme ve Tefsirleri Üzerinde Yapılan Çalışmalar", *Türklük Araştırmaları Dergisi (Mehmet Akalın Armağanı)*, S. 8 (1997), s. 379-396.

Sağol, Gülden, *An Inter-Linear Translation of The Qur'an into Khwarazm Turkish, Introduction, Text, Glossary and Facsimile, I. Introduction and Text,* Harvard University 1993*; II. Glossary,* Harvard University *1995; III. Facsimile of the MS Süleymaniye Library, Hekimoğlu Ali Paşa No 2, Section One: 1b-300b,* Harvard University 1996; *III. Facsimile of the MS Süleymaniye Library, Hekimoğlu Ali Paşa No 2, Section Two: 301a-587b*, Harvard University 1999.

Sağol, Gülden, *Harezm Türkçesi Satır Arası Kur'ân Tercümesi: Giriş-Metin-Sözlük I-II*, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul 1993.

Semenov, A.A., *Sobranie vostoçnıh rukopisey,* Akademi Nauuk Uzbekskoy*,* SSSR*,* IV, Taşkent 1957.

Şemseddin Sami, *Kâmûs-ı Türkî*, Çağrı Yayınları, İstanbul 2007.

Steingess, F., *A Comprehensive Persian-English Dictionary*, Çağrı Yayınları, İstanbul 2005.

Sunar, Cavit, *Melâmîlik ve Bektaşîlik*, Anadolu Aydınlanma Vakfı, İstanbul 2003.

Şeyh Süleyman Efendi, *Lûgat-i Çağatai ve Türkî-i Osmânî*, İstanbul 1298.

Taş, İbrahim, *Çağatayca Kur'ân Tefsiri 21a-41b (Giriş-Metin-Dizin)*, Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2001.

Taşbaş, Erhan, *Çağataycanın Son Dönemine Ait Bir Köroğlu Destanı (İnceleme, Transkripsiyon, Aktarma, Dizin)*, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Bişkek 2011.

Tekin, Talat, "Üçüncü Kişi İyelik Eki Üzerine", *Makaleler, 1, Altayistik*, s. 117-122, TDK Yay. Ankara 2013.

Temel, Emine, *Doğu Türkçesi Kur'ân Tefsiri (Nur ve Furkan Sureleri) (İnceleme-Tenkitli Metin-Dizin-Tıpkıbasım)*, Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2013.

Thomsen, Wilhelm, "Türkçede Kapalı E", *Türk Dünyası Araştırmaları*, çev. Günay Karaağaç, S. 51 (1997), s. 193-196.

Timurtaş, F. Kadri, Eski *Türkiye Türkçesi XV. Yüzyıl Gramer-Metin-Sözlük*, Akçağ Yayınları, Ankara 2005.

Togan, Zeki Velidi, "Londra ve Tahrandaki İslamî Yazmalardan Bazılarına Dair" *İslam Tetkikleri Enstitüsü Dergisi III*, İstanbul, 1959-1960, s. 135.

Togan, Zeki Velidi, *Kur'ân ve Türkler*, Kayı Yayınları, İstanbul 1971.

Topaloğlu, Ahmet, *Muhammed bin Hamza XV. Yüzyıl Başlarında "Satır-Arası" Kur'ân Tercümesi (Giriş ve Metin)*, C. I, Kültür Bakanlığı Yay., İstanbul 1976.

Uçar Erdem, Filiz Meltem, "Çağatay Türkçesinde Eski Türkçenin İzleri", *Turkish Studies*, Vol. 6/1 (2011), s. 1827-1834.

Ünlü, Suat, "İlk Türkçe Kur'ân Tercümelerinde Geçen Bazı Özel Adlar Üzerine", *Ege Üniversitesi Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, C. VII, S.1 (2007), s. 143-181.

Ünlü, Suat, "Kur'ân'da Akrabalık Kavramı ve Eski Türkçe Kur'ân Tercümelerindeki Karşılıkları Üzerine", *Çağdaş Türklük Araştırmaları Sempozyumu (27-30 Kasım 2007)*, s. 1-48.

Ünlü, Suat, *Karahanlı Türkçesi Satır-Arası Kur'ân Tercümesi (TİEM 235v/3-450r7) (Giriş-Metin-İnceleme-Analitik Dizin)*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara 2004.

Üşenmez, Emek, "Doğu Türkçesi İle Yapılmış Kur'an Tercümeleri Üzerine", *I. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu*, Başkent Üniversitesi, Ankara 2008.

Üşenmez, Emek, *Türkçe İlk Kur'ân Tercümelerinden Özbekistan Nüshası Satırarası Türkçe-Farsça Tercümeli Giriş-İnceleme-Metin-Sözlük-Ekler Dizini-Tıpkıbasım*, Akademik Kitaplar, İstanbul 2013.

Üşenmez, Emek, "XVI. Yüzyıl Doğu Türkçesi İle Yazılmış Bir Kur'an Tefsiri: Tercüme-i Tefsir-i Yakub-i Çerhî (H 993/M 1585)", *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi,* Sayı: 3/1 2014 s. 167-190.

Yaşaroğlu, M. Kâmil, "Kasas Sûresi", *İslam Ansiklopedisi*, C. 24, s. 535-536.

Yaşaroğlu, M. Kâmil, "Rûm Sûresi", *İslam Ansiklopedisi*, C. 35, s. 230-231.

Yazır, Elmalılı Hamdi*, Kur'ân-ı Kerim ve Türkçe Meali*, Temel Neşriyat, İstanbul 2000.

Yıldırım, Talip, "ʿUbeydu'llâh Ḫan'ın İki Eseri: Ṣalavāt-nāme Mesnevisi ve Ġayret-nāme", *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi*, C. III, S. 1, (2006), s. 90-102.

Yıldırım, Talip , "Ubeydullâh Han: Risâle-yi Fi- Hakk-ı Mesâil-i Vuzû", *Türklük Bilimi Araştırmaları,* S. 14 (2003), s. 127-164.

Yüce, Nuri, "Eine neu endeckte Handschrift des Mitteltürkischen" - *Sprach - und Kulturkontakte der türkischen Völker* (Materialien der zweiten Deutschen Turkologen- Konferenz Rauischholzhausen, 13.-16. Juli 1990*,* herausgegeben von Jens Peter Laut und Klaus Röhrborn. Harrassowitz Verlag, Wiesbaden 1993, Veröffentlichungen der Societas Uralo-Altaica Band 37) s. 221-227.

Zülfikar, Hamza, "Çağatayca Bir Kur'ân Tefsiri", *Türkoloji Dergisi*, C. IV, S. 1 (1974), s. 153- 195.

Zülfikar, Hamza, *Çağatayca Kur'ân Tefsiri, Dilbilgisi İncelemesi-Metin-Dizin*, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi, Doktora Tezi, Ankara 1970.

ÖZGEÇMİŞ

10 Ocak 1986'da İstanbul'un Üsküdar ilçesinde doğdu. İlköğrenimi Kadir Rezan Has İlköğretim Okulu'nda, Liseyi Hasan Şadoğlu Lisesi'nde tamamladıktan sonra 2006'da Sakarya Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'ne yerleşti ve 2010 yılında mezun oldu. 2011 yılının Eylül ayında Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Türk Dili bölümünde Yüksek Lisans eğitimine başladı.

TIPKIBASIM I

TOPKAPI SARAYI MÜZESİ KÜTÜPHANESİ NÜSHASI

دا شاہ یولوغ محققی امیب دورکیم اولیا دا غی خلق مینک اراسیدا رسم لارنینگ حدیثه کیم تورغوچی دورلار وخلق آلار
مینک باطن لاری مینک حرکت لاردین کیم برِدم مینک عالم نی طی قیلورلار صُنْعَ اللهِ قیلدی خدای قیلما غی
الَّذِی اَتْقَنَ اول خدای کیم برکتی کُلَّ شَیْءٍ بارچه نیه لارنینگ بالاتما غی نی وبیزادی وجهی بیله کیم کیراک اِنَّهٗ خَبِیْرٌ
درست لوق بیله کیم اول دانا دور بِمَا تَفْعَلُوْنَ اولجه سیزلار قیلورسیزلار مَنْ جَآءَ برکیم کیلسه بِالْحَسَنَةِ یخشی
یغ بیله فَلَهٗ خَیْرٌ بس انگا جزای دور یخشی راق مِنْهَا اندین انینگ اوجون کیم فانی برور وبا قی نی آخور و برکا
مینی بوز عوض تا بار واکر حسنه نی شهادت کلمه سینی توتسه لار بس انگا خیری حاصل دور اول کلمه دین وَهُمْ وَخشی یغ
قیلغوچی لاردین فَزَعٍ قورقونچ وهول دین یَوْمَئِذٍ اول کون مینی قیامت آمِنُوْنَ امین دوراللار وَمَنْ جَآءَ
وبرکیم کیلسه بِالسَّیِّئَةِ یامانلیغ بیله کیم اول شرک دور فَکُبَّتْ بس بشی توهان قیلیدور وُجُوْهُهُمْ آلارنینگ
یوزلارین فِی النَّارِ اوت واینی آلادنی تکونسارتموغ قه تا شلارلار هَلْ تُجْزَوْنَ واینور لار آیا جزا برلدیکنیز
لار مینی جزا برعلما دی سیزلارکا اِلَّا مَا کُنْتُمْ مگر اولجه بیله بارایدیکنیز لار دینی غه تَعْمَلُوْنَ کیم قیلورایدیکنیز لار
اِنَّمَا اُمِرْتُ موندین اوزکا یوقتورکیم مین بویرولوب مین اَنْ اَعْبُدَ انینگ بیله کیم تاپنای مین رَبَّ هٰذِهِ
الْبَلْدَةِ بوشهر نینگ انگا سینه کیم مکه دور الَّذِیْ اول خداوندی کیم حرمت جهتی کا حَرَّمَهَا حرام قیلدی بو بلده نی
تا انینگ تینگان لارینی کیسماس لار وانینگ اولتی نی اورماس لار وانینگ آونی مورکوت ماس لار وَلَهٗ وبو
بلده نینگ انگا سینگا دور کُلَّ شَیْءٍ بارچه نیه لار مینی انینگ مخلوقی ومملوکی دورلار وَاُمِرْتُ وبویرولوب مین
مین اَنْ اَکُوْنَ انینگ بیله کیم بولغای مین مِنَ الْمُسْلِمِیْنَ تورغانلاردین اسلام ملتی غه وَاَنْ اَتْلُوَا الْقُرْاٰنَ
وانینگ بیله کیم تلاوت قیلغای مین قرآنی وانینگ قرآنی غه مواظبت کورسا تکای مین تا انینگ حقایقی سنگا
منکشف بولغای فَمَنِ اهْتَدٰی بس هرکیم یول تاپقای انکرا شماکلیک نینگ سببی بیله بوامرلاردا فَاِنَّمَا یَهْتَدِیْ
بس موندین اوزکا یوقتورکیم یول تاپار لِنَفْسِهٖ اوزی مینگ نفسی اوجون مینی انینگ اسینغ لاری انگا قایتورور
وَمَنْ ضَلَّ وبرکیم یول آزسه بواسیل تخالفتی نینگ جهتی کا فَقُلْ بس ایتغیل ای محمد اِنَّمَا اَنَا موندین اوزکا یوقتور
کیم مین مِنَ الْمُنْذِرِیْنَ قورقونچی لاردین مین ومنکا منکورماک دین اوزکا یوقتور واوزکا ضلالی نینگ وبالی
سنگا تیماس وقُلِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ واسقیل ثنا وستایش خدای غه نبوت نعمتی غه یا اولجه غه سنگا عطا قیلدی نافع علم
وصالح عمل دین سیزلیکلر بات بولغای کیم کورسا تکای خدای سیزلارکا آیَاتِهٖ اوز قدرتی نینگ نشانه لارین
دا یا الارض حیقماق دین واندین کا یاقماق دین داکیم بدر واقعه سی دور وکفرت داکیم ابدی عذاب دور
فَتَعْرِفُوْنَهَا بس تانورسیزلار اول آیه لارنی ولکن اول تانیماق اول مخلد اسیزلارکا اسینغ قیلماس وَمَا رَبُّكَ
یوقتورسینگ آذیدکا رینگ بِغَافِلٍ خبرسیز عَمَّا تَعْمَلُوْنَ اولجه دین قیلورلار مشرک لار وحفص خطاب بیله
اوقور مینی اولجه دین سیزلار قیلورسیزلار بس الار نینگ عذابی نینگ تاخیری سیزلارکا حکمتی اوجون دورکیم انینگ
معنی حمل بیله دور بس سورة القصص ومی ثمانیة وثمانون آیة بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

طسم امام یافعی قدس سره ایتیب دور کیم حق سبحانه بو حروف نی قرآن نیک اسرا غی سببین تعلیب ارتوق
دا کیدوک سیماسی نیک نظرتی دین ومنشا رالیه سری دا تا له یا فطون آیتی دا بو حروف دور امام قشیری رحمه الله کیلتورور
کیم طا اشارت عابد لار نفس لاری نیک طهارتی غه اغیار عبادتی دین وعارف کونکول لاری نیک طهارتیغه
جبار دین اوزکا نیک تعظمی دین ومحب لار روح لاری نیک طهارتی غه ماسوی محبتی دین وموحد لار سر لاری نیک
طهارتی خدا دین اوزکا نیک شهود بنی دین سلمی روح الله روحه سین رمزی دور آلهی سری دین عاصی لار غه نجات
بیله ومطیع لار غه درجات بیله ومحب لار غه مناجات دوای غه وبحر الحقایق دا ایتیب دور کیم میم الهی خالق منتی
بارچه خلایق قه قیام واهم لاکفایت لاریغه حاجت لار ومراد لار قدریغه وایتیب دور لار حروف ثلاثه قسم
دور وطور سینا وسکندریه ومکه نیک بوکیم تلک بوسوره یا بو آیه لار آیات الکتاب المبین
روشن کتاب لار نیک آیه لاری دور یا روشن قیلغوچی یخشیراق یولنی تتلو اوقور بز عینی اوقدریز نیک
فرا نیمز بیله جبرئیل علیک سنکا من نبا موسی وفرعون بعضی موسی وفرعون خبری این بالحق راست لیغ بیله
لقوم یؤمنون کروهی اوچون کیم تصدیق قیلور لار ان فرعون درست لوق بیله کیم فرعون علا بیک لیک
ایسنادی وتکبر وتجبر قیلدی فی الارض مصر بر یندا وجعل وقیلدی اهلها مصر اهلینی قبطی وسبطی لار دین
شیعا کروه کروه وهر کروهی نی اشیدا نادی یستضعف وهار ایردی کیم زبون لوقی ومقهور ایتی طائفة
منهم کروهی نی آلار دین یعنی بنی اسرایل نی یذبح ابناءهم اولتورور ایردی الار نیک او غلانلارین
کیم توشناش لار ایتیب ایدی لار کیم اوغلی بنی اسرائیل دا تو غار کیم سنیک مملکتیک کا انیک سببی بیله زوال تیکار
کشاف دا کیلتورورکیم توقسان مینک بنی اسرائیل نیک اوغلانلاری دین اولتورد یلار ویستحیی وتیرک قویار
ایردی آلار نیک خاتون لارین قبط خاتون لاری نیک خدمتی اوچون انه کان درست لوق بیله کیم فرعون زبانیدی
من المفسدین تباکاه لار دین جرأت کورسا تورار ایردی پیغمبر لار نیک اولا دین اولتورماکی دا وآزاد لار نی
بنده لیک تو کارا یردی ونرید دیلار ایدوک بز ان نمن اولکیم منت تو تقای بز علی الذین استضعفوا
الارغه کیم زبون تو تولوب ایردیلار جاره سیز بولوب ایدیلار فی الارض مصر بر یندا وانیک بتکر الار مدا یعنی
بنی اسرائیل اسنیک بیله تو تقارغای بز آلار نی فرعون نیک بلا وشدتی دین ونجعلهم وقیلغای بز آلار نی
ائمة پیشوا لار دین امری دا واو تو غوچی الخیر وصلاح غه ونجعلهم الوارثین وقیلغای بز الار نی فرعونی
لار نیک مال لاری ومتاع لاری وملک لاری نیک وارثی لا ونمکن ویر بر کای بز لهم الارغه فی الارض مصر
وشام بر یدا ونری کورسا تکای بز فرعون وهامان فرعون وانیک وزیری هامان غه وجنودهما والار
نیک لشکر لارینی منهم بنی اسرائیل دین ما کانوا یحذرون اولجه بار ایردیلار کیم حذر قیلور ایردیلار
اندین ملک زوالی وآلار نیک هلاکی وبیک دشمن لار املیکی دا کورد یلار بوصورت نی وحی کیم دریا دا عزقه
بولاق نیک علامت لارینی کورد یلار وبنی اسرائیل نی تعزج قیلا در یا قیراغی غه نظرغه کیلتورد یلار وبیلدیلار کیم

نساءهم

ظلم و تعدی سببی بیله مغلوب و مقهور بولدیلار و مظلوم لار وجاره سیز لار مراد قه نائب غالب و سرافراز بولدیلار
و یوم المظلوم علی الظالم اشد من یوم الظالم علی المظلوم سری آشکارا بولدی کیلتور و بتور لار کیم فرعون مصر نینک
قبیله لارین موکل ایتی بنی اسرائیل نینک یوکلوک خاتون لاریغه واوزکا جمعی نے داغی الارغه موکل ایتی کیم هر یوکلوک
خاتونی کیم اوغول توغورغای فی الحال اولتورکای دایه کیم موسی علیه السلام باشیغه موکل ایردی توغورور وقت
واحاضر بولدی و موسی علیه السلم فی توتی و انینک یوزیدا باقیب انینک جمالیغه واله بولدی و اولوغ محبتی اول توغول
غاندین انیک کونگلی دا پیدا بولدی ایتی ای خاتون غم یمه کیم مین سنینک سرینک نی آشکارا قیلماس مین و موکل
لارغه ایتایین کیم اول خاتون اولوک تیزی توغمیدی آنی کوم دوک اما شرط اول دور کیم سنینک فرزندینک نی
مسیح کیشی فرزندیدا شلار و قونکشی لاردین کورماکا یارموسی نینک اناسی آوج آی یاکو براک آنی یاشوردی
و قول اولدورکیم توغاندین سونک جمعی موکل لاردین اوزینی اول ایوکا سالدی لار و موسی نینک ایکاجی سی آنی
کوتاریب تنور بیداکیم نان بیشورماک اوجون اوت یاقیب ایردیلار سالدی اول کروه اوغول نی کورمای اول
ایردین چیقیب بارد یلار و موسی اناسی تنور نینک باشیغه کیلیب کوردی اوت کل و ریحان بولوب و موسی علیه
السلام انینک بیله اویناردی القصه آنی یاشورون اسرار ایردی و دایم قولوقلوق و دغدغه لیک ایردی
حق تعالی بیله کیم فرعون لار بورونغی دین آرتوق تفحص و تجسس غه مشغول بولدیلار بو وقت دا الهی الهامی انگا یتی
اندای کیم اشتور وَاَوْحَيْنَا و وحی قیلدوق پز یعنی الهام پردوک پز و علم الهدی قدس سره ایتیب دور
کیم شاید رسولی میارکان بولغای فرشته لاردین واندین اوزکا اِلٰی اُمِّ مُوسٰی موسی نینک اناسی سارینه کیم
لاوی بن یعقوب اولادی دین ایردی علی نبینا و علیه السلم انینک آنی توغاندین آت نینک اولیدا توتن بیله
دیتیر و عین المعانی دا یوغاندا تیب دور لار مشتاة تحت اولیدا دیر تقدیر بیله الهام پردوک پز انگا اَنْ اَرْضِعِيهِ
او کیم سوت پردوا سرا آنی فَاِذَا خِفْتِ پس جون قورقسانگ عَلَيْهِ انگا و فهم قیلسانگ کیم کیشیلار بیلدیلار
و انینک قصدین قیلغو سیدور لار فَاَلْقِيهِ پس سالغیل انی فِي الْيَمِّ مراد نیل سویی دور یعنی اندین سونگ
کیم آنی صندوق دا قویلیان بولغای سین نیل سوی غه تاشلا وَلَا تَخَافِي و قورقماکیم اول ضایع بولماغوسیدور
وَلَا تَحْزَنِي و قایغورمه انینک فرادیدا اِنَّا درست بوق بیله کیم پز رَادُّوهُ انینک قایتارغوچی سی پز الیک
سنینک سارینه آز زمانی دا نخه وجهی بیله کیم سنینک کونگلونگ تیلاکان دیک بولغای وَجَاعِلُوهُ و قیلغوچی پز
آنی مِنَ الْمُرْسَلِينَ میارکان لاردین یعنی انگا نبوت شرفین ارزانی توتقومیز دور وجون موسی علیه السلم نینک
اناسی انگلادی کیم فرعونی لار بنی اسرائیل اوغلاری نینک تجسس و تفحص دا مبالغه سی بار دور لار دور دکریکا بولوردی
کیم هر ان نینک آشنا سی امدی صندوقی پیش قاریش پیش قاریش دا یوغای اول دور دکر خرجیل بن صبورا ایردی فرعون
فرعون نینک قنی نینک اوغلی جون صندوق نی توکاتی و موسی نینک اناسینه تاشوردی انینک خاطریغه اوتی انینک
پیش اوغلی بار دور دیلار کیم صندوق و اقلیب موکل لاردین قاجورغای فرعون نینک قونیلان کیشی سی نینک

قاشیغه یاریب ۲ تمام لیغ قیلغای کوزی سوقور بولدی سیلدی کیم اول اوغول کیم کاهن لار نشان بیریب دورلار بو دور
فی الحال کورهای انکا ایمان کیلتوردی وفرعون آلی تینگ موسیٰ اول دور دموسی تینگ اناسی صندوق نی قیر سور توب موسی
موسی نی اندا اوقلاتی صندوق تینگ باشینی هم قیر یله پرکیتیب نیل رودی غه سالدی وفرعون غه قیزی بارامدی مرض بلا سیغه
مبتلا بولوب کهانت اهلی ایتیب ایردیلار کیم فلان کون نیل رودی دا کیچیک باشیغ انسانی تاپلغای بو علت انینگ
اغیزی تینگ سوبی پله کیتکای اول معین کوندا فرعون وخاتون وقیز وانینگ محرم لاری نیل رودی تینگ قیراغی غه
کیلیب وعده ایکان انسان تینگ اشطارین ایلتورایردیلار کیم ناگاه اول صندوق سو یوزینده اکورولدی فرعون
ملازم لاریغه بویوردی کیم آنی تو تو تکیتر لار وکیلتورو تکیتر لار فالتقطه پس توتی لار موسی نی آل فرعون فرعون
تینگ کیشیلاری لیکون تا بولغای یا اولغای لهم فرعونی لار غه عدوا دشمن ایردیلار کا کیم انینگ سببی یله غرق
بولغای لار وحزنا واولوغ کا یغو خاتون لار غه کیم الارنی پرده تو تقای یعنی عاقبت دشمن وی یغو بولور آلار غه
ان فرعون درست لوق یله کیم فرعون وهامان وجنودهما وهامان والار تینگ لشکر لاری مرایکی سے
کانوا خاطئین ایردیلار خطا ایشلیک لار کیلتورو بتورلار کیم صندوق تینگ باشینی آچیب موسی نی کورولار
اینگ مجبتی حاضر لار وناظر لار تینگ کو تکلیدا سیدا بولدی وفرعون دغدغه قیلدی کیم بو تو تقان نیتاک اولتورماک
دین قو تولوب بولماغای کیم اول تو غولغان کیم استور ایردیلار بو بولغای فرعون تینگ خاتونی ایتی کیم مین منجم
لار دین ایشیتیب مین کیم فلان کیچه دا اولجه دین فرعون غه قور قارایردوک خاطر جمع بولو بتور ایلیک بو یاش اوغول
دین کو تارکیل وقو یغیل تا اوز قیز میزنی اغیک بیله علاج قیلا لیک پس اینگ اغیزی تینگ سوبی دین برص تینگ
بیر یکا سور تی لار فی الحال یخشی بولدی ۵ کیلدی طبیب درد علاجی نی ایلادی وقالت امرأت فرعون وایتی فرعون
تینگ خاتونی مزاحم تینگ قیزی آیسه واول بنی اسرائیل قومی دین ایردی نبوت سبطی دین وعین المعانی دا کیلتورو بتور
کیم اول موسی تینگ عمه سی ایردی وسر تقدیر بیله اینی فرعون غه کیم قرة عین بولو اوغول کوز تینگ یاروقلوغی دور لی
منکا ولک وسنکا کیم انینگ سببی یله بزنیک فرزندیز شفا تابتی لا تقتلوه اولتورماکیز لار آنی جمع لفظی تعظیم
اوچون دور عسیٰ ان ینفعنا شاید کیم آسیغ میکور کای بیز کا بین تینگ نشانه لاری وبرکت تینگ علامت لاری
اینگ روشن سنگلایی دالایح دور او نتخذه یا بوتا بینگ بیز آنی ولدا اوغلی کیم اول اینگ استیتی بار دور فرعون
آنی آیسه غه باغیشلادی وآیسه اینگ تربیتی کا مشغول بولدی وحال ولکیم آلار یعنی فرعون وانینگ قومی لا یشعرون
بیلماس لار ایردیلار کیم آلار تینگ هلاکی اینگ ایلکی دادور واصبح دبولدی فؤاد ام موسیٰ موسی تینگ اناسی نی کو نگلی
فارغا خالی صبر وعقل دین یعنی جون ایشیتی کیم اول صندوق فرعون تینگ ایلکی کا توشتی صبر وقرار سیز بولدی ان کادت
درست لوق یله کیم یقین لا ستی کیم اضطراب دین لتبدی به آنگ ا تاپلغای موسی قصه سین وایتغای بو تینگ اوغلوم دو
اولتورماکیز لار وقولی اولدور کیم جون ایشیتی کیم آنی اوغلوق قه کو تارب دور اینگ کو نگلی فارغ بولدی غم واندوه
دین وبادق بولدی شاد لیغ این ظاهر تاپلغای کیم بو تینگ اوغلوم دور لولا ان ربطنا اگر نه اول ایردی کیم بزنبد قومی

وهم

عَلَىٰ قَلْبِهَا اینک کوللکلایینی باغلا دوق بیز اینک کونکلینی صبر وثبات بیله وبولطف نی قیلدوق بیز لِتَكُونَ
تا بولغای اول خاتون مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اینا نعوجی لار دین بیز نیک وعده سیز غه سرا بنه ظاهر قیلور ایردی اوز او غلون
نیک سزینی وَقَالَتْ وایتی موسی علیه السلم نیک اماسی لِأُخْتِهِ اینک ایکاجی سی مریم غه ودرست راق ولدور کیم
اینک آنی کوتوم ایدی وانیک ایزه اینی غالب بن یثوخ دیه ایردیلار موسی نیک اناسی انکا ایتی قُصِّيهِ اوز
اینگی نیک سوکینمه یاریب اندین خبر آل کلثوم فرعون بارکاه نیک ایشیکی کا کیلدی فَبَصُرَتْ بِهِ پس کوردی اوزی
نیک اینی سینی عَنْ جُنُبٍ یراق دین آیسه نیک قوی ندا وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ وآلار بیلمادیلار کیم اول اینک
ایکاجی سیدور وَحَرَّمْنَا وحرام قیلدوق بیز عَلَيْهِ الْمَرَاضِعَ موسی غه دایه لار نیک سوتی نی مِنْ قَبْلُ اینک
ایکاجی سی بیک کیلماس دین بورون کیلتور وبیز کیم اینی سیکیز کچه کوندوز موسی کیشی نیک سوتین آلمادی تا آیسه و
اینک قوی حاره سیز بولدیلار اما موسی علیه السلم اوزی نیک مبتجه بارماغین اچار ایردی واربغ سوت جیقار ایردی
وایچار ایردی چون کلثوم بلدی کیم آیسه دایه اوچون مضطرب دور فَقَالَتْ پس ایتی هَلْ أَدُلُّكُمْ آیا دلالت
دلالت قیلایین سیز لارکا عَلَىٰ أَهْلِ بَيْتٍ ایوی نیک اهلیغه شفقت یوزدین يَكْفُلُونَهُ کیم قبول قیلغای لار بوباش
اوغول نی لَكُمْ سیز لارا وچون وَهُمْ واول اهل بیت لَهُ ناصِحُونَ انکا بخشی لیق تیلاکوچی لار بولغای لار
وانیک سوت پرلکی وتربیتی التقصیر کورسا تا کمیز یلار کیلتور وبتور لار کیم چون ها، ان بوکلمه نی ایشتی ایتی بو
خاتون نی تو تو کمیز لار کیم اول بلور کیم بو قایسی خاندان دین دور وکلثوم انکلادی ایتی مین بو معنی بیله ایتیم وم للملک ناصحون
یعنی فرعون نیک بخشی لیغین تیلاکوچی لار دور لار نه اول باش اوغول نیک پس انکا کوکول بیر یب ایتی لار بارغیل اولکیشی
نی کیم اینک کیلتور کیل کلثوم بار یب اناسی نی کیلتوردی واول حال دا موسی فرعون نینگ قوی ندا ایردی وسر نجه
دایه کیلتور ور ایردیلار وموسی نی کوتارور ایردی موسی یوز اندین ایورولوب اینک سوتی نی الماس ایردی چون
آنی اناسی قوی ندا ایدیلار واناسی نینگ اینی اینک بورنیغه یتی انکا متوجه بولوب ایمجاکینی آلدی فرعون آیتی
سین کیم سین کیم رضیع سنینگ ایمجاکینگ کا میل قیلدی ایتی مین خاتونی مین خوشبوی واربغ تن لیک ومنینگ سولوم
اسه واربغ وسوکوک وسیع باش اوغول نینگ تاشیمه کیلتور ماس لار کیم کمر کیم منینگ سولوم نی امکنی قبول قیلور فرعون
بولیردی تا اینک لعره سین معتبر قیلدیلار موسی نی انکا تابشوردی وایتی اوزا ایوینکا ایتکیل ومفته دا بر کون بیز نینگ
قاشیمیز غه کیلتور موسی نینگ اناسی آنی آلیب شادمان وفرشحال بولوب یوز اوردی نینگ ایوینکا فوجدی وآلهی
دلعده سی راست بولدی انداق کیم ایتی فَرَدَدْنَاهُ پس قایتاردوق بیز موسی نی إِلَىٰ أُمِّهِ اینک اناسی یانه
كَيْ تَقَرَّ تا روشن بولغای عَيْنُهَا اینک کوزی شاد بولغای وَلَا تَحْزَنَ وقایغولوق بولماغای اینک فراق آنی اولتگای
وتا بیلگای شاه بیله أَنَّ وَعْدَ اللَّهِ اولکیم خدای نینگ وعده سی حَقٌّ راست دور وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ ولیکن قبطی
لار نیک کوبراک لَا يَعْلَمُونَ بارایر دیلار کیم بیلماس ایر دیلار وَلَمَّا بَلَغَ اول وقت کیم یتی موسی أَشُدَّهُ اوزی نینگ
غایتی وسکیت لیکی نینگ کامیغه کیم اوتوز باش دین تا قیرق باش غاچه دور وَاسْتَوَىٰ وراست بولدی وکامل غه
یتی اینک عقلی اول باش دا مراد موندا قیرق باش ایغ دور یعنی بو باش غه کیم یتی آتَيْنَاهُ بیردوک بیز انکا

ربع الحزب

حُكْمًا نبوت وعِلْمًا وبیلماکلیک دین وا وکَذٰلِكَ ومونکا اوخشاش کیم موسی وانیک اناسی غه قیلدوق بز لطف
وکرم دین نَجْزِی الْمُحْسِنِینَ یاداش بروربیز یخشی ایشیلیک لارغه نبوت نیک ذکری بوقصه نیک اثنا دا
مراکبی وعده صدقی نینک بیانی دورکیم اندق کیم آنی اناسی غه بروک بیز نبوت واغی بروک بیز وَدَخَلَ الْمَدِینَةَ
وکیردی موسی علیه السلم مصر شهریغه یانسف شهریغه کیم مصر ولایتی دین ایردی یاحاهین بلده سیغه مصر نیک ایکی یاعاجی دا
یاعین الشمس مصر سنگرا لارمیدا ونقاش تفسیرمیدا اتیب دورکیم اسکندریه غه واولغی سوز مشهور راق دورکیم مصر غه کیردی
عَلٰى حِينِ غَفْلَةٍ غفلتی سنکا میدا کیم واقع ایردی مِنْ اَهْلِهَا مصراهلی دین یعنی اقشام ویاتقاشوق ارا کیم
اول وقت دا مرکبشی اوزالیشکا مشغول دورلار واتیب دورلار قیلوله وقتی کیردی فَوَجَدَ پس تابتی فِيهَا اول شهر دا
رَجُلَيْنِ ایکی ایرکیشی کیم آلار یَقْتَتِلَانِ خصومت قیلورایردیلار هٰذَا اول بری مِنْ شِيعَتِهِ موسی ایکراسکوجی
دین انیک آتی سامری واتیب دورلار میحا وهٰذَا واول بنه بری مِنْ عَدُوِّهِ انیک دشمن لاریدین یعنی
قبط دین انیک آتی فاتون یافلیقون واول فرعون نینک نان بیشورکوجی سی ایردی بنی اسرائیل نی اوتون تارتماق
تکلیف قیلورایردی موسی علیه السلم کیم اندایین فَاسْتَغَاثَهُ پس فریادقیلدی موسی غه الَّذِي مِنْ شِيعَتِهِ اول کیشی
کیم انیک کروهی دین ایردی عَلَى الَّذِي اول کیشی کیم اول مِنْ عَدُوِّهِ انیک دشمن لاریدین ایردی یعنی یاری
بیغ تیلادی سبطی موسی دین ع قبطی دفعی غه موسی علیه السلم قبطی غه ایتی انیک اندین قاتیار غیل قبطی موسی نینک
سوزینی قاتیاردی فَوَكَزَهُ مُوسٰى پس یودروغ اوردی انکا موسی فَقَضٰى عَلَيْهِ پس اولتوردی آنی واتیب
دورلار حکم قیلدی خدای انکا اولوم بیله پس اولدی وموسی علیه السلم انیک اولتورکاندین سونک قَالَ هٰذَا
ایتی بوایش مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ کیشی نینک علی دین دورکیم شیطان آنی آزغورغای نه نینک دیک لارنینک
علی اَنَّهُ درست لوق بیله کیم شیطان عَدُوٌّ دشمنی دور مُضِلٌّ یول آزغورغوچی مُبِينٌ موبدا انیک دشمن لیغی
وجون پیغمبر لارخدای تعالی نینک فرمان سیز لیغی دین معصوم دورلار وآلارنینک ذلتی بولماغای کمرسهو یولی بیله
اول الارنینک رتبه سی نینک نسبتی غه یازوقی بولغای پس حضرت موسی علیه السلام مناجات طریقی بیله قَالَ رَبِّ
ایتی ای منینک پروردکاریم اِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي درست لوق بیله کیم مین ستم قیلدیم اوزنفسیم کا قبطی نینک
اولتورماک بیله امردین بورون انکا فَاغْفِرْ لِي پس یاریلغا غیل منی فَغَفَرَ لَهُ پس یاریلغادی خدای آنی انیک
استغفاری بیله اِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ درست لوق بیله کیم خدای یاریلغاغوچی دورینده لارنی الرَّحِيمُ مهربان
الارغه قَالَ رَبِّ ایتی منینک پروردکاریم آندایجارمین بِمَا اَنْعَمْتَ عَلَيَّ اولیچ بیله انعام قیلیب سین منکا مغفرت
واندین اوزکا بیله کیم توبه قیلورمین فَلَنْ اَكُونَ پس بولماغای مین ظَهِيرًا هم پشت ویار لِلْمُجْرِمِينَ یمان ایش
قیلغوچی لارغه یعنی کیشی نینک مظاهرتی نی قیلماس مین قبطی نینک قتلی غه فَاَصْبَحَ پس تانک آتورادی موسی نی
الْمَدِينَةِ اول شهرداخائفًا قورقونجلوق ودغدغه بیغ يَتَرَقَّبُ اشطار امیتورایردی وکوزتوتارمولورایدی
کیم دمبدم کیشی آنی تیلارو قصاص ایتار فَاِذَا پس ناگاه الَّذِي اسْتَنْصَرَهُ اول کیشی کیم یاری تیلارایردی

الذين بالامس تو ناكون يستنصرخه ينا وزيا وقيلور ويارى تيلار اوزكا قبطى غه قال له موسى ايتى موسى اول
اول اسرائيل غه انك درست لوق سلة كيم سين لغوى مرا بنه يول ازغان ايرسين مبين آشكا دور سنينك آز
غلبغنك يعنى تو نوكون كيشى سنينك اولتورماكى كا سبب بولدونك فلما ان اراد پس اول وقت كيم تيلادى موسى
ان يبطش بالذى هو اولكيم توتقاى اول كيشى نى كيم اول عدو لهما دشمن دور موسى واسرائيلى غه وانينك
باشيدين دفع قيلغاى سبطى كمان ايتى كيم انينك باشيغه بارور تاياغى اورغاى قال يا موسى ايتى اى موسى اتريد
آيا تيلارسين ان تقتلنى اولكيم اولتورماكى سين منى كما قتلت اندان كيم اولتوردونك نفسا بالامس
كيشينى تو ناكون ان تريد تيلاماس سين الا ان تكون كمراولكيم بولغاى سين جبارا بويون تارتقوجى
مهرسز غالب سيزفان توكوجى فى الارض مصر يرده وما تريد ان تكون وتيلاماس سين اولكيم بولغاى سين
من المصلحين اصلاح قيلغوجى لاردين كيشيلارارا قبطى كيم بوسوزنى اشيتى بلدى كيم خبازفانون نى موسى الوتورمجون
خبرفرعون غه ميكوردى واول دولت ارکانى يلة كيشكاشتى موسى نينك اولتورماكى كا قرارتابتى وخرپل كيم فرعون
آلى نينك مومنى ايردى اول حالدين آگاه بولوب موسى عليه السلم غه يوزلاندى وجاء رجل وكيلدى ايركيشى
يعنى خزپيل من اقصا المدينة يراق راق يرى دين شهردين يعنى فرعون اشيكى دين كيم شهر نينك برقيراغيدا
ايردى يسعى يلدام بوكورور ايردى تاموسى غه يتى قال يا موسى ايتى اى موسى ان الملاء درست لوق سلة كيم قوم
نينك اشرافى يأتمرون كينكاش قيلورلار وتدبيرانيارلار بك سنينك سبنك كا ليقتلوك تااولتورماكى يلار
سينى اولتورولكان قبطى نينك اورنيغه فاخرج پس چقب بار بوشهردين اني درست لوق سلة كيم من لك سنكا
من الناصحين يخشى لين تيلاكا نلار ومهربان لاردين من فخرج پس چقيب بار دى هول دم آزوق سيزواولاغ سيز
وبارسيز منها اول شهردين خائفا حالتى واكيم قورقوجى ايردى يترقب كوزتوتارايردى كيم كيشى سونكى دين
كيلكاى قال رب ايتى اى منينك پروردكاريم نجنى نجات پركيل منكا وتقارغيل مينى من القوم الظالمين
كروه ستمكار لاردين يعنى فرعون وانينك كيشيلارى موضح واكيلتوروبتوركيم جبرئيل كيلدى وايتى اى موسى مدين شهرنكا
يوزلان كيل وآني يول باشيغه كيلتوردى موسى ايلاق اول ساريغه قويدى ولما توجه واول وقت كيم يوزلاندى
تلقاء مدين مدين ساريغه اول مدينه ايردى اتالغان انينك بنا قيلغوجى سى نينك آتى سلة ايدى مدين بن
ابراهيم خليل ايردى صلوات الله وسلامه على نبينا وعليه السلم مصردين تاانكاجه سكيزكونلوك يول دور موسى عليه السلم
يول بيلماس ايدى قال ايتى عسى ربى شايد منينك خدايم ان يهدينى اولكيم كورساكاى منكا سواء السبيل
راست يول مدين كاجه پس موسى عليه السلم سكيزكيچه وكوندوز بارورايردى واوت بن اوزكا يمكولوك يوق ايردى
سلى رحله ايتيب دور كيم يوزمنى مدين تاجه سى غه ايردى اما كوتكلى ذوالمنن حضرتينه متوجه ايردى ومدين
واديه سى نينك ساكن لى نقاشوقى نينك يولداشى سلة بارورايردى ولما ورد اول وقت كيم ايتى ماء مدين
مدين سويى غه واول قويوغى ايردى شهر نينك قيراغيدا وجد عليه تابتى اول سونينك باشيدا امة من الناس

کروسی نی کیشیلار دین کیم اندا یعیب دور یسقون سو بیرورلار اوزی تینک قولالاریغه وَوَجَدَ وتا بتی مِن دُونِهِم
الاردین توبان بتی اشاقراق یرید اِمْرَأَتَیْنِ ایکی خاتونی تَذُودَانِ کیم سورارلار اوزی تینک قوی لارینی
تا اوزکالارتینک سوروک قوی غه قوشولماغای اندین کیشیلارتینک ذاتی شفقت لاری بولوب ایلکاری بارادی و
تعطف یولی بیله قَالَ ایتی ماخَطْبُکُمَا نیدور سیزلارتینک حالیکنز وسیزلارتینک ایشیکنز کیم قوی لارنی سو
ایچماک و قوشولماقدین اوزکا قوی لارغه تیارسیز قَالَتَا ایتی لار لَا نَسْقِی بیز سو بیرماس بیز اوز قوی لاریمیزنی
حَتَّی یُصْدِرَ الرِّعَاءُ تا وقتی کیم قاتیارغای لار جوبان لار اوزی تینک سوروق قوی لارینی سو دین وآرتوقلوغی
الارتینک توارمدین قالغای بیز اوز قوی لاریمیز غه بیرور بیز التینک اوجون کیم بزتینک مدد کاریمیز یوقتور وَأَبُونَا
وبزتینک اتامیز شَیْخٌ کَبِیرٌ اولوق یاشلیغ قاری واولوغ حال یتیغ دور بولدورا آلماس کیم کیلکای وبیزلارکا
مدد بیرکای مدد بیرکای واتیب دورلارکیم آلار شعیب علیه السلم تینک قرنداشلاری تینک قیزلاری ایردی کیم آنی
بترمن ایتورایردیلار ومشهور راق اولدورکیم شعیب تینک قیزلاری ایردیلار اولوغی صفرا تلیغ ایردی وکیچیکی
صفیرا یا صفورا موسی علیه السلم کیم الارتینک حالینی بیلدی قوی جی لارتینک قاشیغه کیلدی ایتی بوعجوزه لارغه
بیکا اشطار بیرورسیزلار اول الارتینک قوی لارینی ایچوروب قایدورنکیزلار تا بات اوزلاری تینک ایوکا
یاغالیار آلارتهکم بویرمدین ایتی لار بیز الارغه سو بیرماس بیز اکرسین بولدورا آلورسین کیل سو بیرکیل موسی
علیه السلم ایلکاری کیلدی والارغه کوزآتینک کورالمایکی قاشی تینک اکسوق توشتی قورقتی لار وتیراق قه بایب نظاره غه
تورد یلار موسی علیه السلم کیلدی وقاداغه کیم اون کیشی تا تارایردیلار اول یالغوز تا رتی با وجود اولکیم سیکیز کیچه
کوندوز آشیس یماید ورایدی تا رتی والارتینک قوی لارینی قاندوردی واتیب تورلار اوزکا قولوغی تینک
باشیغه باردی وتاشی کیم قیرق کیشی بیله آلور ایردی لار قویوق تینک باشیدین یالغوز کوتاردی وقاداغه کیم
قیرق کیشی تا رتارایردیلار یالغوز تا رتی فَسَقَی لَهُمَا پس سو بیردی الار اوجون الارتینک توارلاریغه والار
باردیلار ثُمَّ تَوَلَّی پس قایتی موسی إِلَی الظِّلِّ تا بی تینک کولاکی سی یاغلیق تاریغه فَقَالَ رَبِّ ایتی ای یاشیتک اولوغیم
إِنِّی لِمَا أَنْزَلْتَ اول نجه اوجون کیم بیارکای سین إِلَیَّ مِنْ خَیْرٍ فَقِیرٌ یخشی لیق دین یکولوک مر
آزوکوب مرنی بوسه فقیر محتاج مناما مین اول جه سین اوجون کم یکا بیاردیک یکا یخشی لارنی کیم دین کا لی تینک
مددی بولغای فقیر بولدیم دنی داود ندکان یتیغ کیشک لیکی وخواجه لیغیم کیم فرعون قاشیدا بارایردی قویدوم اتا
شعیب علیه السلم تینک قیزلارینی کیم بوکون باتراق ایوکا قایتیب کیلاک لیک تینک بیبی نی سوردی وقصه
تینک تامیزی ایتی لار کیچک قیزیغه ایتی کیم بوسیب آنی باریب کیلیورکیل فَجَاءَتْهُ پس کیلدی موسی علیه السلم
قاشیغه اِحْدَاهُمَا اول ایکی خاتون تینک بیری واول صفورا ایردی تَمْشِی بارورایردی عَلَی اسْتِحْیَاءٍ
اویایلاق یولی بیله اندا ق کیم قیزلار بارورلار قَالَتْ اِنَّ أَبِی ایتی درست لوق بیله کیم سنیک اتام یَدْعُوکَ
تیلارسینی لِیَجْزِیَکَ تا مزد بیرکای اَجْرَ مَا سَقَیْتَ اینک مزدین کیم سو بردینک بزتینک قوی لاریمیزغه لَنَا

پرینگ اوچون موسی علی نبینا و علیه السلام شعیب علیه السلم زیارتی جهتی و انیک اشتالیغنک کفرسی غه قبول قیلدی
نه مزد طلب اوچون ویولداکیم بارور ایردیلار یل کیلور ایردی و صغورا نیک توغی انیک بعضی عضولاریدین کوتاریلور
ایردی موسی علیه السلم ایتی سین منیک سوکمدم دین کیل کیل ومینی سوزبیله یوغه دلالت قیلغیل فلما جاءه
پس اول وقت کیم کیلدی موسی شعیب علیهما السلام قاشیدا وقص علیه القصص واوقودی انکا وایتی اوزی
نیک قصه سینی وشعیب علیه السلم بیلدی کیم اول نبوت امارتی دین دور قال لا تخف ایتی قورقما نجوت
خلاص بیغ تاپتینگ من القوم الظالمین کروه ستمکارلاردین یعنی فرعون وانیک قومی دین کیم الارغه بو
ولایت دا انیک یوقتور پس بویوردی تاطعامی حاضر قیلدیلار وموسی علیه السلم انیک یماکی دین امتناع کورسانی
وایتی کیم بزآخرت ایشینی دنیاکا ساتماس بز یعنی توارلارغه سوبرماک نی خدای اوچون قیلدوق بیز نه جزا اوچون
شعیب علیه السلم ایتی بوطعام نه سنینگ ایشینگ نیک مزدی دور بلکیم بزینگ عادتیمیز اولدورکیم سرکیم بزینگ
منزل لاریغه تیمار مهمانیغ یولی بیله انکا خدمت قیلور بیز حالا سین مهمان سین وماحضری سیب دورمروت انیک
اقتضا سین قیلورکیم قاتیمارماغای سین وقبول قیلغای سین موسی علیه السلام اول طعام دین سدی وبوحال نیک اراسیدا
قالت احدیهما ایتی بری اول ایکی خاتون دین اول صغورا ایردی یا ابت استاجره ای منیک اتام
مزدکا آل موسی نی جوبان یغ اوچون ان خیر من استاجرت درست لوق بیله کیم کیشی نیک یخشیراغی کیم مزد کا
توتقای سین القوی الامین توانا وامین مزدوری دور تعریض دور انکا کیم عرض قیلماغی دور انیک بیله موسی غه
قوت وامانت بارلیغ دور کیبتور وبتور لارکیم آتاسی اندین سوردی سین انیک امانتین وقوت یقین قایدین معلوم
قیلیب سین صغورا قاوغه تارتقانی نیک قصه سین ویوشا قلیغ صورتین وامر قیلماق انکا کیم انیک سوکی دین
بارغانی ایتی شعیب اول حال غه اطلاع تاپیب قال ایتی انی ارید منی تیلارمین کیم ان انکحک اولکی توتن
اوق قیزلاریمدین احدی ابنتی هاتین بریمی بوایکی قیزدین مرقایسی نی تیلاسانگ علی ان تاجرنی
انکا کیم اجارت بهاکای سین اوزنفسینگ نی منکا تامزدوراوق قیلغای سین منکا ثمانی حجج سکیزیل عین المعاینه دا
کیبتور وبتورکیم بورونغی شریعت لاردا قیزلارنیک کابینی آتالارغه ایردی الارآلور ایردیلار وبزینگ شریعتیمیزدا
منسوخ بولوب توزبوحکم بیله کیم وآتوا النساء صدقاتهن نحلة دیکیم کابین منفعت لاردین تارتماق بولاآلور ممنوع دور
امام اعظم رحمه الله قاشیدا وامام شافعی رحمه الله خلافی بیله وایتیب دورلار آیه نیک معنیسی بودورکیم انیک مزدی کیم تزویج
قیلغای سین اوزقیزینی سنکا بردورمین نه سنینگ تحریم کا بینی اولدورکیم سکیزیل سنیک جوبانیغم نی قیلغای سین
فان اتممت بس اگر توکال تاسانگ اول سکیزیل نی عشرا اون یل فمن عندک بس اول سنیک قاشینگ
دین دور بینی تفضل یولی بیله الیش قیلغان وکرم شرطی بیله بیرنگا کیبتورکان بولغای سین وما اریدک وتیلاماس من
ان اشق علیک اولکیم رنج توزغای مین سنینگ تینگ کا اون یل نیک توکال قیلماغی نینگ سببی بیله یاوت
لارنیک مراعات لاری وعمل لارنیک استقصا سیدا منا قشه بیله بینی سنکا ایش بویوردورمین وجهی بیله کیم آسان بولغای

وایکاک کا تو شماکای سین سَتَجِدُنِی باث بولغای کیم تا بقای سین مینی اِنْشَآءَ اللّٰهُ دَاکر تیلا ساخدای مِنَ الصَّالِحِینَ
یخشی لار دن شایسته لار معامله حسنی دا دوفا عهد قه وصحبت ادب لاری نیک اتسزای غه قَالَ ذٰلِكَ ایتی موسی علیه السلام
کیم بو عهد بَیْنِی وَبَیْنَكَ سنیک اراوسنیک ارا تایم دور کیم قاچسیز خلاف قیلماغای بیز اَیَّمَا الْاَجَلَیْنِ مرفا بیسی
بو مدت دین کیم سیکیز یل واون یل دور قَضَیْتُ اوتکای مین وآخری غه بیتکای مین فَلَا عُدْوَانَ پس تعدی
وار تو قلوق ایستاماک یوقتور سنگا عَلَیَّ منگا یعنی منیک ایلیم نی مینمدن کیراک کیم قاتیار ماغای سین وَاللّٰهُ عَلٰی
مَا نَقُولُ وخدای اولجه بیله ایتور بز وشرط قیلور بز وَكِیلٌ تاوتوق دور یا اولجه غه اتحاق واشتماک بار دور وبیز نیک
ایشیمز نیک یاساغوچی سی دور یعنی اوز ایشیمز نی انگا تاپشور وبیز ناانیک توفیق بیله عهد نیک عهده سیدین
چیقای بز فَلَمَّا قَضٰی پس اول وقت کیم اوتادی مُوسَی الْاَجَلَ موسی اوزی نیک مدتی نی خبرداور کیم اقصی الاجلین
نی اتمام غه یتکوردی یعنی اون یل جوبانلیغ قیلدی وینه اون یل شعیب علیه السلم نیک مصاحبی ایردی وقیرق یاشلیغ دا
شعیب علیه السلم نیک اجازتی بیله مصر غه متوجه بولدی پس بوزکیم بولدا اوتدی وَسَارَ بِاَهْلِهٖ واینی اوزی نیک
کیشی لارینی ساوق وقرانکغو کیچه واکیم یول یتکوروب ایردی وانیک خاتونیغه توغارماق یاوق تیب ایردی قوی لار
قاروسیل وجا بقتون دین توزوب ایدی وجانماق دین اوت چیقماس ایدی آنَسَ کوردی مِنْ جَانِبِ الطُّوْرِ
طور تاغی طرفیدین نَارًا اوتی قَالَ ایتی موسی لِاَهْلِهِ امکثوا اوزی نیک کیشیلار یکا کیم توختاتکیز لار اوشبو
یرداکیم اِنِّیْ درست لوق بیله کیم مین آنَسْتُ نَارًا کوردوم اوتی نی لَعَلِّیْ آتِیْكُمْ شاید کیم کیلتورکای مین سیز لار
اوجون مِنْهَا بِخَبَرٍ اول اوت دین یعنی کیشیلاری قاشیدین کیم اوت نیک باشیدا دور لار خبری کیم بول قاسیسا دین
دور اَوْ جَذْوَةٍ مِّنَ النَّارِ یا پارچه کیلتورکای مین اوت دین لَعَلَّكُمْ تَصْطَلُوْنَ شاید کیم سیز لار اوزوتکیز لار
اسیقای سیز لار انیک بیله فَلَمَّآ اَتٰىهَا پس جون کیلدی اول اوت قه نُوْدِیَ ندا قیلیندی یعنی موسی غه ندا قیلدیلار
مِنْ شَاطِئِ الْوَادِ الْاَیْمَنِ رود قیراغی دین اول قیراغی کیم موسی نیک اونگ یانی ایردی اول ندا بیتی فِی الْبُقْعَةِ
الْمُبٰرَكَةِ برکت بر بلکان یردا مِنَ الشَّجَرَةِ سمره یاغاجی دین یا عوسج یاعناب اَنْ یّٰمُوْسٰۤی اوکیم ای موسی
اِنِّیْ اَنَا اللّٰهُ درست لوق بیله کیم مین مین خدای رَبُّ الْعٰلَمِیْنَ عالملار نیک پروردکاری موسی یاغاچ قه یاقمی
آق اوتی توتون سیز کوردی وکوتکول بیله یاقمی معبود لقاسی شوقی اوتی نیک شعله سین مشاهده قیلدی شوندین
بو ایکی اوت یاوق ایردی کیم انیک وجودی نیک شمی توکال کوبکای موسی علیه السلم ان یّٰمُوْسٰۤی ندا سیدین عشق نیک
کوبکانی سی وشوق نیک کداخته سی بولوب یاغاچ نیک اتیدا توردی اول ندا نیک اکی مضمونی بار ایردی بری
اوکیم ای موسی اِنِّیْ انا الله رب العالمین وینه بری وَاَنْ اَلْقِ عَصَاكَ اوکیم سالغیل اوزتاکنیک نی موسی تاپتی
سالدی سیلانی بولدی فَلَمَّا رَاٰهَا پس اول وقت کیم کوردی عصانی کیم آشوتاغلیغ بیله تَهْتَزُّ حرکت قیلور کاَنَّهَا جَآنٌّ
کویا کیم اول سیلانی دور ساجراغوچی کیم عرف دا آتی اوق سیلانی اشتور لار وَلّٰی قاچتی مُدْبِرًا کاجقوچی خوف دین
وَلَمْ یُعَقِّبْ وقاینادی واوی غه بکیم یوز اوز اهلی نیک سار بیله قوبوب روان بولدی ندا بیتی کیم یّٰمُوْسٰۤی اَقْبِلْ

ای موسی ایکاری کیل وَلَا تَخَفْ دیمه تورما غیل بو سیلان دین اِنَّكَ درست لوق بیله کیم سین مِنَ الْآمِنِينَ امان
تاپقان لار دین سین اُسْلُكْ يَدَكَ ایلدور کیل اوز ایلکینگ نی فِي جَيْبِكَ اوز تونگ یاقاسیدا تَخْرُجْ
بَيْضَاءَ تاجیقای آق وسیلمز اغوجی مِنْ غَيْرِ سُوءٍ عیب سیز یعنی اینک آق لیغی کمروه ومتنفر بولماغای برص
آقی دیمک وَاضْمُمْ اِلَيْكَ وجمع ایل اوزونگ سار بغه جَنَاحَكَ اوز قاتیگ نی یعنی کوکسونگا قوی اوز
ایلکینگ نی مِنَ الرَّهْبِ قورقونچ اوجون تاسکین تاپقای سین یا اونگ ایلیک سول قولتوغونگ آپسیدا
کیرکوزکیل اندق کیم قورق قان کیشی قیلور فَذَانِكَ بس بو ایکی یعنی عصا ویدبیضا بُرْهَانَانِ ایکی حجت وعلامت
دور لار مِنْ رَبِّكَ سینگ پروردکاریگ دین سینگ رسالتینگ غه وبو ایکی معجزه بیله بارغیل اِلَى فِرْعَوْنَ
فرعون سار بغه وَمَلَائِهِ وانیگ کروسی غه اِنَّهُمْ درست لوق بیله کیم آلار کانُوا قَوْمًا بارور لار کروسی فَاسِقِينَ
جیقیب بارغانلار فرمان دار دسیدین قَالَ رَبِّ ایتی موسی کیم ای سینگ آزبدکاریم اِنِّي قَتَلْتُ درست لوق بیله
کیم اولتوروب مین مِنْهُمْ نَفْسًا قبطی لار دین کیشی نی فَأَخَافُ پس قورقارمین اَنْ يَقْتُلُونِ انده کیم اولتور
کالار مینی اینک قصاصی غه وَأَخِي هَارُونُ ومینگ قرنداشیم هرون هُوَ اَفْصَحُ داول فصیح راق دور مِنِّي مندین لِسَانًا
تیل لیک جهتی وسوز اوتکار راک کا فَأَرْسِلْهُ پس یبار کیل انی مَعِيَ مینگ بیله رِدْءًا یاردمدکار يُصَدِّقُنِي
تامنی تصدیق قیلغای حجت لار تقریری وشبهت لارتزیینی وا یا تعبیر قیلغای مندین مینگ سوزومنی اِنِّي اَخَافُ
درست لوق بیله کیم مین قورقارمین اَنْ يُكَذِّبُونِ اولکیم مینی تکذیب قیلغای لار فرعونی لار ومینگ تبلیم مناظره وقیلغا
منگا یاری قیلغای قَالَ ایتی خدای سَنَشُدُّ عَضُدَكَ بات بولغای کیم قاتیق قیلغای بزسینگ بیلاکینگ نی
یعنی آرتوردیبزسینگ قولینگ نی بِأَخِيكَ سینگ قرنداشینگ بیله وَنَجْعَلُ لَكُمَا وبیرور بزسیزلارکا سُلْطَانًا
اوستونلوکی وتسلطی دشمن لارغه فَلَا يَصِلُونَ پس یتماس لار آلار اِلَيْكُمَا سیزلارکا یعنی اوستونلوک تاماس لار و
دآلار نینگ اوستون بولماغلیقی بینگ ایلکی سیزلارکا بِآيَاتِنَا بزینگ قدرتیمیز نینگ
دلیل لاری بیله یا اولکیم بزینگ آیه لاریمیز بینگ سببی بیله اَنْتُمَا سیزلار مرایکی وَمَنِ اتَّبَعَكُمَا الْغَالِبُونَ ومرکیم
ایکراش سیزلارکا غلبه قیلغوچی لار دور لار نه اسین بولغوچی لار نه اسین بولغوچی لله اینگ اوجون کیم بزینگ آیه لاریمیز
نینگ رایانی عالی وبزینگ اعداوا غیامیز اینیا غه وسوالی دور والله الغالب والمتعالی فَلَمَّا جَاءَهُمْ مُوسَى بِآيَاتِنَا
پس اول وقت کیم کیلتوردی آلارغه موسی بزینگ آیه لاریمیزنی یعنی معجزه لار بَيِّنَاتٍ روشن ومویدا قَالُوا ایتی لار
فرعونی لار مَا هَذَا یوقتور بو اِلَّا سِحْرٌ مکرجادوجی یعنی مُفْتَرًى انی توقولغان ویاسا غانی کیم اوزکا کیشی مونینگ دیک
قیلما مدور بزکورماي بز وَمَا سَمِعْنَا واشتما مدور بز بِهَذَا مونینگدیک بولغان بولغای فِي آبَائِنَا الْأَوَّلِينَ بزینگ
بورونغی آتا لاریمیزینگ روزگارلاریدا بوسوزنی اول جهت بیله ایتی لار کیم الار نینگ اتاری نینگ روزگارلاریدا ساحر کوب ایردی
وَقَالَ وایتی مُوسَى دینی اَعْلَمُ مینگ پروردکاریم دانا راق دور بِمَنْ جَاءَ بِالْهُدَى کیشی کا کیم کیلدی یول کورسات
مک کا بی لار دین مِنْ عِنْدِهِ اینگ کاشیدین یعنی اول مینی یبار یب دور وبیلور کیم مین حق مین وسیزلار باطل سیزلار

وَمَن تَكُونُ لَهُ عَاقِبَةُ الدَّارِ دیکاچ قیلیغ سرانجام اینی سرای یعنی خیر ایانغه یا آخرت
دا یعنی نجات اولار دین داوجاح لار دا ایکدی تحقیق بیله ایش اولدور کیم مسج وجه بیله لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ
نیروز بولماس لار کوج ایکوجی لار عاقبت بخشی یعنی بیله فَقَالَ فِرْعَوْنُ دیتی فرعون يَا أَيُّهَا الْمَلَأُ ای کروه اوتوغ
لار مَا عَلِمْتُ بیلمادیم مین لَكُمْ سیزلار کا رمین إِلَٰهٍ مسج خدای کیم انکا تاپنغای سیزلار وتعظیم ایکای سیزلار غیری
مینمدین اوزکا وموسی ایتور اوزکا خدای بار دور کیم کوک لار نینک یارا تقوجی دور فَأَوْقِدْ لِي پس یاندور غیل اوتی
مینینک اوجون يَا هَامَانُ عَلَى الطِّينِ ای هامان الجیق قه تاپشکای بنا دا انکا استحکامی بولغای کیلتور وبتور لار کیم اول
کیش کیم کیرپچ بیشورماک کا بویوردی فرعون ایردی کیم اوزی مینینک اوزیرینه بیشوق کیرپچ یاساق بویوردی فَاجْعَل
لِّي پس بنا قیل مینینک اوجون صَرْحًا بیک کوشکی کیم انکا پایه لار بولغای شاتوديک تا انینک اوستیکا بارغای
مین لَّعَلِّي أَطَّلِعُ شاید کوزلوک بولغای مین إِلَىٰ إِلَٰهِ مُوسَىٰ موسی نینک خدایی سا ریغه یعنی انکا مطلع بولغای
مین وکورکای مین کیم انداق بار دور کیم موسی ایتور وَإِنِّي وردست لوق بیله کیم مین لَأَظُنُّهُ کمان ایلتورمین موسی نی
مِنَ الْكَاذِبِينَ یالغان ایتقوجی لار دین فرعون تصور قیلیب ایردی کیم حق سبحانه جسم وجسمانی دور وکوک دا
یری بار دور وترش اینینک سا ریغه تمکن دور صاحب کشاف کیلتور وبتور کیم هامان الملک مینینک استاد مینمدی مزدور
لار دین باشقه کیرپچ وکچ آمک بیشورماک کا ویاغاچ یوتماک وبناکوتارماک کا بویوردی وبیرکه بیک بنای قوپاردی
کیم مسکچ اندین بورون اول یوسون بیله کوشکی یاساماي دور ایردی زاد المسیر دا ایتب دور کیم جون بنا توکاندی
فرعون اینینک اوستیکا چقیب واینک خدا لیدا اول مدی کیم فلک کا یاوق یتمیش یولغای قرادی کیم کوک نی
کوشکا وسندین اندق کوردی کیم بیر یوزندین کورار ایردی او یالیب بویوردی تا اوتی کوک سا ریغه آتی
اول اوق قانغه بولغانیب توشتی فرعون ایتی اولتور دوم موسی نینک خدا ینی حق تعالی جبرئیل علیه السلام نی یبارادی
تا اوزی نینک قانائی نی اول کوشک کا اوردی اوج یولاک بولوب پرپاره سی فرعون نینک لشکرکاهی غه توشتی
ومینینک مینک قبطی اولتور ولدی ودیه پاره سی دریاغه توشتی ودیه پری مغرب سا ریغه وسج کیشی استاد لار دوزلار
تیرینک قالمادیلار فرعون باوجود بوحال متنبه بولمادی وانینک غروری یوزآر توقلوق قه قویمادی وَاسْتَكْبَرَ
وبویون تارتا قلیغ قیلدیلار هُوَ وَجُنُودُهُ فرعون وانینک لشکرلاری فِي الْأَرْضِ مصر یریده بِغَيْرِ الْحَقِّ
استحقاق وسزاوار سیز وَظَنُّوا وکمان ایلتی لار أَنَّهُمْ اولکیم آلارا إِلَيْنَا بیزینک مکافاتیمیز سا ریغه لَا يُرْجَعُونَ
قایمانغه سیدورلار بعث ونشورغه فَأَخَذْنَاهُ پس توتوق بیزآنی وَجُنُودَهُ وانینک جریکی نی فَنَبَذْنَاهُمْ
پس سالدوق بیزالارنی فِي الْيَمِّ تبریه دریاسیدا تاغرق بولدیلار فَانظُرْ کیف کان پس باق قیل ای محمد مینماک
ایردی عَاقِبَةُ الظَّالِمِينَ ستمکارلار مینک سرانجامی یعنی مشرک لار واوزی مینک قوسینک نی مونینک دیک
واقعه لار دین قورقوتغیل وَجَعَلْنَاهُمْ ویتدوق بیزآلارنی بوجهاندا ءَائِمَّةً ضلالت مینک پیشوالاریدین
اوزی مینک آزغورماغی بیله کیشیلارنی يَدْعُونَ اوندارلار إِلَى النَّارِ اوت سا ریغه یعنی عمل لا ریغه کیم اوت قه

کریماک موجبی بولغای کفر و معصیت دا وَيَوْمَ الْقِيٰمَةِ و قیامت کونی لَا يُنْصَرُونَ یاری بیرلمایا کوسیدور لار یعنی هیچ
یاری عذاب الاردین کیتا رماکوسیدور وَاَتْبَعْنٰاهُمْ و سوکندین کیرکوزدوک بیز آلارغه یعنی الارغه بوندیرد وک بیز فِی
هٰذِهِ الدُّنْيَا بوسرای دا لَعْنَةً لعنت نی تاوشنه لار و موئس لار الارغه قیلدور لار وَيَوْمَ الْقِيٰمَةِ و قیامت کونی هُمْ آلار
مِنَ الْمَقْبُوحِينَ یان بوزلوک لاردین یاسور و لکانلار دورلار وَلَقَدْ آتَيْنَا و درست بوق بیلدیکیم بیرد وک بیز مُوسَى الْكِتٰابَ
موسی غه توریه مِنْ بَعْدِ مَا اندین سونک کیم اَهْلَكْنَا الْقُرُونَ الْاُولٰى هلاک قیلدوق بورونغی قرنلارنی نوح و سود
و صالح و لوط علیهم السلم قومی دیک بَصَائِرَ خلقی دا کیم اول کتاب روشن حکم و پیغام لار ایردی یانور لار کیم بصیرت کوزلی
آچیقای لِلنَّاسِ بنی اسرائیل غه وَهُدًى و یول کورساتوچی شرع حکم لار یکا وَرَحْمَةً و نجشایشی متابع لار و عمل قیلغوچی لار
اوچون اینک بیلدیکیم لَعَلَّهُمْ شاید آلار يَتَذَكَّرُونَ پند الغا یلار وَمَا كُنْتَ بوق ایدینک سین ای محمد بِجَانِبِ الْغَرْبِيِّ
غربی وادی سی نینک طرفیغه طور ناحیه سیدین و طور غرب سار یدا ایردی موسی علیه السلم مقامیدین یعنی سین طور
تاغی دا حاضر ایماس ایردینک اِذْ قَضَيْنَا چون حکم قیلدوق بیز اِلٰى مُوسَى الْاَمْرَ موسی سار یغه وحی نی وَمَا كُنْتَ و بوق ایدینک
سین مِنَ الشّٰاهِدِينَ تانوق لاردین ارمغه اینک میبار ماکی بیلدیکیم فرعونی لار سار یغه وَلٰكِنَّا و لیکن بیز وحی قیلدوق
اول قصه نی سنکا اینک اوچون کیم بیز اَنْشَاْنَا یارا تدوق موسی دین سونک قُرُونًا مختلف قرن لار کروهی کروهی
دین سونک فَتَطَاوَلَ پس اوزون بولدی عَلَيْهِمُ الْعُمُرُ آلارغه زندکانلیغ لار یعنی اوزون مدت لار بوقون لار
لار نینک اهل غه اوتی و خبرلار صواب سار یدین اکیری بولدی و علم لار یوزه و قلوق قه قویدی پس بیز سینی بوخبر
لارنی تازه قیلماق اوچون میبار دوک تا بارچه عاقل لار بیلکا یلار کیم خبر قیلماق موئیکد یک خبرلار دین آذ یدکاروحی دین
اوزکا بیله بولا آلماغوسیدور وَمَا كُنْتَ ثَاوِيًا و بوق ایدینک مُقِيمًا فِی اَهْلِ مَدْيَنَ مدین اهلی نینک ارا سیدا دایم
تعلم جهتی بیله تَتْلُوا اوقورسین عَلَيْهِمْ الارغه اٰيٰتِنَا بیزنینک آیه لاریمیزنی موسی شعیب قصه سیدا اندای کیم شاکردلار
استاد لارغه اوقوغای لار یعنی مدین دا بوق ایدینک تا بو قصه لارنی تعلیم آلغای سین وَلٰكِنَّا و لیکن بیز کامرسلین
بار بیز سینک میبار کوچنک و خبر بیرکوچی سنکا بو قصه لاردین وَمَا كُنْتَ بِجَانِبِ الطُّورِ و بوق ایدینک حاضر
طور سینا سار یدا اِذْ نَادَيْنَا چون ندا قیلدوق بیز موسی نی و توریه الکا بیردوک بیز وزا المسیر ابوهریره رضی الله عنه دین
نقل قیلور ندا قیلدی حضرت محمد صلی الله علیه وسلم امتی غه وسیلادی کشف الاسرار دا ایتیب دور کیم موسی علیه السلم اینی
آلهی توریه دا اوقورسین امتی نینک صفت و سیرتین کیم حمیده خصال و ستوده خلال بیله موصوف و مزین دور لار
آلار خا یسی پیغمبر نینک امتی بولغوسیدور لار خطاب یتی کیم آلار مینک حبیبم احمد امتی دورلار موسی آرزو قیلدی کیم الار
نی کورکای حق سبحانه و تعالی ایدی آلار نینک ظهوری نینک زمانی ایماسدور اکد یکا یاسنک سنکا الار نینک اوازین اشیتورزین
پس خطاب قیلدی ای محمد امتی بارچه اتالاری نینک ارقالاردین لبیک اللهم لبیک جواب بیردیلار و چون موسی علیه السلم
غه آلار نینک آوازین اشیتوردی تیلادی کی تحفه بیزقاتیغای ایی کیم عطا بیردوم سیزلارکا اندین بورون کیم میندین تیلاکای
سیزلار و یا رقیلادیم اندین بورون کیم یارلیقاماق تیلاکای سیزلار زنی بوغالی همت نینک رتبه سی کیم باوجود آلار نینک

اختصاص

اختصاصی حضرت رسالت و قرآن غه بو وجه بیله مژده تا یب دورلار دمونیکدیک تشریفی کیم امت قه حضرت رسالت صلی اله
صلی اله علیه وسلم واسطه سی بیله لاجرم انکا ایتور کیم سین طور دا حاضر ایاس اید یک دقی کیم سنینک استیک نی اوقو یم
و لکن دیکین سنکا خبر بر دوک بیز رَحْمَةً ، غیشلاری جهتی دین کیم واقع دور سنکا من رَبِّكَ سنینک آفریدگار یک دین
وسنکا بو قصه لارنی اوکرا تو ک بیز لِتُنْذِرَ تا قور قوتقای سین قَوْمًا اَتٰهُمْ کردی نی کیملا یدور لار آلار غه مِنْ نَذِيرٍ
مسیح قور قوتقوچی مِنْ قَبْلِكَ سینیدین بورون یعنی فترت ایا سیدا کیم عیسی دا ول حضرت صلی اله علیه وسلم ، یعنی ۱۲۱ ایردی
واگر نه اسمعیل علیه السلم نی عرب قه پیغامبر ایردیلار و اندین اوزون مدتی اوتوب ایدی بوز ، ندا حضرت نی پیغامبری
لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ شاید کیم آلار پند قبول قیلغای لار وَلَوْلَا اَنْ تُصِيبَهُمْ و اگر نه اول بولغای ایدی کیم آلار غه تیگار ایدی
مُصِيبَةٌ عقوبتی بیکوچی بِمَا قَدَّمَتْ اوجه یک بیلی کیم ایلکاری پیغامبر ایردیلار اَيْدِيهِمْ آلار نینک ایلک لاری
یعنی آلار نینک عمل لاری بیله شرک وظلم ومعصیت دین فَيَقُولُوا پس ایتور ایردیلار عذاب حلولی نینک وقتی دا رَبَّنَا ای
پرورد گار یمیز لَوْلَا اَرْسَلْتَ نیکا ایلتمدینگ پیغامبر یا رهاد یک بیز نینک سار یغه رَسُولًا پیغامبر کانی کیم سنینک پیغامبرینگ نی بیز
کیلتورکای ایردی فَنَتَّبِعَ آيَاتِكَ پس بیز سنینک آیت لاریگ غه وسنینک رسولونگ نی تصدیقین
کورسا تور ایردوک وَنَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وبولور ایردوک بیز ایمان کیلتورکا لار دین سنکا وسنینک رسولونگ غه آلغی
لولا نینک جوابی محذوف دور یعنی اگر نه اولدورکیم عذاب نزولی نینگ وقتی حجت کیلتورسه لار ایردی کیم پیغمبری پیغامبر کا
کیلمادی و بیزنی حق قه دعوت قیلمادی بر اینه عذاب آلار غه میار ور ایردوک کیلتور و بتورلار کیم قریش رمطی پیغمبر صلی
اله علیه وسلم پیدا بهود دین سوال قیلدیلار و آلار انینک نبوتی غه اقرار ایتیب اول حضرت نینک نعت وصفین تورید
دین اوقو دیلار مشرک لار توریه نینگ کاری کورسا تیب اینی لار اگر اول پیغمبر دور یگا اول معجزه لار کیم موسی ایا ایردی
اندا یوقتور آیه کیلدی کیم فَلَمَّا پس اول وقت کیم جَاءَهُمُ الْحَقُّ کیلدی آلار غه یعنی عرب کافرلار یغه جبن اینقوچی میار یگا
یعنی محمد صلی اله علیه وسلم یا درست پیغامی یعنی قرآن مِنْ عِنْدِنَا بیزنینگ قاشیمیزدین قَالُوا اینی لار لَوْلَا اُوتِيَ نیگا برمادی
محمد صلی اله علیه وسلم غه مِثْلَ مَا اُوتِيَ مُوسٰى اوجه دیک کیم برلیب دور موسی علیه السلم غه معجزه لار دین یعنی یگا محمد غه یدیضا
وعصا برمادی لار اَوَلَمْ يَكْفُرُوا آیا کافر بولمادیلار یعنی بولدیلار آلار نینک جنسی نینگ اتباسی قبط مشرک لار دین بِمَا اُوتِيَ موسی
اوجه پیل مرد یلار موسی غه مِنْ قَبْلُ مونداین بورون تورقوز آیه لار دین قَالُوا اینی لار قبطی لار پیغمبران سحر نینک ایکی ایکاسی
یعنی موسی وهارون تَظَاهَرَا بری بریگا ارقا بولدیلار عادت لار خاریقی نینگ اظهار یدا یا اینی لار عرب نینگ مشرک لاری
کیم بو ایکی سحر بری بری نینگ یاری بر کوچی سی دور لار یعنی توریه و قرآن وَقَالُوا وایتور ایردیلار قبطی لار یا کمه نینگ مشرک
لاری اِنَّا بِكُلٍّ درست لوق بیله کیم بیز بر بری بیله بو ایکی سحر دین یا بارچه پیغمبر لار و الار نینگ کتاب لار یغه کَافِرُونَ
ایمان کیلتورماکا نلار دور بیز قُلْ فَاْتُوا ایتغیل پس کیلتور دنکیز لار بِكِتَابٍ مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ کتابی خدای قاشیدین کیم بولغای
هُوَ اوکتاب اَهْدٰى بول کورسا کوچی راک مِنْهُمَا بو ایکی کتاب دین کیم منکا وموسی غه انیب دور تامین اَتَّبِعْهُ
ایکراشایین اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ اگر راستسیز لار راست اینقوچی لار کیم توریه و قرآن سحر دور فَاِنْ لَمْ يَسْتَجِيبُوا

بس اگر قبول قیلما سالار لاک سنکا وکتاب کیلتورماس لار فَاعْلَمْ اَنَّمَا بس بلکیل کیم بوندین اوزکا یوتنور کیم آلار یَتَّبِعُونَ شایت
قیلور لار اَهْوَاءَهُمْ اوزی نینک آرزو لارینی دانش سیز وحجت سیز وَمَنْ اَضَلُّ وکیم اوریول ازغا نراق مِمَّنِ
اتبع اول کیشی دین کیم اگیرا شگای هَوٰیهُ اوزی نینک هوا سینه بِغَیْرِ هُدًی یول کورساتکوچی سیز بیان وبصیرتی سیز
مِنَ اللّٰهِ خدای قاشیدین اِنَّ اللّٰهَ درست لوق بلیه کیم خدای لَا یَهْدِی یول کورساتماس ومنزلکا یتکورماس الْقَوْمَ الظّٰلِمِینَ
کروهی ستمکار لارنی کیم اوز نفسی هواسی نینک متابعی دور لار وَلَقَدْ وَصَّلْنَا تحقیق بلیه اولاشتوردوق وبیرکتوق بیز
لَهُمُ الْقَوْلَ آلار اوچون سوزنی یعنی سوکندین ایندورد وک بیز دعوت نی حجت بلیه ومواعظ نی مواعید بلیه قصص
نی مثل لار بلیه ونصیحت لارنی عبرت لار بلیه یا قرآن نی توتوش میار دوک بیز آیتی نی آیتی دین سونک سوره نی سوره
دین سونک لَعَلَّهُمْ یَتَذَکَّرُونَ تا شاید آلار نصیحت قبول قیلغا لار واندا تامل قیلیب ایکا ایمان کیلتورکا لار اَلَّذِینَ
آتَیْنَاهُمُ الْکِتَابَ آلار غه کیم بیریب بزکتاب یعنی توریة قرآن دین بورون مِنْ قَبْلِهِ آلار قرآن دین بورون هُمْ بِهِ آلار قرآن غه یُؤْمِنُونَ
ایمان کیلتورورلار حبی نینک قولی بلیه مراد مومن لار دور لار یهود دین یعنی ابن سلام وانینک اصحابی رضی الله عنهم
ومشهور راق اولدورکیم کتاب انجیل بولغای دمراد فترق تر ساحبشه وشام اهلی دین بولغا لار کیم مکه دا حضرت رسول
علیه السلام غه کیلیب ایمان کیلتورد یلار کیم بوسوره دکی دور دابن سلام وانینک اصحابی نینک ایمانی مدینه دا ایردی مکرایتقا لار
بوآیة مدنی دور وَاِذَا یُتْلٰی وچون اوقولسه قرآن عَلَیْهِمْ آلار غه قَالُوا ایتورلار آمَنَّا بِهِ ایمان کیلتورد وق بیز
انکا وبیلیب بزکیم بوخدای نینک کلامی ور اِنَّهُ الْحَقُّ درست لوق بلیه کیم اول راست ودرست انیب کیلیب تور مِنْ رَبِّنَا
بزنینک آفریدکار یمیز قاشیدین اِنَّا کُنَّا درست لوق بلیه کیم بز بارایردوک مِنْ قَبْلِهِ انینک اینکاکی دین
بورون مُسْلِمِینَ بویون قونغا لار ومخلص لار اول حبت بلیه کیم بورونغی کتاب لاردا انینک ذکرین تاپیب
ایردوک بزوانینک حقیقین تانیب اُولٰئِکَ اول کروه کتابین اسلی دین یُؤْتَوْنَ اَجْرَهُمْ مزد بیرلورلار مَرَّتَیْنِ
یکی قاتلا بِمَا صَبَرُوا انینک سببی بلیه کیم صبر قیلد یلار وثابت ایرد یلار ایمانغه توریة غه یا انجیل یا ایمان قرآن غه
وَیَدْرَءُونَ وکیتارورلار بِالْحَسَنَةِ یخشی سوز بلیه السَّیِّئَةَ قبیح سوزنی موضح دا کیلتورد یتورکیم ترسالارنینک
ایمانی دین سونک ابوجهل وانینک اضرابی الارنی سوکا رایرد یلار وآلار جواب دا ایتورایرد یلار کیم خدای سیزلارکا
توفیق بیرکای ویول کورساتکای یا مدینه نینک منافق لاری ویهودی عیب قیلورایرد یلار ابن سلام وانینک اصحابینه
وآلار ریوشا قلیغ بلیه جواب بیرورایرد یلار بس حق سبحانه الارنینک صفتین قیلورکیم وفق قیلورلارنی خشی سوز بلیه
سفها قولی نی وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ واولجه دین بیردوک بیز آلار غه یُنْفِقُونَ نفقه قیلورلار بزنینک یولومیزدا
وَاِذَا سَمِعُوا اللَّغْوَ وچون ایشیتورلار معنی سیز سوزنی یعنی منافق وکافرلارنینک ستهین وتعرضین اَعْرَضُوا عَنْهُ
یوزاتورماک کورساتورلار اندین واوندا شماس لار تعرض دین وَقَالُوا وایتورلار لَنَا اَعْمَالُنَا
بزکا دور بزنینک کردارلاریمیز حلم وصفح دین وَلَکُمْ اَعْمَالُکُمْ وسیزلارکا دور سیزلارنینک عمل لاریکیز
سفاهت والغودین یا بزکا بزنینک دینیمیز وسیزلارکا سیزنینک دینکیز سَلَامٌ عَلَیْکُمْ سلامت بلغ دور

من قبله

سیزلارگا بیزلارد ین یعنی سیزلارنیک لغوسیکیزنی لغوغه مقابله قیلماس بیز واتیب دورلار سلام توذیع وستارکه دورلار
تحیت یعنی سیزلارنی قومیدوق بیز لا نَبْتَغِی الْجَاهِلِینَ تیلاماس بیز جاهل لارنیک صحبتین صحبتی نی دالارنیک اخلاقی مغه
تخلق نی کیم مصاحبت یامالار جله دینی نیک یامان آئینی وعقبی نیک یامان فرجامی نیک موجبی دور کیلتورذب تورلار
کیم اول حضرت اوزی نیک عمّی ابی طالب نیک ایمانیغه اسروحریص ایدی اولوم وقتی دا نیک باشی اوستیدا کیلیب
ایتی ای عم مینی لا آله الا الله کلمه سی جله یاری بر کیل تا محبت کیلتورا بین انیک جله خدای قاشیدا استیک اوجون ابوطالب
ایتی ای سنیک فرزندا شیم نیک اوغلی مین بلورمین کیم سین راست ایتغوچی سین اگر قریش نیک عاری خاتون
لارنیک عیب لاماغی بولماسا ایدی کیم ابوطالب اولوم دین قورقتی وکلمه ایتی مین بوکلمه نیک ایتماغی سنیک کوزلکوزنگ
شاد قیلورا ایدیم آنیک کیم آنَّكَ درست اوق ایتدیکیم سین ای محمد لا تَهْدِی قادرایماس سین کیم بول کورسا تکای سین ایماغه مَنْ
اَحْبَبْتَ آنی کیم دوست توتارسین انیک توزبول تا ماغین وَلٰكِنَّ اللّٰهَ ولیکن خدای یَهْدِی مَنْ یَشَآءُ بول کورسا تور
ایماغه هرکیمنی تیلاسه وَهُوَ اَعْلَمُ واول دانارلق دور بِالْمُهْتَدِینَ بول تاپقان لارغه یعنی آلارکیم هدایت مستعدی ورلار
یا آلارکیم ازل حکمی آلارنیک هدایتی غه صادر بولوبتورکیم اصل هدایت دا ازلی حکمی ولم یزلی در ایتی دور کیلتورد یتورلارکیم
حارث بن عثمان بن نوفل نبوت جنابیغه کیلیب ایتی ای محمد صلی الله علیه وسلم بز بلورمیزکیم ستینیک قولوکنگ حق وسنینیک
سوزونگ راست دورا ولجه ایتورسین بزنیک دولتیمیزنیک بهبی دورحیات دا وبزنیک سعادتیمیزنیک وسیله سی دور
وفات دین سونگ اما سنینیک متابعتیگ بارجه عرب لارمخالفتی نیک موجبی اورقارا بیزکیم اگر سنینیک متابعتیگیکم قیلساق
بزعرب بزلارنی حرم یریدین جیقارورلار وبیزلارنی انصار نیک آزینی آلارنیک مقاومتی نیک طاقتی بولماغای بوآیته
نازل بولدی کیم وَقَالُوٓا وایتی لار بعضی کافرلار دین کیم اِنْ نَتَّبِعِ الْهُدٰى اگر متابعت قیلغای بزرسا دایوایته معلوم بولدی
جله یعنی ایمان کیلتورالیک سنگا نُتَخَطَّفْ ربوده بولغای بزمِنْ اَرْضِنَا بزنیک یریمیزدین یعنی عرب بزنی بوردین
آتقاج جیقارورلار اَوَلَمْ نُمَكِّنْ ایا بزیریرتمیدیمیزمی اورلار لَهُمْ آلارغه حَرَمًا آمِنًا حرمی امین لیک جله کیشی الارغه اوسوتون
بولماس یُجْبٰٓى تارتیلورا اِلَيْهِ بوحرم سارغه ثَمَرَاتُ كُلِّ شَيْءٍ برنیه لارنیک میوه لاری یعنی نوعی دین منافعی وتارتیلین
غرایب اندا کیلتورلار روزی بیروک الارغه بوغیدای زرع وادی سیدا رِزْقًا روزی بیراکی مِنْ لَدُنَّا بزنیک
قاشیمیزدین اوزکانیک منت سیزلیغی دین پس چون باوجودبت تاپنا قلیغی جله آلارنی این وتمن ومرفه الحال توتارمیز
اگرایمان کیلتورسه لارنیک الارنی تخوف وتخطف دین امان کیلتورماکای بیز وَلٰكِنَّ اَكْثَرَهُمْ ولیکن کوپراکی
لَا یَعْلَمُونَ بیلماس لارد یوکمتنی وتاماس لار وَكَمْ اَهْلَكْنَا دبس کم هلاک قیلدوق بیز مِنْ قَرْیَةٍ کنتی اهلی دین کیم
زمان سیزلیغ جله بَطِرَتْ کافربولد یلار مَعِیشَتَهَا اوزی نیک زندکانلیغی دا یعنی نعمت وقتی تاغی وباغی بولد یلار
اندای کیم مکه نیک اهلی بولد یلار وبیزاول تاغی لارنی هلاک قیلدوق بز فَتِلْكَ بس اولد ورمَسَاكِنُهُمْ الارنیک سکن
لاری خالی وخراب لَمْ تُسْكَنْ اولتورماد یلار اندا مِنْ بَعْدِهِمْ الارنیک هلاکی دین سونگ اِلَّا قَلِيلًا کمرازی بول
اوتمکوچی لاردین کیم بزکونی یا بعضی کونه دین اندا بولغا یلار وعبارغا یلار ویه خالی قوغای لار وَكُنَّا نَحْنُ الْوَارِثِينَ

وبارور بیز اول مکن لارنیک وارثی انیک اهلی لاری دین سونک یعنی بیزنگا باقی قالور بارچه نینگ فاسیدین
سونک وَمَا كَانَ رَبُّكَ ویومتور سنینگ پروردکارینگ مُهْلِكَ الْقُرَىٰ کیلت لار اهل لاری نینگ هلاک قیلغوچی سی
حَتَّىٰ يَبْعَثَ تا وقتی کیم قد بارغای فِي أُمِّهَا اول دیار دین معظمی دا واول هلا دین اصلی دا یعنی سواد اعظم اهلی کیم زیرک
راک وفهم لیک راک بولغای لار لاجرم قد بارور رَسُولًا میبار یلکوچی کیم آلهی حکمی بیله يَتْلُوا عَلَيْهِمْ اوقوغای آلار غه
آيَاتِنَا بزنینگ آیه لار یمیزنی حجت الزامی ومعذرت قطعی اوجون وَمَا كُنَّا مُهْلِكِي الْقُرَىٰ ویومتور بیز هلاک قیلغوچی
یعنی کیلت لار نینگ خراب ایکلوجی سی عقوبت بیله إِلَّا وَأَهْلُهَا مگر کیم انینگ اهل لاری ظَالِمُونَ جور ایکلوجی لار
بولغای بلار پیغمبر لار تکذیبی وحق انکاری بیله وَمَا أُوتِيتُم واولجه بیرلدیکلیز لار سیز لار مِن شَيْءٍ نیمه دین کیم دنیوی
اسبابی بولغای فَمَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا پس اول برخوردار لیغی دور بوجهان نینگ زندکانلیغی دا وزینتلری وبوسرای
نینگ آرایشی کیم اعتبار سیز حیات مدتی دا مباهات وافتخار انینگ بیله قیلغای سیز لار وَمَا عِندَ اللَّهِ واولجه خدای
نینگ قاشیدا دور اول جهان نینگ نعیمی ثواب بخش وجاوید تمتع لاردین خَيْرٌ یخشی راق دور نفس الامر کیم انینگ لذتی
خالص دور محنت ومشقت کدورت لاردین وَأَبْقَىٰ وپاینده راق أَفَلَا تَعْقِلُونَ ایا تاپاس سیز لار کیم بدل قلیور سیز لار
باقی نی فانی غه ومرغوب نی معیوب غه خبردا دورکیم علی وحمزه رضی الله عنهما ابوجهل کوب بیله معارضه قیلد بلار دین ایهدا
وایتیب دور لار عمار یاسر ولیدمغیره بیله مجادله قیلدی بوآیه نازل بولدی کیم أَفَمَن وَعَدْنَاهُ آیا کیشی کیم وعده قیلدوق
بیزانکا جنت کا مغفرت دا ونصرت قد دینی دا وَعْدًا حَسَنًا یخشی وعده کیم اندا خلاف متصور ایماستور فَهُوَ لَاقِيهِ
پس اول کیشی کیم اول سوهود تا بقوجی سی دور شبه سیز یعنی علی وحمزه یاعمار یاسر رضی الله عنهم سوندای کیشی بولغای کمن
مَتَّعْنَاهُ کیشی دیک کیم برخوردار لیغ بیرلدوک بیزانکا مَتَاعَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا دین زندکانلیغی نینگ متاعی ثُمَّ هُوَ یکسی قطع محنت قد
قوشولغان دور ودولتی کثرت کا موده ومالی زوال صدوی وعاجی اشغال شرقی غه ثُمَّ هُوَ پس اول کیشی کیم يَوْمَ الْقِيَامَةِ
قیامت کونی مِنَ الْمُحْضَرِينَ حاضر بولغالار دین بولغای عذاب اهون یاحساب مراد بوکیشی دین ابوجهل یا ولیدبن مغیره دور
وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ ویاد قیل کوندوزنی کیم اوقوغای خدای کا ذلارنی فَيَقُولُ پس ایتغای أَيْنَ شُرَكَائِيَ قایدا دور لار
منینگ شریک لاریم الَّذِينَ الار کیم كُنتُمْ تَزْعُمُونَ بارامد کیلز لار کیم کان ایلتورایرد یکلیز لار کیم منینگ شریکیم دور لار
قَالَ الَّذِينَ حَقَّ ایتغای بلار آلار کیم واجب بولدی عَلَيْهِمُ الْقَوْلُ الار خدای نینگ سوزی یعنی وعید آیه لاری یا لَأَمْلَأَنَّ
جهنم کا یقی دآلار ضلالت نینگ باشلیغ لاری بولغای بلار یاد یولار کیم ایتغای بلار رَبَّنَا ای بزنینگ آفریدکاریمیز هَٰؤُلَاءِ الَّذِينَ
بوکروه یعنی ضعیف لار وتابع لار آلار کیم بزکا أَغْوَيْنَا آزغوردوق بیزآلارنی وشرک کا اوندادوک بیزاجابت قیلدیلار أَغْوَيْنَاهُمْ
یول آزغوردوک بیزآلارنی كَمَا غَوَيْنَا اندای کیم اوزومیز یول آزیب ایردوک تَبَرَّأْنَا ایلدی بیزاریغ قیلدوق
بیزالیک سنینگ سارغه الاردین واولجه دین آلار اختیارایتیب دور لار کفردین مَا كَانُوا ایوق ایردیلار آلار کیم
اولتع إِيَّانَا یعبدون بیزکا تاپنغای بلار بکیم آلار اوزنفسی هواسی نینگ تابینغای قیلورایردیلار وَقِيلَ ادْعُوا ایتور
لارکا قولارغه اوقدیکیز لار شُرَكَاءَكُمْ کیم اوزشریک لار یکیز نی یعنی آلارنی کیم بزنینگ بیله شریکیز ایتار ایردیکیز لار پس دین

تا عذاب سیزلار دین دفع قیلغای بلار فَدَعَوْهُمْ پس اوغو کمیزلار الارنی نصرت امیدی کا فَلَمْ يَسْتَجِيبُوا پس اجابت قیلما غای بلار
لَهُمْ آلارغه عجز جهتی بیله اجابت و نصرت دین وَرَأَوُا الْعَذَابَ وکورکا بلار عذاب نی تابع لار و شوع لار
لَوْ أَنَّهُمْ وآرزو ایلیکا بلار کیم کاشکی آلار کا تُوا يَهْتَدُونَ بولغا بلار ایردی کیم بول تا بقا بلار حیلهٔ بیله کیم عذاب
اوزیدین دفع قیلغا بلار ایردی یا بول تا بقان بولغا بلار ایردی حق تعا عذاب دین ایمن اولغا بلار ایردی وَيَوْمَ
يُنَادِيهِمْ ویاد قیل کو ندوزی کیم ندا قیلغای حق سبحانه تکذیب اهلی نی فَيَقُولُ پس ایتغای مَاذَا أَجَبْتُمُ الْمُرْسَلِينَ
نی جواب پیرو یکیمز لار بیبار یلیکا نلار کا سیزلار نی کیم دعوت قیلد یلار حق تعا فَعُمِّيَتْ پس یاپلور عَلَيْهِمُ الْأَنْبَاءُ
الارغه خبرلار یعنی اولجه یغمبر لارغه ایقان بولغا بلار یا اوتو تقا بلار حجت لارنی يَوْمَئِذٍ اول کو ندا بیلما کای لار
کیم نی ایتقا بلار فَهُمْ لَا يَتَسَاءَلُونَ پس الار سورما غا بلار پری پری سیدین کیم نی جواب ایتور بیزاول حجت
بیله سائل و مسئول عاجز قالغان بولغای یا دهشت و حیرت غالبی دین سورماق پروا این قیلما غا بلار فَأَمَّا مَنْ تَابَ
اما اول کیشی کیم توبه قیلغای شرک دین وَآمَنَ وایمان کیلتورکای خدای و رسول غه وَعَمِلَ صَالِحًا وقیلغای شایسته
عملی فَعَسَى أَنْ يَكُونَ پس بولغای عکیم کیراک کیم بولغای مِنَ الْمُفْلِحِينَ توتو لغلار دین وسوال وقی و اجواب دین عاجز
قالمای و قوتو لما غلیغ حضرت رسول صلی الله علیه وسلم احابی غه باغلیغ دور کیلتور و تور لار کیم عرب نیک اولوغ لاری
طعنه اورار لار ایردی کیم خدای بیکا محمد نی نبوت اوجون اختیار قیلغای کیراک ایردی کیم موندق عالی منصب
اولوغی غه مکه و طایف اهلیدین بیکای ایردی لَوْلَا نُزِّلَ هَذَا الْقُرْآنُ عَلَى رَجُلٍ مِنَ الْقَرْيَتَيْنِ عَظِيمٍ حق سبحانه
الار نیک جواب ایدی ایتی کیم وَرَبُّكَ وسنینک پروردکاریک يَخْلُقُ یارا تور مَا يَشَاءُ اولجه تیلار موجی سیزدین نی سیز
وَيَخْتَارُ وتانلار مرکیمنی تیلاسه رسالت اوجون اندق کیم حضرت مصطفی صلی الله علیه وسلم نی تانلادی مَا كَانَ یوقتور
وبولماغای لَهُمُ الْخِيَرَةُ کافرلارغه ولیدمغیره واوزکا طاعن لار دیک اختیاری اندا یعنی الارغه تیماس و تیکماس کیم نبوت
اوجون کیشینی تانلاغا بلار کیم اختیار زهامی مختار کار دیک اختیار نیک قبضه سیدا دور مرکیمنی تیلاسه تانلار و مرکیم نی تیلاسه
قاتیار دور سُبْحَانَ اللَّهِ پاک یغ خدای غه دور اندین کیشیکا انیک اختیاری نیک اوسیکا اختیاری بولغای وَتَعَالَى
وبیک راک دور خدای عَمَّا يُشْرِكُونَ اولجه دین شرک کیلتورلار تا بتغوجی لار و شریک توتارلار وَرَبُّكَ وسنینک
آفریدکاریک يَعْلَمُ بیلور مَا تُكِنُّ اولجه یا پرصدور یم الار نیک کوک راک لاری یعنی اولجه یا شورور لار یغمبر دشمن لیغی
و مومن لار کینه سیدین وَمَا يُعْلِنُونَ وبیلور اولجه آشکارا قیلور لار طعن دین نبوت و قرآن کمذیبی وَهُوَ اللَّهُ واول دور
تا بیناق سزحقی نیک خدایی لَا إِلَٰهَ سیج معبودی سزا بیله یوقتور إِلَّا هُوَ کراول له الْحَمْدُ انکا دور حمد فِي الْأُولَىٰ وَالْآخِرَةِ
بوسرای و اول سرای داکیم دنیی و عقبی نعمت لار نیک مولی سی و لدور وَلَهُ الْحُكْمُ وانکا دور اش یا یا تقلیغ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ
وانکا قاتیور لوغو کمیز دور نشور کونی دا قُلْ ایتقیل ای محمد أَرَأَيْتُمْ جون کورار سیزلار إِنْ جَعَلَ اللَّهُ اگر قیلسه خدای عَلَيْكُمُ
اللَّيْلَ سیزلار کا کیجه نی سَرْمَدًا ایلیق إِلَىٰ يَوْمِ الْقِيَامَةِ تا قیامت کونی کاجه نیک بیله کیم قویاش نی یراستیدا تو تقای یا افق
نیک نیکلار یدا حرکت بیرکای مَنْ إِلَٰهٌ کیم دور خدای غَيْرُ اللَّهِ حق خدای دین اوزکا کیم قدرت بوزیدین یَأْتِيكُمْ بِضِيَاءٍ

کیشوکای سیزلار اوجون یارو قلوغی یعنی یاروق کوندوز کیم اندا معیشت لار تیلاکیکا مشغول بوق قیلغای سیزلار أَفَلَا
تَسْمَعُونَ اشیتماس سیزلار نی موعظه نی تدبر و اعتبار قیلاغی یاله قُلْ أَرَأَيْتُمْ اتقیل نی کورا سیزلار إِنْ جَعَلَ اللَّهُ
اگر قیلسه خدای عَلَيْكُمُ النَّهَارَ سیزلارکا کوندوزنی سَرْمَدًا دایمی و پاینده اِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ تا قیامت کونی اینیک پله
کیم تویاش نی کوک نیک اورتا سیدا تو تقای یا فوق الارض بداریدا حرکت برکای مَنْ إِلَهٌ غَيْرُ اللَّهِ کیم دور خدای الدین
اوزکا کیم رحمت یولی دین یَأْتِيكُمْ بِلَيْلٍ تَسْكُنُونَ کیشوکای سیزلار اوجون کیجه کیم آرام تو تقای سیزلار فیه اندا رنج
الار نیک شغل لاری و عمل لاری دین اسراحت قیلغای سیزلارگا قدرت لار نیک اثر لارینی تفکر و استبصار کوزی بیله
وَمِنْ رَحْمَتِهِ و اوزی یا غیشلاماغی این جَعَلَ لَكُمُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ سیزلارا اوجون کیجه و کوندوزنی لِتَسْكُنُوا فِيهِ تا آرام
تو تقای سیزلار وَلِتَبْتَغُوا و تا ایستاکای سیزلار کوندوز دا مِنْ فَضْلِهِ خدای روزی دین کیم اودی نیک فضلی یله
مقرر قیلیب دور وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ و شاید کیم سیزلار شکر قیلغای سیزلار خدای غه تون و کون نعمتی غه وَيَوْمَ
يُنَادِيهِمْ و یا دقیل کوندوزنی کیم ندا قیلغای خدای بت تا بینغوچی لارنی بوندا اینیک تکراری تفریع دین سونک تفریع
دور فَيَقُولُ پس ایتغای أَيْنَ قایدا دور لار شُرَكَائِيَ منیک شریک لاریم الَّذِينَ آلار کیم كُنْتُمْ تَزْعُمُونَ بارایر دیکسز
لار کیم کان ایتور ایر دیکسز لاوکیم منیک شریکیم دور لار و یا لغان ایتور ایر دیکسز لار وَنَزَعْنَا و جقارور بز مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ
هر کروهی دین شَهِيدًا تا نوغی آلار نیک سوزی و کرداری غه یعنی پیغمبر لارنی تا نو قلوق قه کیشور و رَبِّزْ فَقُلْنَا هَاتُوا
پس ایتور بز امت لار غه کیم کیشور و دیکسز لار بُرْهَانَكُمْ حجت یا رلیغمزنی کیم یاردور شریک و تکذیب دا فَعَلِمُوا ایس بیلکا یا
اول وقت أَنَّ الْحَقَّ لِلَّهِ اولکیم راست لیغ یا عبادت یا توحید یا حجت خدای غه دور وَضَلَّ عَنْهُمْ و یتکای الار دین
مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ اولجه یار ایر دیلار کیم تو قورایر دیلار یا طل سوز لار یدین یا شفاعت امیدی کیم بت لار غه تو تار
ایر دیلار إِنَّ قَارُونَ درست بوق یله کیم قارون كَانَ مِنْ قَوْمِ مُوسَى یاراتیدی موسی قومی دین علیه السلم ثعلبی ایتور
موسی نیک عمی ایردی و ایتیب دور اول موسی نیک خواهر زاد سی ایردی و اصح اولدور کیم موسی عمی نیک اوغلی ایردی
کیم قارون نیک اتاسی یصهر بن قاهث دور و موسی نیک اتاسی عمران بن قاهث و قاهث لاوی بن یعقوب علیه السلم
اولادی دین و قارون نی صورت نیک خوب لوغی و طلعت نیک زیبا لیغی نیک غایتی دین مُنَوَّرَ او قورایر دیلار و
توریه قاراتی دا نی اسرائیل نیک اقرا ایردی و سبعین رجلا دین بری اول ور و اختیار اتیلکان تمیش کیشی دین
بری اولدور فَقَرَ و احتیاج زاهید اکحک کومول لوک و خلق کیشی امیدی مین کیم مال بوزا لکا قودیدی اینیک حالی اوزکا
بولدی فَبَغَى پس تکبر قیلدی دار تو قلوق ایستادی عَلَيْهِمْ موسی علیه السلم قومی دین و تیلادی کیم یاردم اینیک حکمی آستیدا
بولغای لار وَآتَيْنَاهُ و عطا قیلدوق بز انکا مِنَ الْكُنُوزِ کنج لاردین یعنی سغیل غان مال مَا إِنَّ مَفَاتِحَهُ اولجه اینیک
کلیدی یعنی اینیک کومار اکلیک لَتَنُوءُ مرانه اغیرلیق قیلور ایدی بِالْعُصْبَةِ کروهی کیشیلار کا أُولِي الْقُوَّةِ توانا یغ
ایکا لاری عصبه جماعتی بولغا یلار اون دین فیرق غاصه و امام فرا اتیب دور کیم موندا مراد فیرق تن دور لار کیم اینیک کنج لاری
اینیک کلید لاری نی تارتا ایر دیلار و کشاف دا مذکور دور کیم آلتمش خچیر اینیک خزینه لاری کلید لاری نی تارتا ایر دیلار

أَفَلَا تَبْصُرُونَ
ایاکور میسزلار

مرخزینه غه کلیدی ایردی وسیج کلیدی بارماغی دین آرتوق ایرماس ایردی وحیوانات نیک تری سیدین یاساب
ایرماس ایلار تا یا تکلیل بولغای والله تعالی اعلم ایتیب دور کیم مراد کلید لار دین مال لار نیک عالاری دور اول تورت یوز
میک میک وقیرق میک انبان ایردی تورلا آلتون کومیشدین اذ قال الله یا قیل کیم ایتی لار قارون غه قومه انک
قومی یعنی مومن لار آلار دین نصیحت لیوی بله ایتی لار ای قارون لا تفرح شاد بیغ قیلما غیل دینی مالیغه ان الله درستلیق
بله کیم خدای لا یحب الفرحین فرح قیلغوچی لار نی کیم دینی بله کیم حق نیک دشمن تورغای دور وابتغ وطلب قیلغیل
یعنی ناصح لار سوزینی سوکلی دور کیم قارون غه ایتی لار ایستاکیل وایلیک کا کیلتورگیل فیما آتیک الله اولجه دا عطا
قیلیب دور سنکا خدای الدار الآخرة اوزکا سرای دار یعنی صرف قیلغیل اوزمال لارنگ نی خدای یولیدا وسیله
قیلغیل آنی اول جهان توال نیک حصولی غه ولا تنس دا اونوتما غیل نصیبک من الدنیا اوز بهرنگ نی دنیا مالی دین یعنی سینیک
نصیبنگ رحلت وقتی دا بو جهان دین کفنی بولغوسیدور پس اول حال دین سا غبش قیل ومال ومنالغه مغرور بولما غیل
وابتب دور لار اونوتما غیل اوز بهرنگ نی یعنی اولمقدار بله مال دین کیم سنکا کفایت بولغای سینده قیل واحسن
وایخشی لیغ کورسات خدای نیک بنده لار یکا کما احسن الله ایخشی لیغ قیلیب دور خدای دعوت مبارت اور
الیک سنینگ سار یغه ولا تبغ الفساد وایستاکیل تباه کاریغ جو رایتما کلیک بله دکبر فی الارض برما ان الله
درست لوق بله کیم خدای لا یحب المفسدین دوست توتماس بوزوقلوق قیلغوچی لار نی کیم دنیا بله اوکونور لار دولوغ
لوق کورسا تا کلیک قیلور لار قال انما اوتیته مومندین اوزکا یوقتور کیم هر ایب مین
بومال غه یعنی منکا هر ایب دور لار علی علم عندی دانشی بله کیم منینگ قاشیم دا دور یعنی توریه علی کیم مین بنی اسرائیل نینگ اعلی
مین اینیک بله یا تجارت و دهقان لیغ واوزکا کسب لار علی یا دانا ایردی یوسف علی نبینا وعلیه السلام کیچ لاری یکا وآنی کوتار
ایردی وابتیب دور لار مراد کیما علی دور کیم موسی علیه السلام اوزی نیک خواهر غه اور کا غیب ایردی واول قارون غه تعلیم
بیردی او لم یعلم دا بیلمادی قارون یعنی بیلیب ایردی وتوریه دا اوقوب وسوزلاردین اشیتیب ایردی ان الله
دوکیم خدای قد اهلک درست لوق بله کیم ملاک قیلیب دور من قبله قارون دینی بورون من القرون اوزکار لار
اصلی دین من هو اشد بنه کیشی نی کیم اول قائق راق ایردی قارون دین قوة توانا لیغ بوزدین واکثر جمعا
دکوبراک مال یغاق بوزدین وسوز نیک مختصری دکیم یکا قارون شدت مطبوعت ومال کوبراکی کا یکا مغرور بولغای با وجود
دوکیم بیلور کیم اندین قوی راق وغنی راق کی ملاک قیلیب بز پس تورتوما ق بوزدین ایتور ولا یسال وسورولماغو
لار عن ذنوبهم المجرمون اوزی نیک بازوق لاری دین یا زوقلوق لار یعنی مشرک لار کیم الار نیک بیماسی بله تا نو
غوسیدور لار یعرف المجرمون بسیماهم یا الار غه استفهام سوالی بولغوسیدور کیم حق تعالی مطلع دور انکا یا معاطبه سوالی بولماکا
اینیک اوجون کیم حساب سیز تموغ قه بار غوسیدور لار فخرج پس چقیب کیلدی قارون شتنه کونی علی قومه اوزی نیک قومینه
فی زینته اوزی نیک آرایشی بله آنی خبیر غه التون ایکاری بار امیدی ینیب ارغوانی تون کیمیب وتورت میک کیشی
بوصفت بله اینیک بیلا آکلانیب وکشاف دا دور کیم توقسان میک کیشی کیم بار جه سی نیک معتبر توتی بار ایردیلار اینیک بیلا

آملاندیلار وکیشیلارانداین بورون معصفر رنگین کورماییدور ایه دیلار وموضع دا کیلتورو بتورکیم منینگ کنزنگ اینگ بیله
ایه دیلار آق فخیر لار بیله آلتون ایکار وارغوانی تون وآق اوتوک لار بیله جون قارون بودیه بیله قوم ارا سیغه
کیردی قَالَ الَّذِينَ ایتی لار آلارکیم يُرِيدُونَ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا تیلارایه دیلار دنیی نینگ زندگان لیغینی والنگارا غایه دیلار
يٰا لَيْتَ لَنَا ای کاشکی بولغای ایردی بیزلارکا مال دنیی مِثْلَ مٰا اُوتِيَ اولجه غه اوخشاش کیم بوغلیب دورلار قارون غه
اِنَّهُ درست بوق بیله کیم اول لَذُو حَظٍّ عَظِيمٍ اولوغ بهره نیک ایگاسیدور دینی دیندا وَقَالَ الَّذِينَ وایتی لار آلارکیم
اُوتُوا الْعِلْمَ بوغلیب ایه دیلار آلارغه علم آفرت حال لاریغه یادانا ایه دیلار قناعت برکتی وتوکل عزتیغه یوشع وانینگ
اصحابی دیگ وَيْلَكُمْ وای سیزلارکا ای دینی تیلاکوچی لار ثَوٰابُ اللّٰهِ خدای نینگ یاداشی آفرت دا خَيْرٌ یخشی راق دور
دنیی مال لاردین لِمَنْ آمَنَ کیشیکا کیم ایمان کیلتورکای خدانی وپیغمبرغه وَعَمِلَ صَالِحًا وقیلغای یخشی عمل وَلَا يُلَقّٰىهَا
وتلقین قیلماغوسیدورلار بوکلمه کیم عالم لارایتی لاریتی کونکول وتیل کا برماکوسیدورلار اِلَّا الصّٰابِرُونَ کم صبر قیلغوچی
لارغه طاعت غه یامعصیت دین صبر لیغ بولغایلار وایتب دورلار توفیق برماکا یلارصالحه عمل لاریگ مباشرتین
کم صابرلارغه کیلتورو بتورلارکیم قارون لعنة الله موسی وهارون علیهما السلم حقد وحسدی تمام ایردی انداق کیم برکون
موسی غه ایتی کیم سین رسالت ایلیتنگ مدح هرون غه یتی سین منصب بیریلیب قونجه صبر قیلماین القصه دایم موسی علیه السلم
اینه اسنیگ یوکنی دا ایردی تاوقی کیم زکوة حکمی اندی انیگ بیله کیم مال دنیی دین اوتی دین برمن یامال نیگ تورت دین
برمن برماک کیراک ایدی موسی آلهی فرمانی بیله انیگ بیله صلح قیلدی کیم مینگ دینار دین بردینار زکوة برکای قارون
حساب قیلدی کوب میللی حقتی قرنجیغ وخسیس لیغ انیگ بولینی توتوب جمعی بنی اسرایل دین تیلادی وایتی هرنی موسی
ایتی وزمان ایلیتکنر لار بوزمان تیلارکیم مال لارنی سیزلاردین آلغای ایتی لارسین اولوغ منیرسین نی بویورورسین
ایتی تیلارنگ کیم آنی قوم نینگ ارا سیدا رهوا قیلغای مین تا اوزکا کیشی انیگ سوزین الشیماکای پس فاجر چاتونی
اکیم تنبیر داکیلتورو بتورکیم انیگ آنی سنبرا ایردی تیلاب انکی همیان یارماق بردی مقرر قیلدی کیم تا غلاخاص وعام حاضر
بولغان بردا اوتارقیلغای کیم موسی نینگ بیله زنا قیلیب دور اوزکا کون کیم موسی علیه السلم امرلاروبنی لار اثنا سیدا ایتورایردی
کیم مرکیم اوغورلوق قیلسه ایلیکینی کیسا ریز ومرکیم زنا قیلسه اگرمحصن دین اوزکا بولغای قتی اوبار ریز ومحصن نی سنگسار
قیلورلر قارون قوبتی کیم اگر بارچه سین بولسانگ ایتی اگرچه سین بولسانگ قارون ایتی بنی اسرایل کمان ایلیتورلار کیم سین
اغلانه خاتون بیله زنا قیلیب سین موسی ایتی معاذ الله آنی حاضر قیلینگیز لار شنبرا مجلس غه کیلدی موسی ایتی ای خاتون
سنگی آنت برورسین خدای بیله کیم درباغی یارددی وتوریه نی توبان میبار یب تورکیم راست ایتیل خاتون ایتی آلهی بیلینی
تا یب ایتی یاکلیم الله قارون انکی همیان یارماق رشوت بنگا برددی تا سنیگ حقینگدا افتری قیلغای مین ومین اوزبارزه قلوق
لاردیمان قیلغ لاریم بیله نینگ خوشلاغای مین کیم سنگا تهمت قیلغای مین ومونه اول انکی همیان قارون نینگ مهری بیله منینگ
بیله دور بنی اسرائیل قارون نینگ مهرینی کوردیلار وانیگ بکری بارچه غه روشن بولدی موسی علیه السلم یوزتوراق قه قویوب
قارون دین شکایت قیلدی وخطاب یتی کیم یرنی سنینگ فرمانینگدا قیلدوق بویورتیل یرنی تیلارسین موسی ایتی ای قوم مین قارون غه

بحور

مبعوث مین انداق کیم فرعون غه مرکیم قارون بیله دورکیراک کیم برکا قرارتا بقای و مرکیم منینگ بیله دورکیراک قیراق قه
بارغای بارجه بنی اسرائیل اول مجلس دین کناره توتی لار کمرا کبی کیشی کیم قارون بیله قالدیلار و موسی علیه السلم برکا
خطاب قیلدی کیم تو تقیل آلارنی برآلارنینگ ایاق لارینی تا آشوق قه توتی و آلارزاری بیغ قیلا باشلاب مان
تیلا دیلار برکا تیمادی و موسی علیه السلم آیتی خذ بیهم یعنی توت الارنی القصه تیز وبیل و بویون غاجه برکا توبان اردیلار
والارنینگ زاری و استغاثه سی موسی نینگ کولکلی و اثر قیلمادی تا برآلارنی توکال توتی و تضرع لارینگ کوباکی
دا بارد و رکیم حضرت موسی علیه السلم غه خطاب بتی کیم تمیش تا قارون دانینگ یارلاری فریاد قیلدیلار الار
نینگ فریاد یغه تیمادینگ و رحم ایتمادینگ عزت وجلالیم بیله کیم اگر برتا کامینی او قومسه ایردی لار قبول قیلور
ایردیم القصه قارون برپوتکا ندین سونگ بنی اسرائیل نینگ ناوان لاری برپری کا ایتی لار کیم موسی دعا
قیلدی تا قارون برکا توبان بارغای دانینگ کنج لارین و متاع لارینی تصرف قیلغای موسی علیه السلم دعا قیلدی
تا حق سبحانه سرا دانینگ کنج لیک ایو لارینی دافی برکا توبان ایتکای انداق کیم انبور فخسفنا پس توبان ایتوک
بِهٖ وَبِدَارِهِ الْاَرْضَ قارون دانینگ سرابین برکا باردی صاحب لباب تیب دورکون قارون اولا بویی نینگ
تیکی جه مال و ایوی بیله برکا کومان بارورلار وصور نقی غلا ایتینگ توبانکی برکا تیکوسیدور فما کَانَ پس یوق امدی
لَهٗ قارون غه مِنْ فِئَةٍ مسیح کروهی بارلار دین کیم اول وقت دا یَنْصُرُونَهٗ یاری برکای لار ایردی انکا مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ
خدای دین اوزکا وَمَا كَانَ ویوق ایردی مِنَ الْمُنْتَصِرِيْنَ تیغوجی لار دین عذاب نی اوزی دین یعنی نه کیشی عذاب الغه بین
تیدی و نه اوزین تیماق بولدورا آلدی وَاَصْبَحَ الَّذِيْنَ تَمَنَّوْا و تانگ آتور دیلار آلارکیم آرزو ایتور ایدیلار
مکانَهٗ اینگ منزلتی وجای نکا بِالْاَمْسِ تو نوکون یعنی آرزو ایلیگوچی لار قایتی لار آنی برا و تیلگا ندین سونگ کیلیوچی لار
صلاح غه يَقُوْلُوْنَ ایتور ایدیلار مرپری اوزکا وَيْكَاَنَّ اللّٰهَ وَيْكَ وَيْكَ معنی سی بیله بولغای و اعلم مضمر دور یعنی
دا ای سنکا یکلیل او لکیم يَبْسُطُ الرِّزْقَ کیتک قیلور اوزی نی لِمَنْ يَّشَآءُ مرکیم او چون تیلاسه مِنْ عِبَادِهٖ اوزی نینگ
بنده لارینگا نه کرامتی بیله کیم بسط مقتضا سی بولغای بل صرف ارادت بیله وَيَقْدِرُ وتار قیلور مرکیمکا تیلاسه نه فتی بیله کیم قبض
تقاضا سین قیلور بحکم مشیت مقتضا سی بیله لَوْلَآ اَنْ مَّنَّ اللّٰهُ اگر نه اول بولور ایردی کیم خدای منت قویدی عَلَيْنَا برکا و بیزکا
بیزمادی انینگ دنیا سیدین بیزنینگ آرزو قیلغانیمیز ایردی لَخَسَفَ بِنَا مرانینه برکا توبان ایتور ایردی بیزنی و خصوص
معلوم بیله او قور یعنی بیزنی برکا توبان ایتور ایردی وَيْكَاَنَّهٗ وی متدم کلمه سی دور وکَاَنَّ تشبیه او چون ولباب دا
تبزی دین نقل قیلور کیم ویکان نینگ بارجه سی الم تعلم و الم تر معنیسی بیله دور یعنی بیلماس سین وکورماس سین او کیم
لَا يُفْلِحُ الْكٰفِرُوْنَ قوتو لما قلیغ تا جاسلار عذاب دین ایمان کیلتورماکا نلار یاکا نعمت لار یاکذب قیلغانلار
تِلْكَ الدَّارُ الْاٰخِرَةُ اول اوزکا سرای غه کیم ایشیتیب وبیلیب سین مراد جنت دور نَجْعَلُهَا یاساب بیزآنی
لِلَّذِيْنَ الار او چون کیم لَا يُرِيْدُوْنَ تیلاماس لار عُلُوًّا ایپک لیک وکبر فِي الْاَرْضِ یردا نینگ ایلکا وَلَا
فَسَادًا و نه تباه کاریغ وستم کیشیلارکا انداق کیم قارون تیلادی وَالْعَاقِبَةُ ویخشی عاقبت لِلْمُتَّقِيْنَ

پرستیکار لارغه دور صاحب بحر ایتب دور کیم رضا تینک سرای جاعتی غه دور مقدسه روح لارغه یعنی آریلغان
نفسانیت صفاتی تینک جیرک لار دین کیم بشریت یری لار دا بیک لیک تیلاکوچی بولما غای لار فرعونی وجبابره
نفس لار دیک بوزوقلوق ایستاماکای لار یعنی نظر فی حضرت حق تعالی اوزکای دین کوتاریب التفات هیچ کیشیکا وهیچ نیمه کا
قیلما غای لار وملک وملکوت عالمینی مالک الملک تصرفی غه قویغای لار تا ملکیت ومالکیت کا سرتصرفی کیم کون ومکاندا
تیلاسه قیلور وآلارغه انکا اعتراض تیلی بولما غای مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ هرکیم کیلتورسه یخشی خصلتی یا معرفتی ربانی
توحیدی غه یا طاعت اخلاص بیله فله پس انکا دور خَيْرٌ یخشی یعنی منها اول خصلت دین یا طاعت یا معرفت یا هرکیم
کیلتورسه یخشی لیغ دینا دا انکا بولغای یخشی راق اندین آخرت دا وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ وهرکیم کیلتورسه یامانلیغ
شرک وتکذیب دیک فَلَا يُجْزَى الَّذِينَ پس جزا بیرلماکای لار آلارکیم عَمِلُوا السَّيِّئَاتِ قیلدیلار یامانلیغ لارنی الَّا
مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ مگراول نیمه کیم یارادیلار دنی دا کیم اتیارایه دیلار آیه تینک ظاهری یل دور انکا کیم یخشی لیغ قوشاق
آندین یخشی راق بولغوسیدور وسیئه تینک دیک ومظهر وضعی مضمر موضعی دا یمان ایشلیک لارحالی تینک
تقبیحی اوچون دورسیئه اشنادی مگراری بیله آلارغه وبوصورت تینک فایده سی عاقل لارانزجاری سیات ارتکابی دور
کیلتورو بتور لارکیم چون حضرت رسول صلی الله علیه وسلم هجرت ذمانیدا جحفه غه متی کعبه حرمی تینک شوقی وتوقان یری تینک
آرزوسی انیک مبارک باطنی دا ظاهر بولدی جبریل علیه السلام بوآیه بیله اینب کیلدی کیم اِنَّ الَّذِي فَرَضَ درستلیق بیله اول
کیم فرض قیلیب دور عَلَيْكَ الْقُرْآنَ سنکا قرآن تینکورماک کا یا عمل تینک بیله لَرَادُّكَ هرانیه سینک قاتارغه جونک دور
اِلَى مَعَادٍ قایتور یرکا یعنی مکه واتور لار بوکمه فتحی تینک وعده سی ایردی وبعضی تینک قاشیدا معاد جنت دور دیماویلمات
کاشیدا کیلتورو بتور کیم معاد فنا فی الله احدیتی ذات دا وبقا بالله تحقق مقامیدا بارچه صفات بیله ومشهر سالک کا موندار
مینه بَدَا والیه یعود دوسری روشن بولور قُلْ اتیقیل ای محمد رَبِّي منینک پروردکاریم اَعْلَمُ دانا راق دور مَنْ جَاءَ
بِالْهُدَى کیشیکا کیم کیلتورکای توزبول یا توحید یا قرآن دا ول سن مین وَمَنْ هُوَ واول کیشی کا اول فِي ضَلَالٍ
مُبِينٍ موجدا بول آزماقدا دور منینک منکرلاریم دیک وَمَا كُنْتَ تَرْجُوا ویوق ایردیک سین کیم امید توقان بولغای
اَنْ يُلْقَى اِلَيْكَ الْكِتَابُ اولکیم میارلیکای سنکا قرآن پس یز میارماد وک سنکا کتاب نی اِلَّا رَحْمَةً کمرحمتدین غیشلاماق
جهتی کا مِنْ رَبِّكَ سنینک آزیدکاریک دین سنکا فَلَا تَكُونَنَّ پس بولما غیل ظَهِيرًا هم ارکی دیار لِلْكَافِرِينَ
ایمان کیلتورماکا لارکا یعنی مدارا قیلما غیل آلارغه وآلار منینک تیلاکا نبی اجابت قیلما غیل وَلَا يَصُدُّنَّكَ وکراک
کیم قایتارماغای لار سینی عَنْ آيَاتِ اللَّهِ خدای آیه لاری تینک اوقوماغی دین وعمل قیلماق اینک بیله بَعْدَ اِذْ اُنْزِلَتْ
اِلَيْكَ اندین سونکا کیم اینب کیلیب دورسنکا وَادْعُ واوقوغیل خلق نی اِلَى رَبِّكَ اوزپروردکاریک تینک عبادتی سارغه
وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُشْرِكِينَ وبولما غیل شرک کیلتورکوچی لار دین وَلَا تَدْعُ واوقوماغیل مَعَ اللَّهِ حق خدای بیله
اِلٰهًا آخَرَ اوزکا خدایی نی اینک اوچون کیم لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ یوقتور سیچ خدای اوقوماق سزاوار یغی کمر اول مخاطب
بوآیه لارذات حضرت پیغمبر دورصلی الله علیه وسلم ومراد امتی دورلار وخطاب فایده سی اول حضرت قه مشرک لارطرفی تینک

وَادْعُ

اوزناکی دور انیک سوانفسی دین آلار پله کُلُّ شَیْءٍ بارچه نیا هَالِکٌ فانی دور اِلَّا وَجْهَهُ کرچی سبحانه نیک ذاتی یا بارچه
عملار باطل دور کرانیک بیله وجه الله تیلاکا بلار لَهُ الْحُکْمُ انگا دور وزمان وَاِلَیْهِ تُرْجَعُونَ وانیک ساریغه قایتوکیز
دورلار مکافات اوجون بعض محق لار قاشیدا اول دور کیم چون حقیقتی موجود دیوقتور الاحق سبحانه پس حقیقت بولدین
انیک ماسوی سی فانی بولغای لار صاحب کشف الاسرار بوآیه نیک تفسیرین حضرت شیخ الاسلام قدس سره این مثل قیلور
کیم تی کیشدین سنگا وسندین کیشیگا بارچه سین سین دیس اَلَا کُلُّ شَیْءٍ مَا خَلَا اللّٰهَ بَاطِلًا
علایق منقطع دور وعوایق مرتفع رسوم باطل دور واسباب مضمحل حد دور مستلاشی وخلایق فانی وحق یکتا واوزلرین بیله
باقی عوارف شرحی وا مذکور دور کیم ایتادی یمک تامعلوم بولغای کیم بارچه نیه لار نیک وجودی انیک وجودی ابوکون
مالک دور وبوحال شاهه سی نیک حواله سی آنگلاغ محجوب لار حقی وا دور یومٌ یَرَوْنَهُ بَعِیْدًا وَنَرَاهُ قَرِیْبًا

سورة العنکبوت وهی تسع وستون آیه

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

الٓمٓ حروف مقطعه خلق نیک عاجز قیلماق اوچون دور تا بیلگا بلار کیم کیشیکا بوکتاب نیک حقیقت لاریغه دلیل بوقتور
وسبح کامل نیک عقلی بوکلام نیک مرتبه سی کنهی دین آگاه ایماس وبوسوره اولی نیک حرفی وا ایتیب دورلار الف اشارت
الله اسمی غه دور ولام ومیم مجیده لطیفه ایتورکیم الله مین مین نیک طاعتیم غه یوز کیلتورکیل لطیف مین مین اخلاص عبادت
وا قیلغا مجید مین مین اوزکا لار نیک بزرگی نی مسلم توتما اَحَسِبَ النَّاسُ آیا ساغینه بلارکیشیلار اَنْ یُتْرَکُوا کیم
قویولغای لار اَنْ یَقُوْلُوْا انیک بیله کیم ایتیا بلار آمَنَّا ایمان کیلتوردوک بیز یعنی ساغینوملار کیم یالغوز آمنا قولی بیله
انیک آلار دین قایتیار غا بلار وَهُمْ لَا یُفْتَنُوْنَ وحال اوکیم سینان غوچی بولا غا بلار امر لاکو نهی لار یا میتلا بولا غا بلار
نفس مال وا یا امتحان قیلما غا بلار آلار نی موجب وجها بیله وانیک اشالی بوآیه جهی مسلمان نیک شانیده اوکیم مکه وا ایردیلار
وآلار غه هجرت ویارلیغ وایولاری دین دشوار کیلور ایدی ومهاجرلار مدینه دین آلار غه پیغام یبرور ایردیلار کیم سیزلار نیک
اسلامیکیز، وام کیم کافرلار یانیدا بولغای سیزلار تمام یوقتور بعضی هجرت نبی کا جهیب کیلدیلار ومشرک لار آگاه اولوب
آلار نی یولدین قایتاردیلار رحمت سبحانه آلار نیک تسلیه سی اوچون بیبارودی کیم تصور قیلماق کیراک بلا تارتما غنی بیله دوستلوق
دعوسی درست بولغای واصح اولدوکیم بهیج کیم خربن خطاب رضی الله عنه مولاسی ایردی بدر کونی عمار حضرتلاری نیک یاردمی
بیله شهید بولدی وحضرت رسول صلی الله علیه وسلم مبارک لفظی غه اولی کیم شهید لار نیک ایلکاری بورکوچی سی توحید اهلی
نیک اولی بولغوسیدور دانا ورتا مجمع قوتی دین کوب جمع وفوج قیلدیلار رحمت سبحانه آیه بیبارودی کیم ایمان امتحان ابتلا و
امتحان سیزایشین ایلکاری بارماس وَلَقَدْ فَتَنَّا درست لوح بیله کیم بز امتحان قیلدوق وَلِیَعْلَمَنَّ الَّذِیْنَ
مِنْ قَبْلِهِمْ آلار نی کیم بومومن لار نیک بورون ایردیلار یعنی بوصورت بارچه امت لارغه واقع دور ومرسل نیک
دعوسی نیک تصدیغی بلامحکی وا سنیاب دورلار فَلَیَعْلَمَنَّ اللّٰهُ پس ظاهر قیلور خدای الَّذِیْنَ صَدَقُوْا آلارغه کیم راست ایتدی
ایمان دعوی سیدا وَلَیَعْلَمَنَّ الْکَاذِبِیْنَ وآیرور بیز یالغان ایتقوچی لار نی دیا یکورساتور بیز بوایکی کروه نی خلق ته
یاجزا بیرور آلارغه اولجه بیله بلور آلار نیک صدق وکذبی دین اَمْ حَسِبَ الَّذِیْنَ یعکیم ساغینور لار آلار کیم یَعْمَلُوْنَ السَّیِّاٰتِ

قیلورلار یا تابع لار کفر و معاصی یک آن یَسْبِقُونَا اولکیم ایلکاری یک توتقای بیزنی عاجز قیلغای یا رجزاپر یا کدین
الارنیک یا یلیغی غه سَاءَ مَا یَحْکُمُونَ یان حکمی دور اول کیم قیلورلار فتوحات دامذکور دور کیم آیا سا غینورلار یا
یا زوقلوق لار کیم اوزی نیک سیئه لاری بیله مغفرت و میتک رحیم شمولیغه ایلکاری یک توتقای لار بو حکم بهسندیده
دور اینک اوجون کیم میتک رحیم ایلکاری یک توتبور الارنیک یازوق لاریغه کیم غضب موجبی بولغای
مَنْ کَانَ یَرْجُوا سرکیم بولغای کیم امید توتقای لِقَاءَ اللّٰهِ خدای نیک لقاسینی جنت دا یا میتاک نی اکهی ثوابیغه
وایتیب دورلار سرکیم قورق سه قیامت دین اینک عرضی خدای غه کیراک طیار بولسون فَاِنَّ اَجَلَ اللّٰهِ پس درست بوق
بیله کیم خدای مقرر قیلیب دور لقا یا جزا اوجون لَآتٍ سرا ینه کیلکوچی دور وَهُوَ السَّمِیعُ و اولدور ایشیتکوچی بنده
لارنیک سوزینی الْعَلِیمُ و دانا الارنیک ضمیرلاری وسرلاریغه وَمَنْ جَاهَدَ و سرکیم جهاد قیلسه کافرلار یلیغ غدار
نفس نیک هواسی بیله فَاِنَّمَا یُجَاهِدُ پس موندین اوزکا یوصور کیم جهاد قیلور لِنَفْسِهِ اوزی اوجون کیم اینک ثوابی
انکا قایتوچی دور اِنَّ اللّٰهَ درست بوق بیله کیم خدای لَغَنِیٌّ سرا ینه بی نیاز دور عَنِ الْعَالَمِینَ عالملار اینک طاعت
لاری و مجاهده لاری دین و عبادو تکلیفی عبادت لارغه آلارنیک حال لاری نیک صلاحی اوجون وَالَّذِینَ آمَنُوا
وآلار کیم ایمان کیلتور دیلار وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ و قیلدیلار یخشی عمل لار لَنُکَفِّرَنَّ سرا ینه محو قیلور بیز عَنْهُمْ الارندین
سَیِّاٰتِهِمْ الارنیک یامنع لارینی وَلَنَجْزِیَنَّهُمْ و سرا ینه جزا بیرور بیز الارغه اَحْسَنَ الَّذِی یخشی راق
علی غه اولکیم کَانُوا یَعْمَلُونَ بارایر دیلار کیم قیلورایر دیلار یعنی توحید نی کیم الارنیک علی نیک یخشی راغی
دور جزا بیرور بیز قالغان عمل لاریغه اینک بیله کیم فضیلت دا اینک تینکی ایماستور مول قیاس بیله یا داش
بیرور بیز الارغه یخشی راق وکوپراک الارنیک عمل لاریدین بیرکا اون وآرتوق تا یعنی یوز کا جه اینک اوجون کیم
محتاج دور لار دین بی نیاز کیلتور دیلار کیم جون سعد ابی وقاص رضی الله عنه اسلام دولتی غه سرافراز بولدی اینک
اناسی حمنه بنت ابی سفیان آنت اچتی کیم تو یا ایشمین دین کو لاکا یارماس مین دین دونی دین اینک بیله زندکانی بیلغ مدتا بقی
بیماکای مین تا سین محمد دینی دین کیم اختیار قیلیب سین بزار بولماغای سین سعد صورت حال نی حضرت رسول صلی الله علیه
وسلم عرضیغه یتکوردی و بو آیه نازل بولدی وَوَصَّیْنَا الْاِنْسَانَ و امر قیلیب بزآدمی غه بِوَالِدَیْهِ اینک اتا و اناسی غه
حُسْنًا یخشی لیغی یعنی خلق کیم صرف یخشی یبغ بولغای وَاِنْ جَاهَدَاکَ اکر سعی کورسا لکای لار اناواتا واد روش
قیلغا یارسنیک بیله لِتُشْرِکَ بِی تا شرک کیلتورکای سین منکا وشریک توتقای سین مَا لَیْسَ اول نیمه نی کیم یوقتور
لَکَ سنکا بیله اینک اولوهیتی غه عِلْمٌ بیلما کی تعبیر قیلدی اولوهیت نفی دین علم نفی غه اینک بیله یعنی اکر اناواتا سنکا
تکلیف قیلسالار اینک بیله کیم شریک توتقای سین منیک اوجون نیمه نی واینک اولوهیتین بیلماکای سین دونی اولوهیت
اولوهیت ثابت یوقتور سندین اوزکا فَلَا تُطِعْهُمَا پس الارنیک زنهار مین الیتما کیم مخلوق اطاعتی خالق معصیتی دا
روا یوقتور اِلَیَّ منیک مجازائیم سار یغه دور مَرْجِعُکُمْ سنیلارنیک قایتیا غیکیز مومن و مشرک ابرار و عاق
دین فَاُنَبِّئُکُمْ دیس اکاه قیلایم سیزلارنی جزا بیرورومی دا بِمَا کُنْتُمْ تَعْمَلُونَ اولجه بیله بارسیزلار کیم قیلور

سیز لار و الَّذِینَ آمَنُوا و آلار کیم ایمان کیلتور دیلار کفر دین سونگ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ و قیلد یلار شایسته ایشلار
فساد دین سونگ لَنُدْخِلَنَّهُمْ مرا یه داخل قیلور بیز آلار نی فِي الصَّالِحِينَ یخشی لار نیک زمره سیدا یا کیرگوزوب
بیز آلار نیک کیرار یر یدا کیم اوجاق دور وَمِنَ النَّاسِ و کیشیلار دین مَنْ یَقُولُ کیشی یا ردور کیم ایتور آمَنَّا بِاللَّهِ
ایمان کیلتوردوک بیز خدای عزّ مرا دمنافق لار دور لار یا قوی ضعیف الایمان کیم ایتور ایر دیلار کیم ایمان بیز یا ردور
فَإِذَا أُوذِيَ پس چون ایذا قیلنغای فِي اللَّهِ خدای یولیدا انیک دینی نیک سببی یله یعنی چون کافر لار انی قیلور لار عذاب
جَعَلَ ایور ور یعنی تو تار و ساتار فِتْنَةَ النَّاسِ کیشیلار نیک رنج و عذابی نی كَعَذَابِ اللَّهِ خدای نیک عذابی
دیک یعنی ایمان نی ترکین قیلور خلق عذابی نیک خوفی دین انداق کیم کفر نی قویاق کیرا ک خدای عذابی نیک خوفی
دین وَلَئِنْ جَاءَ و اگر کیلسه نَصْرٌ مِنْ رَبِّكَ یاری سنینگ پروردگار نیک قاشیدین یعنی فتحی و غنیمتی لَيَقُولُنَّ
مرا یه ایتور لار اِنَّا درستکی یله بِزْ كُنَّا مَعَكُمْ بیز سیز لار یله دین وقت دا پس بیز لار نی غنیمت دا شریک
قیلینگیز لار أَوَلَيْسَ اللَّهُ پس یوقمور بِأَعْلَمَ کو انا راق بارچه دانا لار دین بِمَا فِي صُدُورِ الْعَالَمِينَ اولجه یله عالم لار نیک
کو نگل لار ی دا بار دور اخلاص صفاتی و نفاق کدورتی دین وَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ و مرا یه یلور خدای الَّذِينَ آمَنُوا آلار نی کیم ایمان
کیلتور و یتور لار کو کمول یله وَلَيَعْلَمَنَّ الْمُنَافِقِينَ و یلور منافق لار نی و آلار نی دینی دا ایر غوسیدور بسلاقیا ماق
و سینا ماق یله بلا دا کیم محنت و مشقت یله ایر لار نیک جوهری نا نیلور انداق کیم اوت یله آلتون کومیش عیاری
معلوم بولور لباب دا کیلتور و یتور کیم ابوسفیان و امیّة بن خلف عمر خطاب رضی الله عنه مرتضی علی رضی الله عنهما غه ایتی لار کیم یا کمی
دین دین یوز ایور و کنیز و انا لار نیک ایکی یولین قویا کمیز لار دا کرانا لار دینی نیک اقامتی دا یا زوئی بولسه بیز
آنی کو تار الیک و سیز لار نی یا زوق یولی نیک اوستیدا قویا لیک حق سبحانه ایتی کیم وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا
دا ینی لار آلار کیم ایمان کیلتور ما دیلار لِلَّذِينَ آمَنُوا آلار غه کیم تصدیق قیلد یلار اتَّبِعُوا سَبِيلَنَا ایکرا شینگیز لار
بزنیک یولومیزنی یعنی انا لار نیک بزنیک کیشی نیک ایکرا شکوچی بولو کمیز وَلْنَحْمِلْ و کیرا ک کیم کو تار کای بز خَطَايَاكُمْ
سیز لار نیک یا زوق لار نیک زنی امر دور جزا نا دیلیدا یعنی اگر بزنیک سنا هیتمز نی قیلما کمیز لار بز سیز لار نیک خطا
لار نیک زنی کو تار الیک وَمَا هُمْ و حال او لکیم یوقتور کافر لار بِحَامِلِينَ کو تار کوچی لار مِنْ خَطَايَاهُمْ مؤمن لار یا زوقلار ین
مِنْ شَيْءٍ هیچ نیه اِنَّهُمْ درستکی یله کیم آلار لَكَاذِبُونَ یالغان ایتقوچی لار دور لار اوزی نیک سوزیدا کیم ایتور لار
مؤمن لار خطاسین یو کینی کو تار ور بیز و آلار انیک کو تا ماکی کا آزو کو بدین قادر بولا غوسیدور لار یوک نیک آغیر لیغی
جهتی یله اوزی نیک یا زوقیدا لار نیک یا زوئی نیک یوکی نی دا غی کیم آلار نیک سببی یله یول آزد یلار کا قال
سبحانه وَلَيَحْمِلُنَّ اَثْقَالَهُمْ و مرا یه کو تار کوسیدور لار قیامت دا اوز یا زوق لاری نیک اغیر یوک لاری نی وَ
اَثْقَالًا و اوزکا نیک اغیر یوک لاری نی مَعَ اَثْقَالِهِمْ اوزی نیک اغیر یوک لاری یله یعنی الار نیک زنو و بالین
کیم آزغور و ب دور لار نیک یا زوق لار و جریه لاری نه آر تور غوسیدور لار آخیرت کیم نیه آز غا لار نیک یا زوئی
دین آز بولغای وَلَيُسْئَلُنَّ و مرا یه سوال قیلغوسیدور لار تابع لار و متبوع لار یَوْمَ الْقِيَامَةِ قیامت کون عَمَّا كَانُوا

يَفْتَرُونَ اولجه دين بارد ورلار كيم توقورلار باطللار وحيله لار دين كيم خلق نيك آزغورماقلغ نيك سببي بولور
وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا درست بوق بيله بيز بيار دوك نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ نوح نى انيك قومى سارغه فَلَبِثَ پس توختاديفِيهِمْ
الارنيك ارا سيدا الارنيك دعوتى جهتى واحق طريقى بيله أَلْفَ سَنَةٍ مينك يل إِلَّا خَمْسِينَ عَامًا كم الميك يل مشهور
راق اولدوركيم نوح عليه السلم قيرق ياشدا مبعوث بولدى وتوقوز يوز اميك يل خلق قه دعوت قيلدى وطوفان دين سونك
آكتيش يل تيريك اديى واحقاف دا وهب رحمه الله دين نقل قيلورکيم نوح عليه السلم نيك عمرى مينك يوز يل
اديى وصاحب عين المعانى ايتيب دوركيم اوچ يوز تميش ياشدا مبعوث بولدى وتوقوز يوز اميك يل دعوت قيلدى
وطوفان دين سونك اوچ يوز اميك يل دعوت قيلدى وطوفان دين سونك اوچ يوز اميك يل تيريك اديى ملك الموت
عليه السلم روح قبضى نيك وقتى دا انديين سوردى اى پيغمبرلار نيك اوزون رافى عمرجهتى دين دنيى نى نيتاك تاپتينك
اينى كيم تاپتيم ايوى ديك كيم اكى ايشيكى بولغاى بيرى دين كيركا ملار وبو مدين جهتيب بارغالار نوح عليه السلم قصه سى نيك
ايراوى پيغمبر صلى الله عليه وسلم تسليه سى اوچون وتنبيه قوم نيك ايذا وآزارين تارتماق قه وتكذيب لارنيك طوفانى
ذكرى بيله يعنى عليه السلم توقوز يوز اميك يل قوم نيك جفاسين تارتى ومحول تورلوك دعوت قيلورايردى وكيشى ايمان
كيلتورماس ايردى فَأَخَذَهُمُ الطُّوفَانُ پس توتى انيك قومى نى طوفان نيك عذابى وَهُمْ ظَالِمُونَ وآلارسيماكار
لارايردىلار كفر بيله فَأَنْجَيْنَاهُ پس نجات بيردوك بيز نوح غه وَأَصْحَابَ السَّفِينَةِ وكيمه باركلارينه يعنى هركيم انيك بيله
ايردى مومن لاردين ومركيم كيمه دا ايردى تورلوك تورلوك جانوزلاردين وَجَعَلْنَاهَا وانيور دوك بيز كيمه نى يا نوح قومى
نيك واقعه سينى آيَةً دلالتى يا عبرتى لِلْعَالَمِينَ عالمى لار اوچون تا انيك بيله استدلال قيلغالار يا پند الغالار وَإِبْرَاهِيمَ
ويا دقيل ابراهيم نى إِذْ قَالَ چون ايتى لِقَوْمِهِ اوزى نيك كروى غه يا اهل بابلدين اُعْبُدُوا اللَّهَ تا پيكيرلار خداى نى
وَاتَّقُوهُ وقورقونكيز لارانيك عقابى دين ذَٰلِكُمْ بوعبادت وقورقونج خَيْرٌ لَّكُمْ بخشى راق دورسيزلاركا دينى و
آخرى دين كيم سيزلاركا بارور إِن كُنتُمْ تَعْلَمُونَ اگر بارسيزلار كيم بيلكاى سيزلار خيرنى شردين ونفع نى ضرردين إِنَّمَا
تَعْبُدُونَ مومدين اوزكا يوقورکيم تا پنورسيزلار مِن دُونِ اللَّهِ خداى دين اوزكا اَوْثَانًا بتلارنى وَتَخْلُقُونَ
وتوقورسيزلار اينكا يالغانى كيم الاية خداى آت قويارسيزلار إِنَّ الَّذِينَ تَعْبُدُونَ درست بوق بيله آلارغه كيم تا پنور
سيزلار مِن دُونِ اللَّهِ خداى دين اوزكا لَا يَمْلِكُونَ بولدورآلماس لار وقدرت لارى يوقورکيم روزى بركا ملار
لَكُمْ سيزلاركا رِزْقًا روزى بيراكى فَابْتَغُوا پس ايستاكيز لار عِندَ اللَّهِ الرِّزْقَ خداى قاشيدا روزينى كيم اول توانا
دور انيك بيكورماكى كا رزق بيركلار وَاعْبُدُوهُ وتا پيكيز لار آنى بيرليك بيله وَاشْكُرُوا وشكر ايتيكيز لار
لَهُ الكا كيم شكر عاجل نعمت نيك قيدى وآجله نعمتى نيك صيدى دور إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ انيك سارغه قايتارالغونكيز دور
لار تاموحدا تا مونكاده ابراهيم عليه السلم نيك سوزى ايردى اوكيم حق سبحانه قورقو تورقريشنى وايتور وَإِن تُكَذِّبُوا واكر
تكذيب قيلسانكيز اى مكه نيك اهلى مينيك پيغمبريم نى فَقَدْ كَذَّبَ پس درستلوق بيله كيم تكذيب قيلدى دور اوز پيغمبرلارينى
أُمَمٌ جماعت لار مِن قَبْلِكُمْ سيزلاردين بورون نوح وهود وصالح عليهم السلم قومى ديك والارنيك تكذيبى دين پيغمبرلارغه

ضرری یتما دیور حکیم امنک مضرتی الار غه لاحق بولوب دور کیم دنی وکفرت عمرتی نیک مستحق بولوبتور دور لار پس نیز لار نیک
کمذه سینکیز دین داغی سنیک چیپیم غه نی زیان وَمَا عَلَى الرَّسُولِ الَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ
کمر آشکار ا یتنام میکورماک واول پیغام میکورردی وقورقوتماق واسید یلمه سیز لار نی دعوت قیلدی وکفرت عقوبت لار دین
قورقی وسیز لار بعث ونشر غه شک بولمه سنکیز لار اَوَلَمْ يَرَوْا كَيْفَ آیکور ماس سیز لار وحفص غیبت یلمه او قور یعنی
آیکور ماس لار بعث نیک شک لاری کیم نیتاک يُبْدِئُ اللّٰهُ الْخَلْقَ آشکار اقیلور خدای یارا تقانلار نی وبوقی این بار
قیلور ثُمَّ يُعِيدُهُ پس یته الار نی اولکاندین سونک قایتا رور حیاب یلمه اِنَّ ذٰلِكَ درستلوق یلمه کیم ابدا واعاده عَلَى اللّٰهِ
كَيْسِيرٌ خدای غه آسان دور قُلْ ایتغیل ای محمد بو منکر لار غه کیم تنکر واستدلال یولی این سیرُوا اکیز نیکیز لار فِي الْأَرْضِ
یردا فَانْظُرُوا اکیف پس باقیکیز لار کیم نیتاک بَدَأَ الْخَلْقَ یارا تیب دور خدای خلق نی شکل لار وفعل لار وحال لار
اختلافی یلمه ثُمَّ اللّٰهُ پس خدای يُنْشِئُ ظاهر قیلدی النَّشْأَةَ الْآخِرَةَ اورکا یارا تماق نی سوز نیک مقتضی اوکیم چون کور دیکیز
لار دیلمه نیکیز لار یارحمه نیک خالقی ابتدا وا اعاده دور حجت لازم بولور سیز لار کا قاشا تیر کوز ماک دا ضرورت یلمه بلور سیز
لار کیم اوکیم خلایق نیک مبدأ اعاده ور بولا آور کیم آلار نیک معیدی بولغای اِنَّ اللّٰهَ درستلوق یلمه کیم خدای عَلَىٰ كُلِّ
شَيْءٍ هر نیمه نی قَدِيرٌ توانا دور اول جهت یلمه قدرت انیک ذاتی صفتی دور وانیک ذاتی یارحمه کمالات
سنبتی غه کیسان دور پس چون نشأ اولی غه قادر دور مرا نینه نشأ اخری دین عاجز بولما غوسیدور يُعَذِّبُ عذاب قیلور مَنْ
يَشَاءُ هر کیمکا تیلاسه انیک عذابین وَيَرْحَمُ مَنْ يَشَاءُ یاغیشلار هر کیمکا تیلاسا انیک یاغیشلاری اِلَيْهِ وَاِلَيْهِ تُقْلَبُونَ
وانیک حکمی یلمه قایتیر لغو نکیز دور لار هرجا کو سیدا ایتیب دور لار عذاب قیلور خذلان یلمه ویا غیشلار ایمان توفیقی یلمه کشف
الاسرار دا کیلتور وبتور کیم انیک عذابی عدل بولدین وانیک رحمتی فضل بولسدین دور هر کیمکا تیلاسه انکا عدل قیلور
والیدین سورار وآنی کیم تیلار فضل کورساتور واوزلطفی یلمه اوندار زاد المسیر دا کیلتور وبتور کیم عذاب یان قلیغ یلمه
دور ورحمت یخشی قیلغ یلمه وبعضی نیک کا شبه اعذاب ورحمت دنیا میلی یلمه دور وانیک قوتماق یلمه یا مرض شکایت
یلمه یا مذمت ستایش وسنت ملامتی یلمه یا خاطر تفرقه سی وکونکول جمعیتی یلمه امام قشیری رحمه الله ایتیب دور کیم عذاب
انیک یلمه دور کیم بنده نی اوزیکا قونغای ورحمت انیک یلمه کیم اوزی انیک ایشی نیک متولی سی بولغای وَمَا اَنْتُمْ
ویوق سیز سیز لار اِی کیشیلار بِمُعْجِزِينَ عاجز قیلغوچی لار اوز وکنیز پروردکار کنیزنی اوز خدا ینکیز دین فِي الْأَرْضِ
یردا یعنی اکر تیلا ساکنیز لار کیم انیک حکمی دین قاچقای سیز لار ویر آستیدا یوشوغای سیز لار بولمه دور آلاسس سیز لار
وَلَا فِي السَّمَاءِ ونه کوک دا یعنی اکر کوک دا بولسا کنیز لار هم عاجز قیلغوچی ایماس سیز لار واینیب دور لار مرادا ولدر
مِنْ دُونِ اللّٰهِ کیم ونه مرکیم کوک دا دور قا در بولغای خدای نیک عاجز قیلغای غه وَمَا لَكُمْ وبوقور سیز لار کا خدای دین غیری مِنْ قَرِيبٍ
مسیح دوستی کیم ساقلاغای وَلَا نَصِيرٍ ونه یاری کیم انیک دفعی نیک صعدی غه کیرکای وَالَّذِينَ كَفَرُوا وآلار کیم
ایمان کیلتورما دیلار بِآيَاتِ اللّٰهِ خدای نیک آیه لاریغه یعنی انیک کتاب لاریغه وانیک وحدانی نیک دلیل لاریغه
وَلِقَائِهِ وانیک لقاسیغه یعنی کفرت سرای دن بعث قه اُولٰئِكَ اول کروه يَئِسُوا نومید بولدیلار مِنْ رَحْمَتِي

منینگ باغیشلاریم دین وینی دا یامانلیغ بولغوسیدور لار قیامت کونیدا وقوع تحققی منینگ جهتی دور وا اولئک
واول کروه لهم الارغه دور عذاب الیم دور لیک عذابی یمنی دائم الار نینگ کفری نینگ سببی بیله بس بو معترضه لار دین
سونگ یندا ابراهیم علیه السلم قصه سی نی یا دقیلور دایتور فما کان بس بوق ایدی جواب قومی ابراهیم علیه السلم قومی نینگ
جوابی الارنی تیغاندین سونگ بت تاپنماغی دین وبت لارنی سیندورغاندین سونگ الا ان قالوا اکمرا ولکیم ایتی لار
بعضی آلار دین بعضی غه کیم اقتلوه دا ولتورونکیز لار آنی او حرقوه یا کویدیرونکیز لار ابراهیم نی واتفاق قیلدیلار کویدیرو
نینگ کا وآنی اوت ده تاشلادیلار فانجاه الله بس قوتقاردی انی خدای مین النار دا اوت ضرری دین وآنی انگا ساوق
وسلامت بیله قیلدی ان فی ذلک درستلوق بیله بو قوتقارماقدا لایات براینه قدرت نشانه لاری دور اوت جویدی
دکویدیرماک ترکی دین وکل دریحان اندین یتماک لقوم یؤمنون کروهی اوچون کیم ایمان کیلتورور لار کیم آلار تفحص وتامل بیله
اندین آسیغ آلورلار وقال وایتی ابراهیم علیه السلم انما اتخذتم سوندین اوزکا یوقتورکیم توتونکیز لار من دون
الله خدای دین اوزکا اوتانا بت لار دین خدای سن قه مودة بینکم دوستلوق اوچون سیز لار ارا یعنی تاسیز لار بت
تاپنغوچی لار یرمی یرنکیز بیله اوشنغای سیز لار وآلار نینگ عبادتی غه مشغل غای سیز لار فی الحیوة الدنیا دینی زندکان لیغی
دا یعنی تا دینی دا بولغای سیز لار ادل دوستلوق باقی دور ثم یوم القیمة بس قیامت کونی یکفر کا فر بولغای وبیزار لیغ
قیلغای وسکرا ولغای بعضکم بعضی سیز لار دین کیم مطیع لار دور لار بعض بعضی غه کیم تابع لار دور لار ویلعن بعضکم
ولعنت قیلغای برخی سیز لار دین یعنی ایکرا شکوچی لار وارا ذل بعضا برخی غه کیم ش رور لار واشراف دور لار ومأوئکم
النار دوسیز لار نینگ بارجانکیز نینگ قایتور تیرنکیز تموغ دور وما لکم دیو قتورسیز لار اول کوندا مین ناصرین
یارلار ومدد کارلار کیم خلاص لیغ تابقای سیز لار آلار نینگ مددی بیله اوت دین وحضرت ابراهیم علیه السلم کیم سلامت
اوت دین جفیب کیلدی فآمن بس ایمان کیلتوردی وتصدیق قیلدی له لوط انگا لوط علیه السلم کیم خواهرزاده سی ایردی و
قول بیله انینگ برادرزاده سی ایردی وقال وایتی ابراهیم انگا وساره غه کیم انینگ عمی نینگ قیزی ایردی انگا ایمان کیلتورو ب
ایردی انی مهاجر درستلوق بیله کیم مین هجرت قیلغوچی مین بو قوم دین الی ربی اول یرکا کیم منینگ پروردکاریم نینگ امری
دور انه هو العزیز درستلوق بیله کیم اول غالب دور منی دشمن لار مغلوب قیلماس الحکیم دانا دور وحکمت بیله منینگ اشیم
نی یاسار بس لوط وساره انینگ بیله اتفاق کورسا تیب کوتی کیم کوفه نینگ سوادی دور یجزان غه بارد یلار واندین شام ولایتی غه
کیریب ابراهیم فلسطین غه توشتی ولوط موتفکه کا باردی صاحب کشاف کیلتورو بتورکیم ابراهیم علیه السلم هجرت دقی تمیش یش
یاشلغ ایدی واوشبو یل واخدای تعالی اسمعیل علیه السلم نی انگا بردی هاجر دین کیم ساره خاتون نینگ کنیزکی ایردی وچون اول
حضرت نینگ مبارک یاشی کیم یوز اون ایکی کا یا یوز یکیرمی کا یتی حق سبحانه ساره دین انگا اوغولی باغیشلادی انداق کیم ایتور
ووهبنا له ویز باغیشلادوق انگا کاری یغوب اسحق اوغولی اسحق ویعقوب ویعقوب وجعلنا وقویدوق بیز
فی ذریته النبوة انینگ اوغلانلاریدا نبوت نی یعنی بنی اسرائیل وبنی اسمعیل والکتاب وکتاب لار نی یعنی توریة و
انجیل وزبور وفرقان وآتیناه اجره وبیردوک بیز انگا انینگ هجرتی نینگ مزدین فی الدنیا بوسرای دا انینگ بیله کیم اوغول

پرودوک بیزانکا اولوغ یاشیدا اوغول توغوز ماس خاتون دین یاخشیه ارزانی توتوق وپیغمبر لیغ وکتاب لار الار غه عطا
قیلدوق یاآنی خلق نیک مقبولی وکوکول لارنیک محبوبی قیلدوق بیز تا بارچه ملل اصلی اوزی نیک نسبتین انکا درست قیلورلار
یاحکم قیلدوق بیز صلوة بیله انکا تا دمر نیک آخری غه چه ماوردی ایتوراینیک مزدی دینی وانیک مهاندار لیغی نیک بقاسی
دور لیغی انداق کیم حیات حالی وا اینیک مهمان خانه سیدا دعوت بساطی سالیب اردی حالا داغی بار دور وخاص وعام
اول کوب فایده لیغ ایده دین بهره لیغ دور لار وَاِنَّهٗ ودرستلوق بیله کیم اول فی الْاٰخِرَةِ اول سرای دا لَمِنَ الصّٰلِحِیْنَ
سراینه شایسته لار وپسندیده لار جمله سیدین دور وَلُوْطًا وایاد قیل لوط نی علیه السلم اِذْ قَالَ چون ایتی لقومِهٖ اوزی
نیک کردی غه مونکله لار اصلی دین غه اِنَّكُمْ آیا سیزلار لَتَاْتُوْنَ الْفَاحِشَةَ کیلور سیزلار اول یان ایشکا خصص اکم
اوقور لیغی درست لوق بیله کیم سیزلار فاحشه غه کیلور سیزلار یعنی قیلور سیزلار ایشی کیم اسرو جان دور وانیک فباحتی
نیک سببی بیله مَا سَبَقَكُمْ ایمکاری لیک توتمادی سیزلارکا اول فاحشه بیله مِنْ اَحَدٍ هیچ بری مِنَ الْعٰلَمِیْنَ
عالمی لار دین اول جهت بیله کیم سلیم طبع لار بوعمل دین متنفر دور وپاکیزه نفس لار بوایشکا کاره اِنَّكُمْ لَتَاْتُوْنَ الرِّجَالَ آیا
سیزلار کیلور سیز لار ایرکا مباشرت طریقی بیله وَتَقْطَعُوْنَ السَّبِیْلَ وکیسار سیزلار یول نی رهکذری لار غه یعنی لار نیک
مالینی آلور سیز وآلارنی اولدورور سیزلار یاغریب لارنی بوعمل غه اکراه قیلور سیزلار وبوسبب بیله کیشیلار کیلماک باطل
نی قوبوب دورلار ویول یاغلاندی وَتَاْتُوْنَ وکیلور سیزلار فِیْ نَادِیْكُمُ الْمُنْكَرَ اوز مجلس لارکیزده اینی ایشلار
قیلور سیزلارکیم عاقل وعارف لارنی شیدا ایچمکی ایاستور سوکاک ومزاح نقش بیله دصفیر اوزاق وادوشاق تاشش
بارماق بیله بری بریکا تاشلاق دیک دهره لارکان کرود دین اوکوجی لار یولی غه آتاق وجاغیر اچاک وتنبوره لاچالاق
وسرنای وسحره لیق مسافرلار بیله قیلماق دیک وانیک امثال فَمَا كَانَ پس یوق ایدی جَوَابَ قَوْمِهٖ انیک
قومی نیک جوابی انیک سوزکا اِلَّآ اَنْ قَالُوا اکمراوکیم ایتی لار اِئْتِنَا بِعَذَابِ اللّٰهِ کیلتور خدای نیک عذابینی بزگه
اِنْ كُنْتَ اکربارسین مِنَ الصّٰدِقِیْنَ راست ایتقوچی لار دین اندا کیم بوایشی لار قبیح اور وانیک سببی بیله عذاب
سیزلارکا ایکلوسه دور یعنی بز بوعمل لارنی قویاغوسیز دور اکر سین راست ایتورسین کیم خدای بار دور وسین انیک
پیغمبری سین پس استه‌گل تا عذاب بیارکای بزکا لوط علیه السلم آلاردین نومید بولدی قَالَ ایتی مناجات بورامدین
رَبِّ انْصُرْنِیْ خدایا یاری بزکیل منکا عذاب اندورماک بیله عَلَى الْقَوْمِ الْمُفْسِدِیْنَ کروه تباه لارکا وَلَمَّا جَآءَتْ
اول وقت کیم کیلدیلار رُسُلُنَا بزنیک میارکا نلاریمز یعنی فرشته لار اِبْرٰهِیْمَ بِالْبُشْرٰى ابراهیم سارینه اوغول
بشارتی نیک جهتی بیله قَالُوْٓا ایتی لار اِنَّا مُهْلِكُوْٓا درستلوق بیله بز هلاک قیلغوچی لاربز اَهْلِ هٰذِهِ الْقَرْیَةِ بوسلدوم
کیفیتی نیک اهلی نی کیم سنیک خواهرزادنک یعنی لوط کذیسین قیلدیلار اِنَّ اَهْلَهَا درستلوق بیله کیم اول کینت نیک
اهلی كَانُوْا ظٰلِمِیْنَ باردور لار سنکار لار کفر تورلوک تورلوک لشکرلار بیله قَالَ ایتی ابراهیم علیه السلم اِنَّ فِیْهَا لُوْطًا
درستلوق بیله اول کینت دا لوط دور واول ظالم لار دین ایاستور قَالُوْا ایتی لار فرشته لار نَحْنُ اَعْلَمُ بزدا نارا ق بز
بِمَنْ فِیْهَا هر کیشیکا کیم اندا دور ومومن وکافر دین وبز لوط علیه السلم حالیدین غافل ایاس بز لَنُنَجِّیَنَّهٗ هر اینه انکا

تو تو لما قلیغ بر ور بز وَاَهْلَكَ و انیک کیشیلار یکا اِلَّا امْرَأَتَكَ کمرا نیک خاتونیغه کیم اول کانَتْ بولغای مِنَ الغابِرِينَ
باقی قالغانلار دین عذاب دا یاکینت دا یعنی ایتقو میز دور تا لوط الار نیک ارا سیدین چیقیب بارغای اوزی نیک
اهلی دا نیک بارچه کیشی سی چیقب بارغای کمرا نیک خاتونی کیم قوم نیک ارا سیغه قالغای و آلار بیله هلاک بولغای
وَلَمَّا اَنْ جاءَتْ اول وقت کیم کیلدیلار رُسُلُنا لُوطًا پیغمبر بیبا رکا ملایکه لار لوط سار یغه سِيءَ بِهِمْ قایغو لوق
بولدی آلار بیله وَضاقَ تُرْبولدی بِهِمْ الار نیک سبی بیله ذَرْعًا کونکول جهتی دین یعنی تارکونکول لوک بولدی کیم بولماغای
کیم انیک قومی دین آلار غه رنجی یتکای اول جهت بیله کیم آلار غریب لار غه تعرض قیلورلار دیدیلار فرشته لار ملال ارتمین
لوط علیه السلام نیک مبارک ، نگلا میدا مشاهده قیلیب انگا تسلی بیرو دیدیلار وَقالُوا لا تَخَفْ و اِنَّا لار قورقما غیل
وَلا تَحْزَنْ و قایغورمه غیل اِنَّا مُنَجُّوكَ درستلوق بیله کیم بیز قوتقار غوچی بیز سینی وَاَهْلَكَ و سنینک
کیشیلاریک نی اِلَّا امْرَأَتَكَ کمر سنینک خاتونک نی کیم اول کانَتْ مِنَ الغابِرِينَ بولغای قالغوچی لار دا هلاک
بولغانلار دین اِنَّا مُنْزِلُونَ درستلوق بیله کیم بیز انیب کیلتورگوچی لار بیز عَلى اَهْلِ هذِهِ الْقَرْيَةِ بوکنیت نیک
اهلیکا رِجْزًا مِنَ السَّماءِ عذابی کوک دین یعنی تاشدن یاغدورو بیز بِما کانُوا اول سبب بیله کیم بارا بیدیلار کیم تو بوشش
يَفْسُقُونَ فسق قیلورلار دیدیلار پس خدای حکمی لوط اوزی نیک اهلی لاری بیله خلاص بیغ تابتی و موننگله نیک کافر
لاری هلاک بولدیلار و آلار نیک خراب بولغان شهری عالمی لار نیک عبرتی بولدی انداق کیم بویورور وَلَقَدْ تَرَكْنا
ورستلوق بیله کیم بز قویدوق بز مِنْها اول قریه دین آيَةً بَيِّنَةً یاردوق نشانه لِقَوْمٍ یعقلون کردی اوجون تعقل
قیلغا یدیلار و اعتبار آلغای و اول آلار نیک خراب دیاری نیک اثرلاری نیک نشانه سی دور یا سجیل تاشدین کیم اول بردا
تاشه بولور یا قراسولار کیم هنوز بار دور وَاِلى مَدْيَنَ و میدیان دوک بز مدین اسلی ساری اَخاهُمْ شُعَيْبًا الار نیک
قرینداشی نسب داشعیب نی فَقالَ پس ایتی یا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ ای سنینک کرو یم تا هیکلر لار خدا یغه وَارْجُوا
الْيَوْمَ الْآخِرَ و امید تو تکیلر لار سو کلغی کون نیک ثوابی نی یغی علی ایتکیلر لار کیم انیک بیله ثواب امیدین تو تسه بولغای
یا خود تو تکیلر لار قیامت کونی نیک قائم لیغی دین وَلا تَعْثَوْا و تباه بیغ نیک غاییتین ایتا تکیلر لار فِي الْأَرْضِ
مدین یر میدا کیل و وزن نقصی بیله مُفْسِدِينَ حالتی دا کیم فساد و قصد قیلغوچی سی بولغای سیز لار فَكَذَّبُوهُ پس هالغان جی
تو تی لار شعیب نی علیه السلام و دین سلماوی لار فَاَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ پس تو تی الار لی قاتین زلزله یا جبرئیل
علیه السلام صیحه سی کیم کو کول دا نیک بیله تزلزلدا تو شتی پس تا تکدا کبر دیلار فِي دارِهِمْ اوزی نیک سرای لار میدا جاثِمِينَ
تیزی بیله جو تکانلار دا و لکانلار دا عادًا وَثَمُودَ او یا وقیل عاد و ثمود قومین و الار نیک هلاک یعنی وَقَدْ تَبَيَّنَ لَكُمْ
ورستلوق بیله کیم روشن بولدیب دور الار نیک هلاکت یعنی سیز لارکا مِنْ مَساكِنِهِمْ الار نیک منزل لار مدین حجاز و
یمن غه کیم اندا او تار سیز لار و عذاب نیک اثرلارین معاینه کورار سیز وَزَيَّنَ و بزاذی لَهُمُ الشَّيْطانُ آلار اوجون
هاش تار تقوچی دیو یعنی ابلیس اَعْمالَهُمْ الار نیک کرداری لار دین کفر و تکذیب دین دور فَصَدَّهُمْ پس قایتاردیلار
آلار نی عَنِ السَّبِيلِ راست یولدین کیم اینیا آلار نی انگا او قورلار امدی وَكانُوا مُسْتَبْصِرِينَ و یا او یلاب

فَاَصْبَحُوا

کور کوچی لار یعنی سکمن ایرد یلار نظر و فکر و ملاحظه دین بصیرت کوزی بیله اما انیک بیله مشغول اوق قیلما و یلار بارد یرک
دایخه کور کوچی ایرد یلار اوزی نیک کانی بیله و بیغبر لار نیک سوزینی نامعقول ساغینمدی لار وقارون
نی وفرعون وهامان وفرعون وهامان نی وَلَقَدْ جَاءَهُم مُّوسَىٰ و درستلوق بیله کیم کیلدی الار غه موسی علیه السلام
بِالْبَيِّنَاتِ روشن حجت وسعودیا معجزه لار بیله فَاسْتَكْبَرُوا اپس باش کرتی لار فِي الْأَرْضِ مصر یرید ا ارتوغلوق
کور سانی لار وَمَا كَانُوا اوق ایرد یلار سَابِقِينَ ایلکاری تو تقوچی لار خدای حکمی غه بلکیم خدای حکمی الار غه یتی فَكُلًّا
پس بو لار نیک بارچه لارینی بِذَنبِهِ وقیلمدی اَخَذْنَا تو توق یز و عقوبت قیلدوق بز بِذَنبِهِ الار نیک یازوقی
بیله فَمِنْهُم پس بعضی الار دین مَّنْ اَرْسَلْنَا کیشی یار یدی کیم میار دوک بز عَلَيْهِ حَاصِبًا انکا قاتیق یلی کیم انما
اوشاق تاشلر یدی یعنی لوط قومی وَمِنْهُم وبعضی الار دین مَّنْ اَخَذَتْهُ الصَّيْحَةُ کیشی یار یدی کیم تو تی آنی
صیحه عذابی یعنی قومی وبعضی اهلی ایک وَمِنْهُم والار دین مَّنْ خَسَفْنَا کیشی یار یدی کیم تو یان ایلتوک بز
بِهِ الْأَرْضَ آنی یرکا قارون ایک وَمِنْهُم والار دین مَّنْ اَغْرَقْنَا کیشی یار یدی کیم غرقه قیلدوق بز آلار نی نوح
وفرعون لار ایک وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيَظْلِمَهُمْ وبوق ایدی خدای کیم جور قیلغای آلار غه یعنی اوانوق سیز آلار نی
قیلغای وَلَٰكِن كَانُوا اولیکن بار ایرد یلار الار کیم جهل یاغلیق بیله اَنفُسَهُمْ یَظْلِمُونَ اوز نفس لار یکا جور قیلور ایرد یلار
واوزینی کفر ومعصیت بیله عذاب اوتونیک نشانه سی قیلور ایرد یلار مَثَلُ الَّذِينَ اتَّخَذُوا الار نیک مثلی کیم
توتی لار مِن دُونِ اللَّهِ خدای دین اوزکا اَوْلِيَاءَ دوستلار یعنی خدا لار کَمَثَلِ الْعَنكَبُوتِ اورمک چی یک
دور کیم اوزی اوجون اتَّخَذَتْ بَيْتًا توتی اوی وَإِنَّ اَوْهَنَ الْبُيُوتِ ودور ستلوق بیله کیم اویلار نیک توشن
راغی لَبَيْتُ الْعَنكَبُوتِ مرانیه اورمک چی نیک اوی دور کیم نه سقفی بار ونه تامی ونه السیغنی یتار ونه ساوتنی
لَوْ كَانُوا یَعْلَمُونَ اگر بولیه لار کا قولار کیم جلیه لار نیه نی مرانیه بیلکا بلار کیم بوشلی دور آلار نیک دینی اوجون یعنی انداق
کیم اورمکچی نیک اوی بوشلی اعتبار سیز وسیخ نیکا بار اما بس الار نیک دینی داغی خوار وقدرسیز دور واندین
آجیلماس وصاحب بحر الحقایق امتیب دور کیم اورمکچی هر نیچه اوز یکا تور زندانی اوز نفسی اوجون یاسار وقیدی
اوزی نیک ایلیکن واما تی غه تو مار پس انیک اوی انیک قبا لور اوی دور آلار داغی کیم خدا دین اوزکا نی
دوستلار توتسه لار یعنی هوا نفسانی ودنیا محبتی وشیطان متابعتی غه میل قیلسه لار وزور وو بال نیک سلاسلی
واغلالی بیله مقید بولوب خلاص بولغوزی یوق دور لار وعاقبت نیران مهلکه سی هرا قلیغ وجهان درکه سیدا
توشوب معاقب ومعذب بولور لار وبعضی نفسنی نیک موالارینی اعتبار سیز بیلغ دا عنکبوت تاریغی اوخشاتیب
دور لار اِنَّ اللَّهَ یَعْلَمُ درستلوق بیله کیم خدای بلور مَا یَدْعُونَ اولجا اوقورسیز لار یعنی تاپنور سیز لار مِن دُونِهِ
اندین اوزکا کا مِن شَيْءٍ هرنیه دین بت وملک وآدمی وبولدوزدیک وَهُوَ الْعَزِيزُ واول غالب دور واینیک ملکی دا
شریکی یوقتور الْحَكِيمُ محکم ایشلیک دور حکمت بیله مشرک لار نیک عقوبتی نی کیسین سالور وَتِلْكَ الْأَمْثَالُ
وبوشل لار نضربها للناس کیشیلار اوچون قیلور بیز وبیان قیلور بیز کیشیلار اوچون وَمَا یَعْقِلُهَا وتاپاس لار انیک ثمره وفایده سینی

الّا العالمون کمدانا لارکیم تدبر قیلور لار نیمه لار نیک حقایق دا خَلَقَ اللّٰهُ یارا تی خدای تعالی السّمٰوٰت والارض
کوک لار و یرنی حق اظهاری اوچون نه باطل ونه اویون اوچون اِنَّ فِی ذٰلِکَ درستلوق بیله کیم بو یارا تمقدا لآیَةً نشانه دور
روشن یا مثل لار اورنه قدا عبرتی دور لِلْمُؤْمِنِیْنَ ایمان کیلتور لارکا نلار اُتْلُ اوقو غیل مَا اُوْحِیَ اِلَیْکَ اولچه وحی قیلور سنکا
مِنَ الْکِتٰبِ قرآن دین وَاَقِمِ الصَّلٰوةَ وکام توت نازنی اِنَّ الصَّلٰوةَ درست لوق بیله کیم نماز تَنْهٰی تیمار عَنِ
الْفَحْشَآءِ اشی دین کیم عقل قاشیدا یمان بولغای و الْمُنْکَرِ وعلی دین کیم شرع حکی بیله متیلغان بولغای یعنی قایتا تور ماق
نیک سببی بولور یا زوق لار دین کیم مداومت انکا و ذکر دوامی نیک موجبی وخشیت کمالی نیک مورثی دور وخاصیت بیله
بنده نی یا زوقدین یتار کیلتور و بتور لار کیم انصاری یکمی جماعتین ملازمتین کورسا تیب حضرت پیغمبر صلی الله علیه وسلم
بیله نماز او قور ایردی وسبح تورلوک فاحشه لار دین یوق ایردی کیم آتی قیلماس ایدی چون حال حکایتین عرض موقیفی
غه یتکور دیلار اول حضرت صلی الله علیه وسلم ایتی کیم اِنَّ الصَّلٰوةَ ستنهاه بات بولغای کیم انیک نمازی آتی اندین
انتهای آز زمانی دا توبه توفیقین تاپتی وصحابه نیک زاهد لار دین بولدی وسیط دا اوزی نیک اسنادی بیله انس
ابن مالک رضی الله عنه دین نقل قیلور کیم حضرت رسول صلی الله علیه وسلم ایتی کیم هر کیم نماغای انیک نمازی آتی فحشا
ومنکر دین آرتوق بولماغای انکا اول نماز بیله حضرت حق سبحانه وتعالی دین یتمه یو قتور کمر یراقلیغ صاحب تا ویلات
کیلتور و بتور کیم هر بیر کاتن ونفس وکوکنول وباش وروح دین نمازی دور تیغوجی لار تن نیک نمازی یتغوجی دور
معاصی وملای دین ونفس نیک نمازی مانع دور رذایل وعلایق ورذیه اخلاق ومظلمه نیات دین وکوکنول نمازی یتار
فضول ظهوری وغفلت وخورینی وسه نمازی منع کورسا تور انقات نی حضرت ماسوی سیغه وروح نمازی نهی قیلور استغراق
دین اغیار ملاحظه سی دا دخنی نمازی اوتکار ور سالک نی اثنینیت شهودی وانانیت ظهوری دین یعنی انکا ظاهر بولور
کیم حقیقت یوزیدین بیر خدای دین اوزکا یو قتور عالم دا اَقِمِ الصَّلٰوةَ لِذِکْرِی اگر ذکری اولوغ راق دور
بارچه نیمه نی یاد قیلماق دین انیک اوچون کیم انیک یاد قیلماغی طاعت دور واندین اوزکانی یاد قیلماق طاعت
ایماس تور یا اولوق راق دور اندین کیشی انیک قدرینی تانیغای یا اولوغ راق اندین دور کیم اوزکا ذکرینی انیک بیله
معارضه قیلغای وبعضی انیک قولی بیله کیم استور لار مراد ذکر دین نماز دور معنی بو بولغای کیم نماز اولوق راق دور اوزکا طاعت
لار دین یا اندین اولوق راق دور کیم اوزی نیک صاحبی غه فحشا ومنکر عقوبتی نیک موجبی نی یا تی قوی غای محقق لار
انکا دور لار کیم خدای نیک ذکری بنده غه اولوق راق دور بنده ذکر دین خدای غه کیم بنده نیک ذکری قوشولو بتور غرض
لار غه وخدای نیک ذکری صانی دور علت لار وعوض لار کدورت لار دین یا بنده ذکرین عالی دور فانکا آشو قدر و
خدای ذکری باقی دور زوال انکا یول تاپماس ذوالنون قدس سره ایتیب دور کیم انیک ذکری اولوق راق دور آندین
کیم سین آتی یاد قیلماغای سین کمر آندین سوکنه اول سینی یاد قیلغای سلمی رحمه الله ایتیب دور کیم انیک ذکری ازل دا
سیز لارکا یخشی راق دور سیز لار نیک ذکر یکیز دین بو وقت دا آتی نعمات دا حضرت شیخ ابی سعید ابی الخیر روح الله روحه
دین نقل قیلور کیم خداوند ذکری اولوق راق دور نه اندا ق کیم سین آتی یاد قیلغای سین اول سینی یاد قیلغای ذکری اولوق راق دور

سنینگ اگر بنگ دین سنینگ اگر بنگ معلوم اورکیم نی بولغای وَاللهُ يَعْلَمُ وخدای بیلور مَا تَصْنَعُونَ اولجه قیلورسیز
لار نماز دین واندین اوزکا سیزلار نینگ جزا کنیز عملیکنیز نینگ مناسبی بولغوسیدور وَلَا تُجَادِلُوا وجدال قیلماکنیز لار
ویکار کورسا تماکنیز اَهْلَ الْكِتَابِ کتاب اهلی بله یعنی کیشیلاری بله کیم سیزلار نینگ عهد بنگیز دا دور یا جزیه
قبول قیلیب دور اِلَّا بِالَّتِي هِيَ کم فعلی بله کیم اول اَحْسَنُ یخشی راق دور یعنی الار نینگ اوشتاوغی نی خوش خوی لیق
قه مقابله قیلمنگیز لار والار نینگ غضبینی حلم کا اِلَّا الَّذِينَ ظَلَمُوا اَمِنْهُمْ کم آلار کیم جور قیلدیلار یا آلاردین یعنی عهد بیندور
دیلار یا جزیه نی بیرماد یلار وایتب دورلار ظالم لار کتاب اهلی دین آلاردور لار کیم اوغول اشیاتین قیلورلار خدای غه
وَقُولُوا وایتمنگیز لار آلار غه تمام صدق بله آمَنَّا ایمان کیلتوروب بیز بِالَّذِي اُنْزِلَ نیه کا کیم توبان بیبار لیب دور
اِلَيْنَا بزینگ سار یغه یعنی قرآن وَاُنْزِلَ اِلَيْكُمْ واولجه بله بیبار لیب دور سیزلار کا یعنی توریه وزبور وانجیل
وَاِلٰهُنَا وبزینگ خدا بیز وَاِلٰهُكُمْ وسیزلار نینگ خدا بنگیز وَاحِدٌ بردور وَنَحْنُ لَهُ وبیز اوزخدا بیز غه مُسْلِمُونَ
وبویون قو یغوچی لار بیز ومخلص لار وموحد لاد وسیزلار ارباب انحا دین قیلورسیزلار اشیار دور مسلمان دین وَكَذٰلِكَ
والمذاق کیم توبان بیبار دوک بیز پیغمبرلار غه اوز کتاب لار یمزنی اَنْزَلْنَا اِلَيْكَ الْكِتَابَ بیبار دوک بیزینگ سار یغه قرآن نی موافق
کتابی بور ونغی کتاب لار غه دین اصولی دا فَالَّذِينَ پس آلار کیم آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ بیرادوک بیز آلار غه مقدمه کتاب نیک
علمین ابن سلام واینگ اشالی رضی الله عنه دیک يُؤْمِنُونَ ایمان کیلتورور لار خدای غه یا مراد آلار دور لار کیم بعثت این
بورون پیغمبر صلی الله علیه وسلم وقرآن غه ایمان کیلتوروب ایردیلار قیس بن ساعده وبُحَیرا ونسطور دیک وورقه دیک
والله بنگ اشالی وَمِنْ هٰؤُلَاءِ وبوعرب کروهی دین مَنْ يُؤْمِنُ بِهٖ کیشی بار دور کیم ایمان کیلتورور قرآن غه ومحمد صلی
الله علیه وسلم غه وَمَا يَجْحَدُ بِاٰيَاتِنَا وسکرمیدی غالبار بزینگ کتابیمز نیک آیه لاریغه اِلَّا الْكَافِرُونَ کم ایمان کیلتور
ماکا نلار یهود دین کعب بن الاشرف دیک وعرب نینگ معاند لاری ابوجهل دیک والکا اوخشاش وَمَا كُنْتَ تَتْلُوا وبوق
ایدینگ سین کیم اوقوغای سین مِنْ قَبْلِهٖ قرآن دین بورون مِنْ كِتَابٍ هیچ کتابی منزله کتاب لار دین وَلَا تَخُطُّهٗ
دیمتی ماس سین کتابی نی بِيَمِينِكَ اوز ونگ نوتنگ اوکنگ ایکی بله تاکید دور کتاب نفی دا یعنی مرکز اوقوغای سین
ومطلقا کیم کرانداق اوقوغوچی ویکوچی بولسانگ ایردی اِذًا اول وقت لَارْتَابَ الْمُبْطِلُونَ شک دا توشار ایردیلار
تباه کار لار وایکری یورو کوچی لار یعنی عرب نینگ مشرک لاری ایتور ایردیلار کیم جون اوقور ویتور بس قرآن نی بورونغی
لار نینگ کتاب لار دین التقاط قیلیب دور ویزکا اوقور باجهود لار شک دا توشار ایردیلار کیم بزاوز کتاب لار یمزدا
اوقوب بزکیم آقز الزمان پیغمبری ای بولغای دیوکیشی اوقوغوچی ویکوچی دور ویتیردا کیتوروب کیم خط وقرارث فضیلت
ایکا ندور پیغمبر دین اوزکا کا دال فضل بنگ عدی اول حضرت نینگ معجزی ایردی معجزه کیم ظاهر بولدی وانینگ اتی
نفی دا شک وشبهه کا مادی حق سبحانه عز نینگ آقزیدا بوفضیلت نی واغی انکا ارزانی قوتی تا اوزکا معجزه بولغای
وابن ابی شیبه اوز مصنفی دا عون بن عبدالله دین نقل قیلیب دور کیم ماتت رسول الله صلی الله علیه وسلم حتی کتب وقرأ
بوصورت قرآن نینگ منانی سی بوستور اینگ اوچون کیم آیه دا کتابت نفین مقرر قیلیب دور زمانی غه قرآن اینگدی

بورون وآلارنیک مذهبی کیم آنی اُتی بلور لار عمرنیک اولی دین نالکفری غه جه صواب قه اقرب دور بل هُق بلکم قرآن
آیات بَیِّنات روشن آیه لار دور فی صُدُورِ الَّذِین الارنیک کونکلی داکیم اُوتوُا العِلمَ پر لیب دور لار علم نی
یعنی کتاب اهلی نیک مؤمن لاری یا صحابه کرام آنی یاد توتار لار تاهیچ کیشی تحریف قیلا المایغای وقرآن نی اوقوماق
ظهر القلب دین مرحومه امت نیک خاصه سی دور کیم بورونغی کتاب لارنی ورق لاردین اوقوراید یلار قول اول دور
کیم مورد اجع دور حضرت پیغمبر غه یعنی محمد صلی الله علیه وسلم انیک ایشلاری وعلم الکاکیم اول امی دور روشن آیه لار
دور الارغه کیم انا دورلار آنهی کتاب لاریغه واقف حضرت رسول صلی الله علیه وسلم نیک سمات وصفاتی غه
وَمَا یَجْحَدُ بِآیَاتِنَا منکر بولما غایلار پس نیک آیه لار نمیز غه کیم محمد وقرآن اِلَّا الظَّالِمُونَ کمرکامل ارظلم داکیم منکا بره
لار قیلور لار وباوجود اعجاز دلیل لاری نیک وضوحی بیله وَقَالُوا واینی لارکا فرلار لَوْلَا اُنْزِلَ نیکا نوبان سبار یلماس
عَلَیْهِ محمد غه آیَةٌ مِنْ رَبِّهِ نشانه انیک پروردکاری قاشیدین یعنی معجزه صالح ناقه سی وموسی عصاسی وعیسی مایده
سی دیک علی نبینا وعلیهم السلام قُلْ اِنَّمَا الْآیَاتُ ایتقل موندین اورکا بوقدر کیم آیه لار ومعجزه لار عِنْدَ اللهِ خدای
قاشیدا دور مرقجان تیلاسه ومرکیمکا تیلاسه توبان میبارور وانیک اظهاری منیک اقتدارم واختیاریم قبضه سیدا
ایماستور وَاِنَّمَا اَنَا ومومندین اورکا بوقدر کیم مین نَذِیرٌ مُبِینٌ قورقوتقوچی مین آشکارا یعنی قورقوتدوچی مین
یعنی بیله کیم سبرلار تاتیقای سیزلار اَوَلَمْ یَکْفِهِمْ آیا یتماس موندور آلارغه موجود اجنبی وواضح معجزی اَنَّا اَنْزَلْنَا اوکیم بز
میبار دوک بز عَلَیْکَ الْکِتَابَ سنکا قرآن نی وتُوتُوشُ تُتْلَی عَلَیْهِمْ اوقولور آلارغه الارنیک تیلی بیله وآلار
کیشی لارنیک افصحی دور لار وبلاغت سبرلار وفصاحت طورلاری آلارغه یاشورون ایماستور وسین تحدی قیلیب
سین وسوره نیک قسمقه راغین قرآن اورتوسیدا آلاردین تیلاب سین وآلار لشکر تارتا رلار ومال جان اوتیار
لار وانیک معارضه سیغه بولا آلماس لار معجز مومندین یاروق راق تامیدا بولغای واینیب دور لار جمی حضرت
رسول صلی الله علیه وسلم غه کیلیدیلار وبعضی یهود سوزلاردین تیلاب اوزی بیله کیلتور دیلار ودعاوکیم تیلار بیز
کیم اوز علیمیزنی الکا اریتوق تیلغای بیز حضرت اینی کیم بویول آزما قلیغ بیتار قومیغه اویله دین آلارنیک پیغمبری الارغه
کیلتور وبتور رغبت قیلغای لار نیمه کا کیم الارنیک پیغمبری دین اوزکا کیلتور وبتور والکا رغبت قیلور لار دیوآیت
نازل بولدی کیم آیا یتماس آلارغه اوقورلار اِنَّ فِی ذٰلِکَ درستاوق بیله کیم بوکتاب دا لرَحْمَةً مراینه باغیشلاغای
دور یا اویوغ نعمتی کیشی کا کیم انیک متابعتین قیلغای وَذِکْرٰی وپندی ونصیحتی دور لِقَوْمٍ یُؤْمِنُونَ کردی غه کیم
تصدیق قیلغای لار قُلْ کَفٰی بِاللهِ ایتقل پسنده دور خدای بَیْنِی وَبَیْنَکُمْ مین وسیزلار اراشَهِیدًا تانوق منیک
سوزنه ومکا کیم منی تصدیق قیلور لار یَعْلَمُ بیلور مَا فِی السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ اولجه کوک لار ویرلاراده رسن منیک جاهیم
وسیزلار نیک حالیکنز انکا مخفی بولما غوسیدور وَالَّذِینَ آمَنُوا وآلارکیم ایمان کیلتور دیلار بِالْبَاطِلِ حق سیز
جون یهودیه ونصارا دینه دیک کیم ایمان باطل معبود لارغه وَکَفَرُوا بِاللهِ وکافر بولدیلار حق خدای غه اُولٰئِکَ اول
اول کرده هُمُ الْخَاسِرُونَ الار دورلار زیان ایلیک لارکیم ایلیتور دیلار کفرنی ایمانغه وَیَسْتَعْجِلُونَکَ واشتوغور

لارکا فرلار سنکا بالعذاب عذاب اینماکی کافرلرنی بعارث ایک وانیک اشالی وَلَوْلَا أَجَلٌ مُسَمًّى واکرنه مدتی ایردی
اناغان ومعین برقوم نیک عذابی اوجون لَجَاءَهُمُ الْعَذَابُ سزانه کیلدرایردی آشوق قوجی لارغه وعده قیلغان عذاب
وَلَيَأْتِيَنَّهُمْ وبنگ سزکیلکوسی دور اول عذاب الارغه بَغْتَةً ناکاه اینی دا یا اولوم وقتی دا یا آخرت دا وَهُمْ لَا
يَشْعُرُونَ وآلار بیلماس لار انیک کیلماکی نی يَسْتَعْجِلُونَكَ بالعذاب آشوق ماق تیلاکین قیلورلار سنکا عذاب جلدی
وَإِنَّ جَهَنَّمَ وحال اوکیم تموغ لَمُحِيطَةٌ بالكافرين توکال تو توب دور واحاطه قیلیب دور ایمان کیلتورماکانلارنی
یعنی جهنم نیک موجب لاری کفر ومعاصی دیک محیط دور آلارغه یا فاعل مستقبل معنی سی بیله بولغای یعنی احاطه قیلغوسیدور
الارغه يَوْمَ يَغْشَاهُمُ الْعَذَابُ کونی کیم کرکای عذاب الارغه مِنْ فَوْقِهِمْ الارنیک باشلاری اوستیدین
وَمِنْ تَحْتِ أَرْجُلِهِمْ وآلار نیک ایاق لاری آستیدین وَيَقُولُ وایتقای خدای نوشته انیک فرشته لارغه ذُوقُوا تاتیکیزلار
مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ اولجه نیک جزاسین بارایر دیکیز کیم قیلور ایردیکیز لار دنی عمل
نیک سزای وعقبی سزای اسی دور مزنی اندا اکیب سزلار موندا اورار سزلار کیلتورو بتورلار کیم جهی مومن لار مکه دا
اقامت قیلیب آزوق آزلیغی جهتی دین واسکلوانیک آزلیغی یا وطن لارنیک محبتی نیک سببی بیله یا قرینداشلار
لارنیک صحبتی سببی بیله حجرت قیلماس لربردیلار قورقونج ووسم بیله خداغه تاینماق کورساتورایردیلار حق سبحانه
بوآیه میبارکه وی کیم يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ آمَنُوا ای منیک بنده لاریم الَّذِينَ آمَنُوا آلارکیم ایمان کیلتوروب سزلار شرک
اهلی دین بیرسارینه بارمکیز لار ومومن لار نیک صحبتین تیلاکیز لار واکر شهرها آشکارا عبادت قیلا آلماساکیز
لار إِنَّ أَرْضِي درستلوق بیله کیم منیک یریم وَاسِعَةٌ کنیک دور حجرت قیلینکیز لار قورقونج یوق دین امن منیز لیکا
فَإِيَّايَ بس سنکا فَاعْبُدُونِ تاینماق کورساتیکیز لار خَالِصًا خالص لار واکر اهل وعیال دوستلوغی دین
شهر کوچمول دا کوچکول یا غلانیب مقید بولوب سزلار ضرورت ایرلماق کونی بولغوسیدور انیکا وجون کیم
كُلُّ نَفْسٍ هر نفسی ذَائِقَةُ الْمَوْتِ اولوم نیک تاتقوچی سیدور اولوم بیله بارچه کیشیدن کیلکوسی دور لار ثُمَّ
إِلَيْنَا بس بزنیک سارینه تُرْجَعُونَ قایتقوسیدور لار وحفص خطاب بیله او قور یعنی سیز لارقایتقو کیمیز دور لار
بزنیک جزامیزغه بس شرک سزای دا تورماق کیراک ویوز اماق کعبه سی غه یعنی حضرت پیغمبر آستانه سینه کیلتورماک
کیراک وَالَّذِينَ آمَنُوا وآلارکیم ایمان کیلتوردیلار خدا ورسول غه وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وقیلدیلار یخشی عمل لار
یعنی فرضیه لار اداسین کورساتی لار لَنُبَوِّئَنَّهُمْ سزانه ایندوروب کیلتورور بز الارنی مِنَ الْجَنَّةِ جنت دین
غُرَفًا بیک منزل لار وارجند غرفه لارغه تَجْرِي یاورور مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ اول غرفه لار آستی دین آریغ لار
خَالِدِينَ حالتی دا کیم جاودان بولغایلار فِيهَا اول غرفه لاردا یا اوجاق دا نِعْمَ أَجْرُ الْعَامِلِينَ یخشی مزدی دور
یخشی عمل قیلغوچی لارغه اوجاق دا الَّذِينَ صَبَرُوا وآلارکیم صبر قیلدیلار مشرک لارنیک آزارینه وحجرت قیلدیلار
وطن لاردین وَعَلَى رَبِّهِمْ واوزی نیک پروردکاریغه نه انیک غیریغه يَتَوَكَّلُونَ توکل قیلورلار واوز
ایشینی الکا تاشورورلار کمه نیک مومن لاری بوآیه نی ایشیتیب حجرت قصدین مدینه کا کورساتی لار بیله اوزکا

دغدغه انیک پردی کیم شهر بیداکیم بیرکا الدامعیشت اسبابی مهیا بولمایغانی تیناک بارالغای بیز آیه کیلدی کیم
وَكَأَيِّن مِّن دَابَّةٍ وبنا تیبرانکوجی لار دین کیم هیچ وجه بیله لَّا تَحْمِلُ کوتارماس رِزْقَهَا اوزروزی نی کوتارماک
نیک طاقتی وقوتی یوقتور یعنی ذخیره قیلماس وذخیره قیلغوچی جانورلار دین آدمی دور وسیچقان دتارنج غه و
ایتیب دورلار ساوسقان ذخیره قوبارواولتورکشاف دابعضی دین نقل قیلورکیم بیل نی کور دوم کیم یکولوک نی
اوزی نیک یغات لاری نیک آستی دایاشورورابزنی القصه جانورلارکوب دورلار ودواب وطیور و
وحوش وسباع وهوام وبوحیوانلاری کیم ذخیره قوبماس لار واورزقی نیک کوتارکوچی سی بولماس لار اَللّٰهُ يَرْزُقُهَا
خدای روزی بیرور آلارغه وَإِيَّاكُمْ وسیزلارکا داغی بس ندکانابغ اسبابی نیک یوق دین غربت شهرلاریدا اندیشه
قیلماکیزلار وَهُوَ السَّمِيعُ اولدورایشیتکوچی سیزلارنیک سوزونکیزنی کیم روزی قادیرین بیرور بیز الْعَلِيمُ دانا انگا
کیم سیزلارکا روزی قادیرین بیرور وَلَئِن سَأَلْتَهُم داگرسورسانگ کمه امل دین مَّنْ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ کیم یاراتی
سوک لارو یرلارنی وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ ومسخر قیلدی قویاش وآی نی لَيَقُولُنَّ اللّٰهُ مرانیه ایتورلارخدای کیم بومسله
عاقل لارایجره قرارتوتوبتورکیم واجب دورممکن لارنیک انتهاسی یوقکا کیم بیرواجب الوجود بولغای وجون آلار بیلورلار
کیم بیروکوک نیک خالقی اول دور فَأَنَّىٰ يُؤْفَكُونَ بس قاچاغای یانارلارتوحید دین یعنی یگانه حق یولی دین یوزایورور
لار وباطل یول نیک یورورکا آشورلار اَللّٰهُ يَبْسُطُ الرِّزْقَ خدای یایارروزی نی لِمَن يَشَاءُ
مرکیم اوجون تیلار مِنْ عِبَادِهِ اوزبنده لارندین وَيَقْدِرُ ذتارقیلورانگا کیم تیلار وضیرعاید دور غیرمذکورغه کیم تقسیم
حال دورانگا واتیب دورلار مُوَسَّعٌ له ومُضَيَّقٌ علیه پردور یعنی مرنبده غه تیلاسه کاهی کینک وکاهی تارقیلور
اِنَّ اللّٰهَ درستلوق بیله کیم خدای بِكُلِّ شَيْءٍ مرنیمه کا قبض وبسط دین عَلِيمٌ دانا دور ونبده لارنیک مصلحتی انگا یاشورین
اوچاسورَوَلَئِن سَأَلْتَهُم داگرسورسانگ عرب مشرک لارندین کیم مَّنْ نَّزَّلَ کیم بوبان یبارروی مِنَ السَّمَاءِ بولوت
یاکوک دین مَاءً سوی فَأَحْيَا بس تیرکوزدی وتازه قیلدی بِهِ الْأَرْضَ اول سوبیله یرنی مِن بَعْدِ مَوْتِهَا اولگاندین
سونگ وانیک افتراده یعنی دین لَيَقُولُنَّ اللّٰهُ مرانیه ایتورلارخدای یعنی معترف دورلارانگا کیم ممکن لارنیک موجدی
اولدورمونیک وبک ایلگاج انیک بعضی مخلوق لارنی انیک علاوتیلاشریک قیلورلار قُلِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ ایتقیل شکروسپاس
خدای غه کیم بوضلالات دین سینی ومینک متابع لاریم نی ساقلاب دورکل اکثرُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ
آ یاسلارومتناقض سوزایتورلارافرارلاری بارودور انیک خالقیتی غه وانیک مخلوق نی انیک شریکی بیلورلار وَمَا
ویوقتورهٰذِهِ الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا بودنیی نیک زندکانی یعنی اِلَّا لَهْوٌ کمرمشغول بوق وایش سیزلیک وَلَعِبٌ واویون یعنی
انقضاوزوال شرعنی واوغلانچنیک اویونی غه اوخشارکیم بیریردا سیغیلورلارووساعتی اندا شادمان بولورلار وآزدنانی غه
ملول وغاربتوزارلار وَإِنَّ الدَّارَ الْآخِرَةَ درستلوق بیله کیم اوزکا سرای لَهِيَ الْحَيَوَانُ اول دور ابدی حیات نیک
سرای یعنی جاویدزندکانلیق انما بولغوسی ورلوکانوا یَعْلَمُونَ اگربولغایلارکیشیلارکیم بیلکایلار اختیارقیلماغای لارفانی دنیانی
جاویدان یغ سرای غه فَإِذَا رَكِبُوا بس چون اولتورسلارکا لارفِي الْفُلْكِ کیمه داموج سبیبیله اضطراب ایکرکاتوش سالار

دَعَوُا اللّٰهَ اوقورلار خدای نی مُخلِصِینَ حالتی دا کیم خالص قیلغوچی لار بولغا ملار لَهُ الدِّینَ خدای اوچون اوز
دینی نی یعنی ظاهر بولغا ملار الار نیک صورتی دا کیم مخلص لار دور لار کیم یا دقیلماس لار کم خدای نی دا ول قاتیق لیغ
نیک کیتماکی دا پناه انکا ایلتور لار دس فَلَمّا نَجّاهُم ر اول وقت کیم خدای نجات بیرکای خدای الار غه ور یا
دین وجیقارب کیلتورکای سلامت لیغ بیله اِلَی الْبَرِّ توز سار یغه اِذا هُم اول وقت الار یُشرِکُونَ شرک کیلتورور
لار یعنی قاتیورلار اوزی نیک عادتی غه لِیَکفُرُوا تاکافر بولغا ملار بِما آتَیْناهُم اولجه بیله کیم بیردوک بز الار غه
نجات نعمتی دین وَلِیَتَمَتَّعُوا وتا برخوردار بولغا ملار اجتماع بیله ب لار عبادتی غه یا سیکا ملار بوجهان نیک تیرکلیک
دین فَسَوفَ یَعلَمُونَ بس بات بولغای کیم بیلکا ملار اوز ایشی نیک عاقبتی نی عقوبت وقیندا اَوَلَم یَرَوْا
آیا کورماد ملار کمه اسلی دیلما دملار اَنّا جَعَلنا اولکیم بز قیلدوق الار نیک شهرینی حَرَمًا آمِنًا حرمی ایمن لیک
بیله یعنی انیک اهلی ایمن دور لار اولتورماک دتلا ماقدین وَیُتَخَطَّفُ النّاسُ وحال اولکیم الناج کیتیلور لار
کیشیلار مِن حَولِهِم الار نیک شهری نیک تیکرا لار ندین یعنی کیشیلار نی اولتور لار دا سیر قیلور لار کمه نیک
تیکمر لار ندا وکیشی الار نیک متعرضی بولماس لار اَفَبِالباطِلِ آیا باطل بیله کیم ب لار دور لار یا شیطان
لار یُؤمِنُونَ ایمان کیلتورورلار وَبِنِعمَةِ اللّٰهِ وخدای نیک نعمتی غه یعنی مونیکدیک ظاهر نعمتی غه کیم تکس
دور حرم دا وایمن لیک دورخوف دین یَکفُرُونَ کافر بولورلار دونعمت کفران نیک دلیل الار نیک شرکی دور
وَمَن اَظلَمُ کیم دورستم قیلغوچی راق مِمَّنِ افتَرَی کیشی دین کیم یا غلاغای ویا ساغای عَلَی اللّٰهِ کَذِبًا خدای غه
یا لغانی وکمان ایلیکای کیم انکا شریکی بار دور اَو کَذَّبَ بِالحَقِّ یا کذب قیلغای قرآن نی یا رسولنی لَمّا جاءَهُ
سلم اول وقتی کیم کیلکای انکا اَلَیسَ آیا یوقتور یعنی بار دور فِی جَهَنَّمَ تموغ دا مَثوًی توراریر لِلکافِرِینَ
ایمان کیلتورماکا ملار اوچون وَالَّذِینَ جاهَدُوا والار کیم سعی قیلغا ملار فِینا بزنیک ایشیمیز وبزنیک دینمیز
اکا سَبِیلَنا دا لَنَهدِیَنَّهُم مرانیه یول کورساتور بز الار غه سُبُلَنا اوز دمیز نیک یول لار نیه وَاِنَّ اللّٰهَ
دورستلوق بیله کیم خدای لَمَعَ المُحسِنِینَ یخشی ایش قیلغوچی لار بیله یعنی مجاهده لار غه ونصرت واعانت بیله
مجاهده ایه دین قیلدی اطلاق طریقی بیله تامتناول بولغای ظاهر وباطن جهاد نیه پس الار کیم جهاد قیلغای بزنیک
یولومیزدا دین دشمن لاری ونفس وهوا بیله کورساتور بز الار غه وصول یولین تقاضا ولی غه شیخ سهل تستری
ایتیب دورکیم هرکیم کوششی قیلسه سنت اکا متی دا کورساتور بز انکا اوجماع یول لار نی امام قشیری رحمه
ایتیب دورالار کیم یا سالار اوزی نیک ظاهرین مجاهده لار غه آرالیش هرور الار نیک باطنی لارنی مشاهده لار غه
شیخ ابوبکر واسطی روح الله روحه ایتورکیم هرکیم جهد قیلسه بزنیک اوچون یول هرور انکا اوز دمیز ساری غه بحر دا
کیلتورورمیزکیم هرکیم سعی قیلسه بزنیک تیلاکیمیز دا کورساتور بز انکا بزنی تاماق دا یول اَلا مَن طَلَبَنی وَجَدَنی
هرکیم بزنی ایستار بزنی تاپار زبور کلاه لار ندین بعضی نیک ترجمه سیدا کیلتورمیزلار شعر

انا المعبود فاطلبنی تجدنی ∴ انا المقصود فاطلبنی تجدنی

سورة الروم

بسم الله الرحمن الرحيم

الم ابو الجوزا رحمه الله ابن عباس رضی الله عنه دین نقل قیلیب دور کیم حروف مقطعه رباني تنالار دین دور حسنی
اشارتی دور صفتی غه کیم حق تی اینیک بیله ثنا ایتقای لار انداق کیم الف بوکلمه دین کنایت دور الوهیت دین
ولام لطف دین ومیم ملک دین وائیب دور لار الف اشارت الله اسمی غه دور ولام جبرئیل آکی ومحمد اسمی عنه
صلی الله علیه وسلم یعنی الله جبرئیل واسطه سی بیله وحی محمد صلی الله علیه وسلم غه میبارردی غُلِبَتِ الرُّومُ مغلوب
بولدیلار رومی لار وفارسی لار الارغه غلبه قیلدیلار فِي أَدْنَى الْأَرْضِ یری نیک یاوق راغی دا کیم عرب دا
بولغای روم یری نیک نسبتی غه واول اردن وفلسطین ایکا ندور یا کسکر یا ازرعات وبصری اسمدا سی واول
انداق ایردی کیم خسرو پرویز شهریار وفرمانی کیم اینیک یکی ایرد یلار اغیر لشکر بیله میبارردی تا بعض نی روم
ولایتی دین آلدیلار وروم کیشی لاری قاچتی لار وتوقوز یکیل دا اصح قول بیله پیغمبر مبعث ثی دا بو خبر مکه کا یتتی کافرلار
شادمان بولوب شماتت یوزیدین ایمان اسلیغه ایتی لار کیم سیز لار روم تر سالار کتاب اهلی سیز لار ومجوسی فارسی لار
اوقوما غان لار بز پس فارس اوستونلوکی دین روم غه فال توتار بز کیم سیز لار کا اوستون بولغومیز دور حق سبحانه
بو آیه نی میبارب بیان قیلدی کیم وَهُمْ وروم لار مِنْ بَعْدِ غَلَبِهِمْ الارنیک مغلوب بولغاینیدین سونک
سَيَغْلِبُونَ بات بولغایلار کیم اوستون بولغایلار فِي بِضْعِ سِنِينَ آز یل دا اوج وتوقوز ارا سی بولغای
صدیق رضی الله عنه بو آیه نزولی دین سونک مشرک لار کا ایتی سیز لار نیک کوزاو نکیز روشن بولماسون انت خدای
بیله کیم روم اهلی فارس کیشیلار کا اوستون بولغوسید ور بضع سنین اُبَی بن خلف ایتی نه موناق دور وبز سنینک
بیله کیرو باغلار بز پس اون یکیت تیوه کا اوج یل غاجه کرو باغلادی لار وصدیق حال صورتین پیغمبر غه صلی الله
علیه وسلم عرضیغه میکوردی اول حضرت بویوردی کیم بضع ثلاثه وتسع دور یا رغیل ال اوچدت دا ارتور قیل
ابو بکر رضی الله عنه بنه قایتی وتا توقوز یل یوز تیوه کا کرو باغلادیلار وضمان بیری بیری دین آلدیلار وبدر کونی دا
کیم مسلمانلار قریش غه غالب بولدیلار روم لار نیک فارس لار غه اوستونلوکی خبرین یتتی وایتور لار بو خبر حدیبیه کونیدا
جین بولدی صدیق رضی الله عنه یوز تیوه نی اُبَی دین اولغی سوزو نیک ضمانی دین اکیمتی قول بیله آلدی کیم اُبَی احد
اوروشیدا اولتورولوبسا یدی حضرت بویوردی صدقه بیر القصه بو آیه اخبار دور بولغوجی اشلار دین کیلور اشدا
داول قرآن اعجاذی نیک اقسامی نیک جمله سیدین دور لِلَّهِ الْأَمْرُ خدای غه دور فرمان وحکم مِنْ قَبْلُ فارس غلبه
یتتی دین بورون روم غه وَمِنْ بَعْدُ وروم اوستون بولمانغلیغی دین فارس قه یعنی بارجه وقت دا اینیک قضاسی نافذ
دور وبارجه ایش اینیک اختیاری نیک قبضه سیدا دور کشف الاسرار دا ائیب دور کیم قبل ازل ور وبعد ابد یعنی
ازلی وابدی ایش انکا دور کیم ابدی وازلی خداوند دور ویَوْمَئِذٍ واول کون کیم رومی لار فارسی لار غه اوستونلوک
قیلغای لار یَفْرَحُ الْمُؤْمِنُونَ شاد بولغوسید ور لار مومن لار بِنَصْرِ اللَّهِ خدای نیک یاری قیلماغی بیله کتاب اهلیغه قوتی
کیم کتابلی یوقتور لار کیم بو صورت دا انتقال انقلابی دور ومومن لار اخباری صدقی نیک ظهوری وکره ایتماکی وصحابه تقین نیک

آرتوقلوغی دور والیب ذورلار فرح اینک بیله دورکیم بعضی دین دشمن لاری بعضی غه اوستون بولدیلار وجمعی نی
یوق اینی لار واول اتداق امدی کیم چون شهریار وقرخان روم شهری نینک بعضی سیغه اوستون بولدیلار پرویز غرض
ارباب نینک غازلیغی بیله مراکبی اغا اینی کا سفیر بولدی تیلادی کیم بری اوزکا سری نینک ایکی دا هلاک قیلغای مراکبی
حال صورتی غه واقف بولوب کیفیت نی روم قیصر یغه عرضه داشت قیلدیلار وترسا لیغ دین نی اختیار قیلدیلار وروم
شکری نینک باشلیغی بولوب فارس لارنی مغلوب قیلدیلار بعضی الارنینک شهرلاردین آلدیلار مَنْ یَشَآءُ هرکیمکا تیلاسه وَهُوَ الْعَزِیْزُ واول غالب دور انتقام تارتا رحمی این الرَّحِیْمُ مهربان دور اوستونلوک
پرور جمعی نی جمعی غه وَعْدَ اللّٰهِ وعده قیلدی خدای روم اوستونلوکی یا مومن لار فرحی نی وعده قیلغانی لغاغی لَا یُخْلِفُ
اللّٰهُ خلاف قیلماس خدای وعدَهٗ اوزو وعده سینی کیم یا یغان جی لیغ انکا ممتنع دور بلکیم راست قیلور وَلٰکِنَّ اَکْثَرَ
النَّاسِ ولیکن کیشی لارنینک کو پراکی لَا یَعْلَمُوْنَ بیلماس لار انینک وعده سی نینک صحتی نی یَعْلَمُوْنَ بیلورلار ظَاهِرًا
آشکارا اینه لارنی مِنَ الْحَیٰوةِ الدُّنْیَا دنی زمکان لیغی دین یعنی انینک مال ومتاع وجاه ودولتی نی یا معیشت لار
تجارت لار اسبابی نی وسیط دا ایتور بنا قویاق وزراعت قیلاق وارپ لاروکاریز لار اقیزماق دور کیم دنیا اهلی
نینک کو پراکی انینک قاعده لارنی بیلور لار وَهُمْ وآلار عَنِ الْاٰخِرَةِ آخرت ایشلار ندین کیم مقصود نینک غایتی
اولدور هُمْ غٰفِلُوْنَ الار غافل لار وخبر سیز لار دور لار ضمیر کمر یرین تاکید اوچون دور اَوَلَمْ یَتَفَکَّرُوْا آیا
تفکر قیلماس لار فِیْ اَنْفُسِهِمْ اوزنفس لاریدا کیم تمکن لار نینک مراباری دور بار یعنی مرنی آفاق دا بار دور انینک
نمودار ی نفس لار دا تا بسا بولور یا نیکا اوزنفس نینک ایشیدا تفکر کورسا تماس لار تا اوزابد اسی دین اعاده غه استدلال
قیلغا یلار مَا خَلَقَ اللّٰهُ یارا تمادی خدای السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ کوک لار وبرنی وَمَا بَیْنَهُمَا واولجه کوک وبرا ارا سیدا
دور اِلَّا بِالْحَقِّ کمرحق اوچون یعنی ثواب وعقاب یا حق بیله یعنی حکمت بیله سوز نینک مخصی اولکیم بیر وکوک نینک
یارا تمافی نه اویون اوچون دور بلکیم یارا تی استدلال اوچون توحید غه وَاَجَلٍ مُّسَمًّی وآنا لغان وقتی اوچون بن
اول زمان کیم بیشه نهایت قه یتار لار مراد قیامت کونی دور وَاِنَّ کَثِیْرًا ودرستلوق بیله کیم کو بی مِنَ النَّاسِ کیشی
لاردین یعنی کافرلار بِلِقَآءِ رَبِّهِمْ الارنینک پروردکاری دیداری قه یعنی قیامت کونی غه کیم دیدار وقتی دور
لَکٰفِرُوْنَ مراینه ایمان سیز لار وسکر لاردور لار اَوَلَمْ یَسِیْرُوْا آیا کیزماس لار فِی الْاَرْضِ یردا یعنی مؤدوعاد
مسا یلیه دیار لارکان یغ وقتی دا فَیَنْظُرُوْا کَیْفَ کَانَ تاکورکا یلار کیم نیناک ایردی عَاقِبَةُ الَّذِیْنَ الارنینک عاقبتی کیم
یارا یه دیلار مِنْ قَبْلِهِمْ الاردین بورون اولکان امت لاردین کَانُوْٓا یارا یه دیلار اول کروه اَشَدَّ مِنْهُمْ قاتیق
راق کمه اعلی دین قُوَّةً توانا لیغ یوزندین عاد یلار ایک والارنینک اشالی وَاَثَارُوا الْاَرْضَ واوکور دیلار یرنی
دانه لار ایکماک ویا غاج لار تیکماک وکاندار جیقارماغ وسوجیقارماغی اوچون وَعَمَرُوْهَا وعمارت قیلدیلار آنی اکثر کوبرا
مِمَّا عَمَرُوْهَا اولچه دین عمارت قیلدیلار کی لار کیم غیر ذی زرع واوی سی نینک اهلی دور لار یا اولکیم عمر تا بی لار دنیا
کو پراک تریش عمر لاردین وَجَآءَتْهُمْ وکیلدیلار الار عه رُسُلُهُمْ الارنینک پیغمبر لاری بِالْبَیِّنٰتِ روشن آیه لار

یا سوره امجده لار و آلار انکا ایمان کیلتورما دیلار حق سبحانه دما الار منک روزگاری نینک دیاری دین جیقاردی
فما کان الله لیظلمهم پس بو صورتده ای کیم ظلم قیلغای الارغه یعنی پیغمبر لار یبارما ی دکفر و تکذیب سبزالارنی
پاک قیلغای ولکن کانوا ولیکن بارایردیلار کیم عقوبت لارنینگ موجب لاری بلله انفسهم یظلمون اوزی نینگ
نفس لاریکا ستم قیلورایردیلار ثم کان پس بارور عاقبة الذین الارنینگ سرانجامی کیم اساءوا ایمان قیلمیلار
یعنی کافر بولدیلار السوأی یامانراق نتیجه کیم عقوبت و عذاب دور اینجب دور لار سوائی تموغ آتی دور اندانی کیم حسنی
اوجاق نینگ آتی دور یعنی تموغ مشرک لاری نینگ عاقبتی بولغای ان کذبوا اولجه نینگ سببی بلله کیم تکذیب قیلدیلار بایات
الله خدای نینگ آیه لارینه یعنی ایمادیلار قرآن غه یا عبرت المادیلار قدرت دلیل لاری بلله وکانوا بها وبارایردیلا
کیم اول آیه لار بلله یستهزءون استهزا قیلورایردیلار الله یبدؤا الخلق خدای بارا تورخلق نی نطفه دین
ثم یعیده پس بنه تیرکوزور وقوبارور اول کا مذین سونک ثم الیه پس جزا وانینگ حکمی سارینه یرجعون قایتا
رعیلور لار وحضرتا بلله او تورخطاب طریقی بلله ویوم تقوم الساعة وکونی راکیم قایم بولغای قیامت یبلس
المجرمون بیک بوزورلار کافرلار کیشی نینگ اوندائش کیلیکیم منقطع بولغای حجت دین ولکن وبولماغای آلارغه
من شرکائهم الارنینگ اوتاق لاری دین یعنی خدالار مذین کیم شرکا آت قویوب ایردیلار فرشته لار وبت لار
دیک شفعؤا درخواست قیلغوچی لار یعنی آلار دینی دا ایتورایردیلار کیم بزنینگ آلهیمز بزنینگ شفیعیمز بولغوسیدور
لار اول کوندا الارنینگ شفعا دین محروم وامید سیز قالغایلار وکانوا وبولغایلار کافرلار بشرکائهم
اول شریک لار بلله کافرین ایمان کیلتورماکان لار یعنی مطلوب دین کیم نومید بولدیلار الارذین بیزار بولورلار
ویوم تقوم الساعة وکونی کیم قایم بولغای قیامت ساعتی یومئذ اول وقت یتفرقون تونارلار
کیشیلار وبیری بیری دین ایریلورلار کردیی اعلا علیین غه یوز کیلتورلار وجهی اسفل السافلین غه توشارلار
بیری وصلت درجه سینه بیراو فرقت درکه سیدا اول سربری غه بیک وبو بحث حصیر بدا انکا تورلوک ثواب بولغانکا
تورلوک تورلوک عذاب جمی وصال دولتی نازایکوچی وبرخی فراق اوتیدا کداز قیلغوچی فاما الذین اما الارکیم
آمنوا ایمان کیلتورکان بولغایلار وعملوا الصالحات وخوش وبخشی عمل لار قیلغان فهم فی روضة پس آلار
مرغزار بیداسحاق کل لار وآرمغ لار تحبرون شادمان اینکان بولغایلار اندانی شادمان لینی کیم اینک اثری الار
اینک کرکمول لاری میک بوزلاریدا ظاهر بولغای باکرم ومنعم بولغایلار یا الارنی حلی وحلل بلله بزاکایلار احقاف
دا ایتیب دور متوجه قیلغایلار وعین المعانی دا کیلتورو بتورکیم خوش آواز الشیتورکا یلار الارغه دسیج لذتا دل
الشیتورماک میک نینگی بولماغای خبرداودورکیم جنت نینگ بکرلاری تغنی قیلغایلار اون لاری بلله کیم خلایق اینک
دیک نی ایشیکان بولماغایلار وبوا وجاق نینگ آرتوغی بولغای ابودرا رضی الله عنه دین سوردیلار مغنی لارنی نیمه
بلله تغنی قیلورلار اینی کیم تسبیح بلله یحیی بن معاذ رازی قدس سره دین سوردیلار کیم آواز لاردین قایسی نی دوست
تراق تونارسین اینی کیم مزامیر النس نی مقامات قدس بالجان تجدید صاحب کشف الاسرار ایتیب دورکیم تا تکلا

باکلا خدا نیک دوست لاری جنت روضه لار بیدا انس ریحان لاری ارا شادی وطرب بیله سماع قیلور لار فی
مقعد صدق عند ملیک مقتدر وزمان کیلکای داود علیه السلم غه کیم اول دلبذیر نغمه سی وشور انگیز صوت بیله کیم
سنگا یرب مین زبور او قوغیل ای موسی توریه قرارت قیل ای عیسی انجیل قرارتی غه مشغول بول ای طوبی یاغاچی
دل آرای آواز نیک نی بزنیک تسبیحیز بیله آجقیل ای اسرافیل قرآن او قوغیل امام ثعلبی اوزاغی دین نقل قیلور
کیم مسیح کیشی خوش آواز راق اسرافیل دین یوقوری تعنی کیم قیلور بارچه شنده اوز وردلازی وذکر لار دین قالور لار
سوز نیک حاصلی اولکیم لذت نیک شریف راغی تجلی نور لاری نیک مشاهده سیدین سونگ سماع بولغوسیدور
وَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا واما لار کیم ایمان کیلتورماکان بولغا لار دور لار وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وتکذیب قیلیب بزنیک آیه
لار میزنی یعنی قرآن یا قدرت دلیل لارینی وَلِقَاءِ الْآخِرَةِ واول سرای نیک لقاسی یعنی حشر ونشر غه فَأُولَٰئِكَ
پس اول کروه فِي الْعَذَابِ مُحْضَرُونَ عذاب دا حاضر بولغا لار دور لار فَسُبْحَانَ اللَّهِ مصدر دور امر معنیسی بیله
یعنی تسبیح ایتیکیز لار خدای غه وآریغ یمغ بیله یا وقتلیکیز لار یا نماز او قوکیز لار حِينَ تُمْسُونَ وقتی کیم کیچه کا کیرگای
سیز لار مراد اقشام ونماز شوق نمازی دور وَحِينَ تُصْبِحُونَ وقتی کیم تانگدا کیرگای سیز لار مراد تانگ نمازی
دور وَلَهُ الْحَمْدُ وانگا دور حمد فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ کوک لار ویر لار دا یعنی مرکیم یر وکوک دا دور انیک حمدین
ریتور وَعَشِيًّا وبنیه نماز او قوکیز لار کوندوز نیک آخرید ا یعنی اکیندیک نمازی وَحِينَ تُظْهِرُونَ وقتی کیم
کیرگای سیز لار اولاک وقتی دا یعنی اولاک نمازی صاحب لباب ایتیب دور تسبیح اون کورتماک دور پس انیک
اتصالی جهریه صلواتی غه نسبتی دین خالی ایماستور وحمد کیم صوت رفعی غه دلالتی بوقتور انیک اکری نیک تخصیصی
اخفائه نماز یغه مناسب کورولور یُخْرِجُ الْحَيَّ جیقارور خدای تیریک لی مِنَ الْمَيِّتِ اولوک دین نخله دیک نواه دین و
سنبله جیقدین وقوش یومورتقه دین وانسان نطفه دین یا مصلح مفسد دین ومؤمن کافر دین یا عالم جاهل دین
وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ وجیقارور اولوک لی مِنَ الْحَيِّ تیریک دین آلار نیک عکسی بیله کیم یا امیلدی وَيُحْيِي الْأَرْضَ وتیر
کوزور یر نی اوت بیله بَعْدَ مَوْتِهَا انیک سولغانی وقورو غانی دین سونگ وَكَذَٰلِكَ وبوجیقارماق نیک
اوخشاشی تُخْرَجُونَ جیقارملیغوکیز دور لار کور لار دین وَمِنْ آيَاتِهِ وخدای قدرتی نیک نشانه لار دین اَنْ
خَلَقَكُمْ اولدورکیم یارا تای سیز لار نیک اصلیکیز نی یعنی آدم علیه السلم نی مِنْ تُرَابٍ توفراق دین ثُمَّ إِذَا أَنْتُمْ
پس ایدی سیز لار بَشَرٌ کیشیلار سیز لار تَنْتَشِرُونَ پراکنده بولور سیز لار یر دا معیشت اسبابی دا
نصرف اوجون وَمِنْ آيَاتِهِ انیک توا بیغ علامت لار دین اَنْ خَلَقَ لَكُمْ اولدورکیم یارا تای سیز لار اوجون
مِنْ أَنْفُسِكُمْ هم سیز لار دین یعنی سیز لار نیک جنسیکیز دین أَزْوَاجًا خاتون لار لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا تا میل قیلغای سیز لار
الار غه جنسیت حسبی بیله وآرام توتقای سیز لار الار بیله کیم جنسیت ملامت سببی دور وضد لغت منافره واسطه
سی وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ ویا سادی یعنی پیدا قیلدی سیز لار نی وسیز لار نیک جفتیکیز نی ارا مَوَدَّةً دوستلوق ورَحْمَةً
ومهربان یغ موضح دا کیلتورور کیم مودت یا لغوز تزویج بیله ورحمت اوغول توغورماق سببی بیله یا مودت کیچیک یشلیغ

لارغه رحمت قاری خاون لارغه اِنَّ فِی ذٰلِکَ درستلوق بیله کیم جمله لار یا راتما قدا کیشیلار نیک شاکلی
ومشابهی شبهیت دا لَاٰیٰتٍ سرا ینه دلالت لار دور لار لِقَوْمٍ یَتَفَکَّرُوْنَ سرکرو سی غه کیم تفکر قیلغا یلار و بو
صورت نیک حکمتی غه مطلع بولغا یلار وَمِنْ اٰیٰتِهٖ وانیک قدرتی نیک دلالت لاردین خَلْقُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ
کوک لار و یر لار نیک یارتماغی دور وَاخْتِلَافُ اَلْسِنَتِکُمْ وسیز لار نیک تیل لار نیکنیز مخالفتی سوز ایتما قدا
کیم آشاق وسیلیک آواز بیله وکیم فصاحت بیله ولکنت یاسیز لار نیک لغت لار نیکنیز نیک اختلافی عربی دین و
ترکی وفارسی وسندی وانیک امثالی ایک لباب دا کیلیتور وبتور کیم بارچه مختلفه تیل لار نیک اصولی تمیش ایکی
دور اون توقوز سام اولادی دا دور وان یتی حام فرزندلار یدا وا ولوز آکتی یافث اوغلانلار یدا وَاَلْوَانِکُمْ و
تعی سیز لار نیک انک لار نیکنیز نیک اختلافی آق یغ وقیزیلیغ وقرایغ وساریق یغ یا اعضا وبحشط لاری وسیات
لاری وانیک شکل لار یدا مطلقا سیج آدمی بارچه نیه دا اوزکا آدمی کا اوخشا ماستور حتی ایکی زاک کیم با وجود کیم الار
نیک ماده لاری وسبب لار نیک توافقی بیله الا رابنه نیه لاردین بعضی دا مخالف بولغوسیدور لار اِنَّ فِی ذٰلِکَ
درستلوق بیله کیم آدمی لار تیل لاری ورنگ لاری مخالفتی دا انیک بیله کیم بر آتا وانا دین توقوب دور لار لَاٰیٰتٍ
قدرت وحکمت نیک نشانه لاری دور لِلْعٰلَمِیْنَ بارچه عالملار غه یعنی سیج عاقل غه ملک وانس وجن دین
یاشورون ایاستور کیم بو اختلاف واکلی حکمتی مندرج دور کیم اگر بو وجه ایله بو لماسه ایردی کیشیلار ارا سیدا
ایر یماق یغ مشکل بولور ایدی وکوبی ایشلار دین معطل قالور ایدی وحفص لام کسری بیله اوقور یعنی بو دلالت
دا نا لارغه دور کیم انداظر قیلغا یلار وانیک غور یغه بنکا یلار وَمِنْ اٰیٰتِهٖ وکامله آیه لاردین اولدور مَنَامُکُمْ
سیز لار نیک اوقلا ماکنیز بِاللَّیْلِ وَالنَّهَارِ کیجه وکوندوز دا نفسانی قوانیک استراحی وطبعی قوا قوتی اوچون
دور وَابْتِغَآؤُکُمْ وسیز لار نیک ایستاماکنیز روزی نی مِنْ فَضْلِهٖ انیک باغیشلاماغی دین یعنی معاش
تیلاماکی کیجه وکوندوز دا وایتیب دور لار مخصوص دور کیجه کا وبعضی ایستاماک کوندوز دا بو آیه دا تقدیم وتاخیری بار دور
معنی جمله بیله اِنَّ فِی ذٰلِکَ درستلوق بیله کیم کیجه اویقوسی وکوندوز معیشتی دا لَاٰیٰتٍ دلالت لار وعبرت لار دور
لِقَوْمٍ یَسْمَعُوْنَ کروسی اوچون کیم ایشیکا یلار موش قولاغی بیله وَمِنْ اٰیٰتِهٖ وانیک حکمتی نیک نشانه لاریدین
یُرِیْکُمُ الْبَرْقَ اولدور کیم کورسا تور سیز لار کا برق نی خَوْفًا سافنی تور قوتماق اوچون صاعقه وَطَمَعًا وبغم
طمع دا سالماق دا یا مطور اوچون وَیُنَزِّلُ وتوبان یبا رور مِنَ السَّمَآءِ مَآءً کوک سار یدین یاپوت سوبی نی
فَیُحْیِیْ پس تیرکوزور بِهِ الْاَرْضَ اول سوبیله یرنی تا اندین یاشل وتازه اوت اونار بَعْدَ مَوْتِهَا انیک یوقلغانی
وقورو قلغانی دین سونک اِنَّ فِی ذٰلِکَ درستلوق بیله کیم یاشین وبا یطور دا لَاٰیٰتٍ سرا ینه علامت لار دور آلهی قدرتی
غه لِقَوْمٍ یَعْقِلُوْنَ کروسی غه کیم تعقل قیلغا یلار حادثه لار تکلوفی دا تا الارغه ظاهر بولغای صانع قدرتی نیک کامل سر
حادثه دا وَمِنْ اٰیٰتِهٖ وانیک قوانا لیغی نیک نشانه لاردین اَنْ تَقُوْمَ السَّمَآءُ اولدور کیم تورار کوک ستون سیز
وَالْاَرْضُ یر سو یوز یدا بِاَمْرِهٖ انیک فرمانی بیله یعنی انیک سافلاماغی بیله اَلَا رتی ثُمَّ اِذَا دَعَاکُمْ پس چون توسه

سیزلارنی اسرافیل سوکنی نفخه بیله دَفْعَةً اوقوغانی بو نوع بیله کیم یا اَیُّهَا الْمَوْتیٰ اخرجوا ای کیشیلار چیقینکیز لارمین
الارض بیردین اِذَا اَنْتُمْ اول وقت سیزلار تخرجون چیقارسیز لار اوزکورلارینکیز دین وخلق اینک
جیقماقلیقی داغی کورلاردین اینیک قدرتی اینک آیه لارمدین بری دور وَلَهٗ وانگادور مَنْ فِی السَّمٰوٰتِ وَ
الْاَرْضِ سرکیم کوک لاردا و یرلاردا دور بارچه اینک مخلوقی ومملوکی ومربوبی دورلار کُلٌّ لَهٗ بارچه انگا قانِتُونَ
فرمان کوتارکوچی لار دور لارموت وحیات دبعث ونشور داغی بو حال لاردا اینک حکمی دین ایمش بورا الماس لار
وَهُوَ واولدور الَّذِی یَبْدَؤُا الْخَلْقَ اول کیم اوّل قاتلا یارادی خلقنی واندین سونک اولتورکای ثُمَّ یُعِیدُهٗ پس
یینه تیرکوزکای آنی وَهُوَ وقتیاکیتورمک اَهْوَنُ آسان دور عَلَیْهِ خدای غه اندای کیم باشته یارادماق یاغاچ
سیزلارنیک اعضاسینکیز بیله آسان رای دور اِبداوین پس جون ایبداغه اقرارسیکیز بارادور اعاده غه یعنی سنگیز سیز
لار دا ایبدا و اعاده قدرت قاشیدا کیسان دور وَلَهُ الْمَثَلُ الْاَعْلٰی وانگادور بیک راک صفت واولوغ داق وصف
کامله قدرت وشامله حکمت وذات وحدتی وصفات عظمتی دیک فِی السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وکوک لارو یرلار دا
وَهُوَ الْعَزِیزُ واول دور غالبی کیم عاجز بولماغای ممکن ایبداسی واعیک اعاده سی دین الْحَکِیمُ دانا ثواب قه
کیم اینک ایشی حکمت مقتضاسی بیله بولغای ضَرَبَ بیان قیلدی لَکُمْ سیزلارا وجون مَثَلًا مِنْ اَنْفُسِکُمْ سزنفسیکیزدین آلیلغان
سیزلارنیک نفس لارینکیز نیک حال لارمدین هَلْ لَکُمْ آیا بارمودور سیزلارکا ای آزاد لار مِمَّا مَلَکَتْ اَیْمَانُکُمْ
سیزلارنیک مماملک لارینکیز دین کیم ملک یمین دورلارمین شُرَکَاءَ شریک لار فِیمَا رَزَقْنَاکُمْ اولجه دا بیرمیز
بیزلارکا اموال واسباب دین فَاَنْتُمْ پس سیزلار فِیهِ اول یمیه دا سَوَاءٌ تینکمان بولغای سیزلار یعنی اندای کیم
سیزلار تصرف قیلورسیزلار اوزمال وملکینکیزدا الار داغی بولدورالغا یلار تَخَافُونَهُمْ قورقونکیز لار الاردین کیم تصرف
دا مستقل بولسه لار کَخِیفَتِکُمْ سیزلارنیک قورقماکینکیز دیک آزاد لار اَنْفُسَکُمْ سیزلارنیک نفس لارینکیز دین یعنی آزاد
تیرمک لاردین سوز نیک ملخصی اولدورکیم آیا ای خواجه لارسیزلار بنده لارنی اوزمال وملکینکیز دین شریک قیلورسیزلار
تاتصرف وتسلط دا انگا تینک بولسا کیز لار والار نیک استبدادی واستقلالی دین قورقوجی بولورسیزلار عَلَی الْمَعَانی
داوزکا تفسیر لاردین بعضی دا یاردور جون حضرت رسول صلی الله علیه وسلم بو آیه نی قریش شیک اولوغ لاریغه
اوقودی ایتی لار کلّا واللّه لایکون ذلک اَبَدًا حاشا کیم مرکز بو بولا آلغای اول حضرت رسول صلی الله علیه وسلم ایتی کیم سیز
لار بنده لارنی اوزمالیکیز دا شریک پرماسسیزلار پس نیشک یارامیکان لارغه کیم خدای نیک بنده لاری دور لار
اینک ملکی دا شریک قیلورسیزلار کَذٰلِکَ مونیک دیک نُفَصِّلُ الْاٰیَاتِ تفصیل قیلورمیز وبیین ایتارمیز دلیل لارنی
لِقَوْمٍ یَعْقِلُونَ کروهی اوزعقلین مثل لاریک تدبری دا ایشکای اینکای اما جاهل لار وجهو ایکوجی لار بوسوز
نیک حقیقتی دین خبرسیز دور لار بَلِ اتَّبَعَ الَّذِینَ بلکیم ایکرا شور لار الار کیم ظَلَمُوا اسم قیلدیلار اوزلارینگا شرک بیله اَهْوَاءَهُمْ
اوزنفسی نیک آرزو لاریغه بِغَیْرِ عِلْمٍ دانش سیز فَمَنْ یَهْدِی پس کیم دورکیم یول کورساتگای مَنْ اَضَلَّ اللّٰهُ آنی کیم
قویدی خدای وخذلان سببی بیله آزدی وَمَا لَهُمْ ویوقدورلار یول آزغان مشرک لارکا مِنْ نَاصِرِینَ یارلار دوستلار

کیم الارنی تموغ عذابی دین خلاص ایلیغ بیرکا بلار فَأَقِمْ وَجْهَكَ پس راست توت ای محمد اوزیوزنیکی لِلدِّينِ
خدای عبادتی اوچون یا خالص قیلغل اوز عملینگ نی حَنِيفًا خالق دا کیم مایل بولغای سین بارچه دین لار دین اسلام
دینی کا واوزا مستینگ غه ایتقیل کیم بو وجه ایله اقامت قیلغا بلار و ایکرا شکرینگیلار بارچه فِطْرَتَ اللَّهِ خدای دینی غه
الّتی اول فطرتی کیم حکمت یه فَطَرَ النَّاسَ یارالغای کیشیلارنی عَلَيْهَا انینگ اوچون و ایتورلار مراد فطرت دین صانع
ملک ثانی باغی دور واول اول کونی دا بارچه آدمی لارغه حاصل بولوبتورپس بویورورکیم اول عهد ینگ ملازمی
بولونگیز لارکیم مقطور بولوب سیز لار لَا تَبْدِيلَ نهی دور نفی صورتیدا یعنی تبدیل بر یا نگیز خَلْقِ اللَّهِ خدای ینگ
خلقی غه یعنی دینی نی کیم خدای خلق نی انگا یارالغای والار دین میثاق توتی ذَٰلِكَ اول دور الدِّينُ الْقَيِّمُ راست
دین و مستقیم یول وَلَٰكِنَّ اكْثَرَ النَّاسِ ولیکن کیشیلار ینگ کوپراکی لَا يَعْلَمُونَ بیلماس لار دین استقامتی نی
طبع اکبری لیکن دنا و تدبر ینگ یوق لوغی ینگ سببی یله مُنِيبِينَ حال دور اقیم ضمیری دین یعنی ای محمد یوزدین کا
کیلتورکیل اوزا مستینگ یله حالتی دا کیم قایتوچی لار سیز لار اِلَيْهِ حق سارینه اندین اوزگا دین شیخ ابوسعید
خراز قدس سره ایتیب دورکیم انابت قایتماق دورحق دین حق قه و منیب آنی ایتورلارکیم انگا حق سجانه دین
اوزگا قایتورمیری بولمای غای وَاتَّقُوهُ و قورقونگیز لار اندین وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ دوقایم توتونگیز لار نمازنی وَلَا
تَكُونُوا و بولا نگیز لار مِنَ الْمُشْرِكِينَ شرک کیلتورکوچی لار دین نمازترکی یله متعمدًا خطاب امت قه دور تیسیر دا شیخ محمد
اسلم طوسی دین نقل قیلورکیم حدیثی منگا یتیب دورکیم مرنی مندین روایت قیلیشیله لارعرض قیلیکنیز لار نعدا کی نما یغه
اگر موافق بولسه قبول قیلیکنیز لار سندین بو حدیث نی کیم مَنْ تَرَكَ الصَّلَاةَ متعمدا فقد كفر تیلادیم کیم آیتی یله قرآن دین
موافقت جلیه قیلغا بین اونوزیل تامل قیلدیم تا بو آیتنی تا بتیم کم وَاقِيمُوا الصَّلَاةَ وَلَا تَكُونُوا مِنَ الْمُشْرِكِينَ مِنَ الَّذِينَ
دیوبولا نگیز لار الار دین کیم فَرَّقُوا دِينَهُمْ باشقه قیلدیلار (نور الابصار) اوزدینی نی وَكَانُوا شِيَعًا دیوبولدیلار کروه کروه
مراد مشرک لار دور لارکم اسلام دینی نی قویوب بری بت تاپندی و بری یولدوز یا یهود و نصاری کیم نچه فرق بو
بولدیلار یا خوارج وابو امامه رضی الله عنه نی اول باب دا خبری مرفوع دور بدعت اهلی کُلُّ حِزْبٍ هر کروهی بِمَا
لَدَيْهِمْ اولچه یله الار نینگ یعنی دا دور دین دین فَرِحُونَ شادمان دور لار و الار ینگ کانی اولکیم حق آلار
یله دور وَإِذَا مَسَّ النَّاسَ وجون یتسه آدمی لارغه یعنی مشرک لارکا ضُرٌّ قاتیق یتیغ یا غیز یتیغ یا فقر یتیغ و
اینیب دور لار عام دور بارچه آدمی لارغه کیم قاتیغی لیغی یله دَعَوْا اوقورلار زاری یتیغ یله
رَبَّهُمْ اوزی ینگ پروردگاری مُنِيبِينَ إِلَيْهِ قایتوچی لار حق سارینه ثُمَّ اِذَا اَذَاقَهُمْ پس جون تاتورسه
و یتسه الارغه خدای مِنْهُ اوزی ینگ کاشیدین رَحْمَةً آسانلیغ یاصحت یا های لیغ داول قاتیق یتیغ دین
قوتولغا بلار اِذَا فَرِيقٌ مِنْهُمْ اول وقت کروهی آلار دین بِرَبِّهِمْ پروردگاری اوزی ینگ يُشْرِكُونَ شرک کیلتورور لار یعنی نجات مقابله سیدین بلا دین موناداق علی قیلورلار لِيَكْفُرُوا تاکافر بولغا بلار بِمَا آتَيْنَاهُمْ
اولچه یله عطا قیلدوق الارغه عافیت نعمتی دین فَتَمَتَّعُوا پس قورقو تامق امر دور یعنی ای کافر لار غه بریکنیز لار

إذا

ایکی اوچ کون وینوی نعمت لاردین فسوف تعلمون بس بات بولغای کیم بیلکای سیزلار اوزالیکنز نیک سزانجا یعنی
کیم لعزوی عقوبت بولغای ام انزلنا آیا بیز میبار یب پز علیهم کافرلارکا سلطانا کتابی وحجتی یا رسولی ذوسلطان
یازوشته کیم اینک بیله برهان بولغای فهو پس اول رسول یا ملک یتکلم سوز ایتقای یا اول کتاب نگم قیلغای یعنی
دلالتی یا ربولغای بما کانوا به یشرکون اول نیه کا کیم بار دورلار کیم اینک بیله شرک کیلتورورلار یعنی دلیل بولغای آلار
نینک شرک کیلتورماکی کا واذا اذقنا الناس وجون تاتورساق بیز مشرک لارکا رحمة رحمتی نعمتی فرحوا بها شاد مان بولغای لار
انکی دین واینک دیک فرحوا بها شاد مان بولغای لار اینک بیله وان تصبهم واگر بیتکای آلارغه سیئة
زحمتی آغریق واجلیغ دین والار دیک بما قدمت ایدیهم اولجه بیله ایلکاری میبار یب دور آلار نینک اینک لاری
یعنی بلاکیم بتیار آلار نینک یمان کرداری سبب شامتی بیله کیم تصیب دوزلار اذا هم یقنطون اول وقت آلار نومید
بولورلار وجزع قیلورلار یعنی نه شکر ایتورلار نعمت دا ونه صبر لاری بار دور محنت دا اولم یروا آیا بیلمادورلار ان
الله اولکیم خدای یبسط الرزق کینک قیلور روزی نی لمن یشاء هرکیمکا تیلاسه ویقدر وتار قیلور هرکیمکا تیلاسه
ان فی ذلک درستلوق بیله کیم بوبسط وقبض دا الآیات هرایته عبرت دلیل لاری دور لقوم یؤمنون کروهی اوچون
کیم تصدیق قیلورلار آلهی حکمی نی قبض وبسط دا وشکر ایتورلار ستاوا وصبر کورسا تورلار ضرا دا اکیم مومن لار ایشی
نینک بناسی وایمان نینک اساسی بوایکی صفت دادور فآت پس برکیل ای محمد ذا القربی قرینداشلیغ ایگاسی
سین نبی هاشم دین حقه اینک حقین وغنیمت دین واتیب دورلار خطاب صورتی حضرت رسالت قه دور
وبارچه ایمان اهلی مونینک ایچیدا داخل دورلار بویورورکیم برکنیزلار قرینداشلارنینک حقی نی یعنی صله رحم
قیلیکنزلار احسان وانعام وتوقیر واکرام بیله واما م اعظم رحمه الله ذوی الارحام نفقه سی نینک وجوبی غه بوآیه بیله
استدلال قیلور والمسکین برکنیزلار محتاج وجاره سیز نینک حقی نی وابن السبیل ویول اوتکوچی لارکا
اولجه دین مقرر بولوبتور یعنی زکوة لار وطیفه لاری ذلک بوحقون برمک خیر نخشی راق دور اسماک یرید لذین
یریدون کیشیلار اوچون کیم تیلار وجه الله خدای لقاسینی یا اینک رضاسین ایستارلار یا آلارنینک مرادی تقرب
وجهی دورحق سبحانه غه اورنکا جهتی عوض لار وغرض لاردین واولئک دا اول کروه منفق لار هم المفلحون
آلار دورلار قوتو لقوچی لار وفیروز لوق تاپقوچی وما آتیتم واولجه برورسیز لار من ربوا هدیه وعطیه دین
تکاثف لار توتمس بیله لیربو تا اتوقای سیز لار نینک یکنز فی اموال الناس کیشیلار مال لاردین یعنی هدیه کیشی
کا سرورسیز لار وآرتوق اینک بهاسدین طمع قیلورسیز لار تاسیز لار نینک یکنز آرتوق بولغای فلا یربو پس
آرتوق بولماس اول عند الله خدای قاشیدا وبرکت آندین توتار یا اولجه برورسیز لار حرام آرتوق قلوغی دین حاصل
دا یعنی یارماق سودی تاارتوق قلوق سودمیکوچی لار نینک مالی دا وبیدا بولغای انداق بولماس وبرکت انداغا ماس
وما آتیتم من زکوة واولجه برورسیز لار فرض ایتیلکان زکوة دین یاصدقه کیم انداپراک دا یریدون وجه
الله تیلارسیز لار خدای نینک ثوابی نی فاولئک پس اول کروه کیم زکوة وصدقه لوجه الله برکا یلار نه مکافات اوچون

هُمُ الْمُضْعِفُونَ الار دورلار ارتوق لوق بولماق ايكلارى يا آرتو قلوق نيك بنده لارى كيم بركاك يارتوق
تاقتاى لار اَللّٰهُ الَّذِي خَلَقَكُمْ حق خداى اولدوركيم يارانى سيزلارنى وسيزلار يوق ايدى تكيزلار ثُمَّ رَزَقَكُمْ
پس روزى بردى و پرورسيزلار كا دام كيم تيريك سيزلار ثُمَّ يُمِيتُكُمْ سونك اولتوردوسيزلارنى يزلار نيك اجل
لار يتكيزمك توكانى وقتى دا ثُمَّ يُحْيِيكُمْ پس تيركوزدورسيزلارنى وقوپاردور قيامت دا هَلْ مِنْ شُرَكَائِكُمْ آيا
بار دورسيزلار نيك اورتاق لار يتكيزدين يعنى آيابت لار آرمدين كيم سيزلار ريك كا تيكيز پله خداى نيك شريكى دور
لار بار دور مَنْ يَفْعَلُ كيشى كيم قيلغاى بوندين ذٰلِكُمْ بوخلق و رزق دا و لتوروك و تيركوزوك اين مِنْ شَيْءٍ هيچ نيمه تا اول
سبب پله آنى تا پسنه بولغاى و هيچ قايسى دين بوايش كيلماس پس آلارنى شريك توتماق كيراكماس سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى
دور خداى تعالى و تيك راك عَمَّا يُشْرِكُونَ اولجه دين شرك كيلتوردورلار انكا ظَهَرَ الْفَسَادُ آشكارا بولدى بو
زوقلوق فِي الْبَرِّ بياباندا قوروق ميل يغ و توارلار اولاك وطاعون لار پله وَالْبَحْرِ دريادا طوفان وقاچماق
كيملار وكيملار غرق بولماق پله بِمَا كَسَبَتْ اولجه نيك بيسى كيم قيلب دور اَيْدِي النَّاسِ آدمى لار نيك اليك لارى يعنى
آلار نيك معصيت لار نيك شوم لوغى پله عالم لار نيك كوبراك انكا دورلار كيم مراد فسادين يامغور كيماكانى دور كيم
وقتى يامغور يا تماسا بياباندا اوت اوهشتور و دريادا لوتو تاغلاردا خوسرلار باغلا ناماس دور صاحب كشاف كيلتوروبتور
كيم جون يامغور كيسيل ساهه سوجانور لارى جنسى سوقور بولور لار و اهيتب دورلار بياباندا نيك فسادى اول ايردى
كيم فاپيل ها پيل نى اولتوردى و دريا فسادى اولكيم جلندى كيه لارنى تا رتيب آلدى و بعضى ميك قتلدا و فسادا ثرى دور
يعنى انيك بنجكانى ظاهر بولدى بياباندا قرى املى نيك هلاك بولماغى پله و دريادا نوح قومى و فرعون آلى نيك غرق
بولماكى پله و مربقه پله حضرت ملك قدير آدمى لار نيك دنيوى اسبابى نيك افسادى قيلدى لِيُذِيقَهُمْ تا تقورغاى
الار غه بَعْضَ الَّذِي عَمِلُوا برخى اولجه نيك جزا سيدين قيلب دورلار كيم انيك تا مانى آخرت دا بولغوسيدور
لَعَلَّهُمْ شايد آلار بعضى نيك تا ماغى پله يَرْجِعُونَ تا تقاى لار شرك دين توحيد پله و معصيت دين طاعت پله
محمد لار خاشيه امراو بردين نفس دور و بحر دين قلب شيخ ابوبكر واسطى قدس سره اهيتب دور كيم مركيم انيك كوكلى
نيك دريا سى مرتبه تركى پله فاسد بولسه لى مربولور فسادا نيك نفسى نيك بزيدا امام قشيرى رحمه الله اهيتب دور كيم
نفس بزى نيك فسادى حرام لار ارتكابى پله دور كوكلول بحر نيك فسادى ضميمه اخلاق و وقوف رسوم و عادت ذمقابين
سلبى المذكور دور كيم بزظاهر عالم لار نيك تيلى دور و بحر تحقيق املى نيك و عالم ملكوت نيك تيلى نيك فسادى فاسده تا ويل
لار پله بولغاى و عارف تيلى نيك فسادى باطله دعوى لار پله قُلْ سِيرُوا ايتيل مشرك لار غه كيم بار يتكيزلار فِي الْأَرْضِ
اولكان امت لار نيك يريدا فَانْظُرُوا كَيْفَ كَانَ پس باتيكيز لار كيم نيتك بولغاى عَاقِبَةُ الَّذِينَ الار نيك سرانجامى
كيم الار دين بورون ايردى لار كَانَ أَكْثَرُهُمْ بارايردى الار نيك كوبراك يعنى بارجه هلاك بولدى لار مُشْرِكِينَ
شرك كيلتوركوجى لار فَأَقِمْ پس راست تيل وَجْهَكَ توكال اوزدكنى لِلدِّينِ الْقَيِّمِ راست كيش اوجون يا بوز كيلتوركيل
درست دين مهتى كا مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ اندين بورون كيم كيلكاى يَوْمٌ لَا مَرَدَّ كوني كيم قايتماق بولماغاى لَهُ انكا مِنَ اللَّهِ

من قبل

خدای قاشیدین یعنی کیم خدای آنی قایتارماغای دایه بولغای یاکونی کیلکای خدای دین کیم کیشی بولوب آلماغای کیم آنے
قایتارماغای یَوْمَئِذٍ یَصَّدَّعُونَ اول کون کیم ایرلانا یلار کیشیلار بری بری دین ایکی یول تیک باشبدا فریق
فِی الْجَنَّةِ وَفَرِیقٌ فِی السَّعِیرِ مَنْ کَفَرَ سرکیم کافر بولسه فَعَلَیْهِ پس انکا دور کُفْرُهُ انیک کفری تیک جزاسی کیم
جاویدا اوت دور وَمَنْ عَمِلَ صَالِحًا وسرکیم نخشی عمل قیلسه فَلِأَنْفُسِهِمْ پس اوزی تیک نفس لاری اوچون تمهدون
یایدرلار یعنی تیرمایسارلار جنت داوندیره لار سیک تفرق قیامت کونی واقع اولور لِیَجْزِیَ تاخدای جزا بیرکای الَّذِینَ آمَنُوا
الارغه کیم ایمان کیلتورمیشلار وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وقتیب دورلار شایسته اشلار مِنْ فَضْلِهِ اوز باغیشلاری
دین کافرلار جزاسی تیک ذکر بن قیلماری اول جهت بیله کیم مقصود بالذات مومن لار دور اِنَّهُ درستلوق بیله کیم خدای
لَا یُحِبُّ الْکَافِرِینَ دوست توتماس ایمان کیلتورماکانلارنی وَمِنْ آیَاتِهِ وخدای قدرتی تیک نشانه لاردین اَنْ یُرْسِلَ الرِّیَاحَ اولدورکیم یبارور یل لار یعنی شمال وصبا وجنوب
مُبَشِّرَاتٍ مژده بیرکوچی لار یا معنوریله تاسیزلار تیک فریاد یتکیزکای وَلِیُذِیقَکُمْ وتاتاتورغای سیزلارنی
مِنْ رَحْمَتِهِ نعمتی دین کیم یا معنورتا بعی دور یعنی خصب ورفاهیت وَلِتَجْرِیَ الْفُلْکُ وانیک اوچون یل لار سببیله
یاروررکیمه لار دوریادا بِأَمْرِهِ خدای تیک فرمانی بیله وَلِتَبْتَغُوا وتاسیزلارکای سیزلار دریالار باززکا یعنی وامن فَضْلِهِ
روزیلی کیم خدای صرف فضلی بیله پرور وَلَعَلَّکُمْ تَشْکُرُونَ وتا بولغای کیم سیزلار شکر ایتقای سیزلار بولغای لار غه
وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا وبراینه بیز یبارد وک مِنْ قَبْلِکَ سیندین بورون ای محمد رُسُلًا یبارکانلار آدمی لار دین اِلَی قَوْمِهِمْ
الارتیک کروهی سارینه کیم فَجَاءُوهُمْ پس کیلدیلار پیغمبر تیک رسول لار تیز اوذی تیک قوم لارینه بِالْبَیِّنَاتِ
روشن معجزه لار بیله یا مواهکم لار حلال وحرام دین وبعضی الارتیک قومندین الارغه ایمان کیلتورمیدیلار وبرخی کافر بولدیلار
فَانْتَقَمْنَا پس بیز انتقام تارتوق بیز مِنَ الَّذِینَ أَجْرَمُوا الارادین کیم کافر بولدیلار وآلارنی هلاک قیلدوق بیز دایما
قیلدوق آلارغه کیم ایمان کیلتورد ایردیلار وَکَانَ حَقًّا وبار دور سزاوار عَلَیْنَا بیزکا نَصْرُ الْمُؤْمِنِینَ مومن
لارتیک یاری بیرماک کیم الارنصرت مستحق دور لار اَللَّهُ حق خداوند الَّذِی یُرْسِلُ الرِّیَاحَ اول دور کیم یبارور
یل لارنی فَتُثِیرُ سَحَابًا پس قوبارور یل لار بولوت نی وهواغه آشورور لار پس خدای یا یار آنی یعنی متصل بری بری
قیلور بیله کای کیم تیلاکی فِی السَّمَاءِ کوک سارید اکیف یَشَاءُ اندای کیم تیلاسه بارغوجی بولسه یا تورغوجی وجلوسغوجی وَ
یَجْعَلُهُ وقیلورکای آنی کِسَفًا پاره پاره مرقطع طرفیدا فَتَرَی الْوَدْقَ سین کورارسین یا معنورنی کیم آلی حکی بیله یخرج
خَیْلَهُ کیلور مِنْ خِلَالِهِ بولوت ارا سیدین هم وقی کیم مرکیم ومتصل دور وهم وقی کیم منقطع ومتفرق دور فَإِذَا أَصَابَ
بِهِ پس چون یتکورور خدای یا معنورنی مرکیم تیک برلاری وشهرلاری واکیم تیلاسه مِنْ عِبَادِهِ اوزبنده لاردین
إِذَا هُمْ اول وقت الارمستبشرون شادمان وخوش حال بولورلار وَإِنْ کَانُوا ودرستلوق بیله کیم بار ایردیلار
مِنْ قَبْلِ أَنْ یُنَزَّلَ عَلَیْهِمْ اندین بورون کیم یبارمکای الارغه یا معنور مِنْ قَبْلِهِ بولوت نظور دین بورون لمبلسین
امیدسیزلار یا معنور دین فَانْظُرْ پس باقیل اِلَی آثَارِ رَحْمَةِ اللَّهِ خدای رحمتی تیک علامتی غه یعنی یا معنور تیک اثری غه

فَیَبْسُطُهُ

مَنْ یَشَاءُ

باق تبل تاکودکای سین کیم کیفت نیتاک خدای اول اثر بیله یُحیِ الارضَ تیرکوزور یرنی باغاج لار و میوه و اکسین
واوت لار بیله بَعْدَ مَوْتِهَا انی اولکانی و سولغانی دین سونگ و حفص جمع بیله او قور یعنی کورکیل آلهی رحمتی نیتک
اثر لارین و نهایت سیز باغیشلاماغی کیم اولکان یرکا تیرمک لیک باغیشلار اِنَّ ذٰلِكَ درستاوق بیله اول کیم قادر
دور یرنیتک تیرکوزماکلیکی آنی اولکانی دین سونگ لَمُحْيِ الْمَوْتٰى مراینه اولوکا تلار نیتک تیرکوز کوجی سیدور کیم
یرنیتک تیرکوزماکی نیتک احدائی انیتک دیمک دور کیم انداوت قوی سیدین و اولوک لارنی تیرکوزماکلیک نیتک
ایجادای اولدور کیم آلار نیتک، ده لار بیدا اثر دی و قوی و ایدین اوزکادین وَهُوَ خدای عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ
بارچه نیمه کا توانا دور کیم انیتک قدرتی نیتک نسبتی بارچه ممکنات لار غه کیسان دور حقایق دا کیلیشور و بتور کیم
رحمت اثری ظاهر دا بامغفور دور کیم بارچه نیتک تیرکلیکی انیتک بیله دور و باطن دا انیتک ذکری دور کیم کونکول
تیرمک لیکن انیتک بیله دور بحر دا اتیب دور کیم رحمت اثر لاری جیبت نشاسی کونکول نیتک یری انیتک بیله تیرمک
لیک تاپار و بعضی نیتک قاشیدا اوزی کونکول رحمتی نیتک اثری بولغای کیم حق نظری نیتک منظری دور
وَلَئِنْ أَرْسَلْنَا واکر بیار ساک نیز رِيحًا یلی کیم سوزین بولغای (یعنی یلدور کوچی) هلاک غه دیور دیمک کیم عذاب یلی دور دالار نیتک انکین
لار یکا دیسار فَرَأَوْهُ پس کورکا یلار انکین نی مُصْفَرًّا سارین بولغان کوک لوکی دین سونگ و هلاکت کا تقیس
نیتکان اندای کیم اندین اسیغ بولماس لَظَلُّوا مراینه بولغا یلار مِنْ بَعْدِهِ یکفرون آنکین سارین یعنی دین
سونگ کیم کافر بولغای اولکان نعمت لارکا و کیراک ایدی کیم التجا حق قه قیلغای ایرد یلار و انیتک رحمتی دین نومید
بولماغای ایرد یلار و ای محمد کافر لار دین بواسید تو تاکیم فهم قیلیغ یلار سوزنی و سنیتک سوز و نکتی قبول یلینکا یلار فَإِنَّكَ
پس درستلوق بیله کیم سین لَا تُسْمِعُ الْمَوْتٰى سوز ایشیتور ایماس سین اولوک لارکا و کافر لار آلار نیتک چکیدا دور
لار انیتک لوجون کیم الار نیتک کونکل اولوب دور وَلَا تُسْمِعُ الصُّمَّ وایشیتور ایماس سین ساغیر لار غه الدُّعَاءَ اوقو
ماق اِذَا وَلَّوْا جون قاچیسالار اوقوماق دین مُدْبِرِينَ قاچقوچی لار سوز ایتقوچی لار دین تولیت واوبار
قیدی حکم تاکیدی و اسماع استحالاسی اوجون دور یعنی مقبل اصم اکرچه الشیماس سو اما امدین واغیز حرکت لاری
وایمک و باش بیک اشارت لاری بیله نی تاپار اما ساغیری کیم ارقاسی سوز ایتقوچی غه دور اولچا قلیغ تاپا مادین
راغی محروم دور وَمَا أَنْتَ و یو متورسین بِهَادِي الْعُمْيِ سوقور کو تکلوک لار نیتک یول کورساکوچی سی عَنْ ضَلَالَتِهِمْ
آلار نیتک یول آزماقلیغی دین یعنی کافر ایماس سین انکا کیم ایمان توفیقین برکای سین مشرک لارکا اِنْ تُسْمِعُ
ایشیتور ماس سین قرآن موعظ لاری و نصیحت لارین اِلَّا مَنْ يُؤْمِنُ من کم انکا کیم ایمان کیلتور و بتور بآیاتِنَا بزیمک
کتاب لار میز آیه لار یغه کیم آلار نیتک ایمانی الار نی انکا تو تار کیم قرآن لفظی نی تو کال الغای لار و انیتک معنی سی
تقدیر کورساکا یلار فَهُمْ مُسْلِمُونَ پس آلار بویون تو یغا لار و دور لار امر لار و نهی لار غه اللهُ مطلق خدای الَّذِي خَلَقَكُمْ
اولدور کیم یارا تای سیز لار نی مِنْ ضَعْفٍ بوش نیمه دین یعنی نطفه ثُمَّ جَعَلَ پس سونگ بردی سیز لارکا مِنْ بَعْدِ
ضَعْفٍ ملفوظ بوشلوقی دین سونگ قُوَّةً توانا لیغ یعنی یکیت لیک ثُمَّ جَعَلَ پس بردی مِنْ بَعْدِ قُوَّةٍ یکیت

لیک تورلی دین ضَعْفًا وَشَیْبَةً ست بوق دگاری یق یخلق ما یشآء یارا تورا ولجه تیلار ضعف وقوت وکیت
دگاری یغ دین وَهُوَ الْعَلِیْمُ دا اول انا دور نبده لار نیک حال لاریغه الْقَدِیْرُ تورانا الار نیک ضعف لاردین اورنگا قیلدی
ته وَیَوْمَ تَقُوْمُ السَّاعَةُ وکونی کیم قایم بولغای قیامت اول کفر ساعت دین ساعت لار مدین بولغای یُقْسِمُ
الْمُجْرِمُوْنَ انت ایجار لار کافر لار مضمون اوکیم مَا لَبِثُوْا تورخنا مدیورلار دنیی دا یا قبر لاردا غَیْرَ سَاعَةٍ
ساعتی دین اورنگا دیارجه مومن لار بیلورلار کیم آخرت یا لغان ایتورلار کَذٰلِكَ مونیکدیک قایتماق راست ایغ دین
آخرت واکا لوا یارا دور لار دنیی دا کیم حشر ونشر انکاری بیله یُؤْفَکُوْنَ قایتارلیور لار صدق بولیدین
یعنی الار نیک ایشی یا لغان ایتماق دور بو سرای دا واول سرای دا وَقَالَ الَّذِیْنَ والار نیک انبیاجاکی دین
سوکنک تورماق تو قلوغی غه دنیی دا ایتورلار الار کیم اُوْتُوا الْعِلْمَ پرلیب تورلار الار غه بیلیک
وَالْاِیْمَانَ وایمان کیلتورماک یعنی مومن لار وعالم لار فرشته لار وآدمی دین ایتورلار یگا یا لغان ایتورسیز لار
لَقَدْ لَبِثْتُمْ درست بوق بیله کیم تورخنا ایکیز لاز دنیی دا وسیز لار نیک تورخنا ایکیز مذکور وسطور دور
فِیْ کِتٰبِ اللّٰهِ لوح محفوظ دا یا قرآن دا انداکیم اِلٰی یَوْمِ الْبَعْثِ وَلٰکِنَّکُمْ کُنْتُمْ تَعْلَمُوْنَ
سیدیا یا اولجه دا سیز لارکا بتیب دورکیم سیز لار نیک تورخنا ایکیز نیک جهتی بیله بولغای وسیز لار اول
مقدار دنیی دا یا کورد ا ایردیکیز اِلٰی یَوْمِ الْبَعْثِ قوپارورکون کاجه فَهٰذَا یَوْمُ الْبَعْثِ پس بودور قوپارور
کون کیم تا ار ایردیکیز لار وَلٰکِنَّکُمْ کُنْتُمْ ولیکن یا ار ایردیکیز لار جهل فرطی وتفکر بوق لوغی دین
لَا تَعْلَمُوْنَ بیلماس ایردیکیز لار کیم بعث حق دورپس کافر لار عذر کیلتورماک یا شتاب اولجه اولکا لار نیک
تدارکی اوچون قایتماق تیلاکین قیلدور لار دنیی کا واجازت تا یاماس لار فَیَوْمَئِذٍ پس اول کون لَا یَنْفَعُ اسیغ
قیلماس الَّذِیْنَ ظَلَمُوْا الار غه کیم ستم قیلدیلار اوز یکا کفر بیله مَعْذِرَتُهُمْ الار نیک عذرخواه لیغی وَلَا هُمْ دنی الار
یُسْتَعْتَبُوْنَ اوقوغا یلار نیمه کا کیم الار نیک عتابی نیک کیتارماکی قیلغای لار یعنی آخرغه ایتماغای کیم خدای سزدین
سین قیلکنز لار انیک اوچون کیم خدای الار دین راضی بولماس وَلَقَدْ ضَرَبْنَا مرا ینه بیان قیلدوق یز للناس
کیشیلار اوچون فِیْ هٰذَا الْقُرْاٰنِ بو قرآن دا مِنْ کُلِّ مَثَلٍ هرمثلی دین کیم الار غه یارا غای توحید وچشر ورسل
صدقی بیانی دا وَلَئِنْ جِئْتَهُمْ بِاٰیَةٍ واگر کیلتورساک سین ای محمد الار غه یعنی منکر لار ومعاندلار غه معجزه کیم
تیلار لار لَیَقُوْلَنَّ الَّذِیْنَ کَفَرُوْا مرا ینه ایتورلار آخر کیم ایمان کیلتورا دیلار عناد فرطی وتمرد وفساد غایتی دین اِنْ
اَنْتُمْ یوق سیز سیز لار یعنی پیغمبر ومؤمن لار اِلَّا مُبْطِلُوْنَ کمتباه ایشلیک ویا لغان ایتوچی دوغوغوچی لار کَذٰلِكَ
مونیکدیک دور یَطْبَعُ اللّٰهُ مهرادور ار خدای عَلٰی قُلُوْبِ الَّذِیْنَ الار نیک کونکول لارکا کیم لَا یَعْلَمُوْنَ بیلماس لار وبیلاک
تیلاکی دا یوقتور لار فَاصْبِرْ پس صبر قیل ای محمد الار نیک آزارغه اِنَّ وَعْدَ اللّٰهِ درستکوق بیله کیم خدای نیک وعده
سنیک کلنک نیک اعلای دینی نیک غالب بولماغی غه حَقٌّ وراست دور وخدای انکا وفا قیلمز سدور وَلَا یَسْتَخِفَّنَّكَ

الی علمدا

یعنی کوتکوکی

زمر سکه

الذين يوستي يانكيل ليك كاتو تا غالبار آلار كيم لا يوقنون كان سيز بولماس لار معاد ايشيدا ياسيني
ايكا كيلتورماس لار كيم آشوق قاي سين عذاب دعا سيدا آلار غه كيم اول مقرر وعيني ايا غليغ دور واول وقت كيلسا آلهي حكمي
ظهور غه مبتلا سورة لقمان وهي اربع وثلثون آية بسم الله الرحمن الرحيم
الر حروف مقطعه سوره لار نينك اول لاريدا عبرت تاركنج لارى نينك كليد لارى دورلار والله دا اعلم
كيم الف اشارت دور انا كا ولام لى كا وميم مني كا يعني انا الله مين مين الله سكا دور بارچه كمال لار نينك
صفات كمال لارى ومنيدين دور يا ريلغا ماق واحسان تلك بو آيه لار آيات الكتاب قرآن آيه لارى دور
الحكيم حكمت ايكاسى يا حكمت متضمنى يا محكم كيم انداغ ناقص بو قسور يا حاكم كيم حلال وحرام غه حكم قيلور هدى
يول كورساتكوچى دور ورحمة وبا غيشلاماق خداى دين للمحسنين يخشى اشليك لار غه الذين الار كيم يقيمون
الصلوة نوكال تو تار لار فرض ايتكان نماز لارنى ويؤتون الزكوة وبرور لار واجبه زكوة لارنى وهم والآخرة
اوزكا سراى دا هم يوقنون الار كان سيز وشك سيز دور لار يعني بعث وجزانى تصديق قيلور لار
اولئك اول كرو كيم بو صفت لار غه موسوم دور لار على هدى توزيو لدا دور لار من ربهم اوزى
نينك آزيدكار يدين واولئك هم المفلحون الار دور لار تو تو لغانلار وفيروز لوق تابقان كيشلار دور
لار كيم نضر بن حارث فارس ساري بازار كا تليغ قيلغاج ايردى رستم واسفنديار قصه سين سايتيب آليب قريش
ينك يعني نى دا نوع بيله الار ينك قولاق لاريغه ميكور ورايردى كيم بارچه شيفته وفريفته بولور ايردلار ولاف
اورار ايردى كيم اكر محمد عاد وثمود وسليمان وداود وملكى ينك عظمتلينى ينك قصه سين خبر بيرور مين عجم
پادشاه لارنى ينك مملكتى ينك كينك ليكين واهبتى ينك وفور دين سوز اينور مين حق تعالى آيه بيارديكيم ومن
الناس كيشيلار دين من يشترى كيشى بار كيم سايتيب آلور لهو الحديث اويون بيله سوز وايتيب دور
لار فريب بركوچى سوز وشغول قيلغوچى يعني اختيار قيلور اعتبار سيز افسانه لى ليضل تا آزغورغاى كيشيلارنى
عن سبيل الله خداى يولدين يعني اينك دينى دين يا غيار غاى قرآن قراتى دين بغير علم بيلك سيز و
برهان سيز ويتخذها ودو تار خداى يولدين يعني هزوا افسوس وسخريت بيله اولئك اول كروه لهم عذاب
الار غه دور عذابى مهين خوار قيلغوچى كيم اسير قيلماق واولتورماك دور دينى دا وعذاب ورسوا ليغ عقبى دا و
ايتيب دورلار آيه الار ينك شانيده اورر كيم مفتخم كينزك لار سايتيب آلور ايردلار كيشيلارنى الار ينك صوت لارى
والحان لارى ينك ايشيتماك بيله حق سوزى نينك ايشيتماكى دين يتار ايردلار واذا تتلى وچون اوقولسه عليه
اول كيشيكا كيم حديث لهوينى سايتيب آليب وسيلاب دور آيا تنا بيزينك كلاميزينك آيه لارين ولى بوزا بوركار
مستكبرا حالنى واكيم بو يون تارتقوچى وتكبير بيله بولغاى يعني انكا الشفات قيلماغاى لار كان لم يسمعها كويا
كيم هركز ايشيتماكدور لار كان في اذنيه كويا كيم اينك ايكى قولاقيدا وقرا اغير يعني دور فبشره پس اعلام
قيل انكا بشارت اورينه بو يقتيل بعذاب اليم اوراك عذابيغه ان الذين آمنوا درستلوق بيله الار كيم

ايشيتماكى و

ايمان

TIPKIBASIM II

YUSUF AĞA KÜTÜPHANESİ NÜSHASI

ایمن دورلار ومن جاء وهرکیم کلسه بالسیئة یانلغ سلکم اول سرکدور فکبت بس باش توبان قیلدلر
وجوههم الارینک بوزلارین فی النار ارت وایدی الارنی نکونسار تمرغ قه تاشلار لارهل تجزون
وایتور لار ایاحزاپیر سلدینک لار یعنی حزاپس یلمادی سزلارکا الا ماکنتم اولرلجه سلکه بارابرو نکلیر لار
دناغه تعملون کم قیلورایدو نکلرلار انما امرت موندین اورکایو قتورکم مین بورسولوب مین آن
اعبد اننک سلکم تاپینغای مین رب هذه البلدة بوشهرنینک ایکاسیغه کم مکه دور الذی
اول خداوندی کم حرمت حمتی کاحرمها حرام قلدی بوبلده نی تا اننک تیکان لارنی کیسمالار
واننک اوتی نی اورماس لار واینک آرنی هورکوت ماس لار ولکه بوبلده نینک ایکاسیکا دور
کل شئ بارجه نمه لار یعنی اننک مخلوق ومملوکی دورلار وامرت ویوبورلوب مین ان اکون
اننک سلکم بولغای مین من المسلمین تورغالار دین اسلام ملتی غه وان اتلو القرآن واینک
سلکم تلاوت قیلغای مین قرآن نی واننک قرائتی غه مواظبت کورسانکای مین تا اینک حقا یغه
منکا منکشف بولغای فمن اهتدی بس هرکیم یول تابقای ایکراثما کلیک نینک سبی بیلدبولور
لار افانما یهتدی بس موندین اورکایو قتورکم یول تاپار لنفسه اوزی نینک نفسی اوچون
یعنی اننک اسیغ لارکی انکا فایتور ومن ضل وهرکیم یولدآزسه بوانش مخالفتی نینک حمتی کا نقل
بس ایتقیل ای محمد انما انا موندین اورکایو قتورکم مین المنذرین قورقوتخی لار دین مین
ومنکا بیتکور ماک دین اورکایو قتور واورکا ضلالی نینک وبالی منکا یتماس وقل الحمد لله وایتقیل
ثناوستایش خدانغه لایق کم بیرت نعمتی غه یا اولحه غه منکا عطا قیلدی نافع علم وصالح
عمل دین سیر یکم بات بولغای کم کورسانکای خدای سزلارکا آیاته اوزقدرتی نینک
نشانه لاریدین دابة الارض حسقاق دین واندین اورکایاتاهره اده لار دینی داکم بدر وقعه
دور واخرت داکم ایدی عذاب دررفتعرفونها بس تانورسزلار اولاره لارنی ولکن اول تا
پنماق اول یحلدا سیزلارکا اسیغ قلماس وماربک ویوقتورسینک افرندکارینک بغافل عما
عمایعملون اولحه دین قیلورلار مشرک لار وحنص خطاب پیله اوقور یعنی اولحه دین سیر
لار قیلورسزلار بس لارینک عذابی نینک تاخیری سزلارکا حکمتی اوچون درکیم نینک

سرنی هول پیلور ویس لسم الله الرحمن الرحیم طسم امام یافعی قدس
سره ایتدی درکیم حق سبحانه بوحروف نی قران نینک سراماغی سببین قلیب ارتوق وایکوک
سماعلی نینک تصرفی دین ومشار الیه سری وانا له لحافظون ایتی دا بوحروف درامام قشیری
رحمه الله کیلتورو بتورکم طا اشارت عابد لار نفس لاری نینک طهارتی غه اغیار عباد
دین وعارف کونکول لاری نینک طهارتی غه حبار دین اورکا اننک تعظیمی دین ومحب لار روح
لاری نینک طهارتی غه ماسوی محتی دین وموحد لار سر لاری نینک طهارتی خدادین اورکا
نینک شهود یدین سلمی روح الله روحه سین رمزی درالهی سر یدین عاصم لار غه نجات سلکه

وسطیع لارغه رجات سله رحب لارغه مناجاة دوامی غه وبحر الحقایق والمعارف درکیم میم ایایی حالی منتی یاچه حلالی
قیام دامم لارکفایت لارغه حاجت لارومراد لارقدرغه وایتیب درلار حروف ثلاثه قسم درر وطور سیناوسکدره
ومکه انینگ حوالی بولکم تلک بوسوره یا بوایه لار آیات الکتاب المبین روشن کتاب لارنینگ ایه لاری درباررشن ظاهر
حی بخشی راق بولنی تتلوا اوقور بیز یعنی اوقور بیزنینگ فرمانیمز سله حمزیل علیک منکا من انباء موسی وفرعون
یعنی موسی وفرعون خبرلریدین بالحق راست لیغ سله لقوم یومنون کروهی اوچون کم تصدیق قیلورلار فرعون
درستلوق سله کم فرعون علا بی یک لیک ایسادی وتکبر وتجبر قیلدی فی الارض مصر یرینداوحصل
وقیلدی اهلها مصر اهلینی جعلی وسیعلی لارنی قهرلاب شیعا کروهی کروهی وهرکروهی نی اشیدا ناوی یستضعف
وبارارادی کم زیون توتی ومقهور ایتی طائفة منهم کروهی لارنی ودر یعنی بنی اسرائیل نی یذبح ابناءهم واستحیی
ارادی لارینگ وغلالارین کم قوشاغلی لارایتسه ارد یلارا وغولی بنی اسرائیل دا توغارکیم سینگ ملینگ کا انینگ
سببی سله زوال یتار کشاف اکملنور وستورکیم توقسان مینگ بنی اسرائیل نینگ اوغلالاریدین اوتورد یلار واستحیی
وتورمک قوماراردی لارینگ خاتون لارنی قبط خاتون لارنی نینگ خدمتی اوچون انه کان درستلوق سله
کم فرعون بارایدی من المفسدین بناه کارلیغ لاردین حرات کورسانورایدی معاصی لارنینگ اولادین اوتورماک دا
وازاد لارنی بنده یلک توتارایدی وتریدی وتیلارایرودک بیزان نمن اولکم منت قوبغای بیز علی الذین استضعفوا
لارغه کم زیون توتولوب ایرد یلار وحاره سمز بولوب ایدیلار فی الارض مصر یرینداننگ یتکارلاریدا
یعنی بنی اسرائیل نینگ سله قوتقارغای بیز لارنی فرعون نینگ بلاد شدتی دن ونجعلهم ائمة
بیرلارنی ائمه بیشوالاردین امری واداوقوغوچی خیر وصلاح غه ونجعلهم الوارثین وسلغای بیز لارنی
فرعونی لارنینگ مال لارنی ومتاع لارنی وملک لارنی نینگ وارثی وتمکن وبیرمکای بیز لهم لارغه فی الارض
مصر وشام یرید اونری وکورساتکای بیز فرعون وهامان فرعون واننگ وزیری هامان غه
وجنود هما والارینگ شکر لارنی منهم بنی اسرائیل دین ما کانوا یحذرون اولمه بارایرد یلار
کم حذر قیلورایرد یلار اندین ملکزوالی والارینگ هلاکی دیک دشمن لارایلیکدا وکورد یلار یوصورت نی
وقتی کم دریادا غرقه بولماق نینگ علامت لارنی کورد یلار وبنی اسرائیل نی تفرج قیلدار یانوا غغه لطغه
کلتورد یلار وسلد یلار کم ظلم وتعدی سببی سله مغلوب ومقهور بولد یلار ومظلوم لارحاره سیز لارا
مراد قه یتب عالب وسرافراز بولد یلار ویوم المظلوم علی الظالم اشد من یوم الظالم علی المظلوم سری اسکار
اسکار اولدی کلتورد یلار وستورلارکیم فرعون حضرینگ قالله لارنی موکلاتی بنی اسرائیل نینگ یوکلوک خاتون
لارغه واوزکاحمی نی داعی لارغه موکلاتی کم هریوکلوک خاتونی کم اوغول توغورغای فی الحال اولتورکای
دانه کم موسی علیه السلام باشیغه موکلایردی توغورد وقت داحاضر بولدی وموسی علیه السلام نی توتی
وانینگ یوزیدا باقیب اننگ حمایغه والده بولدی واولوغ مجتی اول توغولغاندین اننگ کونکلی دا
پیدا بولدی ای ای خاتون غم یمانکم مین سنینگ سرینگ نی اسکارا سلماس مین وموکل لارغه ایتایین
کم اول خاتون اولوک قیزی توغدی آنی کوم دوک اما شرط اولد ورکیم سنینگ فرزندینگ نی هیچ کیشی

ترسنداش لازم قرنکشی لازم دن کورماکا ملازم موسی ننگ اناسی اوح آی یاکوبرا کی آنی یاشوردی وقولی اول
درکیم تورغاندس سونگ جمعی موکل لازم دن اوزنی اولایوکا سالدیلازم موسی ننگ ایکاجی سی انی کوتاسی
تنوریدا کیم نان پیشورماکا اوحوس اوت یاقماز دیلازم سالدی اول کروه اوغول نی کورماسی
اول اوردن جیقدس مازم یلازم موسی اناسی تنوز ننگ باشیغه کیلیب کوردی اوت کل درکیان بولوب
وموسی علیه اللام اننگ سلاه اوزنا ازدی انفصه آنی یاشوروب اسرا ازدی دوام قورقو وخلوق
ودغدغه لیوا ازدی اول جهت سلاکیم فرعونی لازم بورونغی دین ازتوق تفحص وتجسس عه
مشغول بولدیلازم بوقت دالهامی الکا بیتی انداکیم ایتورا وحینا ووحی قیلدوق پیزلیک الهام
پرورک پیزعلم الهدی قدس سره ایت درکیم شاید رسولی سلارکان بولغای فرشته لازم دس واندن
ارکا الی ام موسی موسی ننگ اناسی سارپغه کیم لاوحی من یعقوب اولادی دن ازدی عاجزینا
وعلام اننگ آتی نرخا بزآت ننگ اولی دانون سلاه وتیسرد اعمن العاجزین یوخا بزاتیب
درلازم شاه تخت اولسا دهر تقدیر سلاه الهام پرورک پیزالکا ان ارضعیه اولکیم سوت بیر
واسرا انی فاذا خفت بس حوس قورق سانگ علیه انکا وفهم قیلسانگ کیم کیتلازم سلادلازم اننگ
قصدین قیلغوسی درلازم فالقیه بس سالغل انی فی الیم مراد نیل سوی دور یعنی اندین سونگ
کیم آنی صندوق دا قویغان بولغای سمن نیل سوی غه تاشلا ولا تخافی وقورقمه کیم اول
ضایع بولماغوسی دور ولا تحزنی وقایغورمه اننگ قراقدا انا درسلوق سلاکیم بیز انی
ترادوه اننگ قایتاغوچی سی مزالیک سنتنگ سارپغه آنزمانی داوحمی سلاکیم سنتنگ کوزلونگ
یتلاکان دیک بولغای وحاعلوه وقیلغوچی بیزانی من المرسلین بیارکا ملازم دن یعنی انکا بیوت
شرفین ارزانی توتقومیزدور وحون موسی علام ننگ اناسی انکلادی کیم فرعونی لازم نی اسرائیل
اوغلانلاری ننگ تجسس وتفحص دامبالغه سی یاردورلازم دروه دکریکا بویوردی کیم عمران
ننگ اشنای ازدی صندوقی بیش قارشی بلش قارشی دایونغای اولدروه دکر حزبیل بن صوریا
ایردی فرعون ننگ عمی ننگ اوغولی حرن صندوق نی توکاتی وموسی ننگ اناسیغه
تابشوردی اینگ خاطرغه اوتی اینگ یاش اوغلی یاردورلازم وتلازم کیم صندوق داقلیب
موکل لازم دن قاحورغای فرعون نینگ قونغان کشی سی ننگ قاشیغه کیلیب تیلادی
کیم حال صورتمن ایتقای تیلین یاغلادی اوزی ننگ تایتب کیلدی تیلادی کیم فرعون
قاشیغه بارمیب نمام لیغی قتلغای کوزی سوقور بولدی پلدی کیم اول اوغول کیم کاهن لازم
نشان پیرسب درلازم بولدورغی الحال کورماکا ایمان کیلتوردی وفرعون الی اننگ موسی
اولدروموسی ننگ اناسی صندوق نی قیسوب توب موسی نی اندا اوقلاتی صندوق
ننگ یاشینی هم قمرسلاه بیرکیتیب نیل رودی غه سالدی وفرعون غه تیزی مرض بلا
مبتلا بولوب کهانت اهلی ایتیب ایردیلازم کیم فلان کون نیل رودی واکمیک باشلیغ انسان

تا بلغای وبو علت اینک اغرنی نتک سوبی سله کیتکای اول معین کوندا فرعون وخاتون وقیز
واننک محرم لاری سلاردی نتک قیرا غمغه کیلدی وعده ایتلکان انسان نتک اثطاریدن
ایلتو ایردیلار کیم ناگاه اول صندوق سو یوزیدا کوردی فرعون ملازم لاریغه بویوردی کیم انی
تو تونکز لار دیکلتور ونکز لار تا التقیطه بس تو تی لار موسی نی آل فرعون فرعون نتک کیشی لاری
لیکون تا بولغای یا اولغای لهم فرعونی لار غه عدوا دشمن ایرلار کاکیم اینک سبی سله غرق
بولغایلار وحزنا واولوغ قایغو خاتون لار غه کیم الار نی برده تو تقای یعنی عاقبت دشمن وقایغو بولور
الار غه ان فرعون درستلوق سله کیم فرعون وهامان وحنودهما وهامان والار نینک لشکرلاری خراپ
سی کاکانوا خاطئین بار ایردیلار خطا ایشلیک لار کیلتور وبتور لار کیم صندوق نتک باشنی جیب
موسی نی کوردیلار اننک محبتی حاضر لار ونا محرم لار نتک کوزلکی دایما بولدی وفرعون دغدغه
قیلدی کیم بو تو غولغان نتاک اولتور ماکدس قو تولوب بولماغای کیم اول تو غولغان کیم ایتور
ایردیلار بو بولغای فرعون نتک خاتونی ایتکیم مین منجم لار دین ایشیتمس کیم فلان کیچه دا
نجه دین فرعون غه تو غار ایردی رکخاطر جمع بولو بتور ایلیک بو باش اوغول دین کو تارکسلار
قو تولسل تا اوزقیز یمیز نی اینک سله علاج قیلالنک بس یاره اننک اغزی نتک سوبی دین
برص نتک یمورکا سورتی لار نی الحال یخشی بولدی کیلدی طبیب درد علاجی نی ایلادی
وقالت مرات فرعون واتی فرعون نتک خاتونی مراحم نتک قیزی ایسه دار لغی اسرائیل قومندین ایردی
بوت سبطیدین وعمر الحاینداکیلتور وبتور کیم اول موسی اینک عمه سی ایردی وهر تقدیر سله اتی فرعون
غه کیم قوت عین بو اوغول کوز نتک یار وقلوغیدور لی منکا ولک سنکا کیم اینک سبی سله پیر نتک
فرزند یمیز شفا تا بنی لا تقتلوه اولتور ماکلر لار انی جمع لفظی تعظیم اوچون دور عسی ان ینفعنا دا
شاید کیم اسغ بیتکورکای پیر کا یمین نتک نشانه لاری وبرکت نتک علامت لاری اینک روشن منکلا
لایح دور او تخذه یا تو لا تا اننک پیر انی ولدا اوغلی کیم اول اینک اهلیتی یا دور فرعون آنی ایسه
غه باغیشلادی وآیسه اننک تربیتی غه مشغول بولدی وهم وحال اولکم الار یعنی فرعون
واینک قومی لا یشعرون سلماس ایردیلار کیم الار نینک هلاکی اننک ایلیکیدا دور واصبح وبولدی
فواد ام موسی موسی نتک انا سینه کو نکلی فارغا حالی صبر وعقلدین یعنی حزن
ایشتی کیم اول صندوق فرعون نتک ایلیکیکا تو شتی صبر وقرار سیز بولدی ان کادت لتبدی
سله کیم یقین لاشتی کیم اضطراب دین لتبدی به اشکار املغای موسی قصه سنی وایتغای بو
منتک اوغلوم دور او لتور ماکلر لار وقولی اولاد در کیم حزن ایشتی کیم انی اوغول اوق ته
کو تاریب دور سا اینک کو نکلی فارغ بولدی غم واندوه دن ویاوق بولدی شاد لیغ دین ظاهر قلغای کیم
بو منتک اوغلوم دور لو لا ربطنا اگر نه اول اردی کیم پیوند قو یدوق علی قلبها اینک کو نکلیکا
یعنی باغلادوق بند ومیر کیتوک بیز اینک کو نکلنی صبر وثبات سله وبو لطف نی قیلدوق بیز

بلکون تا بولغای اولخاتون من المؤمنین انا نغوص لاروس سرنگ وعلا مزغه هرانسه طاهر قلور ایردی انا
اوغول ننگ سرنی وقاله واتی موسی علام نینگ اناسی لاهیه اننگ ایکاسی سی مریم غه دررست راس اولدرکم
اننگ آنی کولثوم ایدی وانننگ ایرنی غالب بن بوشاد براره ملار موسی ننگ اناسی انکا اتی قصیه ارزای ننگ
سرنگلغه باریب اندین خبرالکلثوم نرعون باراکاهی ننگ ایشکیه کلدی فبصرت به بس کوردی ارزی
ننگ اینی بجنب عن جنب بیراق دین آیسه ننگ قری نداوهم لایشعرون والارملماد ملارکم اول اننگ
ایکاسی سی دررو حرمتا وحرام قیلدوق مزعلیه المراضع موسی غه دایه لارننگ سوتی فی من قبل اننگ
ایکاسی سی ننگ کسلماس دین بوردن کسلتوردی متورلارکم بنتی سکمز کیه کوندوزموسی کیتی ننگ سوتنی
الماوی تا ایسه اننگ قرمی حاره سمز بولدیلار اما موسی علیه السلام اوزی ننگ مسجد بارماغنی ایمار ایردی
وارمغ سورت حصقار ایردی وایجار ایردی حون کلثوم سلدی کم ایسه دایه اوحون مضطرب درر فقالت
بس اتی هل ادلکم اما دلالت قیلایین سرلارکا علی اهل بیت اوی ننگ اهلیغه شفقت یوزیدین
یتلفلونه کم قبول قیلماغایلار بوباش ارغوانی لکم سرلار اوحون وهم واولاهل بیت له ناصحون انکا
یخی لیق تیلاکوچی لار بولغای لار واننگ سورت پیرمایکی وترمتی وانقصیر کورسانا ملارکم سوتنی
کم حون هامان بوکلمه نی ایشتتی بوخانون نی توتونکنلارکم اول سلورکم بوقایسی خاندان دین درر
وکلثوم انکا دی اتی مین بومعنی سلد ایتم وهم بلملک ناصحون یعنی فرعون ننگ کشی لعین تیلاکوچی
لار درر لارنه اول یاش ارغول اننگ بس انکا کونکول پیرسب اتی لارکم بارغسل اولکیتی حتک کم اننگ
کیلتورکیسل کلثوم باریب اناسینی کیلتوردی واول حال اموسی نرعون ننگ قری نیدا ایردی وهرنجه
دایه کیلتورر ایرد ملار وموسی نی کوتارر ایردی موسی یونداندین ایوروب اننگ سوتنی الماس ایردی
حون آنی انا قری نداقوی دیلار وانا سی ننگ ایسی اننگ بورنغه یعنی انکا متوجه بولوب ایجا کیتدی
فرعون اتی سن کم سن کم رضع ستنگ انجا کیتنگ نی مسلمدی اتی من خاتونی من حون سوتی
وارمغ تن لیک ومننگ سوتوم امر وارمغ وسوحرکدهمی باش ارغلی صننگ قاشمغه کیلتورماس لارکم
مکرکم مننگ سوتوم نی وماکنزه مدن لیکمنی قول قلور فرعون بویوردی تا اننگ اجره سین مقرر
قلدیلار موسی نی انکا تابشوردی وایتی اوزابونکا ایلکل وهفته دا بیرکون بیرننگ قاشیمیرغه
کیلتورموسی ننگ اناسی آنی ایب شادمان وخوش حال بولوب یونداوزی ننگ ابولکا قوندی
والله وعده سی راست بولدی انداق کم اتی فرود تاه بس قاتاردوق موسی نی الی امه
اننگ اناسارغه کی تقرتا روش بولغای عینها اننگ کوزی فرزندسله ولاتحزن وتعا
یعقوبوق بولمادی اننگ فراقی اوحون ولتعلم وتا بیلکای مشاهده علمی سله ان وعدالله
اولکیم خدای ننگ وعده سی حق درراست درر ولکن اکثرهم ولکن بعطی لارننگ کوبراکی لا
یعلمون بارایردیلارکیم سلماس ایردیلار ولما بلغ اول وقت کم بتنی موسی اشده اوزی ننگ
قوتی ننگ غالتی وسکیسلنگ ننگ کمالغه کم اوتوزیاش دین قیرق یاش غاچه درر واستوی

ربع

راست بولدی وکمال غه یتی اندنک عقبا اول یاش وارادمو ندا فرق یاش لمغ در یعنی بو یاش غه کم یتی
آیتناه بیر درک بیز انکا حکما نبوت وعلما رسلما کلیک دین وا وکذلک وموسکا اوخشاش کم موسی اندنک
انا سیغه قلدوق مز لطف وکرم سله تجزی المحسنین یاداش بیرور مز نیکوکشی اشلیک لارغه بنوت
سرماکی بندنک ذکری بوقصه نی اثنا سیدا هر انکی وعده صدقی بندنک بیانی در کیم انداق کم آنی
انا سی غه پیر درک بیز نبوت وا غی پیر درک مز ورد خل المدینة وکیردی موسی علیه السلام مصر شهریعه
یا منف شهر یغه کم مصر ولاتی دین ایردی یا جابین بلده سیغه مصر بندنک یا غاچی وایا عین الشمس
مصر تیکرا لاربدا ونقاش تفسیر بدا ایتب در کیم اسکندریه غه وا ولغی سوز مشهور راق در کیم مصر غه
کردی علی حین غفلة غفلتی هنکامی واکیم وا بع ایردی من اهلها مصر اهلیدن یعنی اقسام و
یا اقاشوق ارکیم اول وقت واهر کشی اوزا شکا مشغول در لار وایتب در لار قیلوله وقتی کردی فوجد
بس تاپی فیها اول شهر دا رجلین الکی ارکشی کیم الار یقتتلان خصومت قیلور ایردیلار هذا اول بیری من
شیعته موسی ایکرا شکو چی لاربدن یعنی بنی اسرائیلدن اندنک آتی سامریدی وایتب در لار ملخا وهذا
واول بنه بیری من عدوه اندنک دشمن لاربدن یعنی قبط دین اندنک آتی فاتون یا ذلیقون واول ارغوان
بیلک نان پشور کوچی سی ایردی بنی اسرائیلنی اوتون تارتماق قه تکلیف قیلور ایردی موسی علیه السلام
کیم اندا بیتی فاستغاثه بس فریاد قیلدی موسی غه الذی من شیعته اول کشی کیم اندنک کرد هی دین
ایردی علی الذی اول کشی کا کیم اول من عدوه اینک دشمن لاربدن ایردی یعنی یاربع یتیلادی
سبطی موسی دین قبطی دنعیغه موسی علیه السلام قبطی غه ایتی الیک اندین قایتار غیل قبطی موسی
بندنک سوزینی قایتاردی فوکزه موسی بس یودروغ اردی انکا موسی فقضی علیه بس اولتوردی
آنی واتب در لار حکم قیلدی خدای انکا اولوم سله بس اولدیرا موسی علیه السلام اندنک اولتورکاندین سونک
وقال هذا ایتی بو ایش من عمل الشیطان کتب بندنک عملی دین در کیم کیم شیطان آنی آزغورغای نه مبندنک
دیک لاربندنک عملی انه در ستلوق سله کیم شیطان عدو دشمنی دور مضل یولدآزغورغوچی مبین هویدا
اندنک دشمن لغی وحون سفامر لار خدای تعا بندنک فرمان سیز لغی دین معصوم در لار الار بندنک ذلتی
بولماغای مکر سهو بولی سله اول الار بندنک رشدسی بندنک نیستی غه یا زوقی بولغای بس حضرت موسی
علیه السلام مناجاة طریقی بیله قال رب انی ای منیک بروردکاریم انی ظلمت نفسی بر ستلوق سله کیم
من ستم قیلدیم اوز نفسیم کا قبطی بندنک اولتورماک سله امر دین بورون انکا فاغفرلی بس یار
لقا غفرلی مینی فغفرلی بس یار یقادی خدای انی اندنک استغفاری سله انه هو الغفور بر ستلوق
سله کیم خدای یار یقاغوچی در لار بنده لار نی الرحیم مهربان الار غه قال رب انی منیک بروردکاریم
آنت ایجار من بما انعمت علی اولحه سله انعام قیلدیسن منکا مغفرت واندین اوزکا یله کم
توده قیلور من فلن اکون بس بولماغای من ظهیرا هم بشت ویار للمجرمین مین یمان ایش قیلغوچی
لارغه یعنی کشی بندنک مطاهرتی نی قیلماس من قبطی بندنک قتلی غه فاصبح بس تانگ اولتوردی

موسی فی المدینة اول شهردا خائفاً قورقوخلوق ودغدغه لیع یترقب اشطار التورجی ایردی
کیم دمبدم کیتی انی تیلار وقصاص ایتار فاذا ابن ناکاه الذی استنصره اول کشی کیم یاردی تیلار ایردی اندن
بالامس تونوکون یستصرخوه بنه فریاد قیلور یاردی تیلار اوزکا قبطی غه قال له موسی ایتی
اول امر ابلی غه انک درستلوق سله کیم سین لغوی همراینه یول ده ارغمان ایرسن مبین اشکاره اوزه
سینکا زیاغلی غه نک یعنی تونوکون کشی نینک اولتورماکیکا سبب بولدونگ فلما اراد بس اولدوقت
کیم تیلادی موسی ان یبطش بالذی هو عدو لهما تونقای اول کشی نی کیم اول عدو لهما دشمن درر موسی اوزالی
غه واننک باسدس دفع قیلغای سبطی کمان الیتی کیم اینک باشیغه بارور تاانی ورغای قال یا موسی
الهای موسی اتریدیا تیلارسن ان تقتلنی اولکیم اولتورکای سن مینی کما قتلت انداق کیم او
لتوردونگ نفساً بالامس کشینی تونوکون ان تریدیتیلاماس سن الاان تکون مکراولکیم بولغای سین
جباراً بویون تاارتقوحی مهرسنزعاقبت سنزقان توکوحی فی الارض مصر بویدا ومانریدیتی
ان تکون وتیلاماس سین اولکیم بولغای سن من المصلحین اصلاح قیلغوحی لاردین کشی لارانقیط
کیم بوسوزنی ایشیتی سلدی کیم خبازفاتون نی موسی اولتوردوستور حسود فرعون غه بیتکوردی
واول دولت ارکانی سله کینکاشتی مرسی نینک اولتورماکیکا قرارتاپتی درحسل لیم فرعون الی نینک
مومنی اردی اول حالدن اکاه بولوب موسی علیه السلام غه یوزلاندی وجاء رجل وکیلدی ایرکشی یعنی
خرسل من اقصی المدینة یسعی راق دیس شهردین یعنی فرعون ایشکی درسکیم شهرنینک بیر
قراغیدا ایردی یسعی سلدام یوکورورا ردی تاموسی غه یتی قال اتی یاموسی ای موسی ان
الملاء درستلوق سله کیم قوم نینک اشرافی یاغرون کنکاش قیلورلار وتدبیر ایتارلار بیرکا
سنینک سبینکا لیقتلوک تااولتورکایلارسینی اولتورکایلارسینی اولتورولکان قبطی نینک اوزه
فخرج بس حیقیب بارور شهردین انی درستلوق سله کیم مس لک سنکا من الناصحین یعنی بس
تیلاکانلار ومهربان لاردین مین فخرج بس حیقیب بارادی همولدم اوزوق سزداولوغ سیزوبا
سرهنها اول شهردین خائفاً حالده اردی کیم قورقوحی ایردی یترقب کورزتونار ایردی
کیم کشی سونکسدین کیلکای قال ربّ ایتی ای منینک روردکاریم نجنی خلاص قیل مندکسل منکا وقوتقا
غیل مینی من القوم الظالمین کروه ستمکارلار یعنی فرعون واننک کشلاری موضع واکیلور اردیتور
کیم حسرت کیلدی وانی ای موسی مدین شهرلکا یوزلان کسل وانی یول باشعه کیلتوردی موسی اباق
اول سار یغه قویدی ولما توجه واول وقت کیم یوزلاندی تلقاء مدین مدین سار یغه اول
مدینه ایردی اتالغان اننک قبلغوحی سی نینک اتی سله ایدی مدین ابراهیم خلیل ایردی صلوة
الله وسلامه علیناوعلیه وحسرت دین تاانکاهه سیکز کونلوک یول درر موسی علیه السلام یول
سلماس ایدی قال اتی عسی ربی شاید منینک خدایم ان یهدینی اولکیم کورسانکای منکا
سواء السبیل راست یول مدین کاهه بس موسی علیه السلام سیکزکیچه وکوندوز بارور ایردی

راوت دمن اونکا بیکولوکی بوق ایردی سلمی رحمه الله انتشه درکیم یوزی مدین ناحیه سی غه ایرگ
اما کونکلی ذوالمنن حضرتغه متوجه ایردی ومدین وادیه سی ننگ مالکیتی لقاشوئی ننگ یو
لداش یعنی سلله یارم ایردی وکمسا ورده اول وقت کیم یتی ماء مدین مدین سوئی غه واول قوریغی
ایردی شهر ننگ قراغیدا وجد علیه ناسی اول سو ننگ باشیدا امة من الناس کروهین کفی لاردین
کیم اندایغلیب دورلیقرن سو سیرولارا وزی نینگ توارلاری غه ذوحد وتاشی من دونهم الادین
توبان یعنی اشاقراق سیرمدا امرتین ایکی خاتونی ذود وان کیم سورارلارا وزی ننگ قوی لارینی
تالاونکالارینگ سیرولک قوبغه قوشولماغای اندین سقا میولارینگ انی شفقت لاری بولورالکای
یارمدی وتلطف بولی سلله قال ایتی ماخطبکما نیدورسیزلارینگ حالینگیزو سیزلارینگ اشلیکیز
کیم قوی لارنی سوارمک وقوشولماقدین اونکاقولارغه تیارسیز قالتا ایتی لارلا لسقی بیرسو
بیزاوزقوی لارغیزنی حتی یصدر رعاء ناوقتی کیم قاتارغای بیزاوزقوی لارغیزغه بیرمز
بیزنکاوخون کیم بیرسنگ مدد کارمیز بوقتورو انونا وبیزینگ اتامیز شیخ کبیر اولوق ماشلع
قاری دااولوغ حال لبغ دورلولوراالماس کیم کیلکای وبیزلارکامدد بیرکای وایتب دورلارکیم الار
شعیب ننگ ترسنداشی ننگ قیزلاری ایردی کیم انی یترن ایتورایردیلار ومشهور راق اولدور
کیم شعیب ننگ قیزلاری ایردیلار اولوغی صفورا لبغ ایردی وکیچکی صفیرا یاصفورا موسی
علیه السلام کیم الارینگ حالی نی پیلدی قوی می لارینگ قاشیغه کیلدی ایتی بوعجوزه لارغه بیزکا
انتظار بیرورسیزلار اولالارینگ قوی لارنی ایچورویب قاندورورسیزلار تاباتاوزلاری ننگ
ایوکابارغایلارالارتهکم یوزیدین ایتی لارینزالارغه سوبیرماس بزاکرسن بولدورا الورسین
کیل کیل وسوبرکیل موسی علیه السلام ایلکاری کیلدی والارغه کوزاینگ انکی قاسیغ ننگ اراسغه توشی
قورقتی لارقیراق قه بارمیب نطاره غه تورولارموسی علیه السلام کیلدی وقاوغه کیم اونکیشی
تارتارایردیلارا اول یالغوزتارتی یاوحزاولکیم سیکیز کیچه وکوندوزتاش یمایدورایردی تارتی
والارینگ قوی لارنی قاندوردی وایتب دورلارا وزکاقوبوقی نینگ باشیغه بارمدی وتاشی کیم قزق
کیشی پیله الورایردی لارقوبوق باشیدین یالغوزکوتاردی وقاوغه کیم قوتاکیشی تارتارایردی
لارینگ یالغوزتارتی فسقی بس سوبیردی لهما الارا وخون لارینگ توارلارینگ ارغه والارینگ یارمدیلار
تم تولی بس قاتی موسی الی الظل نامی ننگ کولاکاسی سارغه یایاغای فقال رب انی لما
خداوندم انی رسئلوق پیله کیم مین لمآ انزلت اول نعمة اوخون کیم بیبارکای سن انی
مینگ سارغه من خیر کشی لیق دس بیکولوک هرنی بولسه فقیر محتاج من یامس اولمه
کیم بیبارمینگ منکاکشی لبغ لارمدین کیم دین کمالی ننگ مددی بولغای فقر من دنیادا وزینگکا
تلبغ کینگ لیکی وخواهه لبغم کیم فرعون قاشیدا بارایردی وقویبردم اماشعیب علیه السلام ننگ
قیزلاری کیم بوکون باتراق ایوکا قایتب کیلدیلار واتاباتا قایتب کیلماک لیکی ننگ

سوردی وقصه نینک تمامی نی انی لار کیو بک قیزی غه انی کم بارمیسانی کیلتورکای قی آت بس کیلدی موسی
علیه السلام فاشغه احد یهما اول انکی خاتون نینک پیری دا اول صفورا ایدی تمشی بارور ایردی علی الحیاء
اوالماق یولی سله انداق کم قزلار بارمه دیر لار قالت ان ابی کو انی دیر سلوق سله کم منک انام یدعوک لیجزیک
لنجزیک تا مزد سرکای اجر ما سقیت النک مزد دین کیم سو بیرو بینک مزدنک قوی لار یعنی غه لنا بیرسنک
موسی علی نما وعلیه السلام شعیب علیه السلام نینک زیارتی نینک جهتی وانینک اشاییغینیک تقزی غه قمرل
قلدی نه مزد طمعی اوچون ویولداکم بارور ایردی لار سل کیلتور ایردی وصفورا النک تونی اینک بعضه عضو
لار بدین کو تار یلتور ایردی موسی علیه السلام انی سین منک سونکوم دین کسل کسل ومینی سوزیله یولغه دلالت
قیل غسل فلما جاءه بس اول وقت کیم کلدی موسی سعت علیه السلام فاسد اوتش علیه القصص اوتوردی
انکا وانی اوزی نینک قصه سین وشعیب علیه السلام سلدیکم اول خوف امن وتی دین دیر قال لا تخف نجوت
نجوت خلاص لسع تا بینک من القوم الظالمین کرده ستم کار لار دین یعنی نرعوک وانینک قومیدن
کیم الار غه بو ولایت دا ایلیک یوق تور سر بس بو یوردی تا لعای حاصل الار وموسی علیه السلام اینک
بیا کیدین امتناع کور سانی وانی کیم بیز اخرت ایشنی دنیا کا ساتماس بیز یعنی تو الار غه سو بیرلیک سز
خدای اوچون قلدوق بیز نه جزا اوچون شعیب علیه السلام انی بو طعام نه سینیک ایشینیک نینک مزدی
بلکیم بزنک عادتمز اولدور کیم هر کیم بزنک عاملیمز منزل لار یمز غه یتار یمهمان لسع بولی سله انکا خدمت
قلور بیز حالا سین مهمان سین وماحضری یتیب در مروت انینک اقتضاسین قلور کیم قاینار غای
سن وقبول قلما غای سن موسی علیه السلام اول طعام دن یدی وبو حال نینک ارسیدا قالت احدیهما
انی پیری اوانکی خاتون دین بری اول صفورا ایدی یا ابت استاجره ای منینک انام مزدکا الموسی حرباس
لسع اوچون ان خیر من استاجرت دیر سلوق سله کم کیتی نینک یخشی راغی کیم مزدکا تو تقای سین القوی
الامین توانا وامین مزدوری دیر تعویض دیر ارکا کیم عرض قلما غی دور اینک سله موسی غه قوت امانت
بار دیر کیلتور وتور لار کیم اتاسی اندین سوردی سین انینک امانتیمن وقوت لسعن قایدن معلوم
قبلیت سین صفورا قاوغه تا رتقانی نینک قصه سین دیو مشاع بیق صورتین وام قلمای انکا کیم
انینک سونکندین بار غای انی شعیب اول حال غه اطلاع تاپیب قال انی انی ارید منزیلار من کیم
ان انکحک خاتون لوق فه سرکا پیرکای مین احدی ابنتی هاتین پیرنی بو انکی قیزدین مرتایه
سنی بتلا سانک علی ان تاجرنی انکا کیم اجارت سرکای اوز نفسینک نی منکا تا مزدور لوق تلغای
سن منکا ثمانی حج سیکز سل عیبی المعانی دا کیلتور وتور کیم بورونغی شریعت لار دا قیر لار ینیک
انا لار غه ایردی الار اول ایردلار بزنک شریعت دا منسوخ بولوب دیر بو حکم سله کم وانو الشناء
صدقاتهن اولکم کا مین منعت لار بزنک تا رتماق بولا الور ممنوع دیر امام اعظم رحمه الله قاشد اوامام
شافعی رحمه الله خلافی سله وایتیب دیر لار آیه نینک معنی سی بو دور کیم انینک مزدی کیم تزوج تیلغای
سن اوز قیزعنی سنکا پیر مین منینک قیزم کا یا بنی اولدور کیم سیکز سل منینک حوالیغیمنی تیلغای سن

فَإِنْ أَتْمَمْتَ بس اگر تو کامل سانگ اول سکز سلنی عَشْرًا اون بیل فَمِنْ عِنْدِكَ بس اول سنگدن
دین دور یعنی تفضل بولی سله روش قیلغان وکرم شرطی نی بیرکا کلتورکان بولغای سن وصاریدی
وتلاماس مین آنْ أَشُقَّ عَلَيْكَ اولکم رنج قیلغای مین سینگ بیتک کا اون بیل بنگ تو کامل قیلماغی
بنگ سبی سله یا وتلاماس بنگ مراعات لاری وعمل لاربنگ استیفا سیدا منافقه سله یعنی سنگا ایش
بویورورمین وحقی سله کم اساس بولغای وایکاک کا تو شماکای سن سَتَجِدُنِي بات بولغای کم تابلغای
سین مینی إِنْ شَاءَ اللَّهُ اگر تلاسه خدای مِنَ الصَّالِحِينَ یخشی لار وشایسته لار معامله حسنی دا
ووفا عهد قه وصحبت ادب لاربنگ الزای غه قَالَ ذَٰلِكَ انتی موسی علیه السلام کم بو عهد بینی و
بنگ مینگا وسینگا ارا قائم درکم تا سیمز خلاف قیلماغای بیز أَيَّمَا الْأَجَلَيْنِ هر قایسی بو مدت دن
کم سکز سل واون بیل درر قضیت اولکای مین واخری غاصه بیتکورکای من فَلَا عُدْوَانَ بس تهدی واوتلری
ایستاماک یوقتور سنگا عا منگا یعنی مینگ اهلیم نی مینمدین کراکم قاتار ماغای مین وَاللَّهُ عَلَىٰ مَا نَقُولُ وَكِيلٌ
اولغه سله ایتور مز وشرط قیلور مز کیل تانوق درر یا اولجه غه اتماق واشتماک بار درسز بنگ اشمز بنگ یاسا غو
ت درر یعنی اونز اشمز نی انکا تابشور درمز تا اینگ توفیقی سله عهد بنگ عهد میدن جیقای بیز فَلَمَّا قَضَىٰ بس اول
وقت کم اوتادی موسیٰ الاجل موسی ازی بنگ مدتی نی خبردار درکم اتفی الاحلس نی اتمام غه بیتکوردی یعنی اون سکز
حول تابلغ قیلدی وینه اون بیل سعیت علم نینگ مصاحبه ایردی وقرق یاشلیغ داشعیب علم نینگ اهازی سله
مصر غه متوجه بولدی بس یوز کم یولداتو بدی وَسَارَ بِأَهْلِهِ وایلتی اوزی نینگ کشتی لاری ساوق وتز انکو کچه دکم
یولا بیتکورو ب ایردی واینگ خاتونغه تو غورماق یاوق ییتسا ردی وقوی لار قاری بیل وصابقون دین تو زو ب
ایردی وصاقمان دس اردت حیقماس ایدی آنَسَ كورردی مِنْ جَانِبِ الطُّورِ طور تاغی طرفیدن نَارًا اوتی قَالَ ایتی بوز
لِأَهْلِهِ امکنوا اوزی نینگ کشی لاری کا کم توختانکز لار اوشبو بردا کم اُنِّي درر سلوق یبله کم مین آنَسْتُ نَارًا کور
دوم اوتی نی لَعَلِّي آتِيكُمْ شاید کم کلتورکای من سز لار اوچون مِنْهَا بِخَبَرٍ اول اوت دین یعنی کیشلاری
قاشیدن کم اول اوت نینگ باشیدا درر لار خبری کیم یول قایسی سا ریدن درر اَوْ جَذْوَةٍ مِنَ النَّارِ یا پاره کیلو
کای من اوت دس لَعَلَّكُمْ تَصْطَلُونَ شاید کم سز لار اوزنگز لار نی ایسیتقای سز لار اینگ سله فَلَمَّا أَتَاهَا
بس اوچون کیلدی اول اوت قه نُودِيَ ندا قیلندی یعنی موسی غه ندا قیلدیلار مِنْ شَاطِئِ الْوَادِ الْأَيْمَنِ
رود تبر اغیدن اول تراغی کم موسی ینگ اونگ یانی ایردی اول ندا یتی فِي الْبُقْعَةِ الْمُبَارَكَةِ برکت بیلکا
یردا مِنَ الشَّجَرَةِ سمره یاغامی دین یا عوسج یا عناب اَنْ یَا مُوسَىٰ اولکم ای موسی اِنِّي أَنَا اللَّهُ درسلوز سله
کم مین مین خدای رَبُّ الْعَالَمِينَ عالمی لار ینگ پروردکاری موسی یاغاچ قه باقتی آق اوتی تو تو ن
سیز کوردی وکونکول سله باقتی معبود لقاسی شوقی اوتی نینگ شعله سن مشاهده قیلدی شهود دن
بوایکی اوت یاوق ایردی کم انینگ وجودی ینگ شمعی تو کاکو یکای موسی علیه السلام ان یا موسی ندا سبدن
عشق بیتکو یکانی وشوق بینگ کداخته سی بولوب یاغاچ ینگ الیدا تو ردی اول ندا بینگ ایکی
مضمونی بار ایردی بیری اولکم ای موسی انی انا الله رب العالمین دینه بیری وَأَنْ أَلْقِ عَصَاكَ اولکم عاصیلغ

تا غرق بولدیلار فانظر کیف بس باق ایدی ای محمد بیناک ایردی عاقبة الظالمین سمکار لارینک سزا لمای یعنی
مشرک لار واردی نینک قومی امو نینک دیک واقعه لاردین فور قوتغسل وهعلشاة وتلدوق بیز لارنی بوحمانط
أئمة ضلالت نینک ضلالت واردی نینک آنی غور ماغی سله کیچ لارنی بدعوت اوندار لارنی النار ایدوت سارغه
یعنی عمل لا یغه کیم اوت قه کرماک موجب بولغای کفر ومعصیت دار یوم القیامة وقیامت کونی لا ینصرون
یاردمی سلما کوسیدر لار یعنی هیچ یاردمی عذاب لاردین کیتار ماکوسیدر ونا بعثناهم وسونکدین کیکوردوک
بیز لارغه یعنی لارغه سوندیم دوک بیز فی هذه الدنیا بو سرای دا لعنة لعنت نی تا قیامت نینه لارغه
موصن لار لارغه قیلور لار دیوم القیامة وقیامت کونی هم من المقبوحین یمان بولوچیلار دین یا
سورید یکا نلار در لار ولقد آتینا ودرستلوق سله کیم بیردوک بیز موسی الکتاب موسی غه توریه من بعد
ما اندین سونکیم اهلکنا القرون الاولی هلاک قیلدوق بورونغی قرنلار نی نوح وهود وصالح
ولوط علیهم السلام قومی دیک بصائر حالتی واکیم اولکتاب روشن حکم ومغام لار ایردی یا نور لار کیم بصیرت کیم
کورنی اهقای للناس بنی اسرائیل غه وهدی ویول کورسا تکوچی شرع حکم لار نکا ورحمة وبخشایش تا
لار وعمل صلحوچی لار اوچون اینک سله لعلکم شاید لار یتذکرون پند لغایلار وما کنت ویوق
ایدینک سن ای محمد بجانب الغربی غربی وادی سی نینک طرفیغه طور ناحیه سیدین وطور غه
سار بدا ایردی وموسی علیه السلام مقامیدین یعنی سن طور تا غی دا حاضر لماس ایردینک اذ قضینا
اوچون حکم قیلدوق سز الی موسی الامر موسی سار یغه وحی نی وما کنت ویوق ایدینک سین
من الشاهدین تا نوق لاردین ارغه اینک بیبار ماکی سله فرعونی لار سار یغه ولکنا ولکن بیز وحی
قیلدوق اولقصه نی سنکا اینک اوچون کیم بیز انشا نایار انوق موسی دین سونک قرونا مختلف
قرنلار کروهی کروهیدین سونک فتطاول بس اوزون بولدی علیهم العمر لار غه زندکانلیغ
لار یعنی اوزون مدت لار بو قرنلار نینک اهلی غه اوتی وخبر لار صواب سار یدین ایکری بولدی و
علم لار وعلم لار یوز بوز وقلوق قه قوبدی بس بیز سینی بوخبر لار نی تازه قیلماق اوچون ساردوک
تا بارچه عاقل لار سلکا ملار کیم خبر تلماق مونینکدیک خبر لاردین افریدکار وحی دین ارزکا پله
لماغوسیدر وما کنت ثاویا ویوق ایدینک سین مقیم فی اهل مدین مدین اهلاینک ارا سیدا
کیم دایم تعلیم حجتی سله تتلوا اوقورسین علیهم الار غه آتینا بیز نینک ایه لار بیز نی موسی شعیب
قصه سیدا نداق کیم شاکرد لار استاد لار غه اوقوغای لار یعنی مدین دایوق ایدینک تا بو قصه لار نی
تعلیم الغای سن ولکنا ولکن بیز کنا مرسلین بار بیز سینک بیبار کوحیینک وخبر بیر کوچی
سنکا بو قصه لاردین وما کنت بجانب الطور ویوق ایدینک حاضر طور سینا سار یدا اذ نادینا
حوزن ندا قیلدوق بیز موسی نی وتوریه وانکا بیردوک بیز وزاد المبرد ابو هریره رضی الله عنه
دین نقل قیلور ندا قیلدی حضرت محمد صلی الله علیه وسلم امتی نی رسیلادی کشف الاسرار دا ایت
دور کیم موسی علیه السلام ایتی الهی توریه دا اوتور من امتی نینک صفت وسیرتین کیم حمیده خصال

دستوده خلال سله موصوف ومزین دور لارقاسی سغامبر ننگ امتی بولغوسی دور لار خطاب یتی کلاکم
ننگ حضم احد امتی دور لار موسی ارنه وقتلری کم لارنی کورکای حق سبحانه اتی امدی لارننگ ظهوری
ننگ زمانی ایماستور اکر شلاسانگ سنکا لارننگ آوازین ایشیتورلاس بس خطاب قیلدی ای محمد امتی یا حد
انا لاری ننگ ارقالاردین لبیک اللهم لبیک جواب بیردیلار دخول موت علیهم غه لارننگ اوازین ایشیتوردی
تلاماوی کم تحفه سیز قاتقای اتی کم عطا بردم سر لارکا اندین بورون کم میندین ملاکای سز لار
ریا لقادم اندین بورون کم یا لقاماق تلاکای سر لارزهی بو عالی همت امت ننگ رتبه سی کم
باوجود الارننگ اختصاص حضرت رسالت وقران غه بو وجه سله مژده تا پب دور لار و مونینگدک
تشریفی کم امر قه حضرت رسالت صلی الله علیه وسلم واسطه سی سله لاجرم انکا ایتور کم سین طور وا
حاضر اماس اندینگ وقتی کم سینگ امتینگ اوقتود وم ولکن ولیکن سنکا خبر بردوک سز رحمة یا غلشلاو
جهتی دین کم واقع دور سنکا من ربک سینگ انزید کارینگ دین وسنکا بو قصه لارنی اوکرا توک سز لتنذر
تا قوم قورقتای سن قوما ما اتیهم من کرد هی کم کلمایدور لار الارغه من نذیر هیچ قوم قورقتوچی
من قبلک سندین بورون یعنی فترة ایامی دا کم علی دا اول حضرت صلی الله علیه وسلم ما ننی دا ایردی اکرچه
اما عصر علة اللام نی عربیه یبیار سه ایردیلار واندین اوزون مدتی اوتوب ایدی بو زماند احضرت
یبیاردی لعلهم یتذکرون شایدکم الارنی پند قبول ملغایلار ولولا ان تصیبهم واکرچه اول برلغای ایدی
کم الارغه یبیار ایردی مصیبة عقوبتی یتکوچی بما قدمت ایلجه ننگ سببی سله کم ایلکاری یبیار
ایردیلار ایدلهم الارننگ الیک لاری یعنی الارننگ عمل لاری سله شرک وظلم ومعصیت دین فیقول
بس اشبو ایردیلار عذاب حلولی ننگ وقتی دا ربنا ای سز ننگ پروردکار لاریمز لولا ارسلت الینا
یبیار ما دننگ سز ننگ سار غه رسولا یبیارکانی کم سینگ پیغامینگ نی پیزکا کسلتورکای ایردی
فنتبع آیاتک بس بز متابعت قیلور ایردوک سننگ ایه لارننگ غه وسینگ آیه لارننگ غه ونکون من ال
رسولونگ غه اولغی لولا اینگ حرفی محذوف دور یعنی اکر نه اولدور کم عذاب نزولی نینگ وقتی
محنت کسلتورسه لار ایردی کم سغامبری پیزکا کسلمادی وپیزنی حق قه دعوت قیلمادی هر اینه عذاب
الارغه یبیار ر ایردوک کسلتورو نشور لارکم قریش رهطی سغامبر صلی الله علیه وسلم بابیدا یهود دین
قیلدلار الارا الارننگ نبوتی غه اقرار ایتب اول حضرت ننگ نعت وصفتین توریة دین اوقودیلار
مشرک لار توریه ننگ انکارین کورسا یب اتی لار اکر اول سغامبر دور سنکا اول معجزه لارکم موسی دا
بار ایردی اندا یوقتور ایه کسلدی کم فلما جاءهم الحق کسلدی الارغه یعنی عرب
کافر لارغه حین ایتقوچی یبیار یلکانی یعنی محمد صلی الله علیه وسلم یا درست پیغای یعنی قرآن
من عندنا سزننگ قاشیمیزدین قالوا اتی لار لولا اوتی نیکا پیر یلمادی محمد صلی الله علیه وسلم غه مثل
ما اوتی موسی اولجه دیک کم پیر لیب دور موسی علیه السلام غه معجزه لار دین یعنی نیکا محمد غه ید
بیضا وعصا پیر مادیلار اولم یکفروا ایا کافر بولمادیلار یعنی بولدیلار الارننگ حسد ننگ ابناسی

قبط مشرک لاردین بسا اولخی موسی اولی. سلد سرولار موسی غه من قبل موندین بورون توفوزایه
لاردین قالوا ایتی لار قطعی لار بحران سی ننگ ایکی اکای یعنی موسی وهارون ظاهرا پیری پرکار قا
بولدیلار عادت لار خارج ننگ اظهار یدایتی لار عجب ننگ مشرک لاری کم بوایکی جادوی پیری
ننگ یاری پرکوچی سی دور لار یعنی توریه وقران وقالوا ایتورایدیلار قطعی لار یانکه ننگ شرک
لاری انا بکل رسلوق سلد کم پیز هرسری سلد بوایکی جادین یابارچه معامبرلار والار ننگ
کتاب لاریغه کافرلق ایمان کلتورماکانلار دور پیز قل فاتوا ایتقیل بس کلتورونکر لار یکتاب
من عند الله کتابی خدای قاشدین کم بولغای هُوَ اهدی یولکورسانکوچی راک
منهما بوایکی کتاب دین کم منکا وموسی غه انیندور ماس اتبعه ایکراشابین آنی ان کنتم صادقین
اگر یارسنلار راست ایتقوچی لار کم توریه وقران سی دور فان لم یستجیبوا بس اگر قبول قلماسلار
لاریک سنکا وکتاب کلتورماسلار فاعلم انما بس سلا کیل کم موندین اوزکا یوقتور کم لار یتبعون
متابعت قیلورلار اهواءَهم اوزی ننگ ارزولاری دانش سیزوحجت سیزدین کم ضلروکم دور
یول آزغانلار ممن اتبع اول کشی دین کم ایکراشکای هَوَیهُ اوزی ننگ هواسیغه بغیر هدی
یولکورسانکوچی سیز بیان وبصیرتی سیزمن الله خدای قاشیدین ان الله درستلوق سلد کم
خدای لایهدی یولکورسامس ومنزلکا یتکورماس القوم الظالمین کروهی ستم کارلاری کم
اوز نفسی هواسی ننگ متابعی دور لار ولقد وصلنا وکمس سلد اولاشتوردوق وسوزدوک
بیز لهم القول لار اوحون سوزنی یعنی سوزلکدین ایندوردوک بیز دعوت نی حجت سلد
ومواعظ نی مواعید بیلد وقصص نی مثل لار سلد ونصحت لار نی عبرت لار سلد یاتقان نی توتوش
یلدوردوک بیز اتی نی ایتی دین سونگ سوره دین سونگ لعلهم یتذکرون تا شایدالار پند قبول
قیلغایلار واندا تامل قیلتلر ایکا اعمال کلتورکا ملار الذین آتیناهم الکتاب الار غه کم پیرسب پیز کتاب یعنی
توریه قران دین بورون هم به الار قران غه یؤمنون اعمان کلتورورلار جمعی ننگ قولی سلد واد
مومن لار دور لار یهود دین یعنی ان سلام وانینگ اصحابی رضی الله عنهم ومشهور راق اولار
کم کتاب انجیل بولغای ومراد قیرق نرساحبشه وشام اهلاردین بولغایلار کیم مکه دا حضرت رسول
صلی الله علیه وسلم ملازمتی غه کیلب ایمان کلتوردیلار کم بوسوره مکادور وان سلام وانینگ اصحابی نینگ
ایمانی مدینه دا ایردی مکرانتقای لار بوایه مدنی دور واذا تتلی وحوں اوقوسه قران علیهم
الار غه قالوا ایتورلار آمنا به ایمان کلتورورب پیز الکا وپیلیب سز کم بوخدای ننگ کلامی دور انه
الحق درستلوق سلد کم اول راست ودرست اینب کیلیب دور من ربنا سزننگ افریدکار یمیز
قاسدین انا کنا درستلوق سلد کم پیز بارایردوک من قبله انینگ انماکسدین بورون مسلمین
بویون قویغانلار ومخلص لار اول جهد سلد کم بورونغی کتاب لار دا انینگ ذکرین تاپیب ایردوک
پیز وانینگ حقیقتین تانیب اولئک اول کروه کتابین اهلادین یؤتون اجرهم مرتین بیلور

لارنی بین ایکی قائلدا یا ایما صبر وا انتک سبی سله کیم صبر قلدیلار وثابت ایردیلار ایمانغه تورتینچی
یا انجیل یا اعمان قران غه ویدراون دکتار ورلار بالحسنة نخشی سوز سله السیئة قبح سوزنی
موضح دا کلتور رشتور کیم ترسالار ننگ ایمانی دن سونگ ابوجهل وانتک اضرابی الارنی سوکار ایردیلار
والار حوالدا استور ایردیلار کیم خدای سیزلارکا توفیق برکای ویولکو رسانکای یا مدینه نینگ منافق
لاری دیهودی عیب قیلور ایردیلار این سلام وانتک اصحابیغه والار یومشاق سله جواب بیرر
ایردیلار بس حق سبحانه الارنتک صفتین قیلور کیم دفع قیلور لارنخشی سوز سله سفها قولی نی و
ترزقناهم واولجه دین بیروک ینفقون نفقه قیلورلار بیرسنگ یولو میزدا واذا سمعوا اللغو
وحون ایشتور لار معنی سیز سوز نی یعنی منافق وکافرلار ننگ ستین وتعرضن اعرضوا عنه
یوز ایورماک کورسانور لار اندین واو ندا تماس لار تعرض دین وقالوا ایتورلار لغو اشقوحی لارلنا
اعمالنا پیزکا دورسنگ کردکار یمیز صلح صفح دین ولکم اعمالکم وسیزلارکا دورسیزلارننگ عمل
لارنگز سفاهت ولغودین یا پیزکا بیزنگ دینیمیز وسیزلارکا سیزنگ دینگیز سلام علیکم سلامت
لیغ دورسیزلارکا بیزلاردین یعنی سیزلارننگ لغو نگیز نی لغوغه مقابله قیلماس پیز وایتدیدورلار
سلام تودیع ومتارکه دورنه تحیت یعنی سیزلارنی قوددوق بیز لابتغی الجاهلین تیلامامس بیز
جاهل لارننگ صحبتی نی دالارننگ اخلاقی غه تخلق نی کیم مصاحبت یمان لارسله دنیا اننگ عیان
انلیغی وعقبی نننگ یمان فرجامی بنینگ موجبی دورکلتور رشتور لارکیم اول حضرت اوزی ننگ
عم ابی طالب ننگ ایمانیغه اسروحریص ایدی اولوم وقتی دا اننگ یانیغ اوسیدا کیلیب اته ای عم
صنی لا الا الا الله کلمه سی سله یاری پرکیل تا محبت کلتور ایمس اننگ سله خدای قاشیدا سننگ اوچون
ابوطالب اته ای منننگ ترسدا شم ننگ ادعلی مین سلور مین کیم سین راست ایتقوحی سن اگر قریش
ننگ قاری خاتون لارنینگ عیب لاماغی بولماسا ایردی کیم ابوطالب اولوم دین قورقتی وکلمه اسی
مین بوکلمه ننگ ایتماغی سینگ کونلونگ نی شاد قیلور ایردیم انک ربستلوق سله کیم سن ای محمد
لا تهدی قادر ایماس سن کیم یولکو رسانکای سن ایمانغه من احببت آنی کیم دوست توتار سین
اینگ توز یول تا یماغین ولکن الله ولیکن خدای یهدی من یشاء یولکو رسانور ایمانغه هدیت تلاسه
وهو اعلم واولدا نارا ق دورتالمهتدین یولتابقان لارغه یعنی الارکیم هدایت مستعدی
دورلار یا الارکیم ازلی حکمی الارننگ هدایتی غه صادر بولوبتورکیم اصل هدایت دا ازلی حکمی ولم
یزلی هدایتی دورکلتور رشتور لارکیم حارث بن عثمان من نوفل بنوت حنا یغه کیلیب اته ای
محمد صلی الله علیه وسلم پیز پیلورمیزکیم سنتنگ قولونگ حق وسینگ سوزنگ راست دورلارلحد
ایتورسین پیزنگ دولتیمز ننگ سببی دورحیات دا وسیزنگ سعادتمز ننگ وسیله سی دورر
وفات دین سونگ اما سننگ متابعتینگ بارچه عرب لارنخالفت ننگ موجبی دورقورقار
پیزکیم اگر سینگ متابعتین قیلساق پیز عرب سیزلارنی حرم بیردین حیدار دورلار

لارنی انصاردیک لارینگ سقاومتی ننگ طاقتی بولماغای توابه نازل بولدی کیم وقالوا انثی لار
بعض کافرلار دین کیم ان نتبع الهدی کرمتا بعث قیلغای سز رشاد بولیغه معک سنگ سلم یعنی
ایمان کیلتورالیک سنکا تخطف ربوده بولغای سز من ارضنا بیز سنگ یورتمزدین یعنی عرب پیر
بوده یاردین الغاح حسقلور لار اولم نمکن آیا بیز سز سرمایدور بیز لهم الارض حرما آمنا یعنی
امن لینگ سلم کیم کنتی الارض اوستون بولماس یجبی ثمرات البه بوحرم سارغه ثمرات کل شیء هدیه
لارینگ میوه لاری یعنی نوعیدین منافعی وهرناحیتدین غرایب اندا کیلتورولار ولکن
پیرورک الارض بوغیرذی زرع وادی سیدا سز قارزی پرمالکی من لدنا لمرینگ قاشمزدین
اونکا ننگ منت سز لیغدین بس حون باوحرمت تا نلما تلغی سلم الارنی امن ومومن و
وقیه الحال تقوتاریسز اکر ایمان کیلتورسه لار نتاکلارنی تخوف وتخطف دین امان اکیلتورماکای
سز ولکن اکثرهم ولسکن کوبراکی لایعلمون سلماس لار بولنکه نی وتابماسلار ولم اهلکنا
وبس کیم هلاک قیلدوق سز من قریه کینتی اهلیدین کیم فرمان سیز لیغ سلم بطرت کافرلیغ لاریلا
معیشتها اوزی ننگ زندکانلیغدا یعنی نعمت وقتی طاغی وباغی بولدیلار انداق کیم سلم
ننگ اهل بولدیلار دیمز اول طاغی لارنی هلاک قیلدوق بیز تلک بس اولدورماکانهم الارینگ مسکن
لاری خالی وخراب لم تسکن اولتورماد یلار اندامن بعدهم الارینگ هلاکیدین سوزنگ لاقلیلا
مکر آزی یول اوتکوچی لاردین کیم سرکونی یا بعض کوندین اندا بولغایلار وبارغایلار ونه خالی قو
یغایلار وکنا نحن الوارثین وبارد ور بیز اول مسکن لارینگ وارثی اینیک اهل لاریدین سونکی یعنی
پیرسز کاباقی قالدور بارچه ینگ فناسیدین سونک وما کان ربک ولیقتور سینگ سز ورکارینگ
مهلک القری کنت لاراهل لاری ننگ هلاک قیلغوچی سی حتی یبعث نارقتی کیم قوبارغای سی
امها اول دیاردین معظمی واول لاردین اصلیدا یعنی سواد اعظم اهلیکیم زیرکدک ونهم لینگ
بولغایلار لاجرم قوبارور سز سولا یبیار یلکوی کیم آلهی حکمی سلم یتلوا علیهم اوقورغای لارغه
آیتیا بیز ننگ آیه لار یمزنی حجت الزامی ومعجزت قطعی اوحون وما کنا مهلکی القری ویورتمز
مز هلاک قیلغوچی یعنی کینت لارینگ خراب اینکوچی سی عقوبت سلم الاواهلها مکر کیم اینیک
اهل لاری ظالمون حور اینکوچی لار بولغایلار یغامبر لارینگ دیی وحق انکاری سلم وما اوتیتم من
لجه پیرلدینگلار سز لار من شیء نمه دین کیم دنیوی اسبابی بولغای فمتاع الحیوة الدنیا
بس اول مرخوار دارلیق دورر بوحهان ننگ زندکانلیغی واوزینتها وبوسرای ننگ ارایش کیم اعتبار
سز حسات مدتی دامباهات وافتخار اینگ سلم بلغای سز لار وما عند الله واولجه خدای
ننگ قاشیدا دور اول حهانی ثواب وحاره انلیغ نعمت لاردین خیر اخیرا خی راق دورر فی نفس الامر کیم اینیک لذتی
خالص اورمحنت ومشقت کدورت لاردین وابقی وپایندهراق افلا تعقلون آیا اناعباس سز لار وفهم
قیلماس سز لار کیم بدل قلور سز لار باقی نی فانی غه ومرغوب نی معیوب غه خبر دادور کیم علی و

رضی الله عنهما ابوجهل سلة کوب معارضه قیلدیلار دین باپیدا وایتیب دررلار عمار یاسر ولید مغیره سلة
مجادله قیلدی بوایه نازل بولدی کم أَفَمَن وَعَدنَاه ایاکلیغ کم وعده قیلدوق بیزاکا جنت کا
اغرت داونصرت قه دیاداوعداً حسناً وکشی وعده کم انداخلاف متصور ایاستور فهو لاقیه
بس اول کشی کم اول موعود تابقوجی سی دورشبه سیز یعنی علی وحمزه یاعمار رضی الله عنهم موندای
کیشی بولغای لکن متعنّاه کلیغ ویک کم برخوار دارلیغ پیروزک بیزاکا متاع الحیوة الدنیا دیمکدور
نیتک متاع عیش نعمتی محنت قه قوشولغان دورود دولتی بیکلیک کا مودی ومالی زوال الصدی وجاه
اشغال شرفی غه ثم هو بس اول کشی کم یوم القیامة قیامت کونی من المحضرین حاضر بولغا
تلادین بولغای عذاب اخروی یاحساب مادبوکشی دین ابوجهل یاولید بن مغیره دور
ویوم ینادیهم ویاد قیل کوندوزنی کم اوقوغای خداکا نزلارنی فیقول بس ایتقای این شرکا
تابیدا دررلار منینک شریک لاریم الذین الارکیم کنتم تزعمون بارایدینکلارکیم کمان ایلتورایدینکلار
کیم منینک شریکیم دررلار قال الذین الحق استقایلارالارکیم واجب بولدی علیهم القول الارغه خدای
تنک سوزی یعنی وعید انه لاری یالامُلئنّ جهنم کلمه سی والارضلالت بیتک باشلیغ لاری بولغایلار
یادیولارکیم ایتقایلار ربنا ای پیزنک افریدکار ایمیز اهؤلاء الذین بوکروه یعنی ضعیف لار وتابع لار
دررلارکیم ما اغوینا آزغوردوق سزلارنی وشرک کااوندادوک بیزلکا اغوینا هم یول ازغوردوق بیز
لارنی کما غوینا اندای کم اوزدمیز یول آزیب ایردوک تبرّانا ایمدی بیزلارلیغ قلدوق سزلایک بیتک
سارغه لاردین واولجه دین لارا ختیار اینمدررلار کفردین ما کانوا ایاتوق ایردیلارالارکیم فی الواقع ایّانا تعبدون بیتکا
تابغایلارلیکم الارا وزنفسی هواسی بنک تاشماغی قیلورایردیلار وقیل ادعوا واشتورلارکانزلارغه اوقونکلارشرکا
کم اوزشریک لارمنکزنی یعنی الارنی کم سزبنک سلة شریکمز امتارایردیمنکلارمت لاردین تاعذاب سزلاردین دفع
قیلغایلار فدعوهم بس اوقونکزلارالارنی نصرت ایلیدی کانلم یستجیبوا بس اجابت قیلمغایلارلهم الارغه
عزوجهتی سلة اجابت ونصرت دین وراوالعذاب وکورکالارعذاب نی تابع لاردهمتبوع لارلوانهم وازیرلیکلار
کم کانوا الارکانوایهتدون بولغایلارایردی کم یول تابقایلارایردیلار حسلة سلة کم عذاب اوزیدین دفع
ایردی یابول تابقان بولغای لارایردی حوقه تاعذاب دین ایمن اولغایلارایردی ویوم ینادیهم ویاد
قیل کوندوزنی کم ندا قیلغای حق سبحانه تنکذیب اهلنی فیقول بس ایتقای ما ذا اجبتم المرسلین نی جواب
سوزدنکزلارینارلیکا انلارکاسیزلارنی کم دعوت قیلدیلارحق قه فعمیت بس یاپیلور علیهم الانباء الارغه
خبرلارلیعنی اولجه سفاسطه لارغه ایتقان بولغایلارریاواونوتقایلارحجت لارنی یومئذ اول کونداپیلما
کایلارکیم نی ایتقایلارفهم لا یتساءلون بس الارسورماغایلارسری پیری سیدین کم نی جواب ایتورسیزاول
جمله سائل ومسؤل عاجز قالغان بولغای یادهشت وحیرت غاشی دین سورماق پرده این قیلماغا
فاما من تاب اولکشی کم توبه قیلغای شرکدین وامن وایمان کیلتورکای خدای ورسولغه وعمل صالحا
وقیلغای شایسته عملی فعسی ان یکون بس بولغای بیلکیم کیراک کم بولغای من المفلحین قوتولغانلاردین

رسالہ نبی دا حواب دس عاجز تالماغای و قوتولما علمع حضرت رسول صلی اللہ علیہ وسلم احابی غہ
باغلمغ دور کیلتور و ستورلارکم عرب ننگ و لوغ لاری طعنہ اورلارلاردی کم خدای سکا محمد نبی نبوت
اوحون احتیار قلمغا کراک اردی کم موندق عالی منصب اولوغ مکہ و طایف اہلی دن سکای
اردی لولا نزل ہذا القرآن علی رجل من القریتین عظیم حق سبحانہ الرننگ حرامدا نی کم ورنگ سنیک رزق
کارننگ تقسیم یارا تور ما بیشکہ اولجہ تیلارمرحبی سنر و مانعی سنر و نخیار و تانلار ہر کمنی تیلا
رسالت اوحون انداق کم حضرت مصطفے صلی اللہ علیہ وسلم نی تانلاردی ماکان یوتتور و بولماغای
لہم الخیرۃ کافرلار غہ ولید مغیرہ و اوزکا طاعن لار دیک اختیاری انداییعنی لار غہ یتماس دینکماس
کم نبوت اوحون کیشمنی تانلاغا یلار کم اختیار زمامی مختار قادر ننگ اختیاری ننگ قبضہ سیدا
دور ہر کمنی تلاسہ تانلار و ہر کمنی تیلاسہ فایتادور سبحان اللہ تاکا سع خدای غہ دور اندین
کیشکا اینیک اختیار کا ننگ اوشکا اختیاری بولغای و تعالی و نبی یکدراک دور خدای عما یشرکون
اولجہ دین شرک کیلتور و ستور لارت تا پنغوچی لار و شریک توتار لار و ربک و سنیک کافرلار ننگ علیم
بیلور ما تکن اولجہ بایار صدور ہم الرننگ کوکراک لاری یعنی اولجہ یاشور و رلار سغلیور دمن یعنی
و موسن لار کنہ سیدین و یعلنون و سلور اولجہ اسکار املور لار طعن دس نبوت و قران تلکدی دا
و ہو اللہ و اولدور تا نفاق مستحق ننگ خدا نی لا الہ صح معبود دی سزا ملہ بو قتور لا الہ ہو مکرا و اللہ الحمد
انکا و رحمد فی الاولی والآخرۃ بو سرای و اول سرای دا کم دنیا و اعقبی نعمت لاری ننگ مولی سی اولدور
و لہ الحکم و انکا دور اش باسا ماغلمغ و الیہ ترجعون و انکا قایتار و لغو تکمز دور لار نشور کونی و اتل ایتقل
ای محمد ارایتم حون کورار سرلار ان جعل اللہ اکر تیلسہ خدای علیکم اللیل سرلار کا کیچہ نی سرمدا
الی یوم القیامۃ پایندہ تا قیامت کونکاحہ اننگ سلہ کم قوراش نی بیر آسیتدا تو تقای یا غار
افق ننگ بیتکر الاریدا حرکت برکای من الہ کم دور خدای غیر اللہ حو خدای دس اوزکا کم قدرت
یو زیدین یاتیکم بضیاء کیلتور کای سرلار اوحون یا و قلوغی یعنی یاروق کوندوز کم انداصیحت
لار سلا کیکا مشغول لوق قلغای سرلار افلا تسمعون اشتماس سرلار نی موعظہ نی تدبر و عتبا
قولاغی سلہ قل ارایتم ایتقل نی کور ار سرلار ان جعل اللہ اکر تیلسہ خدای علیکم النہار سرلار کا
کوندوز نی سرمدا باقی و پایندہ الی یوم القیامۃ تا قیامت کونی اننگ سلہ کم قوراش نی کوک ننگ
اوزا سیدا تو تقای یا فوق الارض مداریدا حرکت برکای من الہ غیر اللہ کم دور خدای اللہ دین اوزکا
کم رحمت یولیدین یاتیکم باللیل تسکنون کیلتور کای سرلار اوحون کیچہ کم ارام تو تقای سیزلار
فیہ اندا رخ لار ننگ شغل لاری و عمل لاریدین استراحت قلغای سرلار افلا تبصرون آیا کور ماس سزلار
قدرت ننگ اثرلار نی تفکر و استبصار کو زی سلہ و من رحمتہ و اوزیا غیشلا و یدین جعل یارا تی
لکم اللیل و النہار سرلار اوحون کیچہ و کوندوز نی لتسکنوا فیہ تا ارام تو تقای سزلار اندا و لتبتغوا
و تا ایشاکای سرلار کوندوز دا من فضلہ خدای دوزی سی دس کم اوزی ننگ فضلی سلہ مقرر قیلیب

516

ولا تنس واونوتما غیل نصیبک اوزیمرنگ دنیا مالیدن یعنی سینگ نصیبنگ حلت وقتی دابو جهان دس
بولغوسیدر سن اول حالدین ساغیش قیل ومال دنیا غه مغرور بولما غیل وایتیب دور لار اونوتما غیل اوز
بهرنگ نی یعنی اول مقدار سله ماله دن کیم سنگا کفایت بولغای بنده قیل واحسن ربکشی لیق کورسات خدای
نیک بنده لار یکا نمااتفاق کم احسن الله الیک یعنی قلیب درخدای نعمت یسارب دور الیک سینگا یارلیغه
ولا تبغ الفساد وایتما کل تباه کار لیغ جورایتما کلیک سله فی الارض بیرد ان الله در سلوق سله کم خدای
لا یحب المفسدین درست تو تماس بوز وقلوق قیلغوچی لار نی کم دوست سله اوکونور لار واولوغ لوق کورسا تما کلیک
قیلور لار قال انما قارون الارنینگ حواپیدا ایتما اوتیته موندین اوزیکا بو تصور کیم بو ملیب مس بو مال غه یعنی
منکا پیرسب دور لار علی علم عندی انثی سله کم مینینگ فاشیمدا در یعنی تورلیه علمی کم مس نی اسرائل ننگ علم
من انینگ سله یا تجارت ودهقان لیغ واوزیکا کسب لار علمی یادانا ایردی یوسف علیه السلام وعلیه السلام کنج
لار یکا وانی کو تاریب ایدی وانتسد در مراد کیما علمی دور کیم موسی علیه السلام اوزی ننگ خواهری غه اوزکا تلیب
ایردی واول قارون غه تعلیم بیردی اولم تعلم ایاسلمادی قارون یعنی سلیب ایردی وتورلیه دا اوزب
وسوخ لار دین ایشیتب ایردی ان الله اولکم خدای قد اهلک در سلوق سله کم هلاک قیلیب در من
قبله قارون دس بوردون من القرون در زکار لار اهلیدن من هو کشی نی کم اول اشد منه قایتی رای ایردی
قارون دس قوة تو انا لیغ یوزیدی واکثر جمعا کو براک مال سمغای یوزیدس وسوزینگ ملخص اول
کم یکا قارون شدت بطشت ومال کو براکسکا ینکا مغرور بولغای باوجود اولکم سلور کیم اندین قوی راق
وغنی راق نی هلاک قیلیب سز بس تور قوتماق یوزیدین ایتور ولا یسئل اوسور ولما غوسیدر لار عن ذنوبهم
المجرمون اوزی ننگ یازوق لاریدس یازوقلوق لار یعنی مشرک لار کیم الارنینگ سیماسی سله تانوغوسیدر لار یوزلاری غه موس
بیماهم یا الارغه استعلام سوای بولا غوسیدر کیم حق تعالا مطلع در لار یکا یا معاینه سوای بولا غای انینگ اوچون
کم حساب سز تموغ قه بارغوسیدر لار فخرج علی قومه فی زینته اوزی ننگ
قومیغه فی زینته اوزی ننگ ارا لیغی یعنی سله آق خچیر غه التون ایکاری بار ایدی مینیب وارغوانی
تون کیسب وتورت مینگ کشی بر صفت سله انینگ سله اتلانیب وکشانه ایکلور وتورکیم تو تاس مینگ کیشه
کم ما حد سی نینگ معصفر تونی بار ایردی لار انینگ بیله انلا لاندیلار وکشی لار اندس بوردون معصفر ریکس کورما
یدور ایردیلار وموضح واکلتور وتورکیم مینگ کنزک انینگ سله ایردیلار اق خچیر لار سله التون ایکاری وارغوانی تون
وآق اونوک لار سله صون قارون بوردبدبه سله قوم ارا سیغه کردی قال الذین اتی لار الارکیم بریدون الحیوة الدنیا
یتلار ایردیلار دنیا ننگ زینتکا نیغی نی وایکار اغب ایردیلار یا لیتنا اوی کاشکی بولغای ایدی بزلارکا مالدین
مثل ما اوتی قارون اولحه غه اوخشاش کم بیرلیب در لار قارون غه انده در سلوق سله کم اول لذو حظ عظیم
اولوغ بهره نینگ ایکاسیدر دنیا دس وقال الذین واتی لار الارکیم اوتوا العلم بیرلیب ایردیلار الارغه علم
آخرت حال لار یغه یاداتا ایردیلار قناعت برکنی وتوکل عدتیغه یوریغ وانینگ اصحابی دیک ویلکم ثوای سز لارکا
ای دنیا یلاکو مچی لار ثواب الله خدای نینگ باداشی آخرت واخیر کشی راق دور دنیا مال لاریدین لمن آمن کینگا

کم ایمان کمدر کای خدای و مغا مرغه و عمل صالحی و تلغای یخشی عمل لا بلغیها و تلقن قیلما غو سید لار یوکلمه
کم عالم لار اتی لار یعنی کو رنکول و تیل کا سر ما کو سد در لار الا الصابرون مکر صبر ملعوی لار غه طاعت غه یا معصیت
دین صبر لیغ بولغای لار و ایتسه در لار توفیق بر ما کا لار صالحه عمل لار ینک مباشرتین مکر صابر لار غه کیلتور و تور لار کم
قارون غه موسی و هارون علیهما اللام غه حقد و حسدی تمام ایردی انداق کم پیر کون موسی غه اتی کم سن یغه
لغ کم سین رسالت لیلنک مذح هارون غه یتی مین منصب سز لیغ نه یخه صبر قیلما مس القصه دائم موسی علیه
اللام ایزای تارتنک سونکی و ایردی تا وفتی کم زکوة حکمی اندی و انتک سلکم مال دن مین ده بر ین یا مال اینیک تورت
دین بیر ین بر ماک کیراک ایدی موسی الهی فرمانی سلکه اینیک سلکه صلح قیلدی کم منتک و بیارد س تر بناء
زکوة بیر کای قارون حساب قیلدی و کوب مسلغی حیفیتی قنز غا تخلغ و خسیس لیغ اینیک یولینی تو تو
حمی نی اسرائیل دن تلاوی و اتی هر نی موسی اتی و مان ایلتنکلار یوز مان تلار کم مال لار نی سر لار دن لعا
لغ لار سین بز سنکا و یوعو مز سین نی یو یور و سین اتی تلار مین کم انی قوم نتک اسیدا بر سو تلغای
مین تا اوز کا کتنی انتک سوز ین اشتما کای بس فاحره خاتون نی کم تسمو کا کیلتور و تور کیم انتک اتی بیزا
ایردی تیلاب ایکی همیان تا رماق سر دی مقرر قیلدی کم تا نکلا خاص و عام حاضر بولغان سر دا اوا
تیلغای کم موسی اینیک سلکه زنا قیلیب در اوز نکا کون کم موسی علیه اللام ار لار دنهی لار اتسا سیدا اتور ایردی کم
هر کیم او غور لیق قیلسه ایلیکنی کیسار یز و هر کیم زنا قیلسه اگر محصن و سن اوز نکا بولغای تا مجی ار ایدی
و محصن نی سنکسار قیلور یز قارون قوتی کم اگر بار چه سین بولسانکا اتی اگر بار چه مین بولسام قارون
لغ نی اسرائیل کمان ایلتور لار کیم سن فلانه خاتون سلکه زنا قیلیب سین موسی اتی معاذ الله انی حاضر قیلمنکر
لار بیزا مجلس غه کیلدی موسی اتی ای خاتون سنکا آنت سر و مین خدای سلکه کیم در یانی یار دی و تور یه
غ تورات سلار یه در کیم راست ایتقیل خاتون نی الهی هیبتی تا پسا اتی یا کلم الله قارون ایکی همیان تا رماق
ر شوت منکا پیر دی تا سنتک حقینکدا افتری تلغای مس و مین و مین اوز یا زو قلوق لار و یمان تلغ لار یم سلکه
بیتاک خوشلا غای مین کیم سنکا تهمت تلغای مس و مونا اول ایکی همیان قارون نتک مهری سلکه منتک
سلکه در نی اسرائیل قارون نتک مهرین کو رد یلار و انتک مکری بار چه غه روشن بولدی موسی علیه اللام یوزی
تو فراق قه قر یوب قارون دین سکایت قیلدی و خطاب بیتی کم پیر نی سنتک فرمانتکدا ایتلدیم بو یوز
غیل هر نی تیلار سین موسی اتی ای قوم سن قارون غه معوت سین انداق کم فرعون غه هر کیم قارون
سلکه دور کیراک کیم پیر کا قرار تا بقای و هر کیم مینتک سلکه دور کیراک تو راق قه بار غای بار چه نی اسرائیل ار لار مجلس دین
تو تخلار یکرا لکی کیشی کم قارون سلکه قالدیلار و موسی علیه اللام پیر کا خطاب قیلدی کم تو تقیل لار نی پیر لار ینک
اتاق لار نی تا اشوق قه تو تی و الار زاری لیغ نیلا با شلاب ایمان تلادیلار پیر کا بیتمادی و موسی علیه اللام اتی خدا
بهیم یعنی تو تا لار نی القصه تمز و سیل و بو یون غا حه پیر کا تو یان یار دیلار و الار ینک زاری و استغاثه سی
کو نکا دا اثر قیلمادی تا پیر لار نی تو کال تو تی و نصر لار ینک کو رکی و ا یار د و رکیم حضرت موسی علیه اللام عه
خطاب قیلدی کم یتیملش قا تلا قارون و انتک یار لاری نر یاد قیلدیلار لار ینک نر یاد نغه یتیماد تنک و رحم ایتماد تنک

تینک عزت دهلایم سله کم اکر قارون دیمسنغ اوقوسه اردی انلار قسولاقیلور ایردیکم القصه قارون بیرکا
سوینکنی اسرایل تینک نادان لارینی پیرکا ایتی لارکیم موسی دعا قلدی تا قارون بیرکا توبان یارغای
وانتک کیخ لارین ومتاع لارینی تصرف قلغای موسی علدام تاحق سبحانه سزلارکیخ لیک ایولارینی داغ
بیرکا توبان ابلتکای انداق کیم ایتور فخسفنا بس توبان ایلتوکریه وبداره الارض قارون وانتک برابر
بیرکا صاحب لباب ایتب درهرکون مطعون قارون اوزیدی تینک حه مال دایری سله بیرکای تو
بان بلدورلار وصورنفخی غه انتک توبان غی بیرکا سنکوسیدورلار فساکان بس یوق اردی کله
قارون غه من فئة همچ کروهی یارلاردین کم اول وقت واینصرونه یاری کیتری لار ایردی انکا
من دون الله حدای دین اوزکا وماکان دیوفا اردی ومن المنتصرین تغوجی لاردین عدات اوزیدین
یعنی نه کشی عذاب اندین تیدی ونه اوزین تماق بولدورالدی واصبح الذین تمنوا وتانک آمورلار
الارکیم آنزه ایلتور ایردیلار مکانه انتک منزلتی وحاهی بالامس تونوکون یعنی انزه ایلتکوچی لار ایدی
قاتع لارانی بیراوکاندین سونک کیلکوچی لار صلاح غه یقولون انتور ایردیلار هرسبری اوزکا ویکانه
الله ویک ولیک معنی سی سله بولغای واعلم مضمر در یعنی دای سنکا بیل کل اولکم یبسط الرزق
کیمنک قیلور یوزی فی لمن یشاء هرکیم اوحوص تلاسه من عباده اوزی تنک بنده لاریکانه کرامتی سله
کیم بسط مقتضای بولغای بل صرف ارادت سله ویقدر وتار قیلور هرکمکا تلاسه نه مذلتی سله کیم نقص تقا
ضاسین قیلور یکیم مشیت مقتضای سله لولاان من الله اکرنه ارلار بولور ایردی کیم خدای منت قویدی
علینا پیزکا وبیرکا پیرمادی انتک دشاسدین سرسنکا ارزه قلغانمز ایردی لخسف بنا هم اینه
سرکا توبان ایلتور ایردی سزنی وخصوص معلوم سله اوقور یعنی سزنی سرکا توبان ایلتور ایردی ویکانه
وی تندم کلمه سی دوریکان تنبیه اوحوص دلباب ایتری دین بعل قیلور کیم ویکان تنک یارحه سی الم تعلم
والم ترمضمر سی سله در یعنی سلماس سن وکورماس سن اولکم لایفلح الکافرون قوتولما قلمغ تلاجا سلار
عذاب دین امان کیلتور ماکا لار یاکا فرنعمت لار یا تنکدست قلغایلار تلک الدار الآخرة اولارکا سرایغه
کیم ابتیته وبلیت سن مراد حنت در نجعلها یاساب بزانی للذین لار اوحوص کیم لایریدون تیلا
ماس لار علوا یبیک لیکدر تکبر فی الارض یبردا انتک اهلکا ولافسادا اونه بتاه کا رلیغ وسم کشی لارکا
انداق کیم قارون تلادی والعاقبة وبخشی عاقبت للمتقین مرهیزکارلار غه در صاحب کا ایتیب در
کیم رضا تنک سرایی جماعی غه در مقدسه روح لاردین یعنی آرسلغان نفسانیت صفاتی تنک جبر
لاریدین کم لشرت یبردا بی مک لیک تلاکوچی بولماغایلار فرعونی وحبابره نفس لاریک بوزرتلوب اتا
ماکایلار یعنی نظر فی حضرت دین اوزکا دین کوتارسالتفات صیح کشی کا وصیح غه وصیح غه کا قلماغایلار
ولملک وملکوت عالمنی مالک الملک تصرفی غه قولغایلار تاملک وما ملکت سله هرتصرف کم کیور و
بخشی
مکاندایتلاسه قیلور والارغه انکا اعتراض تشابولماغای من جاء بالحسنة هرکیم کیلتورسه
خصلتی یامعرفتی ربانی توحیدی غه یاطاعت اخلاص سله فله لبر انکا درخیر کیتی یعنی

کم ایمان کسترکای خدای و مغاسر غه و عمل صالحی و قلغای یخشی عمل و لا بلغیها و تلقن قیلما غو سیدر لار یکلمه
کم عالم لار انی ار یعنی کو نکول و یتل کا سر یاکو سدر لار لا الله الا الله بردن مکر صبر ملعوجی لار غه طاعت غه یا معصیت
دین صبر لیغ بولغایلار و ایتت در لار توفیق بر ما کالما صالحه عمل لار ینک مباشر تین مکر صابر لار غه کیلتور و تور لار کم
قارون غه موسی و هارون علیهما اللام غه حقد و حسدی تمام ایردی انداق کم پیر کون موسی غه انی کم سین رسالت
ایتکنک مدخ هارون غه متی مین منصب سز لیغ نه غه صبر قیلماس القصه دائم سر یعلیه
اللام بزاسی نینک سوزلکی ایردی تا وقتی کم زکوة حکمی اندی و اینک سلدکم مال دن بیرن یا مال اینک تورت
دین بیرسن سر ماک کبراک ایدی موسی الهی فرمانی سلد اینک سلد صلح قیلدی کم منینک و بنا ارس بیرماک
زکوة بیرکای قارون حساب قیلدی و کوب مسلمنی حیفتی قنز غا تخلیغ و خسیس لیغ اینک یولینی تو تو
حمی نی اسرائیل دن تلادی و اتی هرنی موسی اتی و مان ایلتنکر لار بر زمان تلار کم مال لار نی سر لار دن لعا
ایتی لار سین بز سنکا ولو عو مز سن نی بو یور و در سن اتی تلار مین کم انی قوم نینک ارسیدار سر اقلغای
مین تا اوزکا کتنی اینک سوز زمن اشتماکای بس فاجره خاتونی کم تسمر دا کسلتور و تور کم اینک اتی بیزا
ایردی یتلاب ایکی همیان بار ماق بردی مقرر قیلدی کم تا نکلا خاص و عام حاضر بولغان سر دا ایراس
قیلغای کم موسی اینک سلد زنا قیلیب در اوزکا کون کم موسی علیه ام لار دنهی لار اشتا سیدا استور ایردی کم
هر کم اوغور لیق قیلسه ایلیکنی کیسار بز و هر کم زنا قیلسه اگر محصن دن اوزکا بولغای قامچی اورار ایدی
و محصن نی سنکسار قیلور بز قارون قوتی کم اکر بارچه سین بولسانکا اتی اکر بارچه مین بولسام قارون
ایتی نی اسرائیل کمان ایلتور لار کم سن فلانه خاتون سلد زنا قیلیب سین موسی اتی معاذ الله انی حاضر قیلمنکر
لار بزا مجلس غه کیلدی موسی اتی ای خاتون سنکا انت بر در مین خدای سلد کم در یانی یاردی و تورلیه
ایتی تو توان یلماریب در کم راست ایتقل خاتون نی الهی هیبتی تا پساتی یا کلم الله قارون ایکی همیان یار ماق
رشوت منکا بردی تا سنینک حقینکدا انتری قلغای مین و مین ارزیاز و قلوق لار دعا ایلمع لار یم سلد
بینا کخو شلاغای مین کم سنکا تهمت قیلغای مین و مونه اول ایکی همیان قارون نینک مهری سلد منینک
سلد در نی اسرائیل قارون نینک مهرین کور دلار و اینک مکری بارچه غه روشن بولدی موسی علیه ام یزدان
تو فراق قه قو یوب قارون دن سکایت قیلدی و خطاب یتی کم پیر نی سنینک فرمانینکدا ایلدیم بو یر
غیل هرنی تیلار سین موسی اتی ای قوم سن قارون غه صعوبت سین انداق کم بر عون غه هر کم قارون
سلد دور کبراک کم پیر کا قرار تا بقای و هر کم مینینک سلد دور کبراک تراق قه بارغای بارچه نی اسرائیل ار مجلس دن
تو خلار مکر ایکی کشی کم قارون سلد قالدیلار و موسی علیه ام پیر کا خطاب قیلدی کم تو تقیل الارنی پیر الار اینک
اتاق لار نی تا اشون قه تو تی و الار زاری لیغ یلا باشلاب ایمان تلادیلار پیر کا یتیمادی و موسی علیه ام ایتی خذ
بهیم یعنی تو تا الارنی القصه تعزو بیل و بو یون یاخا حه پیر کا توبان بار دیلار و الار ینک زاری و استغاثه سی
کور کاد اتر قیلمادی تا پیر الارنی تو کال تو تی و نصر لار ینک کور کلکی دا بار در کیم حضرت موسی علیه ام عه
خطاب یتکم کم یتیملش قا تلا قارون و اینک یار لاری نر یاد قیلدیلار الارینک فریاد نغه یتیمادینک رحم ایتمادینک

مینها اول خصلت دین یا طاعت یا معرفت یا هر کیم کیلتور سه یخشی لیق دینیا و انکا بولغای یخشی راق اندین اخرت و
ومن جاء بالسیئة و هر کیم کیلتور سه یا الیغ شرک و نکذیبه یک فلا یجزی الذین بس جزا بر یلمه کا یلار الا کیم
عملوا السیئات قلدیلار یا الیغ لار نی الا ما کانوا یعملون مکر اول ایشلمه و نک کیم یا ایرده یلار دینیا دا کیم عمل ایتار
ایرد یلار ایه نینگ طاهری دیسل در انکا کیم یخشی لیق ثوابی اندین یخشی راق بولغوسدر و سیه نینگ اینگ و یمک
و مظهر وضعی مضم و موضعدا یمان ایتدیک لار حالی نینگ تقیضی اوحون در سیه اشنادی تکراری سله الارغه
و بو صورت ینگ فایده سی عاقل لار انزجاری سیات ارتکاب در کیلتور و بتور لار کیم حون حضرت رسول صلی الله
علیه وسلم هجرت زمانیدا حفظ غه مدتی کعبه حرمی نینگ شوقی و توقان بیری نینگ ارزوسی اندین
مبارک باطنی داطاهر بولدی جبریل علیه السلام بو آیه سله اینگ کلدی کیم ان الذی فرض در سلوی سله کیم فرض
قیلیب در علیک القرآن سنکا قران یتکور ماک کا یا عمل اینگ سله لرادک هر اینه سینگ قایتار غوچی
در الی معاد قایتور مرکا یعنی مکه و ایتور لار یوم مکه فتحی نینگ وعده سی ایردی و بعض نینگ قایتار غوچی
معاد جنت در و تاویلات کا شید اکیلتور و بتور کیم معاد فنا فی الله احدیتی ذات دا بقا بالله تحقق
مقامیدا یا رحمه صفات سله و متبصر سالک کا موندا منه بدا و الیه یعود و سری روشن بولور قل
ایتقل ای محمد ربی مینگ پروردکارم اعلم دانا راق در من جاء بالهدی کشنکا کیلتور کا یی توز
یول یا توحید یا قران و اول مبین مس و من هو فی ضلال مبین هو بدا یول آزمانداردر مینگ
منکر لارم دیک و ما کنت ترجوا و بوق ایرد ینگ سن کیم امید توقان بولغای ان یلقی الیک الکتاب
اولکیم سار یلکای سنکا قران بس مهر بسار ماد و ک سنکا کتاب نی الا رحمة مکر یا عنشلاوی جهتی کا من ربک
سنگ امر دکار ینگ دن سنکا فلا تکونن بس بولما غیل الظهیرا هم ارقا دار یلکا فرین اعمار کیلتور ما کا لار کا
بعض مدار قلما غیل الا رسله و الا ینگ تبلا کا ینی احابت قلما غیل و لا یصدنک و کسرا کیم فایتار ما غای
سینی عن آیات الله خدای امه لاری ینگ لر و قوما غمدین و عمل قلماق اینگ سله بعد اذ انزلت
الیک اندین سو نگ کیم اینگ کیلب در سنکا و ادع و او قو غیل خلق نی الی ربک اوز پروردکار ینگ
عبادتی سار یغه و لا تکونن من المشرکین دیو بولما غیل سرک کیلتور کوچی لار دین و لا تدع و او قو ما غیل من
الله حق خدای سله الها آخر اوزکا خدا یی اینگ اوحون کیم لا اله الا هو یوقتور هیچ خدای او قو
سراواری مکر اول و مخاطب بو ایة لار دا حضرت سفا بر در صلی الله علیه وسلم و را دامت لار و خطاب نا یده
اول حضرت قه مسر کلار طمعی بنگ اوزما کیدر اینگ موافقتی دین الا رسله کل شیء بارحه نعمها لک
فانی در الا وجهه مکر حق سبحانه بنگ ذاتی یا بارحه عمل لار باطل در مکر اینگ سله وحده الله تعالا کا یلار
له الحکم انکا در فرمان و الیه ترجعون و اینگ سار یغه قایتقو نکز در لار مکانات اوحون بعض محقق لار
فاشید اول در کیم حون حقیقی موجود یوقتور الا حق سبحانه بس حقیقت یوزیدن اینگ ماسوی سی فا
بولغای لار صاحب کشف الاسرار بو ایه نینگ تفسیر یدن حضرت شیخ الاسلام قدس سره دن نقل قلور کیم
ذکیشدین سنکا و ندسیندین کشی کا بارحه سیندین سنکا بس بارحه سین سن و بس الا کل شیء ما خلا الله

بلکتا

باطلا علائق منقطع دررا عوائق رتفع رسوم باطل دررا سباب مضمحل حظوظ متلاشی وخلائق فانی وجود
واوزی سلہ باقی عوارف شرحیدامدکور دورکیم اتمادی یہلک تامعلوم نولغای کیم بارجدغہ لارینک وجود
اینک وجودی وابوکون ہالک درسزبوحال مشاہدہ سی نینک حوالدسی تاکلاغہ محجوب لارحقدادرر یوم
یرونہ بعیدا ونریہ قرسا بسم اللہ الرحمن الرحیم الو حروف منقطعہ جلی نینک
عاجزسلمان اوحون دررتاسلکا بلارکیم کلشکابوکتاب نینک حقیقت لارینہ یرابوقتورو ہیچ کاملینک
عقلی بوکلام نینک معرفتی کنہیدین اکاہ ایماس وبوسورہ اولی نینک صدرنیدا ایت دررلارالفاشارت
اللہ اسمی غہ دررولام رمیم محمد قہ اشورکیم اللہ مین مین نینک طاعتم غہ نوزکیلتورکیل لطیف مین
اخلاص عبادت داقوما مجید مین مین اوزکالارینک بزرکی نی سلم تورتما احب الناس آیاسا غینورلار
کشی لارآن یترک کیم قویولغای آن یقول اینک سلہ کیم امتقایلارامنا ایمان کیلتوردک بزیعنی ساغینور
لارکیم یالغوزامنا قرلی سلہ امیک الارد ین قاتاغالارہم لا یفتنون وحالاولکم سینان غوری مولاغایلارالا
ونہی لاریامتلابولماغایلارنفس ومال دایاامتحان قیلماغایلارالارنی وہجرت وجہاد سلہ واننک امثالی
بوایہ جمعی مسلمان نینک شاملنداد رکیم مکہ دااہرد ملارداالارغہ ہجرت دیارداہرد ملارداوج سوارکیلورایدک
ومہاجرلارمدینہ دین الارغہ سررراہرد ملارکیم سولارینک اسلامنکز مادام کیم کافرلاریاشندابولغا
سرلارتمام یوقتورریعنی ہجرت نیتی کاحیقدکیلدیلارومشرکلاراکاہ اولوب الارنی یولدین قایتارمیلار
حق سبحانہ الارنینک تسلیہ سی اوحون بیبارمدی کیم تصورقیلماساق کراک بلاتارتماماغی سلہ درسلوق دعوتی
ریست بولغای واضح اولدورکیم صحیح کیم عمرین خطاب رضی اللہ عنہ مولاسی اردی بدرکونی عمارحضرمی اوتی
نینک یارہ سی سلہ شہید بولدی وحضرت رسول صلی اللہ علیہ وسلم مبارک لفظی غہ اوتی کیم شہدلارینک
ایلکاریکیورمی سی توحیداہلا ننک اولغوسیدورسوانا واتا مہجع فوتدین کورجزع وفزع قیلدیلار
حق سبحانہ ایہ بیبارمدی کیم ایمان ایتماق ابتلاوامتحان سیزاش ایلکاری نارماس وَلَقَدْ فَتَنَّا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ الارنی
سلہ کیم بیزامتحان قیلدوق وفتنہ سالدوق بیزامتحان قیلدوق وفتنہ سالدوق بیزالذین من قبلہم الارنی
کیم بومومن لارینک بوردنی اردیلارینی بوصورت بارجدامت لارغہ واقع دورہ ہرمیری نینک دعوی
نینک تصدیقی بلامحکی داسیناب دررلار فَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ بر ظاہر قیلورخدای الذین صدقوا الارغہ کیم راست
ایتی لارایمان دعوی سیدا ولیعلمن الکاذبین واسرورینی لارنفان ایتقوچی لارنی دین دایاکورسالورینی
کروہ نی خلق قہ باجزاپیرورالارغہ اولحہ سلہ سلورالارینک صدقا وکذبیندین اَمْ حَسِبَ الَّذِينَ
بلکم ساغینورلارالارکیم یعملون السیئات قیلورلارینا نلغ لارکفر ومعاصیدیک اَنْ يَسْبِقُونَا اولکم
ایلکاریلیک توتقای بیزکاوبیزنی عاجزقیلغایلارخبرسزماکدین الارینک نانلغی غہ ساءَ مَا يَحْكُمُونَ
یمان حکمی دررادلکم قیلورلارافترجات دامدکورددورکیم ایاساغینورلاریازوقلوق لارکیم اوزی نینک
سیہ لاری سلہ مغفرت ومینک رحمتم شمولیغہ ایلکاری لیک توتقالارینک حکم نابسندیدہ دررانینک
اوحون کیم مینک رحمتم ایلکاری لیک توتوسورالارینک یازدق لارینہ کیم غضب موحی بولغای من

لار بعث ننك منكر لارغ كم نتاك يبدء الله الخلق اسكار اتلور خداى يارا تقالارنى ديوف دس يا تلور ثم يعيده
بس منه الارنى اولكاندين سونكى قاعدر رحمات سله ان ذلك ر سلوق سله كم اما واعاده على الله يسير
خداى غه اسان در قل انظروا ماذا فى السموات ديمك بو منكر لارغه كم تفكر واستدلال بولمدين سير واكز نكز لار فى الارض
بيروا فانظروا كيف كان بس يا فنكر لار كم نتاك بدء الخلق يارا تسه در خداى خلق منكلار و فعل لار
حال لار اختلافى سله ثم الله ينشئ النشاة الاخرة اوزكا يارا تماق ديمك سوز
نينك ملخص اولكم حون كورد ونكر لار وسله منكر لار كم يارا تمه ننك خالق ابتدا والله در رحمت لازم بولور
سر لار كا قايتا يتركوز ماس ضرورت سله ملور سر لار كم اولكم خلائق ننك مبدئى در بولا الور كم الامر
ننك معيدى بولغاى ان الله ر سلوق سله كم خداى على كل شئ هر نمه بدء واعاده دس قدير توانا
در اولجمه سله قدرت الهنك ذاتى صفتى در وانهنك ذاتى يارا جه ممكنات نسبتى غه تينك بر حون
نشا ارلى غه قادر در هر اينه نشا اخر دين عاجز بولماغوسدر بعيد بعدان سلور من يشاء هر
كيمكا تلاسه انهنك عذابين ويرحم من يشا ويا غفلار هر كيمكا تلاسه انهنك يا غفلارى اليه تقلبون دينك
حكمى سله قانو لغونكز در لار حزا كورمندا انتم در لار عذاب قلور خذلان سله ويا عملار ايمان توسعى سله
كشف الاسرار اكلتور وشور كم انهنك عذابى عدل بولور بدين وانهنك رحمتى فضل بولمدين در هر كيمكا
تيلاسه انكا عدل قيلور واليدين سوز ارانى كم تلار كا فضل كورساتور واوز فضلا سله اوندار ادلسور وا
كيلتور وشور كم عذاب عيان مطلع سله در رحمت بخش مطلع سله ويعنى ننك قاشدا عذاب در
ونيا ميلسله در وانينك قورقانچى سله ياحرص وقناعت سله يا بدعت متابعتسز سنت ملازمتى سله
ياخاطر تفرقه سى وكونكول جمعيه سله امام قسرى رحمه الله انتم در كم عذاب انهنك سله در كم بنده
سنا اوز لكا قويغاى ورحمت انهنك سله كم اوزى اينهنك ايشى ننك مسئوليت بولغاى وما انتم وبوق سز
سر لارا كى كتب لار بمعجزين عاجز تلغوچى لار ارزنكز بر ورد كار سنكز نى اوزعذا سنكز دين فى الارض
بيروا يعنى اكر سلا سانكز لار كم انهنك حكمدين قاچقاى سز لار وير اسيدا يا شورعاى سر لار بولدر
الماس سز لار ولا فى السماء ودنه كوك وا يعنى اكر كوك وا بولسا نكز لار هم عاجز تلغوچى الماس سز لار
ابتدر لار واولدر كم ونه هر كم كوك وا ورقارا بولغاى خداى ننك عاجز قلماغه وما لكم ودنه
تيلور سر لار كا خداى عذابيدين من ولى هيچ درستى كم ساقلاغاى ولا نصير ونه يارى كم ننك
دفع ننك صددى غه كركاى والذين كفروا والار كم ايمان كيلتورما ولار بايات الله خداى ننك ايه
لار بغه يعنى اننك كتاب لار بعده وانهنك وصدقى ننك حق لار بغه ولقاءهم ولقاء اهم وانهنك لقا سبعه يعنى
اخرت سراى ونعمت قه اولنك اولكر ره يئسوا نومسد بولدلار من رحمتى منهنك يا غفلارم دين
ونياوا يا اميد سيز بولغوسيدر لار قيامت كونداوتعبير ماض سله وقوع تحقق ننك حقى در
واولنك واولكر وه لهم الار غه در عذاب اليم در دلنك عذابى يعنى دائم الار ننك كفرى ننك
سببى بله بس بو معترضه لار دين سونكى بنه ابراهيم عليه السلام قصه سينى ياد قيلور واتور فيما كان

بس سوق ایدی خراب قومه ابراهیم علیه السلام قومی نینگ حوالی لارنی یتغاندین سونگ بت تاپینماغی دین
وبت لارنی بیندورغاندین سونگ الا ان قالوا امکروا لکم انی لارنی بعض الاردین بعض غه کم اقتلوه او بیرار
تکبر لارآنی اوخرقوه تاکوبدورر وتکبر لارابراهیم نی وانفاق سلدیلار امرکوبدورماک کاوانی اورقه تاشلاو یلار
فانجیه الله بس قوتقاردی آنی خدای من النار ارت ضربدین وانی انکاساوق سلامت سلدقلدی
ان فی ذلک لآیات هرانسه قدرت نشانه لاری دورارت حمردی وکوبدرک
ماک تزکسدین وکلدریبان اندین بتماک لقوم یؤمنون کروهی اوحون کم اعمان کیلتوردیلار کم الانتخص وتامل
سلداندین اسیع الدیلار وقال واتی ابراهیم علیه السلام انما اتخذتم سوندین اوزکا یوقتوردیکم توتونکبر لارمن دون
الله خدای دین اوزکا اوثانا بت لاردین خدای بوقه مودة بینکم دوستلوق اوحون سوبلار ابعض تاسوبت
لاربت تاپیغوچی لارسوی سونگ سلداوراشغای سوبلارداللارنینگ عباد شغه شغیل عای بیزلار
فی الحیوة الدنیا دنیاده نیاز بندکا للغوخ ایعنی تادنیاداتوتغای سوبلارلاردوستلوق باقی دورلتر یوم القیامة
بس قیامت کونی یکفر کافر بوتغای وبیزار لیغ قیلغای وتکبر اوتغای بعضکم بعض سوبلاردین کم مطیع لار
دورلار بعض بعض غه کم تابع دورلار ویلعن بعضکم ولعنت قیلغای بوچی سوبلاردین یعنی ایکراشلوچی
لاردا اذل بعضا برخی غه کم بیش بولار واشراف دورلار ومأوکم النار وسوبلار نینگ بارچانگیز نینگ
قاتیشور سونگ تموغ دورر ومالکم ولوقتور سوبلارکا اولکوندا من الناصرین یاردیار ومدد کار لارکیم خلاص
لیغ تاپقای سوبلارلارنینگ مددی سلداوت دین وحضرت ابراهیم علیه السلام سلامت سلداوت دین حنیف
کیلدی فامن بس ایمان کیلتوردی وتصدیق قلدی له لوط انکالوط علیه السلام کم ابراهیم زاده سی ایردی و
قولی سلداننگ برادرزاده سی ایردی وقال واتی ابراهیم انکاوساره غه کم انینگ عمی نینگ قیزی
ایردی انکا ایمان کیلتوردیب ایردی انی مهاجر درستلوق سلدکم من الحرت قیلغوچی من بوقوم دین
الی منزلی اولیرکا کم منینگ بروردکاریم نینگ امری دورانه هو العزیز درستلوق سلدکم اولغالب ودرمینی
وشمن لارمغلوبی قیلماس الحکیم دانادورر وحکمت سلدمنینگ اشلم نی باسارلرلوط وساره انینگ پیله
انفاق کورسالتک کوفی کم کوفه نینگ سرادی دورنجران غه بارد یلار واندین شام ولاتی غه کیبرب ابراهیم
فلسطین غه توشتی ولوط موتفکه کابارد ی صاحب کشاف کیلتوردی وتوردیکم ابراهیم علیه السلام هجرت وقتی
یتمش یاشلیغ ایدی واوشبو سلداخدای تعالا اسماعیل علیه السلام نی انکاسردی ها حردین کم ساره
خاتون نینگ کنیزکی وسی ایردی وحون اولحضرت نینگ مبارک یاشی یوزاون ایکی کا یابوزسکزمی
کا ستی حق سبحانه ساره دین انکا اوغولی باغیشلادی انداق کیلتوردی وهبنا له واسحاق ویعقوب
انکا قاری لیغ واسحاق اوغولی اسماعیل ویعقوب نینگ یعقوب رحعلنا وقردی یدرق
ذریته النبوة انینگ اولغالنلاریدا نبوت نی یعنی اسماعیل دین اسرائیل والکتاب وکتاب لارنی یعنی توریه
وانجیل وزبور وفرقان واتیناه اجره وسردرک بیزانکا انینگ هجرتی نینگ مزدین فی الدنیا بوسرایدا
انینگ سلدکم اوغول پیردرک پیزانکا اولوغ یاشیدا اوغول توغورماس خاتون دین باطیه ذریه

ارزانی توتوب وسفاسرلیسن وکتاب لارالارغه عطاقلدوق یاانی خلق ننک مقبولی وکونکولارینک محبوبی
قلدوق پیغمبرنابارچه اهل اهلی اوزی ننک نسبتین انکارسنه قیلورلار یاحکم قیلدوق منزصلوة سلم
انکاتادهرننک آخری غه حد مارددی ایتورانینک مزدی وسناد انینک مهتاج الیغی ننک یقاسی دورینی
انداق کم حیات حالی دا انینک مهمان خانه سیدا دعوت بسالمی سالیلیب اردی حالادا غی یارددور
خاص وعام اولکوب فایده لیغ مائده دین بهره لیغ دورلار واتنه ودرستلوق سلم کم اولغی الاخرة اول
سرایدالمین الصالحین هرانسه شایسته لارابسندیده لارجمله سدین دورولوطا وماد قسم لوط
علیه السلام اذ قالت حون استی لقومه اوزی ننک کروهینه موتفکه لارا هلیدین ءانکم لیاسیرلار
لتاتون الفاحشة کیلورسیرلارا اول عالم ایشکا حص انکم اوقورلیغی درستلوب سلم کم سیرلارنا حشه
غه کیلورسیرلار یعنی قیلورسیرلار ایشی کم اسروعان دورراننک قباحتی ننک سببی سلم ما
سبقکم ایلکاری لیک توتمادی سیرلارکا اول فاحشه سلم من احد هیچ پیری من العالمین عالمی
لاردین اول جمله سلم کم سلیمه طبع لارینو عماد دین منتفر دورراکمزه نفس لارینو ایش کاکاره ءانکم لتا
تون الرجال آیاسیرلارکیلورسیرلارارلارکا مباشرت طریقی سلم وتقطعون السبیل وکیسارسیرلارینول
نهره کذری لارغه یعنی الارننک مالینی الورسیرلارلارنی اولتورورسیرلاریاغورت لارنی نوعملارغه اکراه
قیلورسیرلارینو سبب سلم کنشلارکیماک ومارماق نی قوبوب دورلارویول ناغلاندی وتاتون فی ناديکم
سیرلارنی نادیکم المنکر اوزمجلس لارینکردا یعنی اینشلارقیلورسیرلارکیم عامل وعارف لارقاشیدا
یخشی ایماستورسوماک ومزاح فحش سلم وصفراورماق واوشاق تاتش یارماق سلم پیری پیرکا
تاسلاماق دیک ومهر لارکیمان کره دین اونکومی لارغه اتماق وصاغرایماک وتبسره لارحالاق
وسرنای ومسخره لس مسافرلارسلم قیلماق دیک راننک امثالی فما کان بس یوق ایدی جواب
قومه انننک قومی ننک جوابی انننک سوزلارکا الا ان قالوا امکروا لکم اینتی لارائتنا بعذاب الله کیلور
خدای ننک عذابی نی بزکا ان کنت اکر یارسن من الصادقین راست ایتقوچی لاردین
انداکم بوایش لارقبیح دورراننک سببی سلم عذاب سیرلارکا اینکوسیدورلیغی بزوعمل لارننک
قومالغورمنزدورلارکرسین راست ایتورسس کم خدای بارددورسن اینک سفامبری سن بس اینقیل
تاعذاب بیارکای پیزکا لوط علیه السلام کم الاردین نومید بولدی قال ای منا حاة نوزیدین رب انصرنی
خدایاماری پرکسل منکا عذاب اندورماک سلم علی القوم المفسدین کروهی سیاه کارلارغه
ولمّا جاءت اول وقت کم کیلدیلار رسلنا سرننک بیبارکا ملارمزلیغی نرسته لارابراهیم
بالبشری ابراهیم سارینه اوغول بشارتی ننک جهتی سلم قالوا انا مهلکوا درستلوب
سلم کم بزهلاک قیلغوچی لارمز اهل هذه القریة بوسدوم کینتی ننک اهلی نی کم سننک خراهر
زادنک ننک تکذیبین قیلورلار ان اهلها درستلوق سلم کم اولکینت ننک اهلی کانوا ظالمین یارسز
درلارشمکارلارکفروتوریوک توریوک منکلارسلم قال ای ابراهیم علیه السلام ان فیها لوطا درستلوب سلم

اول کیشت دالوط دور و اول ظالم لار دین اما سور قالوا انی لار فرشته لار نحن اعلم بمزد اناراق مز بمن فیها
هر کشتکا کم انداد در و مومن و کافر دین و مز لوط علام حالی دین غافل الماس مز لنجیینه هر اینه انکا
تو تولما غلمغ پیر در مز و اهله و الا ننگ کیشی لار کا الا امرائه مکر ننگ خاتونی مفقد کم اول کانت من الغابرین
باقی قالغالار دین عذاب دایا کنت و ایمنی متقوم مز در یا لوط الار ننگ ار امیدین حیقلب بار غای ادری
بنینگ اهلی و ننگ باجه کیشی سی حصیب بار غای مکر ننگ خاتونی کم قوم ننگ ار اسیغه من حجارة
مکر ننگ قالغای و الار یله هلاک بولغای و لما انجاءت اول وقت کم کیلدی لار رسلنا لوط سیئ بر ننگ
بیماکانلار مز لوط سار یغه سی و بهم قالغولوق بولدی الار یله وضاق و تار بولدی بهم الار ننگ
سبی یله ذرعا کونکول حمتی دین یعنی تار کونکول لوک بولدی کم بولما غای کم ننگ قومیدین الار غه
رنجی یتماکای اول جهه یله کم الار غریب لار غه تعرض قیلور ایردیلار فرشته لار هلال اثر بن لوط علام
ننگ مبارک مانکلا مدامشاهده قیلیب انکا تسلی بیردیلار و قالوا لا تخف و انا رادک و اهلک
و لا تحزن و قالغولوق بولما غلدا انا منجوک در سلوق بیله کم بیز قوتقار غرحی بیز سینی و اهلک
و سینگ کیشی لار ننگ الا امرائک مکر سنگ خاتونونگ کم اول کانت من الغابرین بولغای
قالغوحی لار و هلاک بولغانلار دین انا منزلون در سلوق یله کم بیز اینیک کیلتور کوحی لار بیز علی اهل
هذه القریه بوکنت ننگ اهلیکا رجزا من السماء کوکدین یعنی تاش یاغدور در بیز
بماکانوا اول سبب یله کم یار ایردیلار کم تو توش یفسقون فسق قیلور ایردیلار بس خدای حکمی یله
لوط اوزی ننگ اهل لاری بیله خلاص لیغ تابتی و موتفکه ننگ کافر لاری هلاک بولدیلار و الار ننگ
خراب بولغان شهری عالمی لار ننگ عبرتی بولدی انداق کم بویورور و لقد ترکنا و در سلوق یله
کم بیز قوبدوق مز منها ار قریه دین آیه بینه یا روق نشانه لقوم یعقلون کروحی اوحوس یعقل
سلغایلار و اعتبار لیغای و اول الار ننگ خراب دیاری ننگ اثرلاری ننگ نشانه سی در یا سحیل تاشین
کم اول بیر دا تابسه بولور یا قراسولار کیم مسنور یار در و الی مدین و یبار دک مز مدین اهلی ساری
اخاهم شعیبا الار ننگ قرندا شی نسبه شعیب فقال یا قوم اعبدوا الله ای منینگ
کروهیم تابینگلار لار خدای غه وارجوا یوم الآخر و امید تو تونگلار لار سونگلی کون ننگ ثوابی نی
یا عملی ایتینگلار لار کم ننگ یله ثواب امیدین تو تسه بولغای یا قور قونگلار لار قیامت کونی ننگ
قاتیق لیغیدین و لا تعثوا و ستاه لیغ ننگ غایتین ایتا مانگلار لار فی الارض مفسدین بیر یدا کیلدورور
نقصه یله مفسدین حالتی دا کم فساد قصد قیلغوحی سی بولغای سیر لار فکذبوه بس یالغان
توتتی لار شعیب ی علام و فساد دین تیماد یلار فاخذتهم الرجفة بس توتی لار نی قاتیق زلزله یا
حسر لا علام صیحه سی کم کونکول لار ننگ یله تزلزلدا توشتی بس تانکدا کیردیلار لار فی دیارهم
اوزی ننگ سرای لاریدا جاثمین تیزی یله حربکانلار و اولکانلار و عادا و ثمود ریاد قیل عاد و
ثمود قومین و الار ننگ هلاک لیغینی و قد تبین لکم و در سلوق یله کم روشن بولوب در الار ننگ

هلاکت یعنی سزلارکا مِنْ مَسَاکِنِهِمْ الارنینک منزل لاریدن محاز رمن غه کم اندا ورتار سزلار عذاب
نینک اثرلارین معاینه کورار سیز وزینن ومزادی لَهُمُ الشَّیْطَانُ لارا وحوں باش تارتقومی دیو یعنی
ابلیس اعمالهم الارنینک کردارلاریدن کفر وتکذیب دن ورز قصدهم بس قایتاردی لارنی عَنِ السَّبِیلِ
راست یولدن کم انسا الارنی انکا اوقورلارا ردی وَکَانُوا مُسْتَبْصِرِینَ وبارا ردلار کورکوچی لار یعنی
متمکن ایردملار نظر ونکر وملاحظه دن بصیرت کوزی سلمه اما الارنینک سلمه مشغول بولوب قلماد یلار
یازیرک وانجه کا کورکوچی ایردملار ایدی نینک کمانی سلمه ومغامبرلارنینک سوزنی نامعقول ساغیدک
لار وقارون ویاد قیل قارون وفرعون وهامان ولقد جاءهم موسی وهو ما یعنی
ورز سلوق سلمه کم کبلدی الارغه موسی علیه السلام بالبینات روشن حجت لار سلمه فاستکبروا بس باش
تارتی لارفی الارض مصر یرید اولوغ بوق کورساتی لار وَمَا کَانُوا سَابِقِینَ ایردملار سابقین ایلکاری یک
تدیقومی لار خدای حکمی غه بلکم خدای حکمی الارغه بنی وکلا بس بولارنینک بارجه لارنی کم یاد تلدی اخذنا
تورتوق بلزو عقوبت قلدوق بلزو بذنبه الارنینک بازوقی سلمه فَمِنْهُمْ بس بعض الاردن مَنْ اَرْسَلْنَا
کشی بارایردی کم بلسار ورک بلزو عَلَیْهِ حَاصِبًا انکا قاشتوسلی کم اندا وشاق تاش اندی یعنی لوط یری
وَمِنْهُمْ وبعض الاردن مَنْ اَخَذَتْهُ الصَّیْحَةُ کشی بارایدی کم توتی انی صیحه عذابی شمود
قومیدین اهلی دیک وَمِنْهُمْ والاردن من خَسَفْنَا کشی بارایدی کم توبان الملتوک یلز
بِهِ الْاَرْضَ آنی یرکا قارون دیک وَمِنْهُمْ والاردن مَنْ اَغْرَقْنَا کشی بارایردی کم غرقه قلدوق
یلزالارنی سودانوح وفرعونی لارقومی دیک وَمَا کَانَ اللّٰهُ لِیَظْلِمَهُمْ وبوق ایدی خدای کم
حور قلغای الارغه یعنی یازوق سیزالارنی عقوبت قلغای وَلٰکِنْ کَانُوا ولیکن بارایردملارالارکیم
جهل یاعناد سلمه اَنْفُسَهُمْ یَظْلِمُونَ اوزنفس لارکا حور قیلور ایردملار واوزنی کفر ومعصیت سلمه
عذاب اوچی نینک نشانه سی قیلور ایردملار مَثَلُ الَّذِینَ اتَّخَذُوا الارنینک مثاللری کم توتی لار
مِنْ دُونِ اللّٰهِ خدای دین اوزکا اولیاء دوست لار یعنی خدالارکا مثل العنکبوت اورماک حی دیک
درکیم اوزی اوچون اتخذت بیتا توتی ایدی وَاِنَّ اَوْهَنَ البیوت ورز سلوق سلمه کم ایولارنینک
بوشراغی بیت العنکبوت هراسنه اورماک حی نینک ایوی درکیم نه سقفی بارونه نامی ونه
ایسیغ نی تیارونی ساوق نی لوکانوا یعلمون اگربولسه لارکافرلارکیم سلمه لارغه نی هراسنه
بیلکایدلارکیم بومثلی دورالارنینک دنیاوچون یعنی انداوکم اورماکی نینک ایری بوش واعتبار
سزدورر وهیچ نیمکایارماس الارنینک دنیاغی خوار وقدرسیزدورر واندین هم اجلماس وصاحب
بحرالحقایق ایتسه درکیم اورماکی هرغه اوزکا توتورر زندانی اوزنفسی اوچون یاسار وقیدی اوزی
نینک الکاوباغی غه قویارس اینک ایری اینک قبالورسری دورالارداغی کم خدادس اوزکا
دوستلار توتسه لار یعنی هوا تاشماق ودنیا محبتی وشیطان متابعتی غه میل قیلسه دورر
ووبال نینک ساسیاوغلاسلمه مقدیولوب خلاص لیع بولوری یوقتورلارو عاقبت نیزان مهلکی

ورکیم انلنگ ذکری ازلدا سولارکا کشی یراق دور سولارنینگ ذکر منکزدین بودرت دانی نغمان دا
شیخ ابی سعید رضی الله عنه دین نقل قیلورکیم خداوند ذکری اولوغ یراق دورینه انداق کیم سیزنی
یاد قیلغای سن انی سا اول سیزنی یاد قیلغای ذکری اولوق یراق دور سینگ ذکر منگ دین سنگ ذکر منگ
معلوم دورکیم لی بولغای والله یعلم وخدای سلور ما تصنعون اولحه قیلور سولارنینگ نماز دین واندین
اوزکا وسولارنینگ حرانکز عملنکز نینگ مناسبی بولغوسدور ولا تجادلوا وحدا اهلنا انکولار
ویکا کورسا تمانکز اهل الکتاب کتاب اهل سا یعنی کشی لاری سلمکیم سولارنینگ عهد نیکدوا
دور یا حزبه قبول قلیب دور الا بالتی هی مکر خصلتی سلمکیم اول احسن کشی یراق دور یعنی لارنینگ
درشتلوغنی خوش خوی لوق قه مقابله قیلنکرلار والا الذین ظلموا
منهم مکر لارکیم حور قیلدیلار لارین یعنی عهد سیندوروب لار یا حزبه نی پیرماد لاروایتدور لار ظالم
لار کتاب اهلدین لاردور لارکیم اوغول اثبانش سلور لار خدا نعه وقولوا وانیکدیلار لارلارغه تمام صدق
سلمه آمنا ایمان کیلتوروب مزبالذی انزل اول نمه کاکیم توبان سنا یلیب دور الهنا مزنینگ سارغه
یعنی قران وانزل الحکم واولحه غه سنا یلدت دور سولارکا یعنی توریه وزبور وانجیل والهنا
ویزنینگ خدایمز والهکم وسولارنینگ خدانینگ واحد پیردور ونحن له مسلمون مزاوزخدایمز غه
مسلمون بویوں قوبغوچی لارمز ومخلص لاروموحد لاردورسولارنیاراب اشتماد ین قیلور سولارا اجبار و
رهبان دین وکذلک واندا کیم توبان بیبارد وک مزسعا سولارغه اوزکتاب لارمزنی انزلنا توبان
بیبارد وک مزانک الکتاب سنینگ سارغه قران نی موافق کتابی بور ونعنی کتاب لارغه دین اصولیدا
والذین بس لارکیم آتیناهم الکتاب مزدوک سولارغه متقدمه کتاب نینگ علمین اس سلام دانینگ
امثالی رضی الله عنه دینگ یؤمنون ایمان کیلتورور لار لاحدا نغه یاراد الاردور لارکیم بعثت دین بورون
علمام وقران غه ایمان کیلتوروب اردیلار قیس بن ساعده ربحیرا وتسطور ورقه دینگ والاربینگ امثالی من
هولاء دیو عرب کروهدین من یؤمن به کشی بار درکیم ایمان کیلتورور قران غه ومحمد صلی الله علیه وسلم
وما یجحد بایاتنا دیمکلو نولوغ لیلار بزنینگ کتابمز نینگ انه لارغه الا الکافرون مکر ایمان کیلتورما
کانلار یهود دین کعب رضی الله عنه دینگ وعرب نینگ معاند لاری ابوجهل دینگ واکا اوخشاش وما کنت تتلوا
ومزقا ندینگ سس کیم اوقوغای سن من قبله قران دین بورون من کتاب خط کتابی منزله کتاب لار
دین ولا تخطه وبیمی ماس سن کتابی نی بیمینگ کا اوزینگ نینگ اوزینگ الیکا سلمه تاکید دور کتابت نفی دا
یعنی هرگز اوقومای سن ومطلقا کیم اکر انداق اوقوغوچی ربیتکوچی بولسانگ ایردی اذا اول وقت
لارتاب المبطلون شکه اتوشار ایردیلار زیان کارلار وایکیری بور دکوچی لار یعنی عرب نینگ مشرک لاری
انور ایردی لارکیم حون اوقور وبیتور لیس قران نی بور ونعنی لارنینگ کتاب لارین دین التفات قلیب دور ومزکا اوقور
یاهود لار شکه اتوشار ایردیلار کیم مزاوزکتاب لارمزدا اوقوب مزکیم اخرالزمان مغلمدی امی بولغای
وبولشی اوقوغوچی وبیتکوچی دور وتسوراکلتوروشور کیم خط وصوات فضیلت انکا ندور مغامد دا لول کا
کا وارل فضل نینگ عدمی اول حضرت نینگ معجزی ایردی معجزه کیم طاهر بولدی وانینگ امینی وانینگ وشبه

قالمادی حق سبحانه عمر ننگ اخرندا بو فضیلت نغه دائر انکا ارزانی تو موتی تا اوزکا معجزه بولغای ابن ابی
شیبه اوز مصنف دا عون بن عبدالله دن نقل قلیب دورکیم مامات رسول الله حتی کتب وقرا
وبو صورت قران ننگ منافی سی یوقتور انکا وحون کیم ایه دا کتابت نفین مقدم قلیب دورزیرا
نی غه قران انما کدن بورون والارننگ مذهبی کم انی امی سلم والارغه عمر ننگ اولدین تا اخری غه
حه صواب قه اوقوب دورسن بل هو بلکم قران آیات بینات روشن آیه لار دورنی صدور الذین اوتوا العلم ننگ
کونکلی دا کم اوتو العلم پیر یلیب دورلار علم نی یعنی کتاب اهلی ننگ مومن لاری یا صحابه کرام آنی یاد تو
تارلار تا هیچ کشی تحریف قدلما غای وقران نی اوزماق ظهر القلب دین محو امت ننگ خاصه سی
دورکیم بورونغی کتاب لارنی ورق لاردین اوقورا بردلار قولی اولدورکیم هوراصح دور حضرت پیغامبر غه
یعنی محمد صلی الله علیه وسلم اننگ اشلاری وعلم انکا کم اولامی دورروشن ایه لار دورلارغه کم دانا
دورلارالهی کتاب لارغه وواقف حضرت رسول صلی الله علیه وسلم ننگ سمات وصفا یتغه وما یجحد
بآیاتنا منکر بولما غالارنی ننگ ایه لارینی غه کیم محمد وقران الا الظالمون مکرکامل لارظلم دا کم
مکابره لار قیلورلار دیماحود اعجاز دلیل لاری ننگ وضوحی سله وقالوا ائتی لارکامل لار لولا
انزل علیه آیات من ربه یعنی نشانه لار ننگ مزرد کاری قاشیدین
یعنی معجزه صالح ناقه سی وموسی عصاسی وعیسی مایده سی ویکی علی نبینا وعلیهما السلام قل انما الآیات
ایتقبل موندین اوزکا یوقتورکیم ایه لار معجزه لار عند الله حدای قاشیدا دورهرقحان تلاسه ولار
کمکا تیلاسه توبان سارمزدر وانننگ اظهاری منننگ امدارم واختیارم قبضه سیدا ایماستور وانما
انا موندین اوزکا یوقتورکیم من نذیر مبین قورقوتقوچی مدن اسکارا یعنی قورقوتورمن
نغه سله کم سزلارتا بقای سزلارا ولم یکفهم ایا یتماس مودورلارغه هوبداحتی ووا ضح معجزی
انا انزلنا الیکم یتزیبارد رک یتزعلیک الکتاب سنکا قران نی دتوتوش یتیلی علیهم اوقولورلارغه
لارننگ تیلی سله والارکشی لارننگ افصحی دورلاروبلاغت سزلاروفصاحت طورلاری الارغه
یاشورون ایماستور وسین تحدی قلیب سن وسوزننگ قسیقه راغین قران اوتروسید الناس
تیلاب سن والارلشکرتارتارلارومالوحان اوینارلار وانننگ معارضه سیغه بولاالماس لارمعجزموندین
یارق راق غایدا بولغای وانتسدورلارجمعی حضرت رسول صلی الله علیه وسلم غه کیلدیلارلیعطی یهود
سوزلاریدین بی تیب اوزی پله کلتوردیلارومدعا اولکم تلاریزکم اوزعلمیزنی انکا ارتوق قیلغای
مزحضرت انتی کم بویول ازماق لیع بتیارقومغه اولحه دس لارننگ سغامسری الارغه کیلورلار
رغبت قیلغایلارنیمه کاکم الارننگ سغامسری دین اوزکا کیلتورو تبعه والکارغت قیلورلار وبوایه
نازلبولدی کم ایاتماس دورالارغه قران کم الارغه اوقورلار ان فی ذلک لرحمة هرانیه باغلشلاری دورسا اولوغ نعمتی کشی کا کم اننگ متابعتین قیلغای وذکری وپندی
ونصیحتی دورلقوم یؤمنون کروهنغه کم تصدیق قیلغالار قل کفی بالله ابیتقبل ایسنده دورسز
خدای بینی وبینکم مین وسزلارا شهیدا تانوق منننگ سوزومکاکم مینی تصدیق قیلورلار

معجزه لار بله تعلم سلور ما فی السموات والارض اولی کوکلار بیرو داور بس منتک وسز لار ینکا لتکلیف
انکا محض بولا غوسز در الذین آمنوا والار کیم ایمان کیلتورو ملار باطل حق سوحون یهود و نصاری دیک
کیم ایمان کیلتورو ملار باطل معبود لار غه وکفروا بالله وکافر بولدیلار حق خدا یغه اولتک ارلکروه
هم الخاسرون الار دور لار زیان اشلک لار کیم الیشتورو ملار کفر فی ایمانغه ویستعجلونک آشورتور لار سز
کافر لار سنکا بالعذاب عذاب اتمکا کما نضر بن حارث دیک وانتک امتالی اولا اجل مسمی دا کره
مدتی اورنی اتالغان ومعین بر قوم نتک عذابی اوچون لجاء هو العذاب هر اینه کیلور ایدی
اشوق قورحی لار غه وعده قیلنغان عذاب ولیاتینهم وشک سز کیلکوسز در اول عذار لار غه
بغتة ناگاه دنیادا یا اولوم وقتی وایا اخرت دا وهم لا یشعرون والار سلماس لار اینتک کیلماکنی
یستعجلونک بالعذاب آشوق ماق تیلاکین سلور لار سنکا عذاب حلولی غه وان جهنم وحال او
لکم تموغ لمحیطة بالکافرین توکال توتوب دور واحاطه قیلیدور ایمان کیلتورماکانلار کا یعنی جهنم
نینگ موجب لاری کفر ومعاصی دیک محیط دور لار غه یا ناعل مستقبل معنی سی بله بولغای یعنی
احاطه قیلغوسیدر لار غه یوم یغشیهم العذاب کونی کم کلسه کای عذاب لار غه من فوقهم لار ینتک
باش لاری اوستلدین ومن تحت ارجلهم والار ینتک اناق لاری آستلدین ویقول ذوقوا استعالی خدای
یا فرشته اینتک فرمانغه نمو علوق لار غه ذوقوا تاتینکلار لار ما کنتم تعملون اولجه نتک
جزاسین بار ایرد ینکلر کیم سلور ایرد ینکلر لار دنیا عمل اینتک سزای وعقبی اخرا سزای در هر فی اندا
ایکیسیز لار موندا اورار سز لار کیلتورو ینور لار کیم جمعی مومن لار ملکه دا اقامت قیلیب آزوق آز لیمی
جهتی دین واستعداد نتک آز لیغی باوطن لار ینتک محبتی نتک سبی سله باتر ینداش لار ینتک صحبتی
سبی سله هجرت قیلماس ایرد ینلار قورقوخ ووهم سله خدا یغه تا ینماق کورسا تورایرد ینلار حق
سبحانه بوایه بیبارد ی کیم یا عبادی الذای منتک بنده لار یم الذین آمنوا الار کیم ایمان کیلتورو ب
سز لار شرک اهلی دین پیرسا ریغه بار ینکلر لار ومومن لار ینتک صحبتین تیلا نکلر لار واکثر شهر لاری اسکا
قیلا الماسا نکلر لار ان ارضی درسلوق سلکیم منتک یرم واسعة کینک دور هجرت قیلنکلر لار قورقوخ
یوقدین امن منزلنکا بار ینکلر لار فایای بس منکا فاعبدون تا ینماق کورسا تینکلر لار خالصا خالص لار
واکر اهل وعیال ورسنلر غیدین شهرد اکونکول باغلانیب مقید بولوب سز لار ضروری ایر سلماق
کونی بولغوسد ر اینتک اوچون کم کل نفس ذائقة الموت اولوم نینگ تاتقوچی سد ر اولوم بله
بارچه کیشد ین کیسیلکوسد ر لار ثم الینا بس بیزنتک سار یغه یرجعون قایتقوسد ر لار در حمص
خطاب بله اوقور یعنی سز لار قایتقو نکلر د ور لار بز نتک حزامنر غه بس شرک سزای دا تور ماماق
کراک ویوز ایران کعبه سیغه یعنی سفامبرات انه سیغه کیلتورماک کراک والذین آمنوا والار کیم ایمان
کیلتورو ملار خدا ورسولغه وعملوا الصالحات وقیلد ملار یخشی عمل لار یعنی فریضه لار اداسین کورسا
ساتی لار لنبوئنهم هر اینه ایندورب کیلتورو ر بز لار نی من الجنة جنت دین غرفا بیبیک منزلار

واحد غرفه لارغه تجری باره من تحتها الانهار اول غرفه لارنینگ استیدین ارتع لار خالدین حالده
کم حاودان تولغالار فیها اول غرفه لار دایا اوحماح دانعم اجر العاملین تکشی مزدی در بخشی عمل قیلغوچی
لارغه اوحماح الذین صبروا دالار کم صبر قیلدیلار مشرک لارنینگ انزارینه وهجرت قیلدیلار وطن لاردین زعلی
ربهم داوزی نینگ سرور دکاری غه نه انینگ غیرلغه یتوکلون توکل قیلور لار داوزایشینی انکا تاپشورلار مکه
نینگ مومن لاری بدانه نی ایشیتیب هجرت مدینه کا کورسالمی لارینه اوزکاد غه غه انینگ بردی کم شهر بدا
کم پیرکا اندا هیئت اسبابی مهیا بولماغای نینگ بارالغای پیز آنه کسلدی کم وکاین من دابة
وبسا تیبرانکو حی لاردین کم هیچ وجه سله لا یحمل کوتارماس رزقها اوزرزقی سینی کوتارماک
نینگ طاقتی وقوتی یوقتور یعنی ذخیره قیلماس وذخیره قیلغوچی حانور لاردین آدمی دورور سیچقان
وقارنیخ قه وایتیب دور لار سارسقان ذخیره قویمار داونوتور وکشاف العض دین نقل قیلور کیم بلبل
کوردوم کم بیکولوک نه اوزی نینگ قنات لاری نینگ استیدا یاشور وراید ی القصه حانور لار کوپ
دور لار دولاب وطیور وحوش وسباع وهوام وسوحسان لار یحا کم ذخیره قویماس لار داوزرزقی نینگ
کوتارکوچی سی بولماس لار الله یرزقها خدای روزی بیرور لار غه وایاکم وسیز لار کاداغی بس زنگا
تلغ اسبابی نینگ یوقیدین غیرت شهر لاریدا اندلشه قیلماکلار لار وهو السمیع داولدر ایشیتکوچی سیز
لار نینگ سوزینکلرنی کم روزی قایدین بیرمز العلیم دانا انکا کم سز لار کا روزی قایدین بیرور لاردین
سالتهم داکر سورسانگ مکه اهلاردین من خلق السموات والارض کم یارالتی کوک لار وبیر لار نی وسخر الشمس
والقمر وصخر قیلدی قوباش وآی نی لیقولن الله هرایینه ایتور لار خدای کم بو مسله عقل لاردا
قرار توتوتبور کم واجب دور ممکن لار نینگ اشهاسی بیری کا کم واجب الوجود بولغای وحدانی لار یلور
لار کم بیروکوک نینگ خالق اول دور فانی یوقوکون بس قایدا قایتارلیور لار توحیددین یعنی نیکا
حق یولیدین یوزاورور لار وباطل یول نینگ یورورلیکا آشوقتور لار الله یبسط الرزق خدای بایاما
ولکینک قیلور رزقنی لمن یشاء هرکیم اوحدن یتلار من عباده اوزبنده لار یدین دیقیدروتار قیلور له
انکا کم تلار ضمو عاید دور غیر مذکور غه کم تقسیم دالدور لار انکا وایتب دور لار موسع له ومضیق علیه دور
یعنی هربنده غه تلاسه کاهی کینک وکاهی تار قیلور ان الله برسلوق سله کم خدای بکل شئ هرنمه کا
قبض وبسط دین علیم دانادور بنده لار نینگ مصلحتی انکا یاشورون ایما ستور ولئن سالتهم داکر سز
سانگ عرب مشرک لار یدین کم من نزل کم توبان یبارد ی من السماء بولوت دین یاکوک دین ماء
سوحنا فاحیا بس تیرکوزدی وتازه قیلدی به الارض اول سوپیله یعنی من بعد موتها اول
یدین سونگ وایتینگ افسرده لیغیدین لیقولن الله هرآینه ایتور لار خدای بعض معترف دور لار
انکا کم ممکن لار نینگ موجدی اول دور ومونیکدیک ایکاچ انینگ بعض مخلوق لار نی اینگ عبادیدا
شریک قیلور لار قل الحمد لله ایتقل شکر وسپاس خدایغه کم بوضلالت دین یعنی ومنینگ متابع لار یعنی سالغالاب دور
بل اکثرهم لا یعقلون کم لار نینگ کوپراکی لا یعقلون تابما سلار ومتناقض سوزلاتور لار اقرار لاری بار دور انینگ خالقینی
عبه

وانینک مخلوقنی انینک شریکی سلمه لارم وما یوقتورهذه الحیوة الدنیا بودنیا نینک زندگانی
الا لهو ولعب دیکدر مشغول اولوق وایش سیز لیک ولعب داویون یعنی انقضا وزوال سرعتی واوغلا
للارینک اویونی نی غه اوخشاتدیکم پیرسردایغیلورلارم وساعتی اندا شادمان بولورلارم وازرمانی غه
ملول وهاریب توزارلارم وان الدار الاخرة درستلوق سلمه کم ازکاسرای لهی الحیوان اولدرایدی
حیات نینک سرایی یعنی حاویدزندگانی نی لیغی اندا بولغوسیدورلر لوکانوا یعلمون اگربولغایدیلارکیسرای
کم پیلکایدیلار اختیارقیلمغایدیلار فانی دنیانی حاودان لیغ سرایی غه فاذا رکبوا بس حوں اولتورسلمه
لارکانزلارنی فی الفلک کمه داومرج سببی اضطراب ایکرامیکاتوش سه لارد عوالله اولترلارخدا
یغه مخلصین حالتی داکم خالص قیلغوچی لارسولغایدیلارلیه الدین خدای اوچون ازدینی نی یعنی طاهرسولغالارلایک
صورتدا کم مخلص لارد ورلارکیم یاد قیلماس لارمکرخدانی داولقاتیس سونیک کشمکی وابناء الکایلتورلارلیس فلما
نجاهم اول وقت کم نجات برکای خدای الارغه ریادمن وحقسارسز کشلترکای سلامت لیغ سلمه الی البر تورساریغه
اذاهم اول وقت الارشیرکون شرک کشلترورلارلیعنی قاتورلارلاوزی نینک عادتیغه لیکفروا اناکانزسولغایدیلار
بما آتیناهم اولحه سلمه کم بیرودک بزالارغه نجات نعمتی دین لیتمتعوا اوتابرخوردارسولغالارلاراجتماع سلمه
بنالارعبادتیغه یابهره بیکالارلاربوحمان نینک تمرکلکادس فسوف یعلمون بس بات بولغای کم پیلکایدیلارازسز
اشی نینک عاقبتی نی عقوبت وقتی داالم یروا آیاکورمادیلارمکه اهلناهم سلمادیلارانا جعلنا اولکم پیرقلدق
الارنینک شهری حرما آمنا حرمی امین لیک سلمه یعنی اننک اهلی امین دورلارلاوتورماک وتلامادورمن ویتخطف
الناس وحالاولکم الفاج کشلترکاملارکشی لارمن حولهم الارنینک شهری نینک تکرالاریدن یعنی کشی لارسز
اولتورورلارواسیرقیلورلارمکه نینک تیکرالاریدا وکشی الارنینک متعرض بولالاراقبالباطل ایاناطل سلمه
کم بت لارورلارباشیطان لارایومنون امعان کشلترورلارونبعمت الله وخدای نینک نعمتی غه یعنی موننگدک
ظاهرنعمتی غه کم تمکن ورحرم داوایمن لیک ورخوف دین یکفرون کافربولورلارونعمت کفرانی نینک دیلی
الارنینک شرکی ورومن اظلم کم ورستم ملعوچی راق ممن افتری کذبا دین کم باغلاغای وباساغای علی
الله کذبا خدایغه یالغانی وکذب بالحق تاکذبت قیلغای قرآن
یارسولنی لما جاءه هم اول وقتی کم کیلکای الکا الیس آیا یوقتورلارورلارغه جهنم تمرغ دامثوی آتورارلارسولنگارین
امعان کشلترورلاکان لارورلارجاهدوا والذین جاهدوا والارکیم سعی قیلغایلارقینا بزنینک ایشمرسورسنک دنمزاقامه
والتهدینهم هرایندبولکورساتورمزالارغه سبلنا اوزومزنینک بولالارغه وان الله ورستلوی
بیله کم خدای لیغ المحسنین یخشی اشلوچیلارلارمله یعنی مجاهدلارغه ونصرت واعانت سلمه مجاهده
ارادس قیلدی اطلاق طریقی سلمه تامتناول بولغای ظاهروباطن جهادنغه بس لارکیم جهادقیلغای پیرنینک
یولومزداوزی دسمن لارنی سلمه کورساتورمزلارغه وصول یولین تقاودلیغ غه شیخ سهل تسری اتت ورلار
ولکیم هرکیم کوشش قیلسه سنت اقامتی داکورساتورمزانکا اوحماج بولالارنی امام قشیری رحمه الله اشیخ ابوبکر
کم یاسلمالارادوزی نینک ظاهرنی مجاهده لارغه ایش پیرورلارنینک باطن نی مشاهده لارغه شیخ ابوبکر

واسطی روح الله روحه اشتورکم هرکیم حمد قلسه سزنک اوحون یول پرورالکا اوزوصنزساری غه بحروا
کلتورو ستورکیم هرکیم سعی قلسه سزنک تلاکیمزواکورساتورسزالکاپزنی تابعاق دایول الامن طلبنی جدا
هرکیم سزنی استارسزتاپارسزبورکلمه لاریدین بعض بزنک ترجمه سیدا کلتورو ستورلار انا المعبود فاطلبنی
انا المقصود فاطلبنی تجدنی لسم الله الرحمن الرحیم الم ابوالحوزجمه
الله ابن عباس رضی الله عنه دین نقل قیلیب درکیم حروف مقطعه سزبانی شنا لاریدین دورهرحرفه
اشارتی درصفتی غه کم حقانی اینک سله شنا ایتقایلارانداق کم الف بوکلمه دین کنایت درالله
لوهیت دین ولام لطف دین ومیم ملک دین واشاره درلارالف اشارت الله اسمی غه درولام جبریل
اتی ومحمد اسمی غه یعنی الله جبریل واسطه سی سله وحی محمد صلی الله علیه وسلم غه یبارمی غلبت
اتردم مغلوب بولدیلارومی لارفارس لارالارغه غلبه قلدیلار فی ادنی الارض بیری اینک باوق
راغمی داکم عرب ابولغای روم سری اینک نسبتی غه واولارزن وفلسطین ابکاندوریاکپکوبالارغات
وبصری اراه واولانداق اردی کم خسرو پرویز شهریارونرحانی کم اینک پیکی اردلارغیرلشکرسله
یبارمی تابعض نی روم ولاتی دین الدیلارروم کشی لاریحاجتی لاروتوقوزرنجی سلح اصح قول اسله
سفامعوثی دین بوخبرمکه کا یتی کافرلارشادمان بولوب شماتت یوزیدین ایمان اهلیغه ایتی
کم سزلاروترسالارکتاب اهلی سزلارفارس لاراوقوماغالارلیس فارس اوسلاستونلوکیدین روم غه
فال توتارسزکم بزسزلارکا اوستون بولغومزدورحق سبحانه توالة نی یبارسزساں قلدی کم
وهم ومی لارمن بعد غلبهم لارینک مغلوب بولغاندین سونک سیغلبون بات بولغایلار
بضع سنین آزسلدا اوح وتوقوزارای بولغای صدیق رضی الله عنه بوایه نزول دین سونک
مشرکلارکا اتی سیزلارینک کوزونکزروشن بولماسون آنت غدای سله کم روم اهلی فارس کیشلارکا
اوستون بولغوسیدورضع سنین ابی بن خلف اتی نه موندای دورروبزسنینک سله کروباغلادیلار
پزنس اون یکت ستوه کا واوح بیل غاحه کررباغلادیلارروصدین حال صورتین سعادت صلی
الله علیه وسلم عرضیغه یتکوردی اول حضرت بوبوردی کم بضع ثلاثه وتسع درباره غبل مالدا
ومدت دارتورغل ابوبکر رضی الله عنه نه قاتی وتاتوقوزسل بوزستوه کا کروباغلادیلار
وضمان بیری سری دین الدیلارروبدرکونی داکم مسلمانلارقریش غه غالب بولدیلارومی لارینک
فارس لارغه اوستونلوکی خبری یتی واشولار بوخبرحدیبیه کونداحس بولدی صدیق رضی الله
عنه ابی دین اول غی سوزواینک ضمانی دین ایکینچی قول سله الدی کم ابی احد اورشیدا اولتوردی
الدی وحضرت بوبوردی صدقه پیرالقصه بوایه اخبارده ربولغوچی اشلاردین کیلورارشادارلار
قران اعجازی اینک اقسامی اینک جمله سیدین دورلله الامرخدای غه درحکم فرمان من قبل
فارس غلبه لیغیدین بورون روم غه ومن بعد روم اوستون بولماغلیغی دین فارسغه یعنی
بارچه وقت دا اینک قضاسی نافذدورسبابارچه ایش اینک اختیاری نینک قبضه سیدا درسا

كشف الاسرار و الله در كيم قبل از اين و بعد ابد يعنى از لحد ابد عايش الكا دور كيم ابدى و ازلى خدا در
دور و يومئذ و اول كون كيم ردمى لار فارسى لار غه او ستونلوك قلغا لار يفرح المؤمنون شاد بولغوسى در
لار مومن لار بنصر الله هداى سنك يارى قلماغى سله كتاب اهليغه قرمى عه كيم كتابى سر قصور لار كيم بر صورت
دا نقال انتقالى در و مومن لار اخبارى صدقى سنك طهورى و كرو الملئكة او صحابه يقين سنك ار تولوسى
در و ايتيب در لار فرح اسنك سله در كيم بعض دين دشمن لارى بعض غه او ستون بولدى لار و جمعى نى يوق
اتى لار و اول انداق ايردى كيم حون شهر يار و فرخان روم شهرى سنك بعض سفغه او ستون بولديلار
پروسز غرض ار بابى سنك غماز لغى سله هر ايكى اغا نى كا متغير بولدى تلادى كيم پرنجا و زكا پيرى
سنك ايليكيدا هلاك قلغاى و هر ايكى حال صورتغه واقف بولوب كيفيت سز روم فيصريغه عرضه
داشت قلديلار و ترسالع دينى نى احتيار قلديلار و روم لشكرى سنك ياسلغى بولوب نارى لار نى مغلوب
قيلديلار بعض الار سنك شهر لار يدس الديلار ينصر يارى سر در خداى من يشاء هر كيمكا يتلاسه و هو
العزيز و الغالب در انتقام نارتا رحيمى دس الرحيم مهربان در او ستونلوك سر در جمعى نى جمعى غه و عد الله
وعده قلدى خداى روم او سلونلوكين يا مومن لار فرحى نى وعده قيلماعى لا يخلف الله خلافى يوق
خداى وعده او زر وعده سيدى كيم يا لغان جى ليغ الكا ممتنع در يلكيم راست قيلور و لكن اكثر الناس و ليكن
كشى لار سنك كوبراكى لا يعلمون سلماس لار اسنك وعده سى سنك صحتى نى يعلمون سلور لار ظاهرا انكا
نعمد لارنى من الحيوة الدنيا دنيا زندكا نلغى دين يعنى اسنك مال و متاع و جاه دولتى نى يا معيشت لار
و تجارت لار اسبابى نى وسيط و اسور ينيا قوعاق و زراعت قلماق و ارپه لار و كار پير لار اقسز ماقى در كيم
دنيا غه سنك كوبراكى اسنك قاعده لارى سلور لار و هم و الار عن الآخرة اخرت اشلاريدن كيم مقصود
سنك غافل اولدر هم غافلون الار غافل لار و خبر سز لار در لار ضمير نكو يرى تاكيد اوحون در او لكم
يتفكروا ايا تفكر قلماس لار فى انفسهم اوز نفس لار يدا كيم ممكن لار سنك مرا ياسى در لار يعنى هر نى افاق
دا يار در اسنك نمود اري نفس لار دا تا بسه بولور يا نكا اوز نفس سنك اشدا تفكر كور سا تماس لار تا اول
ابداى دين اعاده غه استدلال سلغايلار ما خلق الله يا ر امادى خداى السموات و الارض كوك لار
و سر نى و ما بينهما او لحه كوك و يير لار اول در الا بالحق مكر حق اوحون يعنى ثواب و عقاب اوحون سله
يعنى حكمى سله سوز سنك ملحص او لكيم سر و كوك سنك يار امادى اوحون او يور اوحون در يلكيم يار اتى استدلال
اوحون توحيد قه و اصل مسمى و انا لعالم و بقى اوحون حون او لزمان كيم بتسه نهمات قه يتيار لار اراده
قيامت كونى در و ان كثيرا در سنلوق سله كيم كوبى من الناس كشى لار در بعنى كافر لار لقاء ربهم
الار سنك سر در كارى دبدار يغه يعنى قيامت كونى غه كيم دلار و قتى در اكافرون هر اينه ايمان
سر لار و منكر لار در لار او لم يسيروا آيا گزماس لار فى الارض سر و ايعنى ثمود و عاد مصار يغه يا
زكا نلغ و قتى و افينظروا كيف كان تاكور كايلار كيم نتاك ايردى عاقبة الذين الار سنك عاقبتى كيم
يا ر ايردى لار من قبلهم الار دين بورون او لكان امت لار در كانوا يا ر ايردى لار او لكروه اشد منهم

قاتیق راق مکه اهلیادین قوة توانالیغ نوزیدین عادیلاردیک والارینک امثالی واثارافی الارض
واکورد یلاردانه لارانیکماکی وباغاج لارشکماکی وکانلارحسقارماغی وسوحیقارماغی اجوبه وعمرها
وعمارت قیلدیلارانی اکثرکوراک ثمانیه عمروها اولمه دین عمارت قیلدیلارمکی لارکم غیوذی نرع وادی
ننک اهلی درلارباا ولکم عمرناتی لاردنیادا کوراک قرنش عمرلاردین وحاالتهم وکسلدیلارالارغه سلطهم
الارینک سفامبرلاری بالبینات روشن آیه لارباهود امعجزه لارواللارانکا ایمان کلتورماسیدیلارحق
سمانده مالالارینک روزگاری ننک دیاریدین حیقاردی فماکان الله لیظلمهم بس یوقتورخدای
کم ظالم قیلغای الارغه یعنی سفامبرلاربیناریمای وکفروتکذیب سیزالارنی هلاک قیلغای ولکن
کانوا ولیکن باراویدیلارکم عقوبت لارینک موجب لاری سله انفسهم یظلمون اوزی ننک نفس لارنکا
ستم قیلورایردیلار ثم کان بس باردور عاقبة الذین الارینک سرانجامی کم امّا اوامان قیلدیلارلغنی
کافربولدیلارالتسوای یمانراق بنتیجه کم عقوبت وعذاب دورلارانس دورلارسوای تموغ آرتی دور
انداق کم حسنا اوحماج ننک اتی دور یعنی تموغ مشرک لاری ننک عاقبتی بولغای ان کذبوا اولمه
ننک سبی سله کم تکذیب قیلدیلاربایات الله خدای ننک ایه لارینه یعنی ایمان دیلارقران غه
یاعبرت لمادیلارقدرت دلیللاری سله وکانوا بها وباراویدیلارکم اولایه لارسله یستهزؤن
استهزاقیلورایردیلارالله یبدء الخلق خدای یاراتورخلق فی نطفه دین ثم یعیده بس بنه
تیرکوزورقوباروراولکاندین سونک ثم الیه بس جزاوانینک حکمی بارینه یرجعون قایتاریلورلار
وحضرتا پیلدا وقورخطاب طریقی پیله ویوم تقوم الساعة وکونی واکیم قایم بولغای قیامت
یبلس المجرمون یتک تورارلارکافرلارکیشی ننک اوندائن ماس لیک دیک کم منقطع بولغای محمدس
ولم یکن لهم ویولماغای الارغه من شرکائهم الارینک اوزتاق لارایدین یعنی خدالاریدین کم شرکا
آت قویوب ایردیلارفرشته لاروبت لاردیک شفعاء ازخواست قیلغوچی لاریعنی الاردشها ایتور
ایردیلارکیم بزنک الهمز بزنک شفیعمز بولغوسدورلاراولکوندا الارینک شفعاء دین محروم
وامیدسیزقالغایلارو کانوا دیولغایلارکافرلاربشرکائهم اول شریک لارینه کافرین ایمان کلتورماکالارینی
مطلوب دین کیم نومید بولدیلارالاردین میرابولورلارو یومئذ تقوم الساعة وکونی کیم
قایم بولغای قیامت ساعتی یومئذ اول وقت یتفرقون تونزارلارکیشی لارویری بیردین آیریلورلار
کیروهی اعلاء علیین غه نوزکیلتورورلارو جمعی اسفل السافلین غه توشارلاربیری وصلت رحمه
سبغه بیراورقت ورکه سیدا اولمحبت سربری غه ویومحنت حصیریدا الکانورلوک تورلوک ثواب
مونکاتورلوک تورلوک عذاب جمعی وصالدولتی نازایتکوچی وسرمحی فراق اوتدا الکانرقلغوچی فاما
الذین اما الارکیم آمنوا ایمان کلتورکان بولغالارو عملوا الصالحات وخوش وبخشی عمللار
فهم فی روضة بس الارمعزاریدا حبیحاک کالارواسع لارغه یحبرون شادمان ایتلکان بولغالار
انداق شادمانلیغی کم انینک اثری الارینک کونکول لاری ننک یوزیدا ظاهر بولغای یامکرم

ومنعم بولغایلار یا الارنی حلی وحللی سلہ پیزاکایلار احقاد واللہ درکیم متوزع قیلغایلار اما الذین کفروا
واما الارکیم امان کیلتورماکایلار و کذبوا یا ناتشاونکار سلہ بیرنکانہ لار بمعنی قران نادیرت دیلار بلغہ
ولقاء الاخرۃ واولیرای ننگ لقاسی یعنی حشر و نشر غہ فارلنگ بیراولکروہ فی العذاب کہ فرون عذاب دا
حاضر بولغانلار در فسبحان اللہ مصدر در ام معنی سی سلہ یعنی تسبیح اینکار لار خدای عہ دا ربع لسع سلہ
یاد تلنکار لار یا نماز اوقونکار لار حین تمسون وقتی کیم کیچہ کا کرکای سیر لار مراد اقشام دیا نقاسون
نمازی در وحین تصبحون ووقتی کیم تانگدا کرکای سیر لار مراد بانگ نمازی در ولہ الحمد دا نکار
حمد فی السموات والارض کوک لار و سیر لار دا یعنی ہر کیم سیر کوکر دا در اینگ حمد بن انور و عشیا و نیم
نماز اوقر نکار لار کوندوز ننگ اخر یدا یعنی اکس دیگ نمازی وحین تظهرون وقتی کیم کرکای سیر لار
ایر لاکر وقتی دا یعنی ایولاک نمازی صاحب لباب اینتب در تسبیح اون کو تارماک در بس اینگ
اتصالی جہر یہ صلوتی عہ نسبتی دن خالی ایماستور و حمد کیم صورت رفعی عہ دلالتی بر تنور اینگ
ذکری ننگ تخصیصی اخفا یہ نماز لغہ مناسب کور ور نور یخرج الحی حیقار لار خدای تیر یکنی من المیت
اولکوک دن نخلہ دیگ نواۃ دن وسنبلہ حبہ دن وقوش بو سورتلہ دن وانسان نطفہ دن یا صلح
مفسد دن ومومن کافر دن یا عالم جاہل دن ویخرج المیت وحیقار لار اولکوک نی من الحی تیر یکدن
الارنینگ علی سلہ کیم یا دایتیلدی ویحیی الارض وتیر کوزر سیر لرنی ارت سلہ بعد موتہا اینگ
سولغانی وتور وغانی دن سونگ وکذلک وبو حیقار لار یاق ننگ اوخشاتیخ تخرجون حیقار لار لغو
نکر در لار کو لار دن ومن آیاتہ وخدای قدرتی ننگ نشانہ لار یدن ان خلقکم اولدر کیم یا
راتی سیر لار ننگ اصلیدنکز نی یعنی آدم علیہ السلام نی من تراب تو فراق دن ثم اذا انتم بشر ایمدی سیر لار
بشر کیشلار سیر لار تنتشرون تراکندہ بولور سیر لار یر دا معیشت اسبابی دہ انصرف اوصول ومن آیاتہ اینگ
توانالیغ علامت لار یدن ان خلق اولدر کیم یا ائی لکم سیر لار اوصون من انفسکم ہم سیر لار دن یعنی سیر لار
ننگ جنسیکر دن ازواجا خاتون لار لتسکنوا الیہا تا میل قلغای سیر لار الار غہ حسنت حسبی سلہ
دارام تو تقای سیر لار الار سلہ کیم حسنت ملایمت سببی در ر و محالفت منافرۃ واسطہ سلہ وجعل بینکم ومیا
یعنی پیدا قلدی سیر لار نی و سیر لار ننگ حفتنکز نی مودۃ در سنلوق ورحمۃ و مہر بانلیغ موصی عہ
کیلتور و ستور کیم مودت بانغور تزوج سلہ ورحمہ اوغول تو غور یاق سببی سلہ یا مودت کیحمک یا سلیغ لار
ورحمت قار خاتون لار غہ ان فی ذلک در سنلوق سلہ کیم حفت لار یار امّا قد اکیتی لار ینگ مشاکلی و مشابہی
نشریت دا لآیات لعرا ینہ دلالت لار در لار لقوم یتفکرون ہر کرو ہی عہ کیم تفکر قلغای لار در بو سبب
ننگ حکمتی عہ مطلع بولغانلار ومن آیاتہ واینگ قدرتی ننگ دلالت لار یدن خلق السموات والارض
کوک لار و سیر لار ننگ یارا تمای در ر واختلاف السنتکم و سیر لار ینگ تیل لار ینگز مخالفتی سوز اتما قدا کیم
اشاق دیبی یک آواز سلہ کیم فصاحت ولکنت یا سیر لار ینگ لغت لار ینگز ننگ اختلافی عربی دن و ترکی
وفارسی وہندی واینگ امثالی دیگ لسان دا کیلتور و ستور کیم با رچہ مختلفہ تیل لار ینگ اصولی سیلش

علیه حدای غه انداوکم باشته بار اثمان بااعاده سزلارینگ اعتقاد ینگز سله انسان راق در ابتدا دین
بس حون ابداغه اقرار ینگز بار در اعاده غه نکا منکر سزلار واابدا واعاده قدرت قاشید انکسان دور ولله
المثل الاعلی والکادر بی یک مرکب صفت واولوغ راق وصف کامله قدرت وشامله حکمت وداراحد
وصفات عطی دیک فی السموات والارض کوک لار وسزلار دا وهر العزیز واولدر غه لکم عاجز بولا غای مکن
ابداسی وانینگ اعاده سی دین الحکم وانا تراب قه کم انینگ انشی حکمت مقتضاسی سله بولغای ضرب پیان قیلور
لکم سزلار اوحون مثلا من انفسکم مثلی اللعان سزلارینگ نفس لارینگز دینگ حال لاردین هل
لکم آیا بار دور سیز لارکا ای ازاد لار مخما ملکت ایمانکم سزلارینگ مما لک لارینگز دین کیم ملک یمین دور لار
من شرکاء هیچ شریک لار فیما رزقناکم اوطه دا پوت بیز سزلارکا اموال واسباب دین فانتم بس سز
فیه اول نمه دا سز اکسان بولغای لار یعنی انداق کم سزلار تصرف قیلور سزلار اوز مال وملکنگز دا
الارغا نمی بولدور الغا لار تخافونهم قورقونگز لار لار دین کیم تصرف دا مستقل بولسه لار خیفتکم
سزلارینگ قورقیغا ینگز دیگا زاد لار انفسکم سزلارینگ نفس لارینگز دین یعنی ازاد شریک
لار دین سوزینگ ملحص اولدر کیم ایا ای خواجه لار سزلار نده لارنی اوز مال وملکنگز دین شریک
قیلور سزلار تا تصرف وتسلط دا انکا تینگ بولسانگز لار دا لارینگ استبدادی واستقلالی دین قورق
نوحی بولور سزلار عین المعانی واوزکا تفسیر لار دین بعضی دا بار دور کیم حون حضرت رسول صلی
الله علیه وسلم بوایه نی قریش ینگز لار یوغ لار یعه اوقودی انی لار کلا والله لا تکون ذلک ابدا حاشا کیم
هرگز بولا الغای اول حضرت رسول صلی الله علیه وسلم انی کیم سزلار نده لارنی اوز مالینگز دا شریک
سزمایس سزلار بس ینگاک یارا ستلغان لار غه کیم خدای ینگز لاری دور لار انینگ ملکی دا شریک قیلور
سزلار کذلک موینگز دیک نفصل الآیات تفصیل قیلور بیز وبیین ایتا وحدت دلیل لار نی لقوم
یعقلون کوروهی اوحون کیم اوز عقلین مثل لارینگ تدبری دا ایشکا الینگای اما اهل لار وحوس
وانگوهی لار بوسوزینگ حقیقتی دین خبر سیز دور لار بل اتبع الذین بلکیم ایکرا شور لار الا کیم ظلموا
ستم قیلدیلار اوز یکا شرک سله اهواءهم اوز نفسی ینگ ارزو لار یغه بغیر علم دانش سز فمن یهدی
بس کیم دور کیم یول کورسا تکای من اضل الله انی کیم قوبدی خدای وخذلان سببی آزدی وما لهم
وبوقتور لار یول آرغاچی من ناصرین یار لار دور هرداد لار کیم الارنی تموغ عذاب دین خلاص
لیغ سز کا لار فاقم وجهک بس راست توت ای محمد اوز یوزونگنی للدین خدای عادتی اوحون
یا خالص تلغل اوز عملینگ فی حنفاء حالتی دا کیم مایل بولغای سیس یا رحمه دین لار دین اسلام دینی
کا واوز اتینگ غه ایتقل کیم بوروحه الله اقامت قیلغا یلار واکرا شتیکلار یا رحمه فطرت الله
خدای دینی غه ألتی اول فطرتی کیم حکمت بله فطر الناس یارا تی کشی لار نی علیها واینگ اوحون
وایتور لار مراد فطرت دین صانع ینگ تانمای دور واول ازلکو ندا یا رحمه آدمی لار غه حاصل بولو
بتور بس بو یور دور کیم اول عهد ینگ ملازمی بولونگز لار کیم انکا مفطور بولوب سزلار لا تبدیل

یعنی در نفی صورت تبدیل سز مانکرلار لخلق الله خدای ننگ خلق غه یعنی دینی نی کم خدای خلق نی انکار
الارده س میثاق تورتی وانک اولدر دین القیم راست دین ومستقیم یول ولکن اکثر الناس ولیکن کوپ آدم
لایعلمون سلمالار دین استقامة نی طمع ایکری لیسه وتدبر ننگ یوق لوغی ننگ سبی سله مبین حال در اقیم
ضمیری دین یعنی ای محمد بوزدین یاکلتوریل اوزامتنگ بیله حالیه واکم قایتقوچی لار سز لارالیه حی سارینه اندن
وزکا دین شیخ ابو سعید خزار قدس سره ایتب درکیم انا بتقا تماق در حق دین حق قه ومنیبا نی میتورلار یکم
انکا حق سمانه دن اوزکا قاتور سزی بولمانمای واقنوه وخضوع قونکرلار اندین واقیموا الصلوة ودائم تورتونکرلار
نماز نی ولاتکونوا بولمانکرلار من المشرکین شرک کیلتورکوچی لار دین نماز ترکی سله متعمدا حطار امقدور
تیمیه واشیخ محمد اسلم طوسی دین نقل قیلورکیم حدیثی منکایت درکیم هرنی مندین روایت قیلسه لارعرض
قیلنکرلار خدای کتابی غه اکر موافق بولسه قبول قیلنکرلار من حدیث نی کم من ترک الصلوة متعمدا
فقد کفر تنلادیم کم آتی سله قران دین موافقت پیدا قیلغای مسن اوتورسل تامل قیلدیم تابوآیه نی تاپتیم
واقیموا الصلوة ولاتکونوا من المشرکین من الذین بولمانکرلار الارده دین کم فرقوا دینهم پاشقه قیلدیلار دینی
وکانوا شیعا وبولدیلار کروه کروه مراد مشرک لار در لار اسلام دینی نی قویوب بیری بت تاپنده
بیری بولدر پانهود ونصاری کم نچه فرقه بولدیلار یاخوارج وابو امامه رضی الله عنه نی اول بابدا
خبری مرفوع در یاامت اهل کل جرب وهرکروهی بما لدیهم اولنچه سله الارننگ یقتنی وادین دین
فرحون شادمان در لار الارننگ کمانی اولکم حق الارسله در واذا مس الناس وحون یتنه آدمی الارغه یعنی
مشرک لارکا ضرقاتی لیق یاالغ یاقفر لیق واتیب در لار عام لار در یارچه آدمی لارغه کم قاتیق یعنی
سله در مانده بولسه لار دعوا اوقور لارزاری لیق سله مربهم اوزی ننگ رب در دکار بنی منیبین الیه
قایتقوچی لارحق سارینه ثم اذا قهم بس صرن تاتور سه وبر سه الارغه خدای منه اوزی ننگ
قاشندین رحمة اسالغ یاصحت یاپای لیق دادلاقاتی لیق دین قوتولغایلار اذا فریق منهم اول
وقت کروهی الار دین بربهم یشرکون اوزی ننگ رب در دکاری کا شرک کیلتور در لار یعنی نجات مقابله
سدین بلادین موندای عملی قیلور لار لیکفروا ناکافر بولغایلار بما اتینا هم اولنچه سله عطا قیلدوق
بزالارغه عنایت نعمتی دین فتمتعوا بس قوتورقوتماق امری در یعنی کافرلار بیر مکنز لار انکی اوچ کون
دنیوی نعمت لار دین فسوف تعلمون بس بات بولغای کم ملکای سز لار اوزایشتلکز سزانجامی نی کم اوچ
عقوبت بولغای ام انزلنا آیا منزسار یس منزعلیهم کانلارکا سلطانا تاکتابی دحجتی یارسولی ذوا
سلطان یانوشته کم اندنگ سله برهانی بولغای فهو بس اول رسول یاملک یتکلم سوزایتقای یااولکتاب
تکلم سلغای یعنی دلالتی بار بولغای بما کانوا بشرکون اولنچه کاکم بار در لارکم اندنگ سله شرک کیلتور در
لار یعنی دلیل بولغای الارننگ شرک کیلتور ماکیکا واذا اذقنا الناس وحون تاتور ساق منزمشرک لارکا
رحمة رحمتی ورزقا کنگ لیکی دین وایتنگ دیک فرحوا بها شادمان بولغای لارانگ سله وان تصبهم
واکر تنکای الارغه سیئة زحمتی اغرتو واطلیغ دین والارده یک بما قدمت ایدیهم اولنچه سله ایلکاری بیارلار در

الا اینلنک الیک لاری یعنی ملاکم ستار الارینلنک عار کردای ننک شامتی سله کم قلبلرده لارادا هم یقنطون اولدقت
الارنومید بولورلار وحزع قلبلرلارینی نه شکر استورلار نعمتدا ونه صبرلاری بار درمحنت دا اولدقدا
آیا سلمادیلار ان الله اولکم خدای یبسط الرزق کلنک قلبلرده روزی نی لمن یشاء هر کمکا تیلاسه ویدیک
ونار قلبلرده هر کمکا تیلاسه ان فی ذلک لرسلرسله کم بوقرض وبسط دا الایات هدایتنه عبرت دیللاری
درلر لقوم یؤمنون کردهی اوحولدکم تصدیق قلبلرلار الهی حکمی بعرض وبسط دا وسکز اسورلار بنداد
وصبر کورسانورلار رضا دا کم مومن لارایشی ننک ثناء وایمان ننک اساسی بولانکی صفتدا درفات بس برکیلای
ذا القرنی قرندا شلرایکاسین نی هاتنم دین حقه اننک حقین وغنمت دین والتمه دیللار خطاب
صدریتی حضرت رسالت قه درروباجه ایمان اهلی مومننک اعیداد اخلدرلار بولورلار کیم پیرمنکلار
قرندا شلرلارینک حقینی بیلم صله رحم قلنلرکم لار احسان وانعام وتوقیر واکرام سله وامام اعظم رحمه الله
ذوی الارحام نفقه سی ننک وحوبی غه بوایه سله استدلال لار قلبلرده وللمسکین ومسکنلار محتاج وحاره سیرننک
حقینی وابن السبیل وبولارتکوی لارکا اولحه دین مقرر بولوتور یعنی زکوة لارد وطعمه لاری ولکن یوقتور
پرماک خیر بخشی راق دورامساک دین للدین یردون کنج لاری اوحولکم تیلار وجه الله خدای لقاسینه
یا اینلنک رضاسین ایستار لار یا الارینلنک مادی تقرب وحمی درحق سبحانه غه اوزکا حمتی عوض لار وغرض
لاردین واولئک اولکروه متفق لارهم المفلحون الارغه درلار قرتولغوچی لاردنمورزیوق تابقوچی
وما آتیتم واولحه سرور سرلار من ربا هدیه وعطیه دین مکافات لارتوا فتی سله لیرتوا ذا ارتفای
سرلارینک مال الینکر فی اموال الناس کنج لارمال لاردین یعنی هدیه کشی کا پرور سرلار دارتوق
اننک بهاسیدین طمع قلبلرسرلار تاسرلارینک مالنکز ارتوق بولغای فلا یربوا بس ارتوق بو
لماس اول مال عند الله خدای قاشیدا وبرکت اندین قومار یا اولحه سرور سرلار حرام ارتوقلوغی
دین معاملت دا یعنی یارماق سودی تارتوقلوق سودسکوچی لارینک مالی فاسد بولغای اندا
بولماس وبرکت اندا قالماس وما آتیتم من زکوة واولحه سرور سرلار فرض ایتیلکان زکوة دین یاصدقه
کیم انداپرماکدا تریدون وجه الله تیلار سرلار خدای ینک ثوابینی فاولئک بس اول کروه کیم
زکوه وصدقه لوجه الله برکا ملارینه مکافات اوحولدرهم المضعفون الارد درلار ارتوقلوق بولماق انکلاری
یارتوقلوغ ینک سنده لاری کیم پیرسکان یارتوق تابقایلار الله حق خدای الذی خلقکم اولدرکیم یارا
سرلارنی وسرلار یوق امرد سکزلار ثم رزقکم بس روزی سردی وسرور سرلارکا مادام کیم تورسک سیزلاک
ثم یمیتکم سونک اولتورور سرسرلارنی سرلارینک اجللارینکز ننک توکالی وقتی واتم یحییکم بس تیر
کوزور سرسیزلارنی وقتوبارور قیامت داهل من شرکائکم یابار درسرلارینک اورتاق لارینکز دین یعنی
ایابت لاردین کیم سیزلارینک کیمانینکز سله خدای ننک شریکی درلار یا بار درمن یفعل کذلکم کیم قیلغای
من ذلکم بوخلق ورزق واولتورماک وتیرکوزماکدین من شئ هیچ نمه تا اول سب سله انی تاپنسه
بولغای وهیچ قایسه دین کیم بوانش کسلماس بس الارنی شریک توتماق کرکماس سبحانه اربغ درخدای

وتعالی دبی یدرک عمما یشرکون اولحه دمن شرک کیلتور مرلارانکا ظهر الفساد فی البر بما کسبت ایدی الناس اوزندن آدمی لارینک یاپمش اولدقلری یعنی لارینک معصیت
بولماق سبب اولمغله بیان اولنمشدر بما کسبت اولحه ننتک سببی کیم قیلمش دیمکدر ایدی کناس آدمی لارینک یاپمش اولدقلری یعنی لارینک معصیت
لارینک شوم لوغی سله عالم لارینک کوزلرکی انکا دیمکدر مراد فساد دمن یامغور کیلما کانی دیمکدر وقتی
یامغور یاغماسه بیابان واوت اوغاستور دیمکدر یاد الولو دجوهلار یاغلاتماس دیمکدر صاحب کشاف کیلتور دیمکدر
کیم حون یامغور کیسل سه سوحانور لاری سوقور بولور لار دایتمش دیمکدر لارسامان ننتک فسادی اولدیمکدر
کیم تاریلماسه لر اولتوردی دیمکدر یاخود اولکم حندی کمسه لارنی تاریتماسه لردی دیمکدر بعض ننتک قاشدمراد فساد
اثری دیمکدر یعنی ننتک نتیجه سی ظاهر بولدی سابان دانری اهلاننتک هلاک بولماغی سله دیمکدر یاد انوح قومی
وفرعون آلی ننتک غرق اتماکی سله وهرتقدیر سله حضرت ملک قدیر آدمی لارینک دنیوی اسبابی ننتک فسادی
قلدی لیذیقهم تاتاتورغای لارغه بعض الذی عملوا ابرمخی اولحه ننتک جزاسندن قیلمش دیمکدر کیم ننتک
تمامی فی آخرت دابولغوسندن لعلکم شاید لارمعض ننتک تاسماغی سله یرجعون قایتقالار شرک دن توحید
سله ومعصیت دن طاعت سله ومحقق لارقاشدمراد بردن نفس دیمکدر دیمکدر دن قلب دیمکدر شیخ ابوبکر واسطی قدس
سره ایتمش دیمکدر هرکیم اهلاننتک کونکلی ننتک ریاضت مراقبه ترکی سله فاسد بولسه ظاهر بولور شاد اننتک یعنی ننتک
بریدا امام قشیری رحمه الله انتمش دیمکدر نفس بری ننتک فسادی حرام لارانکابی سله دیمکدر وکونکل بحر ننتک
فسادی قیمه اخلاقی سله دیمکدر وقوف رسوم وعادت قه حقایق سلمی دامکدر دیمکدر بر ظاهر عالم لارینک تیلا
دیمکدر وبحر تحقق اهلاننتک وعالمی لارینک تیلاننتک فسادی فاسده تاویللارله بولغای وعارف شبلی ننتک
فسادی باطله دعوی لارله قل سیروا امقل مشرکلار لارغه کیم یارنکلار لار فی الارض اونکاماتلارینک یرده
فانظروا کیف کان بس یاقنکلار لارکیم نتاک بولغای عاقبة الذین الارینک سرانجامی کیم الاردس یوزین ایردی
لاکان اکثرهم یارابولار الارینک کوبراکسی یعنی یارجه هلاک بولدیلار مشرکین شرک کیلتورکوچی لارقایم
بس راست قل وجهک توکال اوزونکنی للدین القیم راست کیش اوحون یایوزکیلتورکیل درست دمن
حهتی کامن قبل ان یاتی اندین بوردن کیم کیلکای یومئذ کونی کیم قاتماق بولماغای له انکامن الله خلاص
قاشدین یعنی کیم خدای آنی قاتارماغای وایبه بولغای یاکونی کیلکای خدای دمن کیم کیشیه بولدرماس
الماغای کیم آنی قاتارغای یومئذ یصدعون اول کون کیم ایرلغانلار کیشی لارسوی سیردین ایکی یول
ننتک باشدافرق فی الجنه وفریق فی السعیر من کفر هرکیم کافر بولسه فعلیه بس انکا درکفره اننتک
کفری ننتک جزاسی کیم جاویدادت درده من عمل صالحا وهرکیم کیشی عمل قیلسه فلانفسهم بس اونکا
نفس لاری اوحون یمهدون یاپارلار یعنی بیریاسارلار جنت داونده لارینک تفرجی قامت کونی رابع
درلیحزی تاخدای جزاپرکای الذین آمنوا الارغه کیم ایمان کیلتوردیلار وعملوا الصالحات وقیلدیلار
شایسته ایشلار من فضله اوزیاعشلاردین کافرلارینک جزاسی ننتک ذکری صلادی اول جهه
سله کیم مقصود بالذات مومنلار درانه درسلرون سله کیم خدای لایحب الکافرین دوست تومتاس

ایمان کیلتور ماکانلارنی تا مومن لارجله جمع قلعالکم الارنی ایمرسه تعوق قه بیمار ورومن آیاته وحدانی قدرتنک نشانه لاریدین آن یرسل الریاح اولدورکم سمار ورسللار یعنی شمال وصبا وجنوب مبشراة مژده
بدکوحی لارنی مغفور بنده تاسوللارنینک فریاد شکرکایتکای ولنذیقکم ویاتاتورغای سوللارنی من رحمته نعمتی
دن کم یامغفور تابعی دور یعنی خصف ورفاهیت ولتجری الفلک وانتنک اوحوم بیللارسنی سله بامرکمه
للدریاد یامیره خدای نتنک فرمانی سله ولتبتغوا اونا ایستاکای سوللارسه یالارنی رکا تلنغی وامن فضله زکی
کم خدای صرف فضل سله سوره ولعلکم تشکرون وتابولغای کم سندللارشکرانتقای سوللارنعمت لارغه
الغداة سلنا وهرانسه سزسمار درک من قبلک سندس بورون ای محمد رسللاربیمار یلکان آدمی لاردن الی
قومهم لارنینک کرد هی سارغه کم فجاؤهم وهم بس کیلدیلار سزنینک رسوللارسز اوزی نتنک قوم لارغه بار
بینات روشن معجزه لاربیله یاهود احکم لارحلال وحرام دین بعضی لارنینک لارغه ایمان کیلتور دیلار
وبرخی کافر بولدیلار فانتقمنا بس بزانتقام تارتوق سزمن الذین اجرموا الاردن کم کافر بولدیلار والارنی
هلاک قیلدوق سزو سارغی قیلدوق الارغه کم ایمان کیلتور وب اید یلار وکان حقا واسارد سزنی اوزلارغه
سزکا نصر المؤمنین مومن لارنینک یاردمی سزماکی کم الارنصرت مستحق دور لارالله حق خداوند آندی یرسل
الریاح اولدورکم بیمار ورسللارنی فتثیر السحاب بس قوسارورسللار بولوت نی وهرانغه اشور لارسه
قیبسط بس خدای یابارانی یعنی متصل سوی پری قیلور کاهی کم تلار فی السماء کوک سارید اکیف یشاء
الدافکم یلاسه بارغوحی ویاتورغوحی ویجعله وقیلور کاهی آنی کسفا پاره پاره هرقطعه طرفیدا فترکی
بس سن کورارسن یامغفورنی کم الهی حکمی سله یخرج حیفنک کیلور من خلاله بولوت ارا سیدین هم وقتی
کم یتکم ومتصل دور وهم وقتی کم منقطع ومتفرق دور فاذا اصاب به بس حرن بتکرسه خدای یامغفورنی
هرکم نتنک سوللاری وشهر لاری کم تلاسه من عباده اوزسنده لاریدین اذا هم ارلر دللار یستبشرون
شادمان وخوش حال بولورلار وان کانوا ورسلوق سله کم یارامدیلار من قبل ان ینزل علیهم اندین
بورون کم بیمار یلکای لارغه یامغفور من قبله بولوت طهور یدین بورون للمبلسین امید سوللارنی یامغفوردین
فانظر بس یاق قدای اثر رحمة الله خدای رحمتی نتنک علامتی غه یعنی یامغفور نتنک ازی عه یاوقیل تاکورکای سن کم کیف نتناک خدای اولاثر سله یحیی الارض تیرکوزور سزنی یاغماغ لارسوه ولکن وارث لارسلر
بعد مونوسا انی اولکانی وسولغانی دین سونک وحفص صح سله اوور یعنی کورکیل الهی رحمتی نتنک اثرلارغه
ونهایت سزیاغشلاماغی کم اولکان یرکا تیرک لیک یاعسلار ان ولئک رسلوق سله اولکم قادیر دور سزنینک
تیرکوزماکلیکی انی اولکایندین سونک لمحیی الموتی هرانسه اولکالارنینک تیرکوزکوحی سیدورکم یتیرنینک
یتیرکوزماکی نتنک احدانی انتنک دیکه ورکم انداوت قوی سندین واولوک لارنی تیرکوزماکلیک نتنک
ایجادی اولدورکم الارنینک ماده لاریدا ایردی وقوی واندین اوزکادس وهوو خدای علی کل شئی یاجه
نمه کا قدیر توانا دورکم انتنک قدرتی نتنک نسبتی یاجه ممکنات لارغه یکسان دور رحمانوه اکیلتور وتیور
کم رحمت اثری طاهر دایامغفور دورکم یاجه نتنک تیرکیکی سله دورلاهن دا انینک خکری دورکم کونکول

سله تولغای وسز لار اول مقدار ده بیاد ایاکلرد ا امرد سنکر الی یوم البعث قوبار رسکون کاحه وهذا
یوم البعث بس بولدی قوبار رکون کم تامار ایردسنکر لار ولکن کنتم ولکن بلار ایردسنکز لار سز لار کم جهل
قطی وتفکر یوق لوغدین لا تعلمون سلماس ایردسنکز لار کم بعث حق در بس کافر لار عذر کلتور ماک
باشلاب اولجه او تکانلار ینک تذارکی اوحون قاتماق تلاکن قیلور لار دیناکاواحارت تاماملار قوله
بس اولکون لا تنفع اسبع سلماس الذین ظلموا الارغه کم ستم قیلدیلار ارزلکا کفر سله معذرتهم
الارینک عذر خواه لوغی ولاهم ونه الارستعتبون اوقورغای لارغه کاکم لارینک عتابی ینک کیتا
ماکی تلفایلار یعنی الارغه اتماغای کم خدای استرضاسین قیلمکز لارا ینک اوحون کم خدای الاردین
راضی بولماس ولقد ضربنا هر اینه بیان قیلدوق بیز للناس کشی لارا وحون فی هذا القران بوقران
من کل مثل هر مثلدین کم الارغه یار اغای توحید وحشر ورسل صدقی بیانی دا ولئن جئتهم بایة
واکر کیلتورسانکز سن ای محمد الارغه یعنی منکر لار ومعاند لارغه معجزه کم تلار لار لیقولن الذین
کفروا اهر اینه استور لار الارکم امان کیلتورماد یلار عناد فر الحی وتمرد وفساد غاتی دین ان انتم بوق سز
سز لار یعنی معاند بر ومومن لار الا مبطلون مکر شاد اشلمک وبالغان ایتقوچی وتوغور غوچی لار کذلک
مونینکدک در یطبع الله مهر اور ار خدای عا قلوب الذین الارینک کونکول لار یکاکم لا یعلمون بیلماس لار
وسلماک تلاکی ایوقتور لار فاصبر بس صبر قیل ای محمد الارینک لزار یغه ان وعد الله درستلوق سله
کم خدای ینک وعده سی سینک نصرتینک وسینک کلمینک ینک اعلاسی ودینا ینک غالب بولماغی غه
حق دراست درروخدای انکاوفا قیلغوسیدر ولا یستخفنک الذین وسبنی یانکیل لمکا کاتوتماغایلار
الارکم لا یوقنون کمان سزبولماس لار معاد ایشیدیا یسینی الکا کلتورماسلار کم آشرق قای سین عذاب
دعا سیدا الارغه کم اول مقرر وقتی دانا علیغ درروا اول وقت سکلسه الهی حکمی ظهور غه یتار بسم الله الرحمن الرحیم
المحروف مقطعه سوره لارینک اول لاری واعصرت لار کنج لاری ینک کلمه لاری در لار والمر دا اینک در لار
کم الف اشارت در انا کا ولام لی کا ومیم منی کا یعنی انا الله امین من الله ومنکا در یارحمه کمال لارینک صفات لار
ومندین در یارلقاماق واحسان تلک تو آیه لار آیات الکتاب قران آیه لاری در رالحکم حکملکا
یاهلکت متضمنی یا محکم کم اندا تناقض بوقتور یاحاکم کم حلال وحرام غه حکم قیلور هدی یولکور ماتکوی
در رحمة وباعث لاماوخدای دین للمحسنین کشی ایشلیک لارغه الذین الارکم یقیمون الصلوة
توکال توتار لار فرض ایتلکان نماز لارنی ویؤتون الزکوة وبیرور لار واحبه زکوة لارنی دهم والارنی الاخرة
اوزکا سرایدا هم یوقنون الارکمان سیزدر شک سیزدر لار یعنی بعث وحزانی تصدیق قیلوچیلار اولئک اول
کروه کم بوصفت لارغه موسوم در لار علی هدی توزیولدا در لار من ربهم ازی ینک افوردکا یدین
اولئک واول کروه هم المفلحون الاردر لار قوتولغانلار دفیروزلوق تابقان کملتورد ینور لار کم نصرت
حارث فارس ساری غه بازرکا تلغ قه بارب ایردی رستم واسفندیار قصه سین سانتیب الیب وقرش ینک
یغنیدا نوعی سله الارینک قولاق لار یغه یلتکور ور ایردی کم بارحه شیفته وفریفته بولوار دیلار